VASILE REBREANU

MIREASMĂ ŞI SUSPIN

COPERTA DE: MIRCEA BACIU

VASILE REBREANU

MIREASMĂ ŞI SUSPIN

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA — 1985

ÎNTRE APE —
O PENSIUNE STRANIE

rn un pămînt înconjurat de apele mării, sălcii pletoase şi plopi şi stufăriş şi trestii răsăriră în pustietatea aceasta în care doar vechi legende despre fetele tătarilor păreau s-o bîntuie noaptea, aici nu pătrunsese ţara ciulinilor, nici mirosul de oi, de var încins, de bălegar, vînturile băteau toamna şi iarna şi în martie, odată cu ploile dezlănţuite ce se spărgeau de trupul greu, imens al mării, de mugetul ei prelung de animal uriaş, gata să fete luna sîngerîndă, ţipătoare. Ea, luna, se năştea noapte de noapte din acest uriaş animal albastru verzui, neliniştit, gata să mîngîie, gata să ucidă. Pe acest pămînt înconjurat de ape se afla o singură casă din bîrne, un soi de pensiune singuratică, pitorească şi stranie.

în dimineaţa aceea, pe terasa casei era, ca de obicei vara, aceeaşi masă rotundă, făcută toată din lemn, inclusiv cuiele, cîteva fotolii de răchită, un şezlong uzat, ars de soare, iar Iuliana Aslanian pusese magnetofonul şi asculta muzică negro-spirituals, se auzea aproape vuietul mării ca un inexorabil, ca un glas al destinului. Dar fata era atît de obişnuită şi cu muzica, mereu aceeaşi, şi cu vuietul neîntrerupt al mării incit poate nici nu le auzea. Stătea în costum de baie, bronzată, tînăr animal spiritualizat, şi îşi continua acelaşi joc cu inelul ei de logodnă pe care îl legase cu un fir de aţă şi îl ţinea acum suspendat deasupra hîrtiei pe care dispusese în cerc literele întregului alfabet şi urmărind — cu nemişcarea unei statui — mişcarea imperceptibilă a verighetei, ezitările ei deasupra literelor, murmura rar, amuzată, rezultatul. V...a...v...e...n..., ezită, i . . ., repetă ea, va *veni. . .* Adresă altă întrebare jocului ei. Cine va veni? Şi din nou nemişcare, se concentrează,

urmăreşte balansul verighetei, mişcarea nesigură, înceată. Se îndreaptă spre d ... Nu. S-a oprit la e . . . Deci, e . .. e . . . 1. El! Era din ce în ce mai amuzată. Cine este el? Apoi urmări mişcarea pendulatorie a verighetei, repetă rar literele: V . . . a .. . 1.. . Val. Şi rise. Deci, el este: Val. Nu mai cred în nimic! . . . Deci, Val. . .

Atunci intră, uriaş, Marcel Goldstein-Ionescu, în papucii lui de plajă, în aceiaşi pantaloni scurţi, uzaţi, unsuroşi, o adevărată listă de bucate. Purta ca de obicei doar un maiou, de asemenea foarte uzat şi rupt, pătat şi el, avea trupul stafidit, părul alb, ochelari cu multe dioptrii; înfăţişare matusalemică. Fata nu-l observă. Puse întrebarea înfiorat, ca şi cum ar fi fost singură.

— Dacă tata va fi asasinat? Se corectă, întrebă cutremurată, scurt: Va fi asasinat tata? . . .

Marcel Goldstein-Ionescu tresări, tuşi ca să-şi trădeze prezenţa, îşi dădu seama de gravitatea întrebării, de inoportunitatea prezenţei lui, şi se grăbi să improvizeze ceva:

— V-aţi făcut deja o vrăjitoare, duduie Iuliana. Deja aţi devenit o pasionată a jocului, exclamă el, apoi privi în jur: Ce pustietate! . . .

Fata renunţă la joc, îşi dădu seama că bătrînul i-a auzit întrebarea, se simţea uşor stingherită, şi se lăsă pe spate în fotoliu.

— Mă plictisesc groaznic .. . Dumneavoastră nu vă plictisiţi, domnule Ionescu?

— Eu? răspunse prompt, surprins, bătrînul. De ce m-aş plictisi? Aş cîştiga ceva? Ce cîştig dacă mă plictisesc? Iată adevărata întrebare ...

Iuliana voi să spună ceva, să-l întrerupă, dar el continuă:

— Dacă vreau, mă plictisesc,- dacă nu vreau, nu mă plictisesc ... Şi cum e mai bine? Cum ies eu în cîştig? Răspunsul, duduie Iuliana, e foarte simplu: este mai rentabil să nu te plictiseşti. Şi dacă este mai rentabil aşa, atunci de ce aş face altfel? Ce, sînt prost? Eu, duduie Iuliana, nu mă plictisesc niciodată. O să mă plictisesc numai cînd o să fiu deja mort. Atunci, da. Dar pînă atunci? Pînă atunci de ce m-aş plictisi? Uite, am aproape optzeci de ani...

— Nu arătaţi, vă ţineţi foarte bine, spuse fata fără să-I privească, era preocupată încă de întrebările ei.

— Şi ştiţi de ce? Foarte simplu ...

— Fiindcă nu vă plictisiţi, răspunse Iuliana cu un glas depărlat, ce nu era al ei.

— întocmai, duduie Iuliana, făcu încîntat bătrînul. în optzeci de ani nu m-am plictisit niciodată. Şi am fost deseori singur, aşa să ştiţi. Da' nu aşa, oricum, ci singur-singurel. Singur cuc. Singurel ca mine nu-i, numai puiul cucului, cum zice deja atît de frumos cîntecul popular. Şi tot nu m-am plictisit. Eram cu mine şi asta însemna că nu eram chiar atît de singur. Meşteream la ceasuri, la rotiţe şi mă sileam să-mi trag ceasornicul meu după mine însumi, să-l ţin la timp cu mine. înţelegi? Ceasul meu dinlăuntru. Asta-i şmecheria. Asta-i marea hoţie, vă spun deja un secret, dar vă spun fiindcă îmi sînteţi simpatică.

— Mulţumesc. M-aţi învăţat atîtea taine, domnule Ionescu ...

— Astea, numai pentru dumneavoastră, duduie Iuliana, sînt pe gratis. Eu persoanelor simpatice le-am fost întotdeauna îndatorat. Am ştiut să fiu galant cu ele. Las aceste taine ca un cadou din partea mea, a bătrînului Marcel Goldstein-Ionescu.

Tăcu şi o privi parcă cu lăcomie, prin ochelarii lui groşi.

— Este cadoul cel mai preţios .. .

— Tocmai de aceea pentru dumneavoastră e gratuit. Se reculese, apoi continuă. Şi cum spuneam: Dacă rămîne ceasul în urmă înseamnă că ceva nu-i în regulă. Şi deja nu-i bine. înseamnă că iar s-a dereglat o rotiţă, s-a strîns prea tare un arc. Şi armonia nu are decît de pierdut din asta. Aşa că eu m-am străduit să-mi bată ceasul dinlăuntrul meu în acelaşi ritm cu inima mea, cu gîndul meu, cu inteligenta mea. Şi mi-am spus, fără modestie, că, uite, Marcel Goldstein-Ionescu este un deştept, este un om deja fericit. Este un ceasornicar bun . ..

— Şi chiar nu vă plictisiţi nici în această pustietate? întrebă.

— V-am spus; ce-aş cîştiga dacă m-aş plictisi? Uite, privesc marea, mă plimb, stau de vorbă cu dumneata, cu domnul magistrat, cu domnul administrator, cu domnul Filipescu, citesc Sportul. Ştiţi de cîte ori am citit Sportul ăsta? şi bătrînul flutură ziarul care era aproape zdrenţuit. De patru ori. Şi o să-l mai citesc de patru ori. E foarte plăcut să-l citeşti de mai multe ori. Asta-i ceva nou, ceva cu totul rar; nu oricine are o asemenea ocazie. Uite, eu am. Şi sînt

bucuros că o am. Pînă acum n-am avut-o. Şi este un cîştig? Este ... De aceea, poate, am şi venit aici. Dacă ştiam că mă plictisesc, nu veneam, pur şi simplu, pe plaja asta pustie . .. Dar, apropo, duduie Iuliana, ia spune-i bătrînu- lui Goldstein-Ionescu de ce ai venit cu domnul magistrat aici, dacă ştiai că n-o să-ţi placă?

Fata îl privi iar cu acelaşi aer absent, preocupat.

— Ştiţi. . . cum să vă spun? Tata a insistat atît de mult... Şi apoi, şi Nic a vrut să vină ...

— A, domnul Filipescu-Ilfov . ..

— Da.

— Am impresia că vă simpatizează . . . Era şi o afirmaţie, dar şi o întrebare pe care de mult voia să i-o pună fetei.

— Da, aşa cred . . ., răspunse fata evaziv.

— Ba am impresia că e ceva niţeluş mai mult, vă chiar iubeşte, şi faţa lui bătrînă căpătă iar expresia aceea de curiozitate lacomă.

— Cred că da . . . era stingherită şi de aceea privi iar spre mare.

— Şi atunci de ce nu vă căsătoriţi, duduie Iuliana? întrebă el logic, cu aviditate. Cîştigaţi ceva dacă nu vă căsătoriţi cu o persoană care de-acum vă iubeşte?

Fata tăcu iar un timp, apoi răspunse cu un aer prefăcut de şcolăriţă.

— Tata, am impresia, anume amînă mereu logodna noastră . . . Caută mereu pretexte .. .

— Tata! Dar ce are tata în afacerea asta? Ce, el e patronul? Asta-i o afacere între două persoane; între dumneata şi domnul Filipescu-Ilfov. O afacere, cum să zic, de iubire. Iar iubirea, duduie Iuliana, n3 ire nici un fel de patron. Ea este, ca şi religia, liberă. Liberă, gratuită, la libera alegere. După gustul clientului. Asta-i marfa, îţi place? Bine. Nu-ţi place? Tot bine... Cum are gust clientul. Nu-l poţi sili. Şi aici, dumneata eşti clientul. Dumneata alegi şi o să porţi stofa. Iar iubirea, duduie Iuliana, e o stofă rară. Din ce în ce mai rară ... Şi se găseşte numai la „negru", la preţuri foarte ridicate. Da, da... Numai sub tejghea şi cu gologani scumpi, cu valută forte. Aşa că, tă- ticu ..privea tot timpul spre mare şi părea foarte bătrîn, un zeu vechi.

— Ştiţi, domnule Ionescu, sînt foarte necăjită. Era abătută şi o umbră i se aşternu pe chipul ei ars, tînăr.

— O persoană simpatică, aşa ca dumneavoastră, să fie necăjită? Asta nu se poate. Şi de ce, mă rog? Bătrînul cea-

sornicar ar putea să afle, dacă nu cumva este vreun secret, de-al duduiţei... şi rise dezvelindu-şi dinţii lui mari, îngălbeniţi.

— Domnule Ionescu, tata ...

— Deja, iar tata?

— Da, tata ...

— Ei, ce-i cu domnul magistrat? Pare un om atît de cumsecade . . .

În liniştea dimineţii se auzeau pescăruşii.

— Tocmai, un om nespus de bun, spuse ea şi opri magnetofonul care cînta în surdină.

— Asta e şi părerea mea, domnul magistrat e o persoană atît de distinsă ..., spuse bătrînul şi rîse mefistofelic.

Fata îl privi descumpănită, apoi parcă s-ar fi hotărît deodată, îl privi deschis:

— în dumneavoastră am încredere. îmi inspiraţi încredere.

— Duduie Iuliana..., exclamă bătrînul, flatat, şi rîse iar, un rîs scurt.

— M-aţi învăţat atîtea lucruri...

— V-am spus: pe gratis, fiindcă sînteţi o duduie simpatică.

Fata nu-l luă în seamă, continuă:

— Şi sper să vă pot încredinţa un secret.

Ionescu-Goldstein o privi prevenitor:

— Numai dacă aveţi încredere. Numai pe bază de încredere, duduie Iuliana, şi rîse iar, de data aceasta amar, cu o adîncă gravitate.

— V-am spus că mi-aţi inspirat de la început încredere.

— Şi dacă secretul nu este prea mare. Să nu faceţi cumva vreo imprudenţă, duduie Iuliana, şi după aceea să vă pară rău, să regretaţi cînd deja va fi prea tîrziu.

— Domnule Ionescu..., îi plăcea cînd nu i se rostea numele întreg şi i se spunea doar Ionescu. Domnul *Ionescu.*

— Pe cuvînt de cinste, duduie Iuliana, bătrînul Marcel Goldstein-Ionescu ştie păstra un secret, iar secretele, v-o spun eu, nu se vînd. Eu, cel puţin, vreau să zic că nu le vînd. Alţii, da, le cumpără, le vînd, eu însă marfa asta n-o vînd. Sînt deja o persoană înaintată în vîrstă, dar umerii mei mai suportă încă povara unui secret. în faţa lui Marcel Goldstein-Ionescu puteţi să vă şi spovediţi, duduie Iuliana,

eu ştiu păstra o taină, şi avea într-adevăr aşa cum stătea, în faţa ei, figura unui bătrîn prelat, apariţie stranie şi străină, aici în pustietatea mării, a stufărişurilor, a unor locuri de început de lume.

— Tocmai, iat-o: tata a primit nişte scrisori foarte ciudate, stranii, spuse fata, şi un frison o cutremură. Avea faţa gravă, părea slăbită.

— Scrisori de ameninţare, nu-i aşa?

— De unde ştiţi? întrebă ea surprinsă.

— Foarte simplu; de cînd lumea-i lume şi de cînd există procurori, judecători, magistraţi, s-au primit şi scrisori de ameninţare.

— Credeţi?

— Dar e ceva foarte firesc. E ceva deja frecvent, duduie Iuliana, părea amuzat.

— Da, dar tata n-a primit niciodată asemenea scrisori de ameninţare.

— De ameninţare cu moartea, rosti el grav, meditînd la ceva numai de el ştiut.

— Da, de ameninţare cu moartea. De unde ştiţi? Şi fata se înfioră.

— Aşa sînt scrisorile astea, spuse el abătut.

— Scria că va fi asasinat. Da, asasinat! E groaznic! Acum se auzeau pescăruşii ţipînd în lumină.

— Da, e ceva deja care nu e plăcut... Nu-i deloc plăcut să primeşti asemenea scrisori...

— Şi ştiţi cum erau scrise? Părea un copil speriat.

— Cu litere de ziar.

— Da, decupat literă cu literă din ziar. Numai, se înfioră ea, cuvîntul *asasinat* era scris cu litere mai mari, mai groase.

— Dar tot decupate din gazetă, se auzi răspunsul lui prompt, parcă pregătit dinainte.

— Bineînţeles.

Ionescu privea iar gînditor.

— Deja, nu-i plăcut. Deloc nu-i plăcut. Şi tocmai domnul magistrat.. .

— Da, tocmai tata. înţelegeţi? întrebă ea cerînd parcă ajutor. Se ridică, îşi întinse costumul de plajă pe coapsele ei bronzate şi începu să se plimbe pe terasă. Se aşează apoi cu braţele pe scîndura terasei şi privi spre mare, fără s-o vadă.

— Da .. ., şi tăcu îndelung, privind-o cu lăcomie.

— Tata, filozofînd ca de obicei, zicea că nu putem fugi de destin.

Ionescu-Goldstein se învioră deodată, parcă cuvîntul *destin* declanşase în el un resort.

— Şi să ştiţi, duduie Iuliana, că de destin nu se poate fugi. Asta vă spune un om care are aproape 80 de ani şi care a văzut multe la viaţa lui. Se poate trişa la cărţi, se poate înşela clientul, dar nu se poate trişa destinul. Destinul nu-l poţi înşela, de el nu te poţi ascunde. E cel mai parşiv client. Eu unul îl cunosc destul de bine .. . Tăcu, apoi o privi iar. Şi cîte asemenea scrisori a primit domnul magistrat? întrebă el avid.

— Două.

— Deci, două scrisori de ameninţare cu moartea.

Faţa lui părea aspră, o faţă de rocă veche.

— Două, cu acelaşi conţinut, cu aceleaşi litere, rosti ea cerînd parcă iarăşi ajutor.

— Şi asta a fost de mult? întrebă el cu aerul unui anchetator.

Fata se gîndi o clipă:

— în cursul săptămînii trecute.

— Deci înainte de a pleca în concediu.

— Tocmai ne pregăteam să mergem la mare. Voiam să mergem la Mamaia. Aveam reţinute biletele.

— Şi aţi venit aici să evitaţi destinul, rîse bătrînul.

— Destinul, aglomeraţiile, hotelurile ... Dar tocmai pustietatea asta mă îngrozeşte! Aici nu se poate comunica cu restul lumii, vaporul vine o dată la trei zile ... Şi peste tot văd numai figuri de criminali, numai mutre de ucigaşi.

— Da, tare neplăcut...

— M-am uitat la administrator. L-aţi privit vreodată cu atenţie?

— Da, obişnuiesc să privesc faţa persoanelor din jurul meu.

— Nu-i aşa că are o figură lombroziană? Mutră clasică de ucigaş? spuse ea ca în faţa unei evidenţe, dar şi cu aerul acela de şcolăriţă care are capul plin de lecturi poliţiste.

— în fiecare din noi stă ascuns, poate, şi un ucigaş, duduie Iuliana, cum tot aşa stă acolo pitit un înger. Şi se luptă mereu cu celălalt. Depinde cine-i mai tare. E o chestiune de concurenţă. în unii învinge îngerul, şi atunci per-

soana aceea devine un om cu aripi, în alţii învinge ucigaşul, şi persoana respectivă devine un individ care are deja un cuţit în loc de mînă, şi îşi întinse braţul lui lung şi uscat.

— Dar sper că aţi remarcat mutra de ucigaş a administratorului, insistă ea. Şi am auzit că a fost pe vremuri plutonier, a făcut războiul, e obişnuit să ucidă. Mutra lui spune totul, rosti fata cu hotărîre. Ionescu-Goldstein o privi iar şi, după un timp, spuse prevenitor:

— Aparenţele înşală, duduie Iuliana. Ce frumos spune poporul nostru: pe dinafară măr înflorit şi pe dinăuntru lac împuţit. Aşa că vitrina e una şi ce-i în prăvălie e altă dandana. Depinde ce-i în rafturi. Vitrina e pentru proşti, raftul contează, tejgheaua, şi mai ales ce-i sub tejghea, duduie Iuliana, aşa să ştiţi, aşa să ştiţi... Eu, de pildă, vă par o persoană agreabilă, de unde ştiţi dumneavoastră că sub această vitrină nu se ascunde un criminal?! De unde ştiţi ce-am eu sub tejghea?! Poate chiar eu însumi sînt viitorul asasin al tatălui dumneavoastră, şi faţa lui deveni parcă ameninţătoare. îşi scoase ochelarii şi ochii lui mici şi roşii păreau aprinşi de ceva straniu şi parcă plîngeau.

— Domnule Ionescu .. ., ţipă ea aproape.

— Da, duduie Iuliana, pot fi şi eu un asasin. Şi poate tocmai eu sînt viitorul ucigaş al domnului magistrat Aslanian. îşi puse iar ochelarii. Poate tocmai eu însumi am scris acele scrisori şi m-am interesat de data concediului familiei Aslanian. Şi poate îmi planificasem şi eu să merg la Mamaia, dar am aflat — doar ce e mai simplu ca asta — că domnul magistrat va merge la Mamaia şi m-am hotărît să-i scriu acele scrisori de ameninţare cu moartea. Ce loc mai potrivit decît într-o staţiune aglomerată se poate oare găsi pentru săvîrşirea unui asasinat? Fata îl ascultă cu amuzament, apoi îl urmări cu o crispare care s-a vrut totuşi frivolă, în cele din urmă cu spaimă. Aflînd apoi că domnul magistrat Aslanian îşi schimbă traseul, continuă Goldstein, planul meu se modifică şi el. Iată dar că ne întîlnim, ucigaşul şi victima, în rada aceluiaşi port, luăm aceeaşi mică ambarcaţiune şi mergem fiecare spre aceeaşi plajă pustie, spre aceeaşi plajă fierbinte, oarbă, pe plaja destinului. A destinului fiecăruia, pentru a-l împlini. Unul să-şi împlinească destinul lui de ucigaş şi celălalt de ucis, de animal sacrificat.. .

Iuliana îl urmărise cu crispare mărită.

— Domnule Ionescu! ţipă ea.

Bătrînul hohoti, apoi se opri şi continuă cu un aer lugubru:

— Şi încă de pe vapor ştiu să mă fac simpatic, să-i cuceresc simpatia domnului Aslanian. Ba mai mult, în zilele care urmează voi sta tot timpul în jurul fetei sale evitînd prezenţa viitoarei mele victime. Asta, pentru a nu fi suspectat. Dar de la fată voi afla tabieturile victimei, voi fi atent la programul lui, la orele lui de plimbare, voi studia punctul lui slab, călcîiul lui Achile, şi-l voi lovi, în clipa care i-a fost predestinată, în punctul lui nevralgic. Dar deocamdată îl las să-şi trăiască spaimele, să-i cutreiere somnul fiara pe care i-am aruncat-o în suflet, slobozind-o din cuşcă — teama. Las' să-şi reamintească nedreptăţile comise, să-şi deruleze erorile. Să se teamă de toate punctele cardinale. Să le vadă şi să nu ştie din ce direcţie îi va veni cuţitul cel lung.

— Domnule Ionescu! ţipă ea răscolită de groază, ca în faţa unei ameninţări.

— Domnule Marcel Goldstein-Ionescu, o corectă el cu acelaşi hohot, cu o voce de cobe, acesta e numele meu întreg, duduie Iuliana. Dar poate este un nume fictiv, poate un nume adoptat, un nume schimbat, şi poate că pe vremuri purtam un alt nume, cum, tot pe vremuri, cu mulţi, foarte mulţi ani în urmă, nu purtam ochelari, eram îmbrăcat în alte haine şi nu aveam părul alb, atunci cînd un tînăr judecător pe nume Aslanian mi-a făcut o mare nedreptate, o nedreptate strigătoare la cer,- atît de mare a fost nedreptatea, încît i-am jurat *atunci* moartea. Fiindcă nedreptatea aceea a fost egală cu o moarte. Şi, de fapt, eu am şi murit *atunci.* De atunci port şi alt nume, fiindcă acela care se ■chema Mendel Drumaru, să zicem, a fost ucis de judecătorul Aslanian ... Iar Marcel Goldstein-Ionescu, cadavrul lui Mendel Drumaru, nu face altceva decît să-şi urmărească singurul ţel care-l mai face să ţină umbră pămîntului: să se răzbune, să-şi îndeplinească vendeta; dinte pentru dinte, ochi pentru ochi, cum atît de frumos spune iar poporul nostru, *moarte pentru moarte.*

— Glumiţi, domnule Ionescu..., spuse ea schimbată deodată, cu o voce eliberată, curăţată de spaimă, o voce lucidă.

— Iată: este chiar efectul pe care-l scontam ..., continuă bătrînul. Aşadar, îmi dau seama că am ajuns la capătul acestei hăituiri, că în curînd domnul magistrat se va

pensiona şi că deci efectul loviturii mele nu ar fi cel dorit, ar păli din aureola şi măreţia pe care le-am scontat, căci, duduie Iuliana, o crimă adevărată trebuie să fie servită frumos, să aibă ştaif, să fie într-un ambalaj plăcut, să aibă, pe scurt, aureolă şi măreţie. Deci, o dată, timpul: cînd viitoarea victimă se află în vîrful piramidei, pe cea mai înaltă treaptă a carierei sale. Cînd fata lui este pe punctul de a se logodi, pe punctul de a se vedea fericită, aşezată. Locul: ideal pentru sărvîrşirea acestui act, la marginea mării, pe o plajă pustie. Un decor de tragedie antică, nu găsiţi, duduie Iuliana? Spuneţi, nu găsiţi? întrebă el patetic şi avea faţa congestionată, privirea stranie, de posedat.

— Sînteţi sinistru, domnule ceasornicar, şopti Iuliana.

— Da, ceasornicar, apăsă el pe cuvinte, am măsurat bine timpul, fiecare bătaie de ceas a mea, a astrelor, a inimii suna pentru împlinirea acestui destin. Acum clepsidra e goală. Destinul se va împlini nu peste mult, cînd o umbră căruntă, cea a lui Mendel Drumaru, numită azi Marcel Goldstein-Ionescu, va întîlni umbra căruntă a tînărului magistrat Aslanian, pe această plajă pustie şi, iată, ce simplu, o *va în junghia...* Dar pînă atunci se va mai întîmpla ceva.

— Ce? întrebă fata cu o şoaptă cutremurată.

— Domnul magistrat Aslanian va mai primi o scrisoare.

— Unde? Aici? întrebă ea alarmată şi îşi aruncă părul ei lung, galben roşcat, ars de soare, pe spatele ei gol.

— Da, aici, întări bătrînul şi-şi bălăbăni braţele lungi.

— Cum? şi fata reveni lîngă el. Era în faţa lui. Aştepta.

— Aţi spus ca a primit două scrisori de ameninţare cu moartea. Aţi spus? rememora el logic.

— Da, am spus, şopti ea stins, ca sub o tortură.

— Două.

— Da, două, repetă ea ca în transă.

— Păi, duduie Iuliana, şi vocea lui era stranie şi amuzată, nici nu ştiţi că în asemenea ocazii se trimit *trei* scrisori. Cifra trei e o cifră fatidică, a predestinării. Neapărat *trei.* Aşa se trimit: *trei,* în caz de moarte, de ameninţare cu asasinat, vreau să zic. Vreţi să continuăm? întrebă el cu un cinism nebănuit, pe care fata nu i-l cunoştea.

— Nu-i prea amuzant, dar dacă ţineţi cu tot dinadinsul să vă deconspiraţi..., nici ea nu ştia ce să creadă. Părea amuzant, dar şi periculos, ameninţător acest joc.

— Vedeţi? Aţi văzut? Tocmai asta era! Aţi văzut? Ei, aţi văzut? şi ochii lui sclipiră de o bucurie rea.

— Ce să văd? întrebă ea surprinsă, nedumerită.

— Cum aţi căzut în cursă! hohoti el cu un rîs de satir cărunt. Tocmai aici voiam să vă aduc. Aici, da, în acest punct, în care să credeţi că totul e joacă, că nimeni, nici un criminal nu-şi va spune planul crimei sale — ce, ar fi prost?!, dar tocmai asta este frumuseţea planului meu, măreţia crimei mele: că o anunţ, ţi-o povestesc dumitale, s-o trăieşti cu anticipaţie, să te cutremuri, să ştii ce-o să se întîmple şi să-ţi povestesc cu un asemenea lux de amănunte, încît să te fac să crezi că nu eu sînt viitorul criminal. Să te fac să crezi că aş fi deja un tîmpit şi un idiot prost dacă ţi-aş spune ce am de gînd. Iată cursa în care te-am prins eu pe dumneata, Iuliana Aslanian, fiica ucigaşului unui tînăr plin de speranţe care se numea Mendel Drumaru! Asta ţi-o spune Marcel Goldstein-Ionescu, umbra lui Mendel Drumaru, tînărul visător ucis cînd avea exact vîrsta dumitale şi, ţi-o spun asta ca amănunt, era şi el, exact ca dumneata, pe punctul de a se logodi cu o fată inteligentă, nespus de frumoasă, şi care văzînd condamnarea nedreaptă, adică moartea lui Mendel Drumaru, fata aceea ştiţi ce a făcut, domnişoară Aslanian?

— Ce, domnule Ionescu? Era prinsă acum ca într-un vîrtej din care nu mai putea ieşi. 11 privi ca hipnotizată.

— S-a sinucis. Tăcu un timp. Deci, iată încă o crimă care apasă pe umerii domnului magistrat Aslanian. Căci, fără îndoială, dînsul este autorul acestei drame, dînsul este răspunzător de moartea acelei tinere fete care era la începutul unei împliniri. Deci, duduie Iuliana, iată un motiv în plus, şi pe care l-am aşteptat atîţia ani, pentru a mă fixa la acest moment, în care săvîrşesc ceea ce trebuie împlinit: crima. Tăcu iar, apoi reluă cu o imensa tristeţe* Şi încă un alt motiv: simt că mi se termină zilele. Umbra singuratică a lui Mendel Drumaru a ajuns la capătul zilelor, la capătul drumului. O umbră singuratică, care dacă nu săvîrşeşte cît mai repede crima, în curînd va fi prea tîrziu ...

— Şi de atunci nu v-aţi însurat? îl întrebă fata, cu o voce joasă, stinsă, era epuizată, pustie, cu gîndul dus şi sfîrşit.

— Cum să se însoare cu o umbră? Acum şi glasul lui era stins, omenesc.

— N-aţi mai iubit altă fată? Se vedea ea acum în situaţia acelei fete şi începu să-i fie milă de fata aceea, de acel Mendel Drumaru, de bătrînul acesta ciudat. Ea venise aici să fugă de destin, îngrijorată de ameninţările primite, şi

iată .. .

— Dar, duduie, cum poate să iubească o umbră? întrebă el cu enervare.

— Aşa cum urăşte, şi îl privi iar în faţă, îndrăzneala îi revenise.

— Asta da. Umbra este rece, de gheaţă, ca ura, şi tot ca ura, plină de prospeţime. Eu ce-am spus? în sufletul acelui tînăr Mendel Drumaru a fost ucisă tocmai frumuseţea, visul, rosti el devenind iar patetic. A fost înjunghiată iubirea. Şi-a rămas răceala umedă a urii în umbra lui, care nu e ailta decît a celui care vă vorbeşte: Marcel Goldstein-Ionescu .. . închise ochii, faţa îi era crispată, apoi reluă ca în transă. „Adonai va trimite asupra ta nenorocirea, ruina şi pierzania! Te vei logodi cu o femeie, şi un altul se va culca alături de dînsa! îţi vei clădi o casă, şi nu vei locui într-însa! Adonai te va preda duşmanului tău,- vei porni împotriva lui pe un drum, şi pe şapte drumuri vei fugi de dînsul. Femeia cea mai delicată, cea mai răsfăţată, care nu pune nici piciorul pe pămînt, va primi cu ochi vrăjmaşi pe bărbatul ei, şi pe fiul ei, şi pe fiica ei! Şi pruncul care l-a născut între coapsele ei îl va mînca în ascuns, pentru ca să nu i-l ia altul, atît de mare va fi lipsa şi strîmtoarea în care duşmanul te va arunca între toate porţile tale".

O umbră străină se întinse peste pustietăţi, părea că soarele devenise negru, de sînge bolnav care se revărsa peste lume, şi marea clipocea depărtată, grea, murdară, ca. plină de animale putrede. Fata îl privea cu ochi dilataţi, deşi auzise paşii tatălui ei şi încă alţi paşi, doar bătrînul nu le sesiza prezenţa, poate chiar îi văzuse pe cei doi bărbaţi. Continuă cu aceeaşi voce lugubră.

— ,,Şi Adonai te va împrăştia printre toate popoarele şi nu vei avea răgaz printre aceste popoare, şi pe lume nu va fi loc de odihnă pentru picioarele tale! Şi Adonai îţi va da, în acele locuri, o inimă tremurîndă, un ochi îngrijorat şi un trup şubred. Abia acum remarcă prezenţa lui Aslanian; continuă, adresîndu-i-se cu sfidare: Dimineaţa vei rosti: cine îmi va dărui seara? Şi seara vei rosti: cine îmi va dărui dimineaţa? Din pricina inimii tale, privi ca într-o halucinaţie către Aslanian, şi a celor ce vor vedea ochii tăi."

Făcu o pauză. Apoi, deodată, cu acelaşi hohot demenţial, lugubru, prelungit, fugi spre plaja pustie, iar hohotul venit din nisipuri odată cu huietul mării, odată cu scîrţîi-

tul obsedant al unor roţi care se apropiară, insuportabil, ca o arşiţă incendiară; scîrţîitul creştea paroxistic, pînă cînd se opri brusc. Cei trei rămaseră în picioare, cu disperarea vulcanilor gata să izbucnească.

Fata se repezi ca o săgeată care ţîşneşte dintr-un arc prea întins.

— Tată! Şi plînsul ei de nestăvilit, plînset aproape de isterie: Tată! Tată! Omul ăsta .. .

— Ce e cu el? întrebă tatăl, şi el palid, deşi părea sigur pe el.

— Tată! ţipă Iuliana.

— Spune, s-a întîmplat ceva? Acum şi în vocea tatălui se citea îngrijorarea.

— Dragul meu, omul ăsta, ceasornicarul... şi ea avea o voce de om matur, vrînd să-şi ocrotească tatăl.

— Da, spune! Ţi-a făcut ceva rău? întrebă el şi privi plaja pustie, urmele bătrînului.

— Omul ăsta .. . Omul ăsta e ... e ... e tare ciudat. Mi-e frică de el! Hai să plecăm! Să fugim de aici, din pustietatea asta! Să fugim din locul ăsta blestemat! Să fugim! Simt că înnebunesc! Nu mai pot! Hai să plecăm, să plecăm, să plecăm ... Pentru binele tău! Te implor, dragul meu! Nu mai pot, plaja asta, marea, pustiul, ura care ne înconjoară,. .. Privesc spre mare, şi în loc să mă bucur, văd ieşind din valuri un ucigaş, cu cuţitul în mînă, tu eşti singur, stai întins, şi el vine şi te înjunghie. Ori te plimbi şi-ţi împlîntă cuţitul pe la spate. Mi-e frică cînd dormi, cînd te arunci în mare, cînd mănînci, mi-e frică şi acum, cînd stai lîngă mine. Mi-e frică de toţi, de administrator, de ceasornicarul acesta ca un satir, toţi au mutră de ucigaşi, mi-e frică! E ca un coşmar... Se opri deodată cu ochi dilataţi de o spaimă vecină cu nebunia, ţipă: — Ei, sînt! Ei! Ei! Ei!, şi urlă neomeneşte, isteric, dementţial: Ei! Ei! Toţi! şi fugi şi ea, şi nu se auzea acum nici scîrţîitul acela de roţi şi parcă marea nu mai vuia, iar cei doi bărbaţi stăteau acolo, în picioare, logodnicul şi tatăl ei, amîn- doi cu feţele golite de sînge, cu umerii căzuţi.

*

Abia acum realizează de unde venise scîrţîitul acela insuportabil, scîrţîitul de roţi neunse pe care căldura, aerul uscat, starea lor de surescitare şi încordare îl amplificaseră pînă la paroxism. Iată, de după colţul terasei, care şi ea

părea pe punctul de a fi incendiată sub fierbinţeala razelor, de după terasa albă, mirosind încă a vopsele încinse, apăru căruciorul, în care stătea, cu o basma neagră pe cap, o oloagă, faţa ei îţi amintea de aceea a unei broaşte bătrîne, o faţă animalică, pecetluită parcă de un blestem, în spatele căruciorului era un bărbat, foarte sigur de el aşa cum îi privea pe cei trei, o privire interogativă şi autoritară, de nemulţumire veche şi de imputare, braţele păreau ale unui halterofil, întreaga lui ţinută era a unui atlet, iar capul lui tuns, diform, părea al unui vechi ocnaş. După ce-i privi în tăcere, o căutătură rea şi nemulţumită, împinse iar căruciorul şi se apropie şi mai mult pînă ajunse în faţa celor trei şi abia acum schiţă un vag gest de salut.

Iuliana, îngrozită, se lipise de tatăl ei şi îi cerceta pe noii veniţi cu o groază pe care nu şi-o putea stăpîni, un tremur nervos îi cutremura corpul.

— Ea e soţia mea, Clary, spuse omul. Pe mine mă cheamă Cezar . .. Făcu o pauză apoi întrebă, dur, poruncitor: Care-i şefu' acilea? Şi cum nimeni nu-i răspunse, continuă: Care eşti administrator? Se adresă apoi oloagei: îi fi **tu** oloagă, da' ăştia-s muţi! Care eşti, neică, stăpînu' acilea? Din nou se adresă oloagei: Fac pe şmecherii, zice că dumnealor n-are limbă! Te pomeneşti că nu le-o fi plăcînd de noi, hai?! Tăcu şi, privindu-i pe cei trei, continuă- Şi zi aşea, paralili mele nu e bune?! Numai vouă vă umblă carboava, ai? Eu, că vin acilea cu nenorocita la scăldătoare, nu vă place, ai? Se capsa în timp ce vorbea. — Te pomeneşti că şi marea e a voastră, ai?! îţi fi primit-o de ziua onomastică, cadou, de la mămicile voastre... Ia zi, privi spre Aslanian: Ala cu părul de oaie, că te văz mai căpăţînos, matale eşti şefu acilea? Stăpîn peste băltoaca asta de-i ziceţi mare?

— Administratorul lipseşte. Trebuie să sosească. Puteţi să-l aşteptaţi, îi răspunse Aslanian cu o voce calmă care o miră pe Iuliana.

— Mersi, rosti Cezar, apoi îi şopti ceva oloagei, o bătu pe spate, ca pe o iapă, se amuză de unul singur, după care rămaseră amîndoi nemişcaţi, imperturbabili, tablou dezagreabil, ca o prezenţă rău prevestitoare, în lumina incendiară a terasei. În acest timp Cezar avea o privire fixă, de posedat, ţintuindu-l pe Aslanian.

Şi fata, parcă răspunzîndu-i ocrotirii tatălui ei, îl luă de braţ, cu acelaşi gest de spaimă, dar şi din dorinţa de a-l

apăra, coborî cele cîteva trepte ale terasei albe, de lemn ce mirosea a ulei şi vopsea încinsă, porni cu el, urmaţi de Nic, spre mare. Deşi studentă, Iuliana se mai simţea încă aceeaşi fetiţă, mai ales în prezenţa tatălui; de Nic o lega mai degrabă un sentiment camaraderesc, colegial, deşi medicul era mai în vîrstă decît ea, poate şi datorită faptului că ei fuseseră vecini. Nic o ştia de mică, el era elev, apoi student şi în cele din urmă ajunsese medic, un tînăr plin de ambiţii, cu acea logică strînsă, ambiţioasă, ascuţită, periculos de îndrăzneaţă, chiar şi atunci cînd înota, faptul că el străbătea distanţe foarte mari în larg o înspăimînta uneori. Poate acest fapt o făcea să păstreze, fără să vrea, o anume distanţă faţă de el, se păstra într-o rezervă, sentimentele ei se loveau de o răceală inexplicabilă. Nic venise cu ei cu aerul unui curtezan şi poate el simţea cu adevărat o afecţiune faţă de Iuliana, dar aerul lui ocrotitor o îndepărta şi simţea faţă de Nic, mai degrabă un sentiment uşor filial. Ea dorea, se visa ascultînd muzica, şi se chiar vedea dansînd pe marile terase, desculţă, în tumultul de trupuri tinere, înconjurată de efebi dezlănţuiţi, cu care nu prea aveai ce discuta, e drept, dar care erau totuşi din lumea ei. Discuţiile prelungite ale lui Nic cu Aslanian o interesau pînă La un punct, apoi, deşi era prezentă fizic, alături de ei, gîndul ei era iar pe marile terase, această sete era cu atît mai mare cu cît, după moartea mamei et, avusese parte mereu de societatea oamenilor maturi, mai ales a tatălui ei şi a lui Nic, cu numele lui pompos, doctor Nicolae Filipescu-Ilfov. De ce fusese oare nevoie şi de acest Ilfov?, se mirase ea şi chiar îl întrebase odată, doar pe părinţi îi chemaseră Filipescu,- cu toate acestea, prezenţa tînărului îi făcea bine, deşi uneori o agasa, avea însă faţă de el şi o atitudine de compasiune, ştia şi ea că Nic fusese implicat într-un proces, pe care îl judecase chiar tatăl ei, îşi amintea serile acelea cînd Nic venea în casa lor, explicînd, justificîndu-se, fusese vorba de nişte radiografii sustrase, un diagnostic pe care îl pusese altcineva şi urma confirmarea acestui diagnostic prin acele radiografii, cineva le sustrăsese, pusese altele şi deci operaţia dăduse greş, eşuase şi personajul murise. Fusese acuzat atunci Nic, sau el fusese doar implicat în acea ciudată afacere, oricum fusese achitat.

Acum Nic îşi aprinse ţigara şi luînd-o de braţ pe fată, cu acea tandreţe sobră, decentă — mai ales în prezenţa lui

Aslanian — care părea că meditează la un lucru care-i însenina chipul, la ceva aproape amuzant, deloc înspăimîntat de întîmplările stranii, de cele spuse de matusalemicul Marcel Goldstein-Ionescu, de prezenţa celor doi nou veniţi, fără să-i pese de figura administratorului, Grigore Budescu, cu care avea se pare relaţii foarte amicale, se întreţinea cu el, părea plin de solicitudine faţă de acesta — aşadar, Nic îi luă braţul Iulianei şi oprind-o o clipă, trecîndu-şi mîna prin părul lui cu fire albe, e adevărat foarte puţine, îi spuse:

— Dragă fată . .. linişteşte-te ... Eu sînt aici. Tot timpul, era acelaşi aer al lui, care voia să impresioneze, dar care trăda cu adevărat siguranţa de sine. Sîntem doar mereu împreună. Cine va îndrăzni?

— Oh, dacă aţi şti! Dacă aţi şti! E ceva rău în aer. Miroase a crimă ..., spuse fata cu aceeaşi nelinişte.

— Te rog..., încercă el văzînd crisparea fetei.

— Există oare o mînă oarbă a destinului? întrebă cu ■gravitate fata.

Aslanian părea visător, totuşi cu detaşarea omului obişnuit să rostească sentinţe.

— Şi totuşi există destin, spuse el cu o luciditate cutremurată.

— Cum există răzbunarea.

— Răzbunarea destinului? întrebă Nic.

— Răzbunarea născută din umbra mîniei. Din frumoasa floare roşie a urii, a urii aspre şi proaspete ... Iuliana îşi amintise de vorbele bătrînului ceasornicar.

— Şi care împlineşte destinul. Iată, cazul meu: sînt ameninţat cu moartea. O s-o pot evita? Şi cum? întrebă Aslanian.

— Doar de aceea am venit aici, în locul ăsta pustiu, vorbi Nic.

— De unde ştii că eu, spre pildă, nu cunosc cine îmi va fi ucigaşul? şi glasul juristului părea încărcat de mister.

— Chiar ştii? tresări fata.

— Poate ... Poate am venit aici ştiind că va veni şi *el,* am venit ca să-l pot păzi. Să-l supraveghez.

— Şi-l ştii? se zbuciumă ea.

— Am spus: poate. Mîine, dacă voi trăi, voi determina o mică anchetă. Şi chiar dacă nu-l ştiu încă, îl voi cunoaşte poate. Voi determina o şuetă nespus de prietenească. Pînă atunci, însă . . . era iar misterios şi avea aceeaşi detaşare

olimpiană, de leu cărunt.

— Pînă atunci, să fii prudent! ţipă aproape fata.

Aslanian tăcu o clipă, apoi, cu un glas aulic, rosti.

—• Pînă atunci însă simt în jur, în apropiere, lîngă mine .. . Privi circular, o clipă ochii şi-i aţinti spre mare, apoi spre Iuliana, spre Nic, în cele din urmă se întoarse şi privi scrutător spre Cezar şi oloagă, care rămăseseră lîngă terasă. Simt chiar în mine umbra grea a crimei, nu mai am încredere în scaunul pe care mă aşez, în nisipul pe care calc, în masa la care stau, în haina pe care o îmbrac, în bucata de pîine pe care o muşc. Tot ce pînă acum cîteva zile îmi era apropiat, necesar, prietenos, a devenit după primirea scrisorilor, sursă de primejdie, izvor al morţii.

— Dar ai făcut vreun rău, tată? izbucni Iuliana, cu remuşcare în glas, întrebător şi parcă înfricoşată şi duioasă, nevrînd să-l jignească.

— Am fost drept, răspunse tatăl.

— Atunci? întrebă ea precipitat.

— Şi am fost bun. Adică am avut slăbiciuni. Am iertat uneori. Şi se plătesc iertările, în glasul lui era căldură adîncă, parcă se compătimea pe el.

— Se răscumpără, spuse fata cu înfrigurare, urmîndu-i logica şi contrazicîndu-l în acelaşi timp.

— Nu, draga mea, se răzbună. O ştiu asta, sînt destul de bătrîn ca să ştiu asta. Un om pe care-l ierţi, şi uiţi că a greşit, nu te va uita el. Va crede că nu a greşit, aşa va apărea în ochii lumii, în ochii tuturor. Iar cel pe care l-ai iertat se va răzbuna. Fiindcă numai acela ştie că nu este aşa cum ar dori să pară. Numai acela îşi ştie cealaltă faţă, faţa dezgustătoare, iadul din el... Cred că tu, Iuliana, mă înţelegi foarte bine.

— Da, te înţeleg, tată, spuse ea grav, meditativ. Se mai liniştise acum.

— Ei vezi, şi dintr-o dată aceşti oameni sînt legaţi de acelaşi destin, şi deodată cel iertat va deveni călăul, împlinindu-şi de fapt firea lui rea, dramul de rău pentru care a fost iertat şi care continuă să dospească, să crească în el. Iar cel care a iertat, trădîndu-şi blîndeţea, cum e şi firesc, rîse scurt, mielul sacrificat... Pe amîndoi îi leagă din clipa aceea un destin care trebuie împlinit. Aşa cum spunea un scriitor, ei s-au încurcat în propriul destin, aşa cum caii cu pîntecele sfîrtecat îşi încurcă picioarele în maţe; iar acum,

orice mişcare ar face, trebuie să-şi smulgă măruntaiele. Privi spre Cezar, care fără să înţeleagă, clătină din capul lui tuns, diform, de ocnaş.

— Dar logica dumitale mă uluieşte, spuse Iuliana şi privi soarele care cobora.

— Mă bucur, rîse tatăl.

— Şi mîine vei face o anchetă, tată? tresări ea din contemplaţia de o clipă.

— Da. Dacă voi mai fi. . . rîse el. Dacă voi mai fi în viaţă, aici, printre voi. De fapt glumesc, dacă luam în serios scrisorile acelea, puteam să anunţ procuratura.

— Şi vei afla criminalul? întrebă cu febrilitate naivă Iuliana.

— Poate ... Poate îl bănuiesc. Tocmai de aceea vreau să mă verific şi ne vom juca mîine puţin ...

— Şi eu îl bănuiesc! strigă fata cu o asprime nebănuită în glas. îl vedea pe ceasornicar.

— Nu prea cred ... Să nu luăm totul în tragic, se amuză tatăl.

— Sînt aproape sigură! O să-l împiedic! Rosti apoi cu o hotărîre calmă, implacabil, cu detaşarea tatălui: O să-l ucid ... Eu . ..

— Cînd o să-l ştii, va fi prea tîrziu, draga mea.

— De ce? întrebă ea surprinsă.

— Fiindcă va dispare, spuse tatăl calm şi privi şi el spre orizontul sîngeriu.

— Cum, să dispară?

— Poate va dispare *definitiv,* şi glasul judecătorului era misterios.

— Cum, definitiv? întrebă ea neînţelegînd.

— Poate se sinucide . .. Poate va dispare în valuri, era un răspuns sibilinic, pe care fata i-l ştia.

— Tată! strigă ea deodată.

— Ce e, Iuliana? întrebă Nic, în locul celui apelat. Şi fata îi privi acum pe amîndoi, avea un aer amuzat. ..

— Apropo, să-ţi dau verigheta, şi i-o întinse lui Aslanian. Ştii, iar am făcut jocul acela cu cercul, cu alfabetul. Mi-a ieşit ceva tare caraghios.

— Ce? întrebă Nic.

— Mă plictiseam, continuă ea, şi am întrebat cine va mai veni? Ei bine, ce credeţi că mi-a ieşit? ,,E1". Am în-

trebat: cine este *El?* Şi mi-a ieşit, auziţi, ceva cu totul absurd. Mi-a ieşit: val. Adică va veni un val, val de apă peste noi. Era cu adevărat amuzată. Zău, nu mai cred în nimic. Nic se întoarse spre Cezar şi îi strigă cu un glas inchizitorial, ca şi cum ar fi dezlegat misterul Iulianei.

— Ave Cezar, muritorii te salută!

— Aşa şi trebuie, răspunse Cezar, cu o voce iritată, de mîndrie groasă. Deveni apoi ceremonios, făcu plecăciuni odată cu oloaga: Să trăiţi, la mulţi ani. ..

Şi în liniştea înserării se auzi marea, vîntul rece al apusului.

— Se face seară . .., spuse Nic strîngîndu-şi umerii. Cezar, ca şi cum ar fi avut o revelaţie brutală, i se adresă oloagei, lovind-o cu palma pe spate:

— Uite, fă, apa! S-a înroşit. A înjunghiat Dumnezeu taurul cel mare, rîse gros.

Clary făcu semne sibilinice, cu mîini ca de lemn, aprobînd probabil spusele lui Cezar.

— Îhî, scînci oloaga.

Cezar tălmăci semnele oloagei:

— Zice aşa: miroase acilea a singe cald, de om. Glasul lui deveni repezit, continuă apoi ca o provocare: E vrăjitoare, eu tălmăcesc tot ce zice ea prin semne. Azi nu ghiceşte, trecut-prezent-viitor, că e post. Mîine, da. Cine vrea, cine doreşte... strigă el cu glas de bilei. Nu cere mult, ce dracu, sîntem creştini! Păi, nu?! Lumea zice de ea că are picioarili înfăşurate, cum căci ar fi înzestrată cu o copită de cal. Da' ea e numai oloagă. N-are copită. Mîine o să vedeţi.

Se auzi gîfîitul cuiva care alerga spre ei şi toţi întoarseră capetele, paşii veneau alergînd şi deodată apăru ca din mare, ori din înserarea care se întindea, un tînăr efeb cu barbă, îmbrăcat hippy, cu un costum floral; într-o mînă ţinea un magnetofon, în cealaltă flori, avea un aer ancestral, preistoric. Privi cu ochii lui mari, surîzători, vrînd parcă să-i salute, avea şi un aer de tînăr zeu ştrengar.

— Cine eşti dumneata? întrebă Nic, cu acelaşi aer inchizitorial. Tînărul, deloc surprins, îşi trase răsuflarea:

— Numele meu este Val, răspunse el viforos.

— Val..., tresări Iuliana. Şi toţi o priviră.

— Aduc un mesaj, spuse tînărul.

Atunci apăru Marcel Goldstein-Ionescu, însoţit de Gri-

gore, administratorul — mic, îndesat, cu faţa lui smeadă, ascunsă, pătată, lombroziană, ţinea în mînă o plasă de peşti. Părea foarte indispus de prezenţa lui Cezar şi a oloagei.

— Să-mi daţi buletinele, apoi spre ceilalţi, spuse cu silă: Bună seara.

— Cine este domnul Aslanian? întrebă Val fără să-l ia în seamă pe administrator.

— Eu.

— Am o scrisoare pentru dumneavoastră, şi îi întinse scrisoarea, iar pentru ceilalţi, flori! Lăsă magnetofonul pe nisip şi, cu o floare în mînă, se îndreptă spre Iuliana, care, cutremurată, privi fascinată scrisoarea nedesfăcută din mîinile lui Aslanian. Mai întîi pentru domnişoara . . .

— Iuliana, se recomandă ea în neştire.

— Iuliana .. . Iuliana . . ., repetă Val, ca şi cum şi-ar fi amintit de ceva uitat. A, da: Iuliana, frumoasa regină a darkingilor. Pentru Iuliana, regina darkingilor, două flori! şi i le întinse. Se îndreptă apoi spre Clary: Pentru distinsa doamnă, o floare . ..

— Hi-hi..făcu oloaga.

Se îndreptă apoi spre Cezar:

— Şi pentru Micul Goliath o floare . . se duse la administrator: şi pentru: — Marele Pitic, o floare . . .

Val continuă să dea tuturor flori, ceremonios, ca într-o scenă mută, pînă ajunse la Aslanian, care tocmai terminase de parcurs sinistru-i mesaj şi, palid, cu o lividitate cadaverică, privea cu ochi de fiară hăituită spre cei din jur şi, cum nu întinse mîna după floare, Val i-o puse cu dezinvoltură în buzunarul de sus al hainei. Tăceau acum tdţi, privindu-se pe furiş, privind spre tînărul care îi cerceta cu o bucurie neînţeleasă.

— Cea de a treia scrisoare, rupse tăcerea Goldstein-Ionescu.

— Aceleaşi litere, acelaşi conţinut, rosti Nic, care luase scrisoarea şi o cerceta.

— Tată! şopti înfiorată Iuliana.

— A treia şi ultima ... cobi ceasornicarul.

Aslanian îi privi pe fiecare şi, tresărind la auzul vorbelor lui Marcel Goldstein-Ionescu, rosti ca ecoul unei amintiri, cu voce de sfinx care vorbeşte:

— Şi seara vei rosti: ,,Cine îmi va dărui dimineaţa?"

Se îndreptă spre scările care urcau la etajul pensiunii.

— Din pricina inimii tale şi a celor ce vor vedea ochii tăi. . ., continuă ceasornicarul.

Şi în înserarea care-i învăluise se auzi iar marea, aproape, grea, mereu şi mereu, colosul de apă izbindu-se de el însuşi, neliniştit, masiv, imperturbabil. Şi toţi o auzeau cutremuraţi, cuprinşi de neliniştea ei, de neliniştea din ei, din jurul lor.

*

în după-amiaza zilei următoare terasa cabanei de pe acel teritoriu al stufărişului, al nisipurilor vînturate de vînt, în timpul toamnelor, plaja imensă a insulei păreau pustii, norii acoperiseră furtuna, aerul încins se umezise şi se auzea foarte distinct, şovăitor, ca într-o aşteptare mocnită, marea.

Pe terasă erau aşezate în semicerc scaune care aşteptau goale.

Iuliana Aslanian îmbrăcase o rochie albă, decoltată, părea îmbrăcată ca pentru o mare recepţie, gîtul ei lung, ars de soare, părul uşor decolorat îi dădeau feţei ei îngîndurate un plus de prospeţime şi frumuseţe, părea o întruchipare carnală a fragilităţii spiritualizate. Fata stătea iar aplecată asupra acelei mese ciudate, din lemn vechi, ca pentru spiritism, ţinea între degetele mîinii drepte, într-o nemişcare de statuie egipteană, firul de aţă de care atîrna aceeaşi verighetă a tatălui, dar gîndurile ei nu se puteau aduna, o obseda prezenţa acelui tînăr viforos, costumul lui floral, neaşteptata lui sosire, scrisoarea, cea de-a treia — aşa cum prevăzuse ceasornicarul — şi încerca să dezlege iar prin jocul acesta taina care o apăsa ameninţătoare; privirea fetei însă se îndrepta mereu spre grupul celor doi — Cezar şi Clary, oloaga, care stăteau la marginea terasei, şi bărbatul acela uriaş, îi privea capul lui diform, tuns, de ocnaş.

Iuliana încercă iar să se concentreze, avea faţa crispată, şi puse întrebarea în şoaptă, cu o voce străină:

— Tatăl meu va fi asasinat? Tăcu îndelung, urmărind mişcarea abia perceptibilă a verighetei atîrnînd de aţă, care ezită să se fixeze deasupra vreunei litere. Fata aşteptă cu maximă încordare răspunsul. Repetă, sleită, literele: Da ... a . . . Da. Se destinse, era palidă acum, reluă jocul — Cînd? Cînd va fi asasinat?, repetă ea. Descifră iar, literele: A . . . z .. . i . . . Azi. Deci, astăzi va fi asasinat tatăl meu. De

către cine? şi privi îngrozită spre Cezar şi Clary. Se auziră paşi şi veniră grăbiţi toţi, îmbrăcaţi ca pentru seară. Nic şi Aslanian, urmaţi de Marcel Goldstein-Ionescu, de Grigore administratorul, de Val, care părea cuprins de un neastîmpăr care îl făcea mereu să surîdă.

— Cred că am procedat logic cînd i-am convocat. N-o să-şi dea seama ce urmărim, i se adresă Nic bătrînului judecător, în şoaptă. Şi apoi, e mai bine să-i avem aici, lîngă noi .. . Vei începe dumneata interogatoriul, bineînţeles, aluziv.

— Victima să-şi descopere viitorul călău, şi Aslanian avu un rictus. E un joc destul de straniu. Nu cred că voi rezista, părea vesel. Aprod, introdu criminalul! glumi el.

— Te voi ajuta eu, se oferi cu gravitate Nic.

-— Iar jocul ăla .... se adresă Aslanian fetei lui, care renunţă la ciudatele ei întrebări şi se ridică privindu-i.

— Ce ţi-a ieşit? o întrebă Nic.

— Nimic. Caraghioslîcuri, spuse ea abătută, apoi se aşează iar, sprijinindu-şi bărbia în palme.

Nic descoperi scaunele aranjate circular:

— O, avem şi scaune! Un adevărat tribunal.

— Eu am adus scaunele, spuse fata. Părea înbufnată şi totuşi o undă de curiozitate avidă se citea pe chipul ei.

Aslanian se aşează şi, privind în jur, deodată îşi luă aerul unui magistrat în robă:

— Deci, iată-ne şi aici... Se adresă apoi celorlalţi, care aşteptau. Luaţi loc, domnilor, să stăm la un pahar de vorbă, cum se spune... Sîntem de cîteva zile împreună şi ne cunoaştem atît de puţin ... Privi spre Val: Apropo, tinere domn, cine eşti dumneata?

— Un călător, spuse Val şi faţa lui deveni gravă, avînd acum doar umbra surîsului pe chip.

— Am uitat să te întrebăm aseară: cine ţi-a dat această scrisoare? interveni Nic.

— Un necunoscut, răspunse tînărul cu aceeaşi promptitudine şi mirosi floarea ce-o ţinea în mînă.

— Unde? întrebă Aslanian.

— La căpitănia portului.

— Cum arăta? reveni Nic. Medicul era foarte grav, avea o voce dură, crispată.

— Are vreo importanţă? întrebă la rîndu-i Val.

— Poate că are, făcu judecătorul.

— Era un funcţionar de la căpitănie, probabil de la poşta portuară, şi, aflînd că vin aici, m-a rugat să aduc scrisoarea, care a sosit după plecarea vaporului, şi Val se ridică de pe scaun şi făcînd un mic salt se aşează pe marginea terasei.

— Deci venise prin poştă, preciză conclusiv Aslanian.

— Asta pe mine mă priveşte mai puţin, rîse grav tînărul şi-şi mîngîie barba.

— Nu are ştampila pe ea? De data aceasta întrebarea lui Nic se adresase lui Aslanian, era ca o descoperire surprinzătoare.

—- 'Bineînţeles că o are. Aceeaşi ştampilă ca şi celelalte două: Bucureşti, îi răspunse judecătorul.

Nic rămase descumpănit, apoi reveni:

— Şi, dacă nu sînt prea indiscret, tinere, cu ce ai venit pînă aici?

— Am venit pe valuri, ca Isus, domnule.

— Chiar? se auzi glasul vechi al ceasornicarului, glasul lui de sare, de mări tîrzii şi bătrîne.

— Cu o barcă, domnule Ionescu, cu o barcă. Pare atît de curios? Şi, să ştii, particip la acest joc stupid al dumneavoastră numai fiindcă mi se pare amuzant. Şi nu prea am ce face. Altfel...

— Apropo, cîţi ani ai, tinere domn? reveni Aslanian parcă fără să ia în seamă peroraţia lui Val.

— E un interogatoriu? întrebă iritat tînărul.

— Nu, întrebam aşa . . ., răspunse Nic.

Val nu luă în seamă intervenţia lui Nic, se adresă lui Aslanian.

— Aveţi vocaţia profesiunii, domnule magistrat. V-o exercitaţi şi în vacanţă.

Aslanian trecu peste ironia lui Val:

— Şi, totuşi, cîţi ani ai?

Val îşi luă acelaşi aer viforos ca la sosirea lui:

— Am vreo două sute şaptezeci şi trei de ani! Da, aproximativ două-sute-şaptezeci-şi-trei de ani..., silabisi el apăsat. Domnul Ionescu e un sugar pe lîngă mine. Cîţi ani aveţi, domnule Ionescu-Goldstein?

— Aproape optzeci, răspunse prompt ceasornicarul.

— V-am spus? Ce ziceam: un sugar, strigă Val ca în faţa unei evidenţe.

Nic îşi luă un aer profesionist, de interogatoriu, ca şi

cum ar completa fişa acuzatului:

— Profesiunea dumitale?

Val abordă aceeaşi dezinvoltură de adolescent cu aripi:

— Liber profesionist.

— Adică? întrebă judecătorul.

— Liber cugetător, răspunse Val cu un glas din ce în ce mai mîndru.

— Joci tare, domnule, făcu Nic cu ironie.

—■ Frumos! exclamă Aslanian. Val făcu o piruetă, cu braţele în aer.

— Liber! Liber! Liber!

Nic meditä o clipă, părea în recul, apoi interveni mefistofelic, preluînd jocul:

— Liber de prejudecăţi. . .

— Liber de cer şi liber de iad, strigă tînărul.

— Liber de purgatoriu . .., continuă Nic şi privi o clipă spre judecător cerîndu-i parcă aprobarea. Aslanian asculta într-o rezervă meditativă.

— Liber şi de ... purgatoriu, conveni Val.

— Deci liber de remuşcare, punctă judecătorul vrînd parcă să-l ajute pe Nic.

— Liber de timp, liber de spaţiu, continuă Val.

— Liber de moarte, preciză Aslanian, continuînd astfel jocul medicului, confirmînd astfel aprobarea lui.

— Liber de iubire, se auzi glasul sfios al Iulianei.

— Liber de ură! şi Val parcă o sfidă, avea un aer de frondă care îi şedea bine.

— Deci, pentru dumneata toate sînt egale, îl încolţi Nic. Răspunsul lui Val veni prompt, ca şi înainte, dar avea acum un aer de gravitate, prevenitor.

— Nu chiar ...

— Vorbeşti ca un înţelept, domnule Val, rosti depărtat ceasornicarul.

— Ca un bătrîn, rîse Val.

— Deja un bătrîn înţelept, şi Marcel Goldstein-Ionescu părea amuzat, se vedea clar că îl admiră pe noul sosit.

— Păi, nu ţi-am spus, domnule Goldstein-Ionescu Marcel, că ai ce învăţa de la mine . .., şi Val rîse uşor cu rîsul unui copil, un rîs ingenuu.

— Asta chiar n-ai spus-o. Dar eu o viaţă întreagă am învăţat de la alţii. Şi mai ales cînd pe învăţătura asta nu trebuie să dai o para chioară. Nu trebuie s-o plăteşti. .., şi

bătrînul ceasornicar privi furtuna care se apropia. Părea că ascultă ceva. în tot acest timp, deşi era atent la vorbele celor de lîngă el, deşi vorbea chiar el, urechea lui veche părea atentă la nişte semne numai de el ştiute.

— Ferească sfîntul cînd trebuie s-o plăteşti cu pielea. Eu am făcut războiul, se auzi glasul morocănos al administratorului.

Val îl privi, apoi precizînd, spre administrator:

— Cu gradul de plutonier.

— Am fost plutonier, spuse acesta cu mîndrie, ca şi cum ar fi spus *general.*

— Şi aţi împuşcat. Aţi tras în oameni, se auzi glasul Iulianei. Era aceeaşi voce drastică, fără nuanţă, acuzatoare şi intransigentă.

— Aşa-i războiul. Acolo nu se dăruiesc flori, o corectă cu bunăvoinţă tatăl.

— Cum făcea aseară domnul Val ..., ironiză Nic.

— Acolo se dăru-ie gloanţe, domnule judecător, spuse administratorul.

— Da, gloanţe. Şi abia după aceea flori ... şi glasul judecătorului era simplu.

— Şi eu am fost pe front, se lăudă gros Cezar, care tăcuse tot timpul, uriaş, nemişcat, ca o stîncă pleşuvă.

— În batalioanele de sacrificiu, preciză Va'l şi acest lucru îi ului pe toţi. Tăcură.

— în prima linie, rosti Cezar mîndru, ca o vijelie oarbă. Clary confirmă agitîndu-se: Îhî. Apoi, cu bucurie de reptilă; Hi-hi-hi! . . . Aslanian îl aţinti pe Cezar.

— în acele detaşamente erau trimişi condamnaţii la pedepse grele.

— Condamnaţii la muncă silnică, se băgă Nic.

—■ Şi, îndeosebi, condamnaţii la moarte, mai spuse judecătorul.

— Toţi eram unul şi unul, spuse Cezar şi-şi scoase pieptul, îşi arătă muşchii masivi, tari ai braţelor. Şi toţi îl priviră într-o tăcere cutremurată.

— Şi de către cine erau condamnaţi? se auzi vocea grea, insinuantă a ceasornicarului.

— Erau condamnaţi de lege, spuse drastic Aslanian.

— Şi legile cine le făcea? nu se lăsă ceasornicarul. Voia să ajungă la un punct pe care doar Aslanian îl intuia.

— Statul, răspunse rece judecătorul. Urmăreau cu în-

cordare acest duel care părea din ce în ce mai strîns, ascuţişul lui era ascuns, dar loviturile se voiau precise.

— Societatea, interveni medicul.

— Şi cine e societatea? Din cine-i formată, mă rog? Din cine-i formată? glasul lui Marcel Goldstein-Ionescu părea uşor intrigat.

— Din oameni, domnule Goldstein-Ionescu, spuse Val, vrînd parcă să-l ajute.

— Ce spuneam, vorbeşti ca un bătrîn înţelept.

— Vîrsta mea mă îndreptăţeşte la acest lucru, rîse tînărul.

— Deci legile le fac oamenii şi tot oamenii le aplică, tot ei judecă alţi oameni, reveni bătrînul, apoi se adresă lui Cezar: Cine te-a condamnat, domnule Cezar?

— Un tribunal.

— Un judecător, preciză ceasornicarul.

— Un judecător, făcu Cezar.

— Poate chiar dînsul, arată spre Aslanian.

Cezar se uită încordat spre Aslanian.

— Mi se pare că-l cunosc de undeva, Ionescu era acum victorios.

__ Poftim. Cezar aruncă aceeaşi privire spre Aslanian.

— De la început, cînd l-am ginit, mi s-a părut cunoscut.

— Ce frumos spune poporul nostru: se întîlneşte deja munte cu munte, da' om cu om , .. Iată! Ceasornicarul avea un aer de bătrîn învingător în această tăcere stingherită, care se lăsă. Se auziră pescăruşi anunţînd furtuna, noaptea. Nic spuse tîrziu, conclusiv, intuind şi el ceva:

— Deci, aşa . .., şi se mişcă stingherit, vrînd să se reculeagă, ca după o neaşteptată lovitură. Ionescu îşi urmă ideea, spre administrator.

— Mai rămîne ca şi domnul administrator să-l cunoască pe domnul Aslanian.

— Da' cine nu-l cunoaşte pe domnul magistrat? — răspunse acesta firesc, dar şi insinuant. Ionescu se adresă lui Val.

— Şi domnul Val.

— Eu îl cunosc de cînd era în faşă. Cunosc atîta lume ... Vă daţi seama, după groaza asta de ani...

— E şi firesc, chicoti ceasornicarul.

— Şi ce mai ştii, domnule Val? întrebă judecătorul.

— Ştiu foarte multe, domnule, răspunse Val.

— Ce anume? Era glasul lui Nic.

— Uite, fiindcă sîntem la mare, vă pot spune că un albatros a străbătut o distanţă record: 6.630 de kilometri fără escală. Şi Val veni în spatele fetei.

— Cum, şi dumneata deţii recordul de vîrstă? spuse ceasornicarul.

— Şi tot albatrosul este pasărea cu cea mai mare deschidere a aripilor: 3,70 metri, continuă Val. Ştiaţi asta?

— Interesant. Deduc de aici că eşti naturalist, spuse judecătorul.

— Nu, domnule. Am foarte multe pasiuni.

— Spre pildă, magnetofonul... — Nic se voia ironic.

— Da, şi magnetofonul. . .

— Aveţi benzi interesante? Şi Iuliana se întoarse spre Val.

— Foarte interesante, domnişoară.

— Jazz? se interesă fata.

— Nu.

— Atunci? şi Nic se agită iar pe scaun. Val luă un aer serios:

— Magnetofonul îl întrebuinţez în cu totul alte scopuri.

— în scopuri... nobile, spuse cu aceeaşi ironie medicul.

— Sublime, domnule Nicolae Filipescu-Ilfov.

— Şi care sînt acele scopuri.. . sublime? întrebă Aslanian. Val deveni deodată grav.

— înregistrez voci. Voci de ape, glasuri de păsări, vocile oamenilor. Uneori îngrop magnetofonul în pămînt să aud glasul neauzit al stratului mineral, răsuflarea celor dispăruţi.. .

— A celor morţi. . ., spuse gînditor şi grav Aslanian. Val continuă:

— Şoaptele înecaţilor, tînguita remuşcare a ucigaşului, ultimul gînd al celui spînzurat, împuşcat, înjunghiat...

— Şi ai reuşit? se interesă judecătorul.

— Foarte rar. Dar am reuşit totuşi... Marea mea reuşită e însă cu lumea vie, cu păsăretul ăsta care trăieşte liber, fără griji, şi care n-a uitat să cînte. N-a uitat *Încă.* Căci nu este exclus ca într-o bună zi să fie cuprins, să zicem, de o stranie amnezie şi să ne rămînă planeta asta bătrînă fără cîntece.

— Sînteţi foarte pesimist, domnule Val. Deja sînteţi chiar bătrîn... şi Marcel Goldstein-Ionescu părea foarte abătut, iar vocea lui şi mai bătrînă. Val continuînd visător.

— E ca la vînătoare, ori ca la pescuit. . . Stai, aştepţi, pînă se aude cîntecul... De obicei, las magnetofonul deschis şi plec. Se întîmplă să găsesc banda goală. Alteori o găsesc plină de cîntece ciudate, pe care omul nu le-a auzit. De aceea, şi plec. Nu cîntă păsările atît de frumos în prezenţa omului, cînd simt în jur duh de om. Cîntecul are nevoie de singurătate.

— Se intimidează . . . păsările, sînt sfioase ca nişte fecioare, bagateliză Nic. Val evită ironia.

— Cred că da

— Deci, ca la vînătoare .. ., preciză medicul.

— Cu o deosebire: vînătorul aşteaptă şi el, dar împuşcă vînatul. Eu aştept, înregistrez, păstres.

— Sînteţi deja foarte tînăr, domnule Val, reveni ceasornicarul, punctînd. Val deveni uşor patetic.

— Vreau să îngrop în pămînt, în lăzi speciale, etanşe, cîntecele planetei, ale oamenilor, ale apelor, ale păsărilor; urletul lupilor şi muzica stelelor, ca, în eventualitatea unui cataclism, peste cîteva mii de ani, viitorii locuitori ai pămîntului să ştie, descoperindu-le, că pe acest colţ de univers s-a şi cîntat... Ionescu îşi continuă acelaşi joc.

— Sînteţi deja, domnule Val, de vîrsta mea ...

— Să ştie, continuă Val, cei care vor veni după noi că pe pămînt nu s-au săvîrşit numai crime.

— Că nu s-au „jucat" oamenii numai de-a omorul, spuse Nic. Aslanian interveni:

— Asta e un joc care se poate juca şi de unul singur, dragul meu Nic. De aceea, ce vrea să afirme domnul Val e ideea că omenirea a fost prinsă şi într-o horă a cînte- culi, a bunăvoinţei, a generozităţii care exaltă şi se preface în cîntec.

— Şi în acelaşi timp a fost cuprinsă de o sete vecină cu sălbăticia de a fi martora..., dar ceasornicarul fu întrerupt de Iuliana, care, intuind gîndul bătrînului, spuse cu subînţeles:

— Şi autoarea? Ceasornicarul reluă:

— Martoră şi autoare de morţi violente.

Aslanian spuse:

— O spînzurătoare poate constitui şi cea mai sublimă privelişte. Spre cei din jur: Nu-i aşa, domnule Cezar? Cezar tresări.

— Am văzut multe din' astea.. . Aslanian continuă acelaşi joc.

— Nu-i aşa, domnule plutonier?

— Spînzurătorile nu mi-au plăcut, cu puşca e altceva, spuse administratorul.

— Nu-i aşa, domnule Val?

— Teoria dumneavoastră despre spînzurătoare şi criminali, domnule Aslanian, are o defecţiune.

— Care?

— N-are istorie. Eu, care sînt atît de bătrîn, de aproape trei sute de ani, pot să afirm că de fapt istoria crimei a început de mult, de pe vremea zeilor,- dumnealor, zeii, au săvîrşit prima crimă în clipa în care i-au făcut pe oameni muritori.

— Ucigaşii nu fac altceva decît să imite zeii..trase concluzia, intenţionat eronată, Nic, pentru a-şi sublinia ironia.

— Oamenii fiind muritori, ucigaşii le grăbesc doar împlinirea, preciză Val.

— E o chestie de sprint, spuse Nic.

— N-am veleităţi sportive, domnule Filipescu-Ilfov.

— Şi totuşi vă ţineţi bine, domnule Val, pentru etatea pe care o aveţi.. ., reveni ceasornicarul. Aslanian recompuse logic.

— Deci zeii sînt nemuritori. Ei sînt criminali. Nic continuă silogismul.

— Dumneata, domnule Val, eşti nemuritor.

— Şi deci..., dar fata nu pronunţă cuvîntul. Val rîse cu cinism.

— deci un criminal.

Se lasase întunericul şi abia îşi zăreau feţele.

— Ce spunem noi nu e decît o problemă de logică, reveni cu o blîndeţe neaşteptată Aslanian.

— Sînt osîndit să fiu liber. Eu, domnilor, am drumul meu. O altă lege decît a dumneavoastră mă guvernează, şi Val era acum vehement, îndurerat, patetic. Părea sfîşiat de vînturi reci şi sălbatice.

— Liber .. ., cugetă Nic.

— Liber de a face orice? întrebă judecătorul, cu acelaşi glas blînd.

— Eu am drumul meu, rosti răspicat Val.

— Care anume? Al nemuririi şi, deci, dreptul.. . zeiescul drept de a curma viaţa cuiv.=>? întrebă medicul.

— Eu sînt nemuritor, domnule Nicolae Filipescu-Ilfov, şi Val părea foarte sincer, ca şi cum ar fi trăit cu orgoliu şi

mîndrie o dramă dezagreabilă, o povară ruşinoasă.

— Şi ai putea să ne explici şi nouă această minune? întrebă subţire Iuliana.

— Această taină. Aslanian părea a crede spusele tînărului, vorbele lui era paterne, sincere.

— Deja iar o taină. E plină lumea de taine şi eu nu ştiam asta ... Val se adresă doar Iulianei, cu aerul de a povesti un basm unei fetiţe.

— Mie, pe vremuri, domnişoară Iuliana Aslanian, mi s-a întîmplat ceva foarte ciudat. .. Eram de nouă luni în pîntecul mamei, căci pe mine nu m-a adus barza, ca pe dumneavoastră, eu stăteam de nouă luni de zile în pîntecul unei femei care era mama mea, măicuţa, îi ziceam şi, uite, îmi sosise sorocul de a ieşi să văd ce se mai întîmplă în jur. Ei bine, bănuiam că ceva nu e în regulă şi, ambiţios din fire, m-am încăpăţînat şi n-am vrut să ies. Au mai trecut două săptămîni şi măicuţa se îngrijora, a început să plîngă. Şi a mai trecut o lună şi mama s-a îmbolnăvit şi eu nu vroiam să vin ...

— Ce cruzime! Şi încă de mic! se auzi glasul lui Nic. Val continuă cu acelaşi ton, adresîndu-se Iulianei.

— Şi mama se ruga s-o ascult şi mi-a promis — cîte nu mi-a promis! — că o să mă ţină numai cu mierea albinelor, cu laptele iepelor năzdrăvane ... Şi plîngeam şi eu, dar tot n-am vrut să vin pe lume. Nu-mi trebuia aşa ceva. Şi mi-a promis toate jucăriile lumii, şi mărul fermecat şi, după cîte ţin minte, îmi promisese că o să mă scalde numai în lacrimile oamenilor, ale cîmpului, şi în lacrimile zînelor şi ale stelelor. Şi nici lacrimă de zînă n-am vrut. Şi era să moară mama, să moară odată cu mine. Să mor în ea, ca într-o grădină ori ca într-o planetă. Şi uite, într-o noapte, i-a trecut prin gînd ceva care mi-a plăcut atît de mult... Mi-a promis că o să-mi dea cea mai minunată dintre jucăriile lumii: viaţa... viaţa fără de moarte... Şi s-a ţinut de cuvînt: mi-a dat nemurirea. Şi de atunci... de atunci... domnişoară Iuliana, am călătorit... Am călătorit.. . Am văzut toată suflarea pămîntului şi am uitat de timp. Am uitat de mine. Am uitat să mor. Da, pur fi simplu, am uitat să mor. Tăcu. Apoi se învioră. Şi cînd m-am întors iar pe aceste locuri, n-am mai cunoscut pe nimeni. Oamenii erau alţii, schimbaţi, nu mai aveam prieteni, rude. Nu mai aveam aproape nici amintiri. Şi, uite, mi-am dat seama că sînt singur ... Nespus

de singur ... Mi-am dat seama că nu sînt ca şi ceilalţi...

Se lăsă tăcere.

Fata îl privi ca pe un om de pe altă lume.

Se înnoptase. Administratorul se duse şi răsuci comutatorul, lumina becului avea ceva straniu şi inutil în asfinţit. Se auzea foarte clar marea, ca o chemare. Nic era intrigat, gelos, remarcând efectul vorbelor lui Val asupra fetei.

— Şi de aceea nici nu faceţi baie, domnule ... nemuritor. Mă întreb de ce aţi venit la mare, dacă nu intraţi în ea?

— M-aţi urmărit?

— Dar toată lumea a remarcat această ciudăţenie, spuse judecătorul.

— Poate domnul stă îmbrăcat pe plajă spre a se deosebi de noi, ăştia, muritorii, spuse Nic.

— Chiar şi ea face baie. Am scăldat-o azi, spuse Cezar arătînd spre oloagă: Adevărat?

— îhî... îhî... şi oloaga făcu deodată semne sibilinice, buzele i se mişcară mute. Cezar se aplecă, o ascultă, apoi, cu o forţă crispată, anunţă, tălmăcind semnele oloagei.

— Zice că-i miroase a sînge de om ... Val, cu magnetofonul în mînă, părea pe punctul de a părăsi terasa; reveni însă la discuţie.

— Da, stau îmbrăcat pe plajă, domnişoară, doamnă, domnilor ... Stau astfel dintr-un motiv foarte simplu, nu pentru a vă spiona sau urmări toată tevatura pe care o faceţi aici, tot tacîmul ăsta, ci pentru simplul motiv că pentru mine marea e un ideal. A te atinge de ea înseamnă a-ţi atinge idealul.

— Şi ai păţit-o o dată, spuse Nic.

— Cu nemurirea, de data aceasta nu vrei să mai rişti, şi glasul judecătorului părea iritat şi ironic.

—• Idealul trebuie să fie ceva neatins, spre care tindem, domnilor!

— Idealul e deja perfecţiunea, spuse ceasornicarul.

— Uite, tot noi, bătrînii. . . Idealul trebuie să-l *visăm* doar. Ce ar fi să mă bălăcesc în idealuri, să mă culc în mare ca într-un pat, fie el chiar şi albastru, un pat înspumat, un pat de valuri...

— Adevărat, n-ar fi cine ştie ce chilipir, şi ceasornicarul chicoti iar. Val se retrase cu spatele spre plajă, con- tinuînd

să le vorbească cu floarea în piept, cu magnetofonul în mînă.

— Prefer să mă culc în mine ca pe o plajă ... Şi din mine, de pe această plajă care sînt eu, să privesc marea ...

— Idealul..îi strigă judecătorul celui care pleca. Val **ti** strigă:

— Da, idealul! şi dispăru, fugind.

Era întuneric acum şi se stabili iar liniştea, ca un gol străbătut doar de vuietul continuu, imperturbabil, al mareelor.

Aslanian se ridică şi, ezitînd, se îndreptă spre marginea terasei, de unde îşi continuă apoi drumul spre plajă; se auziră, la început, paşii lui pe nisip.

Administratorul urcă scările interioare ale nensiunii; Marcel Goldstein-Ionescu, greoi, în aceeaşi ţinută, se îndreptă spre plajă şi el, rostind ca o scuză:

— Deja am înţepenit. Puţină mişcare nu strică. La vîrsta mea ...

Pe terasă rămaseră doar Cezar, Clary, Iuliana şi Nic. Nic se apropie de fată şi i se adresă cu tandreţe şi regret:

— Sîntem de cîteva zile aici şi n-am putut schimba o vorbă, draga mea.

— Şi tu pari schimbat... E ceva apăsător în jur, şi apoi toată discuţia asta. Parcă am fi într-un ospiciu, spuse **ea** cutremurată.

— Ar trebui să ne regăsim. Să redevenim iar noi, şi glasul medicului era îndurerat, sincer.

— Ar trebui să plecăm, spuse cu hotărîre fata.

Se auziră icniturile de animal suferind ale oloagei.

— Mă duc să-ţi aduc o haină. S-a făcut frig. Poate vrei **să** ne plimbăm, să uităm ..., Nic o privi ciudat.

— Să uităm ... Să plecăm şi să uităm această plajă, spuse ea şi îl văzu pe Nic plecînd, urcînd scările în fugă, şi scările gemură sub paşii lui.

Fata continuă ca şi cînd Nic ar fi fost lîngă ea.

— Să uităm această plajă a morţii, această plajă deşartă **de** bucurii. Să uităm această vară. Vară a crimei, a răzbunării, a urii. Această vară a morţii.

Deodată se produse pană de lumină.

Se auziră paşi pe scări, fata văzu umbra lui Nic care cobora în fugă.

— Ce s-a întîmplat? ţipă Iuliana.

— Tu nu vezi? strigă Nic alergînd spre plajă. Cezar dispăru pe urmele lui Nic.

— S-a stins becul, domnişoară! Să stai cuminte! îi strigă uriaşul fetei în timp ce alerga pe plajă în întuneric.

— Nic! Nic! ţipă ea dezarticulat. Unde-i tata!? Tatal

Auzi gemetele de animal ale oloagei în întuneric. Fata era singură şi alături geamătul oloagei interferat cu plînsul ei.

Administratorul coborî şi el pe terasă.

— Domnule administrator .. ., îi strigă Iuliana.

— Mă duc să văd la generator ..., spuse el, dar, spre mirarea fetei, îl văzu şi pe acesta alergînd spre plajă. Un timp, se auzi numai marea, apoi Iuliana,- alergă şi ea spre plajă.

Pe terasă rămaseră doar geamătul şi umbra oloagei, amestecate cu un zgomot de paşi depărtaţi, cu un alt geamăt, cu ţipătul unei femei, cu vuietul mării, neiertător, de valuri urlînd; apoi se auzi scîrţîitul roţilor de la căruciorul oloagei, insinuant, şi dezarticularea glasului ei,- Îhî, îhi, îhî, îhî, pînă cînd se auzi doar plînsul ei neomenesc şi scîrţîitul roţilor.

Din nou marea.

Deodată linişte.

în această linişte se insinuară paşi, mulţi, care se apropiară, se auzi scîrţîitul treptelor terasei şi în cele din urmă intră Nic, ţinînd pe umăr trupul de leu cărunt, răpus, al lui Aslanian.

Iuliana, tăcută, îl aşeză împreună cu Nic pe podea, în mijlocul terasei.

Apărură apoi, rînd pe rînd, administratorul, care urcă scările, Cezar, care îşi reluă locul lîngă oloagă, Marcel Goldstein-Ionescu, la marginea terasei, uriaş, gîrbovit. Tăcere. Apoi, paşi care aleargă.

Val apăru în întuneric, încins în trestii, în iarbă de mare, pe cap — o cunună de răchiţi. Era „îmbrăcat" în flori. Aceeaşi viforniţă a prezenţei lui; execută, sălbatic, un dans primitiv, ca de paparudă, dans păgîn m lumina unei făclii.

— Paparudă-rudă, vino de mă udă... Cu găleata plină .. . cînta şi ţipa cu o frenezie sălbatică, dezlănţuită. Şi deodată se aprinse lumina.

Administratorul coborî greoi — scund, îndesat — scările.

Val — abia acum observă trupul mort, însîngerat, haina sfîrtecată şi înroşită a lui Aslanian — se opri din dansul sălbatic şi, desprinzîndu-şi de pe trup iarba de mare, florile, trestiile, le depuse, pe rînd, tăcut, lîngă trupul bătrînului magistrat şi, îngenunchind, îşi luă cununa de răchiţi şi flori de pe creştet şi o depuse pe pieptul celui ucis.

— Pentru dreptate, toate florile lumii..., rosti el foarte limpede.

*

De fapt, chiar Iulianei Aslanian, poate şi tatălui ei, scrisorile de ameninţare li se păruseră un joc stupid şi fără acoperire. Se mai văzuseră asemenea stranii jocuri izvorîte din dorinţa poate îndreptăţită, dintr-un fel subiectiv, pătimaş şi răzbunător de a privi adevărul, de a judeca o sentinţă, de a interpreta propria-ţi faptă. Erau izvorîte — aceste ameninţări — din dorinţa perversă, dintr-o minte bolnavă, strîmbată, de a crea celui care era pus să judece şi deci să decidă şi să pedepsească — să aplice sancţiunea legii —, să-i creeze o stare de nelinişte şi tensiune, să-i întunece clipa lui de revelaţie, să se simtă, la rîndu-i, pedepsit prin ameninţare, teroare şi frică. Şi aceasta £2 întîmpla În general cu cei intransigenţi, incoruptibili, drepţi pînă la renunţarea de sine. Aslanian fusese unul din aceşti judecători care, trăind cu modestie, îşi constituise un mod de exis tenţă aproape ascetică. Era uman şi un om al datoriei, trecînd peste privaţiuni, nelacom la bunurile materiale, deşi se încercase de atîtea ori mituirea lui, compromiterea şi defăimarea, calomnia ... Primise de mai multe ori scrisori de ameninţare, cîteva — pe care numai defunctul magistrat le ştiuse — re refereau la răpirea, uciderea, dispariţia unicului său copil, Iuliana, le păstrase în taină, ducînd singur povara grea a neliniştii, a ameninţării care ar fi putut să se împlinească.

îl duseseră în aceeaşi seară sus, în camera lui. De locul faptei, locul unde se produsese crima, nu se mai apropiase nimeni din dispoziţia lui Nicolae Filipescu-Ilfov,- tînărul medic luase această măsură, deşi acolo era încă o învălmăşeală de paşi, halucinantă, pînă la sosirea organelor de procuratură. Anunţase acest lucru încă aseară, în timp ce toţi îl vegheau pe cel ucis. Iuliana stătuse toată noaptea lîngă trupul neînsufleţit al tatălui său, buimacă şi, deşi îl

vedea mort, i se părea că nu ea este cea care veghează şi plînge tăcut, fără suspin, că toate acestea i se întîmplară altcuiva, nu ei, că cel răpus nu era tatăl ei. Realitatea durerii, sfîşietoare, avea poate să vină mai tîrziu, oamenii nu o pot asimila dintr-o dată, fiind prea uriaşă, grea, implacabilă prin elocvenţa neagră a ei. Auzea frămîntarea celor din jur, agitaţia lui Nic, tăcerea reculeasă a bătrînului ceasornicar, frămîntarea lui Grigore, administratorul, şi parcă auzea neîntrerupt un mieunat ca de pisică bolnavă, turbată.

Fusese noapte şi era zi acum şi ea se îmbrăcase într-o rochie neagră, rochia ei de seară, pe care şi-o adusese, nici ea nu ştia de ce, părea, în soarele dimineţii, ca sosită de la un mare bal şi stătea tînără, neagră, cu faţa prelungă, trasă, obosită, ca după o unică, ciudată petrecere. Ştia că Nic, pînă la sosirea organelor de anchetă, a medicului legist, va întreprinde o anchetă, pe cont propriu, dar ea intră abia acum cu adevărat, crezînd, sperînd cu deznădejde, în jocul acela cu verigheta.

Era pe terasă, aplecată deasupra acelei mese vechi, aplecată deasupra aceleiaşi hîrtii pe care erau dispuse în cerc literele întregului alfabet. La marginea terasei auzea gemetele oloagei, care stătea singură în căruciorul ei scîrţîitor, în partea cealaltă, privind spre mare sau spre nicăieri, stătea masiv şi cu trupu-i descărnat bătrînul ceasornicar Marcel Goldstein-Ionescu. Nic se afla undeva sus, poate îl mai veghea pe magistrat, el, medicul, o scosese aproape cu forţa aici, pe terasă, în lumina soarelui, în vuietul apropiat al mării, în vîntul sărat şi, văzînd masa, Iuliana se gîndi să încerce ea, pînă la ancheta lui Nic, pînă la sosirea celor îndreptăţiţi şi experţi în anchetarea crimelor de omor, să încerce ea dezlegarea acestei negre enigme.

Cum stătea aplecată deasupra mesei, satinul negru îi dădea un aer de frumuseţe, culoarea doliului în contrast direct cu frumuseţea feţei.

— Cine este asasinul tatălui meu? întrebă ea înfiorată. Cine l-a ucis? Privi în jur, o clipă, la oloagă, apoi ochii i se opriră asupra lui Marcel Goldstein-Ionescu, care, simţind privirea fetei, tresări, lăsînd lîngă fotoliul de răchiţi pe care stătea *Sportul,* mototolit, zdrenţuit.

— Mare nenorocire, duduie Iuliana..., se auzi glasul vechi al ceasornicarului. Iuliana tresări şi îl privi cu aspri-

me.

— Călăul a devenit compătimitor ... Ai remuşcări, domnule Goldstein-Ionescu?

— Plînge însuşi universul, duduie Iuliana, acum cînd domnul magistrat nu mai este printre noi, spuse ceasornicarul fără s-o privească, cercetînd parcă depărtările.

— Şi criminalii au remuşcări, spuse ea drastic.

— Tot ce se poate, tot ce se poate . .., rosti el meditativ, neluînd în seamă insinuarea ei. Dar nu-mi vine să cred că domnul magistrat e deja mort. Am fost adineauri sus şi, aşa cum stătea lungit acolo în cameră, mi se părea că doarme ... Şi ce bărbat, ce bărbat! Era frumos ca o cadră! îi semănaţi, duduie Iuliana.

— Mîine o să vină vaporul, spuse ea, neafectată de compliment. Apoi, ameninţătoare: Procuratura, justiţia. Să vedem atunci...

— Neapărat să vină. Pînă atunci, am auzit că domnul Nicolae Filipescu-Ilfov a şi întreprins o mică anchetă pe cont propriu. Dînsul este un domn priceput. Numai că ...

— Numai că?

— Numai că, duduie Iuliana, mă întorc iar la vorba atît de frumoasă a poporului nostru, numai că aşa ceva nu se poate face nici cu pari, nici cu nuiele, numai cu iscoade grele. Pentru asemenea afacere trebuie iscoade. Şi încă nu orice fel de iscoade, trebuie iscoade grele de tot... Eu unul nu mă simt în stare de aşa ceva.

— Dar vă simţiţi în stare, sau poate aţi fost în stare de ..., izbucni Iuliana şi lacrimile îi umplură ochii. .

— Eu, duduie Iuliana, sînt un biet ceasornicar, se autocompătimi ceasornicarul, era o mare milă faţă de el însuşi.

— Un biet ceasornicar răzbunător, spuse tăios fata.

— Eu, dragă duduie, nu mă pot răzbuna decît eventual pe mine, dar nici aşa ceva nu fac, că aş ieşi numai în pierdere, ar fi o afacere proastă. Cît despre iscoade, eu, cel mult, pot să iscodesc universul, duduie Iuliana.

Iuliana deveni interesată, cu un gînd anume întrebă:

— Universul?

— Da, asta este o afacere cu două calităţi: şi frumoasă şi rentabilă.

— Cum adică? Era din ce în ce mai interesată, încolţise un gînd de taină în ea, ca o speranţă.

— E frumoasă, fiindcă ajungem să comunicăm cu altă

lume. Şi e rentabilă, fiindcă, deja comunicînd cu ea, începem s-o cunoaştem. Şi a cunoaşte nu înseamnă un cîştig? Spuneţi ce înseamnă asta dacă nu cîştig curat? Fata îl ascultase cu aviditate. întrebă febril, dâr cu neîncredere.

— Şi care este lumea aceea?

Ionescu îşi luă un aer de vrăjitor.

— Lumea de dincolo de destin.

Iuliana îl privi gînditoare.

— Şi tata îmi vorbea de destin ...

— Dar eu vă vorbesc de lumea de *dincolo* de destin, continuă ceasornicarul, care este chiar dincolo de bine şi de rău, dincolo de faptă.

Clary se agită, făcu aceleaşi gesturi de sibilă paralitică, faţa ei de broască se transfigură.

— îhî, îhî, îhî, îhî.

— Şi unde e lumea asta? întrebă fata, fără să ia în seamă zbaterea sinistră a oloagei.

— E lumea spiritelor. Ele trăiesc printre astre, continuă Goldstein, aud muzica sferelor, duduie Iuliana ... — E o poveste cam lungă, duduie Iuliana, şi nu e momentul acum să te iniţiez, dar vocea lui deveni învăluitoare şi rezervată.

— Totuşi, aş vrea, insistă fata cu îndoială în glas.

— Cred că nu e cazul să-ţi vorbesc acum, duduie Iuliana. Ca ceasornicar însă aş putea să-ţi spun — şi asta se leagă deja de tragica nenorocire a domnului Aslanian — că este şi un ornic al lumii, că există un ceas în noi al inimii, un ceas al sîngelui, o secundă a lumii în care te naşti ori mori, înseamnă că în clipa aceea — iată, să zicem, a morţii domnului magistrat — s-a petrecut ceva, o dereglare, a scîrţîit ceva care corespundea cu secunda lui, în care s-a născut, ceva n-a fost în regulă, s-a înclinat ceva şi, uite, aşa, domnul magistrat a trebuit să... Iuliana deveni deodată rece, suspicioasă.

— Nu e lipsit de interes ce spui, domnule ceasornicar, n-am să uit. Cum n-am să uit nici din ce mi-ai spus ieri.

Marcel Goldstein-Ionescu înţelese aluzia fetei şi, privind-o pe sub ochelarii lui cu multe dioptrii, spuse cu o undă de dezarmare şi ironie.

— Mă bucur că deja aveţi ţinere de minte, duduie Iuliana.

în clipa aceea îşi făcu apariţia Val, care, tăcut, se aşeză Într-un fotoliu de răchită, avea faţa palidă, părea abătut, extenuat.

— Am memorie, domnule Ionescu, continuă fata, fără să ia în seamă sosirea lui Val.

— Asta nici nu e prea rău. Uite, domnul administrator mi-a spus că a avut o fiică, că era bolnavă, şi dînsul ce s-a gîndit să-i cumpere? I-a cumpărat cîrnaţ, şi după cîteva zile fata era deja moartă. Mi-a spus că şi acum mai stă din cînd în cînd „de vorbă" cu ea.

— Şi ce-i „spune"? se auzi vocea lui Val, detaşată şi limpede, în contrast cu paloarea feţei lui.

— închipuie-ţi! li „spune" că n-o duce prea rău acolo unde e. Că s-a obişnuit. Omul se obişnuieşte cu orice ... şi ceasornicarul rîse scurt, apoi tăcu neaşteptat, probabil şi datorită faptului că în aceeaşi clipă îl zăriră foarte aproape pe Grigore, care venea dinspre mare, nu-i auziră pe nisip paşii. Administratorul părea foarte agitat, cu aceeaşi mînie ascunsă, de data aceasta abia şi-o putea stăpîni. Avea un aer de lup sur.

— A fătat pisica şi puii au dispărut! Cine i-a luat? Erau încă fără vedere. Cine i-a luat? Şi erau încă orbi! I-a omorît cineva! Părea să nu-i pese de moartea lui Aslanian, el trăia în lumea lui, cu tragediile ei. Ori poate era o disimulare, îi privi cu ură pe cei de pe terasă, o ură deschisă.

— Cheamă-le „spiritele", domnule administrator, spuse Val în şoaptă.

— Dumneata să taci!, îl apostrofă administratorul.

— Îhî, îhî, îhî, se agită oloaga şi îşi zbătu iar braţele în aer, ca o pasăre tăiată. îl văzuse pe Cezar, care se aşeză în spatele căruciorului ei, acesta ţinea într-o mînă un ciomag, în cealaltă o traistă de pînză ordinară, pătată cu sînge.

— I-am ardeiat, strigă el învingător, cu satisfacţie sadică: Cred că au urcat la ceruri, şi privi triumfător spre Grigore. Administratorul, înţelegînd despre ce este vorba, se repezi spre Cezar.

— Criminalule! O s-o păţeşti! Nic, care coborîse treptele, ţinea în mînă cele trei scrisori, se duse şi se aşeză pe fotoliu lîngă Iuliana.

— Aici s-a produs o crimă, spuse el foarte clar. Sper că nu jignesc pe nimeni dacă voi pune cîteva întrebări. Cred că toată lumea este de acord în a stabili adevărul. Nu? Sper că acceptaţi acest joc. Voi începe cu mine, sînt într-un fel logodnicul fetei victimei... Cunosc de mult victima, îmi era ca un tată. Aseară, cînd s-a produs pana de curent, eraţi aproape toţi pe plajă, am ieşit şi eu şi l-am găsit

înjunghiat.. . Vă revoltaţi pentru nişte pisici. Că a fost ucis un om, aici, vă pasă mai puţin! ţipă el abia stă- pînit. Se lăsă tăcerea.

— Fătase sub patul meu. Nu puteam închide un ochi, se auzi vocea groasă a lui Cezar, ca o scuză. Clary aprobă, scîncind a confirmare.

— îhî, îhî, îhî. Nic era foarte palid şi el, ochii arşi ca de o febră necunoscută, se răsuci spre Val, îl privi îndelung.

— Ai putea să-mi spui, domnule Val, cum ţi-ai petrecut după-amiaza de ieri, seara mai ales, ora la care s-a produs crima? Val avu un recuL

— Iar un interogatoriu?

— Numeşte cum vrei aceste întrebări, răspunse Nic cu o expresie impenetrabilă.

— Interogatoriul de ieri nu l-am înţeles, spuse Val şi îl privi la rîndu-i foarte ciudat.

— Pe cel de azi îl înţelegi?

— Asta pare a avea o justificare.... şi continuă să-l privească doar pe medic, ca şi cum ar fi vrut să-l hipnotizeze.

— Aşadar, cum ţi-ai petrecut ceasurile înserării, domnule Val? reveni Nic, fără să-i pese de privirea celuilalt, evitînd-o totuşi. Val repetă ironic:

— Ceasurile înserării! ... Eram, în ceasurile înserării între pămînt şi cer. Pluteam, domnul meu. Nic deveni rechizitorial.

— Aici e vorba despre o crimă, fandoselile dumitale nau ce căuta.

— Dumneata întrebi, eu răspund: ţi-am spus, pluteam. Şi dacă vrei să ştii, îţi şi spun unde, spuse Val şi îşi aranjă gulerul cămăşii lui florale. Nic întrebă cu promptitudine, idee de capcană.

— Unde?

Val îi răspunse cu acelaşi ton.

— între cer şi pămînt.

— Erai foarte uşor, ca şi acum, şi glasul medicului era din nou ironic, arogant.

— Da, ştiu ce vrei să insinuezi, că eram uşor, şi ca să nu mai plutesc ar fi trebuit să-mi atîrne ceva de picioare. Să zicem, ceva foarte greu. O crimă, spre pildă, Şi apoi... dar Val tăcu neaşteptat.

— Ce urmează după? întrebă Nic.

— Să mă scufund pînă în adîncul mării.

— Ăsta-i răspunsul dumitale? întrebă iar, drastic, medicul.

— Âsta, domnule, şi Val îşi reluă iar atitudinea lui de nesfîrşită tristeţe, de abandon, de înfrînt.

— L-ai cunoscut pe...? Ai cunoscut victima? se corectă Nic.

— Am afirmat doar ieri. 11 cunoşteam de foarte mult timp, răspunse Val.

— L-ai mai întîlnit?

— Odată ce am spus că îl cunoşteam . ..

— Ce ai vrut să înţelegi aseară cînd ai spus „pentru dreptate, toate florile lumii"? Ţi-a făcut vreun rău? Şi ţi-ai făcut dreptate, ucigîndu-1? Toţi îi priveau cu încordare, tăcuţi.

— Mie să-mi fi făcut vreun rău? De ce? Poate altora... şi Val făcu gest spre ceilalţi.

— Ieri ai vorbit foarte ciudat...

— Ca şi astăzi. Asta-i stilul meu. Un stil oral şi insolit. Iuliana îl privi deschis, cu ochi limpezi, din care lacrimile dispăruseră.

— De ce mi-ai spus „regina darkingilor"? întrebă ea.

— Era o parolă pentru cineva? avu Nic ideea. Fata însă continuă în acelaşi ton.

— Cine e regina aceasta? E cumva regina morţii?

— Sau nu ne poate spune?! E cumva iarăşi o tainăl rîse scurt medicul. Val surise abătut.

— Asta nu e o taină. Am însă alte taine grele.

— Ca zeii, făcu Nic.

— Da, ca zeii..., confirmă abătut Val, cu un glas depărtat. Părea frămîntat, vrînd parcă să descopere la rîndu-i ceva.

— Taina remuşcării? întreba Nic-

— Eriniile, zeiţele remuşcării, nu vin la mine. Mă ocolesc, spuse Val misterios.

— Poate vine chiar remuşcarea ..., rîse scurt medicul.

— Remuşcarea îmbătrîneşte omul, pătrunde în el ca bărbatul în femeie şi îl surpă pe dinăuntru. Eu, domnule Filipescu-Ilfov, nu îmbătrînesc niciodată, era acum acelaşi glas viforos al lui Val, care stîrnise în Iuliana un interes pe care nu şi-l putea reprima.

— Sînteţi cinic, domnule, exclamă Nic.

— Ce e cu regina darkingilor? reveni Iuliana. Val se ridică, cu mişcări moi, de om extenuat.

— Mai are rost să vă spun?

— Poate că are, insistă fata.

— Totul are acum rost, spuse Nic, apoi se adresă fetei. Te asigur că sînt pe un drum bun. Se uită iar la Val. Abia acuma încep să înţeleg vorbele dumitale de ieri, domnule Val.

— Vorbele mele de azi, preciză Val.

— Da, şi cele de azi.

— Atunci, ascultaţi, îi făcu Val atenţi, o privi doar pe Iuliana Aslanian. De data aceasta însă, cu o expresie devorată de o imensă tristeţe. Şi vorbele lui păreau ca şi cum ar coborî treptele unui cavou, treptele unui sanctuar regesc, vechi şi prădat: Darking e un cuvînt compus. Cunoaşteţi engleza, domnişoară Iuliana? Nic răspunse în locul fetei.

— Da, o cunoaştem. Atîta ştim şi noi! Val continuă cu aceeaşi voce, cii aceeaşi expresie, continuă să-i vorbească* doar ei. Ceilalţi ascultau. Marcel Goldstein-Ionescu aproba din cap mereu, ca un cal bătrîn atacat de muşte.

— Acest cuvînt este compus din două expresii — care în engleză înseamnă dragoste şi rege. Darkingii erau un popor al apelor, trăiau pe ape, cu stelele deasupra lor, mereu în furtună. îi conducea însă o femeie — Iuliana era numele reginei darkingilor. Aşadar, aveau o singură regină: Iuliana. Aveau o singură religie: dragostea. Aveau o singură stea: steaua dragostei. Acest vechi popor a dispărut, lumea a uitat de poporul care se chema *dragoste regească,* cum lumea a uitat de frumoasa regină Iuliana, şi uite că a uitat că pe cer există o mare stea: steaua dragostei. Nimeni nu mai ştie că există măcar, nimeni nu mai simte nevoia s-o găsească, s-o redescopere... Nimeni n-o caută, domnişoară Iuliana, regina darkingilor. Val se răsuci, Nic vru să-l reţină, i se adresă imperativ:

— încotro? Val părea epuizat.

— Spre mine însumi. Porni spre mare şi ceilalţi rămaseră tăcuţi. Ce era oare cu această ciudată poveste, era oare o declaraţie disimulată, de dragoste, făcută fetei? Şi tocmai acum? Era oare o disimulare? Şi, la urma urmelor, cine era de fapt acest tînăr pe care ei îl priveau fascinaţi, urmărindu-l cum se îndepărtează. Nic fu primul care rupse tăcerea, iar vorbele lui răsunară ca o prevestire în pustietatea de jar, fierbinte.

— Se va sinucide. Se va arunca în mare .. .

— Domnule Val! Domnule Val, îl strigă ceasornicarul.

— Domnule Val! ţipă în urma lui Iuliana.

Goldstein vru să alerge în urma lui Val, Nic îl prinse cu violenţă, îl duse şi îl aruncă în fotoliu.

— Domnule Val! gemu ceasornicarul, cerînd parcă ajutor.

— Stai pe loc, domnule Marcel Goldstein-Ionescu! Noi am avea ceva de discutat! îl apostrofă Nic.

— Dar domnul Val... Deja o nenorocire naşte o altă nenorocire, scînci ceasornicarul. De ce să-l lăsăm? ... în fiecare din noi cloceşte ascunsă o ispită, domnule Filipescu, şi uneori aceasta e ispita unei crime, ori ispita sinuciderii. Domnul Val poate ...

— Poate se duce să cerceteze fundul mării. Azi nu mai *plutea* ca ieri, spuse sardonic Nic.

— Dar poate nu-i atîrnă de picioare greutatea crimei. Poate altcineva, poate ..., şi Marcel Goldstein-Ionescu se uită speriat spre Cezar. Nic remarcă privirea celuilalt şi deodată se ridică şi se duse în faţa lui Cezar, care, ca de obicei, stătea în picioare în spatele oloagei. Nic observă abia acum pata de sînge de pe pantalonii şi de pe mîneca lui Cezar; făcu un pas înapoi, privindu-1. Ceilalţi abia acum remarcară şi ei sîngele de pe îmbrăcămintea uriaşului tuns, al cărui cap diform, de ocnaş, părea o protuberantă dezgustătoare în lumina obositoare a zilei. Şi în liniştea încordată se auzi distinct din nou vuietul mării.

— Deci, aşa... făcu Nic. Iuliana întrebă de la distanţă:

— L-ai cunoscut pe tata, domnule Cezar?

— Da, răspunse uriaşul.

— El te-a judecat? reveni fata.

— Cred că da..se auzi răspunsul greu, încordat al lui Cezar.

— 11 urai? întrebă ea cu o asprime care n-o prindea.

— N-aş putea spune că-l iubeam, răspunse cumpănit Cezar, după ce se gîndi îndelung.

— Ce-ai făcut aseară? continuă Iuliana.

— S-a stins becul, răspunse sibilinic, Cezar. Nic interveni:

— Şi ce-ai făcut dumneata?

— Am fugit.

— Unde? întrebă Nic, din ce în ce mai precipitat...

— Ca toată lumea: să văd ce-i...

— Şi ai văzut?

— Văzut.

— Ce?

— Că-l înjunghiase pe ...

— De aceea, ăsteia, şi Nic făcu un gest spre oloagă, îi mirosea înainte a sînge de om? Clary gemu.

— Îhî, îhî.

— Ea are presimţiri. E vrăjitoare, dar copită de cal nu are. Vă putem arăta.

— Lasă asta.

— O las, şi Cezar rînji. Nic, deodată, prinzîndu-l în capcană, i se adresă, şuierat.

:— Şi cu sîngele ăsta ce-i? Cezar rînji iar.

— Hă-hă! E de la puii de pisică!

— Criminalul! strigă administratorul şi vru să pornească spre Cezar. Ionescu se ridică; figură dezolată, avea faţa răvăşită. Se clătină. Se adresă lui Nic.

— M-am uitat foarte atent la această persoană, şi arătă spre Cezar, că deja a suferit o condamnare pentru omor, că a fost în batalioanele de sacrificiu, unde a ucis, că suferise condamnarea chiar din partea domnului magistrat, încă, zic încă, n-ar fi un motiv să-l credem un criminal... Administratorul izbucni cu aceeaşi idee fixă.

— Dar că a omorît puii de pisică? Criminalul! Iuliana îl privi aspru, crispată.

— Dar mutra lui nu vă spune nimic?

— Tocmai aici am vrut deja să ajung, duduie Iuliana. Domnul Cezar este o persoană *însemnată,* pecetluită. Are pecetea crimei pe chip. Era foarte aproape de Cezar. I se adresă deodată, imperativ, cu tonul lui Nic. — Dă mina aici! întinde mina! Cezar şi-o retrase, aproape violent.

— Fugi d-acilea, hoaşcă bătrînă, pînă nu te căsăpesc? Şi ridică mina. Nic i-o prinse în aer, busculadă, după care Cezar cedă. Administratorul s-a apropiat şi el, îi ţinea mîna incriminatului. Ionescu-Goldstein studie mîna lui Cezar, apoi spre ceilalţi, inclusiv spre Iuliana, care venise şi ea,- stăteau toţi în cerc în jurul oloagei, care gemea neîntrerupt, şi în jurul lui Cezar, care avea mutra „omului încolţit", agasat; părea la capătul nervilor, se abţinea totuşi.

— Iată, mai întîi, degetul mare nu e ca la ceilalţi oameni, al lui e scurt, plat, drept, nu se îndoieşte, e în disproporţie faţă de celelalte degete, predomină ca un ciot! Semnul firilor de criminal. Şi încă ceva: palma, şi ceasor-

nicarul îi luă palma. Priviţil Priviţi-o cu atenţie: observaţi? Aţi observat? Iată, are o singură linie, ca un şanţ, o linie adîncă, dreaptă, în latul palmei. S-o îndoim, şi îi închise palma. Poftim! Deja aţi văzut. Nu se poate realiza litera M, ca la restul oamenilor. Eu am observat asta din prima clipă. Uitaţi-vă la palmele mele, la ale dumneavoastră, sînt altceva. Deja sînt altceva. Noi sîntem de-acum normali, în armonie cu firea. Domnul Cezar are pecetea grea a ucigaşului. Cezar murmură scrîşnind.

— Fugi d-acilea, rimă cu ochelari. De mîna asta, aşa cum a fi ea, tot nu scapi!

Tăceau. Ceilalţi îşi reluară locurile, îşi studiară, la început cu discreţie, apoi fără sfială, palma, o închideau, o deschideau, apoi îşi examinară degetul mare, îl îndoiau, îl ţineau ridicat.

Cezar, cu aceeaşi privire dură, neiertătoare, ameninţătoare, îl fixa pe Marcel Goldstein-Ionescu. Îi arătă apoi degetul mare.

— Nu scapi de mîna mea! Cu ăsta te strivesc! Hă, crezi că-s nebun, ca bărbosul ăla, să mă înec în băltoaca asta?! O bătu pe oloagă cu palma lui grea, pe spate. Prostu'! S-a dus să se înece. Făcu apoi semn la cap, cum că Val era un dement. S-a tîmpit la scăfîrlie, la bibilică, hă! Drept care, amuzat şi capsat totodată, împinse căruciorul oloagei spremarginea terasei, îl prinse o clipă în braţele lui vînjoase, pătate de sînge, apoi tot mai scăzut, pînă ce scîrţîitul roţilor amuţi. Ceilalţi îl ascultară pînă cînd răzbătu iar scîncetul dureros, perpetuu, al valurilor.

—- Criminalul..., scrîşni surd administratorul.

— N-ar trebui să mergem după ei? ... înecul nu-i o soluţie, ar trebui să vină justiţia, i se adresă fata lui Nic.

— Uneori, duduie, justiţia se împlineşte chiar de către noi, filosofă ceasornicarul.

— Iuliana, îţi aminteşti ce spunea tatăl tău ieri? o întrebă Nic. Iuliana se concentră şi răspunse.

— La ce te referi? întrebă ea nedumerită.

— Spunea că aproape-l ştie pe viitorul lui asasin. Că intenţionat va sta în apropierea lui să-l supravegheze, să-şi păzească ucigaşul. Iuliana răspunse cu înfiorare.

— Da. îmi amintesc. Nic continuă.

— Şi mai spunea că s-ar putea ca această crimă să pornească nu dintr-o clasică răzbunare, ci din contrariul ei, nu că a făcut o nedreptate, ci, dimpotrivă ...

— Că a fost drept şi că... a *iertat,* gemu fata.

— Da, confirmă medicul, că a iertat, că a fost odată slab şi a iertat pe cineva.

— Şi că acel cineva se va arăta în faţa lumii ca un *nevinovat,* continuă fata.

— Şi că pe singurul martor al vinovăţiei sale va căuta, în loc de recunoştinţă, să-l înlăture, să-l suprime.

— Da, tresări ea cu emoţie. Nic se răsuci spre administrator.

— Domnule administrator, ai avut vreun proces?

— Da, confirmă acesta. Nic continuă să-i pună întrebări-fulger.

— Cine te-a judecat?

— Domnul judecător Aslanian.

— Te-a condamnat?

— Nu.

— Atunci?

— Mi-a dat cîştig de cauză.

— Te-a iertat?

— Da, răspunse acesta stins, prăbuşindu-se, ca la capătul unei curse infernale. Iuliana şi Marcel Goldstein-Ionescu se priveau uluiţi.

— Iată! strigă triumfător Nic şi-l aţinti pe interogat cu arătătorul. Administratorul era disperat, avea figură de spîn, descompusă.

— Domnule Filipescu! Nic, ca şi cum ar fi dat ultima lovitură, satisfacţie crudă, ca un arhanghel al justiţiei, scoase o scrisoare din buzunar.

— Iată scrisoarea! Scrisoarea marelui magistrat Aslanian către viitorul său ucigaş!

— De unde o ai?

— Am găsit-o pe biroul dumitale.

— Mă anunţa că va veni aici, spuse disperat administratorul.

— Da. Venea să-şi supravegheze, să-şi păzească ucigaşul.

— Doamne! exclamă administratorul. Se clătină şi porni spre nisipuri, părea că primise o lovitură grea în creştet, paşii îi erau împleticiţi şi nesiguri.

— Unde te grăbeşti, domnule ex-plutonier?! Mîine vine vaporul! ... strigă Nic. Administratorul strigă cu o voce mocnită, depărtată, de animal în agonie:

— Mă duc să-l aştept! ... Iuliana avu o zvîcnire ca şi

cum ar fi vrut să-l reţină, făcu cîţiva paşi spre plaja pustie; renunţă, era zguduită.

— Dar e monstruos, Nic! ţipă ea spre medic. Avea ochii aprinşi, gata să izbucnească în lacrimi.

— Ce e monstruos? întrebă tăios Nic.

— Totul.

— Crima lor e monstruoasă, Iuliana, dragă fată, draga mea.

— Dar ... să se sinucidă ...

— Ţi-e milă de călăii tatălui tău?

— Dar cum ... să se sinucidă ... aşa ...? ce-i...? Ce s-a întîmplat?

— Tatăl tău îşi cunoştea bine ucigaşii, firile lor, sufletul lor ca un iad. Nu zicea — doar ieri a spus asta — că n-o să fie nevoie să-i ucizi tu? Cînd îi vei şti, va fi prea tîrziu... Vor *dispare definitiv!* Se vor sinucide... îi cunoştea bine. Nu spunea aşa?!

— Şi cum, toţi? I-a adus tata pe toţi aici? întrebă ea cutremurată.

— Tu n-ai văzut?

— Şi scrisorile? Nic le scoase pe toate trei din buzunar, le desfăcu pe rînd; se ridică, se apropie de fotoliul lui Marcel Goldstein-Ionescu, luă de jos *Sportul,* reveni la masa unde lăsase scrisorile, în faţa fetei care îl urmări, disperată, uluită.

— Iată! Literele sînt aceleaşi. Le-am studiat, exact aceleaşi caractere; alte gazete nu au litera asta. Am studiat cu atenţie. Făcu o pauză. Asta te-a trădat, domnule Marcel Goldstein-Ionescu! Şi nu ai nici un alibi. Erai pe plajă în clipa asasinatului, şi, poftim, scrisorile vorbesc de la sine. Litera din scrisori şi litera din *Sportul,* pasiunea dumitale, ziarul care îl citeşti, singurul, de patru-cinci ori acelaşi exemplar!

— Abia acum înţeleg vorbele de ieri, şi fata îl fixă cu o privire dementă. Ionescu avu o crispare, livid, cu ochelarii în mînă, neajutorat ca de paralizie, răsuflă greu, se îneacă, ca în pragul unui atac de cord, duse mîna la piept, îngînă totuşi.

— Dar vorbele alea erau o glumă, duduie lui... Nic deveni tăios.

— Toată mîrşăvia voastră a fost pusă la cale. Gluma asta sinistră se cheamă „club al ucigaşilor". Ionescu strigă deodată în pragul decrepitudinii:

— Domnule Filipescu ...

— Deci, toţi eraţi vorbiţi..., ţipă Iuliana.

— Accidentul cu lumina n-a fost decît semnalul. Semnalul pe care l-a dat administratorul. Şi apoi s-a împlinit destinul! Nic părea şi el la capătul unei curse dementiale, era epuizat. Ionescu se reculese, apoi rosti cu un ultim efort.

— Şi apoi, domnule Filipescu, chiar acum, la capătul vieţii, mă faceţi să cred deja în destin... Într-un destin rău... Tot îmi ziceam că există două destine: unul rău şi un destin bun. Numai că, se vede, destinul cel bun e cam bătrîn, neputincios ... Orb şi damblagiu... Dă faliment ... Nu mai are putere şi nu se poate înmulţi... Pe cînd destinul cel rău e viguros şi deja tînăr şi tot puia- ză ... şi puiază ... şi puiază ..., aproape plîngea.

Se auziră paşi. La marginea terasei apăru Val, în cămaşă albă, părea un efeb demonic. Era ras acum şi părea un adolescent. Deschise magnetofonul, se auzi fîşîitul benzii. Tăceau toţi, aşteptînd, într-o încordare disperată.

— Curaj, bătrîne! Există şi un destin bun! E tînăr. Ascultă banda, Mathusalem, Piatră-de-aurl i se adresă Val misterios bătrînului ceasornicar, care îşi scoase ochelarii şi plîngea tăcut, cu lacrimi mari. Nic şi Iuliana erau consternaţi, fata îl prinse de braţ pe Vai, speriată, ştiindu-l dispărut.

Bătrînul vru să pornească spre mare.

Se auzi chemarea ei, apoi valurile se amestecară cu cele înregistrate pe banda de magnetofon.

— Nu pleca, bătrîne! Nu e momentul potrivit' îi spuse Val ceasornicarului.

Pe banda de magnetofon se auziră paşi care se apropie, apoi se interferează zgomotul unor paşi care aleargă, se apropie. Linişte.

Ţipătul unei păsări de noapte, Marea depărtată, răscolită.

Vocea lui Aslanian: *Tu, Nic? Bănuiam că vei veni...*

Vocea lui Nic: *Asta m-a şi determinat. Faptul că bănuiai.*

Vocea lui Aslanian: *Trebuia să ajungi aici...*

Vocea lui Nic: *Am ajuns.*

Vocea lui Aslanian: *Te-am iertat şi am îngropat afacerea aceea murdară a ta fiindcă iubeam aceeaşi femeie, fosta mea soţie, care m-a trădat cu tine, acum ai îndrăznit să-i mai faci şi curte fetei mele...*

Vocea lui Nic: *Poate m-am îndrăgostit cu adevărat de ea.* Vocea lui Aslanian: *Eu nu-mi voi mărita fata cu un criminal, cu unul care a ucis cu bună ştiinţă. Atunci te-am iertat fiindcă eram implicat şi eu sentimental. Şi am fost generos...* Banda — pauză. Lovitura. Geamătul lui Aslanian. Corpul lui prăbuşindu-se.

Vocea lui Aslanian, foarte clară, ca a unui prelat oficiind într-un mare templu:

— Şi nu va mai fi nici grija... răci suspin... nici gînduri... nici grai... nici durere şi nici dor ... nici dragoste şi nici moarte ... nici schimbarea anilor ... ci va fi tot o zi... Tăcere. Lovitură icnită. Ultim suspin, cel al morţii. Paşi grăbiţi îndepărtîndu-se. Zborul unei păsări stîrnite, ţipăt de pasăre. Oftatul mării.

Val închise magnetofonul. Explică cu vifor stelar.

— Eram pe mare, cu barca, voiam să anunţ justiţia, procuratura. Şi cum lăsasem aseară magnetofonul pe plajă, departe, l-am deschis să văd ce a înregistrat. Şi iată că m-am întors! şi privi spre Nic, care începuse să urce scările; avea umerii căzuţi, se împiedică. Toţi îl urmăriră.

Marcel Goldstein-Ionescu, văzînd chipul descompus al fetei, o luă de braţ şi o aduse spre Val.

— Iscusită eşti tu la chipul tău, regină a darkingilor, Iuliana.. . Oamenii n-au uitat de dragoste ... Du-te în mare, recapătă-ţi stăpînirea peste vechiul tău popor de viteji, regină a dragostei... Uite, se înserează ... Du-te cu acest tinăr nemuritor ... Val o luă de după umeri.

— Am devenit om. Om muritor... Numai stelele nu mor niciodată.

— Iată steaua voastră... Steaua dragostei a înviat şi deja oamenii o văd iar ... o caută . .. spuse bătrînul şi îşi puse ochelarii şi privi cerul. Se auzi scîrţîitul căruciorului oloagei, obsedant. Apoi, de sus, detunătura împuşcăturii lui Nic. Fata tresări. Val, cu o imensă bucurie păgînă, o prinse pe fată de braţ şi alergă spre mare.

— Mă duc să mă scald în mare, să-mi ating idealul! ţipă el ca un tînăr zeu pe plaja pustie, şi marea îi răspunse mugind.

TIRGUL CEL MARE

în aerul tare al zilei de iarnă mirosul cepei îşi redusese din suprafaţă; dacă vara, primăvara ori în zilele calde ale toamnei el se întindea, lăbărţat, cu dezinvoltură şi lene, dacă atunci pătrundea molîu şi insinuant în haine, în ungherele casei, sub unghii, în păr, în aşternutul patului, stăruind peste tot: în bătătura casei, pe cîmp şi chiar în răcoarea micii păduri a satului, în apa rîului, acum, iarna, asemenea acelor corpuri care la frig îşi reduc volumul, mirosul cepei se făcu pe nesimţite parcă mai mic, se retrăsese doar în anumite zone, îşi scăzuse parcă agresivitatea, luînd poziţii de apărare pentru ca, odată cu ivirea primelor zile calde să-şi reia marea lui ofensivă de primăvară. Acum, iarna, erau zone pe unde se putea circula în voie, scurte hiaturi de aer care miroseau a zăpadă, a fum, a urină de cal, a stele reci, dar acestea erau doar nişte fîşii, nişte teritorii bucuroase, în care întîlneai, fără îndoială, urmele vechilor poziţii: coji de ceapă răzleţe, pentru ca, pe neaşteptate, să pătrunzi iar în spaţiile dominate de cunoscutul miros. Fiindcă, trebuie spus, ocupaţia de căpătîi a locuitorilor acestei mici aşezări era cultivarea cepei. Această cultură era principala lor sursă, singura de fapt, de cîştig. Depindea de reuşita recoltei dacă în anul acela ei vor fi veseli ori vor avea trei sute şaizeci de zile de doliu. Şi încă asta nu era tot: se întîmpla, deseori, ca vremea să fie cu desăvîrşire favorabilă, să nu bîntuie seceta, să nu se abată ploi multe, să nu bată grindina şi toamna să sosească ca o mare şansă, de speranţe, venită sub o zodie bună, a prosperităţii. Ei bine, se nimerea ca tocmai atunci tîrgurile frecventate cu o consecvenţă de ritual de către locuitorii cătunului să fie invadate de oameni ve- **niţi** din

Cîmpia Dunării, din şesurile Moldovei ori din Cîm- pia bănăţeană; preţurile scădeau brusc, evaluarea produsului era compromisă şi o iarnă şi o primăvară măcinau, uzau cu o consecvenţă surdă şi înecată începutele speranţe, iar ivirea verii îi găsea pe toţi deşerţi de nădejdi, epui**zaţi** fizic de multele drumuri, degeraţi de frigurile din gări ori de cele făcute cu sania pe întinsul multor kilometri, îi găsea sărăciţi.

Şi atunci totul se relua de la capăt, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat: începeau iar să scoată din legăturile de pînză ţinute în casă, sub pat, la umezeală şi căldură, sămînţa de ceapă, încolţită acum, greblau straturile bine îngrăşate cu bălegar, aruncau sămînţa de ceapă apoi, nu după mult, începea plivitul stratului, udatul cu stropitoa**rea** şi iar, după cîteva zile, cînd firele fragile ale cepei prindeau un mai precis contur, erau smulse, duse apoi în cîmp şi fir cu fir era împlîntat, de către femei, în pămînt. Priveau apoi cerul, pîndind capriciile vremii, se temeau de ploi, cum se temeau de căldură. Extremele îi duceau în pragul deznădejdii: vremea ideală pentru cultura lor preferată era cea mediocră.

Şi acum, pe cîmp, se relua acelaşi ritual: se ulivea lanul de buruieni, apoi începea praşila întîi, cîmpul se umplea de oameni aplecaţi, lucrînd cu minuţie, la fiecare fir de ceapă, cu sapa lor mică,- venea apoi praşila a doua, a treia, indiferent de starea pămîntului — dacă era tare ca piatra, ori dacă picioarele se afundau pînă la genunchi în el, ceapa trebuia prăşită: după ploi multe, urmate de un soare agresiv, se iscau din misterioase adîncimi ale gliei, din nefiinţă, viermii graşi şi o rodeau cu o perseverenţă perversă, sfredelindu-i bulbul, stratul ei de rochii albe, virginale; cozile păleau încet, se sfîrlogeau, cădeau la pămînt, răpuse.

Toamna, cînd sapa venea iar să culeagă rodul, scotea din pămînt trupurile albe, greţoase, de viermi graşi, amestecaţi cu rămăşiţele sfredelite ale virtual curatei lor victime.

Iată, în anul acela fusese o toamnă frumoasă, grea de speranţe, pe parii de sub acoperişurile caselor atîrnau legături de ceapă mare; se lăfăia la fiecare casă rotunjimea făloasă a unei recolte ideale. Satul şi împrejurimile fură cuprinse iar de mirosul vioi al cepei.

Iama sosi cu primii ei fulgi, cu gerul, iar oamenii făcură calde pătule pentru a o aşeza pe această binecuvîn- tată şi rotundă şi frumoasă ceapă în ele, cu grijă, ca pe o fiinţă iubită, ca pe o odraslă, ca pe o mireasă. O aco- periră apoi cu straturi groase de paie, ori de fîn, spre a o ocroti de muşcăturile frigului.

Începeau pregătirile pentru marea ei călătorie, peste văi şi dealuri, spre tîrguri. Mireasa avea să fie vîndută şi pe banii cîştigaţi vor cumpăra pănură, grîu, horincă, opinci şi încă o tablă de pămînt în care vor semăna altă ceapă care, la rîndul ei, avea să fie dusă la tîrguri, avea să fie vîndută, în schimbul gologanilor cu ajutorul cărora ...

Unii se şi răzleţiseră, încă din toamnă, prin tîrguri, mai mult pentru a detecta mersul pieţei. Dar, evenimentul care era aşteptat şi care se pregătea cu febrilitate era tîrgul cel mare din oraşul D., tîrgul Bobotezii, la care, cine oare dacă nu Ion Brici care avea cei mai frumoşi cai, cu singe aspru şi cea mai încăpătoare sanie, cine, dacă nu el, avea să facă prima cărăuşie, să umple sania prevăzută cu două rînduri de loitre, sprijinite de ţepuşe, cine dacă nu el, avea să plece cu sacii de ceapă ai vecinilor, ai neamurilor, ai în- tregii uliţi?!

Sarmalele, ţuica, cîrnaţii, slănina, pieptarele de sărbă- toare, cioarecii, zadiile, părul femeilor, totul, din zilele Anului Nou şi pînă la Bobotează, mirosea a ceapă. O curăţau de pămînt în mijlocul casei copiii şi oamenii în vîrstă, o împleteau în cununi şi aşteptau ziua cea mare. Brici îşi pregătise sania, ţesălase caii, îi potcovise şi le pusese şuruburi ascuţite la potcoave, Someşul îngheţase şi se putea trece peste el ca peste un admirabil pod.

înserarea ajunului de Bobotează sosise cu tradiţionalul ger, sania era plină de saci grei, caii bine hrăniţi, odihniţi, băteau nerăbdător din copită, scormonind zăpada, for- năiau însetaţi de drum.

Brici ridică biciuşca şi caii smuciră, se întinseră în ha- muri pornind în trap uşor, copiii începură să strige, îl petre- cură, ca şi nevasta, pînă la marginea satului unde se opriră, strigînd încă în urma lui, adresîndu-i urări, urmărin- du-l cu privirea pînă cînd omul şi sania şi caii se pierdură în înserare, dispărînd ca un punct negru în albul întins al omăturilor.

Era bine îmbrăcat, avea bundă nouă, iar mirosul cunoscut de ceapă îl însoţea ca o ambianţă atît de familiară, caii nu-şi scăzuseră avîntul şi Brici căută lîngă el, în fin, sticla cu ţuică tare pusă de muierea lui, voia să-şi încălzească mădularele — ştia că mai avea o sticlă, în spatele săniei, printre saci, aşezată acolo furişat de către Nastasia, muierea lui de taină, ţiitoare şi iubită; în timp ce-şi turna pe gît lichidul care frigea, un miros aţîţător, de trup muieresc îi umplu nările. Ea, ca şi ceilalţi, aveau să vină cu trenul, iar în zori o să se întîlnească în piaţă, o sa se piardă prin mulţime şi poate, la întoarcere, tot noaptea, nu va mai fi singur, va închina cu ea aici, în finul moale, sub cerul îngheţat, în ţăcănitul potcoavelor cailor în trap.

În cîmp începu să sufle vîntul şi gerul îi muşca faţa, simţi mici furnicături la degetele picioarelor şi-şi spuse că mai trebuie să bea. Mai trase o dată îndelung şi ţuica tare se auzi gîlgîind în sticlă, pe gîtul lui, caii smuciră şi atunci i se vărsă o parte pe piept, pe mîneca bundei lui groase.

începu să ningă, cerul era fără lună şi întunericul deveni mai compact. Se opri pentru o clipă, aprinse făclia din dreapta săniei şi un miros de păcură se răspîndi, miros pe care avea să-l simtă mereu în nări ca şi pe acela al cepei, al ţuicii. Caii mergeau bine, cu pasul neobosit, erau tineri şi făceau pentru prima dată drumul acesta, drum lung, de noapte, pe care o să-l străbată pînă în zorii zilei cînd el o să ajungă la tîrgul cel mare cu sacii cu ceapă, o să facă bani, o, bani mulţi, el şi ceilalţi şi Nastasia, cu ea o să vină la întoarcere şi vor sta amîndoi culcaţi aici în fin şi sania va fi uşoară, fără sacii aceştia, va fi însă grea de patima lor, grea ca pămîntul, de sufletul lor încins. Iată, trecuse pe gheaţa Someşului şi nici nu-şi dăduse seama, auzise parcă scrîşnetul potcoavelor ascuţite în gheaţă, apoi urcase malul şi acum caii mergeau printr-un pîlc de răchiţi, undeva se zărea o lumină, probabil era fereastra unei case, iar aici făclia ardea, ţuica era bună, era pe sfîrşite şi căută, aplecîndu-se în spate, sticla cealaltă, ascunsă acolo de către Nastasia, o găsi, desfundînd-o bău cu voluptate ca şi cum s-ar fi întîlnit, după o lungă aşteptare, cu fiinţa iubită. Şi iar mai bău şi acum i se păru că femeia este chiar aici, lîngă el, îi simţea răsuflatul pătimaş şi

atîrnînd hăţurile în una din ţepuşe îşi schimbă poziţia şi se întinse în lungul săniei aşa, cu sticla în mînă, în mîna dreaptă, cu cealaltă cuprinzînd locul pe care îl găsi gol, sterp şi atunci bău iar, căciula îi veni peste ochi şi nu mai vedea acum nimic, stătea astfel, durîndu-l absenţa de lîngă el, era amorţit, obosit, încălzit de alcool şi auzise alunecarea săniei, ţăcănitul potcoavelor, înălţă fruntea şi văzu că trece printr-un sat adormit şi îl recunoscu după turnul bisericii: era Chiuza. Aici Someşul făcea un ocol şi omul trebuia să depăşească acest ocol, să o ţină la dreapta, pentru a ajunge la drumul de ţară care avea să-l ducă la tîrg. Caii mergeau cu acelaş pas întins, neistovit.

După un timp .. . adormise oare?, cît trecuse de atunci? — văzu iar un pîlc de răchiţi, auzi muşcătura copitelor înfipte în gheaţă şi, lucru nemaipomenit, i se păru că traversează iar podul de gheaţă al Someşului. Văzu undeva o lumină răzleaţă şi apoi iar o lungă absenţă, întindere mută de zăpadă, ninsoarea se înteţise, nu se vedeau urme, drumul era acoperit. îşi aminti de sticlă şi bău iar, şi, cum stătea culcat, cu faţa pe pînza grosolană şi murdară a sacilor, mirosul de ceapă îi aminti de casă şi i se păru că este în pat, că aţipise şi iată, în depărtare se aud colindători, glasurile lor se apropie, intră în bătătură, îi aude acum la fereastră şi el nu se poate trezi, nevasta vrea să-l scoale dar ochii lui, uite, parcă i-ar fi cusuţi şi nu-şi poate deschide pleoapele, apoi casa se umple de oameni care încă mai colindă şi acum şi el stă cu faţa la perete, fără să-i vadă, fără să se ridice.

Se trezi pentru o clipă şi înălţînd fruntea i se păru că zăreşte turla unei biserici cunoscute apoi aţipi iar şi iată era acum la tîrg cu ceilalţi, se făcuse ziuă, descărcau sania şi cumpărătorii se înghesuiau, voiau ceapă, deşi era scumpă, neapărat voiau ceapă, cît mai repede, cît mai multă, nici nu-i lăsau s-o descarce, le smulgeau sacii din mîini, le întindeau banii, bani mulţi, fără să-i numere, le umpleau buzunarele cu bani, dădeau oricît ar fi cerut numai să le dea ceapă, ceapă, ceapă ...

Se trezi într-o lumină tulbure, de zori. Caii stăteau ţepeni, cu spinările curbate, aici, la marginea Someşului, în-

tre răchiţi. Privi în jur şi, tîrziu, văzînd cele patru rîn- duri de urme, recunoscu locul: era aproape de casă. O noapte întreagă făcuse patru largi cercuri, mereu şi mereu aceleaşi, înconjurînd lunca Someşului.

MIREASMA ŞI SUSPIN

Se lovise de una din statuile lui neterminate, din lemn, care erau aşezate sau lăsate în dezordine în cîmpul din jurul ciudatului său atelier subpămîntean; se miră totuşi, însemna că cineva umblase pe acolo, chiar noaptea el ştia locul fiecăreia, cu toată aşezarea lor dezordonată. înseamnă că cineva le aranjase altfel şi coborînd cele cîte- va trepte şi deschizînd uşa simţi iar mirosul cunoscut de pămînt ars, de căldură intimă, de ierburi şi răşină, de lemn şi uleiuri şi vopsele, de fructe,- era ceva atît de familiar care îi amintea şi de o casă de la ţară şi de o biserică în care s-a oficiat slujba religioasă — parcă şi un miros vechi, de tămîie arsă se presimţea şi exalau obiectele, dar şi un miros de cîmp, de zăpadă, de parcă pădurea ar fi aruncat pînă aici, indiferent de anotimp, chiar şi vara — o undă tainică ce mirosea a zăpadă,- acum însă un miros aparte se insinua; adulmecă aerul şi simţi în nări parfumul discret, ştiut, amestecat cu ţigări pe care el nu ie fuma, privi în jur, la maldărul de pînze, unele înrămate, la căluţii de pe pereţi — un adevărat escadron de cavalerie — la felul cum erau aranjate tablourile şi înţelese că o mînă *avizată* se preocupase de valorificarea *moşteriirii lui artistice.* Se descălţă şi păşi în vîrful picioarelor şi fluieră încet, apoi o strigă, de data asta, nici el nu-şi dădu seama de ce — pe numele ei întreg: Laura, probabil emoţionat de prezenţa ei apropiată aici. Dar nu-i răspunse nimeni, atunci el chemă iar, încet: — Iosefinaaa ..., dar nici la numele acesta nu-i răspunse nimeni. Georgeta . . ., Getuţa ... *Fragmasoa- na...* Hei, tu fir de trandafir... Măr de aur, măr domnesc, spune-mi unde te găsesc ...

Şi păşi în încăperea unde era „dormitorul", auzi flă-

cările în sobă, simţi mirosul de lemn ars, şi în lumina flăcărilor o zări pe ea, îi auzi respiraţia caldă, din primul ei somn, o respiraţie uşoară ca de copil şi se aşează acolo, lîngă ea care îşi aşternuse rogojina pe pămînt, pusese pături miţoase, maramureşene, se culcase acolo, el se aplecă şi în genunchi îi sărută părul ei lung, răsfirat pe perna albă, de parcă un vînt somnoros i l-ar fi resfirat, ca într-un zbor, îi ghici apoi, în lumina pîlpîitoare a flăcărilor faţa, trupul ei lung sub pătură şi văzu că ea se îmbrăcase cu una din pijamalele lui, care se ridica în ritmul calm al respiraţiei, avea braţul întins, ca şi cum ar fi vrut să îmbrăţişeze pe cineva, ori ca într-o aşteptare,- poate şi pijamaua şi-o îmbrăcase pentru a-i simţi mai vie prezenţa, era un fetişism tandru, şi el se simţi deodată atît de aproape de ea, fizic, încît parcă lîngă coapsa lui rece o simţi pe a ei fierbinte şi atît de reală, dar, paradoxal, fu cuprins de un sentiment ciudat, cast şi aprins totodată, şi stătu aşa, lîngă ea, fără s-o privească, fără să-şi îndrepte privirea lui aprinsă şi se temea să nu fie lacomă, însetată, avidă, se temea că privind-o s-ar putea s-o trezească, se uita doar la umbrele de pe pereţi, la jocul lor incert, straniu şi intim şi parcă presimţind prezenţa lui ea îşi mişcă braţul şi căută în somn pe cel aşteptat şi cu mîini oarbe, albe, lungi îl găsi, şi mîna ei se mişca acum cu o febrilitate mărită, vrînd să se convingă că da, uite, el a sosit, căuta certitudini şi îi simţi degetele pe piept, pe gît, pe faţă, calde şi el i le sărută, apoi braţul celălalt îl cuprinse şi îl trase spre ea şi erau acum amîndoi, unul lîngă altul, aceeaşi respiraţie.

— Pescăruş de aur ..., şopti el.

— Are să ningă, se auzi şoapta ei somnoroasă, fierbinte, era o asociaţie în genul ei de a gîndi paralel, şi mi-e dor de mare,- ei, nu era chiar paralel şi se întinse şi îl cuprinse mai strîns. Eşti un... Te-ai scăldat vreodată în mare îmbrăcat?, întrebă ea şi îl sărută pe ochi. . .

— Tu ce crezi? Eu cred că nu.

— Eu cred că da ... spuse ea şi îl lăsă din strînsoare şi se ridică şi îl privi dintr-o parte, stînd aşa cu palma sprijinindu-şi capul, apoi şi-l scutură şi părul ei lung i se aşează pe umeri.

— Ştii de ce-am venit? dar nu aşteptă răspunsul. Nu mi-ai spus niciodată că mă iubeşti. Azi însă ai scris pe geamul autobuzului T.I. — şi drept răsplată...

— Dar nici azi nu ţi-am spus. Ţi-am scris doar două iniţiale.

— Ai dat în scris, ceea ce e mai mult.

— Infinit mai mult..., rîse el şi se ridică. Să-mi arunc ţoalele astea duhnitoare a spelunci.

— Şi a mare... şi ea îşi aminti de o întîmplare pe care i-o relatase altcineva, parcă Neghiniţă, cînd se întîlneau în camera acestuia şi în aşteptarea lui Val, Neghiniţă — pictor al mării — îi povestise cum fusese într-o vară cu Val la mare şi, ca de obicei, se bronzau mai mult la lumina neoanelor de la atît de *micile băruleţe* şi erau „făcuţi" şi îi cuprinsese foamea şi era tîrziu, după-amiază şi se presimţea ploaia. Se duseseră pe terasa unui restaurant şi priveau tăcuţi marea, ameţiţi, înfometaţi şi marea era întunecată, începuse să tune în depărtări şi pescăruşii ţipau, zburau razant deasupra valurilor, se ridicau şi un grup de străini invadă terasa. Chelnerii apăruseră ca din pămînt şi începură să roiască în jurul străinilor obezi, cu ochii înecaţi în grăsime.

— Sarrrmaual, urlară ei. Sarrrrma-ua! Sarrr-ma-ua!, strigară aceştia şi se amuzau de propria lor rîgîială şi de efectul aproape mistic pe care magicul cuvînt rostit de ei îl avu asupra oştirii de chelneraşi care într-o clipă se făcură nevăzuţi ca, în cealaltă, să apară iar în haită, fiecare prevăzut cu o tavă imensă de sarmale cu mămăliguţa aburindă şi le puseră înaintea obezilor care începură să înfulece, exclamînd printre îmbucături: sarrrr-ma-ua! Sarrr-ma-ua! de parcă s-ar fi aflat în mijlocul unui trib şi învăţaseră acum strigătul fachiric al ciudaţilor băştinaşi: Sarrr-ma-ua!, mai ales acest final în *ua* îi amuza teribil.

— Aici nu serveşte nimeni?, întrebase Val pe unul din chelnerii care se foiau aplecaţi de spate de parcă i-ar fi lovit cineva cu o imensă rangă peste mijloc.

— Vine!, strigă chelneraşul ca în Caragiale.

Apoi, după un timp în care furtuna se apropia şi marea începuse să se liniştească, aşteptînd parcă ploaia ce se anunţa, se îndură un alt chelner şi-i întrebă:

— Domnii?

— Sarrr-ma-ua/, strigase Val.

— Nu vă supăraţi, sărmăluţele e numai pentru dînşii. Ştiţi, numai pentru străini!

— Auzii Nu sînt sarmale pentru noi! Păi, noi am inventat şi sarmalele şi mămăliga, dom'le! se ambalase Val. Noi

am ţinut pământu', graniţele. Ai auzit de Decebal? Dar de Horea, de Avram Iancu, de Tudor! Noi sîntem Tudor şi Horea! Imbecilule!

— Vă rog, chem miliţia!

Şi chelnerul dispăru cu o mutră rău prevestitoare în ton cu furtuna care se apropia. Apoi Val mai peroră un timp despre marii luptători şi privind pe obezii de pe terasă le strigă să vină după el, dacă au curajul. îşi puse port- moneul pe masă şi păşi îmbrăcat spre mare. Se aruncă aşa şi le făcu cu mîna, dar tipii începură să strige agitaţi; primii stropi mari, reci se sparseră pe cheliile lor şi agitîn- du-se şi ţipînd se precipitară spre uşa restaurantului şi dispărură.

Val se întoarse ud şi sub scaunul lui se adunase apă, continuă să curgă din haine, amestecîndu-se cu stropii mari şi ei doi stăteau aşa, privind ploaia, furaţi de spectacolul ei, auzind cum se lovesc stropii de imensitatea colosului de apă a mării.

— Dacă ninge, mergem la mare?, întrebă ea.

— La capătul lumii, spuse el patetic, iar glasul lui era sincer. Era acum doar în chiloţi şi se vîrî sub pătură lîngă ea, se lipi de ea cu înfrigurare şi mîna lui se opri pe sini, şi căuta să-i prindă pe amîndoi în palmă, dar nu reuşi şi începu s-o mîngîie pe piept, îi pipăi pîntecu-fierbinte şi se aplecă, desfăcîndu-i nasturii pijamalei, era o senzaţie ciudată, mîngîia propria lui pijama care acum căpătase atributele însetate ale tainei ei şi el nu-şi dădea seama şi îi desfăcea cu febrilitate nasturii, aşa cum de atîtea ori îi deschisese bluzele, îşi lăsă apoi fruntea pe sînii ei şi începu să-i sărute încet, muşcîndu-i doar cu buzele şi ea se întinse aşteptînd, primind cu un imperceptibil suspin repetat sărutările lui. Dar Val ezită parcă, prezenţa ei aici, neaşteptată, era aproape neverosimilă şi se temea să nu dispară, se ridică deasupra ei şi o privi cu o imensă bucurie în ochi, da, e aici, nu-i în altă parte, e lîngă el şi tocmai acum, după seara aceasta ciudată, stranie, cu toţi colegii lui, cu Duşan, cu Sotir, cu individul care-l urmărise, cu straniul personaj şi, uite, acum, aici, lîngă o pădure, în pustietatea cîmpului, ocrotiţi de pămînt, ei doi, în mirosul care se confunda cu propria-i existenţă, în mirosul acesta de zăpezi, de grîu fierbinte, de flăcări care muşcau lemnul crud, umed, erau ei doi, departe de lume, aproape de mare, de pescăruşii care ţipau în ei. Îi auzea şi simţi în gît

un geamăt fierbinte care venea din adîncuri şi îşi lăsă fruntea în părul ei apoi i-l muşcă şi ea simţea asta, şi i-l întinse cu dinţii şi se întinse şi el pe spate, ridicîndu-se mai sus şi ea veni şi îşi aşează capul pe pieptul lui şi stătu astfel, privind acum ea jocul ciudat al umbrelor pe pereţi şi el îi luă părul şi i-l resfiră şi şi-l apăsă pe piept şi ea ştiu că doreşte acest tatuaj apoi cu propriul ei păr se jucă şi şi-l resfiră pe trupul lui, pe piept şi pe coaste, pe gît, apăsîndu-i-1, ca într-un tatuaj voluptuos şi îl sărută pe piept încet, lung, fierbinte, cu o infinită tandreţe, ca şi cum ar fi vrut, cu sărutările ei, să-l învelească în pînza nevăzută a ocrotirii ei calde. Poate simţise şi ea — aşa cum poate numai femeile simt — că omului acesta îi e sete de ocrotire, că e rănit şi ea, acum, îl pansa cu părul ei lung, cu sărutul ei.

— Dacă mergem... o să-ţi vedem şi statuia. Tu nu vrei, Val? S-o vedem acoperită de zăpadă ...

— Dar poate acolo este zăpadă, de ce să aşteptăm să ningă aici! Doar iarna e pe sfîrşite .. .

— O să ningă şi aici, spuse ea cu o siguranţă care îl uimi. O să vezi, mîine dimineaţă va fi totul alb. Punem pariu? dar, ca de obicei, nu aşteptă răspunsul lui. — Eu presimt zăpada. De aceea am venit în vizuina ta, spuse ea surprinzător de frumos.

— A noastră.

— în vizuina noastră, şi îşi resfiră iar părul pe trupul lui gol şi privi spre statuile de lîngă perete, prin întuneric. Erau trei statui, pe care ea le găsise risipite în atelier, erau trei fete, foarte diferite între ele ca expresie, dar care toate aveau ceva foarte comun, un lucru de care ea nu-şi putu da seama, dar simţea că ele sînt legate prin ceva, prin aceeaşi tristeţe, ori prin aceeaşi nostalgică răsuflare a zămislitorului, era în ele şi o neîmplinire şi dorinţă şi o bucurie umbrită, oricum, ea simţise că aceste chipuri săpate în lemn erau rodul dureros al aceleiaşi patimi, acum flăcările le luminau, descoperindu-le ciudat cîte o parte din întruchiparea lor.

— Trebuie să mergem cît mai repede, ştii că intrăm în cantonament. Şi ne omoară Samson ... începe campionatul internaţional universitar.

— Şi vrei să faci antrenamentele la mare ...

Dar ea nu-i răspunse şi el ştia că fata priveşte ceva

foarte atentă şi îşi dădu seama, după tăcerea ei, după felul de a vorbi, înţelese că ea nu se gîndise în clipa aceea la mare, nici la campionatele universitare internaţionale, cum nu se gîndise nici la celebrul Samson, ea, ca de obicei, se gîndise la altceva şi vorbise nu despre gîndurile ei, care, în mod sigur, căutau să dezlege *misterul celor trei graţii.*

— Ştiu la ce te uiţi...

— Le-am pus împreună . ..

— Cîte?

— Trei.

— Una n-ai găsit-o?

— Nu. Unde este?

— Aici.

— N-am găsit-o, spuse ea nedumerită. O s-o caut mîine. Unde aici?, reveni ea.

— O s-o găseşti.

— Hai, Val, spune-mi, scînci ea.

— O s-o găseşti . . .

— Cînd?

— Nu ştiu.

— Cînd? repetă ea.

— Poate niciodată.

— *în căutarea unei statui,* rosti ea ca şi cum ar fi spus titlul unui roman de groază.

— îmi spui şi mie?

— Şi-un tăciune şi-un cărbune ...

— Spune, numai spune ...

— Dar să mai punem lemne pe foc, asta apropo de tăciune .... şi se ridică, ea îl privea cum se apleacă, cum deschide uşiţa sobei şi o clipă faţa lui fu luminată, roşie şi umbra lui aplecată se proiectă uriaşă, acoperind pereţii şi ea o simţi parcă fierbinte pe faţă.

— A fost odată ca niciodată, spuse el aprinzîndu-şi o ţigară.

— Nu fuma din alea. Am de la Samsonică nişte *Kent-uri,* caută în poşetă. Ai găsit? Aprinde-mi şi mie una.

Aşa... Să fumăm ţigări bune, la o asemenea poveste. Deci . ..

— Deci a fost odată ca niciodată, spuse el rar, surîzînd amuzat de întorsătura pe care o luase întîlnirea lor, acum era foarte însetat de ea, dar îşi amîna clipa visată, tocmai pentru a fi împlinită, rotundă, fierbinte. Şi aştep-

tarea ei poate dispăruse, poate era şi ea mai plină de arşiţă şi ploaia fierbinte o va binecuvînta, simţi cum fata se strînse lîngă el, căutîndu-şi, asemenea unei păsări, locul în cuib.

— A fost odată un copil de meteorolog, continuă ea şi trase încet din ţigară.

— Sigur, aşa încep basmele noi...

— Care era mai frumos decît Făt-Frumos.

— Fiindcă vedea foarte multe păsări şi vulpi şi căprioare.

— Şi fiindcă mama lui văzuse un cerb.

— Un Făt-Frumos ... transformat în cerb.

- Şi...

— Şi după nouă luni născuse un Făt-Frumos, nu din *tei,* ci un Făt-Frumos din *tren.*

— Perfect...

— Şi care creştea într-o zi cît alţii într-un an...

— Pînă cînd ...

— Pînă cînd, în una din zile se duse cu tatăl lui într-un concediu ...

— *Făt-Frumos În concediu,* proclamă ea din nou, ca titlul unei cărţi senzaţionale.

— Se vede că eşti filoloagă, domnişoară.

— Vă rog, domnule. Vă ascult.

— Da, adică tatăl lui Făt-Frumos — s-a dus în^concediu.

— Fii cuminte, bambino, că stricăm povestea. /

— Pax! Am tăcut. 1

— Deci să începem.

— Aşa, erau în concediu, dar unde? La munte ori la mare?

— Ai zis că taci.

— Unde? Gata.

— La munte. Într-o poiană, la o casă pustie, pe care numai tatăl lui Făt-Frumos o ştia. îţi dai seama, stimată şi mult dragă domnişoară?! mai trase o dată din ţigară şi căutîndu-şi o poziţie comodă, faţa lui se concentră în întuneric, respiră adînc, apoi spuse: Să începem ... De fapt era o casă părăsită, moştenită de la bunicul, de la tatăl tatălui lui Făt-Frumos, care a fost cioban... De departe muntele părea foarte aproape de cer. De aici, de pe munte, lui, Copilului — căci Făt-Frumos era copil şi noi aşa o să-i spunem, *băiat*

— deci băiatului cerul i se părea foarte îndepărtat. Erau numai ei aici şi deseori tatăl pleca şi rămînea doar băiatul, singur, la casa de pe munte şi aşa s-a făcut de fapt meteorolog... Şi acolo copilul a avut o întîmplare stranie. Dar n-o mai spun.

îşi opri setea de mărturisire, geamănă cu cea în care ea îi arătase fotografiile, vrînd astfel s-o ia părtaşă la evenimentele prin care el trecuse şi care îl formaseră pe el, cel de acum, aşa cum era cu luminile din el şi cu diavolii care îl scurmau. Voia s-o ia de martoră şi să umple un gol, s-o încarce pe ea cu povara propriilor amintiri. Dar, lucru ciudat, de fiecare dată, deşi foarte vie, imaginea fiecărei din iubirile lui se confunda acum cu cea a Laurei, iat-o, acum fetiţa pistruiată care venea la el noaptea şi care îl zgî- riase.

— Şi unde este Ea? Unde-i sculptura ei? şopti sfios.

— îmi vine foarte greu s-o cioplesc în lemn ...

— De ce?, întrebă ea cu aceeaşi şoaptă, să nu strice vraja.

— Fiindcă, vezi tu, ea a fost de rouă... Cum să sculptezi rouă ... E ca şi cum ai vrea să sculptezi o lacrimă . .. şi o privi prin întuneric. — Tu cine eşti?, întrebă el ca într-un joc, cu mirare.

— Eu? Eu . ..

+&oCine?

— Mai ştii? .. . Poate . . . Depinde cum mă vezi tu.

— Ăsta e Pantheonul meu . ..

— Dar încă n-ai ajuns la nici una din statuile din Pantheon ... Mă întrebi cine sînt... eu poate n-o să ajung în Pantheon . . .

— N-o să ajungi.

— Aşa?, făcu ea supărată.

— În Pantheon ajung numai marii dispăruţi. Ori tu . . .

— Eu n-o să dispar niciodată de lîngă tine şi îl trase spre ea, sărutîndu-l pe piept şi rămase astfel mult timp. îţi aud inima ..., spuse ea şi îl sărută pe locul unde auzea inima. Dar el o prinse de subţiori, şi o ridică deodată, şi **o** simţi deasupra lui, îi simţi sinii, sfîrcurile atingîndu-i pieptul, era acum toată deasupra lui, uşoară, şi părul îi căzu peste faţa lui şi el ar fi vrut să se înăbuşe în el, să moară aşa, cu fata asta neverosimilă deasupra trupului, simţindu-i coapsele ei lungi, fierbinţi prin pantalonii pijamalei lui şi o mîngîie îndelung pe gît, la rădăcina părului,

apoi, cu o mişcare bruscă se trase de sub ea şi fata stătea acum cu faţa în jos şi el se aplecă deasupra ei, îi trase pijamaua şi o sărută cu delicateţe încet şi lung pe ceafă, la rădăcina părului, apoi îi sărută umerii, şi ea gemu de o suferinţă fierbinte şi dulce.

— Şi-un tăciune şi-un cărbune ... ah, mă doare, suspină ea înăbuşit şi el tresări şi îi şterse cu palma umărul în locul unde îşi înfipsese dinţii şi gura lui era acum înfier- bîntată, plină de arome, de arşiţă şi un val fierbinte îi în- vadă fiinţa, îl simţi în gît, odată cu pulsaţiile inimii, cu răsuflarea lui schimbată şi grea. Se lăsă linişte, îşi auzeau respiraţia, auzeau pîlpîirea focului şi poate auzeau tăcerea rece a cîmpului care aştepta zăpezile tîrzii, ultimele.

— Da, a mai fost odată ca niciodată .. . oftă el şi vocea **li** era răguşită de fierbinţeală, de patima fierbinte, nedez- legată încă. Băiatul acela, adică Făt-Frumos se îmbolnăvise de el însuşi, imaginaţi-vă, pur şi simplu, Făt-Frumos era **bolnav de** el, fiindcă din el se năştea un altul. Nu ştiu dacă mă înţelegeţi... Şi alergase peste zăpezi, peste noroaie **şi era** bolnav fiindcă pe trupul lui fragil începea să crească un altul, pe trupul lui de copil creştea, ca ramura unui **pom** tînăr, înflorea dureros şi plin de muguri, ca nişte co- şuri mari pe faţa unui adolescent. Creştea din copil ado- lescentul şi erau acum doi în acelaşi trup şi era ceva ne- maipomenit, năucitor, căci şi lumea era văzută acum de două fiinţe, îţi dai seama, era un şuvoi de seve în el; avea două inimi, două suflete în el, într-un singur trup; totul era altfel şi el alerga bezmetic, era în el o ceartă, un urag an pustiitor şi necunoscut şi fusese, împreună cu alţii, alergase după un lucru dorit dar care ...

— Care?

— Totul e fum, cum s-ar spune. O turmă inexistentă, **o** fată din iad ...

Tăcu şi o privi iar, îi privi trupul ei prelung, alb în întuneric şi gîndul lui nu mai era fierbinte, o privea cu castitatea unui copil şi ea era acum o imensitate albă, ză- padă fierbinte şi castă, aici lîngă el. Şi în liniştea ţiuitoare, în care se auzeau poate gîndurile lor, li se păru că cineva umblă pe afară, parcă se lovise în întuneric, de una din sculpturile neterminate, o răsturnase poate căci se auzise înăbuşit ceva căzînd greu pe pămînt, dar poate era o pă- rere, dar iar se auziră paşi şi acum se îndepărtau, se stin- seră.

— Uneori îmi aud gîndurile ... aici..., spuse el.
— Şi cum le auzi?
— Ca pe un roi de albine. Zumzăie ...
— Hm ..., eu ţi le-am auzit ca pe o fîlfîire de aripi.
— Le-ai auzit?
— Da ..., şopti ea. Te ascult... Nu vrei să mai pui pe foc . . . Ori, lasă, o să pun eu ... şi se ridică, înaltă, statuară, goală de la brîu în sus şi păşi spre soba dogoritoare şi cînd deschise uşa sobei flăcările îi luminară pieptul, dansară cu umbrele lor fierbinţi pe corpul ei, vrînd parcă s-o muşte.

Cînd sosi lîngă el şi se aplecă deasupra lui simţi fierbinţeala jarului care era încă prezentă pe sînii ei.

— în vremea aceea Făt-Frumos era elev, participa la retragerile cu torţe şi avea păduchi, începu el, cu un entuziasm reţinut, dar se opri neaşteptat, auzise respiraţia **ei** şi îi făcu impresia că ea e pe punctul de a adormi.

— Ţi-e somn?

— Nu. Aştept, spuse ea şi glasul îi era într-adevăr treaz, limpede şi se răsuci, iar el îi văzu prin întuneric surîsul. Şi te rog să nu te uiţi la sînii mei. Nu sînt frumoşi... **De** ce nu mă contrazici...?

—- Ai sîni frumoşi.

— Şi picioarele?

— Nu ştiu.

— Da?

-- Nu cred pînă nu văd.

— Sînt mai frumoase cînd nu le vezi. Au mai mult mister. Poţi să ţi le imaginezi cum doreşti.

— Şi ce să-mi mai imaginez?, insinuă el.

— Nu înţeleg, se prefăcu ea şi rîse ... Hai, nu divaga .. . Gata! Şi-un tăciune şi-un cărbune .. .

— Dar, de fapr, pardon, tu eşti Şeherezada. Nu eu... Hai, povesteşte-mi iubirile tale.

— Uite, şi ea îl apăsă cu degetul pe piept, astea sînt iubirile mele... O să ţi le povestesc într-o zi... Acum, de cînd cu egalitatea între sexe opuse *şi contrarii,* poţi să fii *şi dumneavoastră ...* Seherezad, sau *ă ...*

— Şi ce primesc pentru fiecare din poveşti...?

— încă o noapte de dragoste..., spuse ea cu convingere şi chiar în tonul ei se citea vocea solemnă a unui copil care jură.

— Pînă acuma sînt două ... Deci încă două nopţi de dragoste...

— Nu, încă una ...
— Au fost două poveşti.
— Notăm şi noaptea asta.
— Nu. Asta n-a fost condiţionată.
— Bine. Fie, şi se întoarse cu faţa spre foc, şi clipi des prin întuneric. Să auzim glasul Seherezadei. .. Deci... Făt-Frumos avea păduchi...
— E foarte greu să ai păduchi, într-o comunitate, pur şi simplu te simţi... un .. .
— Un păduchios.
— Da, un păduchios şi cuvîntul e foarte urît, era ceva greu şi murdar, larvar şi împuţit în el, ceva gros, ca o viermuială pestilenţială, greţoasă, — ăsta e doar cuvîntul — şi lui Făt-Frumos, care avea pe deasupra şi două furuncule după ceafă, fiindcă atunci i se schimba vocea, îi ieşeau tuleii sub nas şi simţea că o flacără curgătoare, misterioasă şi fierbinte ca o lavă de flăcări, de otrăvuri şi miere, i se scurge în sînge şi în tîmple, îi bătea inima răsunător şi capul lui era cîntător ca un clopot de aur în care bate suav şi tandru o inimă de om şi lumea înflorise cu fete, cu picioare de fete şi cu sîni şi rîurile erau sclipitoare şi uite, geamurile şcolii, copacii în legănarea lor, terenul de fotbal, toate aveau strălucire, ramura se mişca făcînd parcă semne de tandreţe, semne chemătoare, străluceau apele ca ochii fierbinţi ai femeilor şi deodată observi chiar propriile colege că şi ele, de, au hulubi care se zbat sub bluzele lor subţiri şi că au picioare şi uite încheietura din spatele genunchiului cîte nu-ţi spune, şi braţele lor pufoase, ca piersica, plesnesc de fierbinţeală şi au ceafa aceea bestială, gîtul neruşinat de frumos iar cînd ridică braţul abia acum observi că au subţiorile cu un smoc de păr care pur şi simplu îţi taie răsuflarea şi gîndul se duce la locul de taină necunoscut, fierbinte, la tainiţa de aur şi singe a blestematelor fecioare şi luna şi pămîntul se clatină într-o dulce beţie şi se confundă şi devin şi ele fluide şi iau întruchiparea fetei din clasa *X-A,* fata care a apărut nu se ştie de unde, venită dintr-un oraş de la Dunăre şi ea însăşi pare 0 salcie plîngătoare, tăcută, cîntă acum în corul şcolii, odată cu Făt-Frumos şi afară e soare şi la soare păduchii ies şi uite, Făt-Frumos îşi ridică gulerul fiindcă pe ceafă simte promenada larvară, înceată, dar aşa, cu gulerul ridicat are un aer boem, teribilist, care îi stă bine feţei lui încruntate şi fata îl priveşte şi privirea lor se

întretaie şi de aici încolo cuvintele şi-au pierdut rostul şi dumnezeirea, acum doar acest flux luminos, de săgeţi sfioase, neîndemînatice, sînt amîndoi posesorii unor arme pe care nu le ştiu încă mînui, care-i stingheresc, dar povara lor este amarnic de dulce, de înfrigurată şi plină de leneşe seve, de decantări şi de glasuri care murmură în ei ca izvoarele de început de lume. Apoi se întîlnesc ca din întîmplare în curtea liceului şi fiecare îşi etalează cultura, cărţile citite, *filosofii preferaţi,* cînd, de fapt, ei au un singur filosof, dar numele lui nu-l rostesc, fiindcă este prea dureros de prezent în ei, în carnea lor, în năvala lavei din ei, care-i înăbuşă, îi scurmă cu rîtul de soare şi nu se ştie de ce gura li se umple de ceva amar şi cleios, de parcă o pădure de muguri s-ar sparge în ei şi acum trupurile lor, în sîngele lor au înflorit toţi merii şi perii şi caişii pămîn- tului şi sînt plini de flori albe şi amare, numai chipul îl au de adolescenţi şi pămîntul acesta e grădină care a înflorit în ei şi li se pare mic şi neînsemnat, îl au în ei şi uite şi-au dat pielea prea strimtă jos, pielea copilăriei şi au năpîrlit ca şerpii, numai că ei au chipuri de oameni care sînt beţi de florile raiului plin de patimi misterioase, şi trupul li se pare greu şi nu-şi mai cunosc lungimea braţelor, pe care vor să şi le ascundă mereu la spate. în clasă glasul profesorului e departe şi uite, pe geam lumea nesfîrşită, dar nici pe aceasta n-o vede, vede doar o imensă pată albă, apoi pata aceasta se nuanţează, are culorile nevăzute ale spectrului solar şi e atît de ciudată încît nu-ţi poţi lua privirea de la ea. Se aude strigat, dar nu se ridică, atras de lucirea aceea misterioasă şi totul pare un peisaj lunar, hipnotic şi el se ridică în picioare şi nu ştie cînd s-a născut şi ce a scris Grigore Alexandrescu şi nici n-a auzit de *Umbra lui Mircea la Cozia.*

— Stai jos. Eşti bolnav Oancea?

— Da, am febră ...

— Să mergi la infirmerie . ..

Da, iată o idee. Trebuie să zacă, poate va stîrni compătimirea ei şi a doua zi lipseşte din clasă şi îl vizitează după-amiază şi Steluţa şi Ica şi Flavia, dar nici una din colegele din *a X-a.* Acolo şi băncile au ceva misterios şi o atracţie ciudată îl face să se îmbrace, să se furişeze în şcoală, intră în *a X-A* şi caută prin înserare banca ei şi stă aşa, mîngîind-o fără să-şi dea seama şi deodată e aproape

fericit, de atingerea băncii, de locul în care stă, de geamul pe care se uită acum în stradă şi pe care a privit şi *ea,* Ema, numele era evocator şi el, misterios ca o apă mare, era din Giurgiu, venită de asemenea în chip ciudat, şi el nu fusese în Giurgiu, ştia doar expresia că acolo urlă cîinii, expresie barbară, bineînţeles, blasfematorie, jignitoare, vulgară căci acum totul era grav şi solemn, maiestuos ca fluviul tăcut, şi Ema era Neranzzula Fundotti mai degrabă, sărind, cu rochia ei scurtă, peste şanţul acela nesfîrşit, în soarele ucigător şi tandru din cărţile lui Pa- nait Istrati şi în lumea grea de culori, de porniri şi doruri de ducă încerca s-o regăsească pe ea, s-o smulgă din hăţişul misterios al Orientului şi s-o regăsească aici în clasa a *X-A.*

înainte de marea deparazitare, acolo ia infirmerie, le povestise întîmplarea cu profesorul şi cum de fapt el suferea de altceva, iar golanii, toţi cu păduchi, găsiră ruşinoasei lor averi un termen nespus de frumos şi care se putea rosti în public, în orice împrejurare: *îndrăgostit.* Fiecare posesor al şeptelului uriaş de păduchi îşi spunea că e îndrăgostit. Se organiză, seara, înainte de a-şi da hainele la etuvă, un concurs: îşi prinseră păduchii din păr, din încheieturile hainelor şi fiecare, cu turma personală, şi-i aranjaseră în capul mesei şi priviră linia de sosire: unul dintre ei, Vernovski, din a XI-a, un tip cu ochelari cu foarte multe dioptrii, ieşise *campionul absolut al im trăgostiţilor*. Constituiseră astfel un club al îndrăgostiţilor — iar mai tîrziu îşi şopteau ca un consemn despre cei care se internau la infirmerie, ori se scărpinau, ori, în timpul orelor, îşi ridicau gulerele — îşi şopteau: Popa e *îndrăgostit,* era un consemn pe care numai ei, prima gardă, îl ştiau — acum însă Vernovski le citea poezii despre femei.

> Pe *străzi au ieşit codanele. Cu sinii tari.*
> *Tari ca şi castanele.*

sau

> *A trecut poezia prin Tecuci Fată tînără şi tuberculoasă*
> *Ploua afară cu clăbuci Şi morţii se- mpuţeau în casă.*

Recita cu o voce joasă şi gravă, iar intonaţia lui avea darul de a crea atmosferă. — îmi mai amintesc una din poeziile acelea, era vorba de iubita lui, de felul cum o ido-

latriza, în timp ce ea, iubita poetului, era într-un local deocheat, beată, dansînd goală pe mese, iar petrecăreţii beau şampanie din pantofii ei, ca ofiţerii din romanele ruseşti, cam aşa ceva.

Iubită de bărbaţi la mese Stropită cu siion pe fese...

Erau poezii care aveau ceva bacovian. Vernovski era în ultima clasă, bătuse ţara, stătuse şi în Bucureşti — era un iniţiat şi iniţiator, nu numai în poezie, dar şi în materie de femei, cu toate că avea ochelarii aceia groşi şi un tremur al capului neîntrerupt, trecea drept un cuceritor imbatabil, le oferise chiar posibilitatea de a-i duce la *dame,* ceea ce părea aproape de necrezut. Vernovski le adusese în una din dimineţi doi litri de ţuică şi băură acoloi, cu pîine şi magiun, ţuica tare, aspră, pe care o simţeau ca şi cum ar fi dat pe gît jeturi de flăcări iar discuţiile despre fete, despre femei în general, despre colegele lor, care nu trebuia să le scape, se spune că în salteaua uneia — nu se ştie exact care — se găsise astă-vară, după ce se duseseră toate saltelele în curte, la deparazitare iar dormitoarele se zugrăveau, se găsise scheletul uscat al unui foetus, auzi, dom'le, îţi stă mintea, ca să vezi de ce sînt capabile, mironosiţele, şi noi le divinizăm, în loc să ..., poftim, să le vezi goale, cu sînii lor mici, cu trupurile alea parşive, pişăceoasele dracului, ele se încurcă cu tot soiul de babalîci cu bani şi, pînă la urmă, poftim, foetusul în seltea! Atmosfera era atît de încinsă, minţile „îndrăgostiţilor" inundate de plantele otrăvitoare ale dragostei, ale perversităţilor — căci orice om e pervers, erau genul de a gîndi fără nuanţe, declaraţii exclusiviste, totalitare, şi mintea se desfăta acum de alcoolul ţuicii şi de alcoolul nestăvilit al imaginaţiei lor flămînde, incit răsuflările lor deveniră precipitate, obrajii încinşi. Dormi, draga mea? Nu... Să revenim, dar să nu ne îndepărtăm de distinsul nostru personagiu şi de aventurile lui galante . . . Adormi cu Ema în gînd, undeva lîngă rîu, **iar** ea, care era ca un abur şi el se îmbătase poate de durerea absenţei ei ori poate fiindcă nu se cunoştea, era prima lui confruntare cu alcoolul şi cu alcoolul mult mai tare şi mai otrăvitor al începutului său de iubire. Vezi, părinţii ne învaţă să nu umblăm cu chibrite, cum să stăm la masă, să ţinem furculiţa în mîna cutare şi cuţitul în cealaltă, să salutăm pe cei mai în vîrstă, învăţăm

alfabetul, învăţăm *Căţeluşul şchiop,* aritmetică şi desen, şi domnitorii şi economie politică şi despre Aristotel, despre comuna primitivă şi societatea capitalistă, astronomie şi o mie de formule chimice, totul învăţăm, nu învăţăm şi nu sîntem învăţaţi cum să iubim o fată, ce face micuţul atunci cînd se îndrăgosteşte pentru prima oară, cînd e descumpănit, cînd se vede *singur,* pe această planetă necunoscută, misterioasă, a dragostei, ce face, dom'le, tipul, o ia de la capăt, reface mereu lumea, începe să dezvirgineze noul teritoriu, fantastic, unic, delirant şi uite, ea îşi muşcă şuviţa, şi ce n-ar da măcar să i-o mîngîie, s-o muşte el, dar ea vorbeşte calm, îşi aşază ochelarii pe nas şi misterul ei creşte, apoi şi-i scoate, îl priveşte uşor, saşiu, e stingherită, are ceva din privirea stingheră a bijutierilor ori a ceasornicarilor, apoi vine ora de gimnastică şi o vede în curte şi profesorul o învîrte în jurul lui, în zbor, ca pe o eşarfă, şi el, el nici nu a atins-o măcar şi ea e mireasmă care a pătruns în el, răs- pîndită în el şi uite, nici nu-i pasă, ea se aşază pe bancă şi cînd se aşază îşi ridică fusta şi se aşază, da, direct pe chiloţi şi asta îl tulbură şi-i place.

— Ştii că am avut păduchi?, vrea să epateze, să fie grozav gagiul.

— Nu-i o noutate. Cine n-a avut păduchi?

— Păduchi şi rîie.

Dar ea e impenetrabilă, n-o impresionează nici asta. Şi iar încep discuţii savante, el se vede însă în postura lui Werther şi suferă cu adevărat şi înainte de fiecare întîl- nire îşi pregăteşte, ca pe o lecţie, arhitectura conversaţiei cu ea, cu parada de citate, de scriitori şi cărţi citite, cu versuri foarte adînci, care, fireşte, trebuiesc comentate, eventual la sfîrşitul fiecărei strofe şi printre aceste poezii filosofice strecoară şi cîteva versuri de dragoste, aşa, ca din întîmplare, şi se înroşeşte, urechile îi ard şi el e undeva departe acum, cu ea, numai ei, în lumea aceea ce trăia în basme şi vorbea în poezie, şi ar vrea să facă ceva ieşit din comun şi uite o sărută şi ea îl priveşte uimit şi sînt lîngă un rîu, lîngă baraj, şi apele cad şi ei nu se aud, nu-şi aud tăcerea, uimirea şi revărsarea de ape îi inundă alb şi o să- rută, gestul e neîndemînatic, a sărutat-o doar pe colţul gurii şi atingerea aceasta e ca o bucurie necunoscută, care-i înspăimîntă, mai ales pe el, căci iată şi ea epatează şi o aude:

— Nu înţeleg de ce n-ai făcut asta pînă acum ...

Şi ar vrea să fie cu ea în apă, apa să curgă, peste ei, albă, înspumată, vuitoare, şi veşnică ca într-o legendă.

Şi e seară şi teii au înflorit şi oraşul e plin de miresme şi de flori şi ei sînt din nou lîngă rîu şi apa e liniştită şi caldă şi e pustiu şi luna e lipsită de importanţă, romantismul ei nu îi mai atrage, e fad, lipsit de valoare, ce ţi-e şi cu poeţii ăştia romantici, cîntă luna cînd pe pămînt e atît de frumos, iată de pildă apa, ce lină e, tătucă, şi el se dezbracă şi o ia de mînă arătînd rîul de lîngă ei, da, e cam răcoare, iarba e umedă, hai, nu te sfii, şi uite, eu intru în apă, nimeni nu ne vede, da, e cam adîncă, e mult mai cald în apă decît afară, noaptea e umedă, da, ah, dacă m-ar vedea colega mea de cameră, dacă m-ar vedea Sanda, săraca, cred că toceşte la *Astronomie,* dar el a şi traversat rîul înotînd pînă la celălalt mal şi o strigă, dar ce facem, ne udăm chiloţii, el şi i-a udat, da, îi stoarce între răchiţi, dar ce face ea cu ei uzi, pur şi simplu i-e dor de înalt, Dunărea e mai perversă şi ea a învăţat să înoate, dar înota goală, departe de lume, numai soarele, ori luna — căci şi noaptea mergea să se arunce în valurile fluviului, numai malurile pustii o vedeau, dar acum, uite, intră în apă şi aruncă-ţi sutienul, şi ea intră în apă, dar Valentin, nu te uita, îmi promiţi? Jură că nu te uiţi. Aşa! Ah! F teribilă apa! Ai închis ochii!? Acum mă dezbrac! Şi aude izbitura corpului ei în apă şi vede pe malul apei, pe iarba udă şi crudă, pe iarba tînără petele albe ale sutienului, ale chiloţilor ei şi cu gesturi serafice le ia şi sînt calde, avînd căldura sinilor ei, a intimităţii ei rîvnite şi ea înotă pe firul apei, unde-i adîncă, nu se apropie de nici un mal şi el a aşezat hainele ei şi îi vine să le sărute şi chiar le sărută şi apoi gol aleargă, se aruncă în apă şi apa e fierbinte. Nu te apropia Valentin! Te rog! Dar el înoată spre ea, e aproape de ea şi ea se lasă dusă de Valuri, înoată acum pe spate şi sînii îi ies deasupra valurilor şi el o urmăreşte, flămînd ca un lup tînăr şi acum e lîngă ea, îi atinge talpa piciorului, apoi mijlocul, acum amîndoi înoată pe spate şi se privesc aşa, lăsîndu-se duşi de valuri şi nu se aude decît clipocitul valurilor, izbitura lor moale de maluri, mereu şi mereu, şi ei plutesc şi totul e nesfîrşit, fără început ca apa şi fără sfîrşit ca ea şi se lasă aşa, apoi deodată se ating, trup lîngă trup şi îşi lasă picioarele şi nu dau de fund şi se prind de mîini şi se privesc ameţiţi şi doar respiraţia lor uimită şi-o

aud şi sînt acum atît de aproape, şi se învîrt prin apă şi apa e fierbinte, moale şi le mîngîie corpul, tot, uite sînii ei, uite apa cum îi învăluie coapsele, printre coapse şi el o sărută pe coapse, o ridică de subţiori şi pe frunte simte, o clipă doar, atingerea fierbinte a sinilor.

— Uite caii!, ţipă ea şi acum nu mai era lîngă el, înota cu disperare spre mal şi el alergă cu răsuflarea tăiată, ca într-o vrajă, în urma ei şi o ajunse pe mal şi se apropiară încet, păşind cu grijă prin iarba udă, grasă, tînără şi o văzu prinzînd calul de coamă şi alergînd acum călare, prin noapte, pe malul apei, pe cal şi el prinse unul din cai şi porni în urma ei, ceilalţi, rămaşi singuri, — erau trei şi un mînz — nechezară şi le auzi tropotul în urma lui, vîntul stîr- nit îi ardea corpul şi simţea trupul calului, părul lui între coapse şi şi-o închipui pe ea, în poziţia aceasta şi o vedea şi izbea cu piciorul desculţ în coastele calului, vrînd s-o ajungă. Şi deodată se ridică în picioare pe spinarea calului. — Tu ştii să călăreşti în picioare?! îi strigă în vuietul vîntului şi ea, în loc de răspuns, se înălţă deodată, cu o neaşteptată dezinvoltură, apoi iată-i întorcîndu-se, caii nebuni îi poartă prin răchiţi, în fugă şi ei se lasă pe coama calului, culcaţi, făcînd acelaşi trup, cal şi călăreţ şi răchiţile le plesnesc trupurile şi caii aleargă şi răchiţile îi sfîşie, şi ea ţipă şi răchiţile sînt nesfîrşite şi geamătul cailor **şi** copitele se aud pe pămînt înăbuşit şi el vrea s-o ajungă, să oprească fuga nebunească a calului şi iată, în sfîrşit, calul îşi încetează mersul şi ea e jos acum şi sărută calul pe bot şi calul dă din cap, o adulmecă, strănută.

— Vrea să mă sărute.

— Cum l-ai oprit?

— I-am spus ceva la ureche. Nu rîde. Să ştii că am învăţat să îmblînzesc animalele .. . Uite, dacă-i spun ceva la ureche, vine după mine.

Şi ea porni păşind uşor pe iarba înrourată, calul scutură capul, lovi cu copita în pămînt, scurmînd cu potcoava pămîntul, ezită parcă, apoi porni încet în urma ei, care parcă, aşa cum păşea pe vîrfuri, plutea albă şi reală, prin noaptea străvezie şi trupul ei tot era parcă străveziu, crud de real şi de frumos. Apoi se opri, aici, lîngă haine şi ei ajunse lîngă ea şi calul se oprise.

— Acum îl trimit înapoi... şi ea îi şopti iar la ureche şi calul strănută iar. — Sărută-mă că ai fost bun, îi spuse şi botul animalului îi atinse părul. Gata. Mulţumesc ... Ai

văzut?

Şi el era acum lîngă ea şi o ţinea strîns, şi îi simţea goliciunea, o încălzea şi se încălzea cu fierbinţeala ei şi o mîngîie pe spate, pe sîni, pe picioare şi se aplecă şi o sărută. — Ce faci? Hai, ridică-te şi acum stăteau aşa, acelaşi trup şi clopotele mari de aur şi singe ale lumii le auziră în noapte şi băteau dulce, cu sunet greu, rar, lung, nesfîrşit şi pe lîngă ei se scurgea rîul de aur şi caii nechezau undeva vrăjiţi sub luna becisnică, rea, fadă, bătrînă, bătrînă şi ştirbă, babă spînzurată, vînătă deasupra lumii, ca un blestem.

Şi ea îşi puse ochelarii şi îl privi, stînd goală în faţa lui, şi surise ciudat:

— Ştii, Valentin, de-acum n-o să ne mai întîlnim. Rămînem prieteni, dar n-o să ne mai întîlnim *numai noi.* înţelegi?

— înţeleg . . ., spuse el, dar nu înţelegea nimic. Şi o urmări cum se îmbracă, cum îşi ia încet fiecare din hainele ei, apoi, îşi luă pantofii în mină şi porni.

— Să nu mă conduci. Vreau să fiu singură. La revedere, Valentin, îi spuse şi îşi muşaă şuviţa de păr.

Şi el rămase acolo lîngă apa curgătoare, reală şi clopotele tăcură şi n-o mai văzu.

Şi nu se mai întîlniră *numai ei,* şi veni vacanţa de vară, lungă, uscată, în care cai nebuni îi populau zilele şi iar începu anul şcolar şi Sanda era din nou colegă de cameră cu Ema şi dorea să-i împace şi el i se confesa, ea era o bună „soră de caritate".

— Nu ştiu de ce, dar foarte mulţi băieţi îmi spun lucruri din astea. Eu ştiu să ascult şi chiar îmi place, dacă asta îi consolează. Sînt o bună camaradă. Dar să ştii că Ema e incoruptibilă şi cred că misterul ei, de care tot vorbeşti, e o pază. Nu-mi place să bîrfesc, că mi-e prietenă, stăm de doi ani la aceeaşi gazdă, dar, să ştii că-i sclifosită, zău, pozează chiar faţă de mine ... Nu-mi spune nimic de ea, de copilăria ei, toţi am avut o copilărie, nu-i aşa, Valentin, numai dumneaei *nu,* vorbeşte despre ce vrei, dar ea n-are mamă, n-are tată, vorbeşte doar de sora ei, nu vreau să fiu rea, dar cred că-i puţin perversă, tu ce zici? A, pardon, uitasem că tu mai ţii la ea. Şi drept să-ţi spun, ca să fiu sinceră pînă la capăt, nici nu văd ce ţi se pare aşa grozav la ea. O scoabă, subţire, nici sini n-are frumoşi. Tu, Valentin, i-ai văzut sînii? Nu, dar îţi spun eu, care-i văd

zilnic. Nu-mi plac. Plus chestia cu ochelarii ... Îi dau un aer de bonă, îi lipseşte şortul şi franju- rii..., chiloţii lungi cu panglicuţe ... Ce zici de pădurea asta, nu-i aşa că-i frumos? Uite cîte culori! Doamne, nu mai sînt poeţii de altă dată, s-o cînte... *Frumoasă eşti pădurea mea, cînd îrunza încă-i rară . . .*

— Frumoasă eşti pădurea mea. Şi singură ca mine, o completase el şi se simţi foarte singur, privi pădurea, care într-adevăr parcă turbase de atîtea culori şi mirosea a vînt de toamnă, a frunze căzute, a cînepă pusă sub apă, a frunză de nuc veştejită, a, doamne, a mere răscoapte şi Sanda era lîngă el şi uite, sînt aici, în poiana scăldată în soare şi stăteau pe haina lui şi ea e lîngă el, şi îşi vîra mîna prin deschizătura bluzei şi naturii sar şi furoul ei se despică şi, uite, ce simplu e totul şi atît de curat şi dureros şi nou şi fierbinte şi umed ca sîngele, ca ţipătul ei roşu, ca genunchii şi coapsele ei însîngerate şi ea e Ema şi apa e de aur, şi sîngele de aur şi pădurea de aur, de miere şi aur, mereu şi mereu, niciodată nu mai făcuse *asta* şi nu trăise *asta* şi *asta* era ea, Ema, şi va fi ea, numai ea, cleioasă de atîta sînge sărat şi dulce ca ţipătul, nesfîrşită şi de aur ca pădurea, moale ca valul, nesfîrşită şi nouă, e ea şi fierbinte şi oftatul care se stinge şi sărutul furat sub un portal şi, malul ei fierbinte, malurile ei strînse, neîncepute, buze care sîngeră şi e totul curat şi atît de simplu şi atît de nou şi atît de liniştit şi malurile se rup, se rup stăvilare şi totul e lin şi *asta e începutul* şi *asta* sfîrşitul şi asta nesfîrşitul şi *asta* descătuşarea, oftatul stins şi rîsul ei ca o eliberare. Şi tăcerea ei uimită şi privirea ei şi rîsul ei printre lacrimi de durere, de bucurie, de părere de rău şi iar de bucurie. Apoi, tîrziu, cînd se aude iarăşi pădurea gemînd de culori, glasul ei, care nu e al ei ci al celeilalte.

Şi nu vorbiră despre *ei,* despre *asta.* Fiindcă totul era aşa de simplu. Şi imaginaţia lor aprinsă căpătă acum culoarea adevărului.

— Şi bluza mi-ai rupt-o .. . Trebuie să mă închei la pardesiu . .. Nu-s murdară pe pulpe? ... Dă-mi batista ta, aşa, ale mele sînt pline de sînge.

Şi pădurea de aur a rămas departe şi turbarea ei de culori şi aici e rîul şi caii au dispărut, e toamnă şi apa e rece şi cu mici pete roşii de sînge şi e ziuă şi luna nu se vede şi în apă nimeni nu înoată. Şi e pustiu şi e vînt.

— Ştii Valentin — a, poftim batista. Mulţumesc. Cred că

acuma sîntem legaţi... Se spune că niciodată nu uiţi primul bărbat... Vezi, eu nu sînt sclifosită, altele încep să ţipe. E o tîmpenie, după părerea mea. N-o să uit niciodată ziua asta, pădurea, pe tine, Valentin!!!

— Trebuie să ne vedem zilnic.

— Unde?

— Aici în pădure.

— Şi la iarnă?

—- Vedem noi.

— La mine acasă.

— Sigur. La tine.

— Şi Ema?

— O trimitem la cinematograf.

— Zilnic? Rulează două filme pe săptămînă.

— La plimbare cu ea! . ..

— Nu? Noi tot învăţăm împreună, eu îţi citesc notiţele mele. Avem un motiv plauzibil.

Şi o clipă o văzu pe ea, pe Sanda, şi ochii ei, avea privirea curată, scînteietoare şi era chiar frumoasă, uite-o ce mîini delicate şi gîtul frumos şi trupul frumos şi totul era frumos la această fată fără mister. Dar nu avea, da, asta era, nu avea *misterul* Emei şi o sărută, fără mister, lung, curat, cu o uşoară compătimire, dar cu o patimă sinceră pe care nu şi-o bănuia şi vocea i se îngroşă, era răguşită cînd îi spuse:

— Să mai stăm.

— Unde?

— Aici, între răchiţi...

— Te rog, Valentin ... Ori tu crezi că pe mine nu mă doare? Lasă ... nu acum, mai tîrziu ... Peste cîteva zile ... Te superi? Zău, dacă vrei.. Dar mai bine altă dată. Bine? Vezi că eşti băiat bun şi înţelegător!

îl luă de braţ şi îl strînse, da, era al ei, şi n-o să-l uite şi erau acelaşi pas, aceeaşi răsuflare despovărată, limpede, simplă ca ziua, ca vîntul, ca rîul tăcut.

— Am să aprind două lumînări pentru noi. Pentru ziua asta. Mă duc direct la biserică. Pe tine nu te iau ... Să nu *te vadă.* Să ştii că *uneori* eu cred în Dumnezeu. Azi, spre pildă, cred. Mi-ar plăcea să ne fi văzut. Să ştii că ce-am făcut noi e ceva frumos. Şi nu-i păcat. Eu cred că-i cel mai frumos lucru. Nu-i aşa, Valentin?

— E frumoasă chestia cu lumînările ...

— Eu pot intra în biserică, pentru o femeie e altceva, nu

se pune problema atît de acut ca la *bărbaţi.. .* Dacă îţi place ideea cu aprinsul luminărilor, să ştii că fac chestia asta de fiecare dată cînd ne mai întîlnim. Oriunde am fi, eu voi aprinde două luminări pentru noi. Găsim o biserică. Nu? Fiindcă ce facem noi e ceva *simt.* Bineînţeles că nu în sensul mistic, ci aşa, sfînt, pămîntesc. Eu cel puţin aşa simt. . . Auzi că trage de vecernie ... Am să mă şi rog, da, uite, tu te duci la internat şi ne vedem mîine ... Ce greu o să treacă noaptea asta ... Servus.

Şi îl sărută şi era un sărut atît de adevărat că părea neverosimil şi părea al Emei.

Şt au urmat apoi orele lungi, examenele pustii, uscate, fără emoţie, o continuă inhibare, aceeaşi obsesie, care îl făcea ursuz, visător, apatic, entuziast fără motiv, întîlnirile cu Sanda lipsite de tandreţe, dar care îi aduceau o bucurie, ca o obligaţie. Era totuşi cu orgoliul satisfăcut şi cerul părea iar diafan şi copacii, cîmpul, apa înfloreau, înverzeau, curgeau iar pentru el, se părea că luminările Sandei ard mereu serafic, dulceag dar şi ca un surîs care căpăta solemnitate şi simboliza iubirea. Da, una din luminări era pentru el şi una pentru Ema, Sanda nici nu ştia pentru cine te aprinde şi nu ştia pentru cine ard, ea era doar un paleativ, un pretext, o răfuială, o umbră în care Ema se întruchipa, cu şuviţa ei muşcîndu-şi-o, cu felul de a-şi ridica rochia şi de a se aşeza direct pe chiloţi şi cu seara aceea, cu scalda şi fuga lor şi cu ochelarii ei şi uite Sanda, da, îi lipseau ochelarii şi îi lipsea şi misterul. *Era un ciudat transfer, niciodată explicabil,* găsea în Sanda ceea ce aşteptase de la Ema, sau, mai degrabă, printr-o ciudată suprapunere de persoane, căuta la Sanda ceea ce cealaltă îi refuzase şi pentru că *aceea* refuzase, Sanda devenise în conştiinţa lui şi *era aceea.* Lucru care îl deranja, dar nu foarte mult, jocul era frumos, din cele două entităţi el găsise una ideală, suplinind dureros absenţa primei, avînd-o mereu înfiptă în el, ca o rană deschisă ziua şi noaptea, Sanda era pansamentul ei, un pansament delicat, unul real, palpabil şi începură apoi, prin întîlnirile lor aproape zilnice să descopere, să refacă experienţa ancestrală, animalică, atît de omenească a voluptăţii carnale, a ascunzişurilor gesturilor care răsăreau dintr-o noapte lor necunoscută, ca un ecou depărtat, stins, multiplu care avea acum frăgezime, formă, nuanţe solare, certitudinea bucuriei unei maturităţi presupuse, dar care bătea în

fragilitatea învelişului inimii lor care căpăta, incert, ca o devenire cupola unei bolţi care, iată, începea să prefigureze orgolios desenele de fum ale viitoarelor amintiri. Şi era şi jocul în care se pierdeau ca într-un fierbinte şi nerăbdător gîngurit cuprinşi de arşiţa din ei în care el uită de cealaltă şi faptul de a sta gol şi a se privi, niciodată sătui unul de celălalt, descoperin- du-şi ascunzişurile învelite pînă atunci, inaccesibile, impudice, dar care acum aveau, pentru amîndoi, senzaţia unei bucurii orgolioase, gîndindu-se la colegii şi colegele IOT care mai stăteau încă închişi, devoraţi de dorinţi, dar sugrumaţi în temniţa virginală a necunoaşterii, ei sfidau acum vîrsta şi se avîntau în necunoscut cu senzaţia că iată, sînt, bărbat şi femeie, şi căutau abisurile, se avîntau în ele, se trezeau făcînd de fiecare dată mişcări care reveneau din ei, din carnea şi suflarea celor care-i întrupase, care erau însă atît de infinite în noutatea şi nuanţele lor încît îi ducea în vecinătatea delirantă a descoperirii unui mister, care nu era altul decît propria lor fiinţă, trupul lor de carne, incandescent, ca transparenţa visului.

— Spune-mi...

— Eşti frumos.

— Mai spune ...

— Şi te iubesc.

— Mai spune . . .

— Eşti al meu . . .

— Mai spune .. .

— Eşti tu . . .

Retrăiau scene visate doar în dogoritoare solitudine, deasupra unei pagini de carte citită sub bancă, ori în ascuns, cînd li se aprindea privirea şi corpul devenea o Sahară, rosteau cuvintele pe care găsindu-le în cărţi le subliniau călcînd cu voluptate graniţe stabilite, interzise de restul lumii, ei, stăpînii unui teritoriu căruia nu-i cunoşteau dimensiunile, dezamăgirile, minciunile, feţele lui periculoase, ci numai bucuria necunoscută pînă atunci a descoperirii lor unice.

— Azi nu se poate.

— De ce?

— Sînt bolnavă ...

Şi atunci nu-i bine, nu-i voie... Lasă să mai înveţe şi Ema. Ştii, Valentin, eu cred că tipa s-a prins. în fiecare zi găseşte un pretext. Mă întreabă dacă vreau să ... *Învăţ,* nu

întreabă de tine ... Şi dacă-i spun că *vreau* şi eu vreau, de fapt, ştii tu ce să *Învăţ,* individa îşi ia catrafusele şi pleacă. Zău că o fi avînd ea o mie de defecte, dar are măcar bun simţ. E simţită, zău. Ce părere ai, Valentin, despre domnişoara?

El avea o părere foarte bună despre respectiva domnişoară, atît de bună încît simţea, deseori, un sentiment de uşurare cînd se despărţea de ea, de Sanda şi se vedea singur, putînd să se gîndească la cealaltă şi să revină cu o tandreţe sporită spre ea, să-i amplifice aureola, să retrăiască seara aceea, a lor, unică, cu caii fumurii, cu apa de vis şi de aur şi să se reîntoarcă spre ea vinovat ca şi cum ar fi săvîrşit o trădare. Ce trădare, de fapt? Poate pe el, poate pe ea ... Dar pe ea, de ce, ea dorise să fie doar *prieteni* şi apoi, acum, nimic, trăind în claustrarea propriei lui suferinţe, dar numai a lui oare?

Era poate un joc prea complicat, pe care nu putea să-l descifreze şi poate tocmai de aceea atracţia lui sporea, atracţie faţă de colega ei, de casa aceea în care stătea şi ea, în care se îmbrăca, făcea baie, învăţa şi visa, faţă de geamurile şi poarta şi pragul casei, de candelabrul vechi, demodat, de mobila lustruită, de covorul curat din casă, de întîlnirile cu Sanda pe care, fireşte, le aştepta şi dorea să uite şi chiar uita, o uita pe ea, pe Ema, absenţa ei, amintirea ei.

Şi apoi iată balul, seara de sfîrşit, seara lor ultimă, seara despărţirilor cînd nu se mai recunosc în hainele lor de bărbaţi şi nu-şi mai recunosc colegele care pînă atunci trăiseră parcă într-o inconştientă aşteptare, aşteptare să prindă contururi, coapsele, braţele, torsul, pînă ieri transparente, fragile, căpătaseră acum întruchiparea carnală, de nerecunoscut şi părul lor era coafat şi nu mai ştiai care e profesoara de ştiinţele naturii şi care e Ica, ori Ana Pop, ori Sînziana Grigore ... Şi ei deveniseră deodată ceremo- nioşi, solemni, prinţi şi prinţese care nu se mai recunoşteau unul pe altul, domni şi doamne, domni robaţi şi doamne solemne care, privindu-se izbucneau în rîs. — Uite-l pe X, e grozav! Ce zici de Ioana?

— Unde te-ai coafat, dragă!

— Eşti o ţipă mişto!

Se îmbrăţişau, rîzînd, apoi deveneau solemni, importanţi şi începe dansul şi ei se apleacă cu gravitate în faţa fetelor, pînă ieri nişte caraghioase, tocilăriţe, cu geanta

plină de maculatoare, de vată, de mîncare, de fiţuici, se apleacă ceremonios, le invită la dans, le sărută mîna şi ele şi-o lasă sărutată, firesc, fără să fie surprinse de gest, da, li se cuvenea aceasta, era normal să fie aşa, cum era normal să discute, în timpul dansului, nu despre lecţii, nu despre *foştii* lor profesori, nu despre ce o să facă *mîine,* adică de aici încolo, ci să discute despre vreme, să spună bancuri decente, subiecte banale, pe care nu le abordaseră niciodată în trecutele lor zile şi ani, subiecte pe care le abordează un domn şi o doamnă, care necunoscuţi, dansează împreună şi, cum nu e frumos să taci, faci conversaţie, dacă se poate, nu strică, spirituală, dacă nu, n-are importanţă. Important e să-ţi întreţii *partenera.* Şi partenera era una dintre colegele lor care la prînz, 7a *ultima oră de clasă din viaţa lor* nici n-ai fi remarcat-o şi uite, acum, e o persoană **care** impune, iar el e un domn, pur şi simplu, un domn.

— Hei, Lu ... Iuliana ...

— Da ...

— Nu vrei să bei ceva ...

— Ba da, m-ai făcut geloasă ...

— Atunci să bem. Nu ţi-e somn?

— Nu, acum sînt şi eu elevă. Povesteşte, deşi sînt **ge**loasă ... Nu te lauzi?

— Puţin ...

— Atunci e bine, şi ea bău încet, lung în lumina flăcărilor.

Şi erau iar în sala de bal şi el auzi vocea Sandei, aici, lîngă el.

— Ştii, Valentin, ar trebui să fiu supărată pe tine .. .

— De ce?

— S-ar fi cuvenit să mă iei pe mine prima la dans.

— A, da ... se uita după Ema ... Scuză-mă, vezi, nu mi-am dat seama.

— Stau ca o caraghioasă şi dansez cu nesuferitul de Cornel. Şi de fapt, nici nu ţi-am spus.

— Ce ...?

— Hai, că te-am iertat... Dansăm? După cine te uiţi? Nu ţi-am spus că nu mi-a venit.

— Ce?

— Boala ... Mă temeam că am rămas gravidă. Tu ai fi vrut să avem un copil? Eu, să ştii, Ia început m-am temut,

m-am temut mai ales de tata, dar, pe urmă ... m-am obişnuit cu gîndul.

— Şi acum?

— Acum, gata ... A trecut... Dar nu-mi pare rău. Ţie îţi pare rău, Valentin?

— Poate . .. Nu ştiu ... M-ai luat prea repede, dar cred că era amuzant.

— Hai, uită-te la mine. Pari distrat. Ce-i cu tine? ...

— Clipa pare neverosimilă ...

— Dar e adevărată .. . Ori eşti trist că ne despărţim .. . Nu vii în vacanţă la noi? Hai, învăţăm împreună, tu desenezi copaci, case, animale, ce vrei tu şi mergem împreună la Cluj. De fapt, noi, nu-i aşa Valentin, nu ne despărţim. Şi n-o să ne despărţim . .. Curînd . .. Poate n-o să ne *despărţim niciodată ...*

— Da, dar, sper că nu te superi, dacă dansez şi cu alte colege ... Să nu creadă că fac pe nebunu ...

— Nu. Sper să dansezi şi cu Ema. Hai, măcar acum, trebuie să vă împăcaţi. Sînteţi chit, vindecaţi amîndoi... Eu nu-s geloasă, ştiu că ţi-a trecut.

— Şi nu eşti geloasă ...

— Nu mai am de ce ... Pînă acum, adică pînă la un timp, mă temeam. Dar acum ... Mă iubeşti Valentin?

— Bineînţeles.

— Şi eu te iubesc. Te iubesc foarte mult. Hai, încă un dans şi te las, şi eu vreau să dansez şi cu alţii şi apoi, nu sîntem chiar începători, ca să ne ţinem de mînuţă toată seara. Ah, ce seară... Aş vrea să mergem împreună, du**pă...**

— Dar spuneai că eşti...

— Bolnavă... Ce contează. Ne plimbăm pînă în zori, mergem la rîu şi stăm pe iarbă... Mi-a venit o idee: mergem în pădure, *acolo.* Să ne luăm rămas bun. De acord? **Ce** zici? Nu e grozav? Şi pe urmă mergem la biserică, acum poţi intra şi tu, nu mai avem număr pe mînă, intrăm în biserică şi aprindem lumînări. Pentru noi! Dar iar te uiţi aiurea .. .

— Mergem în pădure, apoi la biserică să ne luăm rămas bun. ..

— Nu, ah, ce distrat eşti, de aia îmi place de tine, că eşti tot timpul cu capul în nori. în pădure mergem să ne luăm rămas bun, de la locul acela . ..

— Să ne luăm rămas bun, de la locul acela . . .

— Şi în biserică să aprindem lumînări.

— Pentru noi.. .
— Pentru noi ...
— Aşa.
— Amin.
— Eşti grozav. Vai, cită lumină! Aş vrea sa mai beau.
— Şi eu!
— Hai să bem!
— Să bem! Să bem!

Şi am băut şi a urmat dansul cu Ema. Şi totul a fost ca un surîs împăcat, ca o imensă apă liniştită, calmă, surîzătoare. Da, asta era, o apă care pansa, una veche, vrăjită, care aducea a pace, nu ştiu cum să spun, o pace veche, fără murmur, care vindeca. Era acum surîsul ei, prin ochelari îi vedeam acest surîs al ochilor, al feţei, apoi ne-am dus într-o clasă pustie, ea şi-a prins o clipă şuviţa cu dinţii, ne-am aşezat într-o bancă, acolo, în clasa pustie şi se lumina de ziuă şi undeva se auzea muzica şi ea s-a aşezat, lîngă mine, cu acelaşi gest de a-şi ridica fusta şi de a se aşeza direct pe chiloţi şi ne-am privit şi am vrut să-i spun ceva, nici eu nu ştiu ce şi mi-am vîrît fruntea în părul ei, în ceafa ei, pe gîtul ei şi am plîns.

Am plîns şi nu m-am mai putut opri. Şi o auzeam.

— Valentin, ce-i cu tine? Ah, prostule. Te iubesc... Ce ai, Valentin, ce-i cu tine? Prostule, te iubesc, hai, liniş- teşte-te ... Te rog ... Hai, liniştteşte-te ... Gata ... da ... îmi promiţi? . .. Ah cît te-am iubit! Cît te iubesc . .. Hai, taci... nu-i nimic. Gata ... Da?

Şi mă mîngîia sărutîndu-mă şi eu nu mă puteam opri. Era ca o mare descărcare, o dezăgăzuire şi acum se revărsa, tot ce se adunase în mine, un rîu latent şi izvorau încă din mine pîraie necunoscute, răsăreau din straturi ascunse izvoare pe care nu le puteam opri.

Tăcu îndelung şi bău prin întuneric.

— Şi?, se auzi glasul Laurei.

— Şi asta e tot. Totul se termină într-o imensă, colosală, inexplicabilă lacrimă ... Dar ceea ce va rămîne pentru mine, pentru toată viaţa mea, e plînsul acela de neoprit, fantastic. M-am gîndit deseori la plînsul meu de atunci şi nu mi l-am putut explica.

— Eşti un bigam, spuse La şi bău şi ea, încet, lung, fără să se audă. Un bigam din naştere. Acum cîte amante ai, maestre? întrebă ea şi se ridică. Se duse lîngă perete, unde aranjase statuetele şi luînd în mînă una din ele, o ridică o

clipă în dreptul ochilor, o cercetă o clipă, apoi o duse la piept şi o ţinu o clipă aşa, apăsîndu-şi-o pe sîni. — Bine ţi-a făcut... De fapt, în locul tău, nu Emei — acum era şi pentru ea un nume familiar, ca şi cum ar fi cunoscut-o, i-ar fi fost colegă — nu Emei i-aş fi făcut statuie pentru Pantheonul tău amoros. Ci Sandei. Ea, sărăcuţa, e cea sacrificată . . . Nu? Nu-i aşa că am dreptate? ...

— Nu ştiu . . . Probabil, dacă spui tu . . .

— Aşa e. Pe Ema ai iubit-o fiindcă nu ţi-a cedat.

— Dar şi acuma o iubesc.

—■ Da? şi La puse statueta lîngă celelalte, apoi, ca să nu-şi trădeze sentimentele pînă la capăt, căci gestul îl făcose spontan, **ca** un răspuns la afirmaţia-lovitură a lui — **se** întoarse şi îl mîngîie, apoi îi dădu un bobîrnac — Puţin tmi pasă, acum e de lemn ... Te-ai văzut cu ea?

— O dată ...

— Şi te uitai la ea cu aceeaşi privire de îndrăgostit?

Val era uimit de logica ei strînsă, se vede că atunci **cînd** o durea, cînd el reuşea s-o atragă în aceeaşi sferă a preocupărilor lui, s-o supună aceloraşi legi, ea putea gîn**di** nu *alături* ci putea să-şi ducă fîlfîirea în aceeaşi direcţie.

— Da.. .

— Vezi, ea a rămas pentru tine o problemă nerezolvată ... Dacă îţi ceda, cum se zice, o *rezolvai* şi, firește, **o** uitai. Dar aşa ... Ah, ce fată deşteaptă ... Merită statuia. Servus Ema ... Tu eşti răzbunarea noastră .. . Bravo, fată necunoscută ... Neranzzula Fundotti... Excelentă fată.

— Vino aici, Giugliana ...

— Eu o să ajung în ... Pantheon? Hai, spune ...

— De fapt nu e un Pantheon ...

— Dar ce e? ...

— Vreau să le intitulez, pe toate *Iubirile cascadorului!* **şi** glasul lui avea mister şi sinceritate.

— De ce .. . *iubirile cascadorului?*

— *O* să-ţi explic . ..

— Altădată .. ., şi o sărută, erau amîndoi goi, în încă**perea** caldă, dogoritoare, şi el se aplecă şi îi sărută coap**sele,** pîntecul, se opri apoi şi îşi culcă fruntea între sîni.

— Cum pe toate? Cîte sînt?

— Lasă acum .. ., şi el era fierbinte şi nerăbdător.

— Şi-un tăciune şi-un cărbune . ..

Dar gura lui îi înăbuşi glasul şi acum erau unul singur, **o** singură suflare şi trupul ei nu mai era al ei şi suspinul lui

nu era decît suspinul ei, prelung şi continuu şi nu mai erau nici cascadori nici Seherezade şi nici nopţi plătite cu poveşti de dragoste şi nu erau seri, nici rîuri şi inimi **de** aur şi nici lacrimi mari de aur erau ei amîndoi, el şi La, numai La, numai ea şi numai el şi numai şi iarăşi La şi iarăşi amîndoi şi numai La şi amîndoi şi ea era pa caii fumurii şi oftatul ei era ca cel al pădurii, numai La, La numai, numai La, aşa şi La şi numai La şi părul ei şi trupul asudat şi o singură noapte şi zori şi Lauuuraa, ea, La, şi stins şi iarăşi flăcările şi stins şi iarăşi zborul şi inimile lor cu o singură bătaie, în tîmple în ... da ... da ...

Şi adormiră goi, în odaia înmiresmată de trupurile **şi** dragostea lor şi afară căzuse zăpada şi trupurile lor erau albe şi tinere şi imaculate şi fierbinţi, în jurul lor, în **în-**tunericul revărsatului de ziuă şi urme ciudate, omeneşti, suspecte aveau să vadă cînd se vor smulge din somn şi din ei înşişi, din încleştarea flămîndă, nesătulă, aureolată **şi** diafană.

SÎNGERÎND ÎN CREPUSCUL

Este adevărat că stăteau în cîmp, la marginea pădurii, dar nu departe de mica lor vilă era şoseaua. Prieteni, cunoscuţi ori simpli trecători necunoscut, dar obosiţi sau numai curioşi, se abateau deseori din drum şi le deschideau poarta.

în ziua aceea de vară tatăl observă — deschizînd frigiderul să ia o sticlă de bere — pe peretele de lîngă frigider o pată umedă, ca de igrasie, care parcă avea şi o uşoară tentă de mucegai, ca o umbră abia perceptibilă de muşchi. Era vară toridă, o vreme uscată, de secetă viscolită şi bărbatul puse apariţia acelei pete umede pe seama unei defecţiuni a frigiderului, drept care îl goli de alimente şi îl scoase pentru un timp din funcţiune. Şterse cu **o** cîrpă, apoi cu peria pata aceea de mucegai umed.

Seara, cînd veniră din oraş soţia şi cei doi copii ai lui **şi** vrură să-şi ia din frigider alimentele pentru cină, **con**statară cu uimire că întregul perete al acelei încăperi era acoperit de un strat de mucegai, care, în lumina piezişă a becului, avea un aspect poros, înrourat.

— Ted, strigă cu disperare soţia. Dar bărbatul era undeva prin grădină şi nu-i auzise cînd ea, Linda, şi cei doi copii, Jack cel Pistruiat şi Vanda Prinţesa, sosiseră, şi nu-i auzi nici acum. Femeia era uluită: lăsase casa în starea ei normală, fusese chiar înainte de plecare în această încăpere şi nu observase nimic ciudat.

Ieşiră toţi trei, mama şi cei doi copii, în grădină şi tustrei îl strigară aproape alergînd, femeia ţinîndu-i de mînă pe copii, în fugă spre pădure, strigîndu-şi bărbatul, acolo unde grădina lor se termina.

După un timp, cînd intrară în casă toţi patru, stupoarea lor fo şi mai mare: întreaga odaie era căptuşită de un mu-

cegai umed care, acum, înainta pe lîngă uşă şi începuse să se intindă spre peretele holului.

Observară că pereţii holului, ai sufrageriei, în camera copiilor. în bibliotecă şi în dormitor, pereţii toţi erau acoperiţi cie acelaşi strat umed de mucegai. Acelaşi lucru îl constatară şi la pereţii exteriori ai casei.

Se apucară, la sugestia femeii, să şteargă pereţii, cu periile, cu bucăţele de pînză şi cu cîrpele ce le găsiră la îndemînă.

A doua zi, cînd la chemarea disperată a soţului, sosiră autorităţile — reprezentanţii primăriei, ai aparatului sanitar, ai ordinii publice — constatară că fenomenul se răspîndea asupra întregului imobil, în pod şi pe acoperiş se întinsese acelaşi strat de mucegai umed.

Echipele speciale încercară apoi să salveze casa de umezeală şi mucegai, cu instrumente şi substanţe adecvate, voind să înlăture molima.

După cîteva zile efortul lor sistematic păru absurd prin lipsa de eficienţă căci — cu toate strădaniile şi risipa de substanţe şi energie umană — mucegaiul continua nu numai să persiste dar se constata că începea să se îngroaşe, să se întindă cu ferocitate, proliferînd asupra terenului din jur.

Autorităţile hotărîră evacuarea familiei.

îi mutară într-o mică vilă din apropiere, proprietatea primăriei.

Dar chiar în aceeaşi noapte, prima în care familia dormi în acea vilă, fenomenul de apariţie a mucegaiului se repetă.

Pereţii interiori, exteriorul noii lor locuinţe fură cuprinşi de acelaşi strat gros de mucegai umed ce avea acum un miros greu, rînced, aproape pestilenţial.

Echipe speciale veniră din nou şi începură temerara lor operaţiune de salvare a clădirii.

Membrii familiei fură evacuaţi în rezerva unui spital unde li se făcu un riguros control medical. Dar şi pereţii spitalului fură, nu după multe ore, cuprinşi de igrasia misterioasă, de mucegaiul verzui şi urît mirositor.

Apoi — cum analizele medicale arătau că toţi cei patru membri ai familiei sînt în perfectă stare, că nu au nimic molipsitor, au fost evacuaţi într-o vilă în deşert, în jurul căreia fură apoi săpate largi şanţuri betonate (de altfel, şanţuri asemănătoare, de izolare, fură săpate şi în jurul ca-

selor şi spitalului unde ei stătuseră în ultimul timp), şi, cu toate că imobilul din deşert fu năpădit de acelaşi mucegai purulent, cu toate că în soarele pustiitor pereţii casei se coşcoveau roşi de mucegaiul umed, autorităţile nu mai trimiseră alte echipe, ci continuară să ţină legătura cu ei, observînd fenomenul de la distanţă, medici renumiţi, savanţi, filosofi, lăsînd familia în acel piesaj halucinant, de verde murdar, puturos şi umed, ce creştea ca un cancer în jurul lor, pe pereţi, pe scaune, în farfurii şi pe masa la care ar fi vrut să se aşeze, pe patul în care ar fi dorit să doarmă.

Să doarmă şi să viseze o masă cu patru scaune, cu farfurii curate în aşteptare, să viseze o cameră cu geamuri în soare, cu fotografii de familie pe pereţi, care ar fi putut înfăţişa, să zicem, şi vechi rude dispărute, şi nunţi, şi înmormîntări, şi noi născuţi, şi o coridă în care se vedea mişcarea atît de furioasă a masivului taur care în arenă, proptindu-se pe picioarele dindărăt, rezistă, pe rînd, celor ce-l atacă din dreapta şi stînga, în timp ce în ochii lui mari ***se*** oglindeşte un mare soare sîngerînd în crepuscul.

PODUL

— Toată lumea ştie că un pod e făcut pentru a lega un mal de celălalt. Odată ce există rîuri, odată ce ele trebuie trecute, cel mai simplu lucru e acela de a construi poduri peste care să treci.
— Podurile trebuiesc păzite, eu păzesc acest pod.
— Faci foarte bine că păzeşti podul.
— Eu am misia să-l păzesc, şi-l păzesc.
— Păzeşte-l.
— îl păzesc. Ce nu-ţi place?
— Dimpotrivă.
— E cea mai frumoasă meserie.
— Care?
— A mea. Meseria de paznic.
— Tot ce se poate.
— Nu eşti convins.
— Oarecum.
— Ce vrei să spui?
— Nimic.
— Cum, nimic?
— Mă gîndeam că nu e lipsită de interes mei să zicem arta sau meseria arhitecţilor, a constructorilor de poduri. Dar fără noi, fără paznici, fără paznici ar fi pier- duţi. După mine fiecare pod mare sau mic ar trebui să aibă un paznic. Constructorii fără noi ar fi... cred că nu s-ar simţi prea în lardul lor.
— Crezi?
— Sînt convins de asta.
— Ce, nu te plictiseşti?
— Eu?
— Da.

— Eu să mă plictisesc, de ce? Mă cam plictiseşti d-ta.
— Eu? De ce?
— Fiindcă nu înţelegi...
— Dar e absurd.
— Ce absurd?
— Ceea ce susţii.
— Da eşti absurd şi încăpăţînat şi neînţelegător.
— E absurd că nu mă laşi să trec. Podul pare solid şi • solid, mă ţii aici cu lemnele astea, cu scîndurile. Caii au flămînzit, sînt însetaţi. Trebuie să ajung acasă!
— Am spus, nu rezistă.
— Ce nu rezistă?
— Podul.
— Nu mi-ai spus.
— Chiar dacă nu ţi-am spus-o, o repet.
— Acum înţeleg.
— Atunci, foarte bine. Te poţi întoarce.
— Dar alt pod nu există.
— Treci prin apă.
— Apa e mare, îmi duce căruţa. Caii se îneacă. Rămîn şi fără scînduri.
— Atunci, aşteaptă.
— Ce să aştept?
— Să scadă apa.
— Şi podul? Podul pentru ce-i făcut?
— Hm, podul...
— Da, podul!
— E făcut, ca să fie păzit.
— Nu e făcut ca să fie trecut?
— Hm. Oarecum.
— Cum adică?
— Am spus că nu rezistă.
— Dar e bine făcut.
— Bineînţeles.
— Atunci?
— Sigur că mai pot trece pe el cîte un om, o bicicletă, fiinţe şi obiecte uşoare. Altfel...
— Altfel? ...
— Altfel... e periculos.
— Periculos e . . . am impresia, că mă ţii pe mine aici!
— De ce?
— Foarte simplu. îmi pierd răbdarea. Am început să-mi ies din fire.

— Din fire ...
— Da ... din fire! Şi atunci e periculos.
— Nu prea îmi vine să cred. La mine nu ţin chestiile astea şi de fapt cred că ar fi mai înţelept s-o ştergi. Hai!!! Şterge putina. Vreau să dorm.
— Foarte bine.
— îmi pare bine că te bucuri. E odihnă bine meritată. Azi am avut o zi grea. Ah, sînt obosit. O să dorm bine. Adine.
— Mă bucur că o să dormi adînc.
— Chiar te bucuri? De ce?
— Cînd o să dormi, eu am să trec podul.
— Hm. încearcă. Dacă ţii cu tot dinadinsul să dai ortul popii cu seînduri, căruţă şi cai. Ţi-am spus că podul nu rezistă. Te prăbuşeşti. Eu te-am prevenit. Mi-am făcut datoria. Iar acum, cum scrie şi în regulament, eu am să dorm. Sînt corect. îmi fac datoria conştiincios şi dorm reglementar.
— A rezistat. Ştiam că este un pod rezistent. Solid. E un pod adevărat. Şi paznicul ăsta nebun ...
— Eu sînt nebun? Ha, ha, ha, ha, ha ... Ştiam că o să faci aşa, am practică. Toţi care duc încărcătură mare încearcă să mă tragă pe sfoară, dar la mine nu ţine! Nu ţine! Nu rezistă! Înapoi! Ţi-am spus că nu rezistă? Nu rezistă la mine!
— Dar podul, podul a rezistat!
— Nu rezistă! ...
— Dar n-ai văzut?
— Nu! Podul acesta nu rezistă la încărcături mari! Pe aici nu se trece cu încărcături mari!
— Şi eu care credeam, care credeam că podurile sînt făcut pentru ca să lege .. .
— Nu sînt făcute pentru nimic! Sînt făcute pentru paznici!
— Ca să fie trecute,... să . ..

PASĂRE DE NOAPTE

A ici, în biroul mare, cu uşi capitonate, cu peretele acesta acoperit de sus pînă jos de cărţi elegant legate, zgomotele străzii, ale oraşului, răzbăteau stins, parcă pereţii, multipli, erau din pluş, şi filtrau orice zgomot, îl încetineau, îl distilau, încît aici se crease o atmosferă de un calm somnolent, care îţi dădea siguranţă, ocrotea.

Fumul de ţigară dădea un sentiment laborios acestei încăperi şi, cum stăteau toţi aşezaţi de o parte şi alta a mesei lungi, cu hîrtiile pe masă, cu stilourile alături, iar în capul mesei pe fotoliul său impunător, înalt, cu jilţul şi mai înalt, stătea autoritar directorul, punctînd cu mult tact, calm şi decis discuţiile, reluînd din zbor o vorbă, aruncînd un cuvînt cu haz, ironizînd cînd era cazul o afirmaţie evident deplasată şi fără argument, dădea acestei dimineţi într-adevăr o alură spirituală, de elevaţie.

Fuseseră convocaţi şefii tuturor secţiilor de la această nouă întreprindere, reprezentanţii care, de obicei, sînt chemaţi să judece, să răspundă şi să-şi aducă inteligentul aport la bunul mers al unei asemenea instituţii.

— Deci, tovarăşi, spuse directorul învîrtindu-se deodată şi săltîndu-se în fotoliul înalt, încît picioarele lui, şi aşa scurte şi groase, îi stăteau suspendate, deci sînteţi de acord cu planul de măsuri prezentat acilea în faţa dumneavoastră ... Ia să ridicăm mîna frumuşel, dacă sînteţi de acord ... Şi rog — tovarăşă Lucreţia — (numele pă- rîndu-i-se jignitor, vulgar, văzînd şi mîna celei vizate, se corectează) tovarăşa Luky, să consemnezi frumuşel în procesul-verbal, nu de alta, dar, cum spuneau cei vechi, verba volant... Noi, tovarăşi, fiind o întreprindere nouă, cu un profil bine definit dar, cu toate acestea foarte original — aţi văzut implicaţii ... Apropo! Ştampila a venit? Iones-

cu , . .

— A venit, tov director — ceva lux! Ia privirea gagiilor .. .

— Cum?, se miră directorul surprins de limbajul lui Ionescu.

— A tovilor, se corectează Ionescu. Îi rade pe toţi pe uscat şi fără apă, mă duc la ea că mi-e dragă, fredonează Ionescu automat.

— Tov Ionescu . .., îl avertizează directorul prevenitor.

— Poftiţi, tov director .. . Mai glumim şi noi, de bucurie, dacă am greşit, vă rog frumos să-mi scuzaţi expresia.

— Bine, Ionescule. Firma, firma e pusă, că azi dimineaţă n-am prea văzut-o? ...

Ionescu răspunde prompt:

— Firma e gata, tov director. Acu o bat în cuie. Să sperăm că nu zboară . ..

— Ce-i în vid, Ionescule?, întrebă directorul.

— Glumeam şi eu tov director, de bucurie că avem întreprindere nouă. Să vedeţi ce iniţiale: F.D.I.D. .. Tipul care le-a făcut e un artist. Ca-n filme, tov director. E un bun cunoscut de-al meu direct şi personal. E un tip cu firmă.

— De aia scrie ... firme!

Cei prezenţi se amuzară, se auziră: ,,Bună!" ,.Teribil şefu!“ ,,Are umor bosu!" Ionescu, după o pauză, interveni cu prudenţă:

— Tov director, e totuşi o problemă şi profit că sîntem aici cu toţii, adică conducerea lărgită ...

. .. E totuşi problema, tov director, tovarăşi dragi, tot cu firma e o problemă.

— Care problemă? Spune cu curaj! Deschis. Noi trebuie să fim deschişi, cît mai deschişi, tovarăşi, îl încurajă directorul cu un aer binevoitor, dar totuşi ferm.

— Eu deschis spun.

— Spune, ce aştepţi?

— Deschis, tov director, repetă cu hotărîre Ionescu.

— Aşa, îl încurajă directorul.

— Se ridică iar vechea problemă. Şi oricît ar fi de talentat pictorul, el n-a putut-o rezolva. Nici măcar el, tov

Se auziră aceleaşi rîsete admirative, exclamaţii „Formidabil!", „E-n formă", „Ce spirit!", „Are vervă şeful".

Ionescu ride într-un dinte, apoi continuă.

— Facere-Desfacere-Industrie-Despachetare sau Facere-Desfacere-Intoxicaţie-Despachetare.

— Putem continua aşa cît dorim: Facere-Desfacere-Întestine-Despachetare, continuă directorul.

— Facere-Desfacere-închisoare-Despachetare, spuse Pogon.

Directorul interveni iar cu blîndă autoritate.

— Să revenim la problemă. Ionescule, legea, ce spune legea, tov Ionescu?

— Legea trebuie respectată! ţipă Ionescu.

— Tov director te întreabă ce spune?, îl aduse la subiect Pogon.

— Cu privire la ce?, se miră Ionescu.

— Cu privire la ce discutăm noi.

— Tocmai asta-i.. ., exclamă Ionescu.

— Cu privire la *i* şi la î, reveni apăsat Pogon.

— Ce spune legea, tov Ionescu!, ţipă directorul.

Ionescu îşi schimbă greutatea de pe un picior pe altul, îşi bălăngăni capul în semn de zeflemea.

— Cu privire la i şi la î nu spune nimic. Tocmai de aceea am venit cu propunerea să discutăm şi să facem noi propuneri.

Directorul nerăbdător se uită la ceas:

— Tovarăşi, să fim mai scurţi. Ia loc tov Ionescu. Aşa . . . Mulţumesc .. . După ce fiecare şi-a expus pe larg punctul de vedere atît la sarcinile care revin întreprinderii noastre, la economiile de faceri şi desfaceri şi la împachetări şi despachetări, la rolul pe care trebuie să-l jucăm în viitorii ani, cred, stimaţilor, că putem pune la vot şi punctele de vedere exprimate aici de noi toţi. Şi fiindcă legea tace, să vorbim noi, tovarăşi. Vorba proverbului.

În sală se produse animaţie, aceleaşi exclamaţii de admiraţie fură auzite.

— Aşa e, tov director. Pe cuvînt că aveţi dreptate. Sînteţi şi operativ, pe cuvînt, dar şi eficace, pe cuvînt, strigă Ionescu.

Directorul reluă:

— Deci, să votăm legea... Rog să se treacă în procesul-verbal... În fond este o chestiune simplă; punem sau

nu punem căciula la i. Punem sau nu punem punct la i. Şi, ca să punem punctul pe i eu zic aşa: să-l lăsăm descoperit.

Izbucniră aplauze, aceleaşi exclamaţii admirative. Directorul continuă triumfal:

— Răspundere colectivă. Tovarăşilor, eu propun să ne luăm răspunderea cu toţii şi să votăm ca pe firmă să nu apară nici un semn, adică nici punct nici căciulă, ca să nu ne furăm căciula, deasupra lui i. De acord tovarăşi?! Ce atîta căciulă, de cîte ori să vă spun că nu e just ca noi să ne căciulim! (Rîsete admirative) Cine e pentru? Contra? Abţineri? . .. Perfect. Treci aşa acolo, în proces ..., unanimitate: Facere — Desfacere — împachetare — Despachetare. Just, de acord. Trecem mai departe . .. Diverse, ş.a.m.d. Diverse . . . Cine sparge gheaţa? .. . Aşa, tov Istrate, care ai tăcut pînă acum, ia spune . .. Spune deschis, curajos, eficace . ..

Istrate se foi o clipă pe scaun apoi spuse:

— Eu, tov director, în calitatea pe care o deţin şi chiar dacă n-aş deţine nici o calitate, ţin să subliniez că eu ţin la demnitatea şi la prestigiul instituţiei noastre, cu atît mai mult că ea este şi de . . . facere şi de desfacere şi de împachetare şi de despachetare şi atunci ne putem întreba cu deplină responsabilitate: cui foloseşte?

— Ce, mă tovule, cui foloseşte?, îl apostrofă Pogon care era mereu foarte activ, în vervă.

— Asta-i întrebare!

— Lăsaţi pe tovarăşul să-şi spună părerea cu toată răspunderea şi curajul căci numai aşa putem fi şi deveni eficace ..., rosti împăciuitor dar hotărît directorul.

— Aici s-a discutat cu simţ de răspundere, lucru care trebuie să recunosc că mi-a plăcut. Ce mai încoace şi ce mai încolo: mi-a plăcut, eu, tovarăşi, recunosc deschis şi cu toată răspunderea. Rezultatele noastre sînt sigure şi chiar minunate. Atunci mă întreb: cui foloseşte?, încheie Istrate cu aplomb.

— Ce, mă, cui foloseşte?, se răsti Pogon.

Istrate izbucni ca şi cum ar fi avut o revelaţie:

— Să spună şi tovărăşica Loe căci şi dînsa ştie.

Tovarăşa Loe parcă atît aşteptase:

— Este huliganism. Eu aşa calificat la el. Eu văzut berbat beat. Eu avut face cu berbat beat. Dar eu nu văzut

Privind mereu spre liliac, care s-a agăţat de perdea şi orb încercă să-şi găsească un loc, toţi au feţele foarte concentrate, o expresie de teamă şi panică se citeşte pe chipul lor, nu-şi găsesc locul, se înghesuie unul în celălalt cerînd apărare, îşi pun dosarele în cap,- liliacul simţind parcă nesiguranţa perdelei, pendularea ei, tremurul incert, se saltă o clipă, bătînd din aripi, apoi valsează orb, sub plafonul încăperii; mişcările pendulatorii ale asistenţei, în funcţie de traseul zburătorului nocturn; Loe ţipă scurt şi, aplecată, cu mîinile deasupra capului, fuge spre uşă şi iese ca o disperată; Directorul a aterizat de pe scaun şi aplecat cu demnitate se retrage tactic spre uşă; liliacul îşi reglează zborul căutînd zonele joase şi, printr-un picaj neprevăzut, ajunge pe masa de şedinţe. Asistenţa scoate un ţipăt colectiv şi se precipită spre uşă; în acest timp intră Georgescu, mirat la început de panica generală, realizează rapid cauza şi bucuros parcă, se repede spre liliac şi cu un gest care implică o nuanţă de ocrotire îl ia între palme şi-l mîngîie. Priveşte în jur, biroul e pustiu. El e singur, cu liliacul în mînă.

ÎN FIECARE DIMINEAŢĂ O SĂ TRAG ÎN STELE

Era cea de-a treia noapte de pîndă, o noapte rece, de sfîrşit de vară, o noapte în care poate fiecare din noi — cinci bărbaţi şi o femeie — visase cu ochii deschişi cerbul; îl văzuse poate ca pe o nălucă, alergînd prin luminişul în care şi acum trebuia să apară, ştiam că va veni şi stăteam fiecare, aproape amorţiţi de frig, întinşi pe burtă, cu ţevile armelor aşteptînd în tăcere.

Se făcuse ziuă, soarele lumina rece cerul acoperit de nori, bruma arsese iarba, frunzele căzuseră, iar copacii dezgoliţi ne păreau nişte martori neiertători şi negri ai ticăloasei noastre aşteptări.

Şi deodată apăru, mîndru, în marginea opusă a poienii, răsucindu-şi coarnele rămuroase într-o parte şi alta, adulmecînd aerul, oprindu-se şi privindu-ne fremătător, viforos, ca un sălbatic zeu. Şase bubuituri răsunară deodată, prelungindu-se în munte, stîrnind nori uşori de fum. Cînd mirosul de fum şi pulbere arsă ajunsese la nările noastre, cerbul dispăruse. Ne ridicarăm tăcuţi, înfrînţi.

Ajunserăm la cabană unde ne aştepta ceaiul fierbinte, ţuica fiartă, cîrnaţii prăjiţi şi căldura. Fumul ţigărilor aici, în munţi, avea ceva parfumat în el, se amesteca cu mirosul ozonat de cetini, cu liniştea adîncă, cu părul roşcat al femeii care, de cîteva zile, de cînd sosisem aici, ne însoţise mereu. Veniserăm cinci bărbaţi, pe ea o găsiserăm la cabană, iar paznicul îi împrumutase arma şi ea ne însoţise de fiecare dată, se scula odată cu noi şi porneam toţi şase, prin întunericul rece spre poiana unde ştiam că trebuia, în zori, să apară cerbul.

— Ierunci aţi vînat vreodată?, întrebă femeia şi ne pri-

sele şi estradele de dans ale restaurantelor, dansînd exuberant în ritmuri mai îndrăcite decît cele ale chitarelor noastre. Desfundarăm un coniac şi pînă cînd luna coborî crescută ca un aluat, albă şi buhăită din cauza zorilor, continuarăm să plîngem romantic din strunele chitarelor. Într-o vreme — era o lumină tulbure de revărsat — mă trezii şi, mahmur şi somnoros, ieşii din cort şi cu ochii închişi mă îndreptai însetat spre găleata cu apă, pe care o lăsasem mai departe de cort. O găsii cu uşurinţă. Cînd o ridicai — ştiind-o plină — ceea ce mă surprinsese, după efortul şi încordarea pe care le imprimasem braţelor mele, fu senzaţia pe care ţi-o creează surpriza de a păşi deodată în gol: da, găleata pe care o ştiam cu apă, era goală. Era o nouă farsă a colegilor mei? Mă uitai în jur, căzuse rouă şi în iarbă rămăseseră doar urmele mele, ele, doar ele, singure ca o dîră verde, veneau dinspre corturi: şi parcă de aici, de la găleată încolo, spre pădurea din depărtare, fantomatică şi însingurată, pornea o altă dîră, nedefinită, ca o părere. Putea fi ceva real, putea fi însă, tot atît de uşor, o iluzie optică. Şi aplecîndu-mă cercetai cu atenţie şi uşoară panică iarba,- *părea* călcată de nişte paşi, rouă *părea* şi ea scuturată, dar urmele acestea nu semănau deloc cu cele lăsate de paşii mei: erau nedefinite, rouă era atît de vag scuturată, încît păreau, mai degrabă, lăsate de o dîră de vînt sau de o fiinţă aeriană, foarte uşoară. Apoi, în cele din urmă, găsii o explicaţie mult mai simplă: poate, îmi spusei, ele au fost lăsate acum cîteva ore şi se şterseseră. Pornii încet, cu exactitate, pe dîra de urme, fără să-mi dau seama, făcînd un fel de echilibristică, cu un aer de somnambul, atras inconştient de dîra subţire lăsată în rouă, de urmele aproape neverosimile.

După un timp mă trezii singur, în faţa pădurii, în spate cu platoul tăcut al văii. Mă uitai în jur şi nu mai văzui urmele, le pierdusem de mult. Un murmur necunoscut mie, ca orăşean, mă înconjură, dar nu ştiu de ce, nu mi se păru murmurul însingurat şi foşnitor al pădurii. Mă răsucii şi pornii cu paşi din ce în ce mai grăbiţi spre corturile din vale, îndepărtate şi pitice şi, în timp ce alergam fără să-mi dau seama, murmurul acela avea parcă ceva omenesc în el, în care parcă răzbăteau ţipete de pescăruşi bezmetici ori depărtate ţipete de copil, ori vuietul simplu al unor ape

mă înconjura, auzii apoi ceva ca o turmă ne- sfîrşită de miei behăind. Şi un glas stins, de om fugărit, care îmi şoptea ceva nedesluşit în urechi, şi eu alergam sleit, palid, cu faţa golită de singe, singur printre ierburi, alungat de glasul din urma mea, de vuietul ce creştea în jurul meu, pînă cînd ceva, ca o aripă, ori ca o mînă de om, îmi atinse faţa şi creştetul. Atunci mă oprii. Eram pe marginea rîului. în faţa mea era o salcie pe care o ştiam. Cineva — dar auzii foarte clar, rosti stins: „Bună dimineaţa, salcie!". în jurul meu nu era nimeni şi glasul care rosti cuvintele nu era al meu. Murmurul acela parcă se îndepărta ca un oftat lung, ca un geamăt de om în agonie, şi parcă era în spatele meu. Mă întorsei şi îl găsii acolo, jos, lîngă rîu, foarte aproape de mine. Dormea sau se prefăcea doar. îi vedeam doar bustul, haina lui cadrilată, părea un om robust şi apropiindu-mă foarte încet am putut să-i văd barba, nasturii lucitori ai hainei. Ajuns acolo, lîngă el, aplecat deasupra lui, am văzut că îi lipseau picioarele,- doar bustul îi era îmbrăcat în haina aceea cadrilată, foarte puţin uzată altfel. Bustul se distingea foarte clar, picioarele însă nu le avea, păreau mai degrabă nişte umbre, ca de fum, şi vrînd totuşi să-l identific, fiindcă, îmi spuneam, era vorba de o crimă săvîrşită de un sadic, vrînd să identific cadavrul, îmi vîrîi mîna prin deschizătura de la piept a hainei şi sării imediat în lături, mîna nu întîlnise trupul unui om. Da, haina era umplută cu iarbă. Ca să mă conving, după ce primii şocul surprizei şi spaima începu să se stingă, lovii cu piciorul trupul acela, suna a iarbă moale, proaspăt cosită şi privindu-i pălăria trasă pe ochi, de sub care i se vedea doar barba — o barbă neagră, adevărată, bine îngrijită, mă aplecai iar şi ridicîndu-i pălăria de fetru nu văzui craniul presupus. Cineva-mi atinse creştetul, părul, şi mă ridicai înfiorat. Nimeni nu era în preajma mea „Are în barbă o stea" — auzii. — Cine eşti?! am strigat. Nu-mi răspunse nimeni, nici măcar ecoul. Şi pe neaşteptate începu să plouă cu picuri mari, calzi. Corturile erau departe, eu aici, singur, în ploaie, cu închipuirea aceasta de semicadavru ori de sperietoare. îmi spuneam, în timp ce mergeam încet — ploaia îmi făcea bine, mă deconecta, — că, probabil, în toate aceste ciudate întîmplări era mintea inspirată a unui amator de farse şi că, de fapt, atît în

Auzind ca un foşnet, privii în stînga: ,,Ia-l", şopti, aceeaşi şoaptă, aceeaşi răsuflare. Abia atunci văzui prosopul. ,,Ia-r, îmi mai şopti: „Cei ca tine poartă cu ei dinţi de om mort, şopti din nou scurt, sacadat — ca să nu-i spună nimeni". Şi văzui pe prosop dintele. „Ia-1". M-am aplecat încet, în neştire, sub imperiul unei voinţe străine şi am luat dintele.

ZIUA CU FARURILE APRINSE

Ajunsese în munţi şi înainta printr-o lumină cernută, stîlpii de telegraf, copacii, cîte un vîrf de stîncă îşi proiectau în lumina lunii umbrele pe şosea. Stinsese farurile şi continua să urce cu viteză scăzută, uniformă. Auzea efortul motorului şi drumul era monoton, şoseaua pustie,- depăşise nu de mult o căruţă,- apoi iar intră în uniformitatea somnolentă a umbrelor haşurate în latul şoselei; prin geamul deschis venea aerul cald al nopţii de vară în care arome sălbatice se insinuau ca parfumul discret al Unui batic prins la coapsa unei femei şi şoseaua era albă, umbre o săgetau şi coapsa albă, norii transparenţi fugeau delirant, luna ascuţită şi coapsa sîngera şi deodată aerul începea să miroasă a benzină şi a explozibil şi atunci i se păru că apăsase pe accelerator: camionul însă uruia uniform, urcînd, se auzi rostogolirea unei ape şi o pasăre de noapte ţipă undeva în apropiere.

Fără să ia mîinile de pe volan Felician Huzum scilipă un capăt al ţigării care se înmuiase păstrînd restul ţigaretei; simţi înţepătura tutunului uscat, mută apoi ţigara, cu vîrful limbii, dintr-o parte în alta a gurii, încercînd astfel să-şi potolească setea de fumat,- se temea să-şi aprindă ţigara din cauza încărcăturii inflamabile. Şi apoi era foarte obosit, se gîndise la un moment dat să oprească undeva într-un loc ferit, să tragă camionul într-un „drum de refugiu", ca să facă puţină mişcare, să poată fuma departe de orice pericol; dar şoseaua urca mereu, de o parte era prăpastia, în cealaltă, muntele stîncos şi abrupt, nici un drum de refugiu nu întîlnise, se mulţumea şi cu atît: să ţină ţigara în colţul gurii, stinsă,- gustul tutunului îl consola în-

fait, al fierului greu, ca al unei copite de cal, potcovită, un cal cu pas de om. Şi deodată sunetul se stinse.

Motorul maşinii cu zgomotul lui uniform, obosit, era apropiat, familiar şi atît de adevărat.

Ajunse aproape de platoul înalt al munţilor, aici şoseaua era aproape dreaptă, vîrfurile brazilor se vedeau pînă departe încărunţite, ninse de lună. Şi paşii răsunau pe şosea, paşii lui, ori poate ai altcuiva, i se păru că aude ploaia cu degete dese pe capota maşinii, dar era senin, era lună, cerul înstelat; cînd, în faţa maşinii văzu un om: purta o haina scurtă şi căciulă, acum vara avea fular la gît, în lumina lunii îi văzu desluşit barba crescută.

— Noroc! îi strigă.

— Hai, noroc.

—• Mă iei şi pe mine?

Dar nu apucă să-i răspundă, celălalt deschise portiera şi dintr-un salt fu lîngă el în cabină.

— Ce să-ţi mai răspund, dacă te-ai şi urcat?

— Mergi departe?, întrebă bărbosul în timp ce se instala foarte comod, îşi căuta poziţia cea mai bună pe banchetă.

■— Pînă unde vrei să te duc?, îi răspunse tot printr-o întrebare.

— Aşa, puţin . .. Să-mi trag sufletul, apoi cobor. Nu prea suport mirosul de benzină ...

— Aşteptai de mult?

— Am făcut cîţiva kilometri pe jos. Şi n-a vrut nimeni să mă ia. Au mai trecut maşini şi toţi şoferii au făcut pe nebunii. Ce mi-am zis?

— Ei, ce ţi-ai zis?

— Uite, am zis: gata. De-acu fie ce-o fi! Nu mai merge.

— Nu mai merge, zici?

— Da, frate. Mi-am zis că nu mai merge şi, cum vine unul, nu-l mai întreb: mă urc. Sau, mai bine zis, mă urc mai întîi şi abia apoi.. .

— Abia apoi îl întrebi...

— Şi m-am ţinut de cuvînt. Sînt un om care-şi respectă cuvîntul. Care vrea să-şi îndeplinească întocmai ceea ce şi-a propus.

— Asta-mi place.

— De altfel, te auzisem demult.

— Uruie tare motorul?

— Parcă ar fi un tanc, aşa se aude ...
— Din cauza munţilor. Ecoul...
— E linişte mare aici... Orice zgomot, fiecare sunet se amplifică, se umflă mai ales noaptea.
— De aceea mie îmi place să călătoresc mai mult ziua. Noaptea mă deranjează pînă şi paşii, sunetul paşilor mei.
— Dar ce duci în hardughia asta?
— Ce crezi?
— Parcă poţi şti!
— Ei, zi, aşa ... Să văd dacă ghiceşti . . .
— Bineînţeles că ghicesc. '
— Nu cred!
— Ştiu. Nici n-am nevoie să ghicesc.
— Ia să văd.
— Ce să duci? Bineînţeles că duci explozibil. Ei, ce zici de asta?
— Ai ghicit...
— Se poate fuma?
— Se poate orice, numai asta nu .. .
— îmi seacă gura după o ţigară.
— Nu vezi că şi eu stau cu ţigara stinsă?
— Atunci pot să-mi pun şi eu o ţigară între dinţi şi să stau cu ea aşa?
— Cred că poţi, dacă ai ţigări...
— Şi dacă n-am?
— îţi dau eu.
— Chiar te rog.

Scoase o ţigară din buzunarul de sus al hainei şi i-o întinse, continuînd să ţină cealaltă mînă pe volan. Bărbosul o luă, o cercetă o clipă, apoi o duse la gură. Stăteau acum amîndoi cu ţigările stinse între dinţi, privind şoseaua, drumul alb, umbrele copacilor; maşina continua să urce, probabil nu mai aveau mult şi suişul avea să se sfîrşească, urma apoi coborîrea de care el se temea aproape mai mult ca de suişul în pantă: se temea mai ales de o eventuală defecţiune la bara de direcţie, ori de vreo defecţiune la frînă, pe care o ştia slăbită. Şi apoi, acum nu răspundea numai de explozibil, nu răspundea doar de propria lui viaţă ci şi de cea a acestui om pe care nu-l cunoştea şi care se urcase aproape cu forţa în cabina camionului. Ei, dar ce e asta? Uşa maşinii se deschise şi, uite, cine este bătrînul acesta cărunt care se urcă lîngă ei?

— Stăm cam înghesuiţi, constată tînărul călugăr, privindu-i pe cei doi de lîngă şofer.

— Sîntem patru. Cum ai vrea să stăm?

— Cam mulţi...

— în cazuri din astea ...

— Ştiu, nu se poate fuma.

— Da, nu se poate fuma.

— Eu nu sînt fumător, domnule.

— Asta mă bucură.

— Totuşi, aş îndrăzni să vă rog, fireşte, dacă nu vă este peste puteri, să-mi oferiţi şi mie o ţigară . . .

— Asta cum vine? Dacă nu eşti fumător .. .

— Ştiţi, mă simt foarte stînjenit: toţi ţineţi cîte o ţigară între dinţi şi n-aş vrea să fac opinie separată ... Este o chestiune de estetică a decorului... Şi apoi, simplul fapt că eu nu am o ţigaretă între dinţi, ca şi dumneavoastră, acest simplu fapt, zic, mă situează dintr-o dată în afara micului dumneavoastră clan, a micului dumneavoastră club . . . Mă aruncă într-o izolare, în alt cerc ... Asta, bineînţeles, spiritual vorbind . . .

— Poftim ... îi întinse şi lui o ţigară şi, după ce tînărul prelat şi-o aşeză neîndemînatic între dinţi, deveni şi el contemplativ. Tăcut, cu braţele destinse, cu faţa liniştită, surîzătoare, privea şoseaua care urca.

Ajunsese în punctul cel mai de sus al urcuşului, de aici şoseaua cobora în serpentine, oprise şi verifică acum cauciucurile, făcuse un ocol al maşinii, îşi dezmorţise picioarele: aerul era umed şi îl simţea lipindu-i-se de faţă ca o invizibilă pînză subţire. După ce urcă în cabină, cu grijă, apăsă pe frînă, porni.

— Aşadar, sîntem cinci, spuse fata care se aşeză lîngă călugăr. Iartă-mă că nu ţi-am cerut voie, dar erai aplecat acolo, sub camion şi n-am vrut să te sperii, să te deranjez ... Şi, la drept vorbind, nici n-am bănuit că dumneata eşti şoferul. Credeam că eşti doar ajutorul lui. Bănuiam că şoferul se află în cabină. I-am întrebat pe dumnealor dacă pot urca ... Cum însă nu mi-au răspuns, am îndrăznit să urc ...

— Sper că nu vrei şi dumneata o ţigară?

— Nu. Eu sînt prevăzută cu o ţigară. Am fost mai prudentă. N-am vrut să risc.

— Ce aveai de riscat?

— Riscul de a cere şi de a fi refuzată. Pentru o fată e cam penibil să ceară ceva şi să fie tratată cu refuz.

— Cu refuzul de a nu i se oferi o ţigară?

— Da. N-are importanţă obiectul cererii: importantă e umilinţa de a nu i se da, de a fi refuzată .. . Aşa că, poftim.

Abia acum observă că fata ţinea o ţigară între dinţi. Dar, spre deosebire de ceilalţi, ea continua să vorbească chiar şi după clipa în care îşi pusese ţigara în gură; contemplaţia ei începea, probabil, în altă fază.

— Sper că ştii, domnişoară, că n-ai voie să o aprinzi.

— Ştiu, domnule, că în camion duci explozibil. Dar, cum noi sîntem izolaţi, şi apoi, uite, tot voi risca: vreau măcar o dată să risc şi sper că n-o să mă refuzi.

— Depinde . . . rosti el evaziv, nu fără o emoţie abia ascunsă.

— Vreau să-ţi cer un favor, vreau să risc, să-mi încerc norocul. . .

— Ce vrei să-mi ceri?

— Vreau să-ţi cer permisiunea de a aprinde această ţigară. Şi, în clipa aceea, fără să-i aştepte răspunsul, fata aprinse bricheta cu un gest decis şi văzu cum flacăra pîlpîie, luminîndu-i deodată faţa, simţi apoi mirosul cunoscut, rîvnit al fumului de tutun. Aplecîndu-se uşor, fata duse flacăra în dreptul fiecăruia şi iată, acum, fumau toţi cinci, cabina era plină de fum şi maşina cobora prudent, serpentină după serpentină şi cinci ţigări ardeau şi ei contemplau munţii, cerul lăptos, stelele care se stingeau.

Abia tîrziu în cîmpie, cînd soarele era sus, la intrarea în oraş, un agent de circulaţie îl fluieră, strigîndu-i să stingă farurile, de ce dracu o fi călătorind ziua cu farurile aprinse, ca duşii de pe lume, şi el le stinse şi continuă să meargă cu viteză scăzută, singur, cu ţigara între dinţi, neaprinsă.

SCUFIŢA CEA MAI ROŞIE

Lini amintesc şi acum o inscripţie, probabil cuneiformă, despre care citisem cu mulţi ani în urmă. O reproduc din memorie, cu aproximaţie, ştiu însă că ea datează de cîteva mii de ani şi poate tocmai vechimea ei mă face să mi-o reamintesc uneori, ea aparţinea probabil unui matusalemic al zorilor civilizaţiei, unui om care trăise şi văzuse atît de multe încît devenise, deduc, puţin sceptic: *Astăzi vremurile s-au schimbat. Toată lumea joacă zaruri, iar copiii nu-şi mai ascultă părinţii.* Laconică şi ascuţită ca fulgerul securii călăului pe gîtul fragil al celei mai mîndre fete din haremul regelui Solomon. Şi cu toate acestea Scufiţa Roşie, neştiind această poveste, ca una dintre cele mai pline de sensibilitate şi mai gingaşe făpturi circula cu micul ei coşuleţ prin pădure, făcînd naveta între casa părinţilor ei şi căsuţa îndepărtată din pădure a bunicuţei. E adevărat că mama Scufiţei şi tatăl Scufiţei îi povestiseră Capra cu trei iezi, vreau să zic că îi povestiseră despre lup. Ştia ea deci că lupii sînt nişte animale fioroase oarecum.

Şi, în sfîrşit, fetiţa cu celebra ei scufiţă roşie, deşi cunoştea şi povestea celor trei iezi, deşi cunoştea inscripţia aceea mult prea antică, a păţit povestea aceea pe care azi o cunosc pînă şi copiii. Singur că azi lucrurile stau cu totul altfel. Numai o parte din omenire şi numai o parte din copii joacă pietre, dar să recunoaştem că lucrurile s-au schimbat. Copiii îşi ascultă părinţii. Cît despre lup, lupul a devenit un tip cumsecade, nu mai face toate meschinăriile alea, nu-şi mai ascute dinţii, nu-şi schimbă nici părul. Şi mai ales el, lupul, şi-a schimbat năravul. Toate aces- tea leam aflat de la redactorul meu de carte, o carte, care se chema chiar Scufiţa Roşie şi în care descriam periplul unei

fetiţe, care era prevăzută cu o scufiţă foarte frumoasă şi foarte roşie pe cap, în mînă avea un coşuleţ cu mîn- care şi se îndrepta prin pădure spre casa bunicii ei tare bolnavă. Era o fetiţă puţin naivă, dar plină de simţire. Aş spune plină de umanism, de un pronunţat sentiment faţă de bătrîni, de cei suferinzi. Fetiţa însă, văzînd florile acelea minunate, a rămas pur şi simplu uimită de frumuseţea lor şi nu numai că erau pentru ea mirifice şi nemaivăzute, că ei îl plăceau nespus de mult, a început să le culeagă, dar voia pe lîngă mîncare, să-i ducă şi bunicii flori. Ştia şi ea din antichitate, şi chiar de mai înainte de antichitate că hrana nu e totul, pe lîngă mîncare mai trebuie şi o floare, ca semn al iubirii. Vine lupul. O întreabă unde merge şi toate celelalte. Fetiţa îi spune. Şi urma, în povestirea mea, fioroasa faptă pe care lupul o săvîrşeşte mergînd pînă acolo încît, maratonist de performanţă, ajunge la casa bunicii, săvîrşeşte abominabila crimă de a o înghiţi pe bunica cu ochelari cu tot, ba chiar şi cu boneţică. Şi culmea perfidiei, o aşteaptă sub plapuma bunicii făcînd rost de alţi ochelari şi de altă boneţică, pe Scufiţa Roşie. Fireşte, o întîmpină tuşind suferind, tuşind cu tuşea bunicii. Finalul îl ştiu mai ales copiii. Dar cum redactorul meu de carte era un om serios, mi-a spus că toate acestea sînt pur şi simplu aberaţii, că mă ştia un scriitor realist, şi a începu' să-mi dea exemple din cărţile mele pline de logică şi d* realism. Şi cum era un roman de aproape 2000 de pagini şi eram într-o acută nevoie de bani, ca toţi scriitorii, ca artiştii în general, cum se exprimase redactorul, mi-a spus că ar fi păcat să abandonez totuşi o muncă de atîţia ani, şi mai ales fiind plin de datorii, ar trebui să îmi salvez reputaţia mea şi aşa compromisă. I-am citat gîndirea aceea săpată pe nişte plăci de lut, în cuneiformă. Şi toată povestea, zicea, nu corespunde realităţii. Primo: noi avem păduri civilizate. Spunînd asemenea poveşti de groază putem înspăimînta preşcolarii. Speriindu-i, ei nu se vor mai duce la bunicele lor bolnave. Şi apoi sînt telefoane, spitale. Bunica ar fi bine să fie internată. Ce dacă-i izolată?! Avem avioane sanitare. Aviasanul ce face?! Lovim în Avia- san. Ce va

spune Ministerul Sănătăţii?! Vă daţi seama? Dar toate astea treacă-meargă, dar însăşi construcţia epică este

relativ... Se prezentară cu nişte nume pe care, vă jur, nu le reţin nici azi. Bănuiam că este o manevră la mijloc şi mă aşteptam, după felul cum adulmecau aerul, după felul ciudat în care cercetau încăperea, ba unul pretextă că vrea să meargă pînă la baie, îi suspectam, aşteptam cu aviditate să aducă vorba despre animale, despre scufiţă şi în cele din urmă să ajungă la subiect: lupii. Ei, nu. Nimic din toate acestea. îi tratasem şi cu o cafea şi discuţia decurgea cenuşie, fără un subiect anume, fără să pot deduce un subtext.

Trecuse o oră şi prezenţa lor începuse nu numai să mă plictisească, dar devenea agasantă. Unul din ei intră în subiect: începu să-mi laude opera, renumele, îmi deplîngea apartamentul. Eu, cu faima mea, meritam mai mult, nu un apartament în bloc. Nu vacarmul acesta. Meritam, ce mai, o vilă. S-au gîndit, sigur, dacă sînt de acord, să mi-o ofere. Maşina e la scară. Visam de mult o vilă, un cireş care să-mi înflorească în fiecare primăvară în faţa geamului.

Am coborît, în faţa blocului ne aştepta într-adevăr o maşină. Era însă o maşină albă.

FRUMOŞII MELCI

_Ljra un anotimp în care frumoşii melci de var moale **şi** de argint bălos puteau avea încredere în descîntec, puteau, fără teamă, să-şi scoată la iveală, din ei înşişi, din fiinţele lor somnoroase, nemaipomenitele, vestitele lor coarne, toate patru deodată, cît erau firele lor de firave şi de tremurătoare şi de transparente, ca UD nimic frumos, lucitor şi fragil. Era un anotimp al încrederii.

Vîntul strîmb, vîntul şui adormise, ori se îmbolnăvise ori poate băuse prea mult şi zăcea.

Plouase şi apele erau negre.

Case frumoase stăteau pînă la brîu în apa tulbure, **ca** într-o mlaştină.

Boi simpatici, vaci drăgălaşe, capre tandre, oi guralive, cai, vulpi roşcate ori de alte culori primiră o telegramă fulger şi veniră cu biciclete, cu maşini, cu acceleratul **ori** cu elicopterul să albească apa. Uitasem: fură chemate numai acele animale care aveau albeaţă pe ochi.

Se apucară toate de treabă, imediat. Dar, după multe zile şi nopţi de trudă neîntreruptă, rezultatul fu nul: apa continua să stăruie neagră.

Oamenii nu aveau cu ce-şi spăla faţa şi, mai ales, **nu** aveau cu ce să-şi spele cămăşile lor murdare, negre. Ei îşi făcuseră case frumoase, trufaşe, în care stăteau şi în care se certau acum: familii întregi erau pe punctul de a **se** dezbina, gata să-şi împartă casele, să le părăsească, să le dărîme chiar; şi toate porneau din cauza ploii care căzuse şi care acoperise pămîntul cu apă neagră.

La un moment dat, cineva, nu se află pînă la urmă cine,

strigase: văzuse ieşind din ape, printre vrejuri, lăstari, paie putrede, văzuse ieşind prin adusătura apelor o ivire albă, rotundă, lucitoare, mare cît un deal mic.

Îi recunoscură după brîul de bale, care se întinse peste apa neagră: era un deal de melci.

Şi îi descîntară.

O pădure de coarne albe, de albuş, somnoroase, ca un surîs, se iviră.

Porniră încet, pe brîul de bale, casele albe. Fiecare îşi ducea cu modestie, tăcut, casa lui albă, de melc.

— Hai, daţi-i zor!

— Mai repede!

— Boilor!

Cineva lovi cu unghia o casă albă; se auzi un pocnet.

Se opriră o clipă toţi melcii şi-şi retraseră coarnele fiecare cîte patru. Apoi clătinară din cap şi priviră spre victimă amărîţi; o văzură cum se răstoarnă de pe punte, fiinţă lungă, moale, peltică, albă şi udă.

Apoi porniră mai departe: ştiau şi ei că în asemenea momente eroice sînt şi victime.

Melcii aveau un singur scop; şi şi-l urmăreau fără grabă, sistematic, tăcuţi, cu o nespusă modestie, cu o modestie melcească.

Numai oamenii, în cămăşile lor murdare, negre, erau grăbiţi, gălăgioşi, plini de vanitate, de o vanitate omenească.

Dar oamenii ştiau să descînte şi de aceea aceşti melci, ca de altfel toţi melcii din lume, ţineau la oameni.

Nimeni nu observă cum începură să scadă apele. Oamenii, bărbaţi şi femei, bătrîni şi copii, stăteau la geamuri şi ţipau într-o furie dezlănţuită, apocaliptică am putea spune, ca la o frenetică întrecere de cai, grăbind melcii.

Era inutil însă. Melcii mergeau ca melcii. O parte din ei îşi suflecaseră mînecile, dezbrăcaseră oamenii de cămăşi; cum le veneau la rînd, fete, babe, bărbaţi şi copii; îi dezbrăcaseră pe rînd de cămăşile lor murdare şi se apucaseră de lucru. Oamenii continuau să ţipe, fără să observe că sînt goi.

într-un ceas şi 35 de secunde, apele se albiră şi se îm-

puţinară, rămînînd exact cît era necesar: rămase un rîu curat şi fîntînile.

Melcii băură apa tulbure şi dădură o parte din ea limpezită, restul ţinînd-o în ei, fără să se înnegrească; continuînd să fie peltici, fragili, înceţi.

Spălară şi cămăşile şi apoi plecară cine ştie unde, că nimeni nu i-a mai văzut.

NEVASTA TÎNĂRĂ

Zon era era hoţ de pădure, tîlhar de noapte, lotru; de straja pădurii nu se temea, o cumpărase cu băutură şi bani. Jandarmilor doar le purta de frică; caii, învăţaţi şi ei, băteau din copite, strănutau lung pe nări şi se zbă- teau cînd simţeau în preajmă jandarmii, ca şi cum s-ar fi apropiat lupul.

11 prinsese acum dimineaţa, era o toamnă în care aerul duhnea a ţuică. Chiar el, Ion, se îmbătase.

Caii se zbătură deodată, se învălmăşiră, toţi trei — nu se ştie de ce umbla cu trei cai — rupseră hamurile înnebuniţi de spaimă.

Şi abia cupă un timp văzu în faţa lui maşina, cu geamurile sparte cu urme de sînge pe ea, răsturnată. Şi lîngă maşină er^> o femeie, altfel frumoasă.

Crezuse la mceput că-i preuteasa şi abia cînd se apropie observă că e o doamna necunoscută.

— Ioane, îi spuse, mi-ai stricat maşina.

— Cu ce sînt vinovat, doamnă dragă, caii. . .

— Puţin mă interesează. Pentru asta o să plăteşti.

— Dacă trebuie .. .

— Trebuie.

— Şi cît ar costa?

— Nu-i vorbă de bani.

— Dar ce anume? Am şi bucate, grîu, porumb . .-.

— Nu e vorba de asta.

— Vă dau un porc.

— Nu mă poţi cumpăra. Trebuie să-mi plăteşti cu viaţa. Şi abia atunci el îi văzu aripile de la picioare şi, înţelegînd cine era dînsa, faţa lui prelungă, tînără, cu tuleii **abia** ieşiţi, se albi. Şi făcu năuc un pas înapoi. Auzi apoi **în** spatele lui venind cineva, dar nu se întoarse. Simţi că

sosise lîngă el nevasta şi nu îndrăzni să-şi întoarcă faţa **spre** ea şi s-o privească.

— Hai, urcă în maşină, îi spuse şi o văzu cum întinde aripa de la piciorul sting — o aripă uriaşă, lungă şi ascuţită — şi maşina, acum pe roate, se apropie de ei şi se opri:

— Vă dau casa, caii! strigă el. Cum să mă luaţi aşa? Am furat lemne ...

— Lasă lemnele, nu e vorba de lemne . . .

— Maşina v-o plătesc!

— Nici de maşină nu e vorba propriu-zis . ..

— Atunci, cum?! Cum să mă luaţi?! ... Sînt tînăr. Uitaţi! Uitaţi-vă aici! Uitaţi-vă la ea! E frumoasă! Mi-e nevastă! E nevasta mea, luată de trei luni! Cum s-o las?! ... **căzu** în genunchi, apoi se ridică deodată, iluminat, bucu**ros.** Şi rîse. Şi aşa rîzînd, spuse:

— E muierea mea. Şi-i tînără, doamnă dragă. Uite şi dumneata aici. Şi aşa, rîzînd, se aplecă şi-i ridică încet, tot mai sus, rochia nevestei lui, dezvelindu-i picioarele albe, frumoase, tinere: Cum să las eu frumuseţea asta? întrebă el aplecat încă şi rîzînd.

Rîdea acum şi doamna cu aripi la picioare. Şi rîzînd încă îşi strînse aripile şi se urcă în maşină.

Rîdeau toţi trei acum, cînd se despărţiră. Iar drumul **era** luminat ca de doi stîlpi albi, căci femeia îşi ţinea ea tnsăşi rochia, luminînd astfel cu picioarele drumul bărba**tului** ei.

RĂSĂRISE LUNA

i^pre seară stolul negru al muştelor se rărise, umbra învăluise odaia, iar muştele, mici puncte negre în mişcare, se vedeau traversînd prin lumina scăzută de afară. Cînd intrară cele două bătrîne, copilul era tot în pat, în picioare, din cînd în cînd alunga muştele cu mîna de **pe** fata lui udă, slinoasă, murdară.

— Zici că ţi-a ieşit bine, frumoasă .. .

— Toată vara am lucrat la ea, spuse una din bătrîne şi se îndreptă grăbită spre o ladă veche, mîncată de carii, de pe care culorile se şterseseră: era lada ei de mireasă. Ridică capacul şi scoase de acolo o cămaşă lungă, din cînepă, aspră: cămaşa ei de moartă.

— Acu', că mi-am făcut-o, poate veni, că mă duc, **nu** mi-i ruşine, am cu ce mă duce, spuse ea înălţînd mîna în care ţinea cămaşa. Ce zici?

— îi frumoasă ... Am să mă apuc să-mi fac şi eu una, tot ca asta.

— Ba de ce ca asta, să-ţi faci una să nu samene **cu** asta. Să-ţi faci una separat, să nu fie ca a mea.

— Da' ce, Rodovica asta n-o căzut în mijlocul drumului, că nu ştii cînd vine moartea. Rodovica o căzut în mijlocul drumului, o suflat moartea în ea ca într-o luminare, şi o căzut în mijlocul drumului.

— Numai te trezeşti că nu mai eşti.

— Şi atunci de ce să nu fiu gata, de ce să nu fiu pregătită?

— Zău aşa ...

— Apoi, vezi?

— Da' asta din colţ, săraca, nu zace? Are rac, tu! Aşa o zis doctoru, că are rac.

— Cancer.

— Rac. Ba că rac are.

— Măcar ştie omu'r dacă are rac, zace şi se pregăteşte, aşteaptă.

— Nu-i uşor racul...

— Uşor, greu, dar zaci. Rac, ne-rac, ştii că după el vine Doamna Preutească şi te ia cu rac cu tot...

— Da' cine n-are rac, ca aia ce-o căzut în drum ... Aia nici n-o ştiut cînd o venit Ciuta Mohorîtă, şi-o trebuit s-o bage în zid, zidit, fără uşi, fără ferestre, şi ea, săraca, n-avea cămaşă de mort. Dacă o fost proastă ... De ce nu şi-o făcut şi ea cămaşă de groapă?

— Omu-i ca un pom frumos ...

— Orice lemn îşi are viermele lui. Te trezeşti numai că ai rac. De unde ştii tu că n-ai rac?

— Eu n-am rac, tu!

— Dacă ai rac?

— N-am rac, tu!

— Şi dacă ai rac?

— Dacă am rac, am! Cămaşă mi-am făcut. Şi dacă am rac, bine că nu ştiu. Ce, din pricina lui să n-am eu zi albă? Racu' ăsta te ia pe de departe, sparge întîi coaja şi apoi ajunge la miez. Eu am miezu' bun.

— Pămînt fără viermi, nicăieri nu găseşti. De unde ştii tu, pe dinăuntru, în miezul tău ce ai?

— S-ating eu luna cu mîna şi soarele cu picioarele, că n-am rac în mine... Da' dă-l dracului. Chiar dacă am. Deocamdată nu plînge pămîntul sub mine. Pînă mi-a creşte iarbă în barbă, mai este. Cînd mi-a fi vremea . .. para, după ce se coace, trebuie să cadă .. .

— Da' îmbrac-o odată, pînă mai este lumină, să văd şi **eu** cum îţi stă.

Bătrîna prinse cămaşa cu amîndouă mîinile şi şi-o duse, ţinînd-o cu vîrful degetelor noduroase, ca de lemn, în dreptul umerilor.

— De largă, ţi se potriveşte.

— Da' lungimea?

— Şi de lungă ... Da, îmbrac-o odată! Nu mă ţine **aşa.** Şi dă-i ceva la copilul ăsta să nu mai plîngă atîta, că nici nu te mai aud.

Copilul continua să alunge muştele, roiul negru de muşte de pe faţa lui murdară, lipicioasă. Plîngea.

Bătrîna îşi trăsese cămaşa pe ea şi, aplecată acum,

căuta prin încăpere ceva, să-i dea copilului, să nu mai plîngă. Văzu coşul în care erau cartofii pe care-i săpase în ziua aceea, luă unul şi-l dădu copilului, după ce-l curăţă de ţărînă. Copilul îl luă nedumerit, ţinîndu-l cu amîndouă mîinile.

— Stanca, lunga, gîrbova, prinde caii ne-nvăţaţi, spuse bătrîna, apropiindu-se de cealaltă, gîrbovită, dezvelin- duşi dinţii puţin, rîzînd răguşit.

— îţi stă bine, acu' poate veni... Stanca, lunga, gîrbova.

— Vie tu, să mă ducă, că măcar acolo n-oi mai trudi. Oi dormi toată ziua ca o împărătească. Că de acolo nu ne mai înturnăm, îi vrea tu să mă vezi, dar nu-i putea ... Măcar plec liniştită că pe nimeni n-am vătămat cît am trăit. M-oi duce, m-oi tot duce şi eu pe cale neumblată ...

— Acolo nu cîntă cucu, nu miros nucii... Rămîne talpa casei răsturnată. Şi-i gata . . .

— De groapă nu scapi, că nu poţi s-o pui în cui, tu, nici s-o urci în pod, tu . . .

— Numai simţi deodată că scapi cheile şi toate se încurcă, că vine Paraschiva cu cinci capete, cu patru suflete şi o sută de degete, tu . . .

— Da' de unde, că-i ca şi noi, numai că n-are umbră, ca drumu', ori ca apa, că nici apa n-are umbră .. .

— Domnişoara trece pe uliţă şi nici cîinii n-o bat, trece prin vamă ca o ceaţă, nici n-o simţi, că-i împuţinată şi uşoară, căţeluşa . ..

— Vacă, ce căţeluşă.

— Trece apa şi nu se udă, ca gîndul. Poţi fereca uşa, că ea tot intra în casă, nemernică .. .

— Crezi că ei nu i-i greu tot singură, singură, că n-are pe nimeni drag pe lume.

— Aşa-i trebuie. Dacă seceră pe unde n-a semănat. De ce nu lucră ca noi? Stă în poveşti toată ziua, ulicariţa, că-i ajung poalele pe jos de leneşă ce-i. Or umple-o buboaiele, păduchii, dacă paşte vîntul şi umblă de ici-colo, de ce nu pune mîna pe sapă să lucre, de ce? Crezi că ei i-i uşor, dacă n-are pe nimeni, n-are omul ei, n-are drăguţ, să-i vină sara la poartă . ..

— îi vădană ...

— Nevăstuică, scurmătură, lătrătoarea satului, destrăbălată. Curvă! Curva curvelor de pe podul pămîntului! Neruşinata!

— Dacă-i curvă, de ce n-o poţi cumpăra cu bani?
— îi curvă, îţi spun eu că-i curvă. Tăia-o-ar doctorii.
— îi bătrînă şi împuţinată ca noi, o vremuit-o multe . ..
— Da' dacă-i bolnavă ... De unde ştii că nu-i bolnavă? De unde ştii că n-are rac? Şi dacă are rac? De unde ştii că n-are rac? Şi că ea n-a muri? Spune-mi tu mie, auzi, de unde ştii că n-are rac, tu? De unde ştii? Ha? De unde ştii tu, ha, că ea n-are rac şi că-i pe ducă? De unde ştii tu, ha? Tu, de ce-mi spui tu, mie, că ea n-are rac? Dacă o întîlnesc eu pe drum, şi dacă suflu *eu* în ea ca într-o luminare şi cade jos în mijlocul satului?

Cealaltă tăcea, o privea de departe, prin întuneric, pe vecina ei, îmbrăcată în alb, în cămaşa ei de groapă. Copilul tăcuse de mult, cartoful acela fusese un timp un nemaipomenit de frumos cîine negru, apoi fusese o casă, apoi un măr şi muşcase din el, apoi iar un cîine negru nemaipomenit de frumos şi acum se prefăcuse într-o floare, de aceea şi-l pusese în buzunarul de sus al cămăşii.

Răsărise luna şi se vedea pe vîrful dealului ca urma unei copite de cal.

PENTRU A NU ÎNGENUNCHEA ŞI EU

Stătea drept în cîmpul trist, de toamnă, în care copacii rari, piperniciţi, cu frunze bolnave şi crucile rare îi dădeau omului un aer ciudat. îl priveam din profil (oare cînd venise? De cînd eram aici şi-l studiam?) Avea un păr negru, aspru, încreţit, pe creştetul parcă prea drept (bătut bine cu un mai); fruntea, şi ea dreaptă; sprîncene lungi, arcuite,- nasul proeminent, curbat chiar de la rădăcină; buzele aproape nu i se vedeau, fiind acoperite de mustăţi, bine trase pe oală; purta o haină neagră, pantaloni în dungi, dintr-o stofă groasă, uzată, ordinară, în picioare avea bocanci; toată înfăţişarea lui era aceea a unui funcţionar aspru şi mohorît din Sicilia. Stătea acolo nemişcat, în picioare, fără aerul că aşteaptă pe cineva, fără să privească crucile rare, de scîndură, copacii piperniciţi.

Deodată, în faţa lui apăru un bărbat în vîrstă, însoţit de o femeie cu faţa acoperită de o basma neagră, i se ghicea mai mult figura prelungă, capul mic, de pasăre, nasul ascuţit şi măsliniu,- păşea destul de repede, fără s-o împiedice rochia grea, neagră şi uzată; se ţinea la o distanţă de trei paşi în urma bărbatului. Cel cu înfăţişare de sicilian porni în urma lor, cu pas mare, înfulecînd distanţa cu dezinvoltură; dacă cei doi păreau grăbiţi din pricina pasului mărunt, de ţaţe bîrfitoare, sicilianul avea aerul unui lup fantast ce înfulecă halcă după halcă, rar, sigur, fără să ronţăie, fără să le mestece. Mersese o distanţă apreciabilă în urma celor doi, cînd li se adresă:

— Ştiţi al cui e terenul acesta?

Cei doi se opriră în dreptul unei cruci de scîndură, fără

nume pe ea şi îl priviră:

— Dînsa e turcoaică, răspunse bărbatul.

— Dacă-i turcoaică, de ce nu boceşte, vreau să aud cum bocesc turcii...

Bătrînul îi făcu semn fiinţei de lîngă el, şi, de sub nătrama neagră, se auzi un scîncet, apoi monotonia cîntecului, ca o apă neagră, subţire, leneşă, se prelinse prin aerul umed al toamnei. Porniră din nou, aceeaşi formaţie, cu aceiaşi paşi, însoţiţi de bocetul negru şi firav.

— Eu administrez locurile astea, spuse tîrziu sicilianul.

— Bănuiam eu, se auzi vocea bătrînului.

— V-o spun, nu de altceva, ci ca să ştiţi.

Li se alătură o bătrînă a cărei faţă, din cauza părului cărunt, părea şi mai albă.

— Spune-i, i se adresă sicilianul bătrînului, că în oraş sînt soldaţi şi cum ele sînt patru surori — căci se vede după ea că sînt patru surori gemene — ar putea s-o ducă destul de bine.

Dar bătrînul nu apucă să-i reproducă femeii cu faţa albă cele spuse de sicilian, căci aceasta începu să rîdă înfundat, cu subînţeles şi chicotitui ei complice îl însoţi, ca şi bocetul unduit, măsliniu al turcoaicei.

După ce trecurăm linia ferată, în faţa noastră se deschise un platou larg, cu desăvîrşire pustiu, mărginit de o parte şi alta de pădure. Ciudat, abia acum observai că grupului i se alăturase încă o pereche, un bărbat şi o femeie, două figuri şterse, cu îmbrăcăminte la fel de uzată, ca şi feţele lor; aveau un aer tipic de locuitori ai periferiei; ceea ce era bătător la ochi îl constituia amănuntul că femeia purta o scurtă bărbătească.

în mijlocul platoului, sicilianul se opri şi poruncindu-ne să facem un cerc larg în jurul lui, el rămase pe loc,- abia acum, de la distanţa la care ajunsesem, remarcai uluit că îşi schimbase parţial ţinuta: purta pantaloni bufanţi şi ciorapi negri, lungi, pînă sub genunchi. Scoase din buzunare nişte fuse metalice, nu mai lungi de 20—25 de centimetri pe care, cu o îndemînare de prestidigitator, ni le aruncă pe rînd fiecăruia. Unul din fuse şi-l păstră.

— Şi, acum, rog linişte. În clipa aceea, cele două femei, turcoaica bătrînă şi cea cu faţa albă, tăcură. Priviţi, ne făcu atenţi sicilianul, şi în clipa aceea se auzi un straniu sunet, aerul vibră şi fusul pe care-l aruncase plutea deasupra noastră, în cercuri din ce în ce mai largi, apoi cercurile se

micşorară treptat, se strîmtară, pînă cînd fusul se opri deasupra creştetului plat şi sicilianul întinse mîna. Cu fusul din nou în mînă, ne spuse:

— Acum, toţi deodată. Cînd voi rosti cifra trei, aruncaţi cît mai sus şi mai tare fusele ... Un, doi trei. ..

Aerul vibra şi se umplu de sunete metalice, subţiri, ascuţite, fusele se roteau deasupra platoului. Eu nu-l aruncasem şi, vrînd să-l ascund, îmi întorsei faţa spre pădure şi abia atunci văzui înconjurîndu-ne, cu paşi prelinşi, pînditori, acele făpturi înmulţite pînă la absurd, semănînd ca nişte copii cu sicilianul, cu simpla diferenţă că toţi erau mult mai mici, cît jumătate din el şi care veneau în cerc tot mai strîns spre noi, în timp ce fusele se roteau, cîn- tînd stranii deasupra platoului şi a capetelor noastre. îi vedeam pe cei din cercul din care şi eu făceam parte cum, rînd pe rînd, îngenunchează, supuşi, ca de o cutremurătoare spaimă: doar eu îmi dădeam seama de forţa care mă ţinea astfel: fusul metalic îl aveam asupra mea, trebuia să-l păstrez pentru a nu îngenunchea şi eu.

LEOPARZI ŞI CĂPRIOARE

Fenomenul cel mai curios în acea regiune aspră era acela că cerul se lăsa iarna foarte jos şi îngheţa. Părea un plafon de sticlă. Era de fapt cerul care îngheţa. în acea perioadă moleculele aerului îngheţau iar oamenii care vorbeau cu alţi semeni de-ai lor la începutul iernii trebuiau să aştepte venirea primăverii, pentru ca atunci, aerul dezgheţîndu-se, sunetul să poată ajunge la urechile celor cu care vorbiseră acum cîteva luni... în acest timp vorbele, lucru ciudat, pluteau prin aer sub forma unor mici bulgări de gheaţă, unele, cele mai grele, cădeau pe pămînt şi călcâi pe ele, scrîşneau sub încălţări, ca nişte sloiuri. în această perioadă oamenilor le creşteau ca din senin urechi uriaşe, din necesitatea de a putea capta sunetele, să poată astfel auzi vorbele, să poată comunica între ei. Urechile lor uriaşe erau întrebuinţate în cu totul alte scopuri, se culcau pe o ureche şi se acopereau cu cealaltă ca şi cu o plapumă. Aşa că urechile, la drept vorbind, tot le serveau la ceva. Mai bine să dormi pe ele ori să te înveleşti cu ele, decît să auzi toate vorbele şi mai ales toate ordinele gardienilor. Aşa că era perfect. Primăvara în schimb era un zumzet, o foială, o înghesuială de vorbe, că nimeni nu mai înţelegea nimic. Absolut nimic. Era mai cumplit ca iarna. Nu ştiu cum o fi fost în Babilon, dar, eu aşa cred că era o afacere distractivă. Aci nu te puteai pur şi simplu mişca din cauza vorbelor, unele se umpleau ca nişte baloane, te izbeau în faţă, nu puteai face un pas, atîtea vorbe îţi ieşeau în cale, nu puteai face un gest, poc!, te loveai iar de o umflătură. Şi apoi era o hărmălaie că nu puteai înţelege nimic. Şi să adăugăm faptul că urechile ÎŞi reveneau la normal, nu mai era una saltea şi cealaltă plapumă.

în perioadă de iarnă delatorilor — care în celelalte anotimpuri dispuneau de ţigări şi mîncare în plus — li se retrăgeau toate avantajele. Erau trataţi ca şi ceilalţi deţinuţi. în altă ordine de idei, vreau să spun, că şi în condiţii nespus de vitrege natura vine în ajutorul tuturor fiinţelor create de ea. Ca să nu moară, animalele dispăreau, aşa că în pădure rămîneam numai noi, cei din lagăr, cărînd după noi urechile uriaşe, cu '-are ne înveleam, noaptea, iar ziua le înfăşuram pe lîngă o'P ca în nişte piei îmblănite, în mîini purtam mănuşi speciale pentru a putea mînui ferăstraiele. Avantajul iernii mai consta şi în faptul că denunţurile erau paralizate. Apoi primăvara iar nu se mai putea practica din cauza nebuniei şi furtunii, — un adevărat taifun, o tornadă de vorbe — a furtunii trezite de vorbe.

E adevărat că gardienii erau foarte severi. Ei răspundeau de punctualitate. Sosirea la barăci se făcea cu exactitatea rotirii astrelor. Orice întîrziere se lăsa cu împuşcarea unuia din gardieni. Erau întocmai ca leopardul din fabulă care, gonind să prindă cerbul ce-l urmărea, este el însuşi urmărit şi ucis de leul care-i urmărea pe amîn- doi. . . Aşa că-i înţelegeam şi căutam să nu le facem greutăţi. Nu doream ca unul din ei să fie împuşcat din cauza noastră. Oricum, nu se făcea aşa ceva. E adevărat că nici ei nu ne făceau şicane. Odată ajunşi în pădure, ne lăsau în seama noastră, noi tăiam copacii cu firezul, cîţi puteam, şi la ora stabilită soseam la punctul de încolonare şi porneam spre barăci. Totul decurgea în linişte. Vorbele, dacă ai fi dorit să spui ceva, îngheţau. Aşa că n-avea rost să vorbim; nu se ştia că primăvara n-ar fi plesnit... Ia început cîţiva îşi încercaseră norocul şi vroiseră să fugă. Atunci se produseseră întîrzierile şi, în consecinţă, execuţiile gardienilor. Apoi ne-am dat seama că nici nu aveam unde fugi. Unde să fugi?! . . . Aşa că eram punctuali . . . Iarna aveam noroc, în această privinţă, cu Ursu. Era unul care era cît un uriaş şi era numit *Ursu* nu că ar fi doborît urşi, nu, era numit astfel pentru simplul fapt că noi toţi ceilalţi slăbeam de ne îngheţa sîngele, iar el, rămînea neschimbat. îşi aduna vara şi toamna rezerve în organism pentru iarnă. To,t el culegea de prin pădure pe cei îngheţaţi, ducea sub braţ, pînă la barăci cîte trei-patru, sub braţ, după ce-i învelea bine în urechile lor uriaşe, nu înainte de a le face un masaj serios.

în iarna aceea s-a petrecut un fapt de neimaginat: am sosit toţi la punctul de încolonare la ora fixată. Spre uimirea tuturor, Ursu nu apare. Ei drăcie?! Se scurg minutele. Trece o jumătate de oră. Gardienii intră în panică, îl căutăm cu toţii.

în cele din urmă îl găsim între sloiuri, printre copaci. Era acoperit de bulgări. Erau vorbele, strigătele lui. Era acoperit de vorbe ca într-un sicriu de bulgări, unii mai mici, unii ascuţiţi, unii foarte mari.

Şi atunci gardienii ne ordonară să-l tîrîm şi astfel să-l ducem la barăci. Chiar dacă era mort, trebuia să fie .. . prezent. Altfel trebuia executat un gardian. Un deţinut lipsă, un gardian împuşcat. Asta era legea. V-am spus chestia cu leopardul, care urmăreşte căprioara şi care va fi ucis de leu, care-i urmăreşte pe amîndoi. în aceste condiţii, în care nimeni nu-l putea duce, şeful gardienilor — probabil el urma să fie executat, aşa se întîmplase pînă atunci, cel puţin, avu ideea să-l taie în bucăţi pe cel ce ne dusese de atîtea ori sub braţele lui. Vedeţi, asta-i treaba cu toţi aceia care se simt în pericol, au idei. Idei nemaipomenite, ca să se salveze pe ei...

Aşa că strigară să-l tăiem în bucăţi, ca să-l putem duce. Dar cum nimeni nu voia, se apucară ei şi luară cîte doi un firez şi îl tăiară în mai multe bucăţi. Aşa îl căra- răm şi ajunserăm la barăci exact la ora fixată.

Abia primăvara, cînd din cauza apelor, trebuiră să ne mute barăcile în pădure, pe o colină, ne-am dat seama că apa aceea era sărată. Erau poate lacrimi care îngheţaseră. Atunci nimeni nu şi-a dat seama că plîngeam, că nu se auzea nimic, numai că ne împiedecam de bulgări foarte mărunţi . .. Primăvara însă s-a făcut o apă, de nu intra în pămînt, barăcile erau pînă la jumătate în apă şi văzînd că apa aceea nu intră în pămînt s-au hotărît pur şi simplu să mute barăcile... Au dat ordin, trecuse şi de zumzăitul acela babilonic, de pocniturile vorbelor şi ordinul s-a auzit, ne auzeam paşii, deşi urechile acum ne reveniseră la normal. Vara totul părea normal, de altfel şi iarna era normală, aşa cum normală era chestia cu urechile, cu una plapumă, una saltea, cu vorbele care îngheţau şi pluteau prin aer, cu leopardul şi căprioara şi leul şi toate chestiile alea . . . Totuşi uneori eram curioşi. La începutul iernii ne spuneam unul altuia tot felul de vorbe care, bineînţeles, îngheţau. Aşteptam apoi primăvara şi eram foarte curioşi să vedem

care anume totuşi se păstrează peste iarnă şi cel căruia i le adresasem, ori chiar noi le rostisem, le mai putea auzi. .. Curiozitatea asta ne amuza teribil.. . Primăvara ne tăvăleam de rîs de ce putea rezulta din toată tevatura aceea ...

CU FAŢA ALBĂ DE SFÎNT MÎNIOS

Oe întîlniră în acel han oameni feluriţi — cine ştie? — poposiră la mese, pe lîngă oale şi ulcele, cum ar spune Mihail Sadoveanu. La masa respectivă — şi care va fi locul în care se desfăşoară acţiunea scurtei noastre povestiri — se aşezară aşa: un moş şi o babă, un sfîrnar — notaţi că sîntem în Maramureş şi termenul se întrebuinţează — şi încă un flăcău şi încă trei bărbaţi. Aşadar, la masa tare, de lemn cioplit, erau în total şapte. Şi bînd începură să vorbească, nu erau surzi, nici muţi; erau rumâni, adică oameni de omenie şi ziceau aşa — începu moşul:

— Găzdacu-i găzdac.

— Scurt, spuse baba, mîndră de bărbatul ei, luat cu legămînt şi cununie.

— Codru îi un cîine turbat.

— Scurt.

Ceilalţi ascultau.

—- Codru-i verde, spuse după un timp bătrînul.

— Verde dară, adăugă baba, după o îndelungată meditaţie. Cînd beau mă desfăt.

— Poate cu doru.

— Ba cu tine.

— Cu mine, unu, nu.

Apoi iar tăcură. Şi băură. închinară şi iar tăcură.

— Cetăţile îs pline de păcate ...

— Pline .. .

— Lăcrimează frunza .. .

— După cine?

— Din Lăpuş la Baia Mare ... N-au fost domni în cărările lui.

— Fugeau...

— Erau fără culcuş ...

— Le ţinea calea la strîmtori. ..

Iar tăcură. Şi iară băură. Şi închinară: moşul şi baba. Ceilalţi tăceau. Ascultau.

— Frigea cu ai lui berbeci în belciuge şi cîrlige ... Sub cetină, spuse vecinul. Apoi îşi trimitea fraţii la Baia după vin şi sare.

— Şi borviz, completă bătrînă.

— Acu, Tisa vine tulbure, bulbucată, cu sînge şi cu copestre de cai murgi, rosti bătrînul şi tăcu.

— Şi drumu-i supărat, cugetă baba şi bău lung, încinsă de o arşiţă fără margini.

— Nemeşu şi gazda îs nemeşi şi gazde ori de ce naţie ar fi ei pe lumea asta... Bate-1, doamne, pe acela ce-a împărţit lumea în săraci şi gazde ...

— Cum mi-o blestemat mie lemnu din care mi-o făcut leagănu ... Nici tu Paşti, nici tu Rusalii...

— De-o trăi, să n-aibă tihneală ...

Vorbeau moşul şi baba, ca şi cum ar fi fost singuri, se răsteau îngîndurаţi unul la celălalt, supăraţi, fiecare la focul lui; le veniră — acum, în timp ce sorbeau din cănile de lut — gînduri îmbrăcate în cămaşă neagră, multe, cîte zile-s într-un an, nici ei nu ştiau că au atîtea să-şi spună, musai ca să te grăieşti, că de nu înnebuneşti şi gîndurile se aprinseră în ei şi şuierau ca şerpii şi ca flăcările. Şi, deodată, baba izbucni cu glas sughiţat, răsucit şi negru şi subţire, ca de copil cărunt.

— Mai bine m-aş usca ca vreascu-n gard, ţipă ea spre cei de la masă, care-o ascultau fără să bea, că dacă n-a rămas la Stupu... Să fi rămas acolo tăcut, să-i are holdele, să-i taie lemne de obez... Că era el, Pintea, tăcut şi cînd îl atingea Stupu şi-l ciuntea de vîrf, tăcea.

— Da nu i-o spus atunci? Nu i-o spus Stupului şi-o-mplîntat codoriştea-n brazdă şi-o zis că i-a sluji cînd a înflori codoriştea, cînd o face mere. Şi nici atunci! Cînd or înmuguri şi resteiele or face vişine! Să mînce Stupu din ele ... Şi s-a dus la puişorii lotrului...

— De Pintea vorbiţi? întrebă unul din bărbaţii de la masă şi rîse scurt, ca şi cum ar fi nechezat un armăsar.

— De moartea Pintii. N-aţi auzit?

Bărbaţii tăcură, aşteptînd.

— Cît era frumos ca banu, iarba ca degetu, uşura el repede pe găzdaci de gălbiori... Era codru-nspicat, mare şi

ascultător. Se temea de el, nu-l vindea, că i-ar fi dat pară... Şi dui, dui, pînă-n Gutîi! Nimeni nu-l ajungea!

— Puteau să vină după el cătanele şi pandurii, că nu-l puteau oblici. El numai cam zîmbea din buze şi uşura la cîte-o strîmtoare negustorii de galbeni. Pe panduri îi lăsa în ştirea corbilor!

— Şi ce mai făcea Pintea? se auzi glasul aceluiaşi bărbat care stătea şi acum în cealaltă parte a mesei; de sub căciula dată pe ceafă i se vedea părul lui negru şi creţ, în contrast cu faţa albă de sfînt mînios.

— îi strigau cătanele să se dea legat, că ei voiau să-l ducă domnilor nestricat, întreg, da cine-l putea robi pe Pintea? Cine?! Da năvală, îi călca şi spinteca cu sabia ... Da n-o pus domnii preţ pe capul lui o mie de galbeni, he?! Cine-ar fi încercat numai să-l prăpădească, să lipsească lumea de el? De el care era la săraci de-ajutorare? ... Dar pe el nu-l vătăma glonţul, sabia nu-l tăia, că aşa l-a vrăjit mama lui cînd l-o îmbăiat la scăldătoare. Şi moartea nu-i putea sta numai din trei fire de 'grîu, dintr-un plumb de argint, înţepenit bine în puşcă. Şi nimerit la subţioară, că acolo-i era puterea ... Ei, da nu-şi trimite el soţii odată la Baia şi nu-i prind cătanele şi nu-i despoaie de arme, şi nu-i pun în lanţuri şi-i bat şi le strigă că dacă nu spun din ce a stat moartea Pintii îi ţin pînă rugineşte lanţul pe dînşii. .. Aşa l-a vîndut unul din ei.

— Şi cînd Pintea s-a lăsat spre Baia, numai ce-aude pe unul din jandarmii ce erau la priveghere, că-i strigă să se dea legat, că ştie din ce i-a sta moartea şi că unul din soţi l-a vîndut.

— L-a vîndut ca să scape de el? întrebă iar bărbatul din capul mesei, cu ochii aprinşi şi faţa şi mai albă, ca de răstignit.

— Pintea nu se dădea legat cît sta pe picioare şi nici supus. Moartea era ibovnica lui. A pornit, tăvălind jandarmii, cătanele, pandurii, pînă unul scoate glontele de argint. Boabele de grîu.

— Şi Pintea cade.

— Şi lumea se învîrteşte cu el, calul nechează a moarte.

— Nu da sfatul, la fărtatul... Că fărtatul pune capul.

— Cui îi dai pîine şi sare, ăla te mîncă.

— Cui eşti frate şi părinte, ăla te vinde.

— De-acu Pintea n-a mai tăia domni în cărare...

— Aşa ...

— Numai că fraţii lui nu s-au lăsat, i-au tuns părul, cum le spusese el. Gheorghe Sălăgean şi unul Mitru şi cu Ion Moldovan, soţ bun de-a Pintii. Ei i-au pus părul la poarta cetăţii, la soare, în văzul norodului. ..

— Să-l pieptene fetele duminica şi-n sărbători. Să-l sufle vîntul, colea, primăvara. Şi să fie pomenit...

Şi cînd bătrînă încheia, văzu că ceilalţi plecaseră, era cu omul ei, faţă-n faţă. Ceilalţi bărbaţi dispăruseră şi ea nu avea de unde să ştie că omul din capul mesei, bărbatul acela cu părul negru şi creţ, cu faţa albă de sfînt mînios, fusese chiar el, Pintea. Care pornise iar la răscruci de drumuri să uşureze gazdele, negustorii şi nemeşii de galbeni şi care, pe calul lui ca o flacără, alerga în înserarea tăcută. Avea acum un şarpe la sîn, care se zvîrcolea, înveninîndu-1: trebuia să se ferească de omul trădător care se-nfrăţise cu el, îi jurase credinţă şi-i era soţ şi-l urmase îndeaproape, ca Iuda din Iskariot, vînzătorul.

INTRÎND ÎN PRIMĂVARĂ ŞI ÎN DOLIU

Matei 1: Ţii tu minte, măi Matei... Eh, Matei, Matei ... Măi, Matei...

Matei 2 (tresare, îl priveşte pe cel din faţa lui mirat şi ride stingherit; parcă nu realizează ce a spus celălalt)! Da ... hă, hă, hă ...

Matei 1: Ce chestii, ce viaţă... Stau şi eu aşa şi mă gîndesc prin cîte am trecut... Ce zici, măi Matei?! (îl bate pe umăr) Ce zici, frate Matei, prin cîte am trecut... că dacă ar fi să ţi le aduci pe toate aminte ... hm ... şi le-ai povesti cuiva apoi, Matei, frate, zău dacă te-ar crede cineva ... Ar zice că .. . minţi, că inventezi. Ar zice că sînt invenţii!

Ma tei 2: Aşa, aşa ...

Matei 1: Aşa ţi-ar zice: invenţii! Fugi d-aci, domnule, că sînt invenţii.

Matei 2: Asta-i. ..

Matei 1: Stau aşa cîteodată şi mă gîndesc, mă tot gîn- desc . .. oare chiar eu să fi fost acela care a făcut toate năzdrăvăniile ... ha, ha, ha ... şi toate chestiile astea ... Tu, Matei, nu păţeşti tot aşa?! Oh, Matei, Matei... Măi, Matei... ţii tu minte cînd erai îndrăgostit...

Matei 2 (tresare iar, parcă aţipise): îndrăgostit...?

Matei 1 (convingător): Da, îndrăgostit...

Matei 2 (amuzat): Ha, ha, ha .. . Asta-i bună . . .

Matei 1: Da, îndrăgostit...

Matei 2: Nu mă mai uit la femei, oho ...

Matei 1: Nu acum! Eu vorbesc de pe vremea cînd eram elevi...

Matei 2 (curios): Aşa, aşa ... Şi?

Matei 1: Vezi, asta-i... (oftează) Măi, Matei, era una... aşa, cum o chema, oare, că nu era în clasa noastră, era în

clasa paralelă, în A, ori să fi fost mai mică ca noi? . .. Ori mai mare? Nu, nu era mai mare ... Tu ce zici?

Matei 2: Da, da ...

Matei 1: Cred că era în A. Drăguţă fată, parcă o văd .. . O chema... Tu nu ţii minte cum o chema?

Matei 2: Cum o chema?

Matei 1: Cum o chema, domnule?! Că îmi stă pe limbă . . . hm ... Parcă o văd ...

Matei 2 (abulic, tresare ca dintr-o negură): Da, da...

Matei 1 (renunţînd să-şi amintească numele): De asta erai tu îndrăgostit. .. Da, îndrăgostit lulea ... Nu aşa .. . Pur şi simplu: cu lu-lea! Nu se mai putea sta de vorbă cu tine. În clasă nu erai atent... stă-teai, frate, aşa şi visaaai. . . Ce, să mai vorbim — îndrăgostit lulea! Ăsta erai tu, Matei... Măi Matei, Matei...

Matei 2 (ca un ecou) Matei, Matei.. .

Matei 1: Ce, mai! Asta era! ... Era unul, un coleg de-=i) nostru, îi ziceam Patronu! îl ţii minte?! Unu! care rămăsese orfan şi moştenise ceva avere, nu piea multă, în oice caz destulă ca să ne mai distreze pe noi, pe cei mai apropiaţi lui — şi, fireşte, întîi şi întîi pe tine — că tu, deşi îndrăgostit, erai bun la carte... Ţii minte că erai bun la carte?

Matei 2: Aşa, aşa ...

Matei 1: Şi cum tu erai bun la carte, Patronu stătea în banca din faţa ta şi tu îi... suflai la lecţii... (a teze îi dictai, ori stătea el lîngă tine ... Oricum, nu mai tin minte procedeul, dar ce este cert e că tu îl ajutai .. . Cred că-ţi aduci aminte ...

Matei 2: (curiozitate) Ei? Şi?

Matei 1: îl ajutai şi Patronu îţi era recunoscător; nu era băiat rău Patronu, era puţin leneş dar nu foarte prost, pasabil, cum se zice, nici cald, nici rece. O scălda . .. Da, apropo de scaldă .. . Ne duce odată Patronu la Berărie — era berăria aia de lîngă piaţă— o ţii minte, fusese şi fabrică de bere mai înainte, acu era o ruină — şi acolo ne duce Patronu — aproape pe toţi — o clasă de puşti, îţi dai seama! Tu nu erai, ţii minte, Matei, că tu lipseai.

Matei 2: Aşa, aşa .. .

Matei 1: Tu lipseai că aveai motivele tale, pe care abia mai tîrziu le-am dedus. Adică ce dedus? ... Le-am văzut ... Ce se întîmplase? ... Bem noi la Berărie, cîntam de

răsuna parcul şi piaţa şi, aşa, în apropierea înserării ieşim toţi pe trei cărări... Ce spun eu trei cărări. Pe zece cărări! Adică nu, pe douăzeci de cărări! Oricîţi eram — fiecare pe cărarea lui! ... Ieşim şi o parte din noi, pornesc unii spre internat, alţii la gazdele unde stăteau, alţii, care erau din oraş, la casele lor, şi, noi, cîţiva, direcţia spre rîu... Ţin minte ca acum, era toamnă. Dar o toamnă frumoasă, plină de tristeţe, de nu ştiu ce, de frunze pălite, de aur vechi, de parcă Dumnezeu se jucase cu nuci, cu vulpi roşcate — cu o turmă mare, şi nesfîrşită, cît Dunărea de mare — de vulpi roşcate şi de veveriţe şi de mere, multe, multe ah, ce miroseau grădinile şi ce soare curgea peste lume ... vomase Dumnezeu peste lume cu doruri şi mere şi vulpi şi veveriţe cu cozi lungi, lungi şi, uite aşa, ajungem la rîu şi acolo un miros de cînepă topită, scoasă din apă — cunoşti mirosul acela puternic — care pe lîngă mirosul de cînepă topită, de nămol, de umezeală are ceva care miroase a pulpe de fată, a coapse şi a sîni fiindcă întotdeauna şi vezi cînd miroşi cînepă topită, udă — vezi, zic, fetele bătînd-o în luciul apei, le vezi aplecate cu sînii atingînd apa, cu fustele lor ridicate pînă la brîu şi le vezi picioarele încordîndu-se de efort, aplecarea aceea provocatoare, unduitoare, ritmică — încît îţi vine să te faci tu fuior şi legătură de cînepă să te ţină ele în mînă şi să te spele în valuri, aplecîn- du-se mereu, iar ridicîndu-se, iar limpezindu-te şi iz- bindu-te iar de valuri... Ei, bine, ce să-ţi spun, acolo erai tu, între cînepă pusă la uscat pe malul rîului şi nu erai singur. Erai cu fata aceea.. . Stăteaţi şi priveaţi apa, nu ne-aţi văzut... Vorbeaţi, se vedea asta şi după gesturi şi priveaţi apa ... Ei, bine, nu s-a întîmplat ceva deosebit, nu v-am văzut sărutîndu-vă, ori ştiu eu ce... Nu.. . Dar uite eu ţin minte soarele cum se apropia de apus, ţin minte lucirea apei, foşnetul frunzelor, puhoiul de vulpi şi veveriţe şi mere şi nuci şi **mirosul acela provocator de cînepă. Şi ştii de ce-l tin minte?! Pariez că nu ştii!**

Matei 2: Aşa, aşa ...

Matei 1: M-am gîndit mult la aceasta, în ultimii ani, fiindcă, deşi nu eu eram cu fata, deci nu eu eram cel implicat, atunci te-am invidiat; şi mai tîrziu mi-am explicat de ce mă obsedează de atît de mulţi ani şi chiar

acuma văd totul clar, dureros de limpede şi simt toată atmosfera, culorile, lumina, mirosurile, neliniştea apei, a frunzelor, a luminii... Ştii de ce?

Matei 2: Da, da ...

Matei 1: Era, măi Matei, un loc, eh, un loc măi, Matei, de făcut dragoste! Sau o crimă. Ori de făcut dragoste, ori de ucis! Aşa era locul ăla, înserarea aia .. . De aceea îl ţin minte, deşi nu eu eram cu fata. Tu ţii minte, măi, Matei?! Ţii tu minte, măi, Matei, locul ăla? îl ţii tu minte?! Matei, Matei.. . Măi, Matei...

Matei 2: (rîde) Da, aşa, aşa,...

Matei 1 (conclusiv, visător) Asta era ... Hm ...

Matei 2: Hm . . .

Matei 1: Hm, hm, hm .. .

Matei 2: Hm-hm-hm-hm-hm-hm-hm-hm-hmm ...

Matei 1: Da, domnule, (filosof) Uite aşa trece viaţa şi pe urmă îţi aduci aminte şi te miri. Stai aşa, ca prostu', şi te miri de parcă n-ar fi fost a ta, ci a altuia. Tu ce zici?

Matei 2: Şi?

Matei 1: Ce, şi?

Matei 2: Aşa, ... aşa . . . Mai departe?

Matei 1: Asta-i tot. Noi am plecat şi voi, tu cu fata, aţi rămas acolo, lîngă rîu, între fuioarele de cînepă topită, învăluiţi de lumina amurgului, de mirosul de cînepă, ştie Dumnezeu, că iar cînd îmi amintesc . . .

Matei 2: Apoi?! (începe să rîdă, un rîs ciudat, inconştient) Şi mai departe?

Matei 1: Cum, mai departe?

Matei 2: Ce i s-a întîmplat?

Matei 1: Cui?

Matei 2: (foarte nedumerit, intrigat de întrebare) Ăluia ...

Matei 1: Cui. . . ăluia?!

Matei 2: Ăluia cu fata!

Matei 1: *Ala ercii tu!*

Matei 2: A, aşa spune! Deci eu eram?! Şi, după aceea? .,. După aceea? A păţit ceva?

Matei 1: N-a păţit nimic. Noi am plecat şi tu ai rămas lîngă rîu, cu fata. Asta-i tot.

Matei 2: Interesant...

Matei 1: Ce-i atît de interesant, în fond! Un băiat, adică tu, stăteai pe malul rîului cu o fată, într-o toamnă şi se înserа. Asta-i tot. Simplu ca bună ziua.

Matei 2 (rîde, nu se ştie de ce): Aşa, aşa ...

Matei 1 (neluîndu-l în seamă, continuă): Atunci, aşa mi se păreau toate, simplu ca bună ziua. Ori poate mai ştii?! Poate nici atunci nu erau chiar aşa de simple, poate — şi eu cred că aşa trebuie să fi fost — toate acestea erau nişte lucruri colosale, nişte evenimente, înţelegi: *evenimente!* Le trăiam cu intensitate. Şi e şi explicabil: erau pentru noi lucruri unice, inedite. *Experienţe inedite!* îţi dai seama!

Matei 2: Aşa, aşa ...

Matei 1: îţi dai tu seama, măi, Matei, Matei... Ce zici tu, măi, Matei, Matei.

Matei 2 (tresare, parcă s-ar fi trezit din somn, pare speriat): Şi?! Şi?!

Matei 1: Ţii tu minte, măi Matei.. . Măi, ţii tu minte, Matei frate, cum ne scriam noi în vacanţă scrisori, exact ca doi fraţi, dar fraţi din ăia care îşi sînt prieteni ade- văraţi. Ce să-ţi spun! Timpuri de aur! Trebuie să recunoaştem însă că în acele scrisori era şi ceva forţat, adică voiam — fără să ne dăm seama — să demonstrăm că sîntem cineva, oameni maturi, intelectuali, erau scrise pentru a comunica între noi, dar era acolo şi o anume poză, parcă trăgeam cu ochiul la cineva, care, indirect, trăgea la rîndu-i cu ochii la scrisorile noastre. Era, ca şi cum le-am fi scris şi pentru o a treia persoană, sau ca să fie citite şi de alţii, sau, cum fac anumiţi belferi, saltimbanci, cabotini care scriu anume scrisori savante, pretenţioase — adresate direct — istoricilor artei, posterităţii... Numai că scrisorile noastre erau foarte sincere în această poză, credeam în haina pe care o îmbrăcam, deşi eram foarte caraghioşi în ea, dar credeam, eram puri, curaţi, visam să mergem la Teiul Sfînt, al lui Eminescu, şi ne-am dus, visam să urcăm munţii pe jos şi i-am urcat; visam să citim vagoane de cărţi şi le-am citit. Ce nu visam?! Visam chiar să ajungem mari oratori şi citeam în fiecare zi, cu glas tare proză, versuri, în concurenţă cu cascada rîului, ca De- mostene! Ce mai, eram nişte ţipi!

Matei 2: Aşa, aşa (rîde din ce în ce mai nestăvilit) Ha-ha-ha-ha-ha ...

Matei 1 (îl priveşte nedumerit, îl aşteaptă să se oprească, reia): Eram nişte ţipi, fiindcă, chiar şi atunci cînd voiam să părem ceea ce nu eram, adică *bărbaţi;* o făceam cu sinceritate, era ceva curat în această poză . .. Iată, ţin

minte cînd tot săracul Patronu ne-a dus pe un deal, la marginea oraşului la. . . dame! Prima dată la . . . dame! Tu ţii minte, măi Matei? . . . Matei, Matei.. . hei, Matei, mai ţii tu minte?!

Matei 2: Şi, şi? (rîde) Şi?

Matei 1: Era şi ăsta un *eveniment!* îţi dai seama. Eram trei, era seară şi Patronu luase şi cîteva sticle de vin, de lichior, ştiu eu? Toţi aveam buzunarele pline cu sticle. Era o negură, un drum glodos, urcam, în răstimpuri ne opream, cineva, tu, eu, Patronu, destupase o sticlă, ne-o transmiteam unul celuilalt cu o febrilitate teribilă, cu minţile înfierbîntate şi care, după ce mai trăgeam cîte o înghiţitură, se înfierbîntau şi mai tare; imaginea noastră, a fiecăruia lucra — aşteptam să ajungem la casa aceea, în vîrful dealului, era o casă izolată — şi noi eram în plin cîmp, pe un drum de căruţe, un drum desfundat, ne ameţisem — ce să-ţi spun?! — şi mintea ne lucra în faţa necunoscutului, a necunoscutei, a femeilor pe care urma să le întîlnim şi auzi — să faci dragoste, *pentru prima oară* — era, domnule, *ceva!* Era *mai mult* decît un *eveniment.* Şi poate tocmai de aceea ne era parcă şi frică, o teamă care, odată cu dorinţa — cu imaginaţia care era un chin, fiindcă ea se lovea de ceva care nu putea să îmbrace o formă reală, nişte gesturi trăite, şi altădată, ci încercam acum să le *trăim,* cu gîndul, ceea ce dădea o stare teribilă de inhibiţie dar şi de măcinare aprinsă, de aceea eram tăcuţi, încruntaţi, porniţi parcă pe un drum la capătul căruia trebuia să împlinim o răzbunare, un jurămînt, să împlinim o crimă.

Matei 2: O crimă? Şi? Interesant. .. (rîde iar) Şi? Şi?

Matei 1 (reluînd): Din cînd în cînd ne opream, mai trăgeam cîte o duşcă, şi urcam iar, transpiraserăm, răsuflarea era fierbinte, ne ardea ca o dorinţă. în răstimpuri întrebam: „Sînt trei?", „Sigur sînt trei", „Cum arată?", „Şi ce le spunem?", „Eu le cunosc" — zicea Patro- nu. „Lăsaţi pe mine. Avem şi bani. Pînă dimineaţă sîn- tem ca nişte prinţi". Şi iar urcam, ne opream iar, lumina casei din deal era tot mai aproape, apoi iar se îndepărta, ne opream iar, şi desfăcusem şi a doua sticlă, am tras cumplit din ea, ne era şi foame şi arşiţa din noi creştea şi eram slabi şi tineri şi neduşi la femei şi cu mintea crudă şi urcam prin noroi şi era noapte,

noi ne împleticeam, de pantofi se lipise pământul clisos, greu, negru şi lumina se vedea clar: „Sînt trei?", „Care o fi cea mai frumoasă?" ... „Şi cum facem?", „Cîte camere au?" şi lumina era lîngă noi şi auzeam femeile şi ele rîdeau şi noi chiuiam şi era o veselie de zile mari şi totul era lumină, şi noi căzeam pe paturi albe, ca de zăpadă şi uite aşa şi iar închinam şi strigam şi femeile cîntau, aşa ca ţigăncile, prelung, nostalgic, ne ţineau de după gît, ne împungeau, ne sărutau, ne ciufuleau părul, rîdeau iar, una începu să danseze şi era aproape goală, cu un şorţ transparent, un batic de cap legată la mijloc; sînii îi jucau şi noi continuam să bem şi să ne lăsăm tot mai mult în dansul frenetic al ţigăncilor ... Şi aşa, cînd ne-am trezit era tîrziu, era noapte, noi aveam feţele udate de rouă, hainele pline de fîn umed ...

Matei 2: Şi?

Matei 1 (oftînd): Eh, Matei, Matei...

Matei 2 (rîde abulic): Şi? Şi?

Matei 1: Ce şi?! Tu nu ţii minte, măi, Matei, Matei... Nu ţii minte? ...

Matei 2 (rîde): Şi? Şi? A început să-mi placă tărăşenia. Şi? Şi?

Matei 1: Eram într-o căpiţă de fîn, adormisem toţi trei acolo, sticlele le goliserăm, doar una mai rămăsese.. . Lumina de la casa fetelor, lumina rîvnită de la ţigăncile rîvnite, nu mai era.

Matei 2: Şi? Şi? (rîde iar).

Matei 1: Ne-am întors ... Am coborît prin noapte, pe acelaşi drum glodos, mohorît, cu o senzaţie de greaţă în noi, de febră, de jilăveală, de întuneric. Ne era frig. Frig la suflet. Şi am golit şi ultima sticlă. Şi basta!

Matei 2 (se amuză în continuare, rîde ca gîdilat uşor de cineva): Şi mai departe?!

Matei 1: A doua zi, nici nu ştiu exact — pur şi simplu nu-mi amintesc — dacă ne-am dus ori ba la ore ... Tu nu ţii minte, măi, Matei, nu ţii tu minte dacă ne-am mai dus a doua zi la ore? Ia stai aşa şi nu mai tot rîde şi aminteşte-ţi ... Ia gîndeşte-te! Ia fă şi tu un efort. .. Hai, Matei. .. Măi, Matei, Matei. ..

Matei 2: (se strică de rîs) Interesant! (pufneşte): Şi? Apoi?!

Matei: 1: Cred că ne-am dus totuşi la ultimele ore. Dar lu mina aceea, din noaptea trecută, drumul, aerul umed,

întunericul, noroiul ne oboseau. Ne gîndeam la femeile alea necunoscute, Patronu ne dăduse foarte puţine detalii despre ele -— una era ceva mai gTasă ,,ca o saltea de pene," zicea Patronu -— se vedea că lui îi plăceau femeile opulente, — probabil, da, în mod sigur — una era înaltă, oricum, noi ne gîndeam la ele şi parcă aveam temperatură. O nelinişte ne cuprinsese şi aşteptam seara, păream nişte lupi tineri, flămînzi şi hăituiţi ... Eram înfierbîntaţi, cuprinşi de arşiţă, de o viscoleală, crudă, fierbinte şi am fi muşcat gheaţă, trup de femeie, zăpezi cu sînge. Umblam fără astîmpăr, nu ne găseam locul.

Matei 2: Apoi? Ce s-a mai întîmplat?! Că a început să-mi placă tărăşenia asta cu băieţii...? Ha-ha-ha-ha-ha . .. Matei 1: Nu aveam astîmpăr, nu ne găseam locul... Ne plimbam prin curtea liceului, unii băteau mingea, am bătut-o şi noi, apoi tu te-ai dus în clasa noastră — ştiind că-i pustie la acea oră, ai intrat cu dezinvoltură, deschizînd larg uşa şi păşind hotărît spre catedră. Afarăăă! Afarăăă! Ieşi afaaaarăăă!, era Amoeba, profesorul de Naturale, aşa îl porecleam: „Amoeba", un om altfel paşnic, singuratic, uşor alcoolic, care dădea în fiecare zi de mîncare porumbeilor din piaţă — dar se vede că în ziua aceea îi sărise ţandăra, îşi ieşise din fire? deşi nu avusese nici un motiv, tu nu-i făcuseşi un lucru nepermis, nu comiseseşi o impoliteţe, nu-l su- păraseşi cu premeditare. Tu deschiseseşi uşa, ai intrat în clasă, fără să-l vezi, te gîndeai la fetele acelea, pe ele le vedeai — ştiu că mi-ai povestit totul în amănunţime — tu sper că ţii minte, Matei, toate aceste lucruri, toate aceste amănunte, deşi, pentru noi, ele nu erau amănunte, nu constituiau nişte flecuşteţe, ele erau, cum ziceam, nişte *evenimente,* adevărate evenimente — aşadar tu ai deschis uşa, fără să-l fi observat, erai obsedat, aveai năzăririle şi vedeniile tale ciudate. Vedeai *femei.* Nu-l vedeai pe el, pe Amoeba. Şi el, fără să-i fi spus ceva, fără să-l fi jignit cu ceva, doar pentru simplul fapt de a fi deschis uşa, el a strigat: Afară! Afară! Ieşi afarăăăă!

Matei 2 (rîde iar): Apoi?

Matei 1: Ţin minte că te-a jignit foarte tare acest lucru,- de ce strigase?, te-ai întrebat. E adevărat că Amoeba stătea acolo, într-o bancă, scria ceva, ori citea şi poate l-ai deranjat, dar ar fi putut să-ţi spună pur şi simplu să părăseşti clasa că el are de lucru şi să nu-l deranjezi.

Ori el strigase la tine. Şi asta te-a tulburat şi te-a nedumerit teribil. înţelegi? Teribil.

Matei 2 (abulic): Teribil... Ha-ha-ha-ha. Şi mai departe? Şi? Şi?

Matei 1: Tu oricum nu l-ai fi deranjat, nu stăteai în clasă, odată ce el, era acolo, nici altfel nu intenţionaseşi să stai acolo, intraseşi aşa, de sanchi, că nu-ţi găseai locul, nu erai în apele tale, umblai ca un lunatic, nu ştiai ce faci, parcă aveam toţi orbul găinilor — aşteptam seara, — ei, bine, nici Amoeba nu era în apele lui, se vede, că altfel nu striga el, om paşnic, aşa, din senin, la un elev. Ţipase la tine fiindcă, se vede, nu era în *apele lui.* Ei, bine, ştim cu toţii ce-a urmat...

Matei 2 (avid de curiozitate, parcă a devenit mai lucid): Şi? Şi? Ce tărăşenie! Ce tărăşenie! domnule ...

Matei 1: Cred că ţii minte, nu? Ţii minte ce-a urmat, măi. Matei, Matei...

Matei 2: Ce tărăşenie, ce tărăşenie, ha-ha-ha-ha, că mă snopesc de rîs, ha-ha-ha-ha-ha, mă stric de rîs .. . ha-ha- ha-ha ... Şi băieţii? Şi tipu? Tipu, spune, tipu ce-a mai făcut?

Matei 1 (nedumerit): Care tip, frate?

Matei 2 (intrigat de întrebare) Tipu! Ti-pu! Tipu respectiv.

Matei 1: Care tip?

Matei 2: Cum, care tip?! Ti-pu!

Matei 1: Care tip, frate?!

Matei 2: Tipu! Tipu! Tipu! ha-ha-ha-ha.

Matei 1 (încearcă să înţeleagă) A, te referi poate la Amoeba, la profesor. El, ce să facă, a rămas mai departe în clasă, continuînd să scrie, ori să citească, şti-l Dumnezeu . .. Destul că tu ai venit la mine şi mi-ai spus, cu un aer misterios — da aveai chiar un aer misterios, să ştii, parcă te văd, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, cu chipiul pe ochi, iar faptul că erai palid, da foarte palid şi tremurai parcă uşor, poate de teamă, poate de mînie, ori poate de frică, oricum aveai un uşor tremur în tot corpul şi chiar în voce, ai venit, deci, şi mi-ai spus să fug pînă în clasa noastră că acolo e Patronu şi vrea să-mi spună ceva *urgent.* Aşa ai spus: *urgent.* Ţin minte cu exactitate ...

Matei 2 (rîde continuu) Şi? Şi?

Matei 1 M-am dus într-un suflet, credeam că-i ceva în legătură cu damele, cu ţigăncile, cu fetele acelea la

care urma să mergem la noapte, ei, şi cînd deschid uşa: Afaaarăăă! Afarăăă! Ieşi afarăăă! Era ca şi cum m-ar fi izbit cineva cu măciuca în frunte. Ori în piept m-ar fi lovit o forţă nevăzută, fierbinte. Am ieşit automat, fără să-mi dau seama. Eu mă dusesem acolo să întîl- nesc Patronu şi deodată izbitura aceea ...

Matei 2: Apoi? Ce-a fost cu... tărăşenia ... Ştii că-mi place ... Eu ce făceam? Ce făceam?

Matei 1: Tu stăteai în curtea liceului, tot aşa, cum te lăsasem, cu mîinile înfundate în buzunarele pantalonilor, aşteptînd. Aşteptîndu-mă de fapt, să vezi ce s-a întîmplat. Am venit la tine supărat, nervos, palid, tremurînd de mînie, de spaimă, de nedumerire, de revoltă, şi am stat aşa, palid, cu mîinile afundate în buzunarele pantalonilor . ..

Matei 2: Apoi? (rîde) Şi? Şi?

Matei 1: Cînd mi-am dat seama, cînd de fapt, ne-am dat seama amîndoi, că *amîndoi* sîntem palizi, nervoşi, cu şepcile lăsate pe ochi, cu mîinile afundate în buzunarele pantalonilor, am început, frate Matei, *amîndoi* să rîdem. Am izbucnit amîndoi în rîs .. . Era ca o descărcare, rî- deam, aşa cum rîzi tu acum, ne stricam de rîs!

Matei 2: Ne stricam? Ha-ha-ha . . . Auzi, ne stricam ...

Matei 1: Rîsul ne făcea bine, după tensiunea şi halucinaţiile din noaptea trecută, după febrilitatea şi măcinatul în gol din ziua aceea, după apostrofarea inexplicabilă a profesorului. .. Rîdeam ca proştii. Fără să ne oprim. Rîdeam aşa, ca proştii. Tu ţii minte, Matei, frate, cum rîdeam noi, aşa, în toamna aceea: eram în curtea liceului, amîndoi cu şepcile pe ochi şi cu mîinile înfundate în buzunarele pantalonilor, amîndoi palizi, înfriguraţi, un frig interior şi un viscol fierbinte ne cutreiera şi rîdeam, ca şi cum s-ar fi rupt ceva în noi, rîdeam, aşa, în neştire, ca nişte proşti... Eh, Matei, Matei... Ţii tu minte, măi Matei.. .

Matei 2 (ca un ecou) Matei... Matei...

Matei 1 (reluînd cu sete) Apoi a urmat... tărăşenia, cum zici tu, fără să ne sfătuim, fără să ne zicem ceva, fără să ne solidarizăm — de fapt era o solidaritate tăcută, presupusă, inconştientă — am pornit prin curte, l-am întîlnit pe Gicu, îl ţii minte, Gicu, fotbalistul ăla cu şutul lui teribil, Gicu, fotbalistu, şi-i spunem: Gicule, vezi că te cheamă cutare în clasă, are ceva să-ţi spună. Da

urgent. Gicu se duce într-un suflet, deschide uşa, intră precipitat în clasă, din fugă: Afară! Afară Afară! Gicu iese, nedumerit, vine la noi, gata să se ia la bătaie, îi explicăm ce şi cum şi pe urmă îl trimitem pe Tohăneanu, ăla micu şi deşteptu, se duce — lui i-am spus că-l cheamă Manea, dirigintele, şi Tohăneanu deschide uşa politicos, gata de reverenţă: Afarăăă! Afarăăă! Şi piticu, adică Tohăneanu vine la noi supărat, degeaba-i explicăm, el pleacă revoltat, supărat foc, dar, noi trimitem pe altul, am trimis pe unii mai mici: Ia vezi, mă cutare, că ţi-a venit cineva de la tine, din sat, e în clasa cutare; ăla pleca într-o fugă: Afară! Afarăăă! Era o răzbunare inconştientă, ţin minte că Amoeba a mirosit ceva, s-a făcut şi o anchetă, dar noi am scăpat, nu ştiu cum, de fapt, de la o vreme ne-am plictisit, dar se molipsiseră alţii, şi ăştia intrigaţi, revoltaţi şi de comportarea stranie a profesorului dar şi pentru că fuseseră păcăliţi. Şi acum voiau să păcălească şi ei pe alţii ...

Matei 2 (tace, devine gînditor) Şi ce-am mai făcut? ...

Matei 1 (cu fervoare): A venit seara, era tot aşa, o seară umedă, neagră, friguroasă, Patronu a luat cîteva sticle, vin, licheur — licheurul era pentru fete — şi-am pornit toţi trei, am trecut pe lîngă crucea din marginea oraşului şi am început să urcăm, eram iar tăcuţi, bucuroşi că nu ne-a văzut vreun profesor, că nu ne-au văzut colegii şi bucuroşi că, nu peste mult, o să ajungem şi o să le vedem, acolo o să fie lumină, cald şi parcă „simţeam în nări mirosul de femeie" — aşa cum citisem în cărţi, dar pentru noi era necunoscut, totul era atît de livresc, dar şi de real, de inedit; eram parcă între două cărţi, cu sufletul între două cărţi, una citită şi una necunoscută, aşa cum ai atîrna între două palme, una ştiută artificială şi te-ai avînta spre cealaltă, plină de seve, de cruzimi misterioase, de parfumuri ezitante, de obosite mirosuri, de sînge ... Dar noi nu ştiam nimic, bănuiam şi toate „intuiţiile" noastre erau fireşte tot... livreşti.

Matei 2 (tace, căzut într-o stare ciudată, de prostraţie ori poate meditează adînc, murmură) Hm ... hm .. .

Matei 1: în orice caz, pentru noi totul era foarte clar: o să ajungem, vedem cum o să deschidem uşa, cum o să ne privească mirate, o să se uite la noi, o să le alegem .. . dar, fiindcă era totul foarte limpede, ne-am oprit, eram

şi obosiţi — şi ne-am oprit să mai bem şi iar ne-am turnat peste foc alt foc, şi am început să cîn- tăm, să strigăm cu braţele ridicate, să ne îmbrăţişăm ca după o victorie şi am pornit iar, prin noroiul ce ni se lipea de pantofi şi urcam spre lumina casei pe care o visam, o doream şi ne-am oprit iar şi am ajuns la căpiţa sau claia aceea de fîn.

Matei 2 (începe să necheze uşor): Apoi?

Matei 1: Am stat numai puţin, începuse să plouă, noi am mai tras din sticle şi alcoolul ne ardea, aveam gurile arse, buzele uscate şi simţeam cum apa ploii ni le stîmpără, le răcoreşte şi mergeam aşa spre lumina aceea care părea tot mai aproape şi iar ne opream şi am mers aşa, ne rodeau pantofii, glodul era tot mai mare, ne dureau picioarele şi...

Matei 2 (rîde cu hohote): Eu ce făceam? Eram şi eu acolo? Şi? Şi?

Matei 1: Şi s-a făcut ziuă . ..

Matei 2 (rîde ca gîdilat): Şi eu ce făceam?

Matei 1: N-am mai văzut, fireşte, nici o lumină arzînd. Dar, lucru curios: arsese tot timpul, o vedeam şi cînd întunericul a început să se destrame şi o vedeam pîlpîind prin negura revărsatului de ziuă şi chiar eram îngrijoraţi şi ne spusesem că poate acolo erau alţii, la fete, şi uite, noi mergem degeaba ...

Matei 2 (acelaşi rîs): Şi eu ce făceam?!

Matei 1: Culmea a fost că n-am văzut nici o casă. Acolo, în tot jurul, pe nici un deal, nu se vedea nici o casă, nici urme de căruţe şi nici un drum. Era pustiu şi era ziuă şi umed şi ploua continuu, mărunt şi era o negură **rece.**

Matei 2 (rîde) Spune, că nu mai pot! Nu mai pot!

Matei 1: Apoi ne-am întors.

Matei 2: Şi eu?

Matei 1: Te aştepta o telegramă.

Matei 2 (rîde) Şi? Şi?

Matei 1 (cu greutate) îţi murise mama.

Matei 2 (rîde, se strică de rîs): Spune mai departe, nu mai pot . .. (rîde în neştire) Ha, ha, ha, ha .. . Şi? Şi?

Matei 1 (după o pauză) Ai intrat în doliu ...

PORTRETUL UNEI AMANTE ARŢĂGOASE

Alexis, văzînd această lume a boemei, îşi aminti de vremea cînd şi el făcea parte din ea. îşi aminti de Ginda, azi soţia lui Felix Huniade, ar fi putut apela la ea pentru aprobarea scenariului.

Ginda Mavrodin, pe numele ei de fată, îşi petrecuse, după terminarea unei şcoli populare de artă, multă vreme în cercurile boemei; fără slujbă, frumoasă, se visa şi ea o mare artistă neînţeleasă, deviza lor, a boemilor, era aceea a unui mare poet contemporan care, deşi fusese între cele două războaie, în timpul legionarilor, apoi a războiului, un democrat, scrisese odată celebrul: *Nici un vers pentru contemporani,* vers care deveni apoi, pentru o parte a boemei, deviză. Alexis se smulsese din această lume care acum îl bîrfea (Ginda şi chiar Huniade cunoşteau bîr- fe); se spunea astfel despre el:

— Cînd va face film, Alexis Morutzi nu va mai fi cel mai mare din cinematografia română, cum e acum cînd n-a făcut nici unul. Sau, aflîndu-se despre ascensiunea lui rapidă în Bucureşti, se răspîndi repede aserţiunea care deveni notorie: — Alexis a compromis pînă şi şantajul. Adevărul e că Alexis poseda alte calităţi, era un deţinător de secrete, un Mefisto care îşi dădu seama că boema formată mai mult din tineri care deveniseră acriţi şi că în fond, această boemă vetustă conţinea şi o doză însemnată de perfidie, fiindcă adesea poeţi, pictori, muzicieni mediocri făceau din viata boemă, derizorie şi mizerabilă o justificare a ratării lor timpurii. înţelegeau să hoinărească lenevos, pătrunşi de un levantinism păgubos, fără travaliu artistic, căruia să i se abandoneze, preferind dezordinea traiului diurn, oameni abia ieşiţi din adolescenţă, care în fond

puteau trăi onest, era un amestec imprevizibil în care se confunda escrocheria, naivitatea, şi dezordinea, căci de fapt omul e uneori talentat — aşa cum se dovediseră unii din ei, — e în stare să scrie cărţi excelente, poeme perene, fiindu-i însă imposibili să se supună rigorilor unor munci regulate. Trăieşte singuratic, arătîndu-şi în văzul lumii coatele rupte, doarme pe un pat desfundat şi se lasă absorbit de somn şi de vise, unii cu tinerească seninătate ofereau ipostaze ale „artistului ca saltimbanc", alţii pe cea de „decadenţi", ,,mallarme"-eni, „avangardişti", fără măcar să fi citit un vers din acei mari autori frondeuri, considerîndu-se *artişti* fără altă resursă decît talentul. Adunătură în care se simţea şi pulsul unei activităţi laborioase, dar şi multă lene, lume plină de utopii strălucitoare, entuziasme vagi, amestecate cu anumite dorinţe de înnoire dar şi de plictiseală, de discordii trecătoare, de speranţe nesigure.

în această lume, deci, îşi făcu intrarea Ginda, se pare că fusese introdusă chiar de Alexis, care, pe atunci, cu toată privirea lui deocheată, cu ochii lui satanici, încrucişaţi, un ochi de iod şi unul de culoarea bronşitei, arbora o prestanţă seniorială, cu o haină albă pe umeri, părînd că visează profund, chiar şi cînd vorbea ori mergea, pradă unei veşnice nostalgii; avea unul din acele nasuri imense, cu desăvîrşire nobile — spunea el — desăvîrşit de corecte, care prin însăşi dimensiunea lor sînt caricatura frumuseţii; în acest nas mare şi în barba mai neagră decît lava lui Torre del Greco, care-i încadra obrazul palid, pe atunci, ca o mască de teatru, barbă despre care el spunea că e atît de dură, de aspră, de ascuţită ca un ferăstrău şi că cu ajutorul acesteia poate reteza gîtul unei fete, al unui rival, răni un umăr, tăia fesele ori sînii oricărei femei, şi care afirma: convingerile mele sînt ca nebunia celui care se crede transformat în linx .. . Sînt aşa pentru că nu pot fi locuitor al Caraibelor. Am nevoie de o cantitate enormă de libertate: mi-o va da oare viitorul? Vreau să fac filme! Şi voi face! Apăruse deci cu Ginda, în timp ce în ochii lui străluceau licăriri infernale, avea o faţă verzuie aproape, lividă, de om în apropierea morţii. Ginda îi cedase în obscura lui mansardă, în care Alexis se visa un Napoleon al filmului, urmărind mirajul gloriei de care era sigur, şi făcînd dragoste pe comoda desfundată, cu un picior rupt,

fata îi spusese în final că va scrie un eseu despre „Incomoditatea comodelor" şi tot ea îi spusese — ştiind că Alexis avea un mare succes la femei — privindu-i faţa, nasul mare, barba lui ca un ferăstrău, ca un joagăr — zicea el — că această paloare, lividitate, verzuie aproape — de fapt Alexis îşi dregea chipul cu pudre de culori diferite, compunîndu-şi o figură martirizată, de om sfîrşit şi care proclama că va muri de nostalgia lumii invizibile, deci Alexis vopsindu-şi nu numai faţa, mai tîrziu avea să-şi vopsească în verde ori în albastru şi barba lui ca de ferăstrău şi coama, precum Baudelaire, zicea el — stînd pe canapeaua respectivă, cu aceeaşi figură martirizată, Ginda îl privi cu milă, explicîndu-i, cu naivitate, rostind gîndul cu glas tare, cu vocea ei dulce, catifelată: — Să nu te necăjească figura ta, Alexis, ochii ăştia te fac interesant, pari un drac, nu te supăra, barba are ceva de ţap, care tot pe Diavol îl întruchipează, iar faptul că obrazul ţi-i verde îţi dă un aer fatal, de ghiaur devorat de pasiuni şi de .. . remuşcări. Femeile sensibile, ca mine, te găsesc interesant, înduioşîndu-se de sfîrşitul tău apropiat, nu te lasă să aştepţi prea mult fericirea, vor ca cel puţin pe lumea asta să te bucuri de ea, şi îl sărută, în timp ce Alexis îi spuse să nu uite să scrie acel eseu, îşi puse pe nasu-i enorm podoaba sfîntă, un monoclu de care nu se despărţea nici în somn, pentru ca, spunea el, *S'i distingă mai bine visele,* ea îl numi *prietenul miraculos.* Apoi Ginda îi promisese că va scrie neapărat eseul despre incomoditatea comodelor.

— O să traduc şi pe Shakespeare, spuse ea visătoare.

— Ca să-l traduci, îi spusese ciudatul devorator de trupuri tinere, nu-ţi mai rămîne decît să înveţi. .. româneşte.

— Am să mă apuc, răspunse ea cu gravitate. Mă las de pictură şi o să iau lecţii de românească de la tine.

— De la mine, scumpo, iei altfel de lecţii... Ieşiră la braţ şi acum înaintau prin nişte coridoare prost luminate, între pereţii negri ai unei fundături înguste, coborîră nişte trepte umede, de lemn aproape putred, prost apărate de o bară de fier nesigură. La stînga, un fel de vizuină deschisă lăsa să ghiceşti în întunecimea incertă nicovala tăcută a unui lăcătuş care nu se vedea. Ca şi cum nimic nu trebuia să lipsească melodramaticei puneri în scenă, un corb, foarte jumulit, ţopăia pe marginea unei platforme. — La soileală!

— i se adresase Alexis şi luîndu-l în braţe se repezi pe aceleaşi scări, făcînd cale întoarsă, ca să revină peste puţin, spunîndu-i că pentru o artistă ca ea singurătatea, izolarea nu sînt cele mai recomandabile lucruri: o s-o introducă, chiar în seara aceasta, într-o lume **pentru** ea necunoscută. Emoţionată, Ginda spuse că pentru această treabă trebuia să se prezinte altfel, să facă o bună impresie.

Erau în stradă şi tocmai conveniseră asupra orei şi **locului** de întîlnire cînd, un tip se opri în faţa lor şi, surprins că-l vede pe Alexis, exclamă grav:

— Tu, aici! Prin ce minune?! Dar eşti mort de optsprezece luni!

— Tăcere, şopti misterios Alexis, e un secret pe care-l duc în mormînt; şi tipul dispăru mulţumit.

în lumina becului şi a unei vitrine fata, perplexă de acest neobişnuit dialog macabru, se uită iar la omul cu monoclu pe nasu-i mare, monoclu pe care el îl purta nu numai pentru a epata, dar mai ales pentru a-şi ascunde găvanul din ochiul său de iad, de peşteră demonică, şi faţa lui verzuie, cu barba ca ferăstrăul, parfumată acum cu smirnă, i se păru chiar frumoasă, iar felul ciudat şi paradoxal de a vorbi, de o bizarerie studiată, mantaua aruncată pe umeri, toate acestea îi dădeau înfăţişarea unui personaj din alt secol, care-i inspiră o respectuoasă admiraţie.

— Ce-i cu corbul acela? îl întrebă.

— Eu duc existenţa unui păstor care-şi creşte oile într-o odaie, îi răspunse el, şi care bea apă de mare dintr-un craniu ... Şi fata ascultă cu admiraţie paradoxalul lui răspuns şi îşi aminti că văzuse într-adevăr pe sobă un craniu, aşadar, trebuia să fie acolo şi un corb bătrîn, jumulit, ca-n vechi ilustrate.

— Atunci, îi răspunse ea conform aceleiaşi logici, eu mă duc să-mi văcsuiesc unghiile.

Se întîlniră la ora fixată şi Alexis văzu că fata e **îm**brăcată destul de fistichiu, luară un tramvai spre Bariera Vergului.

— O să te duc la circiuma clădită între mări.. ., îi spuse Omul cu barbă lungă, cum îl boteză ea în taină.

— Printre piraţi? întrebă ea cu o voce angelică, în contrast cu îmbrăcămintea-i de carnaval.

—■ E bine că te-ai îmbrăcat aşa, poate prindem chiar

un carnaval.

— Piraţi literari, care dorm în hamace.

— Cranii . ..

— Da, au şi cranii pe pereţi, dar cultivă în ele plante. Alexis părea un corsar cu mănuşi galbene. Cînd se dădură jos, păşind prin ulicioare întunecoase, simţi parcă, aşa cum o ţinea de braţ, nesiguranţa ei, mersul îndoielnic, poticnit; vibra o teamă în trupul ei şi doar curiozitatea îi dădea o vagă speranţă, uşoară, în celălalt talger al fiinţei ei. Atunci el o încurajă:

— Să ştii că sînt în fond nişte ciudaţi care vorbesc în limbajul zeilor.

— Sînt şi pictori? . ..

— Bineînţeles, toate categoriile. Eu fac parte din statul major al bandei.

— Mama boemilor.

— Exact. Dar, află că aşa săraci cum sînt, speranţa este religia lor, încrederea în sine este codul de legi, caritatea e bugetul lor.

— îţi faci autoportretul, intui fata.

—• Ai ghicit! spuse el cu surprindere.

— Continuă. E foarte interesant. . .

— Toţi aceşti băieţi sînt deasupra nefericirii şi destinului lor, chiar dacă norocul nu le-a surîs, mereu depinzînd de un „dacă", spirituali ca foiletoanele lui Arghezi, veseli ca nişte iubitori ai paharului.

Evită însă să-i spună că printre aceşti tineri despre care se spune că dau speranţe existau mulţi care, ignorînd viaţa practică, trăiau într-o adoraţie reciprocă, negînd totul, închipuindu-şi şi crezînd că arta începe cu ei; şi ea face parte din această categorie, gîndise corsarul, numai că ea nu *ignoră viaţa practică* — tineri care îşi imaginau că stînd în mansardele lor îşi închipuiau în lenevia şi oblomovismul lor — autori, în cel mai fericit caz, ai unui volumaş gros cît o lamă de ras, că prin această „operă" au spus tot şi aşteptau ca admiraţia publică şi bunăstarea să le dea asalt şi să intre în mansardele lor spărgînd uşa; unii dintre ei erau bizari, îşi ziceau discipolii artei pentru artă, iar după credinţa lor arta pentru artă însemna a se diviniza între ei, a nu ajuta întîmplarea, care nu le ştia nici măcar adresa, aşteptînd piedestalele să vină să li se aşeze sub tălpi.

Ginda avea să-şi amintească mai tîrziu de acea seară, de lumea bizară pe care urma s-o cunoască, şi o cunoscuse,

de vorbele lui Alexis, despre care, acum, cînd lucra frenetic la coproducţia româno-americană, îi aminti cineva din vechii camarazi, unul care rămăsese tot un pescuitor de lună, trăind tot în marginea obiceiurilor, trăind din- tr-o hrană himerică, unul pe care-l întîlni într-o dimineaţă în Obor, nesigur pe picioare, cu o expresie blîndă şi timidă şi care avea un fel ciudat de a fi. Nu puteai sta mult în apropierea lui fără să fii uimit, apoi interesat, apoi bucuros să-l asculţi, deşi mintea lui care funcţiona în salturi şi ca pe arcuri pînă la urmă te enerva, căci revenea mereu asupra aceloraşi lucruri, intrase în lumea artelor, ca mulţi alţii, fără voia artei, acum insul, Ginda îi uitase numele, purta un coif de hîrtie pe cap, pus de o gloată batjocoritoare, beat ca un husar şi urlînd refrene deocheate; nu se ştie prin ce miracol o zărise pe Ginda care se cobo- rîse din maşină, cuprinsă de nostalgia acestei lumi pestriţe, atît de reale, cu dorinţa de a se pierde prin mulţime, de a intra într-un bufet şi de a comanda o ţuică de Turţ, aici, unde nimeni nu o ştie, şi iată, se auzise strigată.

— Sînt Contele! Ştiţi. . ., moara, statuile ... Doamna Ginda . . . Prieten cu Morutzi . . . Oh, ce vremuri! Şi îi relată pe loc cît a băut. Sînteţi pictoriţă, frumoasă ... Eu sînt ultimul dintre boemi. Unii şi-au închipuit o boemă de laşi. Eu am să le arăt una disperată şi ameninţătoare. Prietenii mei se cred liberi, dar nu sînt. Dar nu ne e frică, feţele noastre se luminează, se luminează de un rînjet; dar nu rînji, se clătină doar şi o privea pe Ginda ca printr-o ceaţă — De ce-i trataţi pe aceşti oameni, că sînt oameni, nu?! — *artişti,* drept nişte derbedei? Cine vă dă acest drept? Sînt gata, ziceţi voi, să-şi fure unul altuia o monedă nouă sau o idee veche? Sînteţi sigură de asta?! Şi ce vă inte- reşează moneda, dacă nu iese din buzunarul dumneavoas- tră, în jurul lor se adunase lume, Ginda se simţea stingherită. Cineva îi spuse, probabil cunoscînd-o:

— Mai bine ai face dacă i-ai da un adăpost, şi omul arătă vag într-o direcţie.

— Nu-i adevărat, protestă Contele cuprins de o beţie oratorică, dar şi de o surprinzătoare demnitate — am umblat din cafenea în cafenea, din birt în birt, din bufet în alt bufet. . . Am golit cincizeci de ţapi (de bere probabil), dar am doborît cincizeci de bădărani.

— Ăsta nu e un om, e un butoi, se auzi o voce.

— Alexis ... mi-a fost prieten ..., am dormit amîndoi

deasupra unui grajd, acum e mare regizor! Nu i-aş reproşa, scumpă doamnă ... Eu mă numesc Cutzianu! Sînt pictor. Portretist! Care-i numele dumneavoastră, numele mic .. .

— Ginda, îl ajută aceasta cu dezinvoltură.

— Nu i-aş reproşa lui Alexis, reluă el parcă trezindu- se brusc, că a reuşit să iasă din umbră, că şi-a creat, nu-i aşa, o reputaţie, că din sărac a ajuns bogat, foarte bine! Da, foarte, foarte bine. Bravo lui! Dar odată ajuns acolo, unde îl duceau instinctele — ca şi pe dumneavoastră — unde îl duceau, nu-i aşa, temperamentul şi talentul, ca să zic aşa,... nu i-aş reproşa, pe cuvîntul meu, dacă acum n-ar fi crezut de cuviinţă să înţepe cu ironiile sale pe tovarăşii rămaşi în urmă... şi, ca un Iosefini plebeu, scoase de sub haină un şoarece alb şi îl ţinu de coadă, deodată foarte amuzat, lumea exclamă surprinsă, speriată, femeile adunate în jur işi făcură cruce, chiar Gindei i se făcu greaţa,- dar apăru cineva care îl scoase din mulţime, Ginda umblă repede în poşe ă — voise să-i dea bani, dar se răzgîndi — şi-i întinse, îrminte de a dispărea şi ea într-un bufet să-şi bea ţuica de Turţ, o carte de vizită, şi îi strigă s-o sune. Ginda nu mai intră însă în ziua aceea în nici un bufet, o tulburase totuşi această întîlnire, acest „Conte* în zdrenţe, juca rolul „nebunului", al clownului de la Curte, care avea voie să spună orice, vechi camarad al unei seri care avea să-i pecetluiască ei, şi într-o măsură şi lui Alexis, să-i marcheze definitiv destinul. Ce spusese acest *om: că ea e o* parvenită, că şi Alexis e un parvenit, şi se îndepărtase de toţi foştii prieteni. Dar ce mai spusese? .. . Era prea tulburată încă de întîlnirea neprevăzută şi, stînd în maşină, îşi aminti că Alexis îi povestise cum împărţise o „mansardă", un pod deasupra unui grajd, cu acest „Conte", descriere pe caire el i-o făcuse cu amuzament, dar care ei i se păruse lugubră: îi vorbise cum în acea încăpere, dacă se putea numi astfel, nu exista nici o mobilă propriu-zisă: un pat amărît, din care curgeau paiele, care servea ziua drept „divan", într-un colţ, un bufet cumpărat de la Talcioc, ce aducea a stil Ludovic al XV- lea, ale cărui podoabe de aramă fuseseră vîndute într-o zi, cei doi amici, ca să se încălzească inventaseră un sistem ingenios, botezat pompos: sobă. Făcuseră în podea o gaură de un metru pătrat, prin care ţîşnea o coloană de aburi veniţi de la grajdurile de dedesubt. (Văzuse şi la Paris, noaptea, oameni dormind pe grătarele trotuarelor, pe care

aşternuseră ziare, primind căldura de la liniile subterane ale metrourilor). Acest sistem caloric inventat de Alexis şi Conte, deşi mirositor, întreţinea o căldură plăcută şi lupta împotriva vîntului de iarnă care pătrundea prin ferestrele care nu se închideau . .. Dar în seara aceea, după ce străbătuseră, ea înfrigurată, el dezinvolt, mahalale desfundate, pătrunseră într-o cameră în care cinci sau şase mese înţepenite solid pe picioare de fier se înşirau de-a lungul unui divan, ale cărui perne pătate arătau ce mult au fost întrebuinţate, cuiere din oase de animale susţineau lodene rupte, pălării mototolite, cîţiva din aceşti componenţi ai areopagului artistic fumau tăcuţi din lulele, cratere nevăzute fumegînd pe lîngă pereţi, cîteva cranii cu flori în ele, hamacuri în care dormitau fete sau băieţi slinoşi, într-un colţ un tip sculpta ceva într-o traversă de cale ferată, în alt colţ, o fată frumoasă poza ca o tînără Veneră unui tip. La sosirea celor doi se auziră exclamaţii, aplauze, cei de la masă ridicară paharele, somnoroşii din hamacuri se ridicară şi ei.

— V-am adus, domnilor, domnişoarelor, pe autoarea celebrului eseu, pe care desigur l-aţi citit şi care a apărut ca articol de fond în toate ziarele . . ., începu Alexis.

— Titlul! Titlul!, se auziră voci.

— Bravo!

— Titlul este următorul: *Eseu despre incomoditatea comodelor!*

— Ura!

— Bravo!

Toţi erau în delir.

— Genial! Aplauzele nu conteneau.

— Această zeiţă, *Ginda Mavrodin* — şi nu uitaţi acest nume! — este un teritoriu! Un teritoriu situat între îngeri şi demoni, la 40 de grade deasupra latitudinii masculine şi la două grade sub tot ce se apropie mai mult de Ecuatorul lui Dumnezeu.

— Excelent!

— Trăiască!

— Să se dezbrace!

Corsarul, înălţîndu-şi barba lui ca un ferăstrău, potrivindu-şi monoclul, adulmecînd parcă din nasul lui neverosimil de mare, pe care îl purta ca pe o aleasă podoabă, flutură mănuşa galbenă şi le strigă, îi potoli repede.

— V-am spus, duduia, zeiţa noastră, e angelică şi

puritană!

— Afară!

— Staţi, cu toate acestea se va dezbrăca. Deocamdată să bem! Era o adunătură în care fata nu ştia ce să distingă, unii păreau gangsteri, alţii cerşetori, pe feţele unora se ghicea o fatalitate asasină, se vedea pe alţii, din aerul pe care îl degaja ţinuta lor, că muza le era mamă vitregă, arta călău.

— Să bem pentru mama boemilor! şi cîţiva veniră să ciocnească cu Alexis corsarul, care îşi flutura mereu barba ascuţită, coama lui mare, alţii, din această bandă hirsută şi zgomotoasă, înălţară doar paharele în chip de salut, fata care poza puse şi ea mîna pe pahar şi îl bău repede, reluîndu-şi apoi poziţia de statuie.

Curînd se auzi la ferestre scîrţîit de viori şi falanga sacră a boemei fu cuprinsă de un satanic delir; urletele nu conteneau, cei din hamacuri săriră desculţi pe pămînt, odaia nu avea parchet, hoarda gălăgioasă nu-şi conteni delirul nici cînd ţiganii lăutari intrară în casă în urletele şi aplauzele tuturor, în această gălăgie Alexis îşi scoase pipa şi, punîndu-şi-o la butonieră ca pe o floare de cîmp, îi şopti:

— Să ştii că pînă la urmă trebuie să te denudezi. Priceput?!

— O.K., făcu ea şi păşi dezinvolt spre unul din cranii în care erau muşcate şi busuioc, simţi mireasma busuiocului sălbatic şi-şi aminti de biserică, de femei umile, bătrîne, ţinîndu-l în mîinile lor cucernice.

— Aş vrea un craniu, îi spuse ea lui Alexis, care o ţinea de braţ mîndru şi posesiv.

— Doriţi ceva frumos?

— Da, pentru atelier.

— Vă servesc ..continuă el jocul. Am un cap tînăr, cu toţi dinţii, am să-i articulez falca, o nimica toată. în opt zile îl veţi avea.

Un tip, care stătea rezemat de perete, lîngă *craniul cu flori* — titlu de tablou, gîndi Ginda Mavrodin, şi care făcea impresia că se plictiseşte — purta pe cap un joben uzat, era încins cu o eşarfă roşie şi verde — îi zise lui Alexis:

— Dumneavoastră, care sînteţi Mama boemei, se spune că vreţi să ne părăsiţi...

— Nu văd de ce aş continua să mă ocup de evenimente care nu mă interesează ...

— Dar, domnule Morutzi, pierzi o situaţie frumoasă!

Eşti bulibaşă, staroste, Mamaaa . . .

— Zău că nu merită.

— Dar ce vrei să faci, domnule Morutzi?

— Nimic. Ca să nu faci nimic n-ai niciodată nevoie de prea mult timp.

Unii povesteau legende hazoase. În alt cerc Alexis fu interpelat de o dulcinee cu o înfăţişare destul de lugubră.

— Nu vă plictisiţi în mansarda dumneavoastră, domnule Morutzi?

Alexis o privi scoţîndu-şi lornionul, studiind-o cu ochiul lui negru, fugit într-o parte.

— Am auzit că locuiţi lîngă un cimitir, rosti fata (Ginda nu văzuse cimitirul, e adevărat că nici nu se uitase pe fereastră).

— Pot vedea de la fereastră toate convoaiele funerare, îi răspunse Corsarul.

— E foarte monoton, observă fata.

— Ah, nu, duduie, nu-i niciodată acelaşi convoi.

Unul din ei decora un perete cu figuri violent colorate, numai femei.

— Acela e ciclist, muzician şi fals ţigan, o lămuri Alexis.

Cel care spunea snoave, fără să se întrerupă din povestit, îi strecură lui Alexis un bileţel, pe care acesta citi: „Ai putea să-mi împrumuţi zece lei?", apoi i-l întinse Gindei, filosofînd:

— Orice om poate să-şi bată joc de cruzimea şi stupiditatea universului, făcînd din propria viaţă un poem de incoerenţă şi absurditate. Aşa fac şi eu.

— Adică?

— Visez să fac filme şi mă fin de pictură.

— Mi-e sete.

— Să-ţi torn absint?, majoritatea beau vodkă. **Fata se** profilase pe vin, voia să nu se îmbete .. . *încă.*

— Vreau apă, spuse ea serios.

— Dacă-mi pozezi . . .

— La tine în . . . atelier, spuse ea.

— în marele nostru atelier de patrafire?

— Da.

— Nu se poate.

— De ce?

— Fiindcă se află la etajul întîi şi jumătate.

— îţi pozez aici, numai adu-mi un pahar cu apă.

Alexis se execută şi cînd îi întinse paharul, o preveni cu

glas înalt, ca să-şi uimească asistenţa:

— Te otrăveşti, Ginda, apa conţine toţi microbii **de** pe pămînt şi din cer, şi foarte grav, pentru a-şi uimi şi mai mult galeria, luă o călimară cu cerneală roşie de **pe** masă şi îşi turnă ... în absint, cum numea el vodka, **cî-** teva picături, apoi bău paharul dintr-o răsuflare.

Un corn de vînătoare se auzi, ca un semnal şi lăutarii îşi încercară viorile şi începură să cînte.

Cîţiva începură să danseze, strecurîndu-se printre fetele care pozau şi cioplitorul în traversă, majoritatea purtau — «bservă Ginda — pantaloni de catifea foarte largi la tur şi la coapse şi strînşi la gleznă, purtau un tricou de lînă de-a dreptul pe piele, sub care ascundeau cartoane, hîrtii, albume, schiţe, manuscrise,- fetele îmbrăcaseră vesta scurtă, strîngînd şi scoţînd în relief şoldurile, vestă cu guler înalt, ofiţeresc, îşi acopereau fruntea cu pălării conice, cu borurile largi. . .

— Tu eşti ziua verde, îi şopti el.

— Şi tu?

— Eu, o pasăre de noapte, şi devenind deodată grav ridică în aer un deget socratic — O să fac un film în culori, asta numai pentru ochii tăi verzi. Deocamdată sînt un boem al oceanului. Corsar ... Sărmană fericire .. adăugă şi făcu semn să i se aducă un şevalet şi sculele necesare.

Tot prin semne îi dictă Gindei să se dezbrace şi **aceasta** o făcu firesc, nu înainte de a cere un pahar de ,,absint". Avea un trup luminos, neverosimil, pînă şi lăutarii se opriră; aşa ceva nu mai văzuseră nici ei, fata era încinsă peste mijloc cu un lănţişor de aur fals, dar care părea veritabil, purta la glezna stingă o brăţară, cîteva degete de la picioare erau împodobite cu strălucitoare inele, părea neverosimilă în frumuseţea ei; Alexis se apucă frenetic de pictat, dar, lucru curios, înfigea penelul numai într-o singură culoare; în încăpere se lăsase liniştea, nu trecu mult şi Corsarul oceanelor ridică tabloul în aer; toţi rămaseră uimiţi; pe pînză nu se zărea nici o figură, era toată vopsită în verde, un verde diafan, pastelat, iar la mijloc o linie galbenă, subţire; Ginda doar pricepu semnificaţia acestui tablou. Erau ochii ei.

Ceilalţi aplaudară, scoteau exclamaţii admirative.

— Titlul!, strigă cineva.

— Nu-i nici murdară, nici veninoasă!, rosti o altă voce.

— Vrem titlul, se auzi vocea spartă, de ocnaş, a altuia.

— *Portretul unei amante arţăgoase* — sau *Dubla divinaţie!* — rosti el.

— Am iubit în viaţa mea două moarte!, se auzi iar vocea spartă a ocnaşului.

— E aprigă, cu gura ştirbă, ca botul unui tun vechi!

— Am răguşit ascultînd-o pe această doamnă; şi Ginda pricepu complimentele. Alexis se simţi însă dator să lămurească tăcerea ei.

— Fata aceasta trăieşte permanent în azur, totdeauna departe de pămînt.

— Genial!

— Vino să te sărut, sceleratule!

— Ne-ai martirizat!

— Ştie povesti minunate întîmplări, se auzi vocea dominatoare a Corsarului, şi le povesteşte cu un glas aşa de dulce, încît cei care l-au auzit nu vor uita niciodată această voce ale cărei inflexiuni sînt atît de suave, că le asculţi cum asculţi un cîntec.

— S-o auzim!

Ginda îşi luă furoul aruncat pe masă printre sticle şi pahare, dar Omul cu faţa palidă, Omul cu barba lungă, Corsarul, Mama boemei îi făcu semn să stea.

— E o statuie. Şi numai mie îmi vorbeşte! Numai eu cunosc limbajul secret al statuilor. Avea faţa verde, de damnat, pronunţînd mereu cuvîntul statuie se repezi spre alte două fete şi le porunci să se dezbrace, apoi, cuprins de inspiraţie, începu să le vopsească în... alb. Ginda ştiind că urmează şi ea la rînd, simţind că îi e frig, începu să golească cîteva pahare de vodkă — absint, unul după altul. Lăutarii începură să cînte, viorile suspinau, se auzeau sticle spărgîndu-se de pereţi, şi cînd toate trei fură vopsite, Alexis le aşeză în poziţii suave şi fetele păreau într-adevăr nişte statui; cele două purtau nume exotice; Berta Marsot; Alexis ordonă să se vopsească trei lăzi în alb (lăzile-canapele) şi cînd totul fu gata, această *triplă divinaţie* fu poftită să iasă afară şi se auzi iar cornul de vînătoare care dădu semnalul plecării. Ginda rîdea, ară- tîndu-şi dinţii ei de fildeş şi, cînd falanga sacră, banda hirsută ieşi afară, văzu că se făcuse de mult ziuă, un soare cald, de septembrie, luna tuturor candorilor, îi învălui, o clipă se făcu linişte, uimiţi de frumuseţea cerului care învăluia cele trei statui mergătoare, care păşeau desculţe pe pămîntul umed, se terminase noctambulismul lor deocheat, lumina

suavă a soarelui stins topi în ei setea bacanalelor titanice, a orgiilor satanice, pletoşi şi bărboşi, în pantalonii lor de catifea şi fetele în veste de manechin — toţi, după un timp, păşeau în rînd — în frunte era Alexis, urmat de statui — scandînd într-un ritm repezit:

— Un, doi, holera! holera, treceau pe lîngă grădini de vară unde lumea aşezată mînca cîmăciori şi se ridica grăbită să vadă minunea, dar hoarda dezlănţuită îşi continua triumfalu-i marş: — Un, doi! Holera! Holera!

Ajunseră într-o piaţetă, în apropierea unei bisericuţe aşezară drept soclu cele trei lăzi care păreau de marmură şi fetele fură urcate în poziţii adecvate, cu cîte un braţ ridicat în soare, nemişcate, fără să clipească. Stăteau în atitudinea celor trei graţii.

Lumea defila uimită, prin faţa celor trei făpturi dezbrăcate, pe care le luară drept statui, haita, devenită gravă, se învîrtea şi ea. Deodată, în apropiere se opri o maşină şi din ea coborîră mai mulţi bărbaţi care se amestecară printre ceilalţi admiratori ai grupului statuar.

— Nu ştiam că se inaugurează aceste statui, spuse unul din ei, desfăcîndu-şi haina şi lăsînd să i se vadă o mare centură de aur.

Văzînd maşina şi pe omul a cărui centură grea, de aur, strălucea în soare, Alexis Morutzi îşi spuse că ar fi cazul să înceapă ceremonia inaugurală. Faţa îi devenise şi mai verde. începu:

— Doamnelor, domnilor! şi privind spre omul cu centura de aur, îi simţi apăsarea privirii. Ştiu că nu sînt cel dintîi care inaugurează acest monument, dar în clipa aceea cineva îl strînse de braţ cu o forţă neobişnuită şi Alexis recunoscu în omul cu centura de aur 'pe Felix Huniade, îl ştia, toţi îl recunoscură şi îi făcură loc, deschizînd un culoar ca bărbatul să se poată apropia, mulţi din trecătorii opriţi la acest ceremonial crezură că venise anume la inaugurare.

— Cum puteţi să vă jucaţi astfel?, îl apostrofă omul cu un glas în care se ghicea severitatea abia disimulată.

I se răspunse:

— Nu ne jucăm deloc!

Lumea începuse să murmure, nedumerită, ce era aceasta?

— Dar sînt vii! şi Huniade privi cu ochii lui scînteie- tori spre .. . statui, privirea i se înfipse fascinată în ochii verzi

ai statuii din mijloc, glasul lui se înecă, privirile se întîlniră, în aceeaşi undă fierbinte, hipnotică.

— Ni se tot spune să studiem după antici, vorbi Alexis, simţind că este în pragul leşinului din cauza strînsorii de fier care îi rupse braţul, o simţea tot mai puternică, mai fierbinte — da, după antici, dar marmura e scumpă! Aşa că am găsit că-i mai bine să luăm statui din carne şi oase ...

Murmurul mulţimii crescu cînd cele trei graţii începură să-şi lase braţele şi să coboare ca într-un miracol, înviind ca într-o nescrisă legendă, şi să-şi îmbrace hainele aduse în grabă de bărboşii lor prieteni.

Huniade nu-l auzise pe Corsarul cu barba ca ferăstrăul, nici nu-i observase culoarea verde a feţei, nu vedea decît ochii aceia verzi, ochii de culoarea ierburilor de pădure, ierbi neumblate, pe care numai rouă şi soarele le mîn- gîia, de aceea poate era în ei atîta rouă, atîta soare, atîta pădure umbrită şi fata, îmbrăcată acum, îi surise cu ne-maipomeniţii ei dinţi de fildeş, Huniade îl lăsă din strîn-soare pe Alexis şi ca într-o vrajă se apropie încet de fata aceasta îmbrăcată în rochia de taft, avînd toate culorile pădurilor în toamnă. Se recomandă:

— Felix Huniade .. .

— Ştiu, şopti la rîndu-i fata, aceeaşi şoaptă, ca a lui, numai că glasul ei era cu adevărat un cîntec. — Ginda Mavrodin, spuse ea grav, ca şi cum i-ar fi dezvăluit un secret, o mare taină, o taină pe care numai ei doi aveau voie s-o ştie — Pictoriţă, adăugă ea, şi din nou ochii ei, întunecate păduri, se înrourară însoriţi.

—- îmi pare bine. Nespus de bine.

— Şi mie, murmură ea, susur de izvoare abia auzite, curate, lunecînd peste pietrişul lucios al albiilor de munte.

— Iată cartea mea de vizită. Să-mi dai un telefon. Te aştept, spuse el cu aceeaşi neaşteptată emoţie, care-i stri-vea glasul, şi-i întinse mîna, strîngîndu-i-o puternic, în- cît fata se aplecă, era gestul lui reflex şi dîndu-şi seama că o face să sufere, obligînd-o, ca pe toţi cu care el dădea mîna să se crispeze, o slobozi din strînsoare şi, ridi- cîndu-i-o, i-o sărută, mîna ei vopsită, de tremurătoare şi nelumească statuie vie. Şi se răsuci.

Apropiindu-se de Alexis, îl privi cu bunăvoinţă, îl bătu pe umăr încurajator, parcă vrînd să-l felicite; da, acest bărbos îi scosese în cale *femeia,* care ştia că va deveni femeia vieţii lui şi că îl va ţine într-o dulce robie, o robie

dorită de el, visată de el, jugul lui de aur, temniţa lui de diamante şi platină.

— Sîntem artişti, zise Alexis.

— Să vii într-o zi la mine . . ., o să-ţi dau şi marmoră, domnule ... îi spuse Huniade.

— Morutzi..., Alexis Morutzi!

— Bine, aprobă Huniade ... Bravo, spuse el absent. Să mă cauţi, frăţioare ..., şi îi strînse mîna cu aceeaşi forţă, încît Alexis se aplecă gata să îngenunche, răpus. Şi cînd mîna îi fu eliberată, de durere Alexis nici nu mai auzi nimic, avea ochii injectaţi, iar apoi, buimăcit, în tramvai, în drum spre mansarda lui de lîngă cimitirul Bellu, rămase tăcut, verva îi dispăruse, privea doar spre Ginda şi o simţi străină şi îndepărtată, avînd ceva glacial în ea, straniu, ori poate această impresie venea de la faptul că fata avea faţa vopsită, faţă marmoreană, de rece statuie, îi căută privirea, dar ochii fetei erau de gheaţă, străini şi ei, absenţi la tot ce era în jur, pradă parcă unor privelişti şi ţinuturi nemaipomenite, miraculoase, pe care doar ea le vedea.

Ajunşi acasă, încercă să şi-o apropie, să glumească, în timp ce privea în jur, la mobila sărăcăcioasă, la craniul sinistru.

— Am trimis mobila şi tapiseriile la ţară, încerca să glumească, dar fata îi surise îndepărtat, stins, fără să-şi arate nemaipomeniţii ei dinţi de fildeş, în contrast cu părul negru.

—• N-ai baie . . ., spuse ea, pradă aceleiaşi absenţe, aceleiaşi depărtări, aceleiaşi lumi vrăjite, numai de ea văzute.

— Nu e montată marmura de Carrara ... — N-ai văzut-o în marele antreu?

— O, da, uitasem, încercă la rîndu-i să glumească, apoi se aşeză pe comodă, cu mîinile în poală, ca o ţărancă obosită, pe buza unei brazde.

— De fapt, Ginda, rosti grav şi nemaipomenit de trist, de răvăşit şi el, mansarda e tristă ca celula unui captiv sau, mai exact, ca odaia unui exilat.

După un timp ea îi spuse cu o voce gravă şi limpede, însoţită de un oftat eliberator, un oftat care avea şi o imprevizibilă, paradoxală bucurie în el.

— Şi eu sînt o ... captivă.

— Ştiu, rosti el stins.

— Da, am devenit o captivă.

— Da . . .
— într-o mansardă, într-o celulă.
— Sper ca celula ta, mansarda ta, adică, să nu fie tristă.
— Să sperăm ...
— Eu îţi doresc asta.
— Ştiu, Alexis ... O să-mi fie dor de tine ...
— îmi pare rău că nu ai baie să te poţi... duşa.
— Nu-i nimic. Pe statui le spală doar ploile. Poate a venit ploaia şi o să înfloresc .... şi rîse. — Nu-ţi place? Cînd statuile înfloresc... fredonă ea, glas de azur, clinchet de clopoţel.

— Culcă-te, îi zise el autoarei visatului eseu despre incomoditatea comodelor — şi-i arătă ... comoda incomodă, desfundată şi şchioapă, pe care ea stătea visătoare şi dusă.

Fata se întinse îmbrăcată. închise ochii şi, după un timp în care Alexis stătu gînditor şi abătut pe unicul scaun, ea, care nu dormea, îl observă, cu ochii întredeschişi, cum **el** intră cu scaunul în mină în dulapul mare, cumpărat de la Talcioc, dispare, închizînd uşile după el, îl văzuse înainte ridicînd nişte haltere, apoi ridicîndu-se în braţe, stînd cu capul în jos şi picioarele ridicate, mult timp, scoţîn- du-şi pipa pe care o ţinuse la butonieră, ca pe o floare de cîmp şi aruncînd-o în aer ca apoi s-o prindă iar cu dexteritate, dar nimic din aceste bizarerii n-o surprinseră peste măsură, cunoştea personajul, dar chestia cu dulapul o surprinsese cu adevărat, uluind-o, buimăcind-o. în cele din urmă îşi spuse că poate acest dulap dădea, printr-o uşă secretă, într-o altă încăpere?! La ce nu te puteai aştepta de la Omul cu faţa verde? Pradă celei mai mari nedumeriri, Ginda adormi greu, dormi rău, obsedată de seara aceea, de adunătura zgomotoasă, hirsută, auzea viori, cornul de vînătoare, sticle spărgîndu-se, apoi visă o centură **de** aur care-i cuprindea bustul, apoi centura se prefăcu într-un lung covor de aur, presărat cu diamante şi flori de pădure şi seara, tîrziu, trezindu-se iluminată lăuntric de frumosul ei vis, se sculă, răsuci comutatorul şi lumina inundă mansarda. 11 strigă cu glasul ei devenit iar clinchet de argint, glas celest, şi uşa dulapului se deschise şi îl văzu pe Morutzi aşezat pe scaun în mijlocul halterelor.

Se despărţiră firesc, fără tandreţe, dar şi fără înstrăinare, fără să ştie, nici unul dintre ei, că nu aveau să se mai întîlnească decît peste ani şi atunci prin intermediul Frederikăi. Ciudat, Alexis recursese la alte mijloace, ale

lui, ca şi cum o uitase pe Ginda, incit se întrebă odată dacă fata aceea, fata din celebrul portret (pe care îl păstra şi acum): *Portretul unei amante arţăgoase* sau *Dubla divinitate,* existase cu adevărat, cum se întreba cu aceeaşi uluială dacă mai existau acele figuri din falanga sacră a boemei, şi dacă el fusese vreodată, aşa cum îi spusese Gindei, specialist în arta de a creşte sardele şi pescuitor de lună . ..

O 1NTILNIRE

De la tribunal Mituşa Bumbului păşind printre pietonii urbani care întorceau capetele admirîndu-i pantalonii bufanţi şi cotierele, venise direct aici, la *Căfprioara de argint,* cunoscutul local de lux al capitalei de judeţ. Un om după ce pierde un proces ori se aruncă în faţa trenului, ori merge într-un restaurant de lux, contabilul şef al renumitului ceape *Ogoarele,* preferă varianta a doua. Terminase acum de mîncat şi băuse aproape un litru de vin după ce, în deschidere, îşi comandase o sută de şliboviţă — ba, culmea! — chelnerul îi făcu un semn cu ochiul şi el îi făcu la fel, şi după acest schimb de mesaje tovărăşeşti îi aduse, împachetate în hîrtie, şi trei pachete de Kent, ţigări lungi, americane de care el nu fumase încă, îi văzuse numai pe cîţiva tineri ceapişti cu aşa ceva, dar le acceptă, se gîndi la Preşedinte, la Bota — mai cumpărase ceva pentru el, dar asta avea să constituie marea surpriză, veni iar chelnerul, îi prezentă pe o tavă mostre de prăjituri, el spuse, de, desigur, unde a mers Mia merge şi Lucreţia, îşi spuse şi alese, arătînd cu degetul spre cea mai mare dintre prăjituri, asta ca să-i demonstreze chelnerului şi ăstora din jur care habar n-aveau ce înseamnă un ceapist, ba, dimpotrivă, ăştia priveau ceapiştii cu un fel de dispreţ, s-ar putea pentru ca să se spună, uitînd de fapt că toţi ăştia şi

alţii, omenirea chiar, la început n-a fost nici mai mult, dar nici mai puţin decît o omenire cea- pistă. Ceapiştii stau la baza temeliei tuturor marilor cuceriri ale lumii. Nu ceapiştii au inventat focul, nu ei au inventat roata, să zicem, oare nu ceapiştii au desfiinţat comerţul cu sclavi, tot ei, ceapiştii au pus bazele descoperirii lamei de ras, a prafului de puşcă?! Ceapiştii au inventat pînă şi cifrele cu care el, Mituşa, lucrează şi le mînuieşte ca un artist prestidigitator?! Şi acum, poftim, el să nu-şi comande cea mai mare prăjitură?! Ei, nici aşa! Cine-s lamura omenirii? Ceapiştii! Şi ăştia se uită la el de parcă ei n-ar fi ceapişti, e adevărat, ceapişti ceva mai urbani care, de fapt, nu fac nimic, toată ziua în crîşme! Să reorganizăm viaţa şi activitatea ceapiştilor urbani! — strigă el cu un glas interior. îşi aprinse o ţigară. Hm, pufni contabilul, chibritul cine l-a inventat — ceapiştii! îşi răspunde el cu mîndrie. Acum toţi umblă cu chibrite şi nu-şi dau seama. Se miră cum opinia publică nu ia atitudine. Ce face în aceste momente opinia publică? Care este curentul opiniei publice mondiale?

El trebuie să fie la înălţime, indiferent de atitudinea retrogradă a celor din jur. Se vede treaba că ceapiştii urbani, indiferent de îmbrăcăminte, sînt mai retrograzi decît ceapiştii rurali. Mituşa se simţi deodată reprezentantul ceapiştilor rurali, a ceapiştilor de pretutindeni, de pe întregul nostru glob terestru! Fuma cu demnitate, îşi netezea mustaţa lui mică, pătrată, numai sub nări şi privea lumea gălăgioasă care popula pînă la refuz *Căprioara de argint,* localul de lux al reşedinţei de judeţ. De fapt de aceea şi comandase prăjitura aceea. Se gîndea că poate îi bagă pe toţi într-un nou curent de opinie publică. Erau aici mai multe lucruri de mirare: întîi tovarăşul chelner care îi dăduse ţigările astea lungi, pe care se tot căznise să le desfacă şi nu reuşi şi în cele din urmă rupsese pachetul şi îşi stinse ţigara lui Carpaţi de Sfîntu Gheorghe cu filtru şi ţinea acum tacticos ţigara Kent, lungă, chiar americană, tuşi la început şi înjură imperialismul în putrefacţie şi se gîndi că dacă-i în putrefacţie trebuie să duhnească, deşi, fu silit să constate, ţigara asta, tovarăşi, trebuie să recunoaştem, miroase destul de plăcut. Are parfumul ei, ca să zicem astfel şi nu altfel. Ospătarul veni iar cu tava, dar nici de data aceasta nu-i puse prăjitura pe masă. întrebă:

— Un wişki? Doriţi, un wişki?

— Bine-înţeles! De ce nu, tovarăşe! făcu Mituşa învăluit în fumul plăcut al Kentului.

La masa din spatele lui cineva povestea cu glas tare. Mituşa deveni deodată atent.

— într-un compartiment de tren, de mocăniţă într-o înghesuială foarte mare, lîngă geam stă un bădiuc cu clop mic şi păr cărunt. în faţă la picioare are un cufăr enorm. Vine controlorul:

— Biletele, vă rog ...

Bădiucul scoate din clop biletul şi i-l întinde fără să se uite la controlor. Acesta, după ce i-l compostează îi spune:

— Bade, pune cufărul ăla sus să mai încapă vreo doi călători.

Bătrînul, nimic, se uită în continuare pe geam.

— N-auzi, bade, să pui cufărul sus?

Bătrînul, nimic, se uită pe geam şi fluieră.

— Bade, eu îţi trîntesc o amendă de să te usture.

Bătrînul dă din umeri şi fluieră mai departe .. . Controlorul foarte nervos scoate chitanţierul şi îi dă o amendă de 250 de lei.

Bătrînul tacticos scoate banii şi îi dă fluierînd mai departe. Controlorul, exasperat:

— Bade, eşti bolund, pune cufărul ăla sus că doar ai plătit amendă! Bătrînul, fără să se întrerupă din fluierat;

— Să-l puie, în fras, ăla al cui e!

Şi toţi izbucniră în rîs. Apoi tăcură, Mituşa continuă să fumeze. între timp tovarăşul chelner îi depuse pe oi farfurioară marea prăjitură de spumă roz şi un pahar cu o băutură de culoarea aurului, ori a mierii de albine: era Wişki, se gîndi că trebuie să fie tare dulce, dacă te-ai lua după culoare.

— Cu gheaţă?

— Cu gheaţă, tovarăşe!

Şi se gîndi că iată un ceapist adevărat mănîncă şi vara gheaţă. Un semn al progresului. Şi gustă băutura: era ca dracu şi mirosea a ploşniţă, nu era deloc dulce. Asta se vedea clar că era o băutură a imperialismului în putrefacţie, pe cînd ţigările! Ei, ţigările aveau parfum. În mod sigur erau invenţia nu a imperialiştilor, ci a ceapiştilor americani! Oricum satul se apropie în mare viteză de oraş, îşi spuse el şi bău dintr-o răsuflare, să termine **cu** imperialiştii cît mai repede, şi se apucă cu răbdare de prăjitură.

— Permiteţi, tovarăşe..., auzi o voce ca o părere. **Nu,** nu i se păruse, în faţa lui stătea un om mic, cu un cap mic, cu o faţă lungă şi spînă, care îi surise cu nişte dinţi mari, ieşiţi, galbeni şi înnegriţi de tutun.

— O caifeluşă, vă rog, spuse omuleţul din faţa lui chelnerului care se şi prezentase, se aşeză deodată posesiv şi preocupat la masă.

Mituşa îl observă cum se repezi la piciorul scaunului şi ridică o geantă ponosită şi scoase de acolo un maldăr de hîrtii mototolite şi le depuse pe masă cu gesturi precipitate. Parcă la un semnal anume, ca omuleţul să poată vedea să scrie în acele hîrtii, se aprinseră luminile. Atunci Mituşa constată cu o oarecare satisfacţie şi surprindere că tovarăşul acesta din faţa lui purta chelie. O chelie mare pe un cap mic, cît un pumn de ceapist fruntaş.

La masa din spate continuau bancurile despre ţăranii agricoli.

— Badea Gheorghe, toată viaţa lui a mîncat numai carne, a tras la măsea, a pierdut nopţile şi a ajuns la 110 ani, dar arată ca de 130.

Şi toţi rîseră, să se strice, nu alta. Mituşa era din ce în ce mai atent.

— La o încrucişare de drumuri un orăşean opreşte un ţăran:

— Bade dragă, nu te supăra, care e drumul către Huedin, dintre astea două?

— Apoi, domnişor dragă, dumneata să meri pe ăsta, da' numai pe ăsta, că dacă meri pe celălalt nu ajungi, cîtu-i lumea, că ăla *vine* de acolo.

Hohote de rîs umplură localul.

— Unde duci vaca, mă Ilarie? — se auzi aceeaşi voce.

— La veterinar!

— Are tignafes?

— Ba!

— îi şchioapă?

— Ba!

— Păi, atunci de ce o duci la veterinar?

— Dacă-i a lui...

Cei din spate obosiseră de atîta rîs.

Mituşa se gîndi pe loc ca imediat ce ajunge acasă să organizeze un concurs de bancuri, despre ceapiştii orăşeni, care sînt de fapt un fel de ceapişti refuzaţi la export şi să vină aici, cîţiva, cu Dumitru în frunte şi să le spună-

duminica. Apoi îşi continuă trudnica-i lucrare înfigîndu-şi linguriţa în uriaşa lui prăjitură. I se părea prea dulce şi nu o putea mesteca, cum o introducea în gură se şi topea.

— Mafioţi!

Auzi Mituşa un şuierat şi privi în jur.

— Hoţii şi Mafioţii!

Auzi iar şuieratul şi nu înţelese nici acum de unde vine glasul. Continuă să mănînce, deşi nu-i plăcea. Se opri după un timp spunîndu-şi că o să facă o pauză şi abia apoi o să-şi continue supliciul, dacă a plătit-o, o mă- nîncă, ce dracu să facă, chiar dacă nu-i place. Un contabil şef, şi mai ales ceapist, trebuie să ştie să facă faţă tuturor greutăţilor. Abia acum observă că omuleţul din faţa lui îşi fixase privirea undeva spre el, o privire aprinsă, dar numai o clipă îl fixă, apoi se apucă iar de scris, murmu- rînd ceva. Mituşa continuă să mănînce tot mai în scîrbă, îngreţoşat aproape de dulceaţa lipicioasă a acelei creme uriaşe, meditînd la lipsa de gust a tovarăşilor orăşeni care mănîncă prăjituri şi îşi spuse cu îndreptăţire că dacă una ca asta atît de mare, de culoarea sîngelui este atît de rîncedă, puhavă, greţoasă, atunci una mică trebuie să fie, în mod normal şi logic, nu? — curată otravă. Gîndul îi trecu iar la proces, da, trebuie să recunoaştem că procesul acesta nu numai că îl preocupa, că îi făcea ciudă, îl irita, dar, pur şi simplu, îl obseda. Devenise pentru Mituşa o adevărată obsesie. Sala restaurantului se transformă deodată în alta, cea a tribunalului. Văzu iar pe avocatul care rîdea triumfător, pe Grigore Dâmbu, hoţu, care furase porumb ceapist, fusese prins, dat în judecată şi tot el, care fusese prins cu mîţa în sac, într-un sac cusut cu aţă albă şi cu toate miţele din sac, adică cu porumbul, tot el, Dâmbu, cîştigase. Era ceva în neregulă. îl vedea apoi pe Dumitru, preşedintele ceapeului, şeful lui, cum începe să ţipe la el, că adică el, Mituşa, n-a ştiut să apere cum trebuie interesele ceapiste. Adică în faţa intereselor ceapiste se dă cîştig de cauză unui individ care, pe deasupra, era şi hoţ. Ceapeul trebuie să cîştige. Individul este vinovat, ceapeul este nevinovat. Şi toate acestea din cauza unei ştiri în ziar. De fapt a unui flancfurtăr de gazetar, care a dat în ziar ştirea că în ceapeul lor, care era un ceape fruntaş pe ramură, culesul se terminase. Ori tîmpitul de avocat venise tocmai cu acest argument şi arătă în faţa onoratului tribunal că Dâmbu fusese prins cu sacul pe hotarul ceapist după această dată,

deci, de vreme ce se spune în ziar că porumbul la acea dată fusese cules, atunci fapta acestui biet ţăran este în afara oricărei logici, argumentele lui, ale avocatului, spunea el şi aici pronunţă în faţa onoratei curţi un cuvînt de toată ruşinea, spuse: argumentele mele sînt *irefutabile.* Şi se aşezase triumfător, rîzînd spre Mi- tuşa ca un bou prost. — Irefutabil, pe mă-ta, că nici nu ştii bine cuvintele, murmură Mituşa, omuleţul de vizavi tresări, aruncă spre el nişte priviri subţiri, ascuţite şi iuţi, apoi şuieră:

— Mafioţi! Hoţi!

— Chiar aşa, spuse la rîndu-i, involuntar, contabilul şef.

— I-refutabile . . ., ce-o fi cu născocirea asta, în loc să spună cum trebuie, el îi pune un *i're* în faţă; acum Mituşa se amuză şi începu iar truda de ocnaş la crema aceea nenorocită, care nu se mai termina, dar se silea cu înverşunare s-o dea gata, ca un adevărat reprezentant al ceapiştilor mondiali fruntaşi, dacă tot a plătit-o, trebuia să treacă şi peste acest obstacol, fie el chiar de netrecut, el, Mituşa nu se temea de greutăţi! Parcă îl auzea pe preş: Noi nu ne temem de greutăţi, dragi tovarăşi. Nu există imposibil, noi, cel puţin nu ne temem de greutăţi, tovarăşe contabil şef! în prezenţa lui Dumitru simţea că prinde puteri, era alt om, de aceea şi-l reaminti, şi-l readuse atît de viu în memorie îneît preşul, adică preşedintele — preşu îi spunea în semn de intimitate şi alint; de supunere şi fidelitate desăvîrşită, acum îşi auzea preşul, îi dădea şi lui să mănînce, oricum, o prăjitură în doi o mănînci mult mai repede, fie ea cît de scîrboasă, decît de unul singur, şi încă între atîţia dragi tovarăşi de la oraş, ceapişti urbani, care spun bancuri despre ceapişti rurali, în doi era cu totul şi cu totul altceva, era ceva ... I-refutabil, ca să zicem aşa. Oricum... I-refutabil... I-refutabil pe mama mă-şi . . ., înjurătura o rostise, fără să vrea, cu glas tare.

— Poftim?

— Poftim?! — întrebă tresărind Mituşa. Omul de la masă îşi strînse grăbit hîrtiile, le vîrî de-a valma în geanta lui ponosită şi ridieîndu-se brusc, se încheie la haină, îşi ridică pantalonii, se şterse la gură cu dosul palmei, apoi, arătîndu-şi dinţii lui mici,, galbeni şi înnegriţi, veni spre contabil şi, îr.tinzîndu-i o mînă mică şi unsuroasă, se recomandă cu o oarecare asprime în glas:

—- Toderică Vălvătaie! Poet agricol! .Făcu o pauză fixîndu-l pe Mituşa care, impresionat, se ridicase în picioare.

Omuleţul continuă să îl privească intens, vrînd să vadă ce efect au cuvintele lui asupra celuilalt, aşa ca şi cum Mituşa ar fi auzit numele lui Napoleon, să zicem, care stătuse cu el la masă fără ca el, contabilul, să-l fi recunoscut şi acum, poftim, deodată împăratul împăraţilor se ridică, vine la el, îi întinde mîna şi se recomandă: — împăratul Napoleon! După clipa destul de lungă de uluire, de buimăceală, contabilul şef îşi reveni şi aplecîndu-se foarte emoţionat şopti:

— Mituşa Bumbu, contabil şef — ceapist.

■— Toderică Vălvătaie! — reluă omuleţul şi faţa lui strălucea acum de încîntare, o încîntare superioară şi continuă: Poetul ogoarelor, fără haturi! Nimbul de lumină! şi Mituşa simţi ceva umed pe faţă, vru să se şteargă, dar i se păru necuviincios, spuse umil:

— Să trăiţi tovarăşu şef! Să trăiţi!

— Stai jos, dom'le! Ia loc! Aşea! Ceapist? — întrebă poetul agrar şi Mituşa simţi iar un jet umed, ca în urma unui strănut, pe faţă.

— Contabil şef ceape, spuse Mituşa continuînd să rămînă în picioare.

— Sînt foarte bucuros! Stai jos, dom'le, îi porunci Vălvătaie. Mituşa se aşează abia după ce însuşi poetul agrar binevoi să ia loc. Se priveau amîndoi. În cele din urmă Mituşa îşi luă inima în dinţi şi întrebă:

— Serviţi ceva tovarăşul Bobotaie? . . .

— Toderică V*ălvătaie!* — spuse cu nervozitate celălalt şi faţa lui mică deveni de piatră. Toderică Vălvătaie! Poet agrar! Nimbul de lumină! şi mîna lui mică făcu un rotocol deasupra cheliei, arătînd un nimb pe care contabilul nu-i vedea.

— Tovarăşul poet, serviţi ceva?! — întrebă iar contabilul evitînd de data asta numele de care, după cum şi-l rostise repezit celălalt, nu era prea sigur dacă e Bobotaie ori Vălvătaie.

— O cafeiuşă! — spuse celălalt cu promptitudine.

— Altceva? Un wişki?

— Atît! — spuse poetul şi îşi aprinse o ţigară Mărăşeşti, fără filtru.

— Mă gîndeam că poate gustaţi ceva .. . Nu vreţi una de asta imperialistă? şi îi întinse pachetul de Kent.

— Ce să gust, dom'le! Eu gust poeşia! Şi nu fumez ţigări imperialiste.

-— Poate o ciorbă, ori o zupă, aşa, principial, şi Mituşa ascunse pachetul rău famat.

— Principial? Da. Se poate. O ciorbă de burtă, dacă au. Mafioţi!, spuse iar poetul misterios.

— O burticică-i bună, se bucură Mituşa şi făcu semn cu mîna unui tovarăş ospătar ce se plimba de-a lela printre mese.

— Pentru tovarăşul poet o ciorbă de burtică principială, tov. chelner. Da să fie justă, ca pentru tovarăşu poet, tov. chelner. Ceva aşa, i-refutabil . . . Tovarăşul. . .

— Poet agrar! — strigă Vălvătaie. Nimbul de lumină!

— Pe urmă? — întrebă ospătarul.

— Ce ai mai bun, tovarăşe, se repezi cu oferta Mituşa. Ospătarul începu să le enumere lista cu mîncăruri. în cele din urmă poetul agrar rosti cu fermitate, cu ochii sclipitori şi gura i se umplu de salivă:

— Sărmăluşe cu mămăliguşă! Hoş! Toş! Toş sînt hoş, Mafioţi, spuse Vălvătaie, după ce ospătarul se îndepărtă.

— Chiar aşa spuse cu aprobare Mituşa şi se gîndi la proces şi la faptul că Dâmbu, un hoţ de ceapist cîştigase procesul. Şi toate astea din cauza unei ştiri din ziar. Ia să aibă ei, la ceapeul lor, un gazetar ca lumea . . . hm . . . Un poet, să zicem ... un poet agrar. Şi privi pe furiş la omuleţul din faţa lui care îşi freca cu înfrigurare palmele continuînd să înghită în sec în timp ce trăgea cu nervozitate din ţigara sa istorică, fără filtru. Mituşa sorbi paharul cu vin pînă la fund şi abia acum îşi dădu seama că tovarăşului poet agrar nu-i oferise nimic de băut.

— Iertaţi-mă, făcu Mituşa, nu aţi vrea să beţi ceva?

— Ce să beau, dom'le? Ce să beau!

— Poate un vişki, ori o şliboviţă.

— Eu nu beau, dom'le! Nu beau! — spuse nervos Vălvătaie. Eu beau praf de ştele! Ai auzit? Eu sînt poet agrar. Lapte şi praf de ştele. Nimbul de lumină! Praf de ştele! Praf ştelar! O.K.?

— Da, desigur, nu, spuse evaziv Mituşa, neînţelegînd prea bine ce vorbeşte tovarăşul Vălvătaie ori Bobotaie, cum l-o fi chemînd. Ceva era I-refutabil, se gîndi contabilul şef.

— Cum ştaţi cu şeceratul? — întrebă cu interes Vălvătaie. Contabilului îi plăcu întrebarea, dovedea că poetul

agrar este legat de viaţă şi chiar de viaţa ceapiştilor.

— Depăşit, spuse Mituşa cu fală. Totul depăşit, tovarăşe poet agrar.

— Nimb de lumină! — strigă Vălvătaie şi arătă iar cu mina pe sus spre nimbul care nu se zărea.

— Şeşerişul este o treabă de şezon. Ai şeşerat la timp, ai cîştigat. N-ai şeşerat la timp, ai pierdut! — strigă tovarăşul Vălvătaie.

— Da, desigur, nu. Depăşit, spuse cu uimire şi încîntare contabilul şef.

■— Nimbu, şopti Mituşa.

— Eu sînt nimbu de lumină.

— Da, desigur, nu.

Apăru chelnerul, nările poetului agrar fură mîngîiate <ie aburii înmiresmaţi ai ciorbei de burtă.

— Cu şeptelul, bine? — întrebă Vălvătaie cu lingura în mînă, ţinînd-o agresiv, gata de atac spre contabil.

— Depăşit, tovarăşe poet.

Ciorba de burtă îi aminti poetului agrar de o cireadă de vaci, le vedea pe uliţa prăfuită a unui sat, în înserare.

— Vacile sînt o frumuşeşe! — exclamă el în timp ce sorbea cu lăcomie din ciorba de burtă.

— Noi stăm bine cu oile, insinua Mituşa.

— Şi oile sînt o frumuşeşe! Ele ne dau lapte şi carne şi lînă, spuse Vălvătaie. Bună şi carnea de oaie şi caşu. Bună şi carnea de berbece.

— I-refutabilă, şi Mituşa se gîndi la rasa nouă de oi şi îşi spuse, uite, un om ca ăsta, aşa mic cum e, chiar dacă poartă chelie, asta nu poate fi, desigur, decît un semn de deşteptăciune, deci cu atît mai bine că poartă chelie pe capul lui mic cît pumnul unui ceapist fruntaş, ei, bine, unul ca el, chiar dacă îţi umple faţa de scuipat cînd vorbeşte — ei, şi? — n-ai decît să nu stai prea aproape de el, ei, da, unul ca tovarăşul Vălvătaie ori Bobotaie, cum l-o fi chemînd, unul ca dumnealui să-l aibă ei în ceapeu condus de preşedinte şi de Mituşa să le scrie nişte corespondenţe la gazetă, of, mamă-mamă ce-ar ieşi! Şi semnate toate: Poetul agrar Vălvătaie-Bobotaie. Depăşit! — îşi spuse el. Aşa ceva ar fi prea de tot. Nu vine dumnealui pe ogor, întreabă aşa, de şeptel, de seceriş, da nu vine. Dînsul are *probleme* şi încă ce *probleme?* Oricum un poet al ogoarelor naţiunii are probleme, nu se ocupă el de un ceape şi

ceapişti deşi cîte nu i-am da. Mîncare, orice, că e cam slăbuţ. . . Am avea omul nostru. Am fi popularizaţi. în toate ziarele: Ceapiştii de ia *Ogoarele...* Depăişit. 1 se tăie răsuflarea. Nu mai putea pur şi simplu să gîndeas- că. îşi mai turnă un pahar cu vin. Făcu semn chelnerului să-i mai aducă un litru. Poate îl înduplecă şi pe tovarăşul Vălvătaie să bea şi, oricum, la un pahar .. . Da, un pahar just, principial, desigur ... Se vede că îi plac vacile, oile. A venit aici, a coborît în mijlocul maselor ceapiste, odată ce s-a aşezat alături de un ceapist, n-a refuzat mîncarea şi poate n-are să-l refuze nici cînd o să-i propună să vină la Ogoarele. Poetului i se serviră sarmale cu mămă- liguţă şi acum părea foarte preocupat, desigur că făcea ceva versuri, poate chiar despre varză, adică sectorul le- gume-fructe, ori poate despre porci, nu degeaba se interesase despre şeptel. Porcul face şi el parte din şeptel, oricît, chiar dacă-i porc. La fel oile, vacile, tineretul ovin, porcin, întregul tineret.

Vălvătaie mînca adînc preocupat, energia şi spiritul iniţial cu care atacase partida de mămăligă cu sarmale se stinse treptat, părea acum pradă unei adinei meditaţii. Tresări din acea stare meditabundă şi privindu-l fix pe Mi- tuşa puse o întrebare plină de revelaţie:

— Cu mişticişmul cum staţi tov. contabil?

— Bine. Destul de bine, răspunse cu plăcere Mituşa, tresărind şi el din meditaţia căreia i se abandonase cu o atît de crescîndă agitaţie. Am putea pentru ca să zicem, chiar foarte, foarte bine tov. poet.

— Adică? — întrebă nedumerit Vălvătaie.

— Adică foarte, foarte bine, dragi tovarăşi! — exclamă contabilul şi îşi şterse cu semnificaţie mustaţa lui mică, pătrată.

— Paştele? — întrebă poetul rural şi dădu cu hotărîre farfuriile deoparte şi apleeîndu-se cu precipitare la piciorul mesei, smulse geanta lui ruptă de acolo, o izbi pe masă şi scoase hîrtiile mototolite, un pix, gata să ia notiţe; se vede că mîncarea îi dăduse energie şi chiar avînt, trezise în domnia-sa o adevărată vălvătaie şi bobotaie, lucru de care Mituşa Bumbului nu era prea sigur nici acum. Se bucura de ideea pe care o avusese de a-i oferi mîncare, un om sătul e mult mai just decît unul flămînd, îşi spunea contabilul, lucru verificat chiar de propria-i persoană, de

aceea, el, Mituşa, nu se putea suporta flămînd, în dulapul din spatele biroului său, dulap plin cu dosare cu bovine, ovine şi chiar porcine, avea întotdeauna la rece slănină cu ceapă, cîrnat bun, ouă fierte, ţuică şi chiar ouă crude. Cînd le avea pe acestea era în cu totul altă dispoziţie, cînd se nimerea însă să nu le aibă, atunci cădea în cu totul şi cu totul altă dispoziţie, ce să mai vorbim! Ce să mai vorbim, măi tovilor!

Sînt lucruri pe cît de alimentare, pe atît de elementare, vorba francezului. Cine o fi şi francezul ăsta, o fi, te pomeneşti, vreun proverb, ca să spunem astfel şi nu altfel. Oricum, văzînd entuziasmul poetului, Mituşa avea toate motivele să fie satisfăcut, fericit chiar; era acum aproape sigur că ei vor avea în ceapeul lor un. corespondent, pe deasupra şi poet şi încă rural, care îi va populariza pe toate meridianele ţării, ba poate şi mai departe, poate în America, să zicem. Şi n-ar merita?! Dar ce-o fi vrînd cu *miticismul?*

— Ei, cu Paştele?

— Bine, cu Paştele, aprobă Mituşa. Bine de tot. Nu ştia ce dorea de la el poetul rural.

— Tot cu miştişismul? — îl întrebă aproape cu disperare, cu un soi de nervozitate reprimată Vălvătaie şi Mituşa simţi stropi mărunţi, ca o boare pe faţă, făcu gestul să se şteargă, dar mîna lui se opri în aer, vag, ca şi cum ar fi vrut să alunge o muscă nevăzută, ori un gînd ca un abur care-i dispăruse şi nu şi-l mai reamintea. Vălvătaie observă abia acum că celălalt purta la mîini cotiere negre, se vede că era un contabil foarte just şi harnic dacă şi într-o ocazie ca asta purta cotiere, însemnele caracteristice unei munci asidue, continue, de fapt, însemnele unui contabil exemplar pe care Mituşa le purta cu atîta măreţie şi demnitate, aşa cum ofiţerii superiori, dacă ne este permisă comparaţia, îşi poartă strălucita lor uniformă. De fapt şi el, Vălvătaie, nu lucrează tot timpul, nu este necontenit pe ogorul feeric al literelor, nu scrie el despre ogoarele agricole, despre harnicii ceapişti, chiar aici, în restaurant, n-a turnat el în bronzul nemuririi avîntate versuri despre recoltele bogat-seculare ale ogoarelor acum fără hat?! Stînd de vorbă cu acest contabil ceapist duce el o simplă discuţie, nu este el oare pe *teren,* în documentare, nu se interesează el la modul cel mai uman, nebirocratic, neformalist, nesuperficial, ci adîncit, prompt, fiind mereu

cu antenele deschise spre marele adevăr al vieţii; numai că cei din jur nu îşi dau seama, n-au cum să bănuie că el este un poet şi încă unul rural. Pe cînd de celălalt, de Mituşa, toată lumea, orice nat din crîşma asta, văzîndu-l purtînd cotierele lui de un negru lucitor, îşi poate lesne da seama că nu este altceva decît un viteaz contabil ceapist, pe cînd el? îl auzi vag pe Mituşa şi tresări:

— Poftim? Poftim? A, da, cu Paştele.

— Se mai vopsesc şi acum ouă de paşti în această epocă? — întrebă Vălvătaie.

— Numai roşii tov. poet. Roşii. Toate ouăle le vopsesc ceapistele noastre dragi, indiferent de sex, numai în roşu. Aşa să ştiţi dumneavoastră tov. poet. Tov. Dumitru .. .

— Cine-i Dumitru?

— Preşedintele nostru drag ceape.

— A, da . . . Da, da . .., tresări iar Vălvătaie, era ca într-o vrajă, prin faţa lui defilau poeţii, dramaturgii, prozatorii, detaşamentul de istorici literari, batalioane de critici în sutane, cu o cucuvea roşie pe spate, trecînd toţi un fluviu, la malul căruia se afla un vapor. Fluviul era fireşte Stixul, şi toţi se urcau în vaporul pe ale cărui catarge fîlfîiau drapelele nemuririi, tobele băteau glorios şi asurzitor, el, Vălvătaie era pe puntea vaporului, vîntul îi adia uşor în penele de păun de la pălărie. Şi batalioane de li- teraţi îi dădeau onorul. Se ridicase marele pavoaz, *„Pavoazul eternităţii veşnice"* şi spuse

Veşnica eternitate
Lîngă tobe şi poeţi
bate.

Îi fulgerară versurile pe care le şi turnă în bronz cu pixul pe una din foile de maculator.

— Avem un preşedinte . . .

— Un preşedinte?

— Vorbesc de preşedintele nostru, de tovarăşul Dumitru B. Bota. Cîteodată îi spunem ori preş, ori tov. BB., ca americanii, cînd vrem să ne batem joc de imperialism.

— A, da, înţeleg . . . făcu absent poetul agrar — rural .. . Şi Crăciunul?

— Moş Gerilă, vreţi să spuneţi . . .

— A fost o bătălie pe viaţă şi pe moarte, zău aşa . .. Să mor de vă mint, tov. Bobotaie. Ceva i-refutabil!

— Vălvătaie, dom'le! — se înfurie poetul agrar şi Mituşa simţi iar ca o rafală stropii care-i căzură pe faţă şi contabilul începu să clipească des din ochi. — Ei, cum e cu bătălia? într-adevăr, comparaţia cu bătălia era nimerită, oare lupta aceasta înverşunată, corp la corp, de la casă la casă, care se duce împotriva aprigului duşman lăsat moştenire de vechea orînduire burghezo-moşierească, care este misticismul, nu este o adevărată bătălie ce va rămîne în istoria mondială?! Ori noi trebuie să fim mondiali în orice împrejurare chiar şi de Crăciun, adică nu — se corectă — trebuie să fim mondiali chiar şi de Moş Gerilă.

Moş *Gerilă mondial Vine o dată pe an*

— *Avem* un preşedinte tare reciclat. Numai de l-aţi cunoaşte, tov. poet... Vă spun, pe cuvîntul meu cel mai de onoare, aruncă Mituşa nada în speranţa că Vălvătaie ar spune că da, vrea să-l cunoască. Dar se vede că tov. poet nu înghiţea uşor nada. Semn că nu era prost. Ca dovadă că reveni cu întrebarea:

— Ei? Ia zi, dom'le . . . cum stăm . ..

— V-am spus că noi avem un preş reciclat. Nu scapă o reciclare, tov. poet. Ce s-a gîndit dumnealui, adică B.B. Ce-o fi şi cu Gerilă ăsta, numai cînd îi spui numele te cuprinde frigul! Şi apoi cine dracu o fi şi ăsta?! Nu?! De unde are el atîtea chestii?! Just?

— Just! Just! Just! — strigă Vălvătaie. Just, just, just. De trei ori just! — începuse să bea.

— De zece ori just, tov. poet, plusă contabilul cuprins şi el de aceeaşi euforică bucurie a învingătorului. — De ce să nu punem noi un om de-al nostru, principial şi ce atîta cu Moş Gerilă — friguros, care aduce frigul şi sperie populaţia copiilor infantili. Atunci să mai aducem noi şi încă de sărbători, un friguros? Oare e normal aceasta?! — întrebă patetic Mituşa şi-l fixă pe poet. Aşteptă efectul. Celălalt era ca hipnotizat, ieşi din starea de vrajă şi răspunse cu un nedisimulat entuziasm:

— Nu-i normal! Cum să fie normal?! Anormal, tovarăşi!

— Aşa. Atunci ce-a zis preşedintele nostru?

— Ei, ce a zis?

— A zis pur şi simplu.

— Ei?

— Da.

— Da, da. Da, desigur, nu. Aşa a zis.
— Da, făcu Mituşa şi tăcu inexplicabil.
— Ce-a zis, dom'le, nu mă fierbe! — ţipă Vălvătaie.
— Păi!
— Păi, ce? Păi, ce?
— De ce să nu punem un tovarăş ceapist, pe tovarăşul Găvrilă! Sigur, un băiat tînăr, şi să-i punem barbă, să-l îmbrăcăm frumos, să-l înhămăm la o sanie şi să umble prin sat să împartă daruri.
— Şi cum îi ziceţi? Tovarăşul Găvrilă?
— Deocamdată, nu! Asta în viitoarea etapă. Ne-am gîndit, desigur în colectiv, într-un colectiv restrîns, se înţelege, ne-am gîndit să-i spunem tot. .. moş, Moş Găvrilă!
— Just! — făcu Vălvătaie. Bună treabă! Bravo!
— Ei, aşa că la noi, de Crăciun nu mai vine, tovarăşi, Moş Crăciun, Moş Gerilă ...
— Chiaburul cel friguros, ce umblă iarna pe jos.
— Exact. Faine strofe! Cum le mai ştiţi!
— Mulţumesc, mulţumesc ...
— Da, vine Moş Găvrilă, în perspectivă: Tovarăşul Găvrilă. Asta cu Găvrilă. Greu a fost pînă i-am găsit numele. Ştiţi ca să mimeze.
— Să rimeze.
— Da, *să mimeze* cu Gerilă ăla.
— Da, Găvrilă, Gerilă. Inspirat.
— Inspiraţie ceapistă, de-a noastră. Aşa. De fapt pe ceapistul ăsta tînăr, să ştiţi că nu-l cheamă chiar Găvrilă.
— Ei, asta-i bună! Da cum îl cheamă?
— Apoi îl cheamă Solovăstru ... Ei, cum ar fi fost să vină Moş Solavăstru .. . N-ar fi fost principial. Aşa, Moş Găvrilă mai uşor intră în gura copiilor infantili, mimează cu Gerilă şi e alt punct de vedere. E mai principial.

Moş *Găvrilă cel cumătru Vine la copii cam hâtru.*

Vălvătaie scrise aceste versuri şi părea acum mulţumit, faţa lui trăda fericirea. Iată lumea nouă, cu ceape exemplar! Cum or fi stînd însă cu duşmanii de clasă, îi veni firesc şi cu o oarecare îngrijorare, cu spaimă aproape, această întrebare în timp ce se gîndea la chiaburul de Moş Gerilă. Sigur că Găvrilă umblă cu sania. Ia să vedem. Şi puse obsedanta întrebare: Au ei, ori nu dreptate? Au rezolvat ei, ori n-au rezolvat ei această problemă de că-

pătîi, capitală? Era o întrebare grea, îşi dădea seama, încuietoare şi se felicită că i-o pusese lui Mituşa, era acum curios să îl audă ce-i va răspunde oare tov contabil?! Ce porumbei o să-i iasă de sub mustăcica lui a la Chariot? Am ceva în ochi? — era convins că l-a dat gata pe harnicul contabil ceapist.

— Frumos lucrat!, făcu Vălvătaie.

— Acu e armonie.

— Preşedintele dumneavoastră e un cap.

— Da, B.B. îi un cap. Aşa zic şi eu în fiecare zi. — Dumitre, eşti un cap i-refutabil.

— Şi el?

— El, ce? — I-refutabil!

— El ce zice?

— Ce să zică?! Recunoaşte. N-are încotro. Asta-i! N-are încotro şi gata! Cînd îi e lui lumea mai dragă, îi fac figura. îi spun doar atît: — Dumitre, *eşti un cap!* Şi el recunoaşte. Da, sînt un *cap* — zice.

— Trebuie să fim mondiali, conchise poetul agrar.

.— Oricît am vrea noi, oricît ne-am strădui, oricîte cazne am încerca, noi, cel puţin, nu putem pentru ca să nu fim mondiali, conveni la rîndu-i Mituşa cu bine ştiuta-i solemnitate.

— Ce mai, sîntem mondiali! — exclamă Vălvătaie — Uite, să luăm spre o pildă bine cunoscuta, tradiţionala mămăligă pe care recent am mîncat-o.

— Mămăliga ceapistă, îl corectă cu sfială contabilul — că ceapiştii. . .

— Mă rog, tehnica, adică mijloacele tehnice sînt ale clasei muncitoare — ceapiştii vin cu materia primă şi clasa noastră cu tehnica cea mai avansată — de unde şi alianţa.

— Mă rog. Da, desigur, nu, spuse Mituşa evaziv de teamă să nu-l enerveze pe poetul agrar, îl intuise că se aprinde repede ca o vîlvătaie şi dacă se aprinde mai du-l în ceape să-ţi scrie la ziarele din tot jurul, din ţară, din Europa chiar. Dar poetul agrar îşi recăpătase calmul, Mituşa îi turnase iar vin în pahar şi deşi omul muzelor spusese că este *anti* băutură, începu să bea, la început cu pondere şi cu un oarecare academism, acum ajunsese la al treilea pahar — Mituşa i le număra, ca orice contabil adevărat şi îşi spunea că poetul agrar este *al lui,* îl şi vedea în

tren, şi, coio după miezul nopţii, îl auzea sforăind în casa lui ceapistă.

Vălvătaie goli paharul cu voluptate şi îşi continuă expozeul cu acelaşi aer academic, se lăsase pe spătarul scaunului, o mînă şi-o aruncase cu dezinvoltură pe spătar, şi în timp ce vorbea, foarte măsurat, îl privea atent pe Mituşa, de fapt abia dacă-l zărea, vedea în faţa lui o imensă sală de bătrîni academicieni care-l ascultau cuminţi, unii luînd notiţe şi în răstimpuri aplaudîndu-l frenetic.

— Ce este mămăliguşa? Mămăliguşa este expresia cea mai veche, milenară şi chiar bi-milenară a unei naţii. Noi faşem mămăligă de cel puţin două mii de ani, domnilor! Pe vremea aceea unii ciopleau piatra. Noi însă făşeam mămăligă. Unde mai pui că este şi o mîncare care nu îngraşă? Pe plan mondial şe pune tot mai acut problema obezităşii. Omenirea nu cunoaşte încă *reşeta.*

— Reţepta, îl corectă involuntar Mituşa.

— Reşeta, da.

— Tovarăşul poet, spuse Mituşa cu sfială, porumbul n-a fost adus din America după ce, bineînţeles, America a fost descoperită... îşi amintise că citise ceva despre asta în nişte broşuri ceapiste.

— Asta nu ne importă! Chiar dacă a fost, să admitem, adus din America, dar noi aveam reşeta, ideea de mămăligă, de două mii de ani înainte ca America să fie deşcoperită. Asta să ne fie clar! O dată pentru totdeauna. Şi, clacă ne enervăm, n-o dăm la nimeni! Ce, ai auzit dumneata de american mîncînd mămăliguşă!? — Pe dracu! Ei, ca toţi imperialiştii, mănîncă, în cel mai bun caz fulgi! Terci! Bun pentru porcine!

— Şi ovine!

— Poate şi ovinele, vorba dumitale, să mănînce, dar omenirea nu cunoaşte încă mămăliga, şi ce n-ar da capitalistul, Unchiul Samm — că l-ai văzut în caricaturile din gazete -cît de gras es|te! — ce n-ar da unceşu Sam să slăbească! Uite, vezi eu ce slab sînt?! Eu sînt omul mămăligii, domnilor!

Mituşa prinse momentul şi lansă perfida-i provocare:

— Atunci, haideţi la noi! Vă dăm numai mămăligă. Vă ţin îs. mine acasă! Staţi la umbră, dacă vreţi ieşiţi pe hotar cînd sînteţi obosit şi mîncaţi numai mămăligă, că să ştiţi cea mai bună mămăligă este mămăliga ceapistă. Şi pe asta

trebuie s-o popularizăm. A noastră vă dăm cotă part'-! Să nu vindeţi altă reţetă, tovarăşu poet! Să vindeţi reţeta noastră! Noi sîntem ceapişti fruntaşi! Am inventat lama de ras. Vrem să-i tăiem pe toţi! Să-i ardem! Sigur, cea mai mare decoraţie vi se cuvine dumneavoastră, apoi tov preşedinte, şi dacă mai rămîne şi a treia, să ştiţi că nu-s omul care să refuz. Noi am inventat roata, focul! Vă stau la dispoziţie, tovarăşe Vălvătaie! Contabilul spuse toate acestea dintr-o răsuflare, cu sufletul la gură, emoţionat de grămezile de bani, o să stea acolo în şura lui, a lui Dumitru B. Bota, — care are şi un fel de nume de american, îşi spuse, numai *Dumitru* ăsta strică, dar o să şi-l schimbe; da, grămezi de bani şi dimineaţa o să treacă pe acolo, pe lîngă acea grămadă mare, pînă în căpriorii şurii, şi o să-i mai vînture cu lopata, să nu se umezească. Atunci să vezi! 11 privea acum pe Vălvătaie, să vadă ce zice el. Acesta îi întinse mîna cu hotărîre:

— Bate palma! Jucăm pe-o labă, tovarăşe contabil şef. Sînt al dumitale! În clipa aşta şi pornim! Trebuie să fim mondiali!

— Trebuie să fini mondiali! I-refutabili! — murmură Mituşa într-un veritabil extaz.

— Mondiali, domnilor! Jos cu mafioţii, mondiali!

II

r,Să fii contabil şi să ai o şură de bani, se schimbă situaţia în totalitatea ei, situaţia se schimbă chiar din rădăcini" medita Mituşa şi deodată se pomeniseră în faţa stopului. Mulţimea aştepta, contabilul se opri şi el, cînd, se simţi prins de mînă şi smuls literalmente din acel loc: Vălvătaie îl prinse cu atîta hotărîre şi forţă, încît Mituşa fu surprins de puterea pe care omuleţul o avea în mîna lui mică.

Semnalizatorul indica culoarea roşie, strada era pustie, dar Mituşa se trezi pe partea opusă a străzii, îl privi cu admiraţie pe Vălvătaie, poetul agrar, ceapist. Al cea- peului lor. Numai al lor.

— Mafioţi! — şuieră Vălvătaie. Toţi sînt mafioţi şi porniră mai departe grăbiţi, deşi pînă la tren mai aveau

trei ore bune. Erau amîndoi nerăbdători, avîntaţi. Era desigur avîntul marilor începuturi. Contabilul nu-l întrebă ce ar putea să însemne cuvîntul acela ciudat, deşi parcă îl mai auzise rostit de către tovarăşul Vălvătaie la masă, atunci cînd scria; poate se gîndeşte iar la vreo poezie. Poate îl pune şi pe el, pe Mituşa, în una din poeziile pe care copiii o să le recite în clasă, la serbări ceapiste: Sigur că o să-i facă o baladă şi lui, că la el o să doarmă, şi văzîndu-l mereu o să-i stîrnească vreo inspiraţie, ori n-are decît să-l pună în poezia cu Dumitru, cum stau ei la umbra grămezilor cu bani, cum îi vîntură cu lopata în şură, să nu se pună praful pe ei. Unde mai pui cu rasa nouă la ovine! Asta încă nu i-a spus-o lui Vălvătaie. întîi să smulgă de la el tot, apoi îi vinde ponturile. Se trezi prins iar de mînă. Pe lîngă ei trecu o maşină într-o viteză demenţială, ca un adevărat copil al civilizaţiei extreme.

— Stai! ţipă Vălvătaie şi urmări cu privirea maşina pe strada pustie. îşi lăsă geanta jos, apoi îşi prinse cu amîndouă palmele tîmplele capului său mic şi închise ochii. Murmură ceva. Apoi îşi scutură capul şi rosti uşurat: Gata! Au recepţionat. Acum o urmăresc! Au pornit! Ma- fioţi!

Ciudat, constată Mituşa care remarcase că poetul ceapist nu putea pronunţa corect unele sunete, dar cînd spunea *maiioţi,* suna foarte bine. Le arăt eu, spuse Vălvătaie şi porni mai departe. Astea care merg cu viteză nereglementară vor să mă calce. E un complot. Mă urmăresc. Acum au aflat despre bani şi vor să mă împiedice să vin în ceape. Or, mişia mea iştorică, în calitate de poet agrar, eşte tocmai în ceape. în clocotul continuu al vieţii.

— Şi ce aţi făcut cînd v-aţi oprit? — întrebă Mituşa. Aţi şoptit ceva . ..

— Cum, ce am făcut? Ai auzit de telepatie?

— Nu, spuse cu umilinţă contabilul.

— Nu ştii ce-i telepatia?

— Nu, recunoscu ruşinat Mituşa.

— Poftim, contabil ceapist, şi nu ştie ce-i telepatia! Poetul se opri, îşi lăsă geanta pe trotuar şi punîndu-şi mîinile în şold, îl privi ascuţit, strîngîndu-şi dinţii lui mici,

gălbejiţi şi înnegriţi: — Bine, dom'le! Auzi! — exclamă cu mustrare, neputînd să-şi creadă urechilor: — Auzi dom'le!, strigă el şi îşi izbi palmele de pantaloni. — Contabil ceapist, ştie reşeta mămăligii de două mii de ani, de cînd e el contabil, şi nu ştie ce-i aia te-le-pa-tie! Asta-i culmea! Acuma mă-ntorc!

— Iertaţi-mă, tovarăşul poet! Poate v-am supărat da, zău, n-am vrut! Vă rog a mă scuza! — se rugă cu spaimă Mituşa Bumbului şi constată că faţa poetului se însenineză în mod progresiv. Poetul îşi scoase cu mult calm din geantă nişte ochelari negri şi, după ce şi-i puse, părea un personaj foarte impresionant, mai ales cu pălăria aceasta mare, uriaşă, care aproape îi acoperea ochelarii, surise iar şi, în timp ce porniră, de data aceasta ca într-o promenadă, evident, ceva din avîntul iniţial se pierduse, Vălvătaie începu să-i explice foarte răspicat:

— Telepatia eşte un fel de, cum să zic, gîndire la diştanţă. Ai auzit de telefonul fără fir?

— Da! aprobă bucuros contabilul. Ne jucam cînd eram copii şi infantili.

— Aşa. Şau cam aşa!, se enervă iar Vălvătaie, fluturînd în aer mîna dreaptă — în stînga ducea geanta lui plină de poezii. E greu şă-ţi explic dacă n-ai şi dumneata acolo cîteva noţiuni de metafizică. Ştii ce-i metafizica? — îl interogă din mers pe contabil.

— De fizică am auzit.

— De fizică! De fizică! Merşi! Cine nu ştie de fizică! Eu vorbesc de me-ta-fizică!

— Alta-i schimbaţia. De *mătafizică . ..*

— Păi, vezi! Ţi-ai dat imediat seama. Că nu eşti prost, tovarăşe contabil. Dar ... mă rog, o să te introduc eu şi în metafizică. Să ştii de la mine şi să nu uiţi asta, îl preveni Vălvătaie şi, oprindu-se o clipă, îl privi de'sub ochelarii lui negri, care îi dădeau o alură de mister, să nu uiţi ce-ţi spun, se răsti Vălvătaie: un contabil ceapist trebuie sa aibă măcar *noţiuni* elementare de metafizică! înţeleg că ştii aritmetică, fizică, botanică, mă rog, zoologie, mă refer la vaci, porci, şi alte animale ceape, dar un *adevărat* contabil ceapist fără metafizică e nul! Nul, înţelegi?!

— înţeleg, tovarăşe Vălvătaie.

— Atunci e bine. La ce foloseşte metafizica? Ghici?

— Nu ştiu!

— Foarte bine!

— Ziceaţi. ..

— Lasă ce ziceam! Ştii ce-am făcut eu atunci cînd m-am oprit şi mi-am pus mîinile pe tîmple?

— Tăieţi-mă şi tot nu ştiu!

— Bun! — se opri iar şi, scoţîndu-şi ochelarii şi dîn- du-şi pălăria pe ceafă, îl privi cu acel aer de triumf, de majoră satisfacţie, a unui învingător care şi-a răpus adversarul şi acum e cu piciorul pe gîtul celuilalt care e, fireşte, la pămînt, în pustiu, ei doi numai şi pustiul, şi acum urmează să-i străpungă inima cu sabia lui ascuţită, nu i-o va înfige însă, îl va lăsa, deocamdată e triumfător, rîse cu toată faţa lui mică:

— Dom'le! în clipa aceea, de pe loc, înţelegi, cu viteşa fulgerului, am transmis milişiei numărul maşinii! Eu sînt mereu în legătură cu ei! Sînt păzit. Complotişti! Mafioţi! Şi acum lui Mituşa îi fu dat să audă un cuvînt ciudat: Lombrozieni! E plin de lombrozieni! Toţi mă urmăresc! Eu transmit numărul maşinilor, cu *gîndui,* înţelegi?, cu gîndul, ia cei în drept. Patrulele pornesc! Vălvătaie îl privea acum pe contabil, îşi ridică cizma împintenală de pe gîtul lui, îşi vîrî sabia grea, zornăitoare, în teacă şi porni spre calul alb, înspumat, îi strigă fără să-şi privească iertata victimă. — Aşta-i telepatia! Am ceva în ochi? — mai adăugă el şi îşi vîrî degetul arătător sub ochelarii lui negri.

Mituşa porni grăbit în urma celuilalt, se izbi de cineva, se scuză, ori înjură, nu se ştie precis şi, în sfîrşit, ajun- gîndu-l pe Vălvătaie spuse cu răsuflarea tăiată de entu- ziasm şi uimire:

— Sînteţi grozav, tovarăşe poet! Aşa poeţi ne trebuie nouă! Ceapiştii vor poeţi ca dumneavoastră. Apoi murmură cuvintele ciudate: mafioţi.. . lombrozieni. .. agrari .. . ceapişti. . . lombrozieni, mafioţi, ceapişti, lombrozieni, agrari. . . Era sigur că a făcut o mare achiziţie, îi veni iar în minte figura luminoasă a lui Dumitru B. Bota, uitase de proces, ce dacă a cîştigat Dîmbu, pe lîngă ce a cîşti- gat el prin ducerea în sat a tovarăşului Vălvătaie. Toate insuccesele pe ramură păleau pe lîngă această neaşteptată victorie. Se gîndi să dea un telefon preşedintelui ca să fie pregătit, să-i facă o primire cum trebuie, dar pentru aşa ceva trebuia timp şi apoi, se consolă în cele din urmă contabilul, poate tovarăşului Vălvătaie s-ar putea să nu-i placă asemenea manifestaţii, s-ar putea să stîrnească prea

multă vîlvă, vîlvătaie, cum îl şi cheamă şi duşmanii dumnealui încep iar urmărirea. Şi apoi ce te faci? Dacă vin maşinile astea în ceape şi îl calcă? Cine răspunde? Nu răspunde el, contabilul? Nu îi este lui de ajuns că ţine atîiea contabilităţi, masă verde — taurine — prăsilă tineret, acum să mai îi intre în contabilitate şi poeţi agricoli morţi? O clipă se sperie, apoi amintindu-şi de puterea de a comunica cu viteza fulgerului la distanţă a tovarăşului Vălvătaie, spaima i se stinse treptat. Păşea alături de triumfalul poet şi îl privea acum cu o desăvîrşită împăcare şi dragoste. S-ar putea oare? Şi tot el îşi răspunse; hiba îi că Dumitru B. Bota nu ştie ce-i aia *telepatia.* Are el telefon. Da ăsta-i un telefon poetico-agrar pe care, în mod sigur Dumitru B. Bota, cît e el de preşedinte, nu-l deţine. Sigur că asta-i încă o treabă bine făcută. Dacă nimerea un simplu poet, care să nu fi fost poet agrar-ceapist, care să nu ştie de telepatie! Mare scofală! De ăia se găsesc pe toate drumurile. Dar unul ca dumnealui, care numai pe mămăligă, pe **reţeta** ei, pur şi simplu, pe reţetă, îţi umple şura cu bani! Plus că s-ar putea să ne dea şi cîte un aparat de **telepatie!**

Se gîndi că ar fi bine să mai intre într-un bufet, să-i treacă mai uşor timpul tovarăşului Vălvătaie, să nu se plictisească, să-i vină vreun gînd, doamne fereşte, şi să plece. Ajunseră acum pe nişte străzi întortocheate, se auzeau trenuri în mers, pufăitul locomotivelor în manevră, cînd în faţă le apăru bufetul *Locomotiva.* Şi Mituşa lansă pe loc invitaţia, cu acelaşi entuziasm cu care se lansează o întrecere socialistă pe ramură.

— De fapt unde mergem? — îl întrebă neaşteptat poetul agricol ieşindu-şi din tăcerea-i enigmatică.

— La bufet.

— Nu la asta mă refeream!, se enervă iar Vălvătaie, gata să-şi smulgă ochelarii negri de pe nas, dar se abţinu. Continuă: — Mă refeream la cum-se-cheamă-satul! Care-este-punctul-de-destinaţie?! Cîţi kilometri-sînt pînă-acolo! Tovarăşe!

— Ceapeul se cheamă *Ogoarele,* îi răspunse Mituşa pe puncte. Dar se vede că iar n-o nimerise.

— Ştiu asta! — ţipă Vălvătaie. Am notat: Ogoarele! îmi sună poezia în ureche! Eu-te-am-întrebat-de sat! şi Mituşa simţi iar boarea umedă pe faţă.

— Satul se cheamă: Trei-Hotare, spuse contabilul re-

pede, ca un şcolar scos la tablă.

— Distanţa?

— Şaizeci kilometri.

— Ce fel de kilometri? Pătraţi?

— Nu, normali. De ăştia de-ai noştri.

— Cum de-ai noştri?

— Kilometri ceapişti!

— Bun. Asta am vrut să ştiu. Acum putem intra la *Locomotiva,* să cunoaştem şi viaţa cartierelor. Deşi, ca să fiu sincer, — se confesă Vălvătaie oprindu-se cu un picior pe treptele localului — ca să fiu sincer, nu-i specialitatea mea. Eu, după cum vezi, cu ceapiştii, cu dumneata, cu Ogoarele, Trei-Hotare ... Să intrăm.

— Mereu înainte, dragi şi scumpi tovarăşi! — strigă bucuros Mituşa şi din mers îşi ridică pe rînd cotierele, ca să fie prezentabil, ca un exponent demn al ceapiştilor care iau contact cu muncitorii. Aici îi întîmpină o lume pestriţă, prin fumul dens al localului cei doi puturâ cu uşurinţă recunoaşte acea lume eterogenă, obosită, specifică localurilor din apropierea gărilor. Erau, fireşte, şi cîţiva muncitori, care, probabil, atunci ieşiseră din schimb, dar, s<= vedeau ţărani agricoli, din diferite regiuni ale ţării, îi putea identifica după port, apoi tovarăşi şmecheri, bulevar- dişti, tineri fumau, unii dintre ei ţigări lungi, probabil tot Kent, ca şi Mituşa,- ceapişti urbani, cu alte cuvinte, îl servi şi pe Vălvătaie cu ţigări imperialiste, anglo-ame- ricane, se aşezară la o masă, aşteptînd zadarnic apariţia unui ospătar. Mituşa îşi dădu dintr-o ochire seama cum devine cazul, se duse după tejghea şi, lucru ciudat, ca şi la *Căprioara de argint,* ospătarul îi făcu acelaşi semn din ochi — De-ai noştri, tovarăşi?! Contabil ceapist? — îl recunoscuse — Cu ce vă stăm la dispoziţie? — se recunoşteau toţi, mînuitori de bani, de hîrtii, de sticle, de ţigări americane. Era de ajuns să-ţi pui o pereche de co- tiere şi aveai cale liberă.

Mituşa ceru două sticle de bere străină şi două Kenturi. — Cartuşe? Mituşa nu pricepu ce-i cu cartuşele şi spuse — Gloanţe ori cuie de copîrşeu, tot un drac — Dar aici Mituşa se arse. Ieşi palid, cu faţa şifonată şi golită completamente de sînge. Toată afacerea îl costase 550 lei. Era ca şi cum cineva l-ar fi lovit peste spate cu o rangă şi i-ar fi rupt şira spinării, doamne fereşte! —- aşa mergea — împleticit, damblagit, aplecat şi cocîrjat, cu nasul în

pămînt, toată ţinuta lui trăda o mare suferinţă. Ştia el că obrazul subţire cu cheltuială se ţine, dar chestia cu cartuşele, asta chiar îl împuşcase. El ceruse două Kenturi. Celălalt întrebase *cartuşe?* Şi el spusese da, cartuşe, gloanţe, cuie, Kent să fie, ţigări lungi, imperialiste anglo-americane. Şi uite! Putea să le refuze?! Dar nici să dea 500 lei pe .. . gloanţe! Era rănit, împuşcat silenţios, el se oferise, nimeni nu ştia. Asta a vrut, asta a primit. Nu vedea pe cei din jur, se duse cu cele două cartuşe, învelite în ziar, şi cu sticlele de bere, de pe care ospătarul luase etichetele şi păreau acum sticle cu bere autohtonă, de care serveau şi ceilalţi clienţi şi, văzîndu-l pe Vălvătaie cum scrie de zor, desfăşurat cu toate hîrtiile pe masă, ca pe un adevărat front al poeziei şi al ogoarelor roşii, din ce în ce mai roşii, contabilul îşi mai reveni. Puse cu grijă, încet, să nu-l tulbure pe tov. Vălvătaie din inspiraţie, apoi îşi desfăcu geanta şi vîrî cele două cartuşe cu Kent şi înainte de a o închide, mai privi o dată marea şi tainica lui achiziţie: un sutien pe care scria Made *în Italy.* Ei, bine, cu acest sutien Made în Italy o să-l dea gata, îl face pilaf pe Dumitru B. Bota, iubitul său D.B.B., îl cuprinse deodată nerăbdarea de a ajunge acasă, se şi vedea în faţa preşedintelui, cu sutienul în mînă. Ei, bine, trebuie să recunoaştem: scumpi, tovarăşi, scumpi, că sutienul e scump, gloanţele anglo-americane, ce să mai vorbim — scumpi tovarăşi, că aşa ceva nu are nimeni în ceapeul nostru! îl privi pe Vălvătaie:

—- Şi nici *aşa* ceva nu are nimeni în ceape, nici într-un ceape din jur şi chiar din Republică, tovarăşi! — gîndi Mituşa entuziasmat, privind cu admiraţie spre poetul care scria de zor, fără să-i pese de larma din jur, de sticlele cu bere străină din faţa lui, de Kentul care fusese aruncat pe masă de Mituşa, cu alte cuvinte fără să-i pese de lume, era abandonat cu desăvîrşire muzelor roşii. Un Kent era bine venit. Scoase pachetul şi-i oferi poetului o ţigară, Vălvătaie luă în neştire ţigara, contabilul i-o aprinse şi poetul continuă să scrie, pînă Mituşa ciocni paharul cu bere înspumată.

— Ştiţi că la noi în sat sînt, tov. poet, cinci ambasadori?

Era lovitura de graţie pe care Mituşa i-o rezervase poetului agricol care, auzind aceasta, rămase literalmente cu gura căscată, începu să respire precipitat, iar gura lui mică scotea şuierături sacadate, asemănătoare cu ale unui gînsac, dacă ar fi să facem comparaţii din sfera păsărilor

curtezane.

Se ridică în picioare şi spuse:

— Asta înseamnă forţa şi afirmarea ţărănimii noastre.

— Aşa! — îl punctă cu entuziasm Mituşa, ţinînd paharul ridicat, îl vedea pe Vălvătaie la o mare tribună. — Bravo! — strigă Mituşa stimulativ.

— Să ne gîndim o clipă, tovarăşi. Cine era la Paris, cine era la Caracas, cine era în ...

— Insulele Capului Verde . . .

— Cine în Insulele Bermude, cine la Londra, cine în Venezuela?

— Cine în Pampasul întins?!

— Pampasul nu-i ţară, tovarăşe contabil.

— Foarte bine, conveni Mituşa.

- Şi?

— Mie îmi place.

— De gustibus!, spuse enigmatic Vălvătaie şi se aşeză. Bău paharul cu bere. Şi în timp ce i-l umplea. Mituşa spuse prelung, pradă unui extaz:

— În pam-pasul — întins . .., ce ziceţi... nu sună frumos? Apoi reluă visător şi trist: Mă tot întreb, tov. poet, de ce n-am fi avînd şi noi pampasul nostru? Ar fi grozav?! Nu?

— Ceva grozav! Asta înseamnă, dom'le, descătuşare! Afirmare!

— Ah, pampasul. . . Pampasul întins!

— Lasă pampasul. Spune-mi unde-s ambasadorii! Vin pe acasă? Vara, în vacanţă? Ar putea să ne invite ... în . ..

— Pampas . . .

— Ce, ne-ar strica? Nu-i vreunul pe aici, tocmai acum, poate în vacanţă . .. Vin, spune, vin în vacanţa de vară. Te pomeneşti că mai şi lucrează la muncile agricole?!

— Lucrează şi ei, cît pot, tov. poet...

— Nu-s ambasadori plini?

— Plini, plini. Sănătoşi. întregi.

— O să scriu un poem înflăcărat.

— I-refutabil, strigă Mituşa. Ca-n pampasul întins!

— Ia zi, îi întîlnim? Sînt acasă?

— Toţi îs acasă.

— Zău?

— Pe cuvînt.

— Să mi-i prezinţi. Vreau să-i cunosc neapărat, trebuie să-i cunosc. O să scriu un mare poem ... Ce zici!?

— Pampasul-întins!, spuse Mituşa şi dădu pe gît ultimul

pahar. Limba i se împleticea şi, amîndoi căzură de acord că ar fi cazul să iasă la aer, Mituşa era bine afumat, Vălvătaie se uita la ceas, nerăbdător să vină clipa pornirii, să ajungă în Trei Hotare.

— Tei-Hotare ..., murmură Vălvătaie.

— Pampasul întins .. ., şoptea Mituşa. I-refutabil. ..

DEODATĂ SFIOŞI

De departe, muntele părea foarte aproape de cer. De aici, de pe munte, cerul i se părea meteorologului foarte îndepărtat. Meteorologul avea o fetiţă, cum o chema n-are importanţă, el nu-i spunea niciodată pe nume. Erau numai ei aici şi nu rareori rămînea doar ea, singură la casa de pe munte. Tatăl pleca mereu. Ori era plecat la Cumpăna, ori la Strunga Doamnei, ori mergea pînă la Lacul Călţun, ori la Podragu, ori la Fereastra Zmeilor, la Strunga Ciobanului. Mergea să-şi ia datele şi măsurătorile lui din locurile acelea unde îşi instalase aparatele. Le aduna pe toate aceste date şi pe drum, la întoarcere, se oprea şi stătea de vorbă cu ciobanii. Unii din ei îi preziceau vremea după durerile reumatice pe care le aveau în picior, ori mîini. Meteorologul nu-i contrazicea, îi asculta doar, lui îi făcea o mare bucurie că-i auzea. îi plăcea nu atît să vorbească el, cît să-i asculte. Era tăcut meteorologul. Chiar el îşi spusese odată, e drept, o singură dată avusese asemenea gînduri, că el e un fel de *vînt nul,* adică un aer liniştit, favorabil lansărilor de paraşutişti. Cei care îi vorbeau, în imaginaţia lui, erau toţi un fel de paraşutişti, dornici şi ei de a vedea pe cineva, de a vorbi cuiva, de a în- tîlni indiferent pe cine, numai să întîlnească pe cineva. Şi se bucurau cînd îl întîlneau pe el, cum paraşutiştii se bucură cînd întîlnesc pămîntul. Şi pămîntul, de altfel, este un tip destul de taciturn.

Meteorologul devenise taciturn poate şi datorită fap-

tului că staţia lui nu era una destinată prognozelor, ca el, deci, să aibă posibilitatea de a comunica zilnic, prin telefon, cu lumea. Staţia lui fiind mai puţin importantă, el aduna date pentru statistici. Se deplasa în diferite puncte, în punctele unde îşi instalase aparatele, nota zilnic cifrele necesare şi abia la zece zile comunica presiunea, temperatura, direcţia vîntului, precipitaţiile, coborînd el însuşi la Cumpăna, ducînd chiar el sacoşa lui de piele în care se aflau şi presiunea, şi temperatura, şi direcţia vîntului, şi precipitaţiile. Staţia lui nu era un punct important, era una făcută pentru statistici. Şi misiunea lui era să adune date. Făcea chiar el statistici, uneori, în zilele lui bune, cînd era inspirat.

Fetiţa rămînea mai tot timpul singură. Ziua, mai ales, era ea singură şi, din nefericire, nu prea avea ce face. Dormea. Cînd era trează, era mereu inspirată, dar ea nu ştia să facă statistici pentru simplul motiv că nu ştia să scrie, înţelegeţi, dar, că, din moment ce nu ştia să scrie, îi era cam peste mînă să facă statistici. Şi, fiind mereu inspirată, cînd era trează, făcea gospodărie, dădea grăunţe găinilor, cocoşului. Căci aveau acolo şi găini. Şi aveau şi un cocoş.

Spre seară, fetiţa începea să pregătească cina. După ce o termina şi punea masa, se ducea în faţa oglinzii, se pieptăna, îşi schimba rochia, îşi punea în fiecare seară pantofii ei negri, de lac. Căci avea nişte pantofi negri, sau mai bine zis care fuseseră odată negri, din piele de porc erau făcuţi, cam scîlciaţi, e drept, costaseră foarte puţin. Dar erau pantofii ei de lac aceia şi şi-i punea numai în ocazii solemne. Seara. Şi seara întotdeauna se îmbrăca în ţinută solemnă. Fiecare seară era pentru ea o ocazie solemnă. Căci îl aştepta pe El.

Tatăl sosea, de obicei, întotdeauna înaintea lui El. Sosea de obicei pe lumină.

El numai noaptea venea.

Venea, de obicei, tîrziu, cînd şi focurile îndepărtate, ce se vedeau pîlpîind la stîncile de pe vîrfuri, începeau să scadă şi să se stingă. Atunci venea El. îl vedea cum se apropie printre brazi, cum urcă panta aceasta, intră în curte, îl vedea trecînd pe lîngă coteţul găinilor. Acolo se oprea o clipă, asculta, apoi controla dacă uşa coteţului e închisă. Cînd făcea aceasta, găinile şi cocoşul scoteau nişte sunete neliniştite, somnoroase ... în sfîrşit, El venea şi se oprea în faţa ferestrei. întotdeauna se oprea în faţa

ferestrei şi stătea mult timp acolo. îşi vorbeau, amîndoi, prin semne. Numai după ce tatăl adormea, fata se ridica din aşternut, păşea pe vîrfuri, prin întuneric, deschidea uşa şi El intra. Vorbeau pînă tîrziu, în şoaptă. Vorbeau pînă cînd El trebuia să plece. Pleca întotdeauna la timp, şi ea ştia că, plecînd la timp, se va întoarce cu bine. Că-l va vedea iar. Odată El fusese răcit, avusese guturai şi-i pregătise ceaiul, medicamentele. El nu se supărase decît o singură dată pe ea. Atunci cînd fata uitase să închidă găinile.

— Dacă vin vulpile şi le mănîncă? Ce te faci atunci? o întrebase şi în vorbele lui era o mustrare ascunsă.

în ultimul timp se înţeleseră bine. Erau bucuroşi, nu se mai supăraseră de mult unul pe celălalt.

Era vară acum, cerul înalt, larg şi alb, soarele fierbinte. Nopţile foarte scurte.

Şi cum aproape toată noaptea stătea de vorbă cu El, fetiţa dormea ziua. Dormea ziua şi îl visa întotdeauna. Ciudat, îl visa întotdeauna cînd adormea ziua. De ce nu îl visase oare niciodată noaptea? Poate şi pentru faptul că ea nu dormea, stătea trează şi vorbea tot timpul cu El. Dacă vorbea cu El, cum l-ar fi putut visa oare? ...

El îi era singurul prieten.

în una din zile, tatăl aduse de la Cumpăna un băieţaş. Un roşcat, la care ea se strîmbă, iar după aceea nici nu mai voi să-l vadă.

Peste noapte veni, ca de obicei, El. Sosise tot aşa, ca şi înainte. Numai că acum era lună şi îl văzu printre brazi, îl văzu foarte bine. Era cald, chiar dacă era noapte, iar El venise numai în cămaşă. Avea o cămaşă viu colorată, iar în lumina lunii culorile ei se vedeau foarte bine. Cînd ajunse la gardul de sîrmă, se oprise, stătuse o clipă acolo şi abia după aceea deschise poarta şi intră. Trecînd pe lîngă coteţul găinilor, nu uită să controleze dacă uşa e închisă. Numai ei doi ştiau de ce trebuie să fie neapărat închisă uşa.

El veni şi stătu la geam, îşi vorbiră iar prin semne. Erau bucuroşi că, fiind lună, se puteau vedea atît de bine, ca şi cum ar fi fost ziuă. Niciodată nu se văzuseră pînă acum atît de bine, nu-şi văzuseră feţele atît de clar. Niciodată pînă acum.

Cînd tatăl adormi, dar mai ales cînd simţi că roşcatul adormise, ea se dădu jos din pat, păşi pe vîrfuri, deschise

uşa şi El intră.

Ce se întîmplase oare?

Se trezise, ca niciodată, foarte tîrziu fetiţa. Nu-şi putu aminti cinci El plecase. începu de aceea să plîngă, un plîns zguduit şi fierbinte, privind mereu cu ură, printre lacrimi, în jur. Văzîndu-l pe băiatul acela stînd lîngă masă, se apropie de el şi, cu o ură crescîndă, îşi înfipse unghiile în braţele acestuia, lăsîndu-i zgîrieturi. adînci, însîngerîndu-i braţele.

— El a tăiat cocoşul! Uite, e plin de sînge! E zgîriat! strigă ea, privind braţele însîngerate ale băiatului.

— Tu m-ai zgîriat, rosti băiatul.

— Roşcatul ăsta a tăiat cocoşul! De ce stă aici? De ce stă aici? începu să bată cu amîndouă picioarele în parchetul cabanei. Să plece! De ce a tăiat cocoşul?! Din cauza lui nu a putut El pleca! De ce a tăiat cocoşul?! Unde e gîtul cocoşului?! Tu ai făcut anume să nu poată pleca la vreme! Tu ai făcut aşa! Tu ai tăiat cocoşul. Acuma El a ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars! A ars!

— Cum a ars?

— Prostule! Nici nu ştie, prostu'!

— Cum a ars?

— Auzi! Iar întreabă! Prostu'! Cum să nu se topească, cum să nu ardă dacă n-a plecat cînd a cîntat cocoşul? De aceea aveam grijă de cocoş şi eu şi El. Aveam grijă de cocoş ca El să poată pleca, să nu-l prindă soarele! Tu ai tăiat cocoşul!

— Cocoşul e în curte .. .

— Tu l-ai tăiat! Ai tăiat cocoşul! Nu-i în curte! Eşti plin de sînge! Ai făcut anume aşa! Ştiai că soarele o să-l prindă! Ştiai că e vară! De aceea ai tăiat cocoşul, ca să-l prindă soarele.

— Şi ce dacă l-a prins soarele?

— Cum ce dacă l-a prins soarele?! Prostule! Prostule! L-a ars soarele, nu înţelegi că l-a ars soarele, nu înţelegi că el era de rouă?! Dacă era de rouă! Se topeşte! **Prostu**le! ... Tu n-o să te topeşti niciodată! Umblă cît vrei, poţi şi să dormi la soare, prostule, că tu n-o să te topeşti niciodată! Niciodată! Niciodată! ... Roşcatule! ...

11 privi deodată atentă şi foarte gînditoare.

— Şi tu eşti roşcată şopti băiatul.

Şi **se** priviră amîndoi îndelung, tăcuţi **şi foarte gîndi-**

tori, deodată sfioşi.

MIRACULOASĂ CA UN ELIXIR

■A doua zi dimineaţa la opt, punctual precum Contele de Monte Cristo, Alexis, într-o ţinută de o impecabilă eleganţă, îşi făcu triumfala-i apariţie, proaspăt, jovial, iar pe fruntea-i înaltă strălucea parcă însăşi coroana celui mai înţelept dintre regi.

— Ei, ai găsit numele?, mă interogă grăbit, după ce îmi întinse palma stingă şi mă îmbrăţişă în stilul lui de cabotină euforie.

— Care nume?

— Ştii că eşti bine?! Numele fetei din Kansas, zise, şi abia acum, cu tîrzie stupoare, poate şi datorită faptului că pentru mine nu mai constituia o surpriză, am remarcat glasul lui psihedelic, ca să zic aşa şi mi-am amintit luminile stranii, de bar de lux, din strania încăpere a domnişoarei Kostas, de presupusele oglinzi ascunse în tavan şi care-şi arată luciul cînd perechea greacă practică amorul, ca în scena cu unul din Buendia. Alexis mă privi mirat, ingenuu, cu ochii înnouraţi ai Penelopei.

— Ce, asta-i problema?! Poate fi orice nume, acolo e ţara tuturor numelor, ţi-am spus doar ...

— Ziceai ceva portorican, insinuă el.

— Poate fi chiar românesc.

— Mda, nu-i rea ideea ... Românesc dar şi universal. Ea e ... translatoarea ... E perfect! Eu nici nu ştiu engleza şi aseară, zăpăcit, am uitat s-o întreb pe grecoaică dacă ştie engleza... încep să am amnezii, bătrîne, se lamenta el cu aceeaşi voce susurată, insinuantă, şovăitoare, însorită ... Dacă ea ştia engleza! ... O, dacă nu uitam ... Dacă *ştia* engleza şi nu uitam, i-o împrumutam, îi împrumutam cel

puţin o parte din vocabular, cu accent cu tot, să zicem vreo trei-patru sute de cuvinte englezeşti, accent american, valută forte!

Deşi languroasă, virginală, vocea lui avea, fără ca el să-şi dea seama, ceva posesiv, lacom, patetic. Părea un cleptoman, un vicios al împrumuturilor, al micilor împrumuturi, al sumelor mărunte pe care, odată luate, avea siguranţa că nu le va mai restitui niciodată. — Ce, tipul nu are bani cu lopata? Şi eu ce i-am cerut, trei-patru sute, pe care el le cîştigă într-un sfert de oră, cunoşteam asemenea firi şi Alexis îmi aminti desigur de acei maniaci. — Şi împrumutam valută forte doar pentru 24 de ore! Atît! Pe urmă, îţi jur, i-o restituiam! Pe cinstea mea că-i dădeam valută!

— Ce, ţie ţi-ar fi stricat, te deranja dacă aveai în ţeastă patru-cinci sute de cuvinte englezeşti şi încă cu accent american, californian, *kansasian?* am supralicitat eu, vrînd să-mi confirm presupunerea.

— De fapt ai dreptate! Eu n-am talent la limbi. Şi grecoaica sigur avea. O lipsă în casă de cinci-şase, o mie de cuvinte — valuta forte, ea, ştricănind, le-ar fi recuperat în cîteva zile. Tăcu o clipă apoi rosti autoritar, cu glasul unei adolescente care se joacă de-a hoţii şi vardiştii: Numele!

— Silvia!, am pronunţat eu inspirat.

Se gîndi o clipă, concentrîndu-şi privirea înrourată şi faţa lui de rozmarinuri, iasomii şi roze se înăspri.

— Aproape bun .. . E puţin romană, destul de universală, destul şi de românească. îi punem însă o meşă, o perucă .. . kansasiană. Nu Silvia. Pe fată o va chema Silvy! îmi privi ţigara cu o uluire iluminată, tocmai îmi aprinseseră un Kent. Deci, domnişoara Silvy Kent! Translatoarea Bizonului, a Marelui Bizon de pe Coasta de Vest!

Se trînti pe pat, îşi luă un aer indolent, uşor somnoros, de lene matinală.

— Telefonul, spuse el cu vocea unei mici prinţese care se adresează majordomului care a adus în clipa aceea, pe un cărucior aurit, micul dejun lîngă pat. După ce i-am aşezat aparatul telefonic alături, lîngă perna mototolită de somnul meu agitat, patrulat de spărgătoarele de nuci, de Papadopoulos, de Penelope, Alexis se răsuci şi formă, cu o greutate evidentă, din pricina mănuşii şi a degetului ce nu-i aparţinea, un număr de telefon.

— Aloo, făcu el prelung cu vocea pe care o ,,împrumu-

tase" de la domnişoara Kostas, cu cea mai desăvîrşită voce a unei fete neîncepute, ţinea mîna pe pîlnia aparatului, deducînd eu că vrea să facă verosimilă enorma distanţă dintre cele două continente ... Aloo, repetă el susurînd ... Sunteţi cumva Cinematografia română? .. . Da? . . . Vorbesc din America de Nord, de pe Coasta de Vest. .. Sînt Silvy Kent, interpreta şi însoţitoarea colegului dumneavoastră, mister, adică domnul John Jordache . .. Cu domnul Ţibinski, v-aş ruga... A, chiar dumneavoastră?! Mă bucur foarte mult! Sînt flatată să vă cunosc! Bună seara, domnule Ţibinski! (Avea o voce cu accent kansasian de cea mai aleasă speţă .. .) Ştiu că la dumneavoastră e ziuă, aici e două după miezul nopţii... — Fusul orar!, exclamă surd Ţibinski, a cărui voce o auzeam totuşi, ţipa în aparat, surprins, umil, flatat, ţipînd pentru ca glasul lui să poată fi auzit peste Atlantic, şi de acolo pînă la Pacific!

— Nu-i nevoie să ţipaţi, mister Ţibinski, continuă Alexis, legătura telefonică e prin satelit şi se aude ca şi cum aş fi la Bucureşti sau dumneavoastră aici... Se aude chiar mai bine, spuse politicos, cu o voce obişnuită, speriată puţin că a gafat, adică cum ar veni asta, telefoanele americane funcţionează mai bine decît cele româneşti? Se auzi rîsul lui schimonosit. — Adică şi ale noastre funcţionează perfect! Vă aud ca şi cum aş fi pe Coasta de Vest, domnişoara Silvy Kent, o întoarse el. . . — Alexis continuă însă: Mister Ţibinski, am un mesaj pentru dumneavoastră. — Vă ascult, se auzi vocea laconică, îl şi vedeam căutînd cu înfrigurare pixul, hîrtia, să-şi noteze mesajul. — Mister John Jordache e la un party, la o petrecere, la un ceai, cum se spune la Bucureşti, şi m-a rugat să vă transmit ceva în legătură cu un film. — Care film, domnişoară Kent?! Notez totul. Vă rog să precizaţi. — Sinceră să fiu am şi uitat, rîse domnişoara Silvy, cu o voce nevinovată, a, da, reveni cu acelaşi rîs, care se stingea insinuant, am petrecut şi eu atîta... Da, e vorba de ceva important, *tematic* spunea. Ceva tematic, cu fermieri... — A, filmul cu ţigani... — Da. ceva cu un crîng! — Crîn- *gul cu flori!,* se auzi vocea iluminată a lui Ţibinski. — Domnul John roagă să îl terminaţi repede. Se pare că piaţa filmului norcl-american e interesată de o asemenea temă. Am discutat cu cîţiva manageri... Şi îl doreşte domnul Jordache, cît mai repede! Ştiţi, aici, la noi, se poarta, de cînd cu cetele de *hippies* ăstea, a început exodul spre natură. Spre *virila frumuseţe a*

naturii, cum se spune pe aici, ha-ha-ha! . . .

îi făceam semn că vorbeşte prea mult, dar el mă asigură că ştie el ce face şi îmi făcu semnul victoriei, cu cele două degete arătătoare înmănuşate. — Totul e O.K.!, se americaniză Ţibinski. îl facem! îl facem rapid! Vă rog să-l asiguraţi pe tovarăşul Jordache, adică pe domnul, vreau să zic pe maestrul, pe, mă rog, patronul nostru, se încurcă iar micul Bizon — Mister John întreabă dacă sunt probleme. — Nu, la noi nu sunt probleme. Totul e O.K.! Nici o problemă, domnişoară Kent! Ca la Hollywood!, exclamă el. — O, gunguri Silvy, la Hollywood sînt probleme. Timp. Bani. Mai ales bani... — De fapt, se bîlbîi Ţibinski şi noi avem ceva cu o holdă, cu secerişul. Dar am rezolvat-o şi pe asta, vă rog să-i spuneţi tovarăşului Jordache, patronului, lui mister Jordache, am comandat, într-o seră specială, cîteva hectare de holdă, o coacem cu raze ultraviolete, stil Hollywood!, se lansă Bizonul girant, cu o voce dezinvoltă, în stilul marelui patron. Costă ceva, vorba dumneavoastră, dar cînd e vorba de piaţa americană, face! Atunci auzii gingaşa voce a lui Alexis, pronun- ţînd în cea mai pură limbă engleză: Pay an' Save ... îşi amintise sau memorase cuvintele brodate pe pînza din camera Penelopei — Plăteşte şi vei economisi, traduse Silvy Kent-Alexis. — Exact, exact! Aşa vom face! Mă bucur că filmul, deşi holda nu e coaptă, dar cu ultravioletele ... Rezolvăm ... Ce e nou în America, cum se simte patronul, domnul Grengoir Ţiglă? ... A, totul e bine, se simt, sper, bine. .. Aşteptăm filmul cu fermierii, ştiţi, aceşti tineri, exodul acesta, toţi vor să vadă natura, holdele, crînguri. Aici e sfîrşitul unei epoci de tăcere a generaţiei tinere, spuse Silvy cu vocea ei uşor grizată, somnoroasă, obosită. — Deci totul e O.K.! — O.K.! O.K.! — Bai, bai, mister Ţibinski şi pe curînd. — Salutări tova- ră..., dar Silvy Kent-Alexis închise brusc telefonul şi se prăbuşi, rîzînd în hohote pe pat.

— Eşti un nebun genial! am exclamat eu.

— Genial, da. În mod sigur. Cît despre nebunie, ei sunt nebuni. Nu eu.

— Şi ce facem?, am întrebat într-un tîrziu, privindu-l încă stupefiat, prăbuşit pe patul larg, cu picioarele desfăcute, îmbrăcat în negru, ca un mire tragic. Alexis, din- tr-o mişcare, îşi aruncă cu vîrful bombeurilor, pantofii spre tavan, şi desfăcîndu-şi cravata răsuflă uşurat.

— Trei lucruri: bem, mă scap de vocea Penelopei şi, cel mai important, aşteptăm. Adică, mai corect spus, ne dăm *la fund.* Ne lăsăm căutaţi. Nu mai rezistam nici eu. Am terminat scenariul la sfîrşitul iernii. Fă muzică la sfîr- şit de iarnă, fă costume de sfîrşit de iarnă, fă decoruri cu zăpadă murdară, plină de baligă şi urină de cai, bivoli, *bizoni,* de căcăreze de oi, de capre .. . Apoi schimbă totul pe primăvară, fă muzică, decoruri, costume, fă miei, vitei. scoate de sub cloşcă pui de găină, de raţă, cirip-cirip, venirea păsărilor din ţările calde, renaşterea naturii, simbolul iepelor care fată şi ele mînji cu stea în frunte, ciocîrlia care se înalţă pe vioara imprimată pe disc a lui Sile Dinicu, cocoşul simbolic care apără puii cînd vine uliul, împreunarea oilor, primul muls, datul în strungă, prima jinţiţă, caş în soare, ţărani tipici, ţărani navetişti, exodul către marile oraşe unde ei devin portari noaptea, păzind avutul obştesc, iar ziua mulg capre fruntaşe. Pînă acum trei redactori! Micii bizoni. Şi ne mai şi vrăjesc, ca pe nişte naivi, cu *Valurile Dunării...* Vine şi al patrulea redactor, care ne spune, şi el, că e de acord, că totul e frumos, că el înţelege, dar se întreabă, 7a *rlndu-i,* ce vor crede spectatorii, marele public. Ia să ne gîndim ce va crede. Ce va gîndi. Doar îl cunoaştem. Ştim că nu-i place scena cu mulsul, e vulgară. O tăiem. Ce punem în loc? Şi cu mulsul? Nu le mai mulgem, arătăm doar doniţele pline. Cumpărăm lapte praf, ce, costă atît de mult? Se află în toate *Lactatele,* pînă şi în farmacii. Nu-i place nici să vadă mieii, viţeii, mînjii sugînd ca nişte posedaţi. Atunci? Simplu, îi hrănim cu biberoanele ... Harnicele ţărănci ce fac? Dansează cancan?! Doar sîntem la ţară, într-un sat de tip nou, nu la Londra sau la Paris. Toate astea le ştii... Se schimbă anotimpurile, că şi ele e schimbătoare, se schimbă şi bizonii. Alt redactor. E vorba, totuşi, de pepiniera de mîine, de viitorii virtuozi ai scenelor lumii, de viitorii savanţi, generaţia anului 2000.

— Ce-i de făcut?, am repetat eu mecanic, fascinat de logica expunerii lui.

— Deocamdată să mergem. Curînd va suna telefonul. Cred că Ţibinski mă caută acasă, mă caută la Buftea, la Institut, la dame, că ăla ştie tot şi, curînd, dacă nu plecăm, va suna aici. Mergem într-o crîşmă periferică, dacă vrei îţi aduc toate spărgătoarele de nuci, Casa Budenbrook legată în piele, ediţia princeps! Şi, poate — cine ştie?! — îl găsim

pe Tom Papadopoulos. Pe cai, bătrîne! Azi ne dăm la fund! Fără centurile de siguranţă!

— Oklahoma!, totuşi..., am zis eu. Pentru o clipă Alexis avu ideea să ne instalăm ca nişte baroni ai cinematografiei la *Athene-Palace,* dar amintindu-şi că azi e ziua marilor scufundări, renunţă. Cunoştea un local, fost castel, izolat într-o imensă grădină pustie, la marginea Bucureştiului, cu ceva din casele englezeşti, cred că are şi fantome, care lui îi trezeau dorinţele refulate ale copilăriei, o atracţie inconştientă îl ducea acolo noaptea tîr- ziu. Se aud zgomote ciudate, cucuvele, e parcă bîntuit de spectre dar, ciudat, nu produce teamă: atracţia lui, spunea, în timp ce taxiul se ducea spre necunoscut (necunoscut pentru mine, fireşte), constă tocmai că în primăvară asemenea locuri, din zidărie grea, întunecoase, labirintice, i se păreau inaccesibile, înfricoşătoare, iar acum, tocmai prin caracterul lor plebeu, îi produc voluptate chiar. E loc şi atmosferă pentru Spărgătoarele de nuci, o să le patrulăm prin telefon. Să stăm acolo, cu ele pe genunchi, denudate, sub soarele satanic al pubertăţilor violente, cum ar zice Rimbaud.

— Un anotimp în infern, am completat eu.

— Femeilor le plac asemenea castele, atmosfera fantomelor, goticul care înseamnă de fapt sălbatic, barbar.

Eram de mult în vasta grădină sub copaci din alţi timpi, încărcaţi de umbră, cu parfumuri grele, ale unor ierburi sălbatice, necunoscute, arse de soarele dogoritor, cu masa dusă anume pentru noi în loc ferit.. . Castelul părea depărtat, fantomatic, cînd pe cărăruia puţin bătătorită apărură, cu pantofii în mînă, în timp ce cu cealaltă îşi ridicau, nu fără graţie, fustele uşoare, aeriene, cele două fete cunoscute ale Casei Budenbrook, Maestrul le sărută cu dezinvoltură, ca pe vechi şi dorite amante.

— Fetelor, sunteţi frumosul nostru blestem! clamă el şi, ridicîndu-le cîte un braţ, le privi cu ochi de bătrîn expert, le ridică uşor fustele ca de abur. Vedete fac din voi! în primăvară, toţi patru la Cannes! Avea acum, după ce fetele se aşezară şi începură să bea, uşor intimidate de primire, o expresie de seducător malefic! — La Şura dacilor, hai?! Paradă internaţională... Şi eu pierd scena cu scalda! Ce dacă sunteţi manechine, e şi asta o meserie, ca oricare alta, aveţi trupuri de statui umblătoare. Pe celuloid cu voi. Tăiem respiraţia Parisului, New Yorkului. . . Apropo, filmul

a şi fost contractat pe piaţa americană. Boşul cinemaului românesc e acolo. A telefonat dimineaţă! Facem probe. De-aceea v-am adus aici! Loc izolat. Castel medieval... Natură sălbatică, fete sălbatice. Eu o să vă fac, împreună cu marele meu prieten Basil, pieptănătura sofisticatelor moliciuni ale amorului .. . Cred că mediul vă inspiră, camerele sînt reţinute, am comandat şi cai. . . Sper că ştiţi să călăriţi, amazoanelor! Leona, i se adresă el roşcatei, ce cal preferi?!

— Bineînţeles că prefer un cal alb, rîse ea.

— Un armăsar!

— Da, un armăsar, spuse ea cu o simplitate în care răzbătea o excitantă insinuare.

— Om fi noi frumoase, dar n-am făcut institutul, maestre. . . spuse cealaltă, o chema Norma, avea ceva finlandez, nordic în toată făptura ei.

--- Institutul! Lolobrigida a fost casieriţă, Brigitte Bardot, ce să mai vorbim ... Marile vedete ale Hollywoodu- lui ce credeţi că sînt?, vorbesc de majoritatea dintre ele, desigur.

— Ce-au fost?, întrebară fetele într-un glas.

— Manechine! Aţi auzit?! *Ma-i.e-chine!*

— Şi dansatoare, sportive ..., înotătoare . .., am completat eu.

— O, dacă-i pe aşa, suntem neîntrecute!

— Vreţi dans, înot, călărie?!

— Să vină caii!

— Armăsarii, pînă nu ne îmbătăm şi să cădem de pe ei, dracului!, ţipau cu toţii, rîzînd în grădina imensă, bînd vin roşu, în timp ce, nu prea departe, un picolo în ţinută de gală răsucea la flacără un batal. — Să vină armăsarii, îi strigă tunător Alexis. — Mergem călare pînă la rîu ...

— Dar nu avem costume de baie. Nu ne-ai prevenit, iubitule ..şi Norma îl sărută pe gît, apoi îi prinse între dinţi, uşor, sfîrcul urechii. Regizorul fremăta, sărută sălbatic gîtul ei lung, fraged, îi ridică apoi părul muşcîndu-i ceafa.

— Să vină armăsarii, oftă Leona şi începu să mă mîngîie îndemînatic. — îmi plac lucrurile catifelate, spuse ea ca o scuză şi rîse uşor blajin, cu o visare în ochi.

Norma adulmecă acum mirosul de carne arsă, de lemn în flăcări.

— Nu-mi place nici să călăresc, nici să înot cu **burta** plină, iubitule. Şi apoi, prefer să mă vezi *Înainte.* Să **nn**

buctez la . . . examen!

— Dar ce facem de costume? Ăştia nu ţin costume **de** baie?! întrebă cealaltă.

— Ţin numai armăsari, spuse Vampirul şi o muşcă iar de gît.

— Fără urme, iubitule. Să nu mă învineţeşti, iubiţel. îmi plăcea cum îi spunea marelui maestru, solemnului regizor, *iubiţel.* Era cuvîntul ei preferat pe care îl repeta involuntar.

— Fără costume. E un film cu ţărani. Aţi văzut **voi** ţărănci cu chiloţi? Cu sutien, cu volănaşe?!

— N-am văzut, dar n-o să ne taie?

— Ce să vă taie?

— Scena, că doar n-o să ne taie pe noi!

— Mai bine renunţăm la film, rîse cealaltă, nu **fără** teamă că, totuşi, n-o să se vadă pe ecrane.

— Facem două variante, decretă maestrul. Prima, **pentru** piaţa internă. A doua, pentru Cannes şi piaţa americană. Altfel nu putem plasa pelicula.

— Şi azi ce variantă facem?

— Varianta pentru piaţa americană, evident!

Se auzi tropăit de copite şi răsuflarea cailor apropiată. Băiatul în ţinută de castelan se opri cu cei doi **cai,** cărora doar aripile le lipseau pentru a părea tot ceea **ce** de la poeţii antici şi pictorii rupeştri, pînă la cei mai moderni, şi-au putut imagina, nu aveau aripi, e adevărat, **dar** păreau nişte întruchipări de basm atît de reale, încît era» în peisajul sălbatic şi pustiu neverosimili.

Fetele se ridicară şi îi priviră o clipă, evident emoţionate, apoi începură să-i mîngîie, să-şi apropie feţele de grumazurile lor suple, să le sărute.

— Am crezut că glumeşti, iubiţel, cînd ai pomenit de cai. Dar, recunosc, eşti un mare maestru!

— De ceremonii, se autoironiză el.

— Un maestru al regiei..., spusei şi eu.

Cu o agilitate de pantere, fetele se şi urcaseră pe spinările rasate, lucitoare, fără şa, ale ducipalilor. Sigur, nu trăiseră niciodată asemenea scene, într-un asemenea decor, ele, manechine surîzătoare în lumina reflectoarelor, în rochii purtate într-o singură seară, în faţa unui public obscur. Tot ce se întîmpla acum era stimul al imaginaţiei care devenea realitate, o supapă eliberatoare, rîdeau amîndouă şi pornirăm toţi patru în trap săltat, în sforăitul uşor al cailor, urmăriţi cu invidie şi admiraţie de tînărul ma-

jordom al bătrînului castel.

— Ca să dovediţi că aveţi talent, strigă Alexis, în timp ce fetele începură să chiuie şi caii să alerge din ce în ce mai dezlănţuit, trebuie să faceţi tot ce vă voi spune! Improvizăm.

— Astă seară se improvizează!, strigai.

— Spre rîu, şi calul murg al regizorului ţîşni printre copaci, urmat în cavalcadă de tropotul celorlalţi trei, de ţipetele noastre dezlănţuite, exuberante. Rochiile vaporoase, părul lor lung, al uneia roşcat, al celeilalte blond, nordic, galopul cailor, soarele verii de aur, mirosurile aţîţătoare ale plantelor, peisaj sălbatic, toate îmi dădeau şi mie o stare de excitantă euforie.

Se zărea rîul în soare şi Alexis încetini galopul calului, îl ajunserăm cu răsuflarea tăiată, părul fetelor era răvăşit, ceea ce le dădea un aer de naturaleţe, de mîndru sfîrşit al dragostei din zori.

— Totul trebuie să fie natural şi sălbatic, decretă maestrul, şi lovi cu piciorul desculţ pîntecul murgului, aruncîndu-şi dintr-o repede mişcare cămaşa. Caii bătură uşor din copite, fornăind, apoi intrară în apă.

— Alergăm în susul rîului! Aşa! Valurile izbeau pieptul cailor. Veniţi după mine! Vă răsuciţi, rîdeţi!, şi fetele se executară, Totul natural, neostentativ, fără falsuri!, comanda maestrul. Basil, uite, Norma e gata să cadă, hai, fă-te că aluneci. Norma!, ţipă el şi fata se aplecă lungindu-şi trupul spre grumazul înspumat al calului, valurile vuiau lovite de trupurile animalelor. Perfect! Perfect!, o stimula regizorul. Şi acum, Basil, te repezi spre ea, te arunci s-o salvezi şi căderi amîndoi în apă! Mă repezii cu neîndemînare şi, prinzîndu-i braţul gol, Norma mă trase după ea, hohotind, udîndu-ne, simţind pietrişul sub tălpi, îmbrăţişîndu-ne, sărutîndu-ne dintr-o pornire visată, rîvnită. Alexis înota în urma roşcatei, care plutea cu rochia lipită de corp, cu părul ud, lipit de frumosul ei gît. Caii rămăseseră în urmă, în mijlocul valurilor, adulmecînd vîntul. Eram două perechi depărtate, în rîul curat, vuitor, uzi, cu hainele lipite, îmbrăţişaţi sub privirile nevinovate ale frumoaselor animale care, ciudat, îşi muşcau gîturile, nechezînd, făcînd şi ele acelaşi gest al dorinţei perpetuării. Apoi, ca într-un film cu animale dresate, caii pe care călăriserăm, Norma şi cu mine, porniră despicînd valurile spre noi, în timp ce perechea cealaltă porni spre Leona şi

Alexis.

Urmă, ca într-un ritual frust, primitiv, în care personajele erau în rîu, o roşcată, o vară, patru armăsari, o blondă nordică, păstoriţă de reni, ajunsă dintre zăpezi sub un soare binecuvîntat, şi care, toate aceste personaje, rîul, noi, soarele fericit, fetele începură dezmierdările, fetele mîngîiau armăsarii, rîul însorit cu valurile dezmier- da trupurile animalelor, care au fost odată zei, iar noi sărutam spatele gol al fetelor, care îşi aruncaseră îmbrăcămintea pe spinările cailor. Eram departe perechile, dar bănuiam că facem aceleaşi gesturi, că ritualul dragostei începuse, ascunşi acum de trupul cailor, şoaptele nu se auzeau, vorbeau în locul nostru valurile, doar soarele fierbinte ne binecuvînta, căci iată, pe pămînt se mai pot în- tîmpla şi asemenea fapte, pe care oamenii, mai ales ei, se pare, le-au uitat de mult.

Călăream tîrziu, la pas, prin fastuoasa, sălbatica pustietate. Abia cînd zărirăm castelul ne dădurăm jos şi fetele îşi traseră pe ele fustele care, ude încă, li se lipeau pe corpurile lor de sălbăticiuni, părînd aşa, cu for**mele** ghicite, şi mai tulburătoare. Mirosul batalului părea **fad** •acum, o bucurie obosită, eliberatoare, ne cutreiera cu o intensitate crescîndă.

Duceam caii de dîrlogi, la pas, tăcuţi, reculeşi, uimiţi încă. La început, şi îmi părea rău 'pentru acel gînd, fetele **mi** se părură nişte fiinţe frivole, dar acum, în umbra **copa**cilor, urmărindu-le mişcările, paşii lor de animale ale **pădurilor** neumblate, aveam sentimentul vînătorului neviciat, primitiv, care şi-a făcut din căprioare zeităţi, ocrotindu-le, **fără** să arunce săgeata otrăvită spre mersul lor săltat. **To**tul se săvîrşise cu o simplitate castă, cu simplitatea izvorului, a apei care nu se mai întoarce niciodată spre izvoa**re,-** uitasem Bizonii, scena marelui film, chiar dacă nu fusese filmată, fusese trăită intens, duios şi viril, de marii ei protagonişti.

— N-a fost frumos, fetelor?, întrebă maestrul în timp ce înfuleca o halcă de batal, nebun de înmiresmată. Scenă genială, Keystone! Şi nici nu v-a durut! Parcă aţi fi cunoscut acupunctura. Cu acupunctura poţi fi răstignit fără durere.

— Scena americană a fost teribilă, spuse Norma. Ce zici, Basil?

— Mulţumită, domnişoară?, am întrebat eu în stilul

vetust-transilvan.

— Fericită! Trebuie s-o repetăm. Că în faţa apelatelor e mai greu ...

— O repetăm la noapte!

— Lipsesc armăsarii, iubiţel, se auzi vocea roşcatei, ca o tînguire diamantină, înlăcrimată de amintirea rîului, **a** armăsarilor şi a ceea ce se petrecuse în mijlocul valurilor însorite.

— Va fi bine şi la noapte. Vorba poetului, n-avem armăsari, dar peştii se lovesc de lună şi fiindcă-i departe nu suna!

Rîserăm cu toţii şi abia acum auzirăm fornăitul cailor care păşteau alături, ducipali credincioşi şi martori inocenţi ai dragostei noastre.

— Alexis, cînd mai facem o repetiţie?, întrebă roşcata ... Uite cum ne privesc caii, trecu ea la altă **constata**re. îmi place barba ta! spuse apoi şi îl sărută repede. Ai **o** figură de călugăr pervers. Îmi dai voie **să-ţi spun Eli-** azar?

— Trebuie să mă botezi!

Fata se ridică şi, neaşteptat, luînd sticla de **-pe masă,** i-o goli în creştet.

— Numească-se acest fiu Eliazar! Fie **iubitul meu, pînă la** sfîrşitul zilelor!

— Trăiască Eliazar!

— Să bem pentru Eliazar!

— îmi chiar place numele. îţi mulţumesc,şi Eliazar se ridică impresionat, ceremonios, şi îi sărută pe rînd fiecare deget de la mîini, încheietura braţelor, sînii peste bluza încă lipită de ei, gîtul ei lung, părul roşcat şi, îndelung, vampiric, ceafa. Se aşează în genunchi şi cu braţele îi strînse picioarele, lăsîndu-şi fruntea, răsuflarea fierbinte între coapsele fetei, supusă şi emoţionată. Mă aşteptam la vorbe duioase dar poate tocmai pentru a-şi alunga sentimentalismul, oe ridică: Ce-mi place la voi, printre altele, e ca nu aveţi prejudecăţi.

— Asta ce-o mai fi?, întrebă Norma, în timp ce roşcata rămăsese în aceeaşi poziţie, simţind încă îmbrăţişarea peste coapse, răsuflarea lui satanică, căldura ei în fierbinţeala pîntecului mic.

— în traducere liberă, frumoaselor şi distinselor vedete, ar însemna că nu aveţi, cum au în general fetele, după unii psihologi, cel puţin, teamă.

— Prostii, spuse Norma. Cînd iubeşti pe cineva nu te gîndeşti la teama de .. . Mai degrabă, am citit undeva, voi, masculii, aveţi asemenea complexe. Sigur, nu e vorba de voi, care ne-aţi făcut o sărbătoare!

— O fiestă!

— De fapt, fără să filosofăm prea mult, toţi avem o teamă, sigur, mai mare sau mai mică, de necunoscut. E teama de neant, cum zic filosofii. .. Sîntem nişte fiinţe fragile, vulnerabile.

— Basil are dreptate, confirmă gînditoare Norma şi îmi sărută mîna, aşa cum numai iubitele adevărate o fac pentru bărbatul drag. Era un semn al recunoştinţei, fără nimic umil, semn discret al tandreţei, de care parcă se ruşina acum şi, simţindu-şi roşeaţa care îi invadase neaşteptat obrajii, îmi luă palma în mîinile ei şi mi-o ţinu astfel îndelung, simţindu-i vibraţiile, căldura, apoi şi-o duse la frunte, o coborî pe obrajii cu palma mea, săru- tîndu-mi-o în răstimpuri, tăcut, fără sfială, cu privirea pierdută.

— Ce-am făcut noi, am revenit eu, era tocmai dovada fragilităţii noastre. Vorbeam acum stins, de teama de a nu strica vraja pe care o trăiam, pentru a-mi lăsa mai departe mîna condusă de a ei cu infinită tandreţe, pe faţa pînă ieri necunoscută. E faptul că şi noi, care ar trebui să facem pe marii granguri, să vă impresionăm, cum le place pipiţelor, nu-i aşa, şi spun toate acestea fiindcă ne simţim oarecum legaţi şi mai ales oameni.. ., da, eram emoţionat, îmi dădeam seama de incoerenţă, ori tocmai aceasta o făcea pe finlandeză să-mi apese mai adînc, ca pentru un tatuaj, palma pe faţa ei, sărutîndu-mi-o, da ... ce ziceam?, da, că oameni fiind avem şi eu şi.. . Eliazar în viaţa noastră celebră, paharul, porţia zilnică de otravă. Ca şi voi, bănuiesc .. . Dar ce-am făcut noi era dorinţa sublimată, tăinuită, absconsă, inconştientă de a elimina acea otravă. O otravă care elimină altă otravă, mai puternică. Şi care dintre otrăvuri, frumoase, drago, divine, rîuri şi mesteceni, prefăcuţi în fiinţe umane, am continuat eu autodezumflîndu-mi patetismul, în gen Keystone — care din otrăvuri poate înlocui puternica otravă, porţia zilnică de otravă puternică decît una şi mai puternică, dar dulce, lunară, galactică, dacă nu ea, să zic aşa, *otrava dragostei!*

Leona şi Eliazar aplaudară, nepricepînd, se pare, aproape nimic, poate filosofia mea li se păruse ridicolă, important era însă că Norma îşi lipise buzele de palma mea şi

îi simţeam răsuflarea fierbinte.

Caii păşteau nu prea departe, umbrele copacilor se lungiră şi din castel răzbătea gînguritul păsărilor nopţii, care începură să tresară presimţind înserarea. Castelul, parcă printr-un miracol, se apropiase de noi şi toţi observarăm uimiţi fenomenul.

— Ce-i cu mănuşa asta, Eliazar?, întrebă cu înfrigurare Leona.

— Ala-bala-portocala, răspunse el. O port numai cînd beau otrava diurnă, e un joc de copii...

— Şi acum?

— Acum am băut o otravă mai puternică, cum zicea Basil. Mîine, cînd ajung acasă, scap de ea.

— îţi dă un aer de gangster. îmi place, spuse roşcata. Să nu ţi-o scoţi, Eliazar! Hai, te implor Eliazar, nu ţi-o scoate. Nu-i aşa că pentru mine n-o să faci asta, EliazaT?! Am şi eu ţicneala mea. Eşti foarte şic cu ea! Şi încă neagră. îţi jur, Eliazar! îmi promiţi, te conjur, fă asta pentru mine! Nu-ţi scoate mănuşa! Vreau să mă mingii cu mănuşa ... Şi la noapte. Ori ţi-o scoţi noaptea?! întrebă ea speriată. Hai, promite-mi Eliazar că nu ţi-o scoţi! Zău că eşti foarte original cu ea.

— Bine, nu mi-o scot la noapte, concesă regizorul.

— îmi place şi castelul. Teribil ce-mi plac castelele vechi, şi să fim împreună, cu mănuşa ta neagră, singuri, în patul *stil.* Sper că e mobilă stil în castel!

— Destul de stilată, vorbi ambiguu noul Eliazar, enervat puţin, se vede, de teoria roşcatei, apoi schimbă brusc tonul cu unul de reclamă, de vînzător de gogoşi de pe plăjile Mării Negre: Hai la gogoaşă! Ia gogoaşa! Plîngeţi copii, tăvăliţi-vă copii cu capul în nisip, să vă cumpere mama gogoaşă! Hai, copii păli-v-ar foamea şi setea! Ci la mămăsa cum bea pepsi şi lui nu-i dă! era şi un bun actor, lucru de netăgăduit, imitase perfect glasul şugubăţ al vînzătorului de gogoşi şi, pentru a-şi demonstra şi calităţile de acrobat, luă sticla cu vin roşu de pe masă, o ridică într-o mînă, şi o goli în, pentru mine devenit clasicul, binecunoscutul stil Keystone — Alexis — Eliazar. Aplauzele izbucniră frenetic în faţa acestei performanţe acrobatice, păcat însă că finlandeza aplaudînd nu-mi mai săruta palma.

O pace binecuvîntată se lăsă peste lume, o pace care ne

pătrundea insinuîndu-se în toată fiinţa noastră, miraculoasă ca un elixir.

— Rolul unor asemenea zile-grădină în viaţa artiştilor este acela de a-şi acorda propria lor liră .. . rosti firesc Eliazar. Sînteţi nu artiste, asta-i o bagatelă, dar sîn- teţi nişte fete-artiste şi sper că v-aţi acordat lirele ... Să pornim spre noi înşine. Şi ridicîndu-ne, păşirăm pe lîngă prietenii noştri caii, pe lîngă martorii inocenţi ai dragostei noastre, păşirăm desculţi prin ierburi, cu trupurile fierbinţi, însetate, un acelaşi trup, acelaşi pas, aceeaşi respiraţie, auzind depărtat, stins, alt martor: rîul; era una din acele seri cînd îndrăgostiţii îşi aud gîndurile, care se interferează, se confundă gemene, devenind acelaşi unic gînd. Răsărise luna şi castelul ne aştepta.

Foarte de dimineaţă, cînd ne urcarăm în taxi şi pornirăm spre marele şi îndepărtatul oraş, simţirăm în jur splendoarea strălucitoare, ca de faceri de lumi, era ca şi cum ne-am fi aflat pe un teritoriu miraculos, ieşit din ape, din genuni, nealterat, virginal, aburind în soare.

UMBRA CA DE FUM A FETEI

O dimineaţă tulbure de primăvară pe o linie ferată. Se aude sirena îndepărtată a unei locomotive.

Miliţieni, procurorul, medicul legist, ţăcănitul aparatelor de fotografiat, flaşurile lor. Agitaţie, discuţii, şoaptă, febrilitate. Cineva scrie: Druţă Cristian, vîrsta: 65 ani, înălţimea 1,58 etc.

Cadavrul unui om scund, bătrîn.

Experţii examinează cadavrul. îl acoperă cu o pătură, îl pun pe o targă.

Pornesc în grup spre maşinile care îi aşteaptă în şosea, în una din maşini, procurorul criminalist Andrei, miliţieni.

— Ce spuneţi, tovarăşe procuror: accident de cale fe-

rată? — întreabă un miliţian.

— Mă îndoiesc, răspunde Andrei cu mîinile pe volan, preocupat să nu se ciocnească de camioanele, de basculantele ce trec foarte des pe lîngă ei.

— Crimă?

— Mă îndoiesc . . .

— Atunci . ..

— îndoieşte-te de orice, ziceau cei vechi.

*

Andrei şi cu un ofiţer de miliţie se află într-un depou. Locomotive care mai gem încă sub presiunea aburilor.

Andrei: Deci pe timoniera frînei aţi observat o bucată de piele de om.

Mecanicul I: Am observat-o abia azi-dimineaţă. Eu la orele 23 am intrat în depou şi n-am mai ieşit.

Andrei îşi notează într-un carnet.

Mecanicul II: Cînd am trecut eu, că răsărise luna, am observat ceva între linii. Opresc şi era un om. 11 pipăi. Era rece.

Andrei: Aţi încercat să-i îndoiţi braţul, să-l mişcaţi?

Mecanicul II: Nu. L-am tras pe terasament şi am pornit. Cînd am sosit, am telefonat la miliţie.

Andrei notează: ,,Nu se ştie dacă rigiditatea cadaverică era instalată. Ora 1.“

Andrei: Un tren putea trece peste cadavru?

Mecanicul II: Terasamentul era curăţat de pietrele care cad din vagoanele prea încărcate, aşa că un om poate sta între şine fără să fie atins de tren ...

Miliţia .ul (către Andrei): Să le iei declaraţii. La revedere.

ijs

Andrei, în biroul lui. Ia un dosar pe care scrie: *Druţă Cristian.* Şi, cu un creion roşu, face un mare semn de întrebare. Pune apoi notiţele lui între coperţile goale ale dosarului. Sună telefonul de pe birou.

Andrei: Da. Salut. Deci aţi stabilit ora decesului... Aproximativ: 23. Mulţumesc. Salut.

*

O ceremonie de înmormîntare în cimitir. Preotul oficiază. Se coboară sicriul în groapă. Se aud bulgării pe sicriu. Asistenţă puţină. Mai la o parte, Andrei. în asistenţă, o doamnă durdulie, cu voal negru, plînge convulsiv: Oii. Un ţăran, Ion, fratele victimei, cu fata lui de 17 ani. Un tînăr necunoscut care nu plînge, priveşte doar cercetător, faţa ingenuă, imberb. El va fi primul care se va smulge din micul grup şi se va pierde grăbit printre crucile de lemn, înnegrite ale cimitirului. Andrei îl va urmări cu privirea.

Înmormîntarea a luat sfîrşit şi, ţinîndu-l pe Ion de braţ, Oii şi fata pornesc spre ieşirea din cimitir.

Andrei în urma lor.

Tînărul Cristian — acelaşi din cimitir — intrînd în depoul de locomotive. Cîţiva mecanici discută, fără să-l observe pe Cristian care s-a apropiat de grupul lor.

Mecanicul I: Tipul avea obiceiul să se urce din mers în tren. Era beat şi o fi căzut.

Mecanicul II: Era şi surd, mi se pare. Putea veni trenul şi el nu auzea.

Cristian: Cum îl chema pe bătrîn?

Mecanicul II (spre celălalt): Cum îi spunea, măi Ghiţă?

Mecanicul I: Mi se pare Druţă.

Mecanicul II: Da, Druţă Cristian, aşa îi zicea.

Tînărul Cristian dă tîrcoale unei locomotive, o priveşte foarte interesat, apoi se îndepărtează.

*

Andrei, la poarta unei case de la periferia oraşului, stă de vorbă cu o femeie.

Femeia: Ştiţi cum o bătea? Se urca pe scaun şi aşa o bătea . . . Era tare comic! Aşa pişpirică cum era, da se bateau în parte ... Ea tare mult a plîns ... în noaptea aceea toată noaptea l-a aşteptat.. .

Andrei: De unde ştii?

Femeia: Păi dacă a fost lumina aprinsă ... îi cumpărase şi costum .. .

Andrei: Adică?

Femeia: Cu o zi înainte. în ajun. Numai că îi era mare şi nu-i venea bine mortului, de a trebuit să i-l scurteze, să-i îndoaie manşetele şi mînecile ...

Andrei: Interesant. . .

Femeia: Ştiţi cum e lumea . . . Vorbeşte.

Andrei: Mulţumesc.

Andrei se îndepărtează, păşind peste bălţile de lîngă garduri.

*

Andrei în casă la Olimpia Teodorescu. încăperea în care a intrat procurorul are atmosfera vetustă a fostelor locuinţe de mahala, cu toate amănuntele ştiute: poze de juni, nunţi, un scrin vechi etc.

Oii: Luaţi loc, domnule procuror... Ce nenorocire pe capul nostru ...

Andrei se aşază.

Oii oftează, se aşază şi ea, desface poşeta, se uită în mica oglindă. Andrei cercetează încăperea, se uită foarte atent la Oii. Aceasta, simţind privirea lui Andrei, tresăre înspăimîntată:

Oii: Mă bănuiţi?

Andrei: Eu, doamnă, bănuiesc pe toată lumea.

Oii: Şi pe mine?

Andrei: Adun fapte. încerc să aflu adevărul.

Oii: Dar cu mine ce aveţi?

Andrei: În ultimii ani dumneata ai cunoscut victima. Eraţi în anumite raporturi.

Oii: Pardon. Era bătrîn. Nu mai era bun de nimic.

Andrei: Avea totuşi un venit.

Oii: O amărîtă de pensie, pe care o dădea pe şliboviţă.

Andrei: Trăiaţi într-un fel de comuniune semifamilîală, semilegală.

Oii: Da, domnule procuror, l-am îngrijit. Uneori îl şi bărbieream. Era ca un copil... Un suflet singur... Eu îi eram un fel de ...

Andrei: înger păzitor.

Oii: Exact: înger păzitor, domnule procuror-şef. *Andrei:* Nu sînt şef.

Oii: Ba sînteţi. Se vede pe dumneavoastră... O femeie singură e ca un cîine, nu poate trăi fără stăpîn. Umblă, aleargă pînă-şi găseşte unul... Dacă nu-l găseşte, se mulţumeşte şi cu umbra stăpînului.

Andrei: Şi nu ţi-a fost cam răcoare la umbra asta?

Oii: Mi-a fost dragă răcoarea asta. Şi cînd mă bătea kni era drag.

Andrei: Te bătea des?

Oii: Des. Că-mi plăcea.

Andrei: De ce?

Oii: Voiam să-i dau curaj. Chiar el spunea că-i o cîrpă şi ca să-i dovedesc că-i bărbat mă lăsam să mă bată... Ieşeam pe stradă cu ochii învineţiţi. Eram mîndră, uite, ziceau ţaţele, iar a bătut-o bărbatul. Şi asta însemna, domnule procuror-şef, că aveam şi eu un bărbat.

Andrei: Şi cînd te-a bătut ultima dată?

Oii: În ziua morţii, că şi acum mi-e vînăt ochiul.

Andrei: Dar mai dădeai şi dumneata în el.

Oii: Voiam să-l stimulez .. . Dar de unde ştiţi că-l băteam?

Ai drei: Am mai discutat cu vecinii.

Oii: Vecinii!

An *trei:* A constatat şi medicul legist. Victima avea urme de lovituri, fusese molestat. Aveai şi alte motive?

Oii: Ce motive?

Andrei: Cum ar fi acela de a scăpa de el.

Oii: Dar nu-mi era bărbat cu cununie.

Andrei: A scăpa de el pentru a rămîne doar cu banii. Ce ziceţi, doamnă Olimpia Teodorescu ...

Olimpia începe să plîngă în hohote, printre sughiţuri boceşte: Trandafirul meu, sufleţelule... Stai în întuneric, sub pămînt, sufleţelule... Cine te-a omorît? Cine mi te-a luat...

Andrei se ridică, se îndreaptă spre uşă, o deschide şi o închide rămînînd însă înăuntru.

Olimpia, crezînd că procurorul a ieşit, încetează brusc bocetul şi îşi înalţă faţa din palme cu o expresie aspră, hotărîtă.

Văzîndu-l pe Andrei, îşi acoperă iar faţa şi boceşte asurzitor.

Andrei iese.

*

Tînărul Cristian merge foarte grăbit pe linia ferată. A ajuns. Vede semnele făcute cu creta de către anchetatori, le studiază, cercetează locul.

Se uită în jur, vrînd să-şi fixeze în memorie parcă lumina acestei zile de primăvară abia începută, împrejurimile.

*

Andrei intră cu maşina într-un sat de munte; drum desfundat, case cu şindrilă, cu prispă, garduri joase. Maşina şi-a încetinit mersul, Andrei priveşte atent numerele de pe porţi, caută; da, a găsit, în faţa porţii cu numărul 52 opreşte, după ce a tras maşina la marginea drumului. Copiii de pe uliţă au alergat strigînd în urma maşinii, acum o înconjoară, privind-o tăcuţi de la o oarecare distanţă.

În poarta casei apare o fată, aproximativ de 17 ani, aceeaşi de la cimitir.

— Bună ziua, spune Andrei.

— Bună să vă fie inima, spune fata semeţ, înroşindu-se totuşi.

— Singură?

— Tătuca îi în grădină. Poftiţi, dacă la noi aţi venit... Andrei intră în curte, priveşte în jur, evaluînd casa, curtea, grădina.

— Poftiţi în casă, îl strig eu pe ţătuca.

— Nu-i nevoie. Mă duc eu la dînsul.

Andrei intră în grădina mare, din spatele grajdurilor, fata se ţine după el, apoi renunţă; îl urmăreşte nedumerită, strîngîndu-şi braţele la piept ca şi cum i-ar fi frig.

*

Andrei şi Ion, un bărbat de aproximativ 50 de am, stau pe trunchiul unui copac.

Andrei: Deci aşa, bade Ioane; în ziua respectivă te-ai întîlnit cu victima, adică cu fratele dumitale . ..

Ion: Cum v-am spus.

Andrei: Unde?

Ion: În faţa C.E.C.-ului.

Andrei: La ce oră?

Ion: Să fi fost ora unsprezece.

Andrei: Aveaţi stabilită această întîlnire?

Ion: Da.

Andrei: Care era scopul întîlnirii?

Iota Trebuia să-i dau nişte bani.

Andrei: Cîţi?

Ion: În ziua aia ne-am fost înţeles să-i dau suma de şaptesprezece mii.

Andrei: Pentru pămînt.

Ion.- Da. Am cumpărat partea lui de casă, partea lui de grădină şi încă o tablă de pămînt. Asta era un rest că suma totală ...

Andrei: Şi care era suma totală?

Ion: Suma totală era de douăzeci şi şapte de mii şi cinci sute.

Andrei: Cît îi dăduseşi pînă atunci?

Ion: Domnule procuror, fratele meu căzuse în patima băuturii.

Andrei: Lasă asta. I-ai adus atunci banii?

Ion: Adus.

Andrei: Toată suma?

Ion: Nu chiar.

Andrei: Ce sumă, totuşi?

Ion: I-am adus vreo şapte mii cinci sute... că el, cum avea un ban, cum ...

Andrei: Şi i-ai dat...

Ion: Dat, zău ...

Andrei: Şi ce-a făcut cu ei?

Ion: Asta nu pot să ştiu.

Andrei: A intrat cumva la C.E.C.?

Ion: Da, a intrat.

Andrei: Unde i-ai dat banii? În stradă?

Ion: Apoi ne-am dus şi noi, ca omul...

Andrei: Unde?

Ion: La ... bufet, domnule procuror.

Aridrei: Să limpezim puţin lucrurile: dumneata i-ai dat banii şi el a intrat la C.E.C., ori v-aţi dus amîndoi la bufet?

Ion: A intrat la C.E.C.

Andrei: Spuneai, mi se pare, că banii i-ai dat la bufet.

Iori (nesigur): Da.

Andrei: Nu vezi că te contrazici, că nu se leagă una cu alta?

Zoîi: Adică?

Andrei: Spune sincer că nu i-ai dat banii.

Ion: I-am dat bănuţii, domnule.

Andrei: Sau poate i-ai dat şi, după ce l-ai îmbătat, i-ai luat înapoi. În ziua aceea victima nu a depus bani la C.E.C.

Ion: Poate femeia aceea la care stătea... - Doamna Oii... Se certau mereu. 11 şi bătea ...

Andrei: Am discutat cu doamna Olimpia Teodorescu. Dar deocamdată, bade Ioane, trebuie să vii cu mine.

*

Se ridică amîndoi, porcesc spre curte. Se aude un porc guiţînd. un miâl proaspăt fătat zburdă prin curte.

Fata stă în prag, ţinîndu-şi braţele strînse la piept, are o expresie de îngrijorare, întrebătoare.

— Am pus masa, tătucă, îi spune ea.

— Nu veniţi să beţi un pahar şi să gustaţi ceva? întrebă Ion.

Andrei ezită o clipă, refuză pornind spre poartă.

Ion intră în casă.

*

Andrei s-a aşezat la volan. Aprinde o ţigară. Aşteaptă.

Andrei şi-a terminat ţigara. O aruncă pe geamul deschis al maşinii. Claxonează nervos. Priveşte în curte. Ion nu apare. Din nou claxon. Nu apare nimeni. Andrei coboară din maşină, se îndreaptă spre curtea lui Ion.

Intrînd în casă, Andrei se opreşte stupefiat: foarte calm, ceremonios, Ion tronează la masă, cu o sticlă în faţă, îşi taie tacticos din slănină, din pîinea mare şi mănîncă în tăcere, fără să-l observe fata care stă în picioare lîngă masă privindu-şi tatăl.

— Poftiţi, domnule. Îţi fi flămînd. Poftiţi şi îmbucaţi, că drumu-i lung.

Andrei clatină din cap, surîde ca şi cum ar fi avut pe loc o idee.

— Că bine zici. Numai că eu nu pot să beau, că sînt la volan.

— Da puteţi dormi aici. Şi pornim mîine, îi răspunse Ion. Andrei se aşază la masă, pe scaunul oferit de fată.

— Tu, copilă, nu te duci să vezi de oile alea..., spune Ion.

Fata iese ca o umbră tăcută.

Andrei văzînd paharul lui Ion gol, ia sticla şi i-l umple. Pe masă se mai află un pahar şi e rîndul lui Ion să-l umple.

— De sufletul morţilor, spune Andrei.

Ion ciocneşte tăcut. Bea ceremonios.

— Eu am să vă spun drept cum a fost, domnule ... De ce să mai mergem la oraş. Vă spun aici. Mă întîlnesc cu el la ,,Oituzul“ .. .

*

Ambianţa *Buietului „Oituzul"*, la orele de dimineaţă. Lume puţină, clienţi grăbiţi care îşi beau în fugă porţia, ori veterani ai viciului care au început-o de la deschidere. Atmosferă pitorească.

La una din mese e Druţă Cristian cu jumătatea de vin pe masă.

Cu desagii pe umeri, intră Ion, priveşte în jur, îşi zăreşte fratele şi se îndreaptă spre masa acestuia.

îşi dau mîna. Ion lasă desagii jos, pe podea, lîngă masă. Se aşază. îşi pune căciula pe masă. Se apropie prompt ospătarul. Ion îi arată jumătatea de vin.

— Tot o jumătate? întreabă chelnerul. Ion confirmă din cap.

— Mi-ai adus banii? — întreabă bătrînul.

— Mă uit la tine, frate.. . Tare ai îmbătrînit, spune Ion în chip de răspuns.

Chelnerul aduce vinul. Ion îşi toarnă în pahar, îi toarnă şi fratelui său.

— Eu te întreb dacă ai adus banii.

— Tot stau şi mă gîndesc, spune Ion. Şi iarăşi mă gîndesc.

— Ştiu ce vrei să spui. Dar n-o să viu niciodată.

—- Mai bine ar fi să vii. Mai bine are să-ţi fie. Beau iar.

— Mie să-mi dai restul. Nu vreau să trăiesc din mila ta. îs banii mei...

Beau iar.

— Să nu ne certăm aici. Mai bine să ieşim.

*

Cei doi sînt pe stradă. Păşesc în tăcere.

în faţa lor apare doamna Oii, strident rujată, cu pălărie neagră pe cap, vrea să pară o „doamnă".

— Bună, copii, se adresează ea celor doi. V-aţi înţeles ca doi fraţiori, ori de ce sînteţi aşa de înnoraţi, puişorilor?!

Ion o priveşte dezaprobator.

— Să mergem aici, în parc, să ne aşezăm.

*

Sînt acum toţi trei pe o bancă. Ion numără banii, hîrtiile de o sută.

— Trei mii şi două sute, trei mii şi trei sute . .. trei mii

cinci sute.

Se opreşte.

— Mă tem că ceilalţi i-am lăsat acasă. Lasă că vii tu după ei.

— Am să vin.

— Poţi să vii chiar azi. Poate mergem împreună.

— Vin eu şi singur.

— Cum vrei. Ştii unde stau. Te aştept.

Ion se îndepărtează.

Oii şi cu bătrînul se îndreaptă spre clădirea cu firma galbenă: C.E.C. După o scurtă discuţie, intră.

*

Ion cu desaga pe umeri intrînd într-un magazin de *Confecţii pentru femei.*

Oii şi bătrînul ies de la C.E.C. Bătrînul numără nişte bani.

Oii se desparte de el. Pornesc în direcţia în care s-a dus Ion.

Druţă Cristi.an intră şchiopătînd în bufetul „Oituzul".

*

Ion iese din magazin şi porneşte în lungul trotuarului. Oii îl ajunge din urmă. Merg amîndoi alături. Intră în alt magazin. La tejghea aleg o basma înflorată, apoi stofe. Sînt acum la raionul pentru bărbaţi.

— Daţi-mi un costum ... Aşa, statură mică ... Numărul cred 46. Ori 48. Crezi că o să-i vină?! întreabă ea pe Ion. Plătesc la casă.

— Să-i cumpăr şi ciorapi şi indispensabili, spune Oii. Şi o cămaşă . ... Apoi...

Cei doi sînt din nou pe stradă. Oii se desprinde de lîngă Ion şi porneşte cu pachetele în mînă spre centrul oraşului.

*

Ion intrînd la „Oituzul".

Cu capul pe masă îl vede pe fratele lui. Se apropie, îl zgîlţîie.

— Te aştept acasă ..., îi spune Ion.

Bea paharul de vin din faţa fratelui său. Se îndreaptă spre ieşire.

*

Din nou în casa lui Ion. Sticla cu ţuică e aproape goală.

Andrei: Cît faci de obicei pînă acasă, pe jos?

Ion: Cam o oră şi jumătate.

Andrei: La ce oră ai sosit?

Ion: Era aproape de miezul nopţii.

Andrei: Ce-ai făcut pînă la ora aceea?

Ion: Am făcut cumpărături, pentru fată.

Andrei: Magazinele se închid la opt şi jumătate, nouă. După aceea?

Ion: Am pornit spre casă.

Andrei: Ştii la ce oră a murit fratele dumitale?

Ion: Nu.

Andrei.- înainte de ora unsprezece seara, respectiv înainte de ora douăzeci şi trei.

Ion: Nu ştiam.

Andrei: Dar ştiai că o să vină să ceară banii, şi poate l-ai aşteptat. Venirea lui în sat s-ar fi terminat cu scandal. Aşa că ... vii cu mine.

Ion: Acum?

Andrei: Acum. Te acuz de crimă cu premeditare.

*

Un tînăr aleargă pe o şosea. E Cristian. Faţa lui. Răsuflarea lui agitată. E noapte. Traversează o linie ferată. Părul În ochi, faţa adolescentului transpiră, descompusă de efortul fugii. Un tren şuierînd.

*

E dimineaţă tîrzie. O mare piaţă aproape pustie, traversată de rari trecători.

Un miliţian îşi face rondul.

Tînărul — Cristian — îl studiază. Mină de frică amestecată cu un curaj vecin cu naivitatea. Parcă ar vrea 6ă-i mărturisească ceva. Figura dezinteresată a miliţianului. Cristian ezită, se îndepărtează. Se agită. Revine, îi dă tîrcoale miliţianului.

Jocul lui Cristian. Impasibilitatea miliţianului.

În cele din urmă omul în uniformă îl observă pe Cristian. 11 reperează. Cristian observă şi are un recul. Se îndepărtează, Filajul miliţianului.

Şi iată Cristian a dispărut. Feţele trecătorilor traversînd piaţa.

Apare deodată Cristian. Pas hotărît, înaintează spre miliţian.

Discuţie mută între cei doi. Cristian gesticulează agitat, miliţianul deschide porthartul, scoate un carnet, scrie greoi, îl ia pe Cristian de braţ şi se îndepărtează grăbiţi.

*

Biroul procurorului criminalist Andrei, sobru, cu mici detalii care trădează profesiunea acestuia: un dulap cu vitrină în care se află arme albe, fotografiile mărite ale unor victime, o figură sau două de ucigaşi, un microscop etc. Cristian e tuns, în uniformă de deţinut. Stă în picioare fn faţa biroului lui Andrei. E încruntat, cu toate acestea, datorită şi vîrstei şi temperamentului său, va căuta să epateze cu dezinvoltură. Andrei are o comportare firească, un ton amical, de veche cunoştinţă.

Andrei: Cum te mai simţi la noi, Cristian?

Cristiat.: Bine, domnule procuror.

Andrei: Zi, îţi place.

Cristian (privind în jur): E destul de frumos. Sincer să fiu nu mă aşteptam: nu-i nici prea frig, să îngheţi, nici prea cald, să transpiri.

Andrei: Mîncarea?

Cristian: Regim împotriva obezităţii.

Andrei: Regim ideal.

Cristian: Ce să mai vorbim de linişte! Desăvîrşită. **La** noi, la întreprindere, era o gălăgie în dormitoare... Aici omul poate medita ...

An-trei: Se poate reculege.

Cristian: Exact.

Andrei: îşi poate aminti.

Cristian: Da.

Andrei: De o linie ferată.

Andrei răsfoieşte dosarul de pe birou. Cristian tresare. Se aude vag sirena unei locomotive şi pe vocea care se stinge a lui Cristian:

— Se ţinea mereu de mine, domnule procuror.

... Curtea imensă a unei fabrici.

O linie interioară de cale ferată. O locomotivă preistorică trage cîteva vagoane.

Ambianţă specifică unei mari întreprinderi cu muncitori proveniţi din mediul rural, fabrica se află la periferia unui oraş de provincie — gen Turda.

Cristian, împreună cu alţi tineri încarcă, aruncînd cu lopata nisip, un vagon. Pe lîngă ei trece un bătrîn şchiop, scund, cu hainele boţite; întreaga lui înfăţişare are ceva de paria, de lumpen, de om al bufetelor.

Cineva de pe o platformă strigă:

— Hei, măi Druţă! Druţă Cristian!

Cristian tresare, se opreşte din lucru. Priveşte spre platformă.

— Ce vrei?! zice bătrînul, grăbind pasul, şchiopătînd. Viu, nu vezi că viu!!?

Tinerii de lîngă Cristian, văzînd încurcătura, rîd, se amuză. Bătrînul a intuit situaţia şi, privind spre Cristian, îi spune:

— Nu pe tine te strigă, *nepoate!* — şi rîde arătîndu-şi gura, ştirbă, cu dinţi puţini, înnegriţi de tutun.

Cristian se înroşeşte, priveşte în jur, spre faţa pe care abia acum o vedem, şi reluînd lucrul, murmură scrîşnind o înjurătură. — Se aud lopeţile ciocnindu-se unele de altele, scrîşnind.

*

Cristian e în spălătorul căminului fabricii. Tineri, dezbrăcaţi pînă la brîu se spală la celelalte chiuvete. Se trînteşte o uşă, cineva fluieră, cineva cîntă etc.

Cristian are faţa plină de spumă. începe să se bărbierească. Poartă maşina de ras cu stîngăcie. Se taie. Sîngele ţîşneşte şi se amestecă cu spuma de pe obraz. Băiatul nu-şi şterge sîngele, se priveşte uimit în oglindă. Se priveşte insistent, strîmbîndu-se.

Se priveşte cu multă intensitate şi deodată în locul chipului lui se conturează imaginea celuilalt Druţă Cristian, a bătrînului, cu faţa boţită, ridată, ca de alcoolic, tot mai clară este figura acestuia.

Cristian îşi scutură capul, scuipă în chiuvetă, se apleacă şi îşi şterge cu mîna plină de apă sîngele de pe faţă.

*

Cristian e în dormitorul căminului, îşi aşază prosopul În dulap, ustensilele de bărbierit, închide dulapul şi se

îndreaptă spre pat. Se lungeşte pe patul nedesfăcut şi de sub pernă scoate o revistă ilustrată, răsfoind-o încet, priveşte visător spre chipurile de femei, vedete de film, actriţe, manechine, e ceva care îi taie răsuflarea, înghite în sec, se înroşeşte aproape, ochii i se aprind. Lasă revista şi priveşte cu ochii ficşi şi tulburi spre un punct fix, spre o lume numai de el văzută, care-l absoarbe.

*

Ceilalţi încep să iasă din dormitor, uşi izbite, strigăte, chemări. E ceva tandru şi caraghios cum s-au îmbrăcat aceşti tineri muncitori care, înainte de ieşire îşi mai trec o dată piaptănul prin păr, scot mici oglinzi din buzunar şi se privesc cu discreţie şi grabă — a cîta oară? — înainte de a ieşi.

— Hei, Cristian, nu vii?! Te aşteaptă gagica!

—■ Plimbă ursu! — strigă Cristian. Adio şi n-am cuvinte!

— Ne vedem pe Coasta de Azur!

— La *Arizona!*

— Nu te fac o talpă?

— Lasă-1, bă Comele, nu vezi că tovarăşul se gîn- deşte la o *inovaţie?!*

Cristian iar a intrat în lumea lui, are acum un mic carnet în mînă şi, răsfoindu-1, surîde ca de un lucru numai de el ştiut. Sînt aici nume de fete, cu adresele lor, scrise foarte ordonat, unele subliniate.

1) Moldovan Liana, str. Cumpenei 14.
2) Dumbravă Elisabeta (Betty), str. Fericirii 59.
3) Pop Maria (Mery) str. .. . etc. şi, citind numele lor, la fiecare faţa lui capătă altă expresie, se mişcă neliniştit în pat, îşi schimbă poziţia, cuprins de o febră bucuroasă.

*

, Cristian tresare, îşi priveşte ceasul de pe mînă. Se ridică şi se îmbracă precipitat. înainte de a ieşi pe uşă, îşi scoate şi el mica oglindă, se priveşte atent, îşi trece şi el piaptănul prin păr. Din meTS îşi aranjează ţinuta. Aleargă pe scări.

*

Strada mare a unui oraş de provincie. Ambianţă de sîmbătă după-amiază. Cristian cu o fată, cam ţeapănă, dar

care se vrea foarte modernă, are totuşi un aer de inocenţă pe chip, în mişcări. Amîndoi vor încerca să braveze în gesturi, în vorbe. Joacă fiecare un rol care nu-l prinde, îşi aleg cuvintele, vorbesc preţios.

— Mi se pare că locuiţi pe strada Franklin..., spune Cristian.

— Desigur. Stau la o mătuşă, răspunde fata.

— Şi nu vă plictisiţi?

— Nu, deloc. Mătuşa este profesoară de gramatică şi de literatură. Şi are o bibliotecă grozavă!

— Vă place să citiţi?

— Toată ziua citesc! Vreau să dau la seral!

Lungă pauză, stînjenitoare. Se lovesc de trecătorii grăbiţi, care uneori îi despart şi atunci sînt obligaţi să-şi strige cuvintele, revenind iar unul lîngă celălalt se amuză stîngaci.

— Apropo ... Dumneavoastră ştiţi cine a fost Franklin? — întreabă Cristian foarte grav.

— Ştiu ceva . . . Dar nu prea precis.

— A fost un tip grozav!

— Da?!

— A fost... A fost preşedintele Statelor Unite **ale** Americii.

Fata a prins un subiect, spune:

— Dar Kennedy, săracu .. .

*

Aici mulţimea s-a rărit, sînt aproape la marginea oraşului. Se aude un fluierat, ca o chemare.

— Uite, acolo stau eu, spune fata, arătînd pe ridicătura din dreapta o casă înaltă, ca o instituţie.

Fluieratul se repetă.

Şi fata fluieră şi ea aceeaşi melodie şi, privindu-l **o** clipă pe Cristian, care a rămas interzis, se desprinde de lîngă el şi porneşte alergînd.

— Pa! Mi-a părut bine de cunoştinţă!

Abia acum Cristian vede, pe celălalt trotuar, un bărbat, un „domn" care o aşteaptă pe fată.

*

Cristian porneşte spre centrul oraşului cu aceeaşi expresie de stupoare şi cu un aer perplex, de învins. Se loveşte de o „doamnă", destul de în vîrstă. Aer de bravadă:

— Ce faci, puştoaico?!

Femeia îl priveşte cu ochi mari. Apoi, tăcută, îşi duce mîna la cap, făcînd semnul prin care vrea să arate că tînărul e cam dereglat mintal, „nu e întreg la cap".

•

Cristian în centrul oraşului. Şi-a scos din nou carnetul cu adresele din buzunar, îl răsfoieşte. Priveşte în jur. Nu zăreşte ceea ce caută. O clipă parcă a zărit un chip de fată cunoscut, aleargă prin mulţime. O ajunge, dar, dezamăgit, se opreşte: nu este fata pe care o căuta: e o tînără mamă cu un copil de mînă, pe care abia acum îl observă.

*

Cristian e în parc, pe o bancă. Îşi scoate discret oglinda din buzunar, priveşte în jur şi, cum nimeni nu-l vede, se priveşte în oglindă, se studiază, îşi trece mîna prin păr, **se** strîmbă, şi, privindu-se foarte insisten, îl vede iar, în- **tîi** ca printr-un abur, pe celălalt Druţă Cristian, pe bătrînul şchiop şi zdrenţăros: chipul acestuia se conturează tot mai clar. Grimasa lui Cristian. Se ridică şi pleacă, în- trînd în şuvoiul mulţimii. Se opreşte. În faţă se vede o firmă: *Bufetul „Oituz".* Cristian intră.

*

Atmosferă de bufet ordinar. Cristian e singur la o masă cu o „jumătate" de vin în faţă. E gînditor şi abătut, nu-i observă pe cei din jur, nu aude glasurile argăsite ale consumatorilor.

Face plata, se ridică şi, înainte de a ieşi, intră pe o **uşiţă** deasupra căreia scrie *„Toaletă".*

Cînd iese se loveşte de cineva, dă la o parte draperia verde şi iată, în faţa lui se alfă *bătrînul* care rîde cu **gura** lui ştirbă.

— Salut, *nepoate!*

— Cîrtiţă! — scîşneşte Cristian.

— Vezi că te aşteaptă cineva la masă — îi spune bătrînul, şi intră la *toaletă.*

Cristian priveşte la masa unde stătuse. Nu e nimeni la masă. Porneşte spre ieşire.

Apare chelnerul care îl prinde de braţ şi vorbindu-i îl duce la masa cunoscută, pe care se află „o jumătate" de

vin.

— Din partea unchiului dumneavoastră ..., spune chelnerul.

Cristian e un pachet de nervi. Se aşază la masă. îşi toarnă în pahar. Bea pe nerăsuflate.

Apare şchiopătînd bătrînul. Se aşază la masă.

— După ce că-mi porţi numele, te dai drept unchiul meu! — şuieră Cristian.

— Eşti simpatic, spune bătrînul.

Cristian bea. Bătrînul îşi toarnă şi el.

— Nu te văd murind în pat!

— În şanţ e mai la îndemînă ...

— Ori poate de mîna mea.

— Te pomeneşti, şi bătrînul rîde iar.

— Nu merită să-şi strice soarele lumina pe dumneata — spune Cristian, cercetîndu-1.

Cristian ciocneşte şi deodată îi aruncă vinul în faţă bătrînului. Acesta îşi scutură capul, îşi linge vinul ce-i şiroieşte pe faţă, apoi, foarte calm, ca şi cum nu s-ar fi intîmplat nimic, îi umple paharul lui Cristian. Cristian ciocneşte şi apoi îi aruncă şi al doilea pahar în faţă.

Bătrînul îşi scutură iar capul, îşi linge din nou vinul şi din nou îi umple paharul lui Cristian.

Ciocnesc.

Cristian face gestul de a-i arunca vinul în faţă.

Dar nu, aşază paharul pe masă.

Se ridică. Pleacă, făcîndu-şi drum printre consumatori.

*

Cristian se plimbă iar prin mulţime. E seară, s-au aprins luminile şi băiatul se plimbă fără nici o ţintă.

— Nu vii la cămin, Cristian? — îi strigă cineva. Dar Cristian nu-i răspunde, ori poate nici nu l-a auzit. Şi iată în faţa lui e iar celălalt Cristian Druţă, bătrînul. Şi vă- zîndu-1, băiatul începe să rîdă deodată, un rîs sincer, curat, dar parcă şi cu o nuanţă ciudată în acest rîs nestăvilit.

*

Sînt acum amîndoi de braţ, pornesc prin mulţime. în **faţă,** iluminat cu neon: *Buietul „Ciobănaşul".* Cei doi in**tră.**

*

Stau amîndoi la aceeaşi masă, beau tihnit.

— Şi zici că ţi-a murit mama, spune bătrînul reluînd **o** discuţie. Şi tată-tu s-a însurat cu alta ...

— îmhî, aprobă Cristian, stînd cu bărbia rezemată în palmă, cu un chip de sfinx.

— Şi nu-ţi place afacerea.

— Mda ...

— Eşti gelos şi jignit...

Cristian tace. Face un semn chelnerului.

— Şi zici că pe tatăl tău îl chema tot Cristian Druţă, **ca** pe tine şi ca pe mine! Ei, asta-i bună ... Te pomeneşti că pe mine mă urăşti... fiindcă îl urăşti pe el.

Chelnerul a sosit. Aşteaptă.

— Două sticle de şampanie! proclamă Cristian, cu un aer de tînăr lord. Şi, văzînd uimirea chelnerului, adăugă cu o voce de pămîntean: — Am luat azi chenzina. Ani **bani...**

Chelnerul se îndepărtează.

Cei doi se privesc în tăcere, fiecare cu lumea lui în priviri.

Chelnerul vine cu sticlele de şampanie, le aşază pe masă.

—■ La pachet, spune Cristian cu un aer superior, anume flegmatic.

Se ridică, scoate 100 de lei din buzunar şi, cînd revine chelnerul cu sticlele ,,la pachet", îi întinde suta. Chelnerul vrea să-i dea restul.

— Nu-i nevoie. Mersi! — apoi, privind spre bătrîn: -— nu lipsesc mult. Sper că te mai găsesc.

Cristian iese din crîşmă.

*

Cristian a trecut de centrul oraşului. Aici strada e pustie şi el, cu sticlele de şampanie în mînă, aproape aleargă. Are ceva febril şi frenetic în mişcări, se răsuceşte, se învîrte în mers, parcă ar dansa. E transfigurat şi bucuros. „Floare de măr", gîndeşte el şi dansează imaginar cu ea. Apoi ca şi cum i-ar da fetei nevăzute un bobîrnac: „fragmazoană", şi se amuză. „Cristiana", îi mai spune. „Dacă mi-ar place să fac dragoste? Mai începe vorbă! — imaginează el mintal un dialog ideal. — Cu tine, numai cu tine ... Dar ştii unde? — Pe o stea pustie ... — Da, o dragoste de lupi.. Să dăm cu tifla lui Dumnezeu ..."

Aleargă, se răsuceşte ca un vîrtej, cu braţele desfăcute, cu sticlele în mînă... „Ori în mare, îşi continuă el monologul... Şi am bea numai şampanie ...“ Aleargă iar. Iată a ajuns pe strada Franklin. Încetineşte pasul. Îşi reglează respiraţia. „Pînă mergem la mare, ţi-am adus şampanie aici." „Cît despre steaua aceea pustie... nu prea avem şanse."

În faţa casei ştiute strada se bifurcă, în stingă un drumeag care urcă o pantă. De aici se poate vedea în camera ei, iată şi geamul luminat, perdeaua subţire.

*

Cristian stă acum pe dealul din faţa casei ei, cu sticlele în mînă, priveşte geamul luminat ca de o veioză.

E linişte desăvîrşită aici la marginea oraşului. În această linişte se insinuează o muzică lascivă, somnoroasă, îndepărtată şi prin perdea se vede umbra ei, dansînd cu cineva, poate cu tipul care o aşteptase.

Cei doi continuă să danseze, foarte apropiaţi, ca şi cum ar fi aceeaşi fiinţă.

Privirea hipnotică a lui Cristian.

Apoi ea îşi dezbracă bluza, o vede cum îşi abandonează fusta.

Cei doi dansează parcă în somn, ori ca şi cum ar fi sub apă şi hainele îi incomodează, poate şi lumina scăzută, poate şi distanţa de la care îi priveşte Cristian fac să creeze această impresie.

Aceeaşi muzică somnoroasă, fierbinte se aude pînă aici. Apoi lumina se stinge şi geamul rămîne mat

*

Cristian pe stradă. Paşii lui tn întuneric.

Rînd pe rînd se aud sticlele căzîndu-l din mînă.

Iată-l pe Cristian din nou la „Ciobănaşul", e iar la aceeaşi masă cu bătrînul. Crîşma e aproape pustie acum.

— Asta e pe scurt viata mea, în scurte cuvinte, nepoate, spune bătrînul, de atunci de cînd umblam cu oile, de am adormit în copac, de am căzut şi am rămas şchiop pe viaţă şi pînă acum. înţelegi, nepoate?

— Da, unchiule ..., spune Cristian.

Pe masă sînt deuă sticle goale şi una în care a mai rămas puţin vin. Cei doi par transfiguraţi de alcool, ochii le

lucesc şi bătrînul e aproape înlăcrimat, rîde printre lacrimi, îl sărută pe Cristian şi Cristian rîde şi el şi îl sărută pe bătrîn pe faţa lui udă de lacrimi, şi Cristian e ameţit, şi cei doi sînt tot mai transfiguraţi, şi rîd în neştire, plîng, toată secvenţa are ceva halucinant şi în timp ce se îmbrăţişează, şi închină, şi rîd în neştire, şi le curg lacrimile, Cristian îi şopteşte:

— Unchiule... şi dacă vrei să ştii îmi eşti ca un tată... Şi mamă îmi eşti...

— Toată lumea-i a noastră, spune bătrînul. A ta şi a mea... şi îşi întinde braţul larg spre crîşma în care numai ei şi chelnerul au rămas.

— Gata, mi-am terminat monetarul! Ora de închidere, vă rog! — îi avertizează chelnerul, aşezînd scaunele cu picioarele în sus pe mese.

— Sîntem ca nişte dumnezei, spune patetic bătrînul, un dumnezeu bătrîn, şchiop şi zdrenţăros şi unul de optspre-zece anii

— Şi amîndoi cu acelaşi nume?

— Ce poate fi mai frumos!

Şi iar se îmbrăţişează şi rîd, clătinîndu-se.

— Şi nu fi necăjit, spune bătrînul... Am eu o nepoată, acolo la munte ... Ca o rîndunică ... Fată de la munte, de la flori mai multe ...

— Da, unchiule.

— A ta o să fie... O să-ţi spele picioarele cu mirodenii, ca în bătrîni... Să vii s-o vezi, chiar în noaptea asta pornesc acolo.

— O să vin, unchiule ...

— Şi am şi o tablă de pămînt, a mea. O vînd şi vouă v-o dau ... Ţie şi rîndunicii... De aia ţi-am zis nepot. Înţelegi?

— Da...

— Şi am şi bani la C.E.C. Chiar azi am scos bani, vreo cîteva miare ... Aici-s! — şi-şi bate buzunarul.

— Am să vin la rîndunica aceea ...

— Tot vă dau vouă ... bani, pămînt... tot...

Se ridică amîndoi, se clatină, se ţin pe după umeri.

*

Strada pustie. Burniţă.

— De mult am pus ochii pe tine, pentru rîndunica aceea ... Măcar atît... Că am ajuns ca un cîine care a îmbătrînit de

drum lung ... Pe voi să vă văd fericiţi.

Cristian s-a oprit.

Bătrînul îşi continua drumul prin burniţă, de unul singur, şchiopătînd.

— Am îmbătrînit ca un nebun de grija altora, murmură el cu bărbia în piept.

Cristian îl ajunge pe bătrîn, se privesc iar, clătinîndu-se. Se îmbrăţişează. Cristian îl sărută şi îi simte pe buze lacrimile bătrînului.

Apoi bătrînul porneşte iar singur, şchiopătînd, prin burniţă.

*

Cristian porneşte în direcţia opusă. Se opreşte. Priveşte în urmă. 11 vede pe bătrîn în lumina unei vitrine. Şi acesta parcă îi face semn să îl urmeze. Ezitarea lui Cristian. Bătrînul se îndepărtează, înghiţit de întuneric şi burniţă. Cristian îşi continuă drumul.

*

Din nou biroul procurorului criminalist Andrei.

Andrei: Ţi-a spus cumva cîţi bani avea depuşi?

Cristian: Nu mi-a spus. Dar dumneavoastră aţi văzut C.E.C.-ul. E la dosar.

Andrei: Dar cîţi bani avea asupra lui?

Cristian: Cîteva mii, a zis.

Andrei: Despre bani numai atît ţi-a spus?

Cristian: Atît. Şi că e în tratative de vînzare a averii cu fratele lui.

Andrei: Cu tatăl rîndunicii?

Cristian; Da.

Andrei: Continuă.

Cristian: Ce să mai continuu?! Ştiţi restul!

Andrei: Te-ai dus chiar atunci după el?

Cristian: Am pornit spre direcţia opusă, spre dormitor.

Andrei: De ce te-ai întors totuşi?

Cristian: Nu ştiu.

Andrei: Te gîndeai cumva la el?

Cristian: Nu ştiu.

Andrei; Ori te gîndeai la nepoata lui...

Cristian: Nu mai ştiu, domnule procuror.

Andrei: Ori poate te gîndeai la banii victimei...

Cristian: Nu ştiu. Ştiu că mă gîndeam la el, poate la nepoata lui, la banii lui. Cum vreţi să credeţi. Important e că m-am întors, chiar în clipa în care am ajuns la poarta căminului. Am stat o clipă şi mi-am amintit tot, i-am văzut figura lui de cîine bătrîn, şchiop şi înlăcrămat, apoi cum mi-a făcut semn ...

*

Din nou străzile în noapte, burniţă. Cristian alergînd. Paşii lui răsunînd sec, apoi reverberat, tot mai tare, gata să-i spargă timpanele.

*

Plouă aici la marginea oraşului. În faţă e întuneric, ploaie, cîmpul pustiu. Nici o lumină. Cristian s-a oprit. Priveşte în jur. Undeva, departe, se zăresc luminile căii ferate. Cristian ezită.

Porneşte spre luminile liniei ferate, prin ploaia care îi udă faţa, prin întunericul umed.

*

Cristian a ajuns la marginea liniei ferate. Merge grăbit. Se opreşte, scrutează întunericul. Ascultă. Nu se aude decît ploaia măruntă, continuă. Porneşte iar. Sare peste traverse, expansiv, ca într-un joc. 11 vedem acum mergînd foarte atent pe una din şine, abia ţinîndu-şi echilibrul, cu braţele larg desfăcute.

Sare iar peste traverse.

Din nou face echilibristică pe şină. Şi faţa lui e destinsă, şi faţa udă, oare de ploaie sau sînt lacrimi ciudate pe chipul lui? E ceva nefiresc în expresie, în mersul lui, ceva de zbor şi de predestinare.

Şi deodată, ca din pămînt, în faţa lui Cristian stă bătrînul. Aproape s-a izbit de el, ca un orb.

—■ Te-am aşteptat. Ştiam că o să vii; bătrînul are o răsuflare umedă, de animal. Şi Cristian tresare. E palid. **Cu** faţa crispată. Bătrînul îl studiază prin întuneric. Observă lacrimile lui Cristian.

— De ce plîngi?

— Pentru toată lumea.

— Cel care plînge pentru toată lumea, sfîrşeşte orb.

*

Cu ochii închişi, ca în transă, Cristian întinde mîinile care-i tremură, le întinde aşa ca un orb, ori ca un somnambul spre gîtul bătrînului.

Izbitura frunţii pe şină.

Icnetul lui Cristian lovind cu piatra.

*

Cristian aşezînd cadavrul cu capul pe şină. Stă o cli**pă.** Se răzgîndeşte. Îi schimbă poziţia. Îi aşază apoi braţul. Iar îşi priveşte victima. Din nou altă idee: acum îi aşază doar un picior pe şină. Priveşte în jur. Ploaia a încetat. Cristian îşi reţine respiraţia agitată. îşi şterge faţa **cu** mîneca. E linişte. Undeva, printre nori, se vede răsă**rind** luna.

Cristian porneşte prin întuneric, foarte încet, spre oraş.

*

Cristian urcînd treptele spre coridor. Un bec fără abajur luminează coridorul. Cristian priveşte dulapurile aliniate lîngă perete. Se opreşte în dreptul unui dulap. Îi încearcă uşa, lacătul. E un lacăt fragil. Cristian răsuceşte lacătul, îl forţează pînă acesta cedează. Deschide uşa dulapului. Pipăie cu degetele; da, a găsit şi slănina şi pîinea. începe să mănlnce înfometat.

A termniat de mîncat, coridorul pustiu, luminat de ace**laşi** bec stingher.

Cristian intră în spălător. Se apleacă deasupra unei **chiuvete,** a deschis robinetul şi bea **apă** însetat. **îşi spală** faţa, îşi apleacă capul sub robinet şi stă aşa, lăsînd să-i curgă apa pe ceafă, în creştet.

Se priveşte în oglindă. E palid, cu faţa udă.

*

E acum în pat, îmbrăcat, în întuneric. Toţi ceilalţi dorm. Pe geamurile mari pătrunde lumina lunii.

Cristian începe să sughiţă. încearcă să se abţină. Vecinul de pat se răsuceşte, mormăie. Cristian continuă să sughiţă. Se aud proteste somnoroase. Cristian nu-şi poate reţine sughiţul.

— Ieşi afară, mă, şi sughiţe! Ce dracu!?

Cristian continuă să sughiţă.

— Dacă ţi-e rău, ieşi şi lasă-ne să dormim!

Cristian ţîşneşte din pat spre uşă, sughiţe în continua-

re, tot corpul lui e cuprins de convulsii.

A ajuns în spălător, îşi duce mîna sa şi şteargă faţa. Observă mîneca pătată de sînge.

Mîinile încep să-i tremure. E foarte palid, cu ochii măriţi. îşi scoate haina. începe să spele mîneca. Continuă să sughiţă, tot mai des.

Nu mai are siguranţă în mişcări. Mîinile nu-l mai ascultă. începe să vomeze în chiuvetă, în timp ce lacrimile îi .curg. Se priveşte în oglindă, ochii tulburi, înroşiţi; conti-'nuă să sughiţă şi lacrimile îi curg în neştire, şi iar sughiţe, şi haina e în chiuvetă, şi apa curge peste ea. Hohotele de rîsjţle lui Cristian.

*

Din nou biroul lui Andrei.

Andrei: Şi?

Cristian.- Mi-a venit apoi să rîd, domnule procuror. Mi-am zis că de aceea sughit că mă pomeneşte duhul mortului.

Andrei: Săvîrşiseşi o crimă, Cristian. Erai conştient de asta?

Cristian: Da.

Andrei: (se ridică, închide dosarul): Bine, Cristian. Pentru azi e destul.

Cristian: (disperat, surprins): Dar ce faceţi, domnule procuror? Ce înseamnă asta? Daţi-mi dosarul, procesul-verbal! Vreau să-l semnez! Spuneaţi că mi-l daţi! Că se termină povestea asta! Unde plecaţi?

Andrei: (a apăsat pe soneria de pe birou; apare un gardian care aşteaptă lîngă uşă): Poţi să-l duci. (Apoi spre Cristian:) Continuăm ancheta.

Cristian: Dar am recunoscut tot! Ce nu e clar?! Ce mai vreţi, domnule procuror? Ce aveţi cu mine, domnule procuror?!

Rămas singur în birou, Andrei priveşte coperta dosarului, vede marele semn de întrebare făcut cu creion roşu şi alături mai caligrafiază un semn de întrebare.

*

Andrei apasă pe sonerie.

Gardianul o introduce pe Olimpia Teodorescu. Andrei nu o pofteşte să şadă.

Oii: Domnule procuror . ..

Andrei: Olimpia Teodorescu, ştiai că în ziua aceea bătrînul Druţă trebuia să ia o sumă importantă de bani?

Oii: Da.

Andrei: Ştiai şi de la cine?

OH: Da.

Andrei: Ştiai şi pentru ce?

Oii: Da.

Andrei (cu oarecare solemnitate): Stimată doamnă Olimpia, ce-ai făcut în seara crimei?

Oii: Am stat acasă.

Andrei: Pînă la ce oră?

Oii: Pînă la şapte — şapte şi jumătate.

A: drei: Şi după şapte şi jumătate?

Oii: Am ieşit în oraş.

Andrei: în ce scop?

Oii: Să-l caut.

Andrei: Erai înqrijorată?

Oii: Da.

Andrei: De ce?

Oii: Să nu se fi îmbătat.

Andrei: Parcă spuneai că se îmbăta deseori.

Oii: Da.

Andrei: Aşa procedai de obicei?

Oii: Nu ...

At.drei: Atunci de ce ai ieşit să-l cauţi?

Oii: Mă temeam să nu i se fi întîmplat. ..

Andrei: De pildă .. .

Oii: Să-l fure cineva ... avea şi bani...

Anirei: Ştiai că avea bani?

Oii: Bănuiam.

Andrei: Ai fost văzută în dimineaţa de şaptesprezece martie în faţa C.E.C.-ului.

Lungă tăcere.

Oii (surd): Da.

Andrei: De ce l-ai însoţit?

Oii: Ca să-l determin să depună banii la C.E.C.

Andrei: Şi i-a depus?

Oii: Nu.

Andrei: De ce?

Oii: Fiindcă fratele lui nu-i dăduse încă banii.

Andrei: încă?

Oii: Avea să-i dea mai tîrziu.

Andrei: Cînd?

Oii: Mai spre seară, zicea.

Andrei: Şi la C.E.C. nu s-a făcut în ziua aceea nici o operaţiune?

Oii: Nu.

Andrei (scoate din dosar foaia de restituire C.E.C., i-o întinde): E scrisul dumitale.

Oii (o ia): Da.

Andrei: Atunci?

Oii: Dar el a semnat-o ...

Andrei: în loc să depună bani, a trebuit să scoată.

Oii: Domnule procuror... Eu n-am făcut decît să completez foaia.

Andrei: Şi banii?

Oii: Au rămas la el.

Andrei: Toţi?

Oii (ezită): Aproape toţi...

Andrei: Ai putea să-mi spui de ce, dacă în ziua aceea trebuia să primească bani, a trebuit să-şi lichideze C.E.C.-ul Druţă Cristian?

Oii: Eu am completat foaia.

Andrei: Şi el a semnat-o. Era nevoie deci de semnătura lui, ca cineva apoi să-şi poată însuşi banii. Nu puteai singură să scoţi banii.

Oii: De ce?

Andrei: Nu eraţi căsătoriţi. Şi încă ceva: l-ai întîlnit tn seara aceea pe Druţă Cristian — şi unde?

Oii: La „Oituzul".

Andrei: Era singur?

Oii: Era cu fratele lui.

Andrei: Te-ai aşezat la masa lor?

Oii: Da.

Andrei: Despre ce discutau?

Oii: Despre bani.

Andrei: Îi primise?

Oii: Nu.

Andrei: Unde te-ai dus apoi?

Oii: M-am plimbat prin oraş, pe la diverse magazine.

Andrei: Pînă la ce oră?

Oii: Pînă la opt parcă ...

Andrei: Singură?

Oii: Ce vreţi să spuneţi?

Andrei: Nimic. Apoi?

Oii: Apoi m-am dus la „Oituzul" şi nu mai era. L-am căutat în toate bufetele şi nu era nicăieri. M-am dus acasă şi nu l-am găsit.

Andrei; Ai pornit apoi spre linia ferată,

Oii (în transă): Da . ..

Andrei: Şi!

Oii (plîngînd): Şi nu l-am găsit. Nu l-am întîlnit. Presimţeam ... Era ca şi cum mi-aş fi pierdut braţele, ochii, picioarele ...

Andrei: Ai rătăcit aşa toată noaptea ...

Oii (stins, abia auzit): Da ... şi şuierau trenurile, domnule procuror... şi răsărise luna (bocet) şi îl înghiţise pămîntul... ceasul cel rău ... domnule procuror.

*

Andrei apăsă pe soneria de pe birou. Gardianul îl introduce pe Ion care se opreşte în faţa biroului, alături de Oii. Andrei se plimbă prin faţa lor, îl priveşte deodată, apoi privirea lui va rămîne insistentă asupra lui Ion. începe iar să se plimbe. 11 scrutează iar.

— Ion Druţă. Iată adevărul pe care nu l-ai recunoscut încă. În ziua aceea te-ai întîlnit cu victima în faţa C.E.C.-ului...

*

Aceeaşi dimineaţă mohorîtă. Ion şi fratele lui în faţa C.E.C.-ului. îşi dau mîna. Discuţie mută, gesturi de insistenţă din partea ăii Ion.

în cele din urjnă cei doi pornesc spre bufet. Intră. Beau.

Aceleaşi gesturi de insistenţă din partea lui Ion care scoate o hîrtie din buzunar şi i-o aşază în faţă bătrînului. Acesta neagă din cap. Ion îi întinde un creion chimic. Fratele lui refuză. Beau din nou. Ion îl ia de după cap. Beau din nou.

— Vii mai spre sară şi ţi-i dau acasă, se aude vocea lui Ion. Iscăleşte aici.

Bătrînul parcă e nehotărît. Nu semnează.

— Sîntem fraţi. Nu ai încredere în mine?

— Semnez cînd îmi dai banii. Toţi banii. Eu dacă vreau să beu, am bani pe C.E.C. ...

Ion se ridică.

— Te aştept la noapte .. .

Ion iese.

*

Pe trotuar, în faţa crîşmei o întîlneşte pe Oii.

— N-a vrut, îi spune Ion.

Se aude uşa de la bufet. Cei doi se întorc, îl văd, coborînd şchiop, pe bătrînul Druţă.

— Vezi ce poţi face. îmbrobodeşte-1. Dacă nu la noapte, mai vedem noi...

Ion se îndepărtează.

*

Oii şi bătrînul pe trotuar.

— Dacă-i scoţi şi pe ăştia, mîine putem să ne cumpărăm şi noi o căsuţă ...

Intră amîndoi la C.E.C.

La o masă Oii completează stîngaci *Foaia de restituire.*

— Iscăleşte, spune ea.

Bătrînul se clatină, aţipise între timp, tresare. Aproape inconştient, cu ochii lipiţi, semnează.

Oii îi întinde buletinul şi bătrînul se îndreaptă spre ghişeu. Funcţionara îndeplineşte ritualul ştiut. îi numără bănii.

Bătrînul îi ia, îi priveşte o clipă, apoi porneşte spre uşă. Oii îl priveşte mirată, aşteaptă. Văzînd că trece pe lîngă ea îl urmează. A

— Dă-mi-i. Mai bine stau aici! arc^î spre poşetă.

Bătrînul o priveşte tulbure, ezită o clipă, apoi faţa i se destinde, bagă banii în buzunar şi rîde ca de o farsă.

*

Ion în noapte, singur, aşteaptă pe linia ferată. E întuneric şi burniţă. Ion ţine în mînă o legătură de clopoţei. Cum se mişcă, aceştia scot un sunet ciudat.

Ion se plimbă.

Clopoţeii sună straniu, ca o ameninţare.

Clopoţeii sună, ca şi cum ar fi la grumazul unui cal cînd se scutură.

Undeva un lătrat de cîine, urlet prelung.

Un tren şuieră ca o chemare.
Tăcere.
Răsuflarea lui Ion. Se plimbă neliniştit.
Clopoţeii spărgîndu-se parcă unul de altul.

$

Ion tresare. Se aude ecoul stins a] unor paşi. Paşi ciudaţi, pe traversele de lemn.

Paşi de om şchiop. Un picior pe traversă, unul pe pietriş, paşi de om cu picioare scurte, de om beat şi şchiop. Se apropie . . .

Scrîşnetul tălpii pe pietre, apoi, sec, călcînd pe traversa de lemn, iar pe pietre păşind nesigur, apoi lovind înfundat traversa udată de ploaia măruntă.

O umbră se conturează. Se aude răsuflarea celui care **se** apropie.

Ion sună clopoţeii şi porneşte înainte.

Se aud prin aerul umed clopoţeii deodată scuturaţi, **ca** un ţipăt care cheamă.

Umbra îl urmează.

Ion păşeşte înainte.

Scutură clopoţeii.

Umbra s-a oprit.

Ion ascultă. Scutură legătura de clopoţei grea, arama ţipă în ploaia persistentă, în întuneric, în pustietatea cîmpului.

Şi umbra porneşte. Se aud iar paşi ţîşniţi, scrîşnind pe pietriş, lovindu-se înfundat de traverse. Răsuflarea grea a celui care vine.

Răsuflarea grea şi agitată, nerăbdătoare, şuierată **a** celui care aşteaptă.

Cei doi foarte aproape.

Bătrînul s-a oprit.

Sînt faţă în faţă, se privesc prin întuneric, ploaia cade peste ei.

Răsuflarea lor animalică se amestecă. Apoi legătura de clopoţei grea, metalică, de aramă masivă ţipînd, plîn- **gînd,** lovind repetat, ca şi cum ar fi la gîtul unui cal care **se** rostogoleşte de pe un munte abrupt.

Un corp căzînd greu, un ultim geamăt în noapte.

Ion împinge cu piciorul corpul inert.

Clopoţeii grei, de aramă, în ploaie. O singură răsuflare: cea a lui Ion. îşi şterge faţa udată de ploaie şi clopoţeii sună iar.

*

Ion alergînd prin noapte, în lungul liniei ferate. Clopoţeii. Se opreşte.

Păşeşte calm. Răsuflarea lui e agitată, nestăpînită. Clopoţeii sunînd în ritmul paşilor lui care nu-l ascultă, **tot** mai precipitaţi pînă începe să alerge iar. Clopoţeii care se pierd în noapte.

*

Ion intră în curtea casei. A răsărit luna. Ploaia a încetat.

Casa e în întuneric.

Clopoţeii lovindu-se de picioarele lui.

Ion intră în casă, clopoţeii sunînd, lovindu-se de uşă.

Ion caută chibriturile .. . le-a găsit. Aprinde chibritul.

Iată şi lampa. Ghemul de clopoţei căzînd.

— Ai venit, tată? E trecut de miezul nopţii. .., spune fata somnoroasă, ridicîndu-se în capul oaselor.

Chibritul pîlpîie, flacăra dansînd în umbre ciudate **pe pereţi.** Ion a luat sticla lămpii, aprinde fitilul lămpii care fumegă şi cu mîna umedă, tremurîndă, vrea să apuce sticla, o atinge, se rostogoleşte şi cade de pe masă spărgîndu-se cu un vaier de cioburi subţiri.

Ţipătul fetei.

— Aduce noroc, se consolează Ion. Şi tu să nu boceşti . . ., se răsteşte spre fată. Uite ce ţi-am adus.

Şi Ion desface desagii, aruncă pe pat, spre fată, pulovere, bluze, stofe şi scoate acum un voal de mireasă. **Cu** el desfăcut se apropie de fată, i-l pune pe cap, pe umeri, o ia de mînă, o duce astfel pînă în mijlocul casei, se dă cîţiva paşi înapoi, o priveşte şi, păşind, picioarele ating legătura de clopoţei; Ion se apleacă, o ridică, o scutură frenetic, chiuie.

— O să-i punem la steag! îi scutură iar. — La grumazul cailor! Nuntă ca a ta n-a mai fost! Scutură iar dementţial clopoţeii grei de aramă. — Şi nici n-o să mai fie! **O** fată am! ...

O ia de mînă pe fată, o răsuceşte, voalul flutură, Ion joacă ţinînd clopoţeii deasupra capului, un dans frenetic,

zălud, dementţial, de posedat, uitînd de sine în timp **ce** umbre mari se desenează pe pereţi, flacăra fumegă **şi** clopoţeii ţipă, şi Ion dansează de unul singur şi fata e toată în alb ca la o nuntă, ca o stranie mireasă.

*

Din nou în biroul lui Andrei.

Oii şi Ion în faţa procurorului.

Andrei (către Ion): Vei fi condamnat la muncă silnică! Crimă cu premeditare.

Ion (neguros): Eu n-am întîlnit pe nimeni pe linia ferată ... M-am dus acasă şi m-am culcat.

Andrei: Şi ai putut să dormi după o crimă?

Ion: Cum să-mi omor fratele?

Andrei- Aşa cum l-ai omorît.

Ion: Eu n-am omorît pe nimeni.

Andrei.- Atunci cine l-a omorît?

Ion: Destul că l-a omorît.

Andrei: Ai putea să dovedeşti cu martori. Nu erai singur pe linia ferată. Mai era cineva.

Ion întoarce privirea spre Oii care e lividă, nesigură în mişcări, început de sufocare.

*

Oii în camera ei aşază costumul cumpărat, pe pat. E seară, un bec chior răspîndeşte o lumină gălbuie.

Oii aranjează încet costumul, întinzînd întîi pantalonii, apoi haina şi pălăria lîngă haină, la manşeta pantalonilor aşază pantofii noi, negri, costumul e negru, cu batistă albă, ca de mort ori ca de mire. Aşa cum l-a aranjat dă impresia unui om care doarme cu faţa în sus. Gesturile ei au avut ceva solemn, de ritual păgîn, ca de vrajă.

Cu aceleaşi gesturi stranii, eterice ea va aşeza mînecile hainei în aşa fel încît va crea impresia că aşază mîinile unui mort pe piept, încrucişate.

Ca o umbră, cu paşi moi, neauziţi, ea stinge lumina şi va ieşi în noapte.

*

Oii şi Ion pe linia ferată, prin ploaie, în întuneric, păşind, alături.

Clopoţeii lui Ion, sunînd.

Se văd luminile din sat.

Cei doi se opresc.

— Uite, cum ne-am înţeles, îţi mai dau o mie.

Numără banii prin întuneric, la lumina îndepărtată a lunii.

— Da' garantezi că lasă la două mii...

— Cum ţi-am spus, şuieră Oii. 11 fac eu să iscălească ...

Ion porneşte singur spre luminile rare care se văd.

*

Oii singură păşind pe traverse, prin întuneric. Se opreşte. îşi caută chibritele în poşetă. A scos o ţigară. Scapără chibritul. îşi aprinde ţigara.

Se, aud paşi. Aceiaşi paşi ai unui om şchiop. Scrîşne- tul pietrişului. Paşii se apropie.

Oii trage însetată din ţigară.

Febrilitate crescîndă. îşi duce mîna la ochi, îşi pipăie vînătaia. Chipul ei în întuneric, la jarul ţigării, are o expresie de ferocitate.

Bătrînul a ajuns în faţa ei. La început o priveşte tulbure, n-o vede, vine foarte aproape de ea, ca un orb, parcă ar vrea să-i pipăie cu degetele faţa. Expresia de "ferocitate a femeii.

— Să nu dai în minei — şuieră ea. Să nu te atingi!

Şi îl împinge cu o forţă nebănuită. Corpul bătrînului căzînd surd, inert. Fruntea izbită de şină.

Spaima femeii dementţială.

Se apleacă, îl pipăie. Se ridică. Nu-i ajunge aerul ca şi cum s-ar sufoca. Se apleacă, îi scotoceşte buzunarele. Un pumn de bancnote mototolite le vira în poşetă. Privire circulară în jur scrutînd prin întuneric.

Păşeşte grăbit spre oraş. Aleargă, se împiedică gata să cadă. Aleargă prin întuneric.

*

Oii în camera ei. Lumina galbenă a becului.

Femeia caută în dulap. Găseşte luminarea, o aprinde.

Cu gesturi calme, ca de ritual, o fixează la căpătîiul patului, foarte aproape de pălăria de pe pat. îşi împreună mîinile şi priveşte spre costumul întins, negru, cu mînecile încrucişate pe pieptul hainei, şi stă aşa, dreaptă, cu hainele ude, îşi face semnul crucii, o lacrimă i se scurge pe

obraz, apoi iar stă împietrită ca şi cum ar priveghea la căpătîiul unui mort.

*

Din nou biroul lui Andrei.

Oii (ţipă): Era mort, domnule procuror. (Hohot de plîns.) Mort, mort, domnule procuror... Era mort şi nu ne-am mai certat, cum să mă cert cu un mort, cum să bat un mort...

Andrei: Dacă era mort, de ce n-ai anunţat Procuratura, Miliţia?

Oii (acelaşi hohot): M-am temut.

Andrei: Ai sosit acasă şi ai lăsat lumina aprinsă toată noaptea. De ce?

Oii: L-am aşteptat.

Andrei: Cum să aştepţi un mort?

Oii: Ziceam că poate mi s-a părut şi nu-i adevărat şi că o să vină.

Andrei: Ca să vadă vecinii că-l aştepţi. De ce n-ai anunţat Miliţia?

Oii: De teamă ...

Andrei: Aveai conştiinţa încărcată, murdară ...

Andrei apasă pe sonerie. Apare gardianul. îi escortează.

*

Andrei singur în biroul lui, în faţă cu dosarul.

Un gardian îl introduce pe Cristian.

Andrei: Ei, Cristian, cum te-ai simţit în singurătate?

Cristian: Rar aşa prilej, domnule procuror. Eu mi-am dorit întotdeauna o încăpere în care să mă pot retrage **în** singurătate.

Andrei: Dar, sper, nu ţi-ai dorit chiar o celulă.

Cristian: Sincer să fiu, nu chiar o ... celulă. Deşi cuvîntul pare încărcat cu nobleţe. Se spune că noi toţi sîntem formaţi din... celule. Apoi, familia, se zice, este ... celula societăţii. Cuvlntul îmi inspiră optimism în viitorul speţei umane!

Andrei: Dar realitatea?

Cristian: Tunsură modernă (îşi trece mîna peste creştetu-i tuns).

Andrei (schimbînd tonul, foarte cald): Fii sincer, ţi-a

fost dor de prietena ta, Cristian?

Cristia:.: S-ar putea.

Andrei: Ai vrea s-o vezi... Cristiana, pe Floarea de măr ... Ori mai eşti supărat pe ea?

Cristian (foarte clar): Nu sînt supărat... Mai degrabă vinovat.

Andrei; De ce, Cristian?

Cristian: Poate lumea o făcuse rea... Ori n-am cunoscut-o eu ... Dacă aş fi cunoscut-o, puteam s-o ocrotesc. Cine ştie? (rictus) Dacă ne-am simţi vinovaţi de răul din jur, de crima de sub fereastra noastră, aceasta nu s-ar mai produce. Dar aşa ...

S-a înserat, camera e aproape înecată în întuneric.

Andrei nu aprinde lumina.

Andrei (şoaptă îndepărtată, în întuneric): De atunci v-aţi mai întîlnit?

Cristian (glas stins, gîtuit): Nu.

Andrei: Ai vrea s-o vezi?

Cristian (strigăt sugrumat, înecat de lacrimi): Da.

Gardianul introduce Fata — e aceeaşi pe care Cristian **o** condusese pînă la marginea oraşului. Cristian nu-i vede, **e** cu spatele la ei.

Andrei: Intoarce-te, Cristian.

Presimţind o prezenţă străină, Cristian rămîne în aceeaşi poziţie.

Cristian (şoptit): De ce, domnule procuror?...

Andrei: Ea e aici.

Cristian (sfios, cu fruntea plecată, fără să se întoarcă): Mi-e ruşine, domnule procuror.

An trei: De cine?

Cristian (abia îngînat): De... dumneavoastră, domnule procuror.

Andrei: Hai, fii serios, Cristian.

Andrei aprinde lumina.

Cristian ezită încă, apoi, încet, se răsuceşte cu greu, cu privirea în pămînt.

Lungă tăcere. După care Cristian îşi înalţă privirea.

Se privesc. Fata e la început speriată, intimidată, apoi încet, faţa i se destinde, surîde, în timp ce-i înfruntă privirea lui Cristian, îl cercetează cu un uşor aer amuzat, ca şi cum ar vrea să spună că ei i se pare „simpatic băiatul".

Andrei ii urmăreşte concentrat.

Andrei: 11 recunoşti, domnişoară?

Fata (aer firesc): Nu, domnule.

Andrei: Eşti sigură?

Fata: Absolut sigură. Deşi...

Andrei (încordat): Deşi? ...

Fata (aer ştrengăresc): Deşi... pare simpatic tînărul ocnaş.

Andrei (enervat): Lasă puştismeîe, domnişoară, eu te-am adus aici la o confruntare. Să-mi spui clar: îl cunoşti, l-ai mai văzut?

Fata (îmbufnare): Nu.

Andrei (spre Cristian): Ai mai văzut fata asta?

Cristian (după o lungă tăcere, continuînd s-o privească hipnotic): Nu.

Sună telefonul.

Andrei (la telefon): Alo! (febril) Da. Să trăieşti, băiatule! Spune. Te ascult... Dă ... Bine ... Eşti sigur? Mie la sută, zici?! Mulţumesc. Să trăieşti!

Andrei se plimbă un timp îngîndurat în încăpere.

Apasă pe sonerie şi cînd gardianul apare îi face semn să o conducă pe fată. Aceasta iese salutînd cu stîngăcie, intimidată deodată.

Andrei: Ai rămas singur Cristian. Singur în faţa crimei tale. Ai recunoscut doar că ai săvîrşit o crimă. De ce taci? Cristian — reacţie mută.

Andrei (reluînd): Nu aveai nici un interes de ordin material de a săvîrşi această crimă (Sarcastic): Dumnealui vrea să facă o crimă de ordin moral, dumnealui are zece clase de liceu, e, deci, un intelectual. Alte resorturi *intelectuale,* abisale, îl mînă spre crimă. Aşa e Cristian? Voiai mai întîi să răzbuni cîteva idei.

*

În salonul unui restaurant, atmosferă de nuntă. Se aruncă ghirlande, confeti, se închină, orchestra cîntă.

Tatăl lui Cristian în chip de mire, cu o floare roşie la butonieră, alături de el, mireasa, o fată foarte tînără, vîrsta ei e în contrast evident cu cea a mirelui. Cristian e lîngă tatăl lui, cu ochii măriţi, pradă unei vedenii. Toată lumea închină, se aud pocnind dopurile sticlelor de şampanie.

Tatăl lui Cristian închină cu tînăra lui nevastă, apoi ciocneşte cu fiul lui.

— Ia spune-i tu, Cristian, mămică. Şi aşa: să trăieşti, **mamă!**

Cristian lasă paharul pe masă, e închis în el cu încăpăţînate.

Mireasa e lezată de această atitudine, fapt ce nu-i scapă mirelui.

— Cristian, spune tatăl autoritar, ţi-am spus să-i zici mamă.

Cristian tace. Se ridică şi, scăpat parcă dintr-un arc prea întins, ţîşneşte prin mulţime, printre mese, spre uşă.

După cîteva clipe tatăl îi şopteşte ceva miresei, o sărută şi se ridică îndepărtîndu-se spre uşă.

*

În grădina restaurantului, rezemat de un stîlp, Cristian cu chipiul de elev pe cap, Ia lumina unui bec, stă şi fu**mează stîngaci.**

Tatăl lui a sosit lîngă el pe nesimţite. Cristian tresare.

— Eu numai o mamă am! rosteşte Cristian şi glasul lui **e** încărcat de revoltă şi lacrimi.

— După ce că eşti mitocan, te-ai apucat şi de fumat, şuieră tatăl şi-l loveşte peste faţă cu dosul palmei. îl loveşte iar, cu putere, răsunător. Cristian îl priveşte cu ochi aprinşi, primind loviturile fără protest, fără să se ferească, şi tatăl continuă şirul palmelor cu tot mai mare vehemenţă şi forţă pînă cînd, derutat de nemişcarea băiatului, se opreşte.

— Am să-ţi pilesc eu limba, dacă ţi-i prea groasă!

Se răsuceşte şi păşeşte spre uşa prin care răzbat strigăte, chiotele nuntaşilor, muzica.

*

Ambianţa unei săli de clasă. Băieţi şi fete de-o vîrstă cu Cristian, clasa a X-a.

în una din bănci un loc gol.

Profesorul de la catedră: Druţă Cristian . .. Unde este Druţă?

Un elev: Lipseşte de o săptămînă, tovarăşe profesor.

Profesorul: E bolnav?

Elevul: A plecat... A dispărut. ..

Murmurul clasei. Mirarea profesorului.

Profesorul: Dar era un elev eminent. Unde a dispărut?!

*

Ambianţa dormitorului tinerilor muncitori.

Cristian se îndreaptă spre dulap, îl deschide: pe uşa interioară a dulapului sînt lipite nişte portrete în creion.

Recunoaştem cu uşurinţă în primul desen chipul tatălui lui, scrie sub el: Druţă Cristian = *Tiranie.*

Recunoaştem apoi chipul bătrînului, sub el e caligrafiat: Druţă Cristian = *viitorul tău = devenire.*

Apoi chipul unei fete, sub care scrie scurt: Trădarea. Cristian ia din dulap un caiet, o bucată de plastilină, închide dulapul. Se îndreaptă spre pat. Se întinde. Scoate oglinda şi se priveşte şi privindu-se îndelung, vede întîi ca printr-un abur chipul bătrînului, apoi contururile acestuia se limpezesc.

Cristian îşi vîră oglinda în buzunar. Se răsuceşte cu faţa în jos, deschide caietul.

Scrie:

Druţă Cristian = *Tiranie = Tată?*

Tirania trebuie distrusă.

Dar tatăl?

Se frămîntă. îşi ascunde capul în pernă.

Dar dacă

Druţă Cristian = tiranie = tată = Druţă Cristian = devenire.

Tatăl Druţă Cristian = Druţă Cristian Devenire.

Atunci

Druţă Cristian Devenire = Tiranie.

Faţa lui e acum iluminată de un straniu gînd.

*

Cristian e acum în spălător. A terminat trei figurine din plastilină. Ele reprezintă pe tatăl lui, pe fată şi pe* bătrîn.

Cristian, ţinînd în mînă un briceag, le priveşte cu un aer de gîde.

Se apropie cu briceagul tot mai mult spre ele şi, în cele din urmă, după ce le trece lama cuţitului prin faţă, vîrful cuţitului se îndreaptă spre pieptul, da, încă ezită da, spre pieptul... pieptul bătrînului Druţă Cristian. Lama cuţitului pătrunde adînc, încet, în materialul moale al plastilinei.

E seară. Soarele apune roşu, însîngerat.

*

Din nou în biroul lui Andrei.

Andrei (inchizitor, cuvintele lui cad ca tăişul unei săbii): Eşti un criminal!

Cristian (explozie): Nu! Nu-i adevărat!

Andrei: Dar ai recunoscut.

Cristian: Am recunoscut, dar nu-i adevărat?

Andrei: Laşule!

Cristian (simplu, răspicat): Nu-i adevărat!

Andrei; Eşti un laş, Cristian!

Cristian (îşi apleacă fruntea, ca sub o lovitură, e palid): Da. Sînt un laş. (Continuă, ton de spovedanie:) Nici nu l-am cunoscut, cum n-am cunoscut-o nici pe fata de care v-am povestit şi aţi adus-o de martoră.

Andrei (ca după un efort:) Da, nu l-ai cunoscut. Asta-i adevărul. Erai în perioada aceea internat în spital, telefonul mi-a confirmai că ai stat toată seara în hol şi ai urmărit programul T.V. Adresele fetelor erau o închipuire, false.

Cristian (năucit): Ştiaţi?

Andrei: Ţi-ai băut, la ieşirea din spital, tot salariul şi, auzind de accident, ţi-ai zis să te faci autorul unei crime. Pentru tine faptul de a-ţi bea salariul echivala cu o crimă. Te-ai interesat cine este victima şi apoi te-ai prezentat sergentului din piaţă ...

Cristian: Da, dom ... tovarăşe procuror. Deci a fost...

Ar rlrei: Accidentul s-a produs în jurul orei 22. Locomotiva care avea pe timonieră piele de om a intrat în depou la 22,30, de unde n-a mai ieşit. Doamna Oii cînd s-a întors după ce l-a condus pe Ion a observat între şine o lumină: pantalonii victimei începuseră să ardă de la jarul căzut de la locomotivă. Ea l-a stins ...

Se privesc acum în faţă. Andrei, obosit, trist, surîzîndu-i lui Cristian îl prinde de braţ şi îl duce astfel spre geam, dă la o parte perdeaua subţire şi privesc strada luminată, fremătînd de maşini, de oameni păşind calm în preocupările lor diurne.

Pe trotuarul celălalt, cu paşi visători silueta fetei care nu demult a fost aici.

Andrei îi arată umbra ca de fum a fetei.

— Iată ideea . . spune el surîzînd.

MAI PRESUS DE VULTURI ŞI DE TIMP

r r

I imidul Tom se retrăsese într-adevar de cîteva zile în mica lui rezervaţie de lîngă pădurea Băneasa. Cînd sosi la el Cascadorul, terminase memoriul şi, împreună cu paznicul, tocmai dădea fîn superbilor cerbi albi, miraculoşi- lor cerbi albi cu ochi albaştri, apoi intrară în casă şi începură să bea, amestecînd vinul roşu al lui Tom cu vodca adusă de Imperator. Se încălziră, acum grecul se simţea eliberat, ceTbii îi spălară sufletul, îl smulseseră din lumea absurdă, coruptă în care se învîrtise şi pe care o descrisese în acel memoriu. Voise să i-l citească Cascadorului, dar, bînd în neştire, îşi aminti de calculul lui Moisil, şi filosofă graseiat, imitîndu-l pe marele matematician căruia îi purta o mare admiraţie şi care venise odată aici, într-o primăvară, să-i admire nemaipomenita minune. Bătrînul savant îi adusese un acvariu în care era o broască şi un peştişor; îi spusese atunci că nu putuse veni aşa, îi adusese şi el o broască ţestoasă, dar nu una obişnuită; această broască ţestoasă — care avea să atingă o vîrstă matusalemică, e una vrăjită, o broască ţestoasă care s-ar putea la un moment dat — spre deosebire de suratele ei din mlaştini — să zboare, şi marele savant îşi suflecă mî- neca şi îşi vîrî mîna lui groasă, de ţăran, o mină păroasă, în apă şi cu mişcări liniştite o răsturnă pe spate.

— Priveşte, îi zise surîzînd, şi nasul lui mare, cu vîr- ful gros şi bombat, se înroşi şi mai tare — iată, spuse Moisil, observă-i labele.. . Nu-i aşa că par nişte aripi?! Această tîrîtoare visează văzduhuri, se crede — şi va .ajunge — în tării, acolo unde nici vulturii nu pot ajunge .. . I-am adus şi un peştişor, să nu-i fie urît. . . Am ştiut că unui posesor al cerbilor albi nu pot să-i aduc altceva; văzuseră cerbii, pe

care savantul îi contemplă într-o desăvîrşită tăcere — spre deosebire de puţinii- vizitatori care aveau acces în această neobişnuită rezervaţie, îi strînsese cu mîna lui puternică braţul şi surise clătinînd din cap.

— Fiecare om are dreptul să bea un pahar de vin — spunea Tom, imitîndu-l pe Grigore Moisil, dar omul, după ce bea un pahar cu vin, devine alt om. Acest alt om are şi el dreptul, săracul, să bea un pahar de vin. Dar a devenit alt om. La rîndul lui acest alt om are şi el dreptul să bea un pahar de vin ... graseia Tom asemenea bătrî- nului academician, în timp ce amîndoi ciocneau tot mai des.

— Fiecare om are dreptul să se îndrăgostească şi să facă dragoste cu o femeie, traduse Cascadorul, dar după ce a făcut dragoste cu acea femeie, devine alt om. Acest alt om are şi el dreptul să iubească o femeie, dar iubind-o, făcînd *amoare* cu ea, devine, după aceea, alt om.

— Iar acest alt om ...

Rîseră şi trecură apoi la lumea lor, a cinematografiei şi Tom îşi revărsă veninul, cu glas timid, scîrbit, dar în dosul căruia se ghicea tunetul de stentor vindicativ.

— Of *course, oh,* my *horse,* reluă Tom.

— Ai auzit că Huniade vrea să crească canguri în România?! A făcut propunerea sus! Altă nebunie, ca şi cea de acum cîţiva ani ... încă aia, mai treacă-meargă, dar chestia cu cangurii . . .

— O, şi eu am scris, apropo de film, şi chestia cu anotimpurile, cum se joacă ei cu anotimpurile, rosti Tom.

— Eu m-am vîrît.

— E bine să iubeşti zeii, my horse, dar să stai departe de ei, filosofă Tom şi bău şi el încet, degusţînd, savurînd licoarea roşie.

— Tăticu, îl apelă Cascadorul, ascultă la mine, tăticu, eu iubesc nu zeii, ci zeiţele şi stau nu aproape de ele. *Stau cu ele.*

— My *horse,* rîse Tom.

— Sînt un armăsar. îmi place riscul. ..

— De aceea vînezi vipere?

— De ce să nu le vînezi?! .. . Sunt cele mai periculoase. Ascultă la mine, tăticu. Chestia cu şerpii, cu cobrele, vax, şi îi povesti cum meseria de îmblînzitor de şerpi este una dintre cele mai vechi îndeletniciri din India, documente antice atestînd-o încă din veacul al III-lea î.e.n. De fapt, spunea Imperatorul — Vînător de vipere — îm- blînzitorii

stabilesc contactul cu şerpii nu cu ajutorul melodiei cîntate din flaut, ci cu cel al gesturilor, cărora spectatorii nu le acordă importanţă. Astfel, de exemplu, cobra îşi ridică brusc capul şi îşi umflă ,,gulerul" numai cînd se simte în primejdie: îmblînzitorul îi provoacă această stare stropind-o uşor cu apă rece. După aceasta începe să cînte îndreptînd flautul spre şarpe. Aerul ce iese din instrument atinge corpul şarpelui şi din această cauză el începe să se ridice. Un alt element pe care mizează îmblînzitorul — continuă Vînătorul de vipere, devenind în chip surprinzător deodată lucid — dar toţi îmblînzitorii de şerpi, adevăraţii îmblînzitori, aşii, mizează pe frica spectatorilor de şerpii veninoşi şi pe emoţia ce le provoacă impresia că îmblînzitorii îşi riscă în orice moment viaţa. De fapt, ei nu au de suportat nici un risc serios, întrucît şerpii sînt inofensivi: fie că le-au fost scoşi dinţii veninoşi, fie că le-au fost închise canalele de aducţiune a otrăvii. Aşa e, tăticu, cu şerpii. . .

— Şi cu viperele?

— Ei, cu viperele e altceva . . ., făcu el gînditor.

— Şi cu zeii?

— Şi cu zeii e altceva. Deşi cred că o să mă reprofilez .. . Am şi început să le scot dinţii, să le închid canalele de aducţiune a veninului, tăticu ...

— Oh, my *horse.*

— Îţi poate surprinde o convorbire, ce crezi . . .

— Rahat! Ascultă la mine, tăticu, căluţule. Am confecţionat un dispozitiv care cînd este închis pare o servietă diplomat şi care serveşte la transmiterea de mesaje telefonice .. . scrise. În acest scop, mesajul este compus cu ajutorul unei mici claviaturi. Instantaneu, la celălalt ca» păt al liniei cuvintele apar pe un ecran similar celui al dispozitivului de transmitere. Un microordinator codifică şi apoi decodifică mesajul la intrare şi la ieşire, pentru a-l feri de urechile sau, mai bine-zis, de ochii indis- creţi.. . Aşa că, tăticu, băiatul este înarmat. Am arme pentru toate anotimpurile.

— Dar nu pentru Huniade . . . Crezi că el nu are instrumente şi mai sofisticate?!

— O fi avînd, dar aşa ceva, nu!

—- Şi ce faci cu ei?

— Mă apăr. Mă apăr de tovarăşul director.

— Ca să-i poţi iubi.. . zeiţa?

— Da! făcu Imperatorul.. . Ori îl vînd în străinătate ... De aceea ţin să facem filmul, coproducţie. Fac rost de bani, am date complete ale corăbiilor scufundate, mă fac căutător de aur, subacvatic!

— Ori te apuci de făcut bani, bancnote.

— Nu, tăticu, Imperatorul îşi respectă tratatele. Primesc simbria convenită şi nu mai fac sute ... Corăbii, lingouri, comori incaşe ... Ţi se pare absurd, dar, află grecule, nu te superi, tăticu, că-ţi spun grec . . .

— Dar sînt grec, de ce m-aş supăra. . .

— De aceea tot vorbim de zei.

— Tu ai ajuns în Olimp!

— Tu cu cerbii ai ajuns în Olimp. Eu cred că cerbii tăi albi cu ochii ca mar^a Egee sînt nişte zei din Olimp.

— Sînt convins de aceasta, surise Tom.

— Află, tăticu, că-mi fată mintea. Invenţia cu *servieta diplomat* — şi mai am una.

— Podul peste Atlantic ...

— Lasă podul, că-i vine rîndul. Află că nu-i o nerozie, cum cred unii, dar am una cu ochelari... dar, deocamdată, o ţin secretă... dar abia aştept să ajung iar în America — şi voi ajunge — şi dacă vînd chestia cu servieta la ăia devin miliardar. Şi mă ocup şi de corăbii... Şi să-ţi spun una, grecule, că de aceea îţi tot spun grec, că e vorba de Grecia: acum cîteva zile a fost descoperită de Societatea arheologică greacă epava unei nave datînd din secolul VIII înaintea erei noastre — da, a fost descoperită în largul portului Eritrea, în Eubeea. Nava, care se crede că ar putea fi scoasă la suprafaţă pînă la sfîrşitul anului, transporta — ghici ce? — nici mai mult, nici mai puţin decît o *jumătate de tonă-de-aur şi chihlimbar,* s-a precizat la Atena, încheie el ca într-un comunicat şi privi fascinat spre Tom să vadă ce efect a avut această uluitoare comunicare asupra interlocutorului. Tom însă continua să tacă, sorbind încet din pahar — Să înnebuneşti, tăticu! Să-ţi zbori creierii! ... Nu-ţi mai spun ce-au făcut americanii. Uite, Societatea Naţională de Geografie din SUA a făcut cunoscut că s-a reuşit cu ajutorul hidrolo- catorului — o mare şmecherie de care şi eu m-am ocupat — deci cu hidrolocatorul s-a reuşit mai întîi să se descopere, iar apoi să se şi fotografieze vasul britanic cu pînze *Breadlabain,* scufundat la 21 august 1853. Aparatul a fost coborît în apă şi remorcat de vasul de cercetări. El a trimis un semnal

sonor, care, tăticu, ce făcea? — după ce a atins pereţii epavei, s-a reîntors la sursă, conturînd imaginea navei scufundate. Pe imagine s-au putut distinge clar unele părţi ale catargelor şi corpului vasului. Trebuie să-ţi spun că iniţial această hidroiocaţie — **de** care îţi precizez din nou că m-am ocupat şi eu şi îi prevedeam un mare viitor — cum îţi spuneam, la început această hidroiocaţie a fost utilizată pentru simple măsurători ale adîncimii mării, apoi pentru alcătuirea de hărţi ale fundului mărilor. Acum — lucru pe care eu l-am prevăzut — se pot obţine imagini ale obiectelor aflate sub apă ...

- Şi?

— Ce şi, tăticu?

— Şi cum faci tu rost de ... şmecheria aia?

— Păi dacă ajung în America! Dacă îmi vînd patenturile... Toate vasele cu lingouri, că am lista lor, sînt ale mele.

— De ce nu-i vinzi... servieta diplomat lui Huniade?

— Deocamdată o folosesc numai pentru .. . zeiţe.

— Pentru ... amîndouă?

— Fireşte, my *horse ...*

— Şi dacă ...

— Ce dacă? Care dacă, tăticu? Care dacă?

— Dacă zeul se prinde?

— Aiurea!

— Dacă se prinde şi nu.te lasă?

— Mai întîi că nu mă prinde.

— Şi dacă nu te lasă în America, admiţînd prin absurd că se face totuşi coproducţia ...

— *Atunci i-o vînd lui.* Ginda o să mă ajute. O să fie numită ceva mare.

— Ginda?

— Da, ce te miri, tăticu. Ginda, directorul peliculei... E clar?

— E clar, oftă Tom şi se gîndi cui mama dracului să înainteze el memoriul.

Băură iar, două pahare unul după altul, cu sete şi grabă, cu minţile înfierbîntate, în tangaj, între derută şi încredere.

— Şi dacă te prinde şi îl pune pe dulău, pe buldog, să **te** sfîşie, aşa, de beregată, ca din întîmplare.

— Pe cîine?

— Da, pe King.

— Şi Huniade?

— Hă, Huniade ... şi ducînd iar sticla de vodcă la gură, Cascadorul şi văzu mişunînd sub cearceafurile imaculate al baldachinului oastea lui de vipere.. . Era încă cu sticla la gură, cu faţa întunecată, cînd uşa se izbi de perete cu o violenţă neaşteptată, cei doi tresăriră, cutremuraţi, fulgerător le trecu prin minte că cineva îi ascultase. Cascadorul se şi vedea castrat. O clipă se lăsă o desăvîrşită, grea linişte, care le zumzăi în urechi, Cascadorul stătea cu spatele la uşă şi văzu spaima care desfigura chipul ingenuu al inteligentului grec. Lăsă încet, cu o mînă moale, aşezînd fără zgomot, ca în vid, sticla pe masă şi, încet, întoarse privirea spre uşă. Dreaptă, cu o privire sticloasă, de nepătruns, cu cravaşa ţinînd-o strîns de pudelul de aur, Frederika îi privea neclintită, ochii Cascadorului se întîlniră cu ai fetei şi o sclipire — zîm- bea oare? — se ivi în ochii ei.

— Frederika, şopti el, încurajat de surîsul ei straniu şi misterios, şi se ridică — My *horse,* ce cauţi tăticu aici, ce surpriză, bine-ai venit, căluţule! şi se apropie surîză- tor, cu braţele desfăcute — Frede ..., o şfichiuitură ca de foc o simţi pe faţă, apoi încolăcindu-i gîtul, ca un şarpe fierbinte. Intîi avu o reacţie de furie, să se repeadă Ia ea, s-o calce în picioare, s-o sfîşie, s-o răpună, s-o facă terci, dar şarpele i se descolăci cu aceeaşi iuţeală din jurul gîtului şi o altă plesnitură o simţi peste faţă şi gît, peste cămaşă, şi un gust sărat, de sînge cald simţi în gură, inundîndu-i apoi chipul. Văzu ochii ei măriţi ca de atropină, auzi abia acum tictacul grav al unui ceas. Privi în jur, fără să-şi şteargă faţa pe care şi-o simţea inundată de sînge şi văzu că Tom se ridicase şi el, privi mobila de lemn sculptat, pe care n-o observase pînă acum, cum nu observase nici nenumăratele obiecte de cristal aşezate pe console, micile vaze cu flori proaspete, nici răţuştele de lemn atîrnate pe pereţi cu capul în jos, totul făcut să creeze o atmosferă de linişte şi confort, ca o perdea împotriva furtunilor de afară. Dar furtuna irupsese şi aici şi avea înfăţişarea Frederikăi, furtună care mocnise în cele trei zile şi trei nopţi în care ea îl aşteptase, roasă de gelozie, gelozie ce se insinuase în ea şi care devenise certitudine, după întîlnirea cu Guru, după clipa aceea de moarte, cînd simţise mişunarea otrăvită a viperelor sub pătura mirosind a sudoare de cal, îl şfichiui

iar, cu o faţă impenetrabilă, din care ura dispăruse, doar ochii păreau şi mai dilataţi, privi în jur, căutind pe cineva, avea încordarea unei pume australiene.

— Unde-i dama? întrebă ea şoptit şi se repezi spre Tom care simţi, în fugă, arsura cravaşei pe ceafă, apoi grecul dispăru în întunericul coridorului şi se închise în baie,- fata se învîrtea acum prin odaie ca un demon al distrugerii şi, negăsind-o pe cea pe care o căuta, începu mai întîi să răstoarne cu o forţă nebănuită canapeaua, apoi deschise uşa dulapului, smulgînd hainele grecului, sfîrtecîndu-le. Dîndu-i uşile în lături, îl răsturnă cu aceeaşi forţă, făcînd acelaşi lucru cu un bufet cu vase scumpe, pe care le călca în picioare,- progromul era în plină desfăşurare, Cascadorul stătea nemişcat, urmărind-o cu o vădită curiozitate; lovite cu cravaşa, micile vase zburau de pe console, prăbuşindu-se în cioburi, răţuştele de lemn căzuseră de pe pereţi, acvariul plesni şi călcînd cu cizmele micul peştişor izbi broasca ţestoasă şi o bufnitură grea se auzi, lustra începu să se clatine în vociferări de cristale şi ea o biciui, becurile, în formă de luminare, se stinseră, nu se opri din turbare pînă nu mai rămăsese nimic de făcut ţăndări.

— *Quittez ce bordel imm6diatement,* îi zise ea calm, *et suivez-moi,* vorbea ca şi Ginda, nu-şi explica,această bruscă…….incivilizaţie", găsi el cuvîntul, această oarbă brutalitate, care ascundea nu se ştie cîtă sensibilitate vulnerată, dijmuită şi disperare. Bărbatul îşi luă cu grăbire gambeta şi şi-o puse pe cap şi ţîşni afară, în întuneric, cu gîndul ascuns — ştia că a venit cu maşina — de a se urca şi a o lăsa acolo, în pustietate, de Tom nu-i păsa, uitase de el, poate fugise în cîmp, în pădure, înghiţit de întuneric. Dar aşezat la bordul maşinii, căută cu înfrigurare cheile: era clar, le luase cu ea, prevăzuse totul. Coborî şi în lumina becului ce atîrna la intrare o văzu în pragul uşii, cercetînd, sfredelind întunericul, ascultînd . . . Per- cepînd mişcarea, hîrjoneala cerbilor în ţarc, Cascadorul auzi paşii ei repezi, scrîşnind pe pietriş şi o văzu cum se îndreaptă spre cerbii care păreau nişte misterioase făpturi **de** nea în întuneric. Sigur, o căuta pe Ginda, deşi gestul ei era absurd.

— Ce cauţi acolo? — îi strigă prin întuneric, cuprins de spaimă să nu dezlănţuie progromul şi asupra acelor fiinţe superbeşti, de o gingăşie şi frumuseţe nelumească.

— îmi caut mămica, se auzi glasul ei, glas neutru, des-

cărcat de ură.

— Dar mămica se mărită. Credeam că eşti la nuntă, tăticu, ripostă el şi ridică din umeri în întuneric. Simţi cum i se încheagă sîngele pe faţă, pe cămaşa încă umedă de transpiraţie.

Auzi poarta ţarcului scîrţîind şi, nu după mult timp, **o** văzu apărînd călare, lovind uşor cu cravaşa spinarea cerbului alb care, cu paşi de vis, se îndreptă spre casa luminată acum de singurul bec de la intrare. Frederika stătea dreaptă, ca o regină superbă, stranie şi frumoasă pe spinarea nelumesculului animal.

— Urcă! — spuse ea şi el nu ştiu dacă glasufl. ei e poruncă sau rugăminte. Se apropie cu paşi nesiguri, stătu o clipă în faţa ei, privind-o suveran, deloc umilit, dar nu se urcă, luă cerbul de coame şi se îndreptă astfel spre staul, închise apoi poarta care scîrţîi iar, şi fata sări de pe spinare şi stătu o clipă dreaptă privindu-l prin întuneric. Se răsuci apoi şi se duse în faţa cerbului, îi luă cu ambele mîini botul şi îl sărută pe fruntea lui ca de stea, pe botul umed, întrebîndu-l ceva de neînţeles, şoptit, ca un scîncet de dragoste. Plîngea.

Cascadorul, marele vînător de vipere, căutătorul de corăbii scufundate încărcate de lingouri masive de aur, de nemaivăzute comori, inventatorul năstruşnic realiză în clipa în care fata scoase acea bijuterie plată de la piept şi văzînd-o cum bea pe nerăsuflate din ea că se afla într-o primejdie de moarte, că jocul nu mai ţinea, că cercul fatidic se strîngea în jurul lui; aceasta i se confirmă cînd îi auzi glasul ca o sentinţă şoptită în întuneric:

— Sînt trei asemenea vase în tot Bucureştiul. Sper că ştii cui aparţin.

Ca o prevestire rea, ca ţipătul unei bufniţe, se auzi departe, stins, ca un ecou, toaca, lemn în lemn, ca o părere, lovind ciudat, într-un ritm nemaiauzit, ritm păgîu, ritm disperat, batjocură, ritm satanic, chinuit, şi îşi spuse că destinul lui este pecetluit şi parcă simţi o rană între picioare şi îşi simţi coapsele ude de sînge.

— Desigur, o, căluţul meu, ştiu cui aparţin.

— Ai dat una şi scumpei mele mămici.

— Of *course, oh,* my *horse.*

— Vrei să bei? întrebă ea şi-i întinse vasul plat, lucitor.

El îl duse la gură şi o auzi izbucnind în rîs. Vasul de argint era gol. Frederika i-l smulse din mînă şi apoi îl vîrî

în buzunar, cu un gest decis îi încolăci cu biciul cra- vaşei picioarele şi îl trase spre ea, apoi, împingîndu-l cu pieptul, îl dirijă astfel pînă cînd el simţi sub picioare finul şi se rostogoli trăgînd-o spre el, apoi o răsturnă, smul- gîndu-i înfrigurat hainele de pe ea, aruncîndu-i-le, simţind-o fierbinte, zărindu-i printre ochii tumefiaţi, ca ai boxerilor, trupul alb, auzind suspinul, plînsetul, şi îi spuse — amintindu-şi de cuvintele Gindei, mireasa perpetuă, şuierînd gemut, sacadat:

— *Dis-moi.. .*

Rămase aşa, sub privirea albastră a cerbilor albi, albă în întuneric, era din nou nu numai Imperator al artelor ştiinţifice, ci Neînvinsul, simţind că poate cînta aceeaşi perversă şi halucinantă melodie la două instrumente, era Stăpînul şi îşi aprinse cu gesturi sigure ţigara.

— Spune că-ţi plac ... *

— îmi placi.. .

— Am să te tatuez cu jar.

— Da.. .

Şi el îşi aprinse altă ţigară.

— Nebunule, spuse ea. Să nu dăm foc cerbilor.

— Numai căprioarelor.

— Da, căprioarelor ...

Tîrziu, cînd auzi maşina pornind în scrîşnituri freneti**ce,** Tom ieşi din baie, căută chibritele, aprinse **luminarea pe** care o ţinea în cămară şi —- intrînd în odaie, călcînd **peste** cioburi, neimpresionat de ,,progrom", căută **broas**ca ţestoasă, şi parcă ştiind că este căutată, ea se mişcă vrînd să-şi trădeze, să-şi semnalizeze astfel prezenţa. Şi o găsi, o luă în palmă, simţind-o vie, simţindu-i labele mişcîndu-se, capul clătinîndu-i-se şi o duse la piept, apoi, aplecat, căută printre sfărîmături peştişorul şi în lumina pîlpîitoare a luminării, printre cristaluri, îl găsi strivit, cristal gelatinos din care viaţa dispăruse.

Ieşi apoi afară, cu luminarea într-o mînă, cu broasca ţestoasă în cealaltă, intră printre cerbi, cercetîndu-i, bucuros că nu sînt vulneraţi, observă că ţinea în mînă luminarea stinsă, răsuflarea unui cerb îi stinsese flacăra şi abia atunci îşi dădu seama că e linişte, că luna scălda acest colţ mai frumos decît lăcaşul zeilor şi că el ţinea acum broasca ţestoasă cu labele în sus, ce păreau mici aripi gata să-şi ia zborul spre văzduhurile şi tăriile lunare, spre care el privi turmentat de frumuseţe, destrămat pînă la dezagregare de

sublim. Ştia că uneori triumful e mai dureros decît înfrîngerea, el ce era oare, un înfrînt sau un triumfător — Un . . . *dureros* . . îşi răspunse şi rîse încet, în lumina palidă a revărsatului de zi. Se auzeau depărtat ape rostogolindu-se, „Iubirea mişcă soarele şi celelalte stele" gîndi el inundat de frumuseţea acestei dimineţi, cuprins de fericirea că, iată e om, că trăieşte, că are aceşti cerbi albi, că e posesorul lor şi această broască ţestoasă, care e mai presus de vulturi şi de timp . . .

ŞI SIMŢIND ABISUL

P rimise misiunea de urmărire la ora 14 fix. Era o zi albă, şi costumul lui negru ar fi putut să-l stingherească, dar nu se formaliză de acest lucru: era preocupat de urmărirea individului. Ştia că personajul se afla la acea oră într-o cofetărie, foarte aproape de prefectură, cofetărie în care obişnuia să-şi bea cafeaua.

Străbătu cîteva străzi, aproape pustii la acea oră, şi ajunse la ora 14 şi un sfert la uşa cofetăriei la al cărei geam îl zări pe vinovatul A., un tînăr în vîrstă de şaptesprezece ani.

— Eşti arestat! îi şopti, în timp ce se aşeză fără să-şi ceară voie la masa tînărului. Te rog să nu faci scandal, nu este recomandabil să atragem atenţia! îi mai spuse, cu aerul că i-ar fi mărturisit ceva foarte intim sau, ca unei vechi cunoştinţe căreia i-ar fi adus o veste aşteptată, o veste bună.

în cofetărie însă nu era nimeni, chelneriţa dispăruse după perdeaua de pluş, de unde, în mod cert, trăgea cu urechea.

A. se ridică foarte calm, ţinînd ceaşca în mînă, şi, cu un gest decis, aruncă conţinutul în obrazul agentului în frac. Se îndreptă apoi în fugă spre uşă, răsturnînd din mers cîteva scaune.

Cu ochii încă năclăiţi de cafeaua fierbinte, îl zări ca printr-o ceaţă şi, fără să ştie cum, fără să-şi dea seama, din surpriză şi enervare, dintr-o inexplicabilă furie, din- tr-o fulgerare poate a conştiinţei lucide a eşecului, trase. Şi cînd îl văzu pe A. cum se clatină, cum se zbate într-o pendulare convulsivă, mai trase o dată, pînă cînd vinovatul A., în vîrstă de şaptesprezece ani, căzu în genunchi şi se frînse deodată, izbindu-şi sec fruntea de cimentul murdar din faţa uşii.

Se răsuci cu un ultim spasm, iar faţa i se afundă, ca într-

un sărut pătimaş, în ştergătoarea murdară de paşii clienţilor, mulţi, ai tuturor cîţi călcaseră pe ea, necunoscuţi.

II

Primise, după ani, şi o a doua misiune importantă. Trebuise, în tot acest timp, să suporte umilinţele superiorilor lui pentru gafa de neiertat cu adolescentul din cofetărie, încercase zadarnic să explice, să-şi motiveze fapta. Instituţia în care lucra îşi avea legile ei aspre şi neiertătoare. Ani în şir misiunile care i se încredinţară, după aceea, fură umilitoare. Trebui însă să le suporte cu toate consecinţele ce decurgeau din noua lui poziţie pe care o ocupa, suportă inclusiv pe cele de ordin financiar. Dar problemele de retribuţie cădeau pe planul al doilea nu numai datorită faptului că era încă tînăr, că nu avea o familie de întreţinut, dar, mai ales, pe el îl interesau în acea fază chestiunile morale, însuşirea tehnicii meseriei lui, ascensiunea şi, firește, decurgînd de aci, înlăturarea, în orice împrejurare, a eşecului.

Aşadar, după un număr de ani, i se încredinţă din nou o misiune foarte importantă, în instituţie se schimbaseră multe, inclusiv şeful, peste dosarul activităţii lui se aşternu un strat gros de fapte mărunte, meritorii însă şi care, toate, erau în stare să acopere pata aceea care-i adusese retrogradarea, ruşinea, dispreţul colegilor şi superiorilor săi, iar lui îi crease un confuz sentiment de neputinţă.

În tot acest timp întredeschise uşa unei pînde negre, în întunericul căreia se putea lesne ghici abisul.

Din această pîndă continuă deveni foarte receptiv la zgomote, la orice şoaptă, ascultată la uşile superiorilor, colegilor, din funduri de coridoare întortocheate, zgomote înăbuşite, pentru alţii nedesluşite şi fără semnificaţie, ajungînd la urechile lui deosebit de sensibile, deveneau clare şi, de aceea, înţelese.

În ziua în care primise cea de a doua misiune importantă: arestarea domnului B., se gîndea prea puţin la acest

lucru, poate şi datorită faptului că ştia că o să-şi găsească victima într-o bibliotecă.

Liniştea desăvîrşită din sala de lectură, pereţii căptuşiţi de rafturi cu tomuri grele, plafonul înalt — toate absorbeau micile zgomote,- doar paginile întoarse, respiraţia oamenilor erau singurele semne care te făceau să simţi că încăperea era populată, dar şi acestea aveau menirea de a sublinia parcă liniştea solemnă a încăperii.

Se apropie cu un aer firesc — prevăzuse totul înainte, calculase, frecventase în ultimele zile biblioteca, împrumutase cărţi sub un nume, fals, stătuse acolo ceasuri în şir şi observase chiar locul preferat al domnului B., aşa încît acum, în ziua fixată, se apropie cu aerul familiar al unui vechi frecventator al bibliotecii şi, ca din întîmplare, se îndreptă spre locul unde stătea B. Se bucură văzînd că în stînga şi în dreapta individului nu era nimeni. Se aşează în stînga lui B. şi înclină uşor fruntea, în semn de salut. În clipa în care B. ridică privirea, agentul surîse.

— Ce citiţi! îl întrebă pe B.

Dar acesta nu- răspunse, poate nici nu-l auzise.

— Sînteţi cumva domnul B.?

— Da.

— Cîţi ani aveţi? Punea toate aceste întrebări nu că nu le-ar fi ştiut, B. avea un dosar gros, cu amănunte mult mai nebănuite decît aceste elementare date, oricui la în- demînă — agentul întreba pentru că voia să-i devină familiar lui B., să nu-l sperie, să nu-i provoace un şoc, să nu facă scandal.

— Dar cine eşti dumneata? întrebă destul de răstit B., în loc de răspuns.

— V-am întrebat doar aşa... vă ştiam din văzute şi nu eram sigur ...

— Aici nu e locul potrivit pentru conversaţii! Şi cu aceasta B. îşi continuă lectura foarte concentrat.

— Ştiţi...

Dar în clipa aceea B. înălţă o mînă în aer, puşcă de cîteva ori din degete, făcînd astfel, în spatele lui, cuiva un semn, şi privi abia acum spre omul în frac, uluit de neobişnuitul costum.

În clipa aceea apăru custodele.

— Te rog să-l dai afară pe acest individ! îi spuse custodelui. Apoi i se adresă agentului cu o mînie reţinută: **Nu** sînt proxenet, domnule. Caută-ţi amanţi în altă parte! **Nu** ţie ruşine? O să te dau pe mîna poliţiei! Afară!

— Sînteţi arestat! spuse omul în frac.

Dar în aceeaşi clipă, B. îl izbi cu pumnul în faţă, apoi **îl** pălmui cu înverşunare, sunător, încît, mai tîrziu, agentul **se** întrebă dacă B. îi auzise somaţia. În timp ce simţea usturător palmele pe obraz, scoase pistolul, îl apropie de pieptul lui B., îl simţi că ajunse pe pieptul lui B., simţea **încă** palmele, îi mai vedea faţa ridicată, fruntea înaltă, pri**virea** lui aprinsă şi inteligentă. Cînd, cine descărcase pistolul? Şi îl văzu pe B. prăbuşindu-se, auzi ţipetele celor din sală, paşi alergînd.

Şi nici cînd auzi iar liniştea, cînd toţi dispăruseră, cînd **văzu** cadavrul însîngerat al lui B., nu-şi putu da însă deo**dată** seama că era cu B. în faţă, că era de fapt în faţa unui cadavru şi că, deci, era singur.

Şi pentru prima dată simţi o fiară în apropiere: Şi fugi, **să** scape de ea.

III

De data aceasta nu mai cunoscuse pedeapsa, claustra**rea,** umilirea şi ruşinea din partea superiorilor,- dosarul lui B. se clasă repede, iar lui i se dădu o altă misiune, nu mai **puţin** dificilă — e drept, după cîţiva ani, cînd îi veni rîn- **dul —** pînă atunci se bucură însă de încredere: ba chiar **avansase.**

Pe domnul C. — un individ înalt şi cărunt — îl urmă**rea** în munţi. Se apropia tot mai mult de locul unde ştia **că o** săl întîlnească. Era după-amiază, iar C. pornise de **dimineaţă într-o excursie.**

Ştia aproape cu precizie itinerarul bătrînului C. şi mai **ales,** avea acum sentimentul că se află foarte aproape de **el.** Convingerea aceasta nu pornea din eventualele urme **pe** care vinovatul le-ar fi lăsat, nici după alte semne, ci, **pur şi** simplu, simţea că se află în preajma prăzii lui după **sunetele** pe care le recepta în auz de la mari distanţe, sunete numai de el prinse şi tălmăcite; aşa cum sălbăticiunile se adulmecă, cum fiara îşi urmăreşte, după miros, prada, aşa se apropia tot mai mult de căruntul şi vinovatul C. Căci trebuie spus că în anii din urmă omul în frac îşi dezvoltase şi mai mult simţul auzului şi se gîndise tot mai intens la

această neobişnuită înzestrare a lui. Voia să descopere pe cel urmărit, să-i refacă drumul, să-l urmărească după zgomotele pe care le-ar fi lăsat cu multe ceasuri în urmă. Aşa cum cîinii poliţişti descoperă infractorul prin adulmecare, ori cum păsările migratoare străbat căile toamna, aceleaşi căi, după sunetele misterioase emise de ele primăvara. Se gîndise să aplice chiar acum această metodă, să se verifice, ca apoi să treacă la aplicarea ei cu martori, sistemul lui să fie generalizat în viitor, iar el să fie avansat, trecut la categoria profesiunilor rare — în sfîrşit, să fie o celebritate, un mare detectiv, care avea să-şi scrie memoriile.

Şi deodată îl văzu pe C. sus, deasupra lui, pe stîncă.

— Bună seara! îi strigă şi abia acum observase că domnul C. avea şi el frac.

— Bună seara, îl auzi.

— Eşti singur?

— Da, sînt foarte singur. Şi sînt trist de aceea.

— Nu te bucuri că ai întîlnit un om?

— Sînt singur, răspunse foarte încet domnul C., nu văd pe nimeni în preajmă.

— Nici chiar pe mine? Cum poţi spune că eşti singur cînd eu sînt aici?

— Cu toate astea sînt singur.

— Nu mă auzi?

— Parcă ... Nu sînt prea sigur.

— Chiar dacă îţi spun că din clipa aceasta eşti arestat?! Uite, am armă. Nu te mişca.- Stătea cu pistolul întins spre C. , care, în înserare, părea şi mai încărunţit, şi mai bătrîn, cînd îl auzi:

— Nu-i bună decît arma care nu mai există.

— Dacă te mişti, trag. Te ucid! Şi porni în sus, escaladînd stînca.

— Şi dacă o să mă ucizi şi pe mine, vei mai privi munţii? O să te poţi uita la munţi?

— Dacă te mişti, trag.

— Vei rezista privirii oamenilor? auzi iar glasul stins, glasul cărunt al lui C.

Stăteau acum faţă în faţă, sus deasupra stîncii, şi la poalele lor se auzea rîul, foşnire de apă şi crengi, în depărtare rămăsese oraşul, se priveau, doi oameni în fracuri negre, amîndoi cărunţi.

— Mi se pare că ne strigă cineva ... rosti C.

— Cine?

— Poate urîtul, poate singurătatea, poate necinstea, poate ruşinea. Poate frumosul uitat şi pierdut...

— Nu ne strigă nimeni.

— S-ar putea să nu ştim noi să ghicim glasurile lor. Ascultă ... Le auzi acum?

— Nu aud nimic. Mi-e silă de tine. Şi am să te împuşc, îl enerva cu adevărat faptul că şi C. purta un frac foarte asemănător, identic poate cu al lui, şi îl enerva de asemenea că C. era, ca şi el, cărunt. Şi deodată, văzîndu-l de foarte aproape, îl cuprinse un soi de duioşie pentru omul acesta bătrîn, o dragoste explicabilă şi adevărată ca seara aceasta, ca stînca pe care stăteau privindu-se unul pe celălalt în ochi. Şi îl îmbrăţişă deodată, sărutîndu-l ca pe un frate. Şi descărcă pistolul, în timp ce îl îmbrăţişă sărutîndu-1, bîndu-i ultima răsuflare în sînge.

Dar, lucru ciudat, căzu el în genunchi cu pieptul fierbinte udat de propriu-i sînge. Şi simţi cum se va prăbuşi în curînd. Şi, privind în jur, observă că nu avea de ce să se prindă, nu era nici o coloană în jur. El le doborîse pe toate. Aşa cum, neştiutor, îşi împuşcase toate vîrstele. C. era ultima lui vîrstă, care stătea în picioare în faţa lui, o vîrstă căruntă, în frac, singura care avea să-i supravieţuiască ca o amintire neagră. îşi dădu apoi seama, cu luciditatea dinaintea morţii, că nu mai avea nici unde să cadă: jos nu mai era ţărînă, căci, pentru ca ea să-l primească, trebuia s-o fi iubit. Şi el n-o iubise nici atunci, demult, înainte de a fi în cofetărie. Şi îşi împuşcase vîrstă lui de şaptesprezece ani. N-o' iubise, de fapt, niciodată. Şi simţind abisul, urlă neomeneşte, ca o mierlă căpiată.

IN GROTA APROAPE DE MARE

§ tătea în grotă, pîndind, alungat de crabii care invadaseră încăperile, care se tîrau pe statui, se urcau pe pe-**reţi,** cohorte întregi, invincibile, încercase să tragă în ei **cu** pistolul şi ceasuri în şir se auziră bubuituri, rafale, pereţii erau o rană, veniseră şi fetele şi trăseseră şi ele, la început amuzate, apoi crabii începură să izvorască, tot mai mulţi ca dintr-un torent subteran, în toate încăperile, pe ferestre, de sub covoare, din şemineu şi sobe, din dulapuri, din mobile, o armată invincibilă, (trimisă de marea care fusese frustrată, violată şi care găsise poate acest mod de a se răzbuna.). Primii apăruseră în cele cîteva zile cînd ploaia părea că putrezeşte în aer, atunci veni avangarda tăcută, perseverentă, ca un blestem, a crabilor, primii trimişi ai mării, apoi începu năvala fără sfîrşit, izvorul subteran, marele fluviu al crabilor care se revărsau peste tot, devoratori; cîinii începură să urle lung, sfîşietor, îi slobozi şi veniră, adulmecară, lătrau speriaţi, trăgîndu-se înapoi, ciudat însă, nu se apropiau de mormin**tele** în care nu era îngropat nimeni, decît iubiri fugare, atitudinea cîinilor nu era cea vehementă, a temuţilor do- bermani însetaţi de sînge, se purtau ca nişte jucării cu resortul stricat, ori ca în faţa iminenţei unui cataclism, se retraseră în ,,castelul lor" şi continuau să urle. Huniade căzu după înfrîngere într-o beţie neagră, apoi îşi reveni, apăsîndu-şi mereu, dureros, cuiele de aur ale centurii de aur în carnea trupului său, înmuiat acum, cu pielea pergamentoasă aproape; se împuţinase şi pielea i se zbîrci- se, altădată la asemenea

apăsări simţea sîngele picurîn- du-i cald pe trup, acum nu mai simţea nimic, o vagă durere doar. Avea ceasuri, zile şi nopţi cînd auzea zgomote ciudate, se uita în jur şi vedea zburînd păsări nemaivăzute, păsări necunoscute de oameni, ori el — care cutreierase lumea nu le mai văzuse, care se roteaua dea- supră-i în ocoluri largi, tot mai dese, creîndu-i o stare de halucinaţie, nu putea dormi, cîinii continuau să urle, aţipea pentru o clipă apoi cînd se trezea le vedea tot acolo în faţa ochilor lui, rotindu-se deasupra lui, în cercuri tot mai dese şi iuţi, atingîndu-i obrazul, trupul, mîinile, ochii, da, mai ales de ochi se temea şi deodată îşi aminti de ziua aceea, de vînătoarea de ciori, şi văzu cum păsările negre năvăleau asupra bufniţei, cîrîind însîngerat, lugubru, ca într-un coşmar. El dăduse ordin să nu fie împuşcate ciorile şi armele tăcură, văzu faţa Sultanei crispată, golită de sînge, pecetluită de o rea şi rece hotărîre, o hotărîre definitivă, a inchizitorului care a pronunţat sentinţa, sentinţa implacabilă, ca lespedea grea a unui mormînt. Par- că i spusese odată amintindu-i de bufniţă că este totuşi un ucigaş cumsecade. Adică cum?

— Aşa.

Acum el avea obrazul tatuat de vînt, de muşcături nevăzute, expresia sfîntului tatuat de nisipul deşertului, poate arcul orgoliului său s-a încordat prea tare şi el purta cuţitul de obstinat la el? îl cuprinse o somnolenţă stupidă, aici, în grotă, pîndind, pîndind mormintele fără morţi, auzind vuietul mării, zărind o coapsă albastră, în el rămăsese încă această foame păgînă de lumină. O linişte de nisip îl înconjura, tristeţea lui nu era ca în cazul italienilor, una însorită, avea ceva lugubru în ea. Şi se întreba care să fie cauza. Şi îşi descoperi rana de a nu avea nici un răspuns. Gura îi era seacă, nu ca în cazul meşterilor italieni, cînd îşi spusese că fusese un asasinat igienic şi cînd încă gura i se umpluse cu speranţe şi lacrimi. Păsările ţipau deasupra stîncilor şi a mării ca la începutul lumii. Şi fetele? Sultana începuse să vorbească, parcă îl şi mustrase cînd văzu căluşeii învîrtindu-se în zori cu cadavrele îngheţate ale acelor făurari. Unul din ei parcă spusese: *Perdono tutti e a tutti chiedo perdono,* presimţise oare şi Sultana, protestase oare, ăsta era sensul exact al vorbelor ei, sau doar un reproş, ori poate şi mai puţin, îi pomenise şi de nenorocita de bufniţă. Ori se dorea un sfetnic de al lui? El avea nevoie

de sfetnici care să tacă. Şi ea călcase regula jocului. Sau poate voia să ia locul Gindei?! Era cea mai îndrăzneaţă şi poate de aceea şi-o dorea mereu în apropiere. O iubire? Un nou mormînt gol. ÎŞi aminti că exista un asemenea mormînt gata săpat, cu un an şi cwa în urmă. De ce îl săpase?! Pentru o iubită care nu mai sosise. Ori îl săpase, îşi aminti că citise undeva, da, într-un italian, care apoi fusese comentat de un cunoscut şi foarte inteligent poet şi eseist: „Anunţăm moartea celui care a fost X" — De fapt acest anunţ nu-l semnează nimeni şi nu se adresează nimănui, dar formalitatea trebuie îndeplinită. Şi poate ar trebui precizat că X nici n-a murit încă (X *să* fie *Sultana, reilectă şi işi apăsă coatele- pe centura de aur şi, ciudat, simţi o răceală în creştet, un vint de gheaţă ii înfiora ţeasta rasă)* dar va muri cu siguranţă într-o zi şi e mai bine ca moartea să-l găsească cu toate formalităţile puse la punct. *(Putea la urma urmei fi chiar el acest X, care de ce işi tăcuse mausoleul, nu în aceeaşi idee sugerată de acel scriitor italian care parcă se sinucisese într-o cameră de hotel?, fără să aibă nimic pus la punct, ori el, Felix Huniade, prevăzuse totul, mausoleul. . . pînă şi acest mormint fără semn, fără inscripţie, pentru domnul X, ori pentru doamna* X, *care putea fi Sultana.)* Şi pentru a spune tot adevărul, X nici nu există, dar s-ar putea naşte oricînd şi e mai bine să fie scutit de orice surpriză. Cine ştie dacă nu va fi atît de singur încît nu se va găsi nici o inimă miloasă care să suspine după el sau măcar să aibă grijă să-i pomenească numele? De aceea ne-am gîndit să facem noi această treabă neplăcută şi necesară. Dar cum să înmormîntezi pe cineva care nu există? Aici a intervenit o dificultate, ame- ninţînd să strice toate intenţiile noastre. N-avem timp să-l aşteptăm pe X pînă cînd va binevoi să vină pe lume. Vom muri mult înaintea lui şi, în definitiv, s-ar putea ca el să nu se nască niciodată. Atunci ar exista un mormînt al unui om care nici măcar nu s-a născut. Şi cum să scriem epitaful? „Aici odihneşte robul lui Dumnezeu X care abia urmează să se nască." *(Al lui cum va fi? Şi-l găsise: AICI ODIHNEŞTE FELIX HUNIADE UCIS DE CEIALALŢI. Era altceva, el exista, ori ăsta era adevărul lui, fiindcă, la urma urmei, fiecare avem dreptul la propriul nostru adevăr,* ricană el unui interlocutor nevăzut.) Lumea ar crede că ne-am bătut joc sau că e o comedie grotescă a unor nebuni. De aceea trebuie să căutăm o ieşire din impas. După ce am făcut

toate aceste formalităţi din dorinţa de a scuti măcar un singur om de riscul unei morţi pe care să n-o cunoască nimeni, nu ne putem opri la jumăţ^tea drumului. Ar însemna să recunoaştem că, oricîtă bunăvoinţă ar exista, nu se poate face în nici un fel dreptate celor care au murit neştiuţi de nimeni. *(Dar cu italienii ăia nenorociţi, îngheţaţi bocnă pe căluşei, ce mama ciracului să facă?/ Să-i arunce în mare? Marea îi vomează la ţărm. Dar asta pe mai tîrziu . . se enervă de obsesia meşterilor italieni, în fond au murit cu nişte copii, copiii sînt fericiţi pe căluşei şi erau veseli, după orele <le lucru se dădeau ceasuri în şir pe căluşei, escaladau stînca şi porneau motorul cuprinşi de o veselie de preşcolari, acum terminaseră mausoleul şi o copie ca asta el nu mai dorea să existe: să mori în căluşei, cine nu şi-ar dori o asemenea moarte, să mori rîzînd, ţipînd, într-o exuberanţă ingenuă.)* Şi sînt atîţia care au murit fără să aibă un mormînt, îneît o dată pentru totdeauna ei ar trebui să fie răzbunaţi, făcînd cele cuvenite pentru un om care nu există, dar, dacă va exista, va veni într-o lume care a avut grijă dinainte să-i sape mor- mîntul şi să scutească pe cei din jurul lui de grija de a-l plînge. Abia după aceea am descoperi că un asemenea mormînt e primejdios. El poate ucide orice trecător sub pretextul că îi aparţine şi trebuie să vină să-l ocupe. Astfel, ne-am văzut primejduită viaţa noastră, a celor ce-am avut această idee. Căci, ne-am zis noi, într-o zi s-ar putea să uităm de mormînt *(el uitase, dar mausoleul lui ce era, nu tot un mormînt?),* să trecem din întîmplare prin acest cimitir sau să simţim nevoia să facem o plimbare pe aleile lui după-amiaza cînd iarba miroase a soare şi eşti recunoscător destinului că exişti, şi atunci s-ar putea ca mor- mîntul să sară ca o fiară asupra noastră şi să ne ucidă pentru a-şi da o justificare. De ce să cădem victime generozităţii noastre? întrebarea ne-a ajutat totuşi să înţelegem că nimic nu mai putea fi luat înapoi din ceea **ce a** fost făcut. Am inventat un om şi un mormînt, trebuie **să** ducem această logică pînă la capăt. Nu puteam reveni asupra faptelor noastre, să ridicăm din umeri şi să spunem: „Totul a fost o glumă. Ne-am îngăduit pentru o clipă **să** fim noi înşine destinul. Dar n-am reuşit decît parţial. Scu**zele noastre."** Nu, logica implacabilă a morţii şi a vieţii nu acceptă farse de genul acesta. Trebuia, vrînd nevrînd, să facem ceva, să îndreptăm ce mai putem îndrepta, să ne ferim măcar pe noi înşine de primejdia care ne pîndea cîtă

vreme mormîntul acela rămînea fără nici o justificare, deschis oricărei posibilităţi. Trebuia scris un nume adevărat pe mormînt. Era singurul mod în care se putea pune punct acestei aventuri. Şi atunci ne-am aşezat la pîn- dă la marginea cimitirului *(cl nu stătea la ph.dă, pîndea efigiile cu propriu-i chip să vadă daci nu se clatină, pîn- dea crabii, ducă nu vin să lc atace, pîndea marea, da, de mare se temea cumplit, ştia că e supărată pe el, că o înfuriase în chipul cel mai nesăbuit, cum pîndea durerea care-l măcina, racii din el care-l devorau, era la pîndă aici în grotă, atent Ia toate, la mare, la crabi, la efigiile lui multiplicate, Iu racii din el, care 1 devorau. Poate de aceea nu mai simţea împunsătura sadică, autoflagelarea care şi-o făcea îa răstimpuri apăsîndu-şi cuiele-, înţepăturile lor erau minore pe lîngă măcinarea care-i surpa trupul dinăuntru).* Există în apropiere nişte fagi bătrîni şi nişte tufişuri sălbatice în care ne puteam ascunde, *(El avea grota)* astfel încît să nu ne vadă nimeni. Am stat astfel cîteva nopţi în care abia am aţipit, cea mai mare parte a timpului am ascultat vîntul şi foşnetele fagilor, aşteptînd să vină cineva. Ne amorţiseră oasele din pricina nemişcării şi a frigului, mai ales că a dat şi o ploaie subţire şi rece care ne-a udat pînă la piele. Dar n-am plecat. Am rămas pe loc, aşteptînd dimineaţa ca să ne uscăm la soare. Nişte cîini vagabonzi au simţit că se întîmplă ceva ciudat, au venit lîngă fagi, au mirosit şi pe urmă au început să latre la cer ca atunci cînd plîng moartea stăpînului. *(Clinii lui oare de ce urlă?)* Lătrau lung, sfîşietor şi ne-am trezit plîngînd de mila cîinilor. Pînă ne-am dat seama că era absurd. *(Se opri o clipă nedumerit, pe mare se desluşi ceva alb, ca o pată albă în albastrul ei neverosimil: da, probabil, veneau „gorilele" cu gropiţe în obraji, făceau exerciţii, se plictiseau poate, le abandonase, doar Sultanu stătea mai mult în apropierea lui scrutîi.- du-l cu aceeaşi privire misterioasă. Da, mîine seară le va chema la nunta lui cu Ginda. Se vor îmbrăca în costume atice, cămăşi lungi şi sandale romane. Voia ceva az- teco-roman, cum i-ar fi plăcut Gindei. Huniade îşi reluă meditaţia). Clinii aceia n-aveau stăpîn, deci nu puteau plînge pe cineva adevărat. Ei plîngeau o iicţiut.e, un stăpîn pe care nu l-au avut şi pe care ar li 'torit să-l aibă. (Dar ai lui aveau stăpîn. Şi atunci de ce urlau de îţi venea cu adevărat să plîngi de mila lor.)* Atunci ne-am dat seama că şi clinii ne cereau acelaşi lucru ca şi mormîntul creat de noi. Să le dăm o justificare. Am ieşit din

umbra fagilor, am căutat un om care să iubească animalele şi după ce-am convins unul să ia în grija lui clinii, ne-am aşezat din nou la pîndă. Ne-am gîndit că trebuie să treacă pe acolo într-o zi omul care luase clinii. îl vom omorî şi îl vom îngropa în mormîntul gol. Mormîntul va avea în sfîr- şit o justificare, nu va mai amenința pe nimeni, şi va intra în categoria mormintelor obişnuite. Va creşte iarbă pe el, apoi va fi uitat, se va face una cu pămîntul. Iar cîinii vor şti şi ei în sfîrşit pe cine plîng. Nu vor mai lătra la cer plîngînd un stăpîn pe care nici măcar nu l-au cunoscut şi n-au avut posibilitatea să-l iubească. Le-am dat o şansă să iubească un om adevărat, acum le vom da o şansă să plîngă un om adevărat... Singurul lucru nelogic în toate aceste întîmplări s-a petrecut cînd omul cu cîinii s-a apropiat şi am sărit asupra lui. în loc să aştepte să se sfîrşească încăierarea şi pe urmă să urle, cîinii s-au năpustit asupra noastră hotărîţi să ne sfîşie. *(De ce fetele se jucau în ultimul timp atît de mult cu cîinii, ce era zbenguiala asta nebună?!* O *făceau ca să nu mai urle, ori. . . Nu, uite, acum erau pe iaht, aşa că...)* Ne-am luptat cu ei, dar degeaba. Atunci am vrut să fugim. Dar cîinii şi-au înfipt colţii în noi, înnebuniţi de furie şi de gustul morţii. N-am scăpat cu viaţă decît eu. Cînd mi-am revenit, eram într-o băltoacă de sînge. Am aşteptat pînă n-am mai auzit nici un zgomot, decît vîntul care lovea crengile fagilor şi pe urmă m-am sculat, i-am trîntit unul peste altul în mormîntul gol şi i-am îngropat. *(Oare asta va ti şi soarta „gorilelor" cu gropiţa în obraji?* O *va sacriiica doar pe Sultaaa sau pe toate în afară de Sultana . . . Cîinii erau pregătiţi.)* Am aşezat cu grijă pămîntul deasupra şi m-am pregătit să scriu în sfirşit un nume pe mormînt. Puteam să scriu chiar mai multe acum, nu numai unul. Dar deodată am încremenit. Mi-am dat seama că în încăierarea aceea cu cîinii uitasem numele celorlalţi şi chiar al meu. Singurul nu- me pe care îl mai ştiam era al lui X. Mormîntul tot n-avea o justificare, din moment ce nu puteam trece pe el decît numele unui om care nu s-a născut încă şi nu se ştie dacă se va naşte vreodată. Sau poate că eu sînt X, m-am născut între timp şi n-am ştiut... Pîndea din nou marea şi îşi petrecu mîna uscăţivă şi împuţinată peste creştetul ras, peste mare se prevestea înserarea, pietrele începuseră să prindă o pojghiţă de gheaţă; în grotă nu era frig sau ppate el nu-l simţea. îşi apăsă coatele iar pe centura lui de aur şi parcă de data asta simţi cuiele, semn că racii ca- re-i

devorau carnea aţipiseră poate . . . Dar ce era cu povestea aceea cu mormîntul? O citise undeva sau o trăise chiar el într-o viaţă ce i se părea neverosimilă, în acele ţări fierbinţi şi îndepărtate, într-o continuă explozie, şi unde neprevăzutul şi aventura te întîmpinau la fiecare pas. Poate fusese şi el unul care venise dintr-un labirint fetid asemenea lui *Billy the Kid?* Şi fetele? ,,Da, mă pot ucide, dar nu îmi pot face nici un rău. Şi dacă eu le ucid? E acelaşi lucru..." Eu nu dorm pentru toţi, gîndi. Şi repetă vechea deviză. *Nu pot altfel.* în fond iubise, iubise femeile, nu cunoscuse moderaţia zicîndu-şi că dintre toate mode- raţiile cea mai detestabilă este cea a inimii, el nu cunoscuse o asemenea moderaţie. Poate ,,gorilele", dulcile lui „gorile" cu gropiţe în obraji, devotatele, puneau la cale o conjuraţie, da, chiar el le vorbise despre o asemenea conjuraţie, în variantă originală (după gazeta tînărului acela), dar el are cîinii, erau doar ei pe insulă, statuile lui, mormintele, crabii, care aşteptau să le sfîşie, cîinii urlau. Bine că scăpase.

INTEROGATORIU NOCTURN

— Austria 1942 —

A *nchetatorul:* Şi, zi aşa: eşti curios să vezi ce metode avem. Spuneai că te bucuri că ai ajuns aici.

Deţinutul: V-am declarat: sînt curios să aflu ce metode întrebuinţaţi; este o curiozitate omenească.

Anchetatorul: Chiar dacă este pe pielea ta?

Deţinutul: Orice cunoaştere se plăteşte.

Anchetatorul: Se plăteşte cam scump, uneori. Depinde de la caz la caz. Noi sîntem o instituţie democratică, legată de popor, noi apărăm cetăţeanul, interesele lui, liniştea şi ordinea publică.

Deţinutul: Nu m-am îndoit nici o clipă.

Anchetatorul: (îl serveşte cu ţigări): Te rog ... (îi întinde şi bricheta): Aşa... Chiar şi aşa-zisul interogatoriu eu, adică noi, îl facem sub formă de conversaţie, o şuetă plăcută, o bagatelă . . .! Aşa că o să pleci — în cazul în care o să pleci — de aici foarte liniştit, satisfăcut şi chiar bucuros. Te asigur. Vrei un rom?

Deţinutul: Da. Aveţi cumva ,,superior"?

Anchetatorul: îmi pare rău, n-am decît „Jamaica".

Deţinutul: Merge şi ăla.

Anchetatorul: O cafea?

Deţinutul: Ar fi grozavă . . .

Anchetatorul: Oricum, la o cafea, la un rom . . .

Deţinutul: ... la o ţigară.

Anchetatorul: Altfel se leagă vorba. Nu? Ce zici? Unii îşi închipuie că aici, la poliţie, se schingiuieşte. Că noi, cei care lucrăm aici, sîntem nişte brute. Inculţi, sadici, măcelari . . . Mai ales pe tema inculturii se fac foarte multe glume. Nu cunoşti nici una de genul ăsta?

Deţinutul: Glume cu poliţişti sînt destule. Pe care vreţi să v-o spun? Pe aia cu buletinul? A, o ştiţi! Da' aia cu „ei, curcane, curcane". Asta-i un fel de ,,Şi-un tăciune şi-un cărbune".

Anchetatorul: ... Spune, curcanete, spune ...

Deţinutul: De ce v-or fi fiind poreclit aşa .. . Auzi, curcani!

Anchetatorul: Foarte simplu: poliţistul se înfoaie şi el, se înfurie, se burzuluieşte, se face roşu şi se umflă ca un curcan! (rîde).

Deţinutul: Bine, asta cînd i se fluieră. Fluierul îl înfurie. Or, în realitate, tocmai curcanul, adică poliţistul e cu fluierul şi cel care se înfurie e cetăţeanul. El e cel fluierat.

Anchetatorul: Da, dar ... curcanul, adică poliţaiul, şuieră, cînd aude fluierul. Şi apoi, imaginea poliţistului e aceea a unui curcan mereu umflat, gata de a şuiera. Nervos dom'le, nervos! ... Ei, ia să văd ce-o fi cu cafelele alea? (iese, revine cu o tavă pe care aburesc cafelele, şi în pahare se vede romul): Aşa ... Ei, vezi? Am început şueta. E plăcut. Ce-mi place la dumneata e tocmai faptul că am sentimentul că ştii întreţine o conversaţie. Pari un tip cu ştaif. Ce mă intrigă însă, tocmai fiindcă ai robă, e: ce căutai la ore atît de tîrzii în cartiere rău famate? Beat, scandalagiu, cu diplomă.

Deţinutul: Poate din diplomaţie.

Anchetatorul: Ţi-am spus eu că ai replică. îmi place! Te rog să mai serveşti.. . Uite şi pachetul de ţigări, îl pun pe masă .. . Foloseşte cu încredere.

Deţinutul: într-adevăr, pare foarte degajată atmosfera.

Anchetatorul: Nu-i aşa că e foarte... colegială?

Deţinutul: Chiar aşa! (rîde amuzat, soarbe din cafea, din rom. Fumează cu voluptate). Aproape plăcut.

Anchetatorul: Cred însă că nu-ţi displace nici... gazda.

Deţinutul: Trebuie să recunosc, şi nu din pură politeţe, că — vă rog să mă credeţi — îmi repugnă falsa etichetă, dar, sînt nevoit să recunosc că prezenţa dumneavoastră, compania dumneavoastră este foarte plăcută ... Una din cele mai agreabile . . . (bea) Da, recunosc asta ...

Anchetatorul: Atunci. ..

Deţinutul: M-au interesat chestiile astea... Şi, dacă e vorba pe aşa, şi eu mi-am dorit să fiu . .. anchetat. Să fiu sub stare de arest.

Anchetatorul: Interesant... De ce?

Deţinutul: Ca şi dumneavoastră, am vrut să văd cum este. Am vrut să ştiu.

Anchetatorul: Anchetator nu ţi-ai dorit să fii?!

Deţinutul: Sincer să fiu, nu.

Anchetatorul: De ce?

Deţinutul: Nu mi se pare o postură fericită.

Anchetatorul: Adică?

Deţinutul: Psihologic vorbind.

Anchetatorul: Tot nu înţeleg.

Deţinutul: Anchetatorul are o psihologie prea uniformă, lineară, pe cînd deţinutul...

Anchetatorul: Deţinutul?

Deţinutul: Acesta este prins în cursă, este cel hăituit, alungat din colţ în colţ, suspicionat la fiecare reacţie, fiecare cuvînt trebuie să şi-l controleze. Este pus sub lupă! Trebuie să-şi supravegheze, să-şi stăpînească reacţiile. Să aibă memorie, să nu uite……variantele" p» care le-a V-sut, le-a expus, după ce şi le-a confecţionat, şi le-a construit cu atîta dibăcie, creîndu-şi motivări, alibiuri. E o treabă foarte complicată. Pe cînd anchetatorul . . .

Anchetatorul: Anchetatorul are psihologia puterii. Forţa.

Deţinutul: Victima e întotdeauna mai complexă decît călăul.

Anchetatorul: Da, dar şi... călăul, cum îl numeşti dumneata ...

Deţinutul: Eu am întrebuinţat termenul în sensul . . . filosofic.

Anchetatorul: Nu mă îndoiesc . . .

Deţinutul: Nu stricto sensu.

Anchetatorul: Călăul trebuie să ştie să-l domine.

Deţinutul: E uşor a face acest lucru, odată ce ai de partea ta forţa oarbă a unei puteri, a unei autorităţi — legea, statul, care sînt date şi nu-ţi aparţin prin nici un **merit personal.**

Anchetatorul: Cu toate acestea, între cei patru cereţi, unde se petrece ritualul anchetei — fiindcă ancheta trebuie să devină un ritual — da, chiar un ritual, în sensul aproape religios, un moment de taină. Taina spovedaniei, înţelegi?! Se produce atunci o... comuniune, o unire misterioasă. o confluenţă. Anchetatorul devine nu un călău, ci un sacerdot. El oficiază ascultîndu-l pe celălalt. Dar pînă

aici trebuie să se producă acel pact, acea declanşare, acea descoperire formidabilă a zonelor ascunse. Este dezbrăcarea, are ceva prenupţial, care te înfioară, dă voluptate pînă la excitare. . . Nu mai există nici un ascunziş, în lumina diluză a camerei de anchetă misterul a fost înlăturat şi forma albă a crimei, a vinovăţiei apare în faţa ta în toată nuditatea ei.. . Or, pînă a ajunge aici a trebuit să treci prin toate hăţişurile prin care te-a alergat, prin hîrtoape, prin locuri necunoscute.

Deţinutul: O adevărată vînătoare!

Anchetatorul: Da, într-un fel, o vînătoare ... *Deţinutul:* Şi duci vînatul... sub patrafir. *Anchetatorul:* Nu. îl duci în templu şi oficiezi. *Deţinutul:* înainte de a-l jertfi.

Anchetatorul: El s-a constituit în victimă... Şi deci în .. . jertfă ... Aici e altarul. Pînă a ajunge la jertfa pro- priuzisă, nu faci altceva decît un soi de... iniţiere. îl faci să înţeleagă, să mărturisească că el este vinovat.

Deţinutul: Că are dreptul să fie . .. sacrificat.. . (rîde). Să fie bucuros că are această ... şansă de a i se tăia capul ... Că e predestinat pentru aceasta! Că are .. . înclinaţie. Că e înzestrat (rîde). Că are... talent. Rarul talent de a fi acela căruia i se taie căpăţîna.

Anchetatorul: (îi umple paharul celuilalt, bea şi el şi-şi umple paharul): Urq,! Să trăieşti, că-mi placi!

Deţinutul: Profit!

Anchetatorul: Auguri!

Deţinutul (închinînd iar şi imitînd felul de a vorbi al străinilor): Noroc!

Anchetatorul (rîde): Naroc! (bea cu poftă): Ştii ce-mi doresc eu uneori? .. . Ştii ce-mi doresc?

Deţinutul: Recunosc: nu.

Anchetatorul: Ei, vezi! ... Şi să spui că poliţiştii n-au fantezie. Ei, ia ghici?! Zi!

Deţinutul: Nu-mi dau seama.

Anchetatorul: Uneori îmi doresc ... să fiu în locul dumitale ... în locul tău.

Deţinutul: Adică?

Anchetatorul: Eu să fiu cel deţinut. Eu să fiu cel anchetat. Vreau să văd cum se simte deţinutul, vreau să îmbrac cămaşa lui.

Deţinutul: Depinde cît de gravă este vina care planează asupra celui arestat. Şi apoi, nu există deţinut în

principiu, ci există individualităţi. Cred că nici în cazul criminalilor — să zicem — nu se poate vorbi de o psihologie unică. Fiecare îşi are psihologia lui... Aşadar, nu există o ... cămaşă, o unică cămaşă a celui pus sub acuzare .. . Că legea, poliţia, îi uniformizează, exterior, îi îmbracă în aceeaşi uniformă cadrilată, vărgată, în cămaşa de forţă.. . asta o face din necesitate, pentru a simplifica lucrurile. Poliţia, statul, închisoarea, recluziunea, în general, nu sînt şi nici nu vreau să se constituie într-un institut de psihologie criminală. Au alte misiuni, alte sarcini: de a feri societatea de elementele indezirabile, criminale etc.

Anchetatorul (cu admiraţie): Eşti formidabil! Nu cumva eşti jurist?!

Deţinutul: **Nu tocmai.. .**

Anchetatorul (rîde, îi place demonstraţia): Da, da! Aşa e! El singur şi-a făcut-o. El a săvîrşit fapta. Să zicem: crima. Crima politică, crima de omor .. . Bun . . . Aşaaa . . . Tu, anchetator, nu-l faci decît să mărturisească. Nimic mai mult. Doar nu tu te substitui în criminal.

Deţinutul: Asta ar fi interesant... Să te poţi substitui. Ca să-l poţi înţelege ... Şi înţelegîndu-1, să-l poţi judeca. Numai aşa îl poţi judeca.

Anchetatorul (rîzînd): Dacă ar fi aşa, rolul... călăului ar fi prea complicat.

Deţinutul: Tot îmbrăcînd cămaşa criminalului . ..

Anchetatorul: Într-o zi s-ar molipsi: jucînd mereu acelaşi rol, sfîrşeşte prin a-I trăi.

Deţinutul: Da, aşa este. Uite, ajungi ca ticuri ale profesiei tale să le foloseşti şi acasă, în societate, pe stradă... Am văzut o învăţătoare pensionară care, stînd la casa teatrului şi cum era coadă şi gălăgie, fără să-şi dea seama, a început să avertizeze prin şşşş-uri, nu putea suporta larma aceea şi dorea linişte, ca în clasă. Dumneata, cred că şi în familie, pui mereu întrebări. Faci... anchete.

Anchetatorul (gînditor): Probabil... Probabil... O să reflectez asupra acestei probleme, să încep să mă studiez .. . N-ar fi exclus . . . Dar, acuma fără glumă, văd că ai zaft, ai vervă. Ce aş fi curios, apropâ de teoria dumitale, acasă, în familie, dumneata ce ticuri ai? Cînţi şi acolo: *La tigrul galben.*

Deţinutul: Asta nu-i un tic!

Anchetatorul: Dar ce este?

Deţinutul: Un refren.

Anchetatorul: Un refren care poate deveni un tic.

Deţinutul: Se poate şi asta.

Anchetatorul: Şi susţii că ai făcut toată tevatura aceea cu intenţie, voiai să fii arestat. Să stai la căldurică, să faci conversaţie? Să fii trecut în analele poliţiei. ..

Deţinutul (rîde): Poate aşa devin nemuritor.

Anchetatorul: Prea mulţi speră în nemurire. Dacă toţi borfaşii ar fi nemuritori, toţi cîţi trec pe aici, toţi cîţi sînt trecuţi în registre, toţi cîţi au cazier .. . hă-hă . . . Numai că unii pleacă de aici cu ani grei de ocnă ... Pleacă direct la galere, cum se zice, vieţaş!

Deţinutul: Alţii (semn la gît) ajung . . . îngeri.

Anchetatorul: Legea-i lege. E oarbă. Aşa că o asemenea glorie e destul de anonimă. N-ai şanse să ajungi celebru şi deci, nemuritor. O vanitate zadarnică.

Deţinutul: O zădărnicie vană.

Anchetatorul: Unde mai pui că n-ai nici un act de identitate.

Deţinutul: V-am mai spus: mi-am schimbat hainele.

Anchetatorul: Poţi să-ţi declini orice nume, domnule Daramadian. De unde să ştiu eu că nu te cheamă Daramadian?! De ce să nu cred că eşti un criminal scăpat din ocnă, evadat vreau să zic, care a dezbrăcat pe primul întîlnit în cale şi cu banii pe care-i găseşte în ţoalele ăluia se duce la dame şi chefuieşte!

Deţinutul: Uneori adevărul pare cea mai mare minciună. Ce-ar fi dacă v-aş mărturisi că eu sînt un mare personaj al acestui oraş.

Anchetatorul: Ai fantezie!

Deţinutul: V-am spus că adevărul poate părea, uneori, cea mai teribilă minciună . ..

Anchetatorul: Vrei să continui jocul...

Deţir utui: Să admitem că aş fi un mare personaj ...

Anchetatorul: Care?

Deţinutul: Să zicem ... comandorul oraşului.

Anchetatorul: Dar îl cunoaşte toată lumea! Altceva.

Deţinutul: Nu, chiar comandorul.

Anchetatorul: E riscant. Faţă cunoscută.

Deţinutul: Noul comandor. Cel vechi a plecat. Cel nou...

Anchetatorul: N-a sosit încă.

Deţinutul: A sosit în seara aceasta.

Anchetatorul: Incognito?

Deţinutul: Să zicem ...

Anchetatorul (tot mai amuzat de joc): Eşti colosal! îmi place jocul...

Deţinutul: Şi comandorul trage la un hotel, sub un alt nume ...

Anchetatorul: Apoi iese în oraşul peste care va fi stăpîn.

Deţinutul: Da, vrea să-l cunoască aşa cum este, cu toate mizeriile lui, vrea să-l străbată ca un necunoscut, ca un oarecare, fără morgă, fără etichetă, protocol şi tot tacîmul.

Anchetatorul: Şi unde se poate cunoaşte mai bine un oraş decît într-un cartier deocheat?

Deţinutul: Da. Acolo, în lumea aceea, se pot cunoaşte moravurile, intrigile, bursa puterii, a influenţelor, a crimelor .. . Totul. Fiindcă clanurile se întîlnesc la extreme. Cei doi poli. Cei puternici cu cei fără . ..

Anchetatorul: ... Scrupule. Vrei să spui că şi unii şi alţii se prostituează şi lucrează cam pe aceleaşi principii de junglă? Am mai auzit teoria asta. Altceva mai original . .. Pînă aici ai fost aproape inedit.

Deţinutul: Mă predau. Vă las pe dumneavoastră.

Anchetatorul: Mi-ai dat o idee.

Deţinutul: Chiar?!

Anchetatorul: Da. Aceea a travestirii. A cerceta incognito! De mult voiam ceva asemănător. Doream să văd — cum ziceam în altă ordine de idei — să văd cum m-aş comporta dacă nu eu aş fi anchetatorul, ci -'el anchetat.

Deţinutul: Pentru asta ar trebui să săvîrşiţi o faptă care să vă justifice rolul de ... acuzat.

Anchetatorul: Ei, aş face o boacănă... Una lată. M-aş duce şi eu în ... Strada roşie, aş face o spargere ...

Deţinutul: Lucruri evidente. Ancheta ar fi de prisos.

Anchetatorul: Atunci? Spune dumneata. Uite, putem schimba rolurile chiar acum ... Te rog să vii aici, în locul meu, aşa, ia te rog loc, şi eu să trec în locul dumitale. (Fac schimbările de rigoare,- afară se aude depărtat o sirenă, un cîntec la un aparat de radio, claxonul unui automobil etc.). Da, înainte de a trece la „valurile" noastre, propun să mai bem ... Dacă-mi permiteţi, domnule ... anchetator.

(închină, ciocnesc paharele. Atmosfera e destinsă şi amuzantă). Deci să începem, domnule Daramadian.

Daramadian: Sînteţi uşor nerăbdător.

Anchetatorul: Recunosc. Joc acest rol pentru prima oară.

Daramadian: E un debut. Sper să aveţi succes. Păreţi un inculpat... talentat... Ce iubesc eu la ... debutanţi este acea sinceritate, acea poză matură plină de stîngăcii, şi, mai ales, preţuiesc la criminalii... debutanţi sinceritatea ...

Anchetatorul: Dar încă n-a fost vorba de nici o crimă. *Daramadian:* încă nu. Dar rolul dumneavoastră este al unui criminal.

Anchetatorul: Dar n-am mărturisit nimic.

Daramadian.- încă n-ai mărturisit nimic.

Anchetatorul: Pronumele de reverenţă, am impresia, că v-a scăpat.

Daramadian: Nu mi-a scăpat. L-am omis cu bună ştiinţă. Deci, fără prea-multe formalităţi, trebuie să jucaţi cu toată sinceritatea, cu toată nonşalanţa, în sfîrşit, să intraţi în cămaşa şi pielea criminalului.

Anchetatorul: Dar v-am spus că nu e vorba de nici o crimă.

Daramadian: Să încercăm totuşi. Cu puţină bunăvoinţă .. . Hai, să încercăm.

Anchetatorul (foarte amuzat): Eventual . ..

Daramadian: Eventual?

Anchetatorul: Eventual — ştiu eu? — una din acele afaceri. ..

Daramadian: Deci aşa ... exact una din acele afaceri criminale ...

Anchetatorul: încă nedescoperite. Rămase în umbră. Sub o mare pecete de mister.

Daramadian: Perfect! Extraordinar! Este tocmai ceea ce căutam. S-au mai văzut cazuri asemănătoare.

Anchetatorul: Adică?

Daramadian: Ştii foarte bine, ca om care ai lucrat.

Anchetatorul (surprins, intrigat): Cum ,,ai lucrat" (rîde, realizează situaţia), a da, jocul nostru... Uitasem.

Daramadian: Cum spuneam: cunoşti, sper, atîtea cazuri în care riu s-a putut descoperi făptaşul, pe motivul că adevăratul criminal era în interiorul poliţiei, al anchetatorului, era poate procurorul, judecătorul etc. Sînt cele mai perfecte crime ... Se dau piste greşite, false şi, în cele

din urmă, sau este condamnat un nefericit nevinovat, un „ţap ispăşitor", ori se simulează un „accident", se pune diagnosticul ştiut: sinucidere, orice, paleative, paleative — pe cînd adevărul e cu totul altul.

Anchetatorul (cu o grosolănie latentă): Sînt un criminal.

Daramadian (grav, totuşi mimînd un aer de veselie): Uşurel, uşurel. S-o luăm metodic, mai bem, mai conversăm ... Să nu te mire că nu scriu nimic. Poţi să mărturiseşti orice, ca în faţa unui adevărat confesor. Hai, uşurează-ţi conştiinţa.

Anchetatorul (mimînd veselia): Am mărturisit: sînt un criminal.

Daramadian: Deci, domnule Paul Gic.

Anchetatorul (surprins): îmi cunoaşteţi numele?

Daramadian: Anchetatorul trebuie măcar atîta să ştie.

Anchetatorul: Chiar, de unde-mi ştiţi numele?

Daramadian: Ei, numele ăsta îl cunoaşte orice borfaş. Ei, fiind prins între borfaşi, sigur că-l ştiu ... Îţi ajunge explicaţia?

Anchetatorul (pretinde a fi foarte încîntat): Eşti... pardon ... sînteţi colosal!

Daramadian: Eu sînt, ca şi tine, un tip riguros, uneori pedant, astea sînt nişte culori care aparţin oamenilor de genul şi profesiile noastre. în sănătatea noastră (închină amîndoi). Zău, eu sînt un om trecut prin multe, trecut prin ciur şi prin dîrmon şi poţi să-mi mărturiseşti totul, fără nici o jenă. Mărturisind, îţi uşurezi situaţia ... De altfel trebuie să fii foarte atent. Nici poza de ingenuu nu ţine. A lua în braţe pe: eu nu ştiu, nu eu sînt vinovatul, nu e o soluţie. Sigur şi frumos ar fi să-ţi atribui, cum spuneam, una din acele crime care încă nu s-au descoperit. Ai putea să fii numai o verigă în faptul că aceste crime nu au ieşit încă la lumină, ai fi putut să ascunzi, să faci dispărute dovezile, să fi fost mituit. După cîte ştiu ai o avere frumoasă, onorabilă, care nu este doar din leafă . . . Apoi, un alt rol ar fi — şi acesta ar fi cel mai rezonabil din partea ta să-l joci — acela de criminal adevărat. Şi anume: un criminal deosebit care, avînd în el sîmburele negru al crimei, anchetînd mereu, citind mereu cărţi cu vieţi de criminali, trăind cot la cot cu aceştia, ceas cu ceas în sălile în care măcar o dată pe zi se pronunţă o sentinţă de condamnare

la moarte prin glonţ ori spînzurătoare, mereu între vieţaşi, ai căpătat, fără să vrei, acea curiozitate irezistibilă, o sete care te-a devorat pur şi simplu şi s-a transformat în necesitate şi orgoliu de a săvîrşi o crimă. Dar nu una oarecare, ca toţi nefericiţii care ţi-au trecut prin mînă, pe care i-ai cernut, cu care te-ai jucat aici, în încăperea aceasta, ca pisica cu şoarecele, pe care i-ai hăituit, deşi nu era cazul, ci i-ai hăituit doar din . . . plăcere intelectuală, dintr-o voluptate sadică, în fond îţi încercai una din claviaturile psihologiei criminale, aceea de a şti să dispui de viaţa unui semen. în clipa aceasta poţi să-l suprimi. Dar n-o faci, te mai joci. Or, victima este surprinsă în somn, îi priveşti faţa, e o femeie, desigur, îţi place chipul ei, respiraţia ei te înduioşează şi te excită, îi vezi sinul prin deschizătura cămăşii, o mai laşi o clipi; aşa şi iată sub privirea ta a început să geamă, parcă se zbate în somn, s-ar putea să se trezească şi atunci s-ar putea să ratezi. Şi înfigi cuţitul... i-l aşezi în mină. ,,S-a sinucis." Ori... cazul cu fetiţa care s-a sinucis recent... De ce să se sinucidă o fetiţă?! E absurd.

Anchetatorul (încruntat, cutremurat, a intrat în joc): Dar a fost un accident. Nu, propriu-zis ...

Daramadian: S-o luăm însă metodic . .. Dar mai întîi ţin să-ţi atrag atenţia să nu o iei razna, să începi cu tot felul de flecăreli. Să fii atent ce vorbeşti, să nu-ţi îngreunezi situaţia şi să te pomeneşti condamnat la ani grei de închisoare, ori chiar la moarte. în fond, bine adusă din condei, o crimă poate deveni frumoasă şi deci se poate justifica, motiva. Sînt şi circumstanţe care pot atenua gravitatea ei. Sînt crime frumoase, domnul meu. Şi, privindu-te, îmi pari un delicvent simpatic. Citesc însă pe faţa ta, în privirea ta, în toată ţinuta, în mişcarea mîinilor, în forma lor expresia unei puternice senzualităţi. A unei senzualităţi sălbatice care, pentru a se satisface, poate ajunge dincolo de sadism la ...

Anchetatorul (foarte prins în joc, cu teamă): La ce? La ce?

Daramadian: La o crimă sadică.

Anchetatorul (cu sinceritate): Se vede asta?

Daramadian: Nu te speria. Nu oricine poate sa vadă. Trebuie un ochi avizat.

Anchetatorul: Dumneata ... dumneavoastră (foarte su-

pus) vedeţi asta?

Daramadian: Nu-ţi fie teamă... Eu am văzut de la început.. .

Anchetatorul: Ce aţi văzut?

Daramadian.- Am văzut nu numai acea senzualitate bolnavă, duhnitoare a crimă. Am văzut chiar semnul crimei.

Anchetatorul (cu o imensă teamă): Care crimă...

Daramadian (foarte blind): Sînt sigur că mărturisind-o te vei simţi mai uşurat.

Anchetatorul (stins): Dar n-am făcut nici. . .

Daramadian: Trebuie să ai curaj. Curajul de a mărturisi, aşa cum ai avut atunci... curaj.

Anchetatorul (ca un ecou): Atunci...

Daramadian (foarte încet): Ştii ce stă scris în Biblie, în Apocalips despre cei încropiţi? (în şoaptă înfiorată): „Ştiu lucrurile tale, că nu eşti nici rece, nici fierbinte. O, dacă ai fi rece sau fierbinte! Astfel, fiindcă eşti încropit, am să te vărs din gura mea." Decide-te, haide, trebuie să te hotărăşti... O să te simţi alinat... Mărturiseşte . . . haide, fii... fierbinte ...

Anchetatorul (oftînd): La ce bun (pentru sine). La ce bun?

Daramadian: Crezi că mie mi-e uşor (totul e foarte tainic, ca sub o hipnoză): Spunîndu-mi fapta ta, mă împovărezi şi pe mine cu taina şi cu sîngele ei, o să-mi fie mie foarte greu şi tu o să fii alinat. .. Nu te ruşina să mărturiseşti, deschide-ţi inima ... Să nu-ţi fie teamă ... în ce zi s-a întîmplat? ... într-o dimineaţă, da? ...

Anchetatorul (ca în transă): Era dimineaţă, în octombrie, anul trecut şi era un soare obosit, aerul foarte curat, mirosea a toamnă. Mă dusesem la unul din apartamentele mele — aveam atunci trei camere, în locuri diferite, pe care le închiriasem, mă întîlneam cu fete în ele, pe rînd, le întrebuinţam astfel pentru a nu deveni suspect, dar aveam pregătită şi o variantă, destul de verosimilă de altfel: le închiriasem pentru a le folosi la interogatorii ori pentru a mă întîlni cu persoane mai simandicoase, ori formaliste, diferiţi informatori care nu voiau să fie văzuţi intrînd la Poliţie, nu voiau să se ştie că au legături cu poliţia şi preferau locuri de întîlnire mai discrete. Varianta era plauzibilă şi, de fapt, întrebuinţam cele trei locuri şi în

asemenea împrejurări... Una din camere era într-un apartament comun cu al unor mici funcţionari, era o cameră, de fapt, din apartamentul lor, pe care, fiind strîmtoraţi material, mi-o închiriaseră. Ei dimineaţa erau la slujbă şi eu foloseam, mai ales dimineaţa, această cameră. Proprietarii aveau şi o fetiţă, de aproximativ unsprezece ani... Lena, pe care, în dimineaţa aceea am văzut-o stînd pe covor şi jucîndu-se cu ceva; am stat în uşă mult timp, privind-o fără ca ea să ştie că am intrat, că cineva o priveşte ... După o vreme a început să cînte foarte încet.. . M-am dus încet, pe nesimţite, şi m-am aşezat lîngă ea. Surprinsă, înspăimîntată, a ţîşnit în picioare şi m-a privit cu ochi mari, în care se citea spaima. I-am zîmbit şi i-am luat mîna, şi i-am sărutat-o, a rîs ca un copil, am îndemnat-o să se aşeze la loc. Ea a refuzat şi a făcut un pas înapoi, înspăimîntată. îi sărutai din nou mîna. Se dădu iarăşi înapoi şi zîmbi. Rîsei şi eu. Atunci îşi aruncă braţele în jurul gîtului meu şi mă sărută (tace).

Daramadian (foarte încet): Spune ... nu te sfii...

Anchetatorul: Nu mă privi ... O să mă priveşti mai tîrziu ... Nu acum ... Aşa . .. (ca pentru sine, acelaşi ton interiorizat, crepuscular): După trei zile m-am întors în apartamentul acela. Casa era pustie şi Lena era singură. Cînd m-a văzut, a zbughit-o la fugă. Am intrat în camera mea şi am lăsat uşa larg deschisă . .. Am luat o carte şi am încercat să citesc. . . Am aruncat-o. Nu aveam răbdare, aşteptam. Ce aşteptam? Nu ştiu. Dar aşteptam. Ştiam că o să se întîmple .. . După un timp am simţit-o că a sosit şi stă în prag. Am rămas un timp cu spatele, cu un mare efort mă abţineam să nu mă întorc; după un timp m-am răsucit şi am văzut-o. Stătea acolo, în prag, şi mă privea. Slăbise şi faţa ei cu pistrui, faţa aceea de copil, era foarte slăbită acum, palidă şi foarte roşie. După privirea ei dilatată, năucă, fierbinte, mi-am dat seama că are febră, părea şi acum că mă priveşte în delir ... Clătina capul ca un reproş, apoi mă ameninţă cu pumnul ei mic, ridicat. Clătina aşa din cap şi mă ameninţa cu pumnul ei mic ... Apoi s-a întors şi am auzit-o trîntind uşa de la ieşire, i-am auzit paşii pe scări şi, cum era geamul deschis, am auzit-o în curte ... Am privit pe geam şi am văzut-o intrînd în magazia de lemne. S-a lăsat apoi linişte, am auzit o pisică mieunînd. . . Apoi o maşină intrînd în curte, uşa izbin- du-se, paşii

şoferului, eu stăteam acum pe scaun, lîngă fereastră şi priveam un păianjen roşu care se urca pe una din frunzele muşcatei, o muscă începu să bîzîie. Aşteptam nemişcat şi am privit la ceas, îmi propusesem să aştept dQuăzeci de minute ... Şi după douăzeci de minute m-am ridicat şi, în liniştea nefirească din casă, m-am lovit de un scaun, de uşă, eram ca ameţit — am închis încet — nimeni nu mă văzuse cînd am intrat şi nimeni nu trebuia acum să mă vadă — am coborit scările şi, ajuns în faţa uşii de la magazia de lemne, m-am ridicat pe vîrfuri şi am privit peste uşă, deşi nu era închisă cu cheia nu am deschis-o, am privit peste ea, am privit mult, pînă cînd am început să mă obişnuiesc cu întunericul de acolo. Şi după ce am văzut am plecat pe vîrfuri cu paşi grăbiţi... Eram pe stradă, în mijlocul mulţimii necunoscute cînd m-am surprins mergînd cu acelaşi pas iute şi prudent, pe vîrfuri ... A doua zi am citit în ziare că Lena se spînzurase.

Daramadian: Seamănă cu o pagină din Dostoievski. . . *Anchetatorul* (ia cartea groasă de pe birou, se ridică în picioare, găseşte repede pagina căutată, citeşte cu glas prelung, înfricoşat): „Şi era acolo o turmă de porci mulţi, păscînd în munte, şi-l rugară ca să dea voie să intre în aceia. Şi le dete voie. Iar demonii ieşind din om intrară în porci; şi se repezi turma de porci pe rîpă în lac, şi se înecă. Şi păzitorii, văzînd ce s-a întîmplat, fugiră şi vestiră în oraş şi la ţară. Iar oamenii ieşiră să vază ce s-a întîmplat, şi veniră la Isus, şi găsiră pe omul din care ieşiseră demonii, îmbrăcat şi întreg la minte, stînd la picioarele lui Isus şi se înfricoşară..în mine au intrat toate necurăţeniile celor interogaţi. . . Tot ce-au vomat ei, toate greţurile lor puturoase, duhnitoare, zăcute şi dospite, au intrat în mine, au fermentat, m-au bîntuit toate păcatele lor ascunse,- au crescut în mine ca o furtună neagră, ca o vijelie duhnitoare ... Şi aş vrea să scap de ele ... Ţi-am spus toate astea ca să mă -alin, să mă uşurez, să mă descarc! Poate iei asupra ta o parte din asta. Poate vin porcii din mine, turma asta de porci şi de draci, care mă scurmă, mă muşcă, mă rimează. Mă bîntuie . .. mă bîntuie ... şi grohăie în mine . .. Poate iei o parte din ei. .. poate vin în tine — poate fug şi se varsă în tine ... poa- te-i înghiţi ca o apă. .. (tuşeşte, se înecă, se rupe de mijloc, cu ochii măriţi, ca şi cum ar vrea să vomeze) .. . Îi văd, şi nu pot scăpa .. ., nu vor să iasă din măruntaiele şi din

creierul meu ... De aceea, din cauza lor s-a în- tîmplat...

Daramadian; Îţi pare rău ... te căieşti?

Anchetatorul (suspin lung): Mă doare ... şi plîng . . .

Daramadian (foarte încet, cu o imensă milă): Citesc pe faţa ta o nouă crimă.

Anchetatorul (cu disperare, alungind o vedenie): Nu! Nu! Nu!

Daramadian (sec): Cu toate astea o vei săvîrşi în curînd.

Anchetatorul (revenindu-şi, se aşază şi îl priveşte pe cel din faţa lui cu aerul degajat, al unui om de lume, rîde, la început isteric, apoi rîsul lui devine ameninţător, avînd ceva crud, de fiară hăituită, dar şi pe punctul de a ataca): Acuma ştiu (hohotele continuă, parcă ameninţă, parcă se amuză). Ştiu... Acum turma neagră, scîrboasă care mă bîntuia ... care mă scurma ... a intrat în tine ... Ei sînt în tine .. . M-am eliberat. .. Am scăpat de ei! ... Şi de aceea... De aceea... acum pot omorî turma...! (îl ţinteşte cu degetul, are faţa congestionată) Tu! Tu! Tu vei fi! Tu vei fi! Şi chiar acum! Acum! Nu vreau nici un martor! Nici o urmă! Nici un martor Nici umbră de martor! Acum! Pe loc! Laşule! Saltimbancule, pocitură!

Daramadian (se ridică, foarte ameninţător): Te somez! în numele legii! Eşti arestat! Sînt noul comandor al oraşului.

Anchetatorul (urlînd): Rahat! Eşti o lepădătură! Şi ai şi o turmă de porci în tine ...

Daramadian: Eşti sub ordinele mele! Pot să dau un telefon şefului siguranţei. Eşti un criminal şi te destitui pe loc! Te suspectam încă dinainte de a veni aici, voiam să văd cu ce metode lucrezi. Ai fost urmărit. Ai dosarul plin, încărcat... Lasă pistolul! Te somez!

Anchetatorul (rîzînd, trage): Aşa ...

Daramadian: (prăbuşindu-se): Te... te... arest... (cade).

Anchetatorul (se aşază pe scaun, pare absent): Aşa... (sună telefonul îndelung, îl priveşte şi, în cele din urmă ridică receptorul): Da... Vă ascult... Comandorul oraşului ... A venit? .. . Trebuia să sosească la sediu? ... A telefonat centrul? O fi pe drum ... Nu ştiu nimic! (priveşte spre cadavru): O să-l căutăm... Da... Voi trimite oameni să-l caute ... Da . .. Da . .. îl... căutăm ... (lasă receptorul). 11 . . . căutăm . ..

PRINTRE LUPI PE ZĂPADA LUMINATĂ DE LUNĂ

apropia Crăciunul, zăpada căzuse şi acoperise pădurea şi cîmpul; în curţi oamenii făcuseră cărări pînă la fîntînă, la grajduri, cărare spre uliţă — iar în uliţă, în faţa casei curăţaseră; mirosea a fîn, a oi, a urină de cal, care se vedea roşiatic-gălbuie, iar în locul acela zăpada era mîncată, pătată; Ion Zara intră în curtea lui Nicolae Lap, cumnatul lui — acesta tăiase porcul şi acum ducea rămăşiţele de scrum, de paie, de păr, îmbibate cu sînge, le greblase, le pusese într-un coş şi pornise spre grădină, să le arunce acolo să îngraşe pămîntul. Auzi poarta îngheţată izbindu-se dar nu se întoarse, ştia că e cumnatul lui, îl auzise pe uliţă, vorbind tare, salutase pe cineva,- ştia că va veni şi la el — îl aşteptase de dimineaţă să-l ajute, dar acesta întîrziase şi el se apucase singur să-şi înjunghie porcul; era bucuros că făcuse singur toată acea operaţie — adică singur e un fel de a zice — el singur era partea bărbătească, dar nici cu Luţa, nevastă-sa, nu-i era ruşine, avea mîini lungi şi puternice, ca ale unui bărbat, da nu orice fel de bărbat.. . hm ... nu un sfrijit ca fratele ei, Zara, care numai după nădragii de pe el arăta a bărbă! şi după pălărie, mă rog, în rest, îl sufla vîntul — acum îl auzea venind în urma lui şi îi veni — lui, lui Lap să înjure aşa, dea futu-i pomana, mai mult în glumă, să se 'nervezc — apoi să-l bată pe umăr, să-l cheme în casă, la ,,prospătură" şi să bea un pahar. Ei, dar Zara . . . Zara era grăbit şi vesel, de o veselie ciudată şi, fără nici un cuvînt luă zăpadă în palme, o făcu bulgăre şi aruncă în Lap; acesta, om serios şi grav, nu răspunse la acest gest al cumnatului —

îşi golise coşul şi venea puţin încruntat şi nedumerit spre Zara.

— Musca la arat...

— N-am putut veni, răspunse Zara. Mă duc la tîrg, anunţă el ca şi cum ar fi anunţat că se însoară, deşi era căsătorit şi avea trei băieţi. Mă duc la tîrg şi-s sculat de azi-noapte. Mă pregătesc.

— Păi, văd că nu vii de acasă . . .

— Nu . .. Am mai trecut pe la unu, pe la altu.

— Păi cum?

— Aşa. Poate au să-mi dea să le cumpăr . . .

— Ce să le cumperi?

— Ştiu eu? Drojdie, sare, vin, că ţuică are fiecare . . . Am şi tras cîteva ciocane, mama ei, că bună-i!

— Păi dac-ai tras, să mai tragi unu-două. Cine a băut să mai beaaa .. ., cîntă popeşte cumnatul.

— Amin, făcu Zara şi se îndreptară amîndoi spre bătătura casei.

Un miros de paie arse şi umede plutea în aerul tare şi, cu cît se apropiară de casă, se simţea acel iz dulceag de sînge crud, de măruntaie calde, de carne crudă, aburind, acest miros îi izbi cînd intrară pe uşa casei, apoi se amestecă cu acela iute de oţet, de usturoi şi ceapă, de carne friptă, de slănină topită, de piper şi ţuică — da, ţuica era bună şi acum beau şi închinau, urîndu-şi să folosească şi să mănînce porcul sănătoşi, să aibă tîrg bun, să vină unul la celălalt la colindat şi toate urările pe care şi le amintiră la al treilea pahar,- beau încet, nn se grăbeau, stăteau în picioare şi priveau icoanele de pe pereţi, „Cina cea de taină", pătată de muşte, „Sfîntul Gheorghe ucigînd balaurul" care şi el era pătat, strîmb, probabil de atîta vînzoleală se mişcase şi rămăsese într-o dungă ...

— Eşti ca o iapă, domnişoară, îi spuse el soră-şi şi o lovi peste bucile ei mari şi grase; femeia stătea aplecată peste covata în care era despicat porcul şi îl săra, stătea aşa şi i se vedeau picioarele ei mari, roşii încă de ger, picioare puternice cu buci mari, spatele lat, o lovise şi ţîşni apoi pe uşă cu teamă, într-adevăr femeia se răsuci, înălţîndu-se gata să-l lovească, dar Zara era la poartă şi rîdea, femeia rîse şi ea, îşi ridică basmaua de pe frunte cu braţul şi se aplecă iar deasupra cărnurilor aburinde încă şi continuă să presare sarea, ştia că fratele ei îi ştie de frică, palma ei mare, ca de bărbat, nu avea în cine lovi cînd era vorba de

frate-su, căci sufletul lui Zara fusese împrăştiat într-un trup puţin, i se terminase lui Dumnezeu materialul în ziua aceea, ori, din greşeală folosise prea mult pentru ea, şi pentru fratele ei nu mai rămăseseră decît nişte resturi; dar femeia avea şi un sentiment de ocrotire faţă de fratele ei, chiar acum, cînd el stătuse de vorbă cu bărbatul ei şi băură ţuică, ea anume nu se dusese acolo, îi lăsase pe ei, bărbaţii, să discute de-ale lor, cu toată importanţa şi gravitatea, cu tăcerile alea lungi, pline de gîn- duri, de înţelepciune, să soarbă din ţuică cu mare tihneală şi el, Zara, să se simtă bărbat, ei îi plăcea să-l ştie printre bărbaţi, să-l vadă lucrînd pe cîmp, la coasă, la cărat fînul, încercase să-l înveţe să fumeze, îi cumpărase chiar ea tabac, amnar şi iască, dar cu patima asta nu reuşi să-l îmbrace.

Zara ieşise în uliţă şi mergea aşa şuierînd uşor, căciula şi-o pusese pe-o ureche, faţa îi era aprinsă de ger, dar şi de băutură, auzi copiii dîndu-se pe gheaţă, pîrîul ce străbătea satul îngheţase şi copiii se dădeau pe alunecuş, pe derdeluş, unii veniseră cu săniile, alţii cu patina de lemn, adică îşi legaseră sub opinci nişte beţe, ceva mai bine geluite şi se dădeau pe gheaţă, ţipînd, izbindu-se unii de alţii, îi văzu şi le făcu cu mîna, nu se ştie de ce, dar nimeni nu-l văzu, se întîlni pe drum cu cîţiva şi dădu mîna cu ei, cu stîngăcie, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun, ca şi cum ar fi plecat la armată, ori cine ştie unde, undeva tare departe; oamenii se mirară de ciudata lui comportare, dar el se clătina, îşi potrivea mai bine căciula pe cap şi pornea mai departe, clătinîndu-se puţin, păşind prin pîrtia lăsată de sănii, iar saluta şi dădea mîna cu o veselie de neînţeles, dar şi cu un fel de mîhnire, parcă i-ar fi părut rău de ceva sau i-ar fi părut rău după ceva de care se desparte. — Ei, unde te duci? Ce-i cu tine .. . Doar ne mai vedem... — Ia, mă duc la tîrg ... — Atunci, ce tot dai mîna ... — Apoi aşa ... — Doar nu pleci la capătul lumii. — Nu ... Nu ... Ce capătu lumii?! Hă-hă-hă ... îşi potrivea căciula şi pornea mai departe, privind casele ninse, hm, auzi, la capătul lumii, ce le-o fi venind ăstora, el mergea afundîndu-şi adînc picioarele în zăpada aspră, îngheţată, care scîrţîia, o ceaţă uşoară, lăptoasă, ca un abur se lăsase învăluitoare şi tulbure peste case, peste copacii cu crengile pline, grele de omăturî, peste grădinile tăcute,- se auzea undeva, departe, fluieratul unei locomotive, Someşul vuind

departe, cîntatul unui cocoş, un nechezat, în răstimpuri undeva lătra un cîine — dar toate se auzeau înăbuşit, ca sub apă, ca dintr-un capăt de lume, da ce i-o fi venind de tot pomeneşte de .. . capătul lumii?

Ajunse lîngă grajd, în curtea lui, şi se propti cu o mînă de peretele de lemn şi cu cealaltă îşi descheie pantalonii şi urină îndelung, auzi caii fornăind uşor şi intră apoi în grajd şi simţi aburul acela plăcut care mirosea a suflare caldă de animal, a bălegar stătut, a fîn şi a paie ude, a urină, lui îi plăcea aici, în lumina aceasta ca de înserare, cu vacile care rumegau, le auzea dincolo, aici erau caii, care nechezară uşor, în semn că-l recunoscuse- ră. Îi bătu pe rînd pe crupă, le mîngîie spinarea, apoi cercetă ieslea şi văzu că fînul este pe sfîrşite, ei, nu, o să se urce în pod şi o să le dea lucernă, da, la drumul care îl aşteaptă caii trebuie să fie bine hrăniţi, o să le dea şi ovăz, îi potcovise pentru iarnă, cu şuruburi ascuţite care se înfigeau adînc în gheaţă, o să-i ţesale, apoi îi va slobozi la adăpat; sania e pregătită şi îi va înhăma şi va porni, aşa spre seară, va călători toată noaptea, va trece prin pădure şi va vedea dacă s-au prins ceva animale în cursele pe care le pusese el, în locuri de taină, de nimeni ştiute. Avea el cotloanele lui, era în podul cu fîn şi de aici se auzeau nespus de bine zgomotele curţii? era ceva foarte ciudat, le auzea mai bine şi parcă era mai aproape de ele, auzi uşa casei deschizîndu-se, apoi cum se închide şi auzi paşi coborînd treptele — erau ai nevestei lui, auzi zgomotul unei găleţi — ştia că se duce la fîntînă — paşii se auzeau parcă tot mai aproape, scîrţîind pe zăpadă, găleata bălăbănindu-i-se în mînă şi, în sfîrşit, cumpăna fîntînii scîrţîi, auzi apoi cum găleata se izbeşte de zidul fîntînii, de ghizdele, apoi se izbi moale de suprafaţa apei, auzi cum se umple şi din nou cumpăna scîrţîind prelung sub greutatea găleţii, vedea parcă mîinile roşii de ger ale Dochiţei — aşa o chema pe femeia lui — Dochiţa — şi parcă i se făcu şi lui frig şi şi le frecă una de alta, cu înfrigurare şi parcă simţea atingerea toartei de fier, atingerea apei şi o senzaţie ca şi cum ar fi atins ceva fierbinte îl străbătu, apoi iar paşii scîrţîind pe zăpadă, bălăngănirea găleţii, parcă se revărsase apa din găleată şi o auzi pe zăpadă sfî- rîind uşor, poate din cauza frigului sau poate numai i se păruse şi, în cele din urmă, izbituri de picioare, Dochiţa se scutura de zăpadă, uşa casei deschizîndu-se, apoi cum o închidea. Linişte. .. Ca în

somn, auzi rumegatul vacilor domol şi continuu. îşi umplu braţul de lucernă şi Un praf uşor îl învălui odată cu mirosul uscat de cîmp fierbinte şi parcă auzi zumzet de albine şi o clipă se văzu pe cîmp, cu ulciorul ridicat deasupra gurii şi turnîndu-şi apa caldă, stătută, în gura încleiată, arsă de sete — aruncă lucerna în şură şi caii simţind mirosul ei nechezară — apoi îşi umplu iar braţul de lucernă, apoi încă de două ori, aşa, coborî scara şi văzu ţîşnind din fundul şurii o găină care începu să cotcodăcească şi să alerge cotcodăcind de parcă s-ar fi certat cu cineva — ştia că are cuibar acolo — luă oul cald încă şi-l băgă în buzunar — apoi îşi afundă braţele în lucernă şi deschizînd uşa o aruncă în iesle. Caii nechezară de plăcere şi-şi afundară boturile cu o voluptate nervoasă şi nerăbdătoare în lucerna uscată ce răspîndea un colb încărcat de mirosurile cîmpului şi de arşiţă. Se întoarse şi aduse apă şi al doilea braţ plin cu lucernă şi-l rostogoli în iesle, îl aranjă cu mîinile să ajungă amîndu- rora şi îi privi cum mănîncă, se uită la ei prin lumina obosită şi caldă, amestecată cu aburi, cu răsuflarea animalelor şi un sentiment plăcut, de satisfacţie, îl cuprinse, da, totul era în regulă, era o plăcere — da, ăsta-i cuvîn- tul, să-i vezi mîncînd, „ochiul stăpînului îngraşă calu", îşi aminti, da, dar nu e de ajuns să-i priveşti cu dragoste; trebuie să le dai să şi mănînce, s-o faci cu dragoste, trecu în despărţitura de alături a grajdului şi aranjă fînul în ieslea vacilor, una se culcase şi rumega liniştită, cu o resemnare specifică, avea ceva omenesc în privirea-i mare şi de o întunecime senină; parcă se gîndea. „La ce oare s-o fi gîndind?", se întrebă; uite, de-o pildă, îşi răspunse tot el, poate se gîndeşte şi ea la brazde, se vede înjugată şi trăgînd din greu şi se gîndeşte că ce-o fi avînd oamenii ăştia cu ea?, ori se gîndeşte la faptul că, uite, nu e la jug şi stă aici, la căldurică şi că e sătulă şi îi e bine... Ori se gîndeşte la vreun viţel de-al ei, care i-a fost tăiat şi ea a văzut cum îl junghie, cum îi despică pielea şi i-o trag de pe el, cum îl agaţă de cîrligul de fier şi-l taie şi-i scot măruntaiele... Şi ea mugea neputincioasă, doar e mamă şi ea... Nu, domnilor? Doar e mamă! Ce să mai vorbim, frate? ... Şi o privi cum rumegă şi cum spume curate şi albe i se adunaseră şi-i curgeau prelungi ca nişte bale spumoase din botul ei care în mod sigur mirosea a lapte şi a iarbă. ,,Cred că acum fabrică laptele, se gîndi, cine ştie ce

maşinării şi mori speciale şi cazane o fi avînd în ea, de face, uite, din iarbă . .. lapte. A dracului chestie." O lăsă şi trecu iar lîngă cai şi se gîndi să-i ţesale, apoi, auzind-o pe nevastă-sa chemîndu-1, se răzgîndi. ,,E gata mămăliga" şi, auzind uşa casei, glasul nevestei, simţi în nări mirosul şi aburii calzi, fierbinţi ai mămăligii şi mirosul usturoiat de cîrnat — ei tăiaseră porcul —, de cîrnat încă proaspăt, neafumat şi se grăbi spre casă.

Se încălţase cu obiele groase, uscate, de pănură şi opincile îi scîrţîiau în zăpadă, picioarele le simţea uşoare deşi atîrnau opincile groase, obielele şi ele groase, dar fiindcă erau uscate păreau uşoare. Mîncase şi se simţea bine, hainele lui, în aerul tare de afară, adiau a mirosurile calde ale casei, a fîn, a aburi de mămăligă, a usturoi şi came prăjită, a brînză, a cărbune stins, mirosuri care se amestecau cu cele ale grajdului, în haine mai stăruia încă mirosul greu al sudorii de cal, răsuflarea animalelor, miroseau parcă a o umezeală întunecată şi caldă, de paie putrezite în urină şi baligă, dar lui îi erau toate acestea atît de apropiate încît nu le simţea, doar o adiere îi aminti de ele şi aceasta din cauza aerului rece,- grădina era îngheţată, albă, pomii încărcaţi, scutură un măr tînăr şi se umplu de zăpadă, de zăpada îngheţată, îi căzu pe faţă şi i se topea acum, pe căciulă, pe care şi-o scutură bătîn- du-şi-o de genunchi, pe haine şi se bătu cu căciula pe umeri, apoi iar lovi căciula de genunchi. Privi, păşind spre fundul grădinii, fiecare pom, şi el mergea încet, cu pasul măsurat, păşea parcă cu prudenţă şi cumpăt vrînd parcă să măsoare locul, privea într-o parte şi alta, nu că dorea să vadă pe cineva, dar se uita şi el la grădina lui, la gardul care începea să putrezească, uite, într-un loc era rupt, o gaură era făcută în el; poate trecuse cineva, cîinii, vulpile — dracu ştie cine — trecuse pe acolo, făcuse spărtura aceea — apoi părul ăsta care trebuia tăiat; era bătrîn, un păr care făcea pere de vară, dulci şi zemoase, unele cu miezul roşiatic, de ţi se topeau în gură; îl ştia de cînd era copil, părul era tot aşa, cu crengile mari, noduroase, care se înălţau uriaşe,- avea
— dar era şi acum — uite creanga aceea groasă care, nu prea înaltă, pornea în lat, nu în sus, şi părea un braţ uriaş desfăcut,- pe ea se urca şi mergea în picioare, cînd era mic
— îşi aminteşte de parcă ar fi fost ieri, şi păşea aşa, fără

să se ţină; ei, da, odată căzuse, dar nu se lovise tare, alinase un timp din picior dar uitase apoi şi rămăsese numai cu amintirea perelor dulci şi zemoase, cu miezul aromitor şi roşcat. Iar aici, în stînga, e mărul ăsta, chiar lîngă gard, cu mere de aur, tari şi frumoase şi grele, încît vara crengile ajung la pămînt; se întîlnesc cu macii, cu tulpina cartofilor aici, de obicei cartofi semănau, apoi vin straturile cu ceapă, cu morcovi şi pătrunjel, cu usturoi şi în fundul grădinii părul uriaş, jumătate pădureţ, sub el nu semănau nimic, făcea o umbră groasă şi umedă, creştea doar iarbă şi brusturi iar pămîntul era mai sec, mai pietros, se alegea cu perele pe care le punea pentru ţuică. Parcă băuse chiar azi din ţuica asta de pere sălbatice ... Se rezemă de trunchiul îngheţat al părului şi stătu aşa gîndit, şi parcă nici nu auzea vuietul îndepărtat al Someşului printre gheţuri, nu auzea croncănitul ciorilor, nici lătratul îndepărtat al unui cîine, şi nici liniştea aceea, care poate spune atît de mult, a cîmpului nesfîrşit, a tufişurilor îndepărtate de răchiţi, a acelei lumini albăstrui, ca o ceaţă subţire care acoperă zarea şi nici firele de zăpadă care cad din copaci, aproape nevăzute dar care, la atingerea cu stratul de omăt îngheţat, fac un zgomot slab şi sticlos? omul stătea aşa, ca un copil alungat care fugise aici în fundul grădinii ca să scape de o pedeapsă şi să nu fie găsit iar părinţii să-l caute şi să se îngrijoreze, ca el să-i pedepsească de data aceasta; aşa cum de âtîtea ori făcuse în copilărie. El însă venise aşa, să-şi vadă grădina, să ia puţin aer înainte de a pomi spre tîrg, spre oraş, să aibă poate la ce se gîndi.. . Apoi, în drum spre tîrg, va străbate hotarul şi-şi va vedea pămînturile lui; avea o bucată la Mesteceni şi una chiar lîngă pădure,- acolo plantase meri, e adevărat nu făceau cine ştie ce, dar se cheamă că el avea livadă şi mulţi nu-l priveau cu bucuria cu care se prefăceau a o avea, el ştia asta,- dar ce să-i faci, aşa e omul, se uită chiorîş cînd celălalt are mai mult, o dovadă a fost chiar întîmplarea de acum cîţiva ani cînd pomii tocmai făceau primele fructe şi el le săpase gropi în jur, pentru apă; era primăvară şi cireada de vaci a satului era aproape şi nu se ştie cum trecuse şanţul acela — şi el plin cu apă, fuseseră ploi multe, şi intraseră vacile şi în livada lui, fiind lîngă pădure nu o înconjurase cu gard; semănase doar un ,,gard viu" care însă era pipernicit; sal- cîmii erau pitici şi fragezi; îi mîncaseră şi iepurii, poate căprioarele cînd

erau puieţi, aşa că vacile intraseră în livadă, se frecau cu spinările de pomi; călcau totul şi el încercă şi chiar le alungă. A doua zi însă veniră şi stăpînii vacilor, cu furci şi cu bîte; el era însă acolo, stătea la marginea livezii şi-i vedea cum se adună şi strigă ame- ninţîndu-1. Voiau ei să intre acolo, odată cu cireada, ba înaintea cirezii — doar el nu făcuse nimic, îşi plantase acolo nişte meri, nişte pruni şi peri — şi ei — uite-i, frate, cum vin şi se reped; atunci avusese o idee; nici el nu avea să-şi dea seama mai tîrziu cum îi venise; e adevărat că era după războaie, că frontul trecuse şi pe acolo şi că el însuşi făcuse frontul şi cunoştea armele şi toate mişmaşurile lor şi, văzîndu-i pe ei venind, le strigă — îşi vî- rîse mîna în buzunar şi le spuse ameninţător, fără să strige prea tare, ca omul care ştie ce ştie şi care ştie mai ales că nu în cît strigă de tare e forţa lui, ci în ceea ce are el în buzunar, le strigă să nu intre pe pămîntul lui, pe livada lui că cine va încerca să treacă şanţul îl vor scoate din livadă cu picioarele înainte; şi ţinea mîna în buzunar — el atît le spune; el nu are nici coase, nici furci şi nici securi, el ţine doar mîna dreaptă în buzunar şi cine nu înţelege despre ce ar fi vorba şi cine nu înţelege mai ales de vorbă n-are decît să încerce. El aşteaptă. Cei de dincolo ţipară iar, vorbeau unii cu alţii, întrebători, ameninţători, dezumflaţi şi făcînd pe vitejii, apoi ameninţară iar că nu va scăpa, că îl aşteaptă temniţa şi jandarmii să-l ducă legat, şi temniţa aia grea cu răcoarea ei, şi cu broaştele, şi apa, şi şerpii ei, şi cu pîinea ei neagră şi tare precum cătranu o să-l mănînce,- dar plecară în cele din urmă şi el îi păcălise şi învinsese; el nu avea nimic în buzunar şi ei crezuseră că are un pistol, ha-ha-ha, amintindu-şi, îi veni şi acum să rîdă ...

Iată, era în curte şi nevasta lui scotea apă din fîntînă şi cînd răsturna în jgheab apa — ce ciudat! — ieşeau aburi, poate în fîntînă era mai cald; da, sigur, aşa era —■ fiindcă nu-şi aminteşte ca apa din fîntînă să fi îngheţat vreodată, pe cînd cea din jgheab, ca şi acum, era înghe- ţaţă; umplea jgheabul ca să adape vacile şi caii. Chiar bine, o aprobă el, că tot trebuie să plece şi se duse şi dezlegă întîi vacile care se urniră greu, rumegînd, dar cînd simţiră frigul de afară îşi scuturară coarnele mari, îşi curbară spinările şi începură să alerge, să arunce din copite înfrigurate, cînd ajunseră însă la jgheab îşi vîrîră botul în apa rece încît răsuflarea lor caldă se ridica în aburi liniştiţi, în aerul

îngheţat animalele se liniştiră, sorbeau cu calm străvechi, parcă erau într-o pădure, la o apă şi era vară şi se însera,- cum însă îşi ridicară boturile din apă le cuprinse iar starea aceea de înfrigurare şi îşi curbară iar spinările, şi păreau parcă flămtnde şi slabe, parcă fugeau de foc, căci aşa cum păşeau grăbite spre grajd părea că o ameninţare gravă, de moarte, vine în urma lor, ca o nevăzută haită de lupi. Caii însă — cînd îi slobozi din grajd — păşiră calmi, fără să se grăbească; li se zbîrli şi lor părul şi atunci începură să necheze, îşi scuturară şi ei copitele şi începură să alerge uşor, uşor, ne- chezînd ca şi cum gerul şi pişcăturile lui i-ar fi înviorat şi le făcea plăcere — îşi lungiră gîturile lor lungi, bînd de la distanţă, aplecaţi, cu picioarele de dinainte îndoite parcă niţel. Mai trebuia să le dea ovăzul, ori poate o să li-l dea în pădure, sigur, în pădure, în timp ce o să treacă pe la cursele alea pentru vulpi şi pentru iepuri, pînă atunci ei, cu botul vîrît în traistele cu ovăz, o să-şi petreacă şi nu au decît să-şi povestească întîmplări de dragoste şi iar rîse . .. Era acum în grajd şi îi legă de iesle şi îi mîn- gîie, îi bătu pe rînd cu palma pe crupă, pe fiecare în parte, ca să nu fie vreo supărare, îşi zise el, şi le spuse şi lor. ,,Aşa, să nu credeţi că numai pe unul, că amîndoi sînteţi ai lui tata." Şi trecu în şură şi umplu apoi sania cu fîn şi lucernă, deschise poarta şurii şi scoase sania în curte, apoi se îndreptă încet spre casă şi îl cuprinse o stare de parcă îi era somn, dar de fapt nu ştia nici el ce este, era poate somn amestecat cu o bucurie leneşă, cu o moliciune care te făcea să-ţi pară rău după ceva, dar nu se ştia anume după ce, şi el mergea încet şi se uita la pereţii coşcoviţi, cu urme de baligă, cu păianjeni îngheţaţi pe sus, se uita aşa la pereţii aceştia coşcoviţi şi vechi ai grajdului şi trecînd pe lîngă ei îi atinse şi-i pipăi ca un orb,' apoi intră în şopronul de lemn, văzu în podul acestuia, puse la adăpost, plugul, grapa, teleguţa şi puse mîna pe fiecare şi atingînd fierul plugului avu senzaţia de arsură din pricina frigului, dar nu-şi retrase mîna, o lăsă aşa, să se odihnească parcă pe fierul plugului iar cînd o ridică, urma palmei lui rămase acolo ca o pată caldă şi umedă şi lucioasă, în jur fierul rămăsese cu stratul acela de brumă şi chiciură alb, iar aici, la mijloc, urma palmei lui. Trecu apoi pe lîngă fîntînă şi, înainte de a lăsa capacul peste ea, se privi în apa depărtată ca într-o oglindă tremurătoare, întunecată şi adîncă. Şi îşi petrecu apoi

mîna pe lîngă fiecare stîlp al cerdacului, întinzînd mîna pe fiecare şi parcă ceva îl apăsa în piept dar ceva uşor şi plăcut, ca o suferinţă dulce. — Ce-i cu tine, omule? Ce ai? Mă uit la tine şi parcă ţi-i somn..., tresări, era glasul nevestei şi el n-o. văzuse, era acum lîngă ea. O privi mirat, ea îl urmărise — şi, parcă nici n-ar fi văzut-o, deşi se uita la ea, îi trecu mîna lui rece şi aspră peste faţa ei fierbinte, îmbujorată, dar gestul era aşa de stîngaci, şi de îndepărtat, şi moale şi somnoros, încît părea străin de ea, şi chiar era străin, aşa de străin, încît femeia izbucni şi bucuroasă şi mirată şi cu ciudă, ca şi cum el ar fi făcut un lucru necuviincios în faţa oamenilor care-i priveau. — Ce ţi-a venit, bărbate? Ce faci, măi omule?! El n-o mai mîngîiase niciodată şi gestul era nou şi pentru el, numai că el acum era gîndit şi îndepărtat. Aşa, în starea aceasta se îmbrăcă în scurta de pănură neagră, atinse masa, scaunele pe rînd, îşi luă traista şi ieşi, aruncă traista în sanie, femeia se duse la grajd şi slobozi caii, el scoase hamurile şi le puse pe cai, apoi îi prinseră la sanie, fiecare cîte un cal, şi ei doi erau tăcuţi, luau curelele fără să le vadă, le ştiau, le treceau unele prin altele şi iată, ea se duse şi deschise poarta şi el se urcă în sanie; mai privi o dată curtea, grajdul, grădina, casa şi pridvorul, fîntîna, le cuprinse pe toate într-o privire şi lovi apoi uşor cu biciul în spinările cailor şi trase de hăţuri, semn că puteau porni. — Să ai grijă!, îi spuse tre- cînd pe lîngă nevasta lui şi ea dădu din cap, apoi închise poarta petrecîndu-şi omul cu privirea ei gravă, puţin încruntată, umbrită parcă şi cu un soi de umilinţă şi de eliberare, era poate necăjită că a rămas singură, dar şi un soi de uşurare o învălui că a scăpat de ceva; dar singurătatea ei şi drumul omului ei pînă îl va vedea iar în casă o îngrijorară; îl văzu cum se îndepărtează, auzea încă potcoavele cailor lovindu-se unele de altele, auzea încă clopoţeii tot mai stinşi, mai văzu spatele lui, pănura neagră, apoi omul ei se pierdu ca într-o pîclă rece.

Ieşise din sat şi pe cîmpul înzăpezit se vedeau ciulini îngheţaţi, prinşi în troienele ce se înălţau; sufla vînt uscat şi copacii răzleţi se zbăteau scuturîndu-şi zăpada de pe crengile îngheţate,- pete negre se iveau ici colo, urme de sanie, de baligă, de căcăreze de iepure ori de alte animale. Caii mergeau la trap, sania era uşoară, potcoavele se auzeau clar, lovindu-se unele de altele: ţac-ţac, fier pe fier,

uneori noaptea se vedeau scîntei, şurubele ascuţite se înfigeau puternic în zăpada îngheţată lăsînd urme şi iată mergea aşa, de mult timp, în pîcla uşoară a cîmpului, vedea aburii răsuflării lor cum se prefac în chiciură pe hamuri, pe pîntecul şi pe coama lor, şi caii alergau neîntrerupt, el privea cîmpul alb, picioarele de dinapoi ale cailor şi deodată — dar ce s-a întîmplat? caii o zbughiră într-o parte, se opriră apoi şi începură să necheze, dar un nechezat scurt, neobişnuit, şi se dădură înapoi, brusc, lovind cu picioarele de dindărăt sania, făcînd să zăngăne lanţurile, şi se dădură iar înapoi, neîntrerupt, gata să-l răstoarne în şanţ. Îi plesni cu biciul şfichiuitor, strigă la ci şi-i plesni iar: caii porniră, se smuciră şi după cîţiva paşi se opriră brusc şi stătură înţepeniţi, sforăind puternic din nări, îşi mişcau nervos cozile şi muşcau cu potcoavele din faţă pămîntul îngheţat al drumului.

Şi abia atunci văzu petele acelea negre, lîngă pădure, înşirate, nemişcate: erau lupii. îi numără: erau şase. Şi, lucru ciudat, îi veni să zîmbească şi chiar zîmbi de parcă se aşteptase la aşa ceva, prevăzuse că se va întîlni cu ei şi iată că gîndul ori presimţirea aceea a lui se împlinea acum, erau acolo, da, nemişcaţi, tăcuţi, o prezenţă apropiată, şi nu era o părere a lui, ca dovadă că ei erau acolo şi erau lupi era spaima asta de neînvins a cailor. El trebuia să treacă prin vale, printre păduri şi deci pe lîngă lupi trecea drumul lui, poate de aceea se şi aşezaseră ei acolo şi îl aşteptau fiindcă îşi dădeau seama că el va trece pe acolo.

începu să strige şi să hulească, dar petele acelea negre nu se mişcară. Pomi în direcţia pădurii strigînd, daT lupii stăteau tot acolo nemişcaţi, siguri pe ei, punîndu-i voinţa, puterea, deşteptăciunea lui omenească la încercare,- ce era oare de făcut? — să se întoarcă în sat, se va face de rîs, mai ales după ce gîndise în taină la vulpile pe care le va găsi în pădure, prinse în cursele anume făcute pentru ele, parcă le vedea zbătîndu-se şi se vedea pe el venind spre casă, intrînd în sat cu sania plină de vulpi, încă avfta să le aducă vii, spre spaima nevestei, a copiilor de pe uliţă, spre mirarea tuturor care vor veni să caşte gura şi să le vadă, alaiul acela care îl va urma de cum va intra în sat? mergea acum în neştire cînd auzi un zgomot în urma lui şi privi înapoi, văzu caii care răsuciră sania şi porniră acum spre stînga, în direcţia opusă pădurii, şi mergea aşa, în pas iute, mărunt, peste cîmp, lăsînd drumul şi el se

îndepărtase în neştire privind spre lupi, mergînd spre ei, ca la o întîlnire aşteptată, dorită. Fugi spre sanie, mai privind o dată spre pădure, ajunse în drum şi trecu, porni peste cîmp, aici zăpada era neumblată şi opincile i se afundau în zăpada îngheţată, strigă spre cai să oprească: Hooo! Hoo! şi caii încetiniră şi în cele din urmă îl aşteptară şi întoarseră privirile lor întrebătoare spre el, erau acum liniştiţi, copitele nu mai fremătară ca înainte, oricum, măcar că nu mai aveau pericolul în faţă, stăteau acum cu spatele spre lupi. Luă caii de căpestre şi îi întoarse făcînd un ocol, se îndreptă spre drum, dar caii îl împingeau for- ţîndu-l să meargă mereu la stînga, spre direcţia din care venise, se opriră iar, fornăind, bătînd iar din copite şi tră- gînd înapoi, izbindu-se de sanie. Strigă la ei, îi lovi cu codoriştea, strigă la lupi vorbe neînţelese, cîntă, urlă ameninţător, începu să înjure dar nu de sfinţi, ameftecînd vulpile, lupii, pădurea, nume de păduri, lovi iar în cai, cuprins de o nerăbdare veselă, de un neastîmpăr înfrigurat, dar caii nu mai voiră să înainteze, stăteau aşa, înţepeniţi, cu picioarele drepte, înfipte cu şurubele acelea ascuţite în zăpadă; începu să bată un vînt iute şi un nor de pulbere albă îl învălui pentru o clipă şi simţi cum pulberea aceea i se topeşte pe faţă şi îşi scutură haina, bătîndu-se cu mănuşa peste pănura-i neagră care se albise şi ea ca de o făină aspră şi rece . .. fără să-şi dea seama înconjură sania, cercetînd-o, lovind cu codoriştea în scînduri, în tălpile săniei; privi caii cum stăteau înţepeniţi, zgribuliţi de frig şi pe spinarea, pe gîturile lor, pe hamuri şi pe burţile lor se prinsese o chiciură subţire şi răsuflarea lor abia se vedea acum căci o ceaţă subţire începu să se lase peste cîmpuri; lupii erau tot acolo, nemişcaţi, şase pete negre la marginea pădurii.

Şi cuprins de o neaşteptată hotărîre se urcă repede în sanie şi îşi trase peste picioare pătura cailor, un miros de grajd, de sudoare de cal, îl izbi în nări. — Di, măi, fraţilor, le spuse cailor şi şfichiui cu biciul pe deasupra spinărilor lor şi caii porniră spre stînga, îi struni, voi să le schimbe direcţia dar ei erau parcă opriţi de o forţă nevăzută, ca o linie de foc, pe care nu o puteau trece, era teama veche, moştenită, vărsată în sîngele lor din iepele vechi, din vremuri uitate, cînd tot pămîntul era plin de păduri, de ierburi grase, mari şi umede, de ape şi de animale multe, de lupi şi de cai; de atunci, din vechile lor sfîşieri şi

însîngerări, lupului îi era dor şi sete, o sete fierbinte de sînge şi carne de cal, iar calului de atunci poate îi era teamă, o teamă grea, rece, de urletul lupilor, de mirosul haitei, de dinţii şi săritura vicleană a lupului; acum căluţii îl duceau — oare unde? — cît mai departe de dorul înfometat, zăbălos, urlător şi zbîrlit al lupilor,- mergeau la trap uşor şi iute, caii erau într-un gînd cu el; îl duceau mereu la stînga, lăsînd la o parte drumul, înde- părtîndu-se de pădure,- trecură peste valea unui pîrîu îngheţat şi o clipă nu mai simţiră vîntul şi nici lupii nu-i mai văzură şi parcă se întunecă, dar sania ţîşni la deal ca o suveică şi aluneca acum lin peste zăpada neumblată,- privi în urmă şi haita rămase departe, abia se mai zăreau petele negre, înşirate, erau mici şi îndepărtate, fixate anume acolo lîngă pădurea ninsă. Iată, caii îl duceau departe de primejdie, erau şi ei uşuraţi acum şi înaintau în trap uşor, lăsînd în urmă o spulberare albă în ceaţa subţire, copitele iar ţăcăneau, lanţurile zomăiau uşor şi plăcut, răsuflarea lor ajungea pînă la el şi se împreuna cu a lui şi era totul alb şi caii alergau continuu, neobosiţi, făcîndu-le parcă plăcere mersul acesta uşor, sania uşoară, grija uşoară acum şi el simţea asta, îşi spunea că şi el este uŞor că dacă ar fi greu, adică cu sufletul greu, încărcat şi negru, greu de păcat, de un păcat de mamă, de omor de mamă, ori de fată, apoi omul acela nu poate fi dus, urcat într-un car, ori într-o sanie, să fie trase de zece perechi de cai ori de boi, sania ori carul acela nu pot s-o mişte din loc atîta timp cît omul acela cu sufletul greu e în ea,- dar el avea sufletul uşor, de aceea alerga sania aşa, de aceea îl duceau caii, ocolind de departe pădurea, lăsînd drumul care o străbătea ca apoi să-l întîlnească iar, după ce va face acest mare ocol, la capătul pădurii, în cîmp şi apoi vor sosi la oraş, va face cumpărăturile, caii vor mînca şi el va bea o ţuică şi vor veni pe înserat la cursele de vulpi, poate va răsări luna şi le va vedea cum se zbat roşcate, neputincioase, rînjind, în cursele lăsate de el.

Simţi ca o arsură în spate şi în aceeaşi clipă caii se opriră brusc. Întoarse capul şi îi văzu: lupii erau iar în dreptul lor şi alergau încet, în şir, săreau peste troiene şi zăpada îngheţată îi ţinea deasupra, se vede că erau uşori, erau înfometaţi, se gîndi, şi îi privi aşa un timp şi îi văzu cum se opresc iar şi se aşază privind spre el, ca şi atunci, acolo, nemişcaţi, şase pete negre, lîngă pădure, îndepăr-

tate, fixe, pe zăpada îngheţată.

Smuci iar hăţurile şi caii se opintiră nehotărîţi şi, îmbulzindu-se unul în altul, bătură pasul pe loc, apoi porniră iar, zvîcnind la început în stînga, apoi îi struni şi îşi găsiră încrederea, curajul, uitarea, şi porniră iar, la început la pas apoi îşi reluară trapul uşor, continuu, măsurat şi totul părea iar bine, pădurea începea să se sfîrşească şi curînd, iată, nu mai e mult şi ajung la drum şi vor trece iar pîrîul acela; dar, hopa, aici e o porumbişte, pămîntul e vă- lurit şi sania face şi ea valuri, dar caii nu-şi opresc trapul, au scăpat de porumbişte, iată rîul îngheţat, coboară albia, sania loveşte picioarele cailor în coborîrea ei bruscă, apoi caii zvîcnesc şi se întind în hamuri, şurubele ascuţite muşcă în gheaţă şi sania urcă pieptiş panta albiei şi, uite, sînt iar pe cîmp; ocolul e aproape gata şi se vede drumul, cu urme de sănii, cu un muc de ţigară aruncat de cineva, un cucuruz pierdut cine ştie de cine, cu o creangă uscată adusă de vînt aici lîngă drum; am şi intrat în drum şi caii îşi întorc trapul, sania pare mai uşoară şi, iată, oare unde sînt lupii? întoarce privirea. Caii aleargă mai tare, parcă minaţi de un bici nevăzut, tăios, înfricoşător, da, lupii vin pe drum, în urma lor, săltîndu-şi capetele, aruncţndu-şi picioarele de dinainte, parcă muşcînd din distanţă, vin aşa, parcă voioşi şi ei, jucîndu-se parcă, şi caii aleargă, în pasul lor se simte spaima, e ceva nefiresc şi vrea să-i oprească şi ie simte zăbala, dar fuga lor nu se curmă, vîntul îi taie faţa, spulberarea de bulgări mărunţi îl izbeşte peste ochi, şi copitele le vede lucitoare în aer, aruncînd bulgări în s^nie, peste el, şi aude un urlet sau poate i s-a părut, poate era numai vîntul şi priveşte înapoi şi simte parcă răsuflarea lor gîfîită, flămîndă, lacomă şi fierbinte, ascuţită, vede parcă limba roşie a unuia care aleargă în frunte, el se ţine de scîndură să nu se răstoarne, hamurile saltă pe spinările cailor, sania sare peste bulgării îngheţaţi, totul e un vîrtej de bulgări care îl izbesc peste faţă, de vifor ce-l simte în spate, negru, apropiat. Şi el începe să strige, să strige la cai, la lupi, la el, striga să fie auzit de lupi şi de cai, să-i înfricoşeze, să se facă auzit şi ascultat, dar striga mai ales pentru el şi îi plăcea toată afacerea aceasta, nu-i era frică şi ar fi vrut să dureze, să alerge aşa peste omături pînă dincolo de ape, dincolo de lume, dincolo de Dumnezeu, acolo unde a auzit că nu sînt

nici zăpezi, nici păduri, şi nici ierburi, aşa, un amestec de ierburi şi de zăpadă, acolo unde gerul cu arşiţa stau lîngăolaltă şi nu se ceartă şi nu sînt supăraţi, unde focul cu apa se au bine şi unde lupii şi caii se joacă împreună, şi se îndrăgostesc, şi se prăsesc, şi se corcesc şi... urletul îl aude iar, parcă îndepărtat şi el tace, gura şi-o simte rece, cerul gurii şi gîtul parcă îi sînt căptuşite cu gheaţă, dar se topeşte repede, îşi trece mîna înmănu- şată peste ochi şi deodată vede iar copitele potcovite, potcoavele lucioase, şuruburile ascuţite şi pasul cailor e mai domol, hamurile nu mai saltă aşa, şi o oboseală plăcută îl învăluie şi caii merg aproape la trap şi el simte în nări un miros de fum, fum de bălegar, apoi un miros de fum de cărbune şi prin ceaţa subţire zăreşte fumul unui tren, aude în depărtare, stins, înăbuşit printre ţăcănitul copitelor, în zuruitul lanţurilor, răzbătînd pînă la el şuieratul unei locomotive. Şi iată, nu prea departe, fumul subţire al unei case. Oraşul era în faţa lui.

Caii mergeau la pas, pe hamuri spumele de sudoare îngheţaseră.

*

Făcuse cumpărăturile şi le pusese în desagi, cumpărase de toate, drojdie, sare, o curea lată cu buzunar, îşi cumpărase cizme lui şi nevestei, lui cumnatu-su îi cumpărase un lămpaş şi iată, stătea acum în crîşmă, îşi băuse suta de ţuică şi se gîndea la drumul pe care îl făcuse, la urmărirea lupilor şi îşi spuse că acum, dacă îl va prinde noaptea la vulpi, are chibrite, are lămpaş, va aprinde lămpaşul în care pusese petrol şi-l probase, era bun, ardea şi, dacă va fi cazul, va face un foc în pădure; nu se temea; îşi dădu căciula pe spate şi ieşi în uşa crîşmei să vadă ce fac caii; da, erau cu traistele în cap şi ovăzul nu-l terminaseră încă; se uită în jur, nu era nimeni; departe, spre cîmp — crîşma era aproape la marginea oraşului — se vedea o femeie îndepărtîndu-se, dar, prin deschizătura porţii de peste drum, cu un scîrţîit prelung, se strecură, da, aşa era, vedea bine, se strecură un lup. Unul din lupi. Privea în jurul lui, luînd în primire noul teren, se uită spre crîşmă, îl văzu pe el, apoi deschizînd şi în- chizînd gura — o clipă i se văzură dinţii ascuţiţi, limba roşie — se postă în şezut şi stătu aşa nemişcat, măi, să fie! — îşi spuse

amuzat, e de-o frumuseţe!

— Uite un lup, domnule! îi spuse el crîşmarului, în încăperea duhnind a răcoare şi băutură, erau numai ei doi — şi crîşmarul veni şchiopătînd, scîrţîind din piciorul lui de lemn şi rezemîndu-şi o mînă de uşciorul uşii, priviră prin sticla aburindă în stradă:

— Să ştii că-i lup! exclamă crîşmarul. N-au mai făcut figura asta! ... Dacă-aş avea un telefon — da cine are telefon?! ... Eh, dacă-aş avea telefon, ar fi simplu ... — Ce-ai face? — Eu? se miră crîşmarul. Aş chema vînătorii. Simplu. Şi... poc-poc! — Adio! ... Ei, asta-i bună! se miră neaşteptat crîşmarul şi îşi schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul şi cel de lemn scîrţîi prelung şi rece. Uite! Uite-acolo lîngă poarta ceia ... Acolo la Ghiţă . . . uite, frate, ia te uită ... E-te-te-te! ... Uite lupu! Iacă frate! o haită . .. Cîţi sînt? — Şase, răspunse Zara. — Şase! Da de unde ştii?! şi crîşmarul îl privi mirat.

— Uite că ştiu, şi scoţîndu-şi mîna din buzunar scoase oul, se miră şi el că-l are.

— Ce-i asta? întrebă uluit, crîşmarul.

— Un ou, ce să fie. Un ou, hm . ..

— De unde îl ai?

— L-am uitat în buzunar. L-am luat dimineaţă din cuibar şi l-am uitat... Asta-i!

— Ştii că-i ceva interesant...

— De ce să fie interesant? şi simţi oul cald în palmă.

— Nu vezi ce culoare are?

— Ce culoare să aibă? E ou ca toate ouăle...

— Ia, dă-l la neică, să-l examineze neică ... Ptiu, drace, uite că n-au plecat lupii, frate... Ce figură... că doar nu mi-au mai făcut figura asta... Ştii că-i cald! strigă apoi crîşmarul şi-l ridică în lumină cu mîna întinsă în faţă. Ce cald! E fierbinte, frati-miu! Fierbinte, dom'le! Foci Ce are, măi?

— L-am ţinut în buzunar ...

— îi fi avînd fierbinţeli! Ia să văd! şi-i puse repede dosul celeilalte palme la frunte, apoi şi-o duse la fruntea lui şi stătu apoi o clipă atent parcă, cu ochii fixaţi undeva într-un punct de afară. N-ai, dom'le, fierbinţeli! N-ai nimic, neică! Eşti normal! Ca şi mine. Şi eu sînt normal. Normal tun! Da, tun de normal! Uite a dracu, strigă el. Se joacă dihăniile! Uite, dom'le! Uite acolo ce-i face?! Uite ce-i face! Fii atent! Uite c-o. . . uite cum o co- toieşte! Uite dom'le, fac amor în

toată legea! Uite, Uitel Uite, neică! Uite, fir-ar. să fie! Uite! Ia te uită! Nemaipomenit! Aşa! Aşa, lupule! Dă-i bătaie! Nu te lăsa! Aşa ... Aşa ... Bravo! Aşa ... A fost bine, neică! Bravo lupule! Uite că se linge pe bot! Şi lupoaica ... Uite, dă din coadă .. . a cotoit-o! I-a plăcut! Uite cum îi lucesc ochii! îi lucesc ochii de **plăcere!** Auzi cum scînceşte, dom'le! Auzi-o, neică! Ce-a mai cotoit-o! Ce cotoială, mamă-ma- mă! Aşa ... Acu se învîrte în jurul ei. .. Uite c-o miroase, a dracu şi lupii ăştia ... O linge, dom'le! Ăştia fac dragoste! Dragoste lupească... Ei, hai să bem! Fac cinste ... Aşa ... Bagă-ţi oul în buzunar ...

Şi pomi înghiţind în sec spre tejghea şi piciorul de lemn îi scîrţîi iar, ritmat şi prelung în încăperea rece.

— Mă bate gîndul să plec, domnule ...

— Ce cotoială! Aşa se prăsesc! Şi cum făcea dragoste, mutu! Fir-ar el! E dat în paşte! şi înghiţi în sec. Avea faţa aprinsă de parcă el trăise momentul.. . Păcat că nu s-au înnodat! Ai văzut cîinii cum se înnoadă?! Cred că şi lupii... Ştie-i dracu. Că-s tot un fel de cîini ... Ce zici, se înnoadă? ... Hai noroc, să trăieşti!

Şi ciocniră paharele.

— Sănătate bună . ..

— Păcat că nu s-au înnodat!

— Beau paharul ăsta şi o întind ...

— Şi lupii.. .

— Ce am eu cu ei?!

— Păi, cum, nu ţi-e frică?

— Vin după mine.

— Cum, ,,vin după mine"? şi îl privi cu ochi dilataţi de uimire.

— Mie nu mi-e frică... N-am teamă de ei. Caii se tem.

— Văd că stăteau liniştiţi. Poate nu i-au văzut, că aveau traistele în cap .. .

— Calu îi simte. Ştie cînd lupta îi aproape, dom'le, numai acu, poate că s-o obişnuit şi ei...

— Calu cu lupu?!

— Mai ştii?! şi goli paharul şi-l puse, cu hotărîre pe masă, îşi ridică desagii de jos, îi săltă pe umăr şi du- cîndu-şi mîna la căciulă în semn de salut dar şi trăgîn- du-şi-o pe frunte în acelaşi timp, se îndreptă spre uşă.

— Hai, noroc, să trăieşti!

— Sănătate! spuse el, şi deschise uşa, şi clanţa o simţi rece în palmă, clopoţelul de deasupra se auzi şi mai privi o

dată spre omul cu piciorul de lemn care rămăsese în spatele tejghelei, îl auzi parcă mişcîndu-se dar el era acum în stradă, lupii îşi vîrîră cozile între picioare, lăsară capetele în jos şi se mişcară din locurile lor, parcă cineva ar fi strigat, i-ar fi amenințat, fugeau spăsit, privind înapoi, parcă cu frică, dar şi cu ceva amenințător în felul lor de a se îndepărta în silă şi lene zgribulită.

îşi aTuncă desagii în sanie, luă traistele de la căi — terminaseră de mîncat ovăzul —, le puse sub scîndura de şezut, le puse zăbalele, le aranjă căpestrele, hamurile, îi bătu gînditor şi absent cu palma şi se urcă în sanie, îşi trase pătura groasă, aspră, mirosind a sudoare de cal, a grajd, şi-o aranjă peste genunchi, vîrîndu-şi sub opinci partea de jos, împachetîndu-şi-le în pătură, îşi făcu semnul crucii.

— Doamne ajută, murmură şi scuipă în palmă, apoi scuipă printre dinți între cai, privi o clipă spre crîşmă şi îl zări prin geamul uşii pe crîşmar şi parcă îi făcu semn cu mîna; smuci de hăţuri, şfichiui cu biciul deasupra spinărilor cailor şi caii se opintiră uşor şi porniră, făcură un ocol, întoarseră şi, şfichiuind iar cu biciul deasupra spinărilor, animalele porniră la un trap tihnit, scuturau capetele mulţumite parcă, odihnite acum, dornica. de cale lungă, ştiind în urma lor sania, stăpînul care îi hrănise şi totul era tihnit, ţuica îl înfierbînta încă pe dinăuntru, lupii nu se vedeau şi, chiar dacă ar veni, erau acum ca nişte vechi cunoştinţe, ieşise din oraş, ultima casă rămăsese în urmă, la stînga, cu fumul ei subţire, cu un miros parcă de pîine proaspătă ce ajungea prin aerul curat şi rece, tare ca o ţuică, ajunsese mirosul plăcut de pîine pe jăratic pînă aici, la el, îl mai simţea parcă în nări, şi o clipă simți aerul cald, încărcat de mirosurile ştiute ale casei lui, şi se văzu pentru o clipă stînd la masă, avînd în faţă mămăligă aburind, o văzu pe Dochia venind dinspre sobă cu o cratiţă care aburea, şi aburii miroseau a usturoi, a carne friptă, lumina se strecura pe geamul aburit şi încă cu flori de gheaţă pe el, flori din care se prelingeau încet picuri de apă, ca o transpiraţie bolnavă, şi lîngă sobă erau puse la uscat cămăşile lui mari, de pînză aspră, albe şi mari, şi pisica stătea cu ochii închişi pe lemnele de sub sobă şi părea totul aşa de tihnit, atît de liniştit, ca fulgii moi, somnoroşi şi mulți, ce cădeau nefiresc afară; afară unde era un ger plăcut, un ger care-ți făcea bine să lucrezi în el,

mai ales după ce mîncai bine; copitele ţăcăneau, sania era uşoară, caii alergau la trap întins şi, da, uite-i, uite-i, — unu, doi, trei, patru... da, sînt toţi şase răzleţi peste cîmp, alergînd, aruncîndu-şi picioarele înainte, dînd mereu din cap, în salturile lor, de o parte şi de alta a drumului veneau în urma lui lupii. Erau toţi şase, în pîntecul lupoaicei, în pîntecul ei fierbinte se zbatea acum, se cernea fierbinte sămînţa de lup, proaspătă şi sălbatică ca şi ei care veneau însetaţi, hrăninidu-se ei, negri, cu albul cîmpului, bînd cu gurile largi, roşii, frigul, muş- cînd distanţa în felii mari, în salturi neîntrerupte, mereu şi mereu, venind după el prin ceaţa subţire, şi caii parcă se obişnuiseră, nu mai fornăiau ca la venire, toc-toc-toc-toc, se auzeau potcoavele, lanţurile sunau subţire, pe hamuri se lăsase chiciură din pricina răsuflării cailor, şuruburile se înfigeau în pămîntul îngheţat şi sania era uşoară şi în depărtare se zărea pădurea. Acolo, îl aşteptau vulpile.

Şi omul vîrî mîna în buzunar — îşi amintise de ou, cum dracu de-l uitase în buzunar şi-l luase cu el? Şi încă îl arătase şi crîşmarului! O fi crezut că nu-s în toate minţile! Ce şi-o fi zis omul?! Hm ... Ce şi-o fi zis? . . . Dar uite, ce dracu o fi! Oul era rece şi cum îl ţinea în mînă simţi ca un zvîcnet, ca o bătaie ce zvîcnea, şi o simţi în palmă. Stătu aşa, ţinîndu-l în mînă, un timp nu mai simţi nimic. I s-o fi părut, cine ştie... Apoi, deodată simţi ca o gîdilitură, şi iar ca un zvîcnet înfundat. îl duse la ureche şi ascultă, ţinîndu-l strîns, apăsat, ca să poată auzi bine. Dar nu auzi decît ţăcănitul copitelor, lanţurile zornăind şi alunecarea neîntreruptă a săniei, bulgării îngheţaţi aruncaţi de copitele cailor în scîndurile săniei. Vîrî oul în buzunar, unde continuă să-l ţină în palmă.

Pădurea se vedea aproape şi parcă îşi trimitea liniştea înspre el; caii alergau mai repede, atTaşi de tăcerea îngheţată a pădurii; în urmă veneau lupii, în aceeaşi fugă, păstrînd distanţa, poate aşteptau să intre în pădure şi atunci vor veni să-l atace; să-i atace caii. Ştia cum fac ca să sfîşie calul. Nu se apropie prin spate, de teama copitelor, vin tiptil, mişcîndu-se abia văzut, tîrîndu-se uşor, prelins, ca în somn, ca o alungire moale, aşa, nevăzut aproape, încet, nespus de încet, privind calul mereu; acesta devine neliniştit, fiara stă pe loc mult timp, e ca moartă,- lăsă capul pe pămînt; toată fiinţa lupului e una cu pămîntul; se confundă, se topeşte şi abia răsuflă; o clipă,

cînd simte calul că a privit în altă parte, mai face o mişcare abia simţită, şi calul fornăie pe nări, îi dă tîrcoale; o curiozitate nefirească îl ţine pe loc; ceva îl atrage cu o forţă căreia nu poate să i se opună; ciudat, nu fuge; vine mereu să vadă ce-o fi acolo,- şi se apropie, se dă înapoi; parcă bănuieşte că va fi ceva primejdios şi se întoarce brusc şi aruncă cu copitele spre mişcarea aceea sură, dar nu se întîmplă nimic. A rămas tot acolo,- parcă s-a mişcat totuşi, ia să mai adulmecăm, să mirosim, ori, nu, şi calul porneşte într-o direcţie contrară, spre dreapta; dar iată, în faţa lui a apărut iar o pată sură, nemişcată ca şi cealaltă, atunci calul, plictisit şi enervat poate de vedenia aceasta, îşi schimbă iar direcţia, se răsuceşte, ridicînd în sus picioarele din faţă şi nechezînd scurt, ca un strigăt de supărare, şi — cînd îşi lasă copitele pe pămînt, veije iar, exact în faţa lui — deşi se răsucise, vede iar pata aceea sură — ei, asta-i! — ce-o fi cu ... şi nu mai poate rezista, şi se duce destins, a văzut că nu e nici un pericol; doar de atîta timp are pata aceea prelungă în faţă, şi se apropie, totuşi cu prudenţă, trăgînd
aerul des, adulmecînd, mirosind şi face iar o jumătate de pas, gîtul e întins, botul, nările larg desfăcute şi — deodată — de nări îi atîrnă o greutate şi aude mîrîitul victorios, însetat, flămînd, plin de bale şi sînge, şi toată greutatea aceea a fiarei atîrnă de nările calului, şi îi sfîşie nările, sare în sus, vrea să necheze şi nechează surd, şi sîngele îl simte pe ochi, şi iar se înalţă în două picioare, şi deodată e totul negru, şi fiara e acum cu labele în gîtul lung şi se ridică, o simte sus, pe gît, îi sfîşie coama şi calul aleargă în timp ce lupul îi sfîşie gîtul, îl hărtă- neşte, i-l despică, cu o sete mare, o sete rece şi înfier- bîntată, sălbatică, şi calul aleargă, dă instinctiv din copite, izbeşte în fugă mereu, cu putere, cu copitele din spate, un duşman, un pericol nevăzut — cînd acesta e de fapt pe el, în gîtul lui, deasupra gîtului lui şi nimic nu-i poate face, dar calul nu ştie asta, ei vrea să se apere şi izbeşte iar aerul, vîntul pe care nu-l mai simte în nări, simte doar un miros cald şi sărat şi aude mînji ne-
chezînd, un mînz aleargă în faţa lui, un mînzînspumat, un mînz pintenog şi iată, mînzul e roşcat, e plin de flori roşii, e înspicat de flori roşii, de flori atît de roşii, de parcă înţeapă şi ard şi-s fierbinţi — şi acume o her-
ghelie de mînji care aleargă sălbatic pe o cîmpie întin

să, aburindă, ca după ploaie, dar cîmpia e acum unduioasă, albă, cu omături moi, apoi e verde şi mînjii aleargă săltat, îşi aruncă copitele în urmă, nechează subţire, şi iată apa şi ei au ajuns la valuri, se aruncă în ea, malul e abrupt şi stropi mari, albi se văd în lumină şi mînjii sînt în valuri, mîinji acum înspicaţi, roşeaţi, albi — cu capetele în sus, cu urechile ridicate, atente, înoată şi e şi el, calul acesta bătrîn, înoată, şi apa e mare şi îi intră pe nări, şi apa e tulbure, e parcă roşie, e poate fierbinte şi uşor sărată, e mare, vîscoasă, e o apă ciudată, e sînge. Şi se scufundă ... A căzut în genunchi, s-a poticnit, şi lupul îl sfîşie, îl muşcă acum, îl înfulecă încet ...

Intră în pădure, şi, îin răstimpuri, zăpada scuturată din copaci cădea peste el, pe faţă, pe umeri, pe genunchi, peste cai; privi în urmă şi îi văzu, da, erau toţi şase, se înghesuiau pe drumul strîmt, unii veneau pe marginea lui, printre copaci; se apropiară de o parte şi de alta; căuta poiana ştiută, unde avea să lase sania; de acolo mai avea doar cîţiva paşi, pînă la cursa de vulpi, la prima, căci trei curse lăsase, le ascunsese bine şi nu fusese de mult la ele; e adevărat că în alţi ani nu mai pusese, abia anul ăsta; era o şmecherie, o taină a lui, nimeni nu ştia de afacerea asta şi o să-i dea pe toţi gata cînd o să-l vadă intrînd în sat cu sania încărcată de vulpi; de fapt, povestea cu tîrgul era mai mult o glumă, o păcăleală, de aceea şi spusese cu cine se întîlnise — la cine voia şi nu voia — că el, uite, merge la tîrg; le spuse spre mirarea acelora, ca şi cum s-ar fi dus cine ştie unde; la capătul pămîntului, doamne fereşte! Asta era, vulpile.

Oprise aici, la marginea luminişului şi abia acum simţi liniştea. Caii întoarseră capetele şi se uitară spre el întrebători — oare de ce se opriseră aici? — apoi îşi scuturară capetele şi loviră cu copita pămîntul îngheţat, apoi se dădu şi el jos din sanie, văzu lupii în urmă, unul se oprise şi îl privea stînd în şezut, ceilalţi veneau nehotărîţi, la pas,- Zara îşi aruncă biciul în sanie, apoi îl luă iar, după o clipă, după ce făcu cîţiva paşi, se întoarse şi-l luă din sanie. îşi umplu braţele cu lucernă, o aruncă în faţa cailor, aşa ca să aibă şi ei de lucru, să nu le fie urît, să mănînce, le desfăcu căpestrele,- hoo! hei! hm! — strigă spre lupi. Nu prea ştia cum să strige la ei, şi de aceea porni spre ei, cu braţele ridicate, porni în fugă cu mare viteză şi urlă; Uraaaaa, urraaaaa! urrraaaa! Dar se opri;

lupii se săltară înapoi, de fapt mai mult într-o parte şi se opriră. Atunci se opri şi el; nu avea în mînă decît biciul; era bună o secure, o furcă, un ciomag dar nu avea şi se opri, şi pufni şi îi veni să rîdă. Nu-i era teamă, rîdea. Lupii se răs- pîndiră printre copaci, se auzeau vreascuri trosnind, din crengi se scutura zăpada,- pădurea fu înfiorată de o undă de vînt şi crengile tresăriră. Undeva se auzea, cu mici întreruperi, o ciocănitoare. Iar Zara asculta pădurea, era numai părerea că ea era tăcută; copacii îşi zbăteau abia văzut crengile, se îngînau, se legănau parcă, se auzea ceva ca nişte glasuri şoptite, de taină; văzu parcă vulpile; stătea şi asculta şi auzea iar ceva nelămurit ca o părere, ca umbra unui vaier, ca o scîncire stinsă; şi lupii se strecurau printre copaci, îi vedea cum păşeau cu cozile lăsate, atingînd zăpada, şi el păşi spre prima cursă de vulpi, poate vulpea zăcea acolo cu laba prinsă, poate murise de foame, de durere, poate numai se prefăcea şi trebuia să
aibă grijă; da, luase funiile din sanie, luase cuţitul, le vedea rînjind, repezindu-se la el, oh, prefăcutelor, cu blana lor roşcată, linsă; sigur, le va prinde şi lupii veneau tn urma lui, şi iată prima cursă, e acolo, în tufişul acela, **da,** lîngă stejarul acela gros, rotat, da, parcă se zbate ceva, şi o clipă stejărişul uscat se înfioră iar, şi răsuflarea lui e oprită de o bucurie neştiută pînă atunci; mai face un' pas şi se pare că zăpada scirţîie prea tare, frunzele sub ea se rup, se rupe un vreasc şi trezeşte pădurea; dar mai face un pas şi încă unul şi iată —■ oare s-a mişcat cu adevărat acolo? aici, da, e aproape — iată, se apleacă şi dă la o parte, cu o mişcare iute, crengile albe, uscate şi. . . da, nu-i nimic; omul se îndreaptă de spinare şi priveşte de sus uimit, nevenindu-i să creadă; cursa grea de fier e acolo, la picioarele lui, ninsă şi goală; asta e! ce să-i faci? şi priveşte iar şi îşi dă căciula pe spate, pare mai senin aşa, cu fruntea descoperită, şi simte frigul ră- corindu-1, şi merge aşa cu pasul iute, nerăbdător, se apleacă pe sub crengile copacilor care se scutură şi îl umplu de zăpadă şi uite, nici lupii nu mai vin după el, e singur acum, singur alergînd prin pădure, aplecîndu-se mereu, aşa a căzut în genunchi, s-a împiedicat de ceva, ori o fi fost o groapă, dracu s-o ia; eh, să aibă el de Crăciun trei blăni de vulpe, ar rămîne de pomină, s-ar duce vestea în tot jurul; ei, uite, a ajuns la cea de a doua cursă, o pusese la ieşirea din luminiş, dar ce-i

asta? — cum, nici aici?! pe asta nici n-a nins măcar, o văzu acolo grea, singuratică, brună, o pată pe zăpadă albă, şi scuipă, şi porni mai departe, a dracului treabă! — să nu fie nici o vulpe? — măcar una; doar atîtea umblă, măcar un iepure, un lup — dar lupii unde vor fi? — nu se văd, nici o umbră de lup strecurîndu-se pe după copaci, s-or fi dus prin pădure, ori poate or fi ieşit iar la drum şi aşteaptă acolo, la marginea pădurii, să vină iar un om cu sania şi ei să-l ducă, ca şi pe el, să-l petreacă pînă în oraş şi înapoi. Se apropia acum de locul unde pusese a treia cursă de vulpi. Se opri; în faţa lui se vedeau urme mărunte pe zăpadă zgrunţuroasă, îngheţată, da, erau urme **de...** da, şi de fapt, de ce n-ar fi chiar urme de vulpe,- **e** adevărat, puteau să fie şi de lup,- dar parcă semănau mai mult a urme de vulpe,- o văzu cum se zbate, cum se aruncă spre el cu tot corpul, numai laba de la piciorul stîng din faţă e prinsă acolo strîns şi n-o lasă, şi vulpea rînjeşte, mătură cu trupul, cu blana ei, cu coada ei roşcată şi lungă mătură zăpada, şi el îi aruncă, ca s-o înfurie, s-o hîrîie, îi aruncă funia, aşa, şi rîde, e bucuros şi **o** întărită aşa, s-o obosească şi ţine cuţitul în stingă,- aşa, face laţ la funie şi-i prinde capul, apoi aruncă cuţitul în zăpadă şi se repede spre vulpe, aşa, e înmănuşat, şi prin pănura sumanului nu trec dinţii ei, aşa, acum îi mai aruncă o dată funia în jurul gîtului, a capului, vulpea se răsuceşte şi uite, gata! — i-a prins botul, uite perii aceştia lungi şi negri de pe bot, aşa, strînge botul mult, pînă ţîşneşte sîngele — să nu-şi rupă piciorul da, să se liniştească — şi se aruncă asupra ei cu tot corpul şi o prăva- **le,** o izbeşte în zăpadă, şi cursa se aude zdrăngănind, şi simte pe obraz asprimea blănii ce miroase a animal, a ger, a căldură, o aude horcăind parcă, şi îi mai învîrte o dată în jurul botului funia, aşa, încă şi încă o dată, apoi, cu mişcări iuţi, stînd în genunchi, aşa, îi prinde labele, aşa, i le prinde strîns, aruncă funia, aşa, pe cele de dinapoi le-a prins bine, hopa, aşa, îi desface laba stingă din cursă, a, e moale, poate e zdrobită, vulpea nu se mai zbate, şi-a întins trupul pe zăpadă, doar labele de dinapoi, legate, le ţine ridicate caraghios, aşa, i-a prins acum şi labele din faţă, le leagă strîns, aşa, pune cursa cum trebuie — se răstumase — o aşează iar, cine ştie, se vede că e o cursă norocoasă şi se ridică, îşi scutură sumanul de zăpadă şi se uită la vulpea legată şi ea îl priveşte în ascuns, cu viclenie, şi se apleacă — o, uitase

cuţitul — îl ridică, apoi cu amîndouă mîinile prinzînd vulpea de labe şi-o saltă şi din aceeaşi mişcare şi-o aruncă în spate, botul îi atinge căciula care-i vine pe ochi.

Da, stătea aplecat deasupra fierului şi lua laba însîngerată, cu sînge îngheţat, o labă de vulpe roşcată, se uita la ea, dîndu-şi căciula pe ceafă, da, uite unghiile ce reci şi ce mari sînt, ieşite din blana aspră, aici aproape neagră,- cum se vede, vulpea se zbătuse şi îşi lăsase laba aici, în cursa de fier şi pornise sîngerînd în trei labe prin pădure.

Privi dîra de sînge care se stingea printre copaci, îngheţase şi călcă pe lîngă ea; se îngroşa mereu, pînă, uite aici, aici zăpada era călcată, o vînzoleală aprigă se dăduse, pete mari de sînge îngheţaseră şi stropiseră zăpada, se vedeau resturi de blană, bucăţi sfîşiate de blană, peste oasele ei se depusese un strat subţire de zăpadă, o pojghiţă albă, îi văzu mai încolo urechile, apoi falca cu dinţii mari, rînjind copacilor, cerului îngheţat. Ion Zara se aplecă şi culese încet, cucernic, bucăţile de blană, le vîrî în buzunarul sumanului cu mişcări obosite, încărcate de o nemărturisită milă şi poate mîhnire,- treaba asta lupii o făcură! Şi privi în jur şi abia acum, nevăzîndu-i, îşi dădu cu spaimă seama că aceştia, haita, rămăseseră la cai, pe care s-ar putea să-i găsească sfîşiaţi, cum găsise vulpea .. . aruncă, fără să-şi dea seama, bucăţile de blană ce le mai ţinea în mînă şi alergă în direcţia luminişului, unde-şi lăsase caii, sania ... şi unde lăsase lupii.

Alergase cu răsuflarea tăiată, poticnindu-se prin troiene, căzînd, ridicîndu-se, lovindu-se de copaci, — şi iată lupii înconjurau poiana, erau acum mai mulţi, stăteau în şezut, aproape unul lîngă altul, pe marginea luminişului, înconjurîndu-1, păzind parcă sania şi caii, aşteptîndu-l poate pe el.

Se strecură printre ei şi lupii nu se mişcară, erau parcă îngheţaţi, arătări ciudate, aici în pădurea ninsă, îngheţată. Păşise cu grijă, atent la orice mişcare a lor, dar fiarele nu se clintiră; doar urechile lor se mişcară, unul — îl văzu foarte clar — căscă şi-şi linse apoi botul cu limba lui roşie,- de unde şi cînd veniseră atît de mulţi? ar fi vrut să-i numere, dar se grăbi să adune rămăşiţele de lu- cernă din faţa cailor, le aruncă în sanie, aranjă cailor căpestrele, hamurile şi se urcă în sanie, nu înainte de a vedea dacă chibritele îi sînt aproape; va da foc, în caz de pericol,

lucernei, va aprinde lămpaşul, apoi va aduna vreascuri — dacă va mai avea răgazul; era curios şi nemaipomenit cum stăteau astfel, nemişcaţi, înconjurîndu-1, fără să mîrîie, fără să încerce să-l atace; el, cît alergase, îi vedea parcă — pe cei şase, e adevărat, doar pe ei — cum se tîrăsc cu o mişcare aproape de neobservat spre boturile cailor, cum îi ademenesc şi-i înşfacă de nări, dar nu se întîmplase nimic din toate astea, în schimb iată, venise haita asta, — de unde? cînd sosise? — şi ce aveau să facă?

Se uită atent, o clipă îi trecu prin minte să-i numere, dar alungă repede gîndul acesta, se uită pe unde ar putea trece, da, uite, acolo distanţa era mai mare, da, acolo era chiar drumul şi lupii erau mai mari. Şfichiui biciul deasupra spinărilor cailor şi-i îndemnă cu o voce ce nu şi-o putea controla, — îi tremura şi i se stinse — şi caii porniră ca şi cum lupii n-ar fi fost acolo, porniră şi, trecînd pe lîngă doi lupi, ajunseră la drum, şi el îi ciupi uşor cu vîrful biciuştii, şi caii o porniră nerăbdători la drum, dornici de fugă, îşi ''eluară iar trapul lor uşor, săltat, şi sania alerga pe sub copacii care se scuturau peste ei, albindu-i; privi în urmă şi văzu haita, unii veneau alături de el, printre copaci, în dreapta şi în stînga lui, alunecînd pe zăpada îngheţată, alţii ajunseseră înainte, pe drum, şi alergau înaintea cailor, se jucau, sărind unul în gîtul celuilalt şi omul, scoţîndu-şi mănuşile îngheţate, prinse hăţurile între dinţi, puse biciuşca alături şi îşi vîrî mîinile, pe care abia le mai simţea, în buzunare.

În buzunarul drept dădu de ou şi oul era cald şi îl ţinu în palmă,- mai avea în buzunar o bucată de blană de vulpe, îngheţată, pe care o simţea cum se umezeşte şi o scoase din buzunar şi o aruncă.

Ieşise din pădure, cîmpul întins, alb şi îngheţat, îl primi iar cu ceaţa lui abia văzută şi unduitoare; lupii veneau cu el, în faţa cailor, în stînga şi în dreapta săniei, în urma ei, parcă erau acum şi mai mulţi, tăcuţi, alergînd şi erau parcă veseli, zburdau ca mieii primăvara pe dealurile însorite.

Simţi iar gîdilitura aceea în palmă, ca umbra unei bătăi ciudate, ascunse, depărtate şi, ţinînd mereu între dinţi frîiele de piele, ţinînd mereu în palma dreaptă oul, cu stînga îşi descheie sumanul lui de pănură, îşi descheie apoi pieptarul, cămaşa şi cu dreapta vîrî oul, pe care-l simţi rece, la subţioara stingă. 11 strînse uşor să nu-i scape şi,

cu gesturi moi, ca după un efort, îşi încheie cămaşa, pieptarul de piele, sumanul. îşi trase mănuşile, luă apoi frîiele şi biciul în mîna dreaptă şi şfichiui iar, îndemnînd caii; lupii alergau şi erau tot mai aproape de sanie, de cai, aproape se împiedicau în picioarele cailor.

Văzu în depărtare satul şi simţi fumul din aerul rece. Era aproape seară, soarele stins se îneca în ceaţă, alunecînd spre munţii care nu se vedeau.

Nici nu-şi dăduse seama cînd intrase în sat, era preocupat să ţină cît mai strîns oul la subţioara stingă şi-I simţea cald acum, auzea iar umbra acelei bătăi stinse, îndepărtate şi iată, era acum pe uliţele satului, aproape pustii. Privi într-o parte şi alta, în faţa cailor, în urma săniei: lupii, haita de lupi dispăruse. Auzi ceva în spatele lui, foşnise uscat lucerna şi, întorcîndu-se, văzu acolo, în sanie, în lucerna, pe unul din lupi; îl privea cu urechile ridicate, stătea cu botul pe labe şi îl privea clipind des din ochi, deschise gura somnoros parcă şi îşi linse botul cu limba lui roşie, apoi, tîrîndu-se pe burtă veni spre el, şi se cuibări sub scîndura pe care şedea el.

Caii ajunseseră în faţa porţii, se opriseră şi aşteptau resemnaţi să li se deschidă. Şi cum nevasta lui nu veni să-i deschidă, poate nu-l auzise, sări din sanie şi se duse el şi împinse poarta cu dreapta,- poarta se urni greu, era — ce lucru ciudat! — îngheţată ca şi cum nu ar mai fi umblat de mult cineva pe ea.

Caii intrară pe poartă, fără să aştepte îndemnul stăpînului, urcară micul dîmb de la intrare, cu boturile lăsate,- sania trecu pe lîngă el, şi omul închise poarta la loc. Privi prin curte cu nedumerire, dar şi cu un început de mînie împotriva nevestei, că nu-l aşteptase, doar ştia că trebuia să sosească; nimeni nu-l aştepta, după ce el umblase atîta şi, abia acum, păşind prin curtea pustie, îşi dădea seama, cu întîrziere, şi realiza tot ce se întîmpla- se — urmărirea haitei, cursele de vulpi goale şi îngheţate, sîngele acela pe zăpadă, haita aceea mare de lupi ce înconjura luminişul şi care putea să-l sfîşie pe el şi pe cai şi care îl urmărise pînă aici, la marginea satului şi acum?! Acum, nevasta lui nu era acasă, privi spre coşul casei şi din el nu ieşea fum. Nici focul nu-l aprinsese măcar. Simţi că i-e foame şi nici nu se mai duse spre sania care se oprise în mijlocul curţii,- se îndreptă spre casă şi începu să bată în uşă, strigîndu-şi nevasta pe nume. Bătu aşa şi o

strigă îndelung, era furios, nedumerit, îngrijorat în cele din urmă. îşi aminti de cheie şi o căută în buzunar. O vîrî cu înfrigurare în broască şi o răsuci, dar cheia se poticni, o răsuci iar cu forţă, apoi încet şi cheia se poticni iar, ca şi cum ar fi fost oarbă,- e o cheie oarbă. O scoase şi o privi, era cheia lui ştiută, cheia casei.

Bătu iar cu pumnul în uşă, şi-şi strigă nevasta.

— Ce tot baţi aşa, ca disperaţii, frate?

În spatele lui văzu un om necunoscut, îmbrăcat ciudat, cu o şapcă pe cap, în picioare avea pantofi, mănuşi **de** piele în mîini şi o haină lungă, lucitoare, cu guler de blană, cu rever de blană, da, cu guler şi rever de I 'ană de vulpi. 11 privi uimit prin înserare.

— Nu vezi că nu-ţi răspunde nimeni? Nu vezi că-i pustie casa?! Nu vezi că nu locuieşte nimeni aici?! Şi cine eşti dumneata de dai buzna aşa?! Omul îl cercetă intrigat, supărat. Şi ce toi strigi aşa?! Aduni o lume în gura dumitale!?

Era de-a dreptul uluit. Privi în adevăr în uliţă şi văzu că se adunase lume, e adevărat, mai mulţi copii, cîţiva intraseră în curte şi se uitau la el miraţi, se vedea asta pe feţele lor, după felul cum se înghesuiau unii în alţii, şuşotind şi bufnind, dîndu-şi ghionţi, aşteptînd curioşi să vadă ce se va mai întîmpla.

— Păi, domnule, te-aş putea întreba eu ce cauţi *dumneata* aici?! Aici e casa mea! Eu stau aici!!! Mă ştie toată lumea! Am fost la tîrg, oriunde oi fi fost, nu te importă! ... Unde dracu o fi şi nevasta asta, că nu se potriveşte cheia.

— Cred şi eu că nu se potriveşte. Casa e pustie! Nu vezi că ferestrele-s bătute în scînduri?! Nici asta nu-ţi spune nimic?! Şi mai susţii că locuieşti aici?! Asta-i culmea! Da ştii că eşti nostim?! . ..

într-adevăr, ferestrele erau oarbe, erau scînduri groase bătute în ele.

— Eu sînt Ion Zara . .., spuse el. Şi am pornit de dimineaţă la tîrg . . . Am fost doar şi la cumnatul meu . .. la ... Ei, uite, copiii izbucniră în rîs.

— Ce cumnat, dom'le, ce cumnat? Mai bine ţi-ai **ve**dea de drumul dumitale!

— Eu sînt Zara. Ion Zara ...

—- Ce tot îi dai cu Zara?

— Ăla a murit, nene, demult... s-o prăpădit într-o iarnă . . . vorbi un bătrîn care venise din uliţă şi stătea acum

alături de giupul copiilor... Abia îl ţin eu minte...

— Chem poliţia, dom'le, dacă nu-ţi vezi de drum .. spuse omul din faţa lui.

— Azi-dimineaţă am tost şi la cumnatu-meu . . . Tocmai tăiase porcul... Am tost la... Dar, uite, nu-şi putea aminti cum îl cheamă **pe** cumnatul lui. Am fost şi la..., soră-mea ... Ei, cum o fi chemînd-o pe soră-mea, că m-aţi zăpăcit cu totul.

Auzi copiii izbucnind iar în rîs şi chiar bătrînul rîse.

Atunci lăsă pe omul din faţa lui, omul acesta cu guler din blană de vulpe şi se îndreptă spre grajd. Dar, cînd vru să deschidă uşile, şi acestea erau închise.

Copiii, în grup, se apropiară de grajd şi ei, se adunară în jurul săniei şi îl priveau aşteptînd să vadă ce va urma.

— îs bătute toate uşile în cuie, frate dragă .. . spuse bătrînul.

— Aţi înnebunit cu toţii!, strigă el.

Şi copiii rîseră.

— Te rog să părăseşti curtea asta că altfel. . . Altfel **e** de rău, auzi prin întuneric vocea omului cu guler din blană de vulpe.

Era lîngă sanie, şi copiii se îndepărtară.

— Haide . . ., haide să plecăm . . ., auzi el o voce .. . Haide cu noi şi <.i să prinzi vulpi, sînt multe vulpi în pădure . . .

Era o voce şoptită, ca de pe altă lume. Venea însă **de** lîngă el, de sub scîndura de şezut, din sanie, din lucernă.

Şi, ca sub o vrajă, ameţit, uluit încă, ca într-o negură a minţii, se urcă în sanie, luă în mîna dreaptă frîiele, şi îndemnă caii care întoarseră sania făcînd un ocol prin fundul curţii şi coborîră încet panta; cineva deschise poarta şi ieşiră în uliţă.

— E ţeapăn de mîna stingă!

— N-ai văzut că nu şi-o mişca!

— O fi beat?

— Ce i-o fi venind?!

— Şi t^um, nu-şi mişca stînga, dom'le!

— Eu tot timpul numai la stînga lui mă uitam!

Auzi vocile lor prin întuneric şi abia acum îşi dădu seama că la subţioara stîngii mai avea oul şi îl ţinea strîns şi îl simţea fierbinte şi apoi simţi umed şi ceva îl înţepă, o înţepătură firavă, moale, cleioasă, apoi parcă nişte pi-

cioare fragede şi ude, de pui ieşit din găoace, simţi cojile sparte şi gerul pe faţă şi întunericul care cuprinsese cîmpul alb.

— Să mergem să prindem vulpea ... auzi iar glasul şoptit al lupului.

Caii alergau în trap uşor. Undeva departe răsărea mare, roşie, luna şi lumina zăpezile care scînteiau acum. Lupii zburdau ca mieii primăvara pe dealurile pline de soare, pe tăpşanele verzi.

Auzi acolo, la subţioară, piuitul subţire, cald şi umed. Şi sania alerga uşoară, printre lupi, pe zăpada luminată de lună.

LACRIMI ÎN OCHI, PRIVIRE RĂTĂCITĂ

Dacă în această încăpere n-ar fi răzbătut zgomotele micului oraş, uruitul uşor al automobilelor, vocile copiilor şi chiar cotcodăcitul găinilor în amiază, dacă pe geamul pe care privea James Clifton nu s-ar fi văzut cireşul înflorit, iar în depărtare nu s-ar fi zărit *Calul Alb* din Uf- fington, acea efigie naturală celebră în întreaga Anglie — şi care, deşi situată la aproape o sută kilometri vest de Londra, se putea zări, se zice, pe vreme senină cu binoclul din Capitală — toţi cei trei ocupanţi ai micii încăperi ar fi avut sentimentul claustrării pe care numai „Glasshouse", cumplita închisoare din Africa ţi l-ar fi putut crea; dar stilul cazon al încăperii, izolarea blîndă, senină, prezenţa acestei fete, ţăcănitul maşinii de scris, crea mai degrabă o atmosferă de spleen, de plictis cehovian, de seră, căci Glasshouse are la propriu acest ultim sens, nu cel de închisoare. În orice caz în acea primăvară a anului 1944 atît Annabel, James şi Stive simţeau mai mult sentimentul izolării şi nu al claustrării, erau departe de tumultul sînge- ros al războiului. Nu se ştie prin ce joc soarta îi adusese în acest mic oraş, în care nu era nici o unitate militară, în care primeau foarte rar telefoane, iar în afara unor aşa zise documente din care ei nu pricepeau nimic şi pe care trebuiau să le bată la maşină, nu aveau nimic de făcut. La început fuseseră stingheriţi, nedumeriţi, revoltaţi, apoi micul oraş îi învălui în atmosfera lui calmă şi, văzînd că nimeni nu le pretindea un anume regim, nici nu le pretindea un anume program, ori prestarea unei cantităţi de muncă, începură să se împace cu absurdul situaţiei, spu- nîndu-şi că şi absurdul face parte din viaţă şi mai ales din războiul care era departe de ei. Ce era însă şi mai curios era faptul

că erau cu totul izolaţi, sau aproape izolaţi de vechii lor cunoscuţi, de prieteni şi familie. Nu aveau voie să primească şi să trimită scrisori. Legăturile cu oamenii din oraş le erau şi ele interzise, adică li se „recomandase" să fie cît mai rare, dacă e posibil, inexistente. Ziare le veneau rar. Singurul eveniment al urbei care răzbătu pînă la ei fusese acela că un anume John Harwood, şi-a lăsat locuinţa în bună ordine şi a plecat, cu toată lumea, la lucru. Dar cînd s-a reîntors acasă n-a mai găsit decît scheletul clădirii; tot restul — începînd cu mobilierul, cadrul ferestrelor, instalaţiile şi chiar ţevile de canalizare — dispăruse. Devastarea intervenise ca urmare a apariţiei în presa locală a unui anunţ prin care orice persoană era autorizată să ia ce doreşte din locuinţă. Redacţia ziarului a motivat apoi că anunţul i-a fost dictat telefonic de un pretins Harwood. îndoielnica glumă a fost oricum descoperită, nu însă şi vinovatul. Oricum, ziarul a redactat un nou anunţ prin care cei ce-şi însuşiseră bunurile au fost invitaţi să le restituie, în caz contrar riscînd să fie urmăriţi pentru hoţie . .. Faptul făcuse senzaţie, ei îl comentaseră ca atare, revenind mereu asupra lui. În rest ecouri ale luptelor, pe geam zăreau femei în doliu, semn că încă cineva necunoscut lor murise undeva în deşerturile Africii, ori în altă parte, pe un front îndepărtat. O altă ştire care le provenise tot din ziarul local şi care, acum, că venise primăvara, era nu mai puţin absurdă, poate mai mult paradoxală, altfel firească dacă ea s-ar fi consumat în timp de pace. Ori poate ştirea avea o altă semnificaţie, pe care ei nu o intuiau exact şi nici nu căutau să-i dezlege enigmaticul sens, în afara aceluia, banal, de a demonstra că în ciuda absurdului conflagraţiei oamenii încercau să se comporte pe cît posibil normal, făcînd abstracţie de cataclisme şi orori. Anunţul se referea la cultul florii de cireş în Japonia. Se relata că nu cu mult timp în urmă, în această primăvară, cîteva mii de japonezi au participat, într-un mare parc din Tokio, la marea sărbătoare a cireşilor în floare, denumită *Sakura Party.* Adevărat simbol naţional — se spunea în anunţ — la fel de preţuit de japonezi ca şi muntele Fuji, cireşii reprezintă o adevărată fascinaţie estetică. înflorirea cireşilor — care sînt cultivaţi mai cu searhă ca plante decorative — reprezintă un adevărat eveniment naţional, iar presa relatează zi de zi progresia, dinspre sud spre nord, a înfloririi acestor pomi. Peste tot se organizează aşa-numitele *Hanami Party* (sărbători pentru admirarea florilor) la care iau parte zeci

de mii de persoane, seduse de „fascinaţia efemerului şi a frumosului". Interesant! Farse, serbări ale florilor, în timp ce planeta era în flăcări şi ei complet izolaţi. Fascinaţia efemerului şi a frumosului! Acestui anunţ încercară un timp să-i atribuie o semnificaţie de cod, un anunţ-cifru, care ţinea de războiul din umbră, poate îl avea, dar de ce apăruse în ziarul local. Poate tocmai acesta era misterul, că nu trebuia să apară într-un cotidian de mare tiraj. Epuizînd asemenea gen de subiecte, reveniră **la** cireşul lor, Stive, stînd în faţa geamului deschis, auzind căscatul lui James, cel al fetei, căscă şi el şi spuse prelung, parcă anume pentru a sublinia că toate subiectele sînt epuizate şi ca să nu tacă va face totuşi o constatare, fără să se teamă de ridicol.

-— Şi iată, domnişoară, domnule actor, a venit primăvara . ..

— Da, a venit frumoasa primăvară, confirmă James şi căscă din nou ... Apoi, ca şi cum şi-ar fi amintit de ceva, continuă cu o altă voce, înaltă şi limpede: Ştiţi — asta apropo de cireşi, de japonezi şi de primăvară — cu ce seamănă, în prima zi, bobocul de lotus? Făcu o pauză semnificativă, se trezise în el actorul, pentru ca tot el să continue, fără să aştepte răspuns. Cu un pui de şarpe — rosti el rar, urmărind efectul pe chipul celor doi, o privea mai ales pe Annabel —, cu un pui de şarpe care ar scoate capul din apă avid de spectacolul lumii. Iar după ce oferă el lumii un extraordinar spectacol, îşi sfîrşeşte viaţa într-o fastuoasă desfoiere de petale, pe care n-ar putea-o egala decît patul de moarte al unei împărătese.

. Se lăsă tăcerea. Era prea frumos şi insolit pentru a comenta.

— Fascinaţia efemerului şi a frumosului, dragă James, spuse Annabel şi veni lîngă el şi îl sărută.

— Se vede, James, că eşti un slujitor al Thaliei, spuse Stive cu firească admiraţie. Şi parcă sfiindu-se de complimentul ce i-l făcuse camaradului său, luă un ziar vechi de pe birou şi începu să citească, fata îşi reluă locul şi începu să bată la maşină, James care îşi debitase replica, deveni pudic şi el şi imitînd-o pe Annabel începu şi el să ţăcăne la maşina de scris. James se opri deodată, se ridică brusc şi plimbîndu-se prin încăpere rosti cu patetism:

— De luni de zile îşi urma, prin acest oraş, drumul de cîrtiţă, de la apartamentul în care soneriile zbîrnîiau întruna, pînă la biroul din redacţie, unde uneltele lui de lucru

obişnuite erau telefonul şi telegramele. Curentul imprevizibil al vieţii îl antrenase în această viitoare şi, de aici înainte, avea să se agite fără contenire, trecînd de la editorialul pe care trebuia să-l scrie la telegramele aşezate maldăr şi părînd să piară pe rînd, datoria lui fiind să extragă, în fiecare zi, din ele, un tablou clar, subliniat prin titluri de natură să confere, eventual, o aparentă coerenţă efectelor şi cauzelor unei zile în lume... Ăştia sîntem noi! Parcă am fi în redacţia unei gazete ce nu există. O gazetă invizibilă! Ce coerenţă?! Totul e stupid.. . Auzi, imaginea unei zile în lume?!

— Iat-o!, strigă Stive şi citi o relatare din ziar: *Invazia broaştelor ţestoase,* ăsta-i titlul. Text: zeci de mii de broaşte ţestoase au invadat începînd din luna octombrie Insula Roine — un recif de corali izolat, situat la nord de Australia. în fiecare noapte, un mare număr de broaşte ţestoase urca pe nisipul micului recif pentru a depune ouă. Invaziile — şi fără să-şi dea seama Stive apăsă pe cuvînt, descoperind abia acum parcă semnificaţia ascunsă a acestui cuvînt — deci, *invaziile* de acest fel se repetă, inexplicabil la intervale neregulate de ani, ultima avînd loc în urmă cu zece ani. Inexplicabil este şi motivul pentru care broaştele ţestoase vin în Insula Roine de la distanţe foarte mari, din Indonezia sau chiar din Vanuatu, din Oceanul Pacific. Experţii apreciază că broaştele ţestoase sînt atrase de climatul blînd al acestei zone . . . După o perioadă de şapte săptămîni de incubaţie a ouălor în nisipul fierbinte, broaştele ţestoase părăsesc insula, îndreptîndu-se spre locurile lor ,,de baştină" .. .

— Deci climatul blînd ...

— Dar noi cînd ne ducem spre ... locurile de baştină, domnilor?, întrebă fata.

— Broaşte ţestoase vom deveni. Sau am devenit. Climat blînd, ce să mai vorbim ... Aşa că ...

— Hai să ne jucăm de-a broaştele ... ţestoase. începe tu, James, îl îndemnă fata.

— Nu mai sînt actor. Sînt simplu soldat.

— Deşi în uniformă de soldat, domnule, rămîi acelaşi artist.

— Nu sînt clecît un simplu soldat, un soldat-funcţionai al Guvernului Majestăţii Sale. Şi care caută, ca şi voi, semnificaţii în invazia broaştelor ţestoase, vrînd, eventual, să confere, o aparentă coerenţă efectelor şi cauzelor unei

zile în lume.

— Dar fascinaţia efemerului şi a frumosului .. . Dar .. . *palul de moarte al unei împărătesc.* .spuse insinuant Annabel.

— Dar, Hamlet!

— Soldatul Hamlet!, îl corectă actorul pe Stive.

Pe Annabel începu s-o amuze jocul, deveni deodată volubilă şi expansivă:

— Hai, băieţi, certaţi-vă. Incăieraţi-vă. Polemizaţi. Război vorbelor.

— Aşa, frumoasă Annabel, îmi place!, se aprinse James. Pînă la urmă, în prezenţa ta, am putea face o piesă: *Intrigă şi iubire . . .* Parcă am mai auzit. Doi bărbaţi şi o femeie. O piesă bulevardieră. Veşnicul *triunghi* al pieselor franţuzeşti.

— Să nu fie... triunghiul morţii. Eu sînt o Bermu- dă. . . Glumind, adaugă: Frumoasă ca marea, în zori cînd pe faţa ei bătrînă cît lumea nu are nici un rid.

— Eşti frumoasă, Annabel.. .

— Nu, James, glumeam, cînd mă uit în oglindă, şi de cînd sînt aici mă uit tot mai des şi îmi dau seama că văd o femeie, care a înecat în mine o minune de fată şi care acum scoate din adînc, ca un peşte înfricoşător, chipul unei femei bătrîne. înainte vedeam jupoane de cireşi, acum văd doar . . . cireşi. Ce zici?

— Zic că eşti frumoasă. Frumoasă ca o primăvară.

— Toate primăverile sînt frumoase, James.

— Şi verile, şi iernile, şi toamnele toate sînt frumoase,- interveni Stive. Era un joc care îi amuza, aşa piocedau în fiecare zi.

— Toate femeile sînt frumoase, adaugă James, culmi- **nînd.** Asta a spus-o Dostoievski. Bătrînul ,,aliat" zicea că **nu** există femei urîte.

— O, am uitat că ai jucat în *Demonii,* James. Cînd ne spui nişte replici?

— Şi eu am uitat, că ziceai că ai jucat, cînd erai ţinură ca marea, pe Ofelia. Eşti cea mai frumoasă Ofelie pe care am cunoscut-o în. .. *lunga şi prodigioasa* mea carieră. Cînd o să mai joc *Hamlet,* voi pune condiţii: în rolul Ofeliei să fie distribuită Annabel. Punct.

— Pînă atunci mai e mult, James, iubitule. Trebuie mai întîi să se termine războiul. Să-l vedem pe Hitler în lanţuri, pe eşafod, în Turnul Londrei... He, he... Şi pînă atunci

Ofelia se ofileşte. Şi, drept să-ţi spun, eu, pe scenă, am trac. Ştiu de cînd jucam la şcoală *„Da, sir, dar „pînă creste iarba, cade-n bot mîrţoaga" . . . a cam mucegăit proverbul".*

— Da, dar asta o spun eu, Hamlet, care ... o clipă se concentrează, rememorînd *„Nu sînt nebun decît dinspre nord nord-vest; cînd bate vîntul linspre sud, ştiu să deosebesc un uliu de un bîtlan".*

— Actul II, scena a doua, precizează fata.

— Spune-mi, din Ofelia . ..

— Ţi-am zis că am trac!

— Hai, ce Dumnezeu, aici nu-i public, frumoasă Annabel, îi îndeamnă Stive.

— Dar voi? Voi ce sunteţi? Nu sunteţi . . . publicul?

— Noi suntem actori în piesa lui James.

— Pe care nu ne-a spus-o.

— Nu ştiu . . .

— Atunci nici eu nu ştiu din Ofelia.

James insistînd, pasiunea actorului posedat, avid de lumea lui, depărtată: O improvizez, o spun, o jucăm, trăim. Spune din Ofelia. Mi-e sete, mi-e dor. Ard! Sunt în flăcări!

Annabel începu cu timiditate, ezitînd, apoi aranjîndu-şi părul încearcă să se „transpună" în Ofelia, îndurerat, visător, evocînd:

— Pe cînd coseam la mine în iatac / Prinţ Hamlet, cu jiletcă descheiată, / Cu capul gol, ciorapii împroşcaţi / Neprinşi, C' zuţi ca nişte-obezi pe glezne, / Alb ca de var, genw chii-mpleticiţi / Şi c-o privire jalnică de parcă / Din iad iusese adus să povestească / De grozăvii — răsare-n faţa mea.

în încăpere s-a lăsat linişte, cei doi bărbaţi o privesc cu uluire, fata e „transpusă", ezitarea iniţială a dispărut, se plimbă abătută prin încăpere, ca pe o scenă. O pală de vînt răzbate prin geamul deschis, futurîndu-i părul; **e** blondă asemenea personajului, pistruii de pe faţă parcă i s-au înmulţit din cauza luminii, ori poate a emoţiei. **Se** întrerupe şi rosteşte cu glas normal, cu glasul *ei,* nu al Ofeliei. îmi trebuie replica „tatălui meu", replica lui **Po-** lonius. Te rog James ...

— Ţi-o dau! o clipă de rememorare, rosteşte: *Nebun de dragostea ce-ţi poartă?*

Fata surprinsă, încearcă, concentrîndu-se, să-şi reia **cu** o stîngăcie de şcolăriţă rolul Ofeliei — *Tată, / Nu ştiu, dar zău, mă tem că da . ..*

— Ce-a spus?

James, ridicîndu-se, joacă textul: M-a *luat de-ncheietura mâinii strîns-, / Apoi, cu braţu-ntins, cu mîna pusă / Aşa, deasupra frunţii, se-adînceşte / S-i-mi cerceteze chipul, parcă vrea / Să-l zugrăvească. Mult a stat astfel-, / Apoi, uşor înfiorîndu-mi braţul / Şi de trei ori clătinînd din cap aşa, / Oftă atît de jalnic şi de-adînc, / Incit părea că-şi dăruia tot trupul / Şi piere. Isprăvind, Îmi de te drumul; / Cu capu-ntors, părea că-şi află calea / Fără de văz, căci a ieşit pe uşă / Făr' de-ajutorul lui; şi pîn-la urm i / Şi-a pironit luminile asupră-mi. . .*

James e în pragul uşii, în uniformă de soldat şi priveşte încă pe Annabel.

— Pe toţi dracii! sunteţi grozavi, aplaudă Stive.

Cei doi, Ofelia şi Hamlet, îşi revin, se sărută cu un entuziasm reţinut, amîndoi emoţionaţi, îşi reiau locurile. Din pudoare, ca să-şi disimuleze emoţia, Annabel bate iar la maşină, ostentativ.

încă vrăjit, James o priveşte pe fată şi de pe locul lui, şezînd la birou, rosteşte — *Căci soarele face să puieze viermi într-un cîine / mort, fiind un zeu care sărută hoituri ... / Ai o fiică?* apoi spre Stive, cu glasul obişnuit. Fă tu pe Polonius.

— Ce să fac?

— Spune doar atît: *Am, alteţă.*

— Am, alteţă . . .

— N-o lăsa să umble-n soare; / tmplinirea e un har ceresc; dar nu în / felul în care se poate împlini fiica duraitale. / Ia seama, prietene.

în timp ce rostea replica a privit-o pe Annabel, care a încetat să mai bată, i-a receptat insinuarea, şi pentru a spulbera complicitatea dintre ei, fata spune, uşor amuzată.

— Nici nu umblu. Lucrez opt ore. Cînd plec acasă se înserează.

— împlinirea e un har ceresc, frumoasă Annabel... Se ridică şi luînd-o de după umeri, o plimbă prin încăpere cu o tandreţe pe care nu şi-o ştia, ca într-o revelaţie, ca şi cum i-ar face o declaraţie de dragoste, monologhează: Toată scena aceasta, nu numai că m-a făcut să retrăiesc clipa fierbinte cînd te afli pe scîndura vrăjită a scenei, într-o lume familiară, fără de care simţi că nu poţi trăi, dar mi-a dat o idee, sper genială! Pauză, joacă această tăcere, pentru a-i face curioşi pe cei doi.

— Hai, spune-ne şi nouă, James. Hai, te implor, James!

—• Foarte simplu: Hamlet soldat! Nu e genial?! Nu i-a trecut nimănui prin minte. Uniformă britanică, simplu soldat! A fost Hamlet cu barbă, a fost Hamlet bătrîn, adolescent, între două vîrste, un Hamlet tomnatic ca mine, ei bii.^, Hamlet soldat încă nu: regia şi rolul principal...

Annabel şi Stive într-un glas: — James Clifton!

James corectîndu-i cu falsă modestie: Marele James Clifton!

Anrabel şi Stive reluînd jocul: *Mare-le* James Clifton!

James care o ţinea încă de după umeri pe Annabel, plimbîndu-se încă în jurul camerei, ocolind mesele biroului: — E foarte greu domnişoară, domnule, să fii actor, să joci aşa-zisa nebunie a lui Hamlet, s-o trăieşti. Dar, acum, avînd, nu-i aşa, experienţa de soldat, o să-l joc soldat. O să mă transpun în *Hamlet soldatul.* Da, voi fi soldatul Hamlet! Iată ce e actorul: el suferă pentru Hamlet, pentru Hecuba: *Uf! Dumnezeu cu voi! Acum sunt singur* / Ce *ticălos, ce sclav nemernic sunt:* / Au nu-i *cumplit: acest actor cu numai / Al minţii joc, un vis al suferinţei, / Atît s-a Întrupat în plăsmuirea-i / încît frămîntul i-a pălit obrajii . . . / Lacrimi în ochi, privire rătăcită, / Glas spart, şi fiinţa-ntreagă pe potrivă / Închipuirii? Totul pe degeaba! / Per.tru Hecuba! / Ce-i e Hecuba lui sau el Hecubei / De-o jeluie? Ce-ar face el să aibă / Temeiul şi izvorul suferinţei / Din mine? Ar scălda cu lacrimi scena, / Ne-ar sparge-auzul, i-ar înnebuni / Pe vinovaţi, i-ar îngrozi pe drepţi, / I-ar răscoli pe cei neştiutori, / Ar buimăci, da,* da. *urechi şi ochi, / Dar eu, / Un timp şi moale ticălos, tîn- jesc / Precum cap-sec-înnori, nepricepînd / Şi n-am ce spune.* Se opreşte brusc. O lasă pe Annabel de după umeri şi, privind-o în faţă, continuă cu glas terestru, fără patetism, glas neutru: Din '39 stau aici, în Leicester, în minunatul, liniştitorul orăşel Leicester! M-am prezentat voluntar ca să lupt, nu ca să scriu hîrţoage, ordine ceremonioase, în stil japonez.

— De ce în stil japonez?

— Da, în stil japonez!

— Care-i stilul japonez?, întrebă Stive.

— Ceremonios, *sir,* ceremonios, nu sîngeros, acum e nevoie de forţă, nu de ceremonii.

Annabel, pisicuţă: Spune-mi ceva despre stilul ceremonios japonez, James ... Te rog . . .

James luînd poziţie de drepţi, bate din călcîie, salută şi

improvizează, recitind aproape: Uite, chiar şi atunci cînd e vorba de o somaţie. Vezi, au înflorit cireşii. Proprietarul someză chiriaşul şi îşi începe scrisoarea astfel: *Acum, cînd primăvara îşi anunţă venirea, zărim în depărtare, pe coastele muntoase, primii cireşi înfloriţi. Deşi nu am dori să vă deranjam, prinşi după cum vă ştim de nenumăratele şi importat.tele dumneavoastră treburi, suntem constrînşi totuşi să vă reamintim că sunteţi datori pentru locuinţa dumneavoastră ...* etc. etc. şi iarăşi etc. ... ceremonii, ceremonii, ceremonii...

— Leicester, Leicester, Leicester ...

— Ceremonii, ceremonii, ceremonii...

— M-am înrolat ca să lupt pentru Anglia! Nu să zac! Ori măcar să fiu pe front, să fac Hamlet, iată un monolog care l-ar viza pe Hitler, să zicem, ar îmbărbăta pe cei nehotărîţi: *Oare-s laş? / Au cine-mi zice aşa? Îmi sparge ţeasta? / îmi smulge barba şi mi-o sufhi-n faţă? / Mi-nvlr- te nasu'? îmi vlră n glt minciuna / La dracul — Aşa ml-ar trebuii Am rlnză / De porumbel, n am fiere să-nvenin / Peasupritor, căci altfel pînă-acum / Aş fi-ngrăşat ereţiî ăstui ţărm f Cu maţele nemernicului. Fiară/ J Nemernic sîngeros! / Făr' de căinţă, putred, vînzător!* / O, *răzbunare!* / Ce *vita sunt! Halal viteaz de mine ...*

Tăcere, îşi revine, se aşază la birou, abătut, priveşte în jur, spre cei doi.

— Lasă James, nu te necăji.

— Am fost patetic ...

— Nu, ai fost sincer.

— Măcar tu ai mai fost la Londra, ai turnat filme pentru militari. Nu te poţi plînge. Ori noi...

— Eu vreau să lupt, nu să torn filme.

Annabel, din adîncuri, ca o rugă temută: Vrei să mori, James?

— A lupta nu înseamnă a muri. Glorie pentru morţi, dar şi glorie pentru cei care au *ştiut* să nu moară. Pentru luptătorii vii!

— Şi dac-ai muri?

James pufnind:

— Hm, autoironie. Dac-aş muri... Ei, bine, atunci ar fi doliu naţional... Dezastru universal... Ca la moartea celebrului boxer Tom Sayers . . .

— Ce-a fost cu Tom ăsta? Nu ştiu nimic. A fost un boxer celebru?

— Foarte celebru!
Stive ironic:
■— Ca tine!
— Eu sunt ultracelebru!
— Şi modest, precizează Stive.
— Şi ultramodest.
— Hai, nu vă ciondăniţi, James, spune-mi despre boxer.
— Toţi suntem într-un fel boxeri .. ., spuse James îngîndurat.
— Şi eu? întreabă fata.
— Mai ales *tu.*
— Eşti rău, James. Credeam că mă iubeşti.
— Tocmai de aceea .. .
— Nu ştiam.
— Păi vezi, tot timpul mă loveşti în plin. Eu sunt descoperit şi tu îmi dai lovitură după lovitură, în plin. Joci la categoria grea.
— *Supergrea,* intervine Stive.
— Hai, spune, dacă sunt boxer, mă interesează ce-a fost cu boxerul acela celebru. Mă interesează foarte mult. *întotdeauna m-au interesat oamenii celebri.*
— Spre pildă? întreabă Stive.
Annabel simplu:
— *Clifton James!*
Tăcere stînjenită.
— E o declaraţie de dragoste? e curios Stive.
— De ce nu?
— Pe tine James, ce te-a interesat?
— Pe mine m-a interesat foarte mult, încă de cînd era elevă ... Ofelia!
— Să nu uităm că James vorbea ceva despre ... *triunghi,* în stil bulevardier, franţuzesc ...
— Există, după ultimele teorii cît se poate de ştiinţifice şi... *triunghi în doi.* Nu ştiai, Stive?
— Să fiu sincer, nu. E cumva vorba despre o nouă geometrie?!
— Uită-te uşor în jur şi vei afla ... noua *noastră* geometrie.
— E în ordine. Sunt la podea. Asta apropd de box.
— James, cred că merit să-mi spui despre boxerul acela ... Dacă-mi spui, la plecare, îţi fac şi eu o surpriză.
— Plăcută?
— Sper ...

— Sunt curios şi emoţionat.. . Deci despre celebrul Tom Sayers.

— îmi place cuvîntul... *celebru. Celebritate.*

— Clifton James, spune Stive.

— Celebrul actor James Clifton, care ne povesteşte despre o altă celebritate, una a boxului, adaugă Annabel.

— *Moartea boxerului.*

— Moare în vîrstă de 39 de ani în plină glorie. Cei *trei mii* de suporteri care l-au însoţit pe ultimul drum boxează în jurul mormîntului său şi sîngele curge din abundenţă ... Era un omagiu insolit...

— Şi dacă o să mori pe front, crezi că o să joace toată armata Marii Britanii pe Hamlet? ... Ai asemenea ... *prevestiri?*

— *Nicidecum. Desiid prevestirile. Şi în moartea unei vrăbii* e o *povestire. Dacă se îtdîmplă acum, nu se va întîmpla mai tîrziu; dacă nu se va întlmpla mai tîrziu, se va întîmpla totuşi mai tîrziu. Totul e să fii pregătit. De vreme ce nici un om nu ştie ce lasă în urma lui, nu e totuna dacă pleacă mai devreme.*

— Hamlet? întreabă Annabel.

— Da, nefericitul prinţ.

— Sincer să fiu, eu mă simt bine aici. Frontul nu-mi place. E bine unde sunt, chiar dacă fac parte dintr-un *triunghi în doi.* îmi plac... ceremoniile. Sunt un tip politi**cos.** Complimentez mereu, spune Stive.

James spre Annabel, duplicitate solidară, joacă iar pe Hamlet. *Fac prinsoare că înainte de a suge, ăsta îi făcea complimente sfîrcului. El şi atîţia alţii de teapa lui, după care veacul nostru găunos se dă în | înt, au învăţat numai tonul timpului şi luciul hainei...*

— Ai dori să fiu bădăran? Poate şi eu ţin la Annabel . .. Ai dori să te provoc la duel? Şi ce dacă îmi periu hainele? Şi care e *de fapt tonul timpului?*

— În orice caz nu unul ceremonios.

— Atunci?

— Eroic. De matador. De boxer, strigă fata.

James reluînd din Hamlet:

— *Un fel de amestec spumos care scoate la suprafaţă gîndurile cele mai caraghioase şi neghioabe — dar do sufli puţin, băşicile se sparg îndată.*

— Am impresia că sunt jignit, nu sunt prea sigur, s-ar putea să fie doar o părere.

*— îţi cer iertare. Te-am jignit. Ci tu / Eşti gentilom-, deci, iartă. Cei de faţă / Ştiu toţi şi cred c-ai auzit şi tu / **Că** sufăr de-o amarnică tristeţe. |* Voi *spune — aici deschis: / E nebunie fapta mea prin care / Simţirea şi onoa**rea** ţi-am jignit.*

— Trebuie să recunoaştem că m-ai cam jignit, sir.

*— Laert, jignit **de** Hamlet? Niciodată De este despărţit de sine Hamlet / Şi-atuncea de-l jigneşte pe Laert, /* **Nu** *Hamlet îl jigneşte, hotărît!*

Stive, care s-a prins abia acum că replicile sunt ale prinţului nefericit:

— Dar cine?

— Nebunia lui. Atunci...

— *Te* urmăresc de patru ani şi chiar mi se pare, uneori, te rog să mă ierţi, milord, te rog *ceremonios,* dar mi se pare că ai ceva de nebun în tine. De aceea şi doreşti să **fii** făcut piftie **pe** front. Visezi, singur, matadori. Vrei să **mori** în ringul tranşeelor pentru Marele Imperiu în care **soarele** nu apune niciodată. Trebuie să fii niţel tra-la-ia **ca** să-ţi doreşti moartea.

*— Atunci... El face parte dintre cei jigniţi / Şi nebu**nia** **—** i-e duşman lui Hamlet.*

— Ori poate disimulezi nebunia, faci pe nebunul — **să ne** impresionezi. Pe ea am dedus că ai reuşit. Pe mine, **ţi-o** spun cu respect *milord,* n-ai reuşit să mă impresionezi absolut deloc.

— Ţi-o spun aici cu toţi de iaţă / Că n-am avut gînd rău. Deci, mă dezleagă, / Spunînd mărinimos în sinea ta / Că mi-am zvlrlit săgeata peste casă, / Rănin i un frate.

— Chiar dacă nu sunt celebru, îţi primesc scuzele. **Şi** îţi răspund cu dragoste. Bine măcar că ai recunoscut **că** eşti cam . . . nebun, milord. Adică nu tu eşti *vinovatul,* **ci** *nebunia ta.*

— Stai, nu vă mai certaţi . . . Stive, sper că nu eu sunt vinovata.

— O, nu . . . E vorba de noua geometrie. *Triunghiul în doi.*

— Să vorbim despre boxeri . ..

— Ziceai ceva de toreadori. O să-ţi povestesc încă ceva. Ceva asemănător cu moartea lui Tom Sayers.

— îmi plac la culme toreadorii.

— *Celebri,* insinuează Stive.

— Curajoşi, *sir,* precizează fata.

— Ascultă, Annabel, o întîmplare asemănătoare **s-a** petrecut la Madrid la înmormîntarea toreadorului Dominguin, cînd matadorii s-au înfruntat atît de puternic încît mulţi au căzut în groapa săpată pentru celebrul lor coleg.

— Te obsedează, *milord,* morţile.

— Ecoul lor în oameni. Nu morţile.

O clipă păsările primăverii, toate păsările primăverii, în liniştea care s-a lăsat, ca după moartea în arenă a toreadorului, izbucnesc în ciripit şi cîntec. Pe acest fundal Stive reia.

— Spune sincer, *milord,* că ţi-ar place ca . .. *frumoasa* Annabel să plîngă pe mormîntul tău.

— Greşeşti, *sir* şi prietene, mi-ar place să plîngă **nu pe** mormînt, ci în braţele mele. Eu vreau să lupt, cum **ziceam,** ca să trăiesc, să trăiască ea, tu, Anglia. Dacă **doresc** moartea cuiva, o doresc pe a lui Hitler, în orice caz, **nu** pe a mea. E clar, *sire?*

— Dar eu' nu vreau să *plîng* în braţele tale.

— Dar în ale cui?

— Eu vreau să *rid* în braţele tale, *domnule!*

— Atunci, dacă-i pe aşa, la plecare şi eu o sa-ţi fac o surpriză.

Annabel, alint, sare de pe scaun, vine şi se aşază pe genunchii actorului: Vreau acum. Hai, James, fă-mi-o! .. . E o surpriză plăcută?!

— James, cu răspunsul ei anterior: Sper că da.

— Atunci, fă-mi-o! Hai, te rog mult, mult de tot. Te implor James. Te rooog . ..

— La plecare, frumoasă Annabel, la plecare . . . Cînd . . .

— Cînd veţi fi în doi. Dacă-i nevoie, pot să ies la plimbare, spune Stive.

— Ai fost prima care ai promis. O.K.?

— Nu. Vreau acum, bate din picioare. Acum! Acum!

— Poate ca ea te iubeşte din filme. Ori în realitate . . . interveni Stive.

— Află, sir, că le-am văzut pe toate. Chiar de mai multe ori. Şi mă duceam numai pentru James! Şi ăstea făcute cu David Niven, chiar dacă erau mai. .. eroice, deci nu pe gustul tău persiflant, dezumflător, m-am dus să le văd şi de zece ori, tocmai pentru că îl ştiam în realitate!

— O nouă declaraţie de amor?, întreabă Stive.

— Dacă vrei . ..
— Da sau ba?
— Da, domnule.
— Ori poate îl iubeşti fiindcă seamănă cu .. . *celebrul* general Bernard Law Montgomery?
— Ştiu că seamănă. Am văzut şi poza din *New Cronicle,* ştiu şi subtitlul: — Vă *înşelaţi —acesta este Clifton James.* Era înaintea războiului. Eram elevă.
— Poveste veche .. .
— Dragoste poveste veche.
— Te-ai îndrăgostit de un . .. mit. De o legendă. Visuri de copil. .
— E cu atît mai frumos cînd legenda e realitate, domnule.
— Seamănă cu *Monty.* Cu generalul.
Annabel supralicitînd:
— Oamenii mari se aseamănă... Dacă ar fi scris acolo că seamănă cu dumneata, domnule, n-aş fi păstrat ziarul.
— Deci păstrezi şi azi *New Cronicle?*
— Da, îl păstrez. Şi m-aş duce cu el pe front.
— Cu ziarul?
Annabel neluînd în seamă ironia:
— Acolo oamenii mor, iar noi (fără să vrea reia aproape cuvintele lui James) stăm aici, scriem epistole ceremonioase, în stil japonez. *Partea sedentară.* Asta-i front? Şi eu, ca şi el, m-am prezentat, află, dacă n-ai ştiut-o, înainte să se dea ordinul de mobilizare, tot ca el, în septembrie '39, şi — iată — doar uruitul unui avion ne aminteşte că undeva fraţi de-ai noştri, surori, părinţi mor, sînt mutilaţi. Visam să fiu soră de caritate, m-am pregătit pentru asta ... Şi acum? Poftim! Ciripit de păsări. Nici mie, domnule, nu-mi plac . .. ceremoniile. Şi încă japoneze, care japonezi ne sunt inamici.
— Dacă o mai ţii mult aşa, my lady, o să ţi se ridice o statuie în faţa reşedinţei primului-ministru din Downing Street numărul 10!
— De fapt noi nici n-am simţit războiul. Puţin ne-a păsat, în această ambianţă bucolică, de tancurile germane care înaintau în stepele Stalingradului.
— Aia mai trebuia, să ne şi pese! Ce am eu cu ... stepele Stalingradului?! Ştii că-mi placi?!
— Că pămîntul colcăia de sînge, că duhneau cadavrele în descompunere. Că de la Marea Albă şi pînă în apro-

pierea contraforturilor veşnic înzăpezite ale Caucazului războiul continua cu aceeaşi neruşinată,' absurdă demenţă. Că după căderea Poloniei, a altor ţări, în iunie 1940, în aceeaşi pădure de la Compiegne şi în acelaşi vagon de cale ferată ca şi în noiembrie 1918 se semna armistiţiul franco-german. Numai că de data asta cel care dicta termenii era Cel de al Ill-lea Reich, Franţa căzuse! Că Marea Britanie rămăsese singură în faţa Germaniei! Ţie nu ţi-a păsat?

— Ştii la ce concluzie a ajuns Napoleon, asta apropd de marele nostru imperiu în care soarele, cum se zice, nu apune niciodată, concluzia împăratului, milord, a fost următoarea: *Toate imperiile mor din cauza indigestiei.* Aşa că .. .

— Dar ai uitat ce-a zis Winston Churchill, în mai, acum patru ani, pe vremea asta exact, în clipa cînd şi-a prezentat noul guvern.

— Recunosc că nu ştiu nici un citat din primul-ministru al guvernului Majestăţii Sale şi ministru al apărării. Poate mi-l spuneţi *dumneavoastră,* milord, sunteţi actor şi aveţi harul ţinerii de minte.

— Ţi-l reproduc cu plăcere. Ascultă: Nu *am nimic altceva de oferit decît sînge, trud i şi sudoare.* Mă *întrebaţi care este ţelul nostru?* Vă *pot răspunde într-un singur cuvînt: Victorie.*

— *O* ofertă cît se poate de generoasă, milord. Sînge, trudă şi sudoare. Frumos ... Asta şi aşteaptă .. . Imperiul. Nimeni nu-i deschisese pînă atunci o cale atît de luminoasă. De optimistă.

— De realistă, dragă Stive.

— Iar noi? Stăm şi facem . . . ceremonii... Vom trece în istorie ca cei mai eroici autori de ceremonii. ..

Cînd eram la Londra simţeam întotdeauna că temperatura politică e la punctul de fierbere. Aşteptam telefonul lui David Niven, de la centrul cinematografic al armatei, nu atît pentru filmări, pentru glorie, ori pentru bani, dar află că doream să mă duc acolo, să văd Londra bombardată, mutilată, curajul şi disperarea, solidaritatea. Aici, uruitul solitar al avioanelor abia dacă ne poate face să tresărim din somnolenţa în care ne complăcem.

— Văd că David Niven nu te mai sună.

— Nu asta-i important.

— Nici să nu-l sunp! Ori, dacă-l sună, mă duc şi eu cu

el. Că doar n-o să rămîn aici!

— De ce?

— Fiindcă *dumneavoastră,* domnule, nu ştiţi nimic despre boxeri şi toreadori.

— *Celebri.*

— Da, celebri.

— înseamnă că ne potrivim.

— Greşeală!

— Nu înţeleg.

— Află, domnule, că ştiu foarte multe ... Văzînd că-l pasionează pe James chestiile astea, am început să mă documentez. îţi place? Aşa că *nu ne potrivim.*

— Suntem modeşti. Ha, *noi* şi toreadorii. ..

Annabel devine deodată tigroaică: Da, *noi şi toreadorii.* Fiindcă şi ei, ca şi atîtea celebrităţi, au stat faţă în faţă cu moartea. Cunosc multe vieţi de toreadori, cum cunosc biografia lui James şi a altor artişti, scriitori, pictori, care au pornit de la zero, călătorind, muncind, avînd drept pernă haina peticită şi curajul, mîncînd o dată pe zi, pînă au ajuns *celebrităţi!* Ei sunt nişte gladiatori moderni, domnule! Mercenari ai morţii la 5 după-amiaza: Ce ştii, dumneata, de *punto de homo,* iberic, de această şcoală a bărbăţiei, despre *torear* — echivalentul spaniol a ceea ce reprezintă boxul pentru anglo-saxoni. Că unul din ei, ca toţi ceilalţi de altfel, punîndu-şi ca miză cu destinul, viaţa, în clipa cînd pleca la prima lui corridă oficială, să-i spună surorii sale Angelica: Diseară, ori îţi cumpăr o casă, ori vei purta doliu după mine ... Că în Spania corrida este şi o adevărată industrie care produce spectacol şi moarte, cifre de afaceri de milioane de dolari. . .

— Deci, tot banul!

— Nu-i vurna doar de acel *El dorado* personal, nici de cele peste două sute de terenuri... de crescătorii de tauri ale Spaniei, crescătorii de tauri de luptă — numiţi *bravos* şi care terenuri ocupă o suprafaţă mai mare decît cea a Belgie', nici de uciderea aproape rituală a taurului, executată de matador în ,.costum de lumină" brodat cu fir de argint, nici de marea arenă Las Ventas, cu cele 26.000 de locuri . . .

— Cîtă precizie . . .

— Şi nu e vorba nici măcar de a demonstra îndrăzneala sfidătoare, precizia paselor, eleganţa de balet macabru a mişcăriloi, de lupta omului cu sălbăticia, cu taurul, acea

masă uriaşă de carne impulsivă, sălbatică, ajungînd uneori la baremul maxim de 525 de kilograme, pe care omul, în această *punto de homo,* şcoală a bărbăţiei, trebuie s-o înfrunte. O luptă cu destinul.

— Dar ovaţiile!

— Nu-i pasă nici de ,,ole"-ul frenetic, nici de explozia de alămuri a fanfarei, el nu vede nici *caudilla,* echipa lui de picadori şi nici pe *banderilleros.*

— Ăştia cine-or mai fi?

— Ăştia, domnule, sunt cei care întărită şi obosesc taurul, înfigîndu-i în spinare mici săgeţi împanglicate, şi dacă taurul loveşte cu cornul stîng prezintă o primejdie teribilă.

— Ce-i cu cornul stîng?

— E un amănunt la fel de derutant ca şi garda inversă a unui boxer .. . Asta ca să-ţi dovedesc că mă pricep şi la box, domnnie.

— Mă uluieşti, domnişoară!

— Asta şi doresc.

— Devine pasionantă această corridă.

— Teribil ce-mi plac corridele. Numai că . ..

— Numai că nu ai partener ... pe măsura . . .

— Am partener. Şi încă unul grozav!

Sună telefonul. Toţi privesc spre aparat, nu se mişcă nimeni un timp, aparatul telefonic continuă să sune.

— Aici sună telefonul atît de rar... Şi întotdeauna **aduce** o veste .. . una nu prea bună.

— Dar ridicaţi odată, strigă fata.

Stive, ezitînd, ridică receptorul. Da,. . . Londra? Domnul David Niven? ... James, e pentru tine>

James uşor emoţionat:

— Da, domnule David Niven! Salut! Mîine dimineaţă?! **...** Da, domnule colonel! ... A, să nu-ţi mai spun colonel! Bine, David! Ştii, aici, la Leicester, am devenit cam ceremonios ... Bun, David, da, îmi fac cerere şi mîine ne vedem în Curzon Street. Da, perfect.

Annabel îi face semne disperate, gesticulează, arătînd că şi ea vrea să meargă la Londra. James ezită, şi Anna**bel** îi smulge telefonul din mînă şi preia convorbirea.

— Domnule colonel, ştiu că sunteţi un mare actor, v-am văzut şi pe dumneavoastră în toate filmele, domnule colonel, ca şi pe soldatul James Clifton, care şi el este un mare actor, cu toate că este simplu soldat, trebuie să re-

cunoaşteţi, domnule colonel . . . Da, recunoaşteţi! Sunteţi teribil.. . Da, da, şi dumneavoastră sunteţi un mare ac**tor,** domnule colonel, dar şi soldatul Clifton James! Sunteţi de acord cu mine! Perfect, numai că ei, v-a spus, cu ceremoniile .. . Ştiţi, mîine nu poate veni... Tocmai! Da, din cauza ceremoniei.. . Care ceremonie?! Ceremonia logodnei noastre! Da, v-a spus James, numai că el **e** pu**ţin .. .** ermetic. Da, cifrat! Vorbeşte cifrat! Să nu se prindă nemţii că noi ne logodim... Crede că şi asta-i secret militar! . . . Nu se poate amina! . . . Da, da, înţeleg, domnule Niven, domnule colonel Niven... Înţeleg că-i război! Tocmai fiindcă-i război, o logodnă e o treabă excepţională. Stare de urgenţă. E ca un tribunal militar. Excepţional! Da, da, tocmai de aceea, că-i război... în timp de pace, o logodnă-i, ce mai .... o logodnă, un fleac, ca şi cum le-ai duce după ţigări, să zicem, dar în timp de război o logodnă ... Aşa că James nu poate mîine . .. Poate peste o săptămînă . .. Da, chiar o săptămînă, în timp de război toate durează mai mult, concentrările, logodnele. Totul. La război, ca la război, domnule colonel. Asta-i situaţia ... Ce soluţie? Nu văd nici o altă soluţie. James vine peste o săptămînă ... El trebuie să fie mîine ... A, da, totuşi, mă gîndesc . . . Da, staţi, să facem logodna la Londra ... Perfect. Numai nu ştiu dacă eu o să pot veni.. . A, vorbiţi cu şefii, bine domnule colonel, o să fac acest efort, de dragul Angliei, al dumneavoastră şi al lui James ... şi..., staţi o clipă, şi... şi, în ciuda, da, să crape nemţii! S-a făcut, domnule colonel! Mîine la *unsprezece* în Curzon Street, poate veniţi şi ca martor, adică aşa, ca între colegi de . .. platou . .. Da, domnule colonel. Vă salut, domnule colonel. Am onoarea, domnule colonel! Şi eu, adică eu şi James, logodnicul meu care, deşi simplu soldat, este un mare colonel . .. adică da, actor, domnule colonel, şi dumneavoastră, deşi simplu colonel, adică, pardon soldat, sunteţi un mare şi cunoscut colonel, adică, m-aţi înţeles, da . .. colonel, am vrut să spun ...

James şi Stive într-un glas .. .

— Actor.

— Da, sigur, un mare colonel şi cunoscut, admirat colonel.

James şi Stive disperaţi: *Actor.'*

— *Da, colonel.* Vă salut.

James şi Stive:

— *Actori*

— Vă salut domnul *ac-tor!* Actor! Să trăiţi, pe mîine! Domnule actor! Vă salut domnule actor! Vă ...

A lăsat receptorul. E încă transfigurată, stînjenită, cu privirea în pămînt.

Stive care şi-a depăşit ranchiuna, radios deodată:

— îl invidiez pe James. Felicitări! Deci, în timp de război chiar şi într-o Anglie ultraconservatoare, fetele cer în .. . logodnă bărbaţii! Eşti o . .. (nu-şi găseşte cuvintele) o ... cum să zic . . .

Annabel îl ajută:

■ O tipii!

— O tip . . . esă, Annabel.

Annabel se aruncă în braţele deschise ale lui James: Acum surpriza ta, iubitule! îl sărută.

James, efort de concentrare, o plimbă ţinîndu-i mijlocul, murmură „Annabel, Annabel" (ca o revelaţie):

— Annabel *Lee!* Annabel Lee . . .

De mult s-a-ntîmplat, de mult. .. Era Lingă o
mare cu ape argintii O *fecioară trăia, şi poate c-o*
ştiţi O *fecioară, Annabel Lee!*
Şi tr o'a doar c-un glnd, s-o iubesc mereu Şi trăia
— să mă poată iubi.

Glasurile lor se îngînă, alternînd versurile. Stive surî- **de,** parcă ar vrea să-i aplaude, ori să-i îmbrăţişeze. Şi **fiind** emoţionat le oferă cu solemnitate cîte un scaun.

— Să ne aşezăm. Şi fiindcă vă văd oameni serioşi propun mai bine să vă citesc o ultimă ştire de pe frontul secret:

— Aproape două treimi din omenire nu foloseşte în viaţa de toate zilele scaunele. Locuitorii Asiei preferă să **stea** „turceşte", iar în Africa şi în America de Sud locuitorii satelor se odihnesc pe jos. A mai rămas un sfert din omenire care foloseşte scaunele, dar puţini ştiu că acest „fleac" necesar a intrat în obişnuinţă acum 400 de ani. încă în sec. XVI, în Europa Occidentală se foloseau de scaune şi fotolii numai aristocraţii, oamenii simpli folosind taburete şi scăunele. De atunci, cuvîntul englezesc „chairman", „om cu scaun", a evoluat spre sensul de preşedinte. în castele au fost confecţionate scaune tot mai somptuoase, după rangul proprietarului. Cînd a trecut moda crinolinelor şi a perucilor, s-a schimbat şi aspectul scaunelor. De fapt, fracul a însemnat o revoluţie în construcţia scaunelor:

pentru a nu se şifona, gentlemanii se aşezau cu spatele înainte şi atunci au apărut spătarele înguste şi au fost scoase braţele. S-au construit scaune de cele mai diverse forme şi dimensiuni. Nu se ştie unde se află cele mai mici scaune, dar cel mai mare se ştie: a fost confecţionat în Suedia, la Fabrica de mobilă din Edsbi- verkens şi are o înălţime de ... 16 m. Al meu are numai **3** metri!

— Eu vreau însă un scaun de 17 metri! strigă James şi pe faţa lui se aşternu un surîs enigmatic.

II

— Nu avem timp să medităm, sîntem prinşi într-un, cum să-i zic, carusel, dar de fapt este un concasor. Sîntem striviţi. E frumos războiul. E frumoasă pacea. Totul e eroic. Nimeni nu-mi dă.. . pacea. Eu, dra- gă-dragă, am nevoie de pace. Numai ei, unei grădini, unui arbore care să-l ningă. Pe care să-l văd, stau tăcut şi să-l privesc şi să-nfloresc ca el. Eu, dragă, nebună, Anna, sînt un arbore. Poate trist, poate eroic, poate damnat... Poate... Poate un *artist* ... Ce e un artist pe lîngă un arbore ... Ne-am jucat de-a *ne jucata.* Iată judecata: fă-mă, doamne, arbore? Nu mă fă artist. Fă-mă, Doamne, arbore, ca să fiu artist. / Fă-mă, Doamne, un artist, ca să devin arbore ... Prostii ... .

Pot să improvizez. Ştiu, o, dragă, că sîntem în război, poţi să-ţi închipui, că sînt aiurit. Pardon, sînt *realist.* Iată, avantajele războiului: primul, şi cel mai important: că ne-am întîlnit. Ştii, ţi-am ghicit în palmă, ştiu multe, tu ştii mult prea multe. în orice caz, mai multe ca mine .. .

Annabel se prinse în joc. Era, hai s-o spunem deschis, o femeie cu frunte, dar avea şi cord; îi dădea mîna unei asemenea nu deosebite înzestrări, dar fascinantă totuşi, să-i replice:

— Dragul meu, nu literaturizăm, nu sîntem eroi din cărţi. E război. încercăm, iată, într-un moment grav, tragic, unic, moment limită, să fim nişte oameni obişnuiţi. încercăm .. . Adică încercăm să fim oameni obişnuiţi aşa cum am fi fost *oameni de prisos,* cum zic ruşii, adică scriitorii clasici ruşi, pe care i-ai pomenit, în lunga şi mica noastră enclavă. Dar... El vru s-o întrerupă, făcu un gest în semn că ştie tot, dar fata reveni. Era între ei o iubire prudentă, sigur nu-şi ştiau rolul, încercau să-l înveţe, să intre în rol. Deocamdată, suspicioşi şi prudenţi, voiau să pară nişte

înţelepţi, într-o măsură diferită, fiecare îşi dădea seama că între ei se crease acel ceva, inefabil, o stare de imponderabilitate, o stare a impreciziei şi a iluziei, a, ce ciudat, o stare a impreciziei, aluzivă, aproape orientală, japoneză, mai bine zis, dar, tot aşa de exact aveau nu raţiunea, ci sentimentul, sau *presentimentul,* că sînt pionii unui joc. Ai unei maşinării conduse din umbră, că ei erau manipulaţi, şi ca să poată să existe, ca să poată, eventual, să aibă destinul, pe care, fiecare din ei **îl** visa în secret, acest joc trebuia respectat. îşi cenzurară, fără să-şi mărturisească, sentimentele şi deveniră, iată, iar, cei din micul orăşel, Leicester, de unde se vedea clar Calul Alb, calcaros, celebrul Cal Alb al Angliei. **Era** poate Calul Troian. Calul Troian nu era Calul Alb al vechiului Imperiu. Calul Troian şi Alb era în ei. Primul act de spionaj al lumii — spionajul ca şi prostituţia fiind cele mai vechi îndeletniciri, sau profesiuni ale omenirii — era Calul Troian. Acest Cal Troian era în ei. Era război şi cireşii şi ikebanele, o piatră, un copac, un rîu, nu aveau ce căuta în casele sufletului lor. Ca atare ea, Annabel, fu aceea care îl provocă, acum, în tren, la replici care puteau să aibă sens. Dar pentru ca acel Cal Troian să funcţioneze cu eficienţă, îl întrebă despre *«Demonii»,* unul, hai s-o recunoaştem, din nu prea reuşitele lui roluri. Era, îşi dădea seama, un actor mediocru. Nu era unul de faimă, gloria şi eventuala lui faimă se datorau războiului, faptului că el semăna, era sosia lui Montgomery, semăna perfect cu Monty, care şi ei putea să moară fără glorie, dacă nu era un război, şi un Rommel, şi un deşert afri**can.** James era unul din cei muiţi, din cei zece mii de actori care-i avea Anglia, meritul lui nu era unul de excepţie, natura, în jocul ei, îl făcuse aproape identic cu altul, poate nu mai puţin obişnuit, dacă împrejurări neobişnuite nu l-ar fi pus în situaţia de a fi cineva. Chiar pe ei, iată, tocmai aceste situaţii de excepţie le încrucişaseră destinele, linia vieţii, a norocului... Dar despre aceasta fata avea să-l întrebe — fiindcă el — atotştiutor — îi vorbise mult mai mult. Ea avea acum ambiţia să-l *citească,* dar, oh, nu *ambiţia,* ci misiunea, de a vedea ce crede, ca om, ca cetăţean, despre rolurile pe care **le** jucase. Trebuia deci să ştie, ce *replici,* ce monologuri, preferă şi îi place să spună. Nu se edificase clecît parţial în încercările ei, cînd ea ,,făcuse" pe Ofelia, deşi n-o jucase niciodată, dar învăţase rolul ei pentru a-i putea da replicile.

Acum urma esenţa. Trenul îi ducea spre Londra, vedeau dezastruoasele urme ale bombardamentelor. Urme resimţite în cele mai mici aşezări. James o privi şi pentru prima oară, amintindu-şi de atmosfera Japoniei, avu fascinanta revelaţie că fata, deşi englezoaică, era personificarea frumuseţii orientale în tot ce are ea mai excitant, i se păru cam vulgar cuvîntul „excitant", apoi se consolă că excitant nu înseamnă neapărat sex, care e şi el frumos, uman şi animalic şi... floral, dar, are ceea ce se numeşte *stîrnire,* care îţi trezeşte ecou, o reverberare de oglinzi pure, exuberantă, explozie solară, sau frumuseţe efemeră, diabolică, funabulescă, explozie solară şi. .. lunară. Fata era un crîng. Un crîng de dansuri sacre. în fond, îşi spuse cu luciditatea pe care şi-o dorea, fata nu avea nimic oriental în ea, era o englezoaică, se spunea. Foarte puţini îi cunoşteau biografia şi numai Intelligence Service-ul i-o ştia cu adevărat. Fapt este că unii aveau să o descrie, după relatarea acestor întîmplări, ca pe o agentă a B.S.C.-ului din New York care a adus o importantă contribuţie la acţiunea de întoarcere în Franţa şi pe urmă în Germania, desigur a aliaţilor, — informau, tîrziu, în anii noştri, arhivele, pînă acum secrete, ale B.S.C.-ului. Annabel avea, lucru neconsemnat de numitele Arhive, pe lîngă multe alte însuşiri, o voce dulce şi domoală, care îndemna la confidenţe — ştia să creeze acea atmosferă de intimitate şi încredere, propice tainei, mărturisirii, spovedaniei. Annabel, — şi aici ne vom contrazice cu „martorii" şi „profesioniştii" Arhivelor serviciilor secrete care vedeau în ea doar o femeie fatală şi „bună la pat", ea era o fire *superioară* în măsura în care misoginii pot „dezumfla" acest termen, ea deci îşi atrăgea victimele nu prin sex ci mai ales pe plan intelectual, descoperirea farmecelor ei fizice venind abia după aceea, ca o încîntătoare revelaţie.

Desigur — avea să se spună în numitele Arhive secrete — atracţia sexuală juca un mare rol în puterea pe care o exercita asupra unor bărbaţi cu experienţă, cărora voia să le afle secretele, cum era şi cazul lui James. Cu el însă nu avusese asemenea experienţe. Se întîmplase, în cazul acestei femei, cu o biografie obscură, se' spunea — în cercurile avizate — că ea călătorise mult, deşi relativ tînără, şi cunoştea psihologia europenilor, unde avusese, — ca „insulară" — alte multiple misiuni, se spunea că avea o minte ascuţită şi că rapoartele ei erau foarte precise, fără

„feminităţi". Era *extrem* — se vede că acest cuvînt pasiona mereu pe ,,umbrele" umbrei ei — deci, em SA- trem de curajoasă (uneori curajul constă şi în *joacă),* asu- mîndu-şi riscuri mult prea mari pentru ea. Se spunea. în numitele rapoarte, că i se plătea doar *ceva* peste cheltuielile sale curente, deşi avea o valoare incalculabilă pen**tru** Anglia şi, în ultimă instanţă, pentru Statele Unite, pentru Aliaţi. Chiar postura ei de ,,Cenuşăreasă" în acel orăşel de unde se vedea Calul Alb, oraş de neguri şi plictis, dovedea un eroism de clasă înaltă. Ştia bine lecţia: nu cel din batalioanele de sacrificiu, mort, zdrenţuit în tranşee este eroul, ci cehovianul, cel care ştie zilnic traversa ,,deşertul", căsnicia unei vieţi, ritualul secret al naturii. În fond, adevăraţii eroi sînt cei modeşti ca florile, fără orgolii, asemenea plugarului, femeii casnice, care ştie să-şi pună zilnic şorţul la brîu, cu simplitatea răsăritului de soare, a gestului de a alăpta, cu simplitatea respiraţiei mării şi a tuturor vieţuitoarelor, firescul surî- sului, a şti să vezi, a şti să asculţi, să dormi, să trăieşti. Ce se cerea de fapt în această lume care îşi pierduse fluxul şi refluxul, respiraţia, somnul. Nu se cerea, şi nu se căutau alţi oameni decît aceia care îşi ştiau păstra, în situaţii extreme, respiraţia normală într-o lume în delir, convulsionată şi cataclismică. în fond, Annabel era o fată anonimă, adică normală. Circulau despre ea legende, pe care James ca şi Stive, în mica lor insulă le aflaseră, sau au fost „determinaţi" să le afle, deşi li se spusese, cu acelaşi aer *strict conîiilenţial,* să se facă că nu ştiu. (De aceea James, deşi afectat sincer de insolitul „persoanei", **făcea** şi el **pe** omul care" nu ştie - nu vede" —, **aşa, spre** pildă, li se insinuase că aşa-zisa camaradă de birou, această exotică fată se născuse la Minneapolis, ca fiică a unui maior din corpul de puşcaşi marini ai Statelor Unite. Că un bunic al ei fusese senator al statului Minnesota etc. etc . .. Era ceva ca o presimţire: în ajunul războiului, nimeni nu ducea lipsă de distracţii, şi mai ales femeile. Lumea simţind cataclismul nu mai simţea nevoia de rigori şi prejudecăţi. O femeie, oricare, putea, presimţind duhoarea de sînge, duhoarea crimei mondiale — pe care numai femeile şi sălbăticiunile o au, simţea o sete nemăsurată, în afara prejudecăţilor, convenienţelor, de a o satisface. Sigur, fiecaie, în felul ei, dacă, să zicem, o casnică îşi certase bărbatul care venea seara beat şi re-
fuzase pînă atunci de a se culca cu el, în *ajunul* marelui

cataclism, fără să-şi dea seama, simţea nevoia, nu atît instinctuală, cît o nevoie a firii, de a şti că, iată, în seara aceasta a sosit un *om,* care, din întîmplare sau din nefericire, este tovarăşul ei nu de pat, ci de *viaţă.* Şi care, mîine, poate să nu mai fie. Poate să moară. Eroismul, fără să-l teoretizăm prea mult, era natural. Annabel nu făcea nici ea excepţie. Excepţia o făcea istoria. Ea era — şi James acum în tren, poate pentru prima dată o privi atent — aşa cum se întîmplă în cazul unor situaţii limită (ei, deşi nu ştiau ce-i aşteaptă, erau siguri că destinaţia lor nu era o serată, luaseră în glumă — aparent — toată conjunctura) aşa cum trenul, cu micile şi simbolicele lui opriri, în staţii nesemnificative, şi fără nume — căci erau luate tăbliţele prin care s-ar fi putut identifica localitatea — treceau şi ei anonimi, poate importanţi şi anonimi, doi oameni ai planetei, poate îndrăgostiţi, poate necunos- cuţi — aşa că James, abia acum, recules, concentrat, poate speriat de ce îl va aştepta la Londra, o privi, pentru *prima oară,* atent, da, fata aceasta, constată el pentru prima oară cu luciditate, era izbitor de frumoasă (termenul *izbitor* i se păru ridicol, dar obişnuit cu expresiile „cazone" şi „actoriceşti" nu găsi altul — deci, meditä James, vrind să-i facă un portret „actoricesc"; deci, era *izbitor* — oh, cîte semnificaţii — şi o şi dezbrăcă, gîndindu-se, abia acum, în tren, la semnificaţia cuvîntului; putea să spună: „frumoasă", „fermecătoare", „seducător" de frumoasă, dar, ceea ce îi veni în minte: *izbitor,* însemna ceva care — poate datorită primejdiei care o presimţea — cuvîntul i se păru, într-adevăr ca şi cum te-ai fi izbit de o stîncă. El era valul, ea stînca, poetiză şi dramatiză, patetic, el. Deci, făcu o descriere, ca pentru un jurnal intim, destinat posterităţii, aşa cum ştia că toate „jurnalele intime" sînt atît de „intime", încît sigur vor fi destinate posterităţii. Dar se cenzură, şi spunîndu-şi că ar fi insolent şi insolit şi *necinstit* pentru el, e bine nu cu gîndul, ci cu fapta, s-o descrie, ca şi cum ar declara. Spuse, dar iar se sfii, şi, privind-o, rosti în gînd portretul ei, parcă unei amintiri, ca şi cum şi-ar fi scris memoriile: era *izbitor — ce* farmec şi violenţă — de frumoasă, cu părul castaniu deschis, ochii mari şi verzi, o frunte arcuită şi provocatoare (frunte provocatoare?, se întrebă), o gropiţă încăpăţînată în bărbie (cam frivol, se gîn- di), şi o siluetă zveltă, dar voluptuoasă (cam vulgar, nu avea terminologie). Posteritatea mai avea

să spună: „Se mai pretindea că, înainte de a se lăsa sedusă, servea mîn- căruri şi băuturi delicioase, urmate de cîteva ore de conversaţie intelectuală, dintre cele mai elevate." Ea avea să mărturisească mai tîrziu: „Am descoperit cît de uşor este să-i faci pe bărbaţi — chiar pe cei mai bine pregătiţi, pe cei mai deprinşi să-şi ţină gura — să destăinuie secretele lor în pat. Am jurat să-mi astup urechile în privinţa propriilor noastre secrete. Nu există bucurie mai mare, pentru un bărbat şi o femeie, decît dragostea. Ea provoacă descătuşarea gîndurilor celor mai intime, pe care le-ai adunat cu vremea. în acest torent aşteptat, totul se dezvăluie. Totul! Dar nicioţdată nu am îndrăznit să aflu propriile noastre taine..."

Această mărturisire poate e secretul care, vă rog să mă iertaţi, învăluie încă, tandră şi raţională, legătura între actorul James Cliford şi Annabel. Noi vom continua însă să relatăm, în limitele pe care istoria ne dă posibilităţi şi dreptul de a dezvălui şi a reanima, trecuta şi *adevărata,* pe cît posibil de adevărata lor poveste. Chiar aici, la mijlocul relatării noastre — căci nu literaturizăm nimic, o spunem acum — nu facem decît să interpretăm, pe bază de fapte, o poveste reală. Şi să fie absolut clar. Ce vă spun acum, eu, subsemnatul, Vasile Rebreanu, nu este un joc literar, o *formula,* prin care atîţi autori vor să creeze sentimentul adevărului, adică relatarea unui fapt real. Ceea ce vă descriu este un fapt *real.* Interpretat, desigur, pe baza unor documente sumare. Istoria, să ştiţi, nu consemnează faptele oamenilor. Ea consemnează, vai...

Ea consemnează mai degrabă o conversaţie dintr-un tren, care ducea un actor şi o femeie spre Londra. Deci Annabel scoase, ca din întîmplare, un ziar, — toate ziarele erau „întîmplătoare" — care era semnat de un scriitor, un scriitor proscris în Germania, numit Thomas Mann. l-l dădu şi aşteptă ca el să-l citească. Aşteptă apoi reacţia lui, comentariul. Nu era, vădit, nici o provocare, chiar tăcerea lui James putea fi semnificativă. Nu dorea un comentariu în legătură cu Hitler, lozincile, protestele împotriva lui deveniseră şabloane. Era interesantă tăcerea.

,.Adevărata democraţie, aşa cum o înţelegem noi, nu se poate dispensa niciodată de un veşmînt aristocratic — cuvîntul „aristocratic" fiind luat nu în sensul naşterii şi al unor privilegii, ci în sens spiritual. într-o democraţie care nu respectă viaţa superioară a spiritului şi nu este

determinată de acesta, demagogia poate acţiona liber, iar nivelul vieţii raţionale este coborît la acela al ignoranţilor şi inculţilor, în loc să domnească principiul educaţiei şi tendinţa de a înălţa spre cultură straturile inferioare, precum şi de a face recunoscut şi dominant nivelul celor buni. A defini noţiunea de cultură şi nivelul acesteia pornind de jos, în sensul şi corespunzător înţelegerii plebei — tocmai asta şi nimic altceva e demagogia. Un exemplu tipic de aşa ceva ne oferă cuvîntările aşa- zis culturale ale pomenitului Fiihrer, printre ale căror consecinţe practice se înscrie între altele faptul că pictori germani contemporani, de renume mondial, ca Peschtein, Corinth, Kokoschka, Klee, Hofer, Marc şi Nolde sînt puşi la stîlpul infamiei, în sens figurat sau chiar în persoană, iar operele lor, adunate într-o expoziţie de „artă degenerată", sînt date pradă hohotelor de rîs batjocoritor ale acelora al căror exponent aflat la putere este amintitul orator cultural. Ceea ce debitează autoritar acest conducător de o speţă nouă despre artă şi spirit, despre sculptură, pictură, muzică, literatură va înfăţişa înaintea ochilor generaţiilor viitoare ce-a fost posibil în Germania epuizată de război din zilele noastre, odinioară o ţară de un înalt nivel spiritual, le va arăta ce este democraţia degenerată. Nu mă pricep deloc în arta conducerii statului — e cu putinţă ca pomenitul geniu să conducă Germania spre vremuri măreţe, deşi acest lucru a mai fost făgăduit şi de Wilhelm al II-lea. în cele privitoare la cultură cred însă că mă pricep întrucîtva, în acest domeniu sînt îndreptăţit să rostesc un cuvînt, iar cum sub acest aspect Germania este învăluită în tăcerea de mormînt a dictaturii, cum acolo este sugrumată orice replică, demnitatea omenească cere ca cel puţin aici, în libertate, să se spună că aceste cuvîntări culturale nu sînt altceva decît o pălăvrăgeală mic-burgheză subalternă, că singura lor valoare constă în aceea că arată unde ajunge democraţia cînd îşi pierde necesarul veşmînt spiritual aristocratic.

Desigur, imaginea acestei degradări nu este lipsită de o grimasă pseudoaristocratică. Dictatorii sînt „oameni superiori", ei dispreţuiesc mulţimea, iar în vreme ce se fac purtătorii de cuvînt ai jalnicelor ei opinii, îi dau să înţeleagă că le poartă un dispreţ cu totul de neînţeles şi nejustificat. Poporul, spune oratorul cultural, nu e chemat să

se amestece în discuţie; el are nevoie de pîine şi jocuri, iar cu asta punct. Fiindcă poporul ar avea, adică, un „orizont de cîrtiţă" şi ar consta în cea mai mare parte din nişte „slăbănogi burtăverde". Dar tocmai în el şi prin el vorbeşte poporul, şi este într-adevăr ciudat cum oratorului aflat la conducere nici nu-i trece măcar prin minte că tocmai aspectele sale culturale ar avea ceva a face cu orizontul de cîrtiţă şi cu slăbănoaga burtăverzime. Eu numesc aceasta pseudoaristocratism — în dictatura fascistă, totul este „pseudo", în primul rînd naţional-socialismul, precum o dovedeşte atitudinea faţă de popor a oratorului. E un naţional-socialism al dispreţului faţă de om."

Trenul ţăcănea. Se priveau amîndoi tăcuţi, amîndoi reculeşi. Ca şi cum, în tăcere, ar fi citit un psalm.

— Intelectualii sînt categoria socială care vorbeşte cu voce tare. De aceea şi sînt proscrişi, spuse James şi surise sfios şi poate trist... Se întîmplă însă ca să ajungi să nu mai poţi lupta împotriva răului pentru că tu însuţi ai devenit o unealtă a lui şi ai ajutat la legiferarea lui. . . De fapt, poate într-o ordine de idei nu tocmai întîmplătoa- re, aş putea spune că cel mai răspîndit şi cel mai etern joc din lume este jocul de-a şcoala. Ia şase copii, pune-i să şadă pe treptele unui prag, şi plimbă-te de colo pînă oolo prin faţa lor, cu o carte şi cu o nuia în mînă. Iată un joc pe care-l jucăm în fragedă pruncie, apoi în copilărie şi, în sfîrşit, chiar atunci cînd ne tîrîm, gîrboviţi şi şovăielnici, spre mormînt Jocul acesta nu ne oboseşte şi nu ne plictiseşte niciodată. Un singur lucru ne supără: tendinţa fiecăruia din cei şase copii de a se ridica pentru a cere, pe rînd, dreptul de a ţine în mînă cartea şi nuiaua... Guvernele, clasele, masele, societatea, arta şi literatura — iată ceilalţi copii care şed pe trepte ... Iar un „dascăl" îi instruieşte şi-i face mai... buni... Ha ha ... Aş putea să-ţi spun din Dostoievski ceva şi mai şi.. .

— Te rog, James.

— Ascultă, de fapt, o să-l reproduc cu aproximaţie. E mult de cînd n-am jucat acest rol ... îşi trase adine aer În piept, apoi, ca transfigurat, rosti, cu ochii întredes- chişi, ca în transă. Totul la el e bine pus la punct îr caietul acela, instaurează în primul rînd spionajul. Fiecan membru al societăţii îl supraveghează pe celălalt şi esb obligat să denunţe. Fiecare aparţine tuturor, şi. toţi fiecă ruia în parte. Toţi sînt sclavi şi egali în sclavie. în cazuT extreme

calomnia şi omorul, esenţialul însă este egalitatea. Mai întîi şi întîi scade nivelul culturii, ştiinţelor, talentelor. Un nivel înalt al ştiinţelor şi talentelor este accesibil numai unor capacităţi superioare, dar nu e nevoie de capacităţi superioare! Capacităţile superioare totdeauna acaparează puterea şi devin despoţi. Capacităţile superioare nu pot să nu fie despotice şi întotdeauna au adus mai multă pervertire decît folos,- ele trebuiesc eliminate ori executate. Lui Cicero i se taie limba, unui Copernic i se scot ochii, un Shakespeare este omorît cu pietre ... Sclavii trebuie să fie egali, fără despotism n-a existat încă nici libertate, nici egalitate, dar în turmă trebuie să domnească egalitatea... Ascultă Stavroghin: a nivela munţii e o idee excelentă, deloc ridicolă. Eu sînt pentru Sigalov! Nu e nevoie de instrucţie, cultură, destul cu ştiinţa! Şi fără ştiinţă va fi material suficient pentru o mie de ani, însă trebuie orînduită supunerea. Un singur lucru lipseşte,- ascultarea. Cum apare familia sau dragostea, apare îndată şi dorinţa de proprietate. Vom ucide această dorinţă. Vom slobozi beţia, intriga, denunţul,- vom dezlănţui un dezmăţ inimaginabil; orice geniu îl vom înăbuşi încă în faşă, vom reduce totul la un singur numitor, egalitate deplină „Am învăţat o meserie şi sîntem oameni cinstiţi, n-avem nevoie de nimic altceva", iată răspunsul recent al muncitorilor englezi... Este necesar numai necesarul (şi James deschise ochii şi o privi pe fată care îl asculta atentă şi consternată, dar nu spuse nimic, îl privea cu aceeaşi uluire, nemişcată, nevrînd să-l tulbure, să-l întrerupă. James reluă, repetînd cu un alt ton, parcă subliniat, ultimele cuvinte... este necesar numai necesarul, iatî deviza globului terestru de aici încolo ... Dar va fi nevoi; şi de convulsii; de asta vom avea grijă noi, guvernanţii **Sclavii trebuie să** aibă guvernanţi. Ascultare deplină, de personalizare deplină ...

Erau amîndoi conştienţi că tot ce rosteau avea un sens ascuns, care nu le scăpa, că, deşi în acest tren ei se izolaseră de lume, aşa cum izolaţi păreau în mijlocul unui orăşel departe de lume, lumea era în ei şi ei se aflau în fond, în viitoarea şi în tumultul teribil al lumii. El juca acum, interpreta un citat din Dostoievski, dacă în urmă cu ani *interpretase* acel personaj pe scenă, în faţa publicului care îl asculta în întuneric, acum *trăia* acele replici şi acel personaj. Ce ciudate erau aceste aluzii, citatul acela din Thomas Mann, contemporan cu ei, care vorbea direct

despre Hitler şi aceste vorbe scrise de un rus în urmă cu multe zeci de ani. Timpul şi meridianele îşi dădeau întîlnire, se amestecau, se confundau pînă la identificare. Totul era atît de prezent, atît de al lor, doi oameni care începuseră să se cunoască, să se interfereze, să se apropie, simţind fiecare o sete de frumuseţe în mijlocul unei lumi care îşi ieşise din matcă. Şi parcă în copleta- rea acestei idei James rosti, ridicîndu-se în picioare, în compartimentul în care singurul spectator era această fată, Annabel.

— Ştiţi voi oare, ştiţi voi oare că fără englezi mai poate trăi omenirea, şi fără Germania poate, fără omul nostru rus ar putea să trăiască, fără ştiinţă la fel, fără pîine la fel, numai fără frumuseţe nu poate, pentru că atunci nici n-ar avea omul ce face pe lumea aceasta! Aici e tot misterul, aici e toată istoria! însăşi ştiinţa nu va putea trăi un singur minut fără frumuseţe, vă daţi seama de asta voi de acolo care rîdeţi, se va ticăloşi degenerînd în incultură crasă, nu va fi capabilă să născocească un simplu cui..,. Nu voi ceda! ţipă el într-un mod cu totul absurd — în aparenţă, fiindcă personajul cere acest mod de interpretare — Nu voi ceda!

— James Clifton nu va ceda!, strigă fata entuziasmată şi începu să aplaude cu mîinile ei subţiri, ce iradiau parcă lumină, avînd parcă o transparenţă pe care James abia acum o percepu cu încîntare şi surprindere.

— Nu voi ceda!, suspină el şi oftă. Căzu apoi pe gînduri, transpus şi fata îl simţi îndepărtat, în alte lumi şi totuşi atît de aproape. Privi pe geam învăluită încă de vorbele lui care mai stăruiau în micul compartiment. Afară era primăvară şi totul era ireal de verde, doar casele şi liniile ferate care se înmulţeau acum vesteau apropierea de Londra. Privind-o pe Annabel, James avu deodată un sentiment de compasiune, poate o chinuise cu monologurile lui, poate, fără să-şi dea seama se trezise în el un nemăsurat orgoliu, care i se imputase, chiar el credea şi afirma că este un *movie star,* şi de această obsesie nu putea scăpa, de aceea, văzîndu-i chipul ei preocupat, poate trist, spuse — şi avu senzaţia neplăcută că în fond se avîntase în bulboana acelui orgoliu, pe cînd el dorise să-i spună doar o poveste ca unui copil — deci privind-o îi veni în minte o poveste din copilărie:

— îţi aminteşti, Annabel, povestirea lui Andersen: *Răţuşca cea urîtă*... Ea răsare din ou după ce celelalte ouă fuseseră sparte de ciocul fragil al răţuştelor. Rămăsese

doar un singur ou, e drept, ceva mai mare, iar raţa-mamă îşi pierduse răbdarea să-l mai clocească, avea de îngrijit puii ceilalţi, cu toate acestea, din instinct îl încălzise totuşi pînă ce din ou se ivi o vietate. Nu semăna cu celelalte răţuşte şi tocmai de aceea, fiindcă era altfel, tutu**ror** li se păru tare urîtă. Toate o ocoleau. Ce mai, era urîtă, nu era ca celelalte... Era *un pui de lebădă.* Era cea mai frumoasă ... Tăcu şi, văzînd că fata surîdea, continuă: — în fond aşa sunt artiştii.

— E o parabolă a artistului, tu eşti o lebădă! o răţuş- **că** urîtă.

— Mai ştii...

— Şi cu toate acestea, iată, se spune în cercuri bine informate, că artiştii, scriitorii, nu stau chiar aşa departe de furtuna războiului. Spre pildă Jan Fleming — părintele lui James Bond, Graham Green, Malcom Muggeridge şi alţii, se zice că ar lucra în *Secret Intelligence Ser| ice. Ce* părere ai avea dacă ţi s-ar propune şi ţie, unei raţuşti urîte, aşa ceva?

— Nu aştepţi să fii invitat de două ori atunci cînd ţi se oferă să fii înrolat într-o formaţie de elită.

Era tot un răspuns orgolios, se gîndi, dar îl dăduse prompt şi fără ezitare, îl rostise ca pe o maximă, în timp **ce** locomotiva şuieră semnalizînd astfel intrarea în Londra.

— Un gentleman nu citeşte scrisorile altui gentleman, James.

— E o zicală care nu-i valabilă în timp de război, în vremuri excepţionale, domnişoară. Duşmanul nu este un gentleman.

— Facem politică?, întreabă ea rîzînd.

— Dacă trebuie? . .. Totul e politică, mai ales acum. —■

Şi dacă ţi s-ar cere să păstrezi un mare secret?

— Se zice că la Washington pentru a li se explica şefilor serviciilor secrete americane în ce constă excentricitatea noastră a englezilor, li se povesteşte următoarea istorioară: într-un rînd, regele George al VI-lea a cerut ,,Şefului serviciilor secrete" să-i împărtăşească cîteva date confidenţiale — Sire, trebuie să vă răspund că buzele mele sînt pecetluite, a răspuns şeful — Şi dacă aş porunci să vi se taie capul? — în acest caz, sire, mi-aş pierde capul cu buzele tot pecetluite ...

Rîseră amîndoi, preocupaţi să-şi ia micile bagaje, părreau îngrijoraţi, feţele lor se umbriseră deodată, cuprinse

de aceeaşi umbră ce învăluia feţele celorlalţi pasageri.

III

Pe uşa capitonată a colonelului Niven era un citat bătut la maşină, se spunea că aparţine reginei Victoria: „Vă *rugam să Iuaţi act că în această clădire nu domneşte pesimismul şi că pe noi nu ne interesează posibilităţile unei înlrlngeri. Asemenea posibilităţi nu există".* Biroul respectiv era în una din clădirile serviciilor secrete britanice. Un cuvînt despre aceste servicii: erau de fapt două servicii: *Secret Intelligence Service* (S.I.S.), cunoscut şi sub numele de M.I.C. (Military Intelligence) şi *Security Service* sau M.I.S. Sarcinile lui M.I.S. erau mărginite la teritoriul naţional, spre deosebire de M.I.C. sau S.I.S. care se ocupau de spionaj şi contra-spionaj pe teritoriul străin. Lester conducea serviciul M.I.S.,' figura lui amintea de un anumit timp de gentleman, cu pipă, cu pantaloni de flanelă şi cu vestă veche de tweed, fapt completat şi de cele cinci pipe pe care le avea în micul rastel de pe birou, cu toate acestea prima impresie pe care ţi-o lăsa — şi James Clifton avea s-o resimtă profund cînd îl întîlni — era aceea a unui bărbat de o imensă putere, deşi nu era prea înalt. În prezenţa lui — avea să povestească actorul mai tîrziu — aveai senzaţia de trepidaţie şi te trecea un fior de teamă. Acum, în aşteptarea lui James, Lester îşi continua discuţia cu David Niven, regizor care îl distri- buise pe Clifton în cîteva filme de război şi se împrietenise cu actorul; Lester îl convocase pe regizor tocmai pentru a-i înlesni o legătură şi un contact cît mai firesc cu James.

— Domnule colonel, nu mă îndoiesc că acţiunea dumneavoastră va fi încununată de succes, cum se zice, spuse Niven.

— După cîte îmi dau seama, alegerea nu este rea. Într-un fel şi eu sînt regizor, ca şi dumneata. Numai că regia mea este mai riscantă.

— Riscantă în ce sens?, întrebă Niven.

— Dacă dumneata, să zicem, prin absurd, — în realitate, nu-i aşa, cu intuiţia, cu talentul dumitale — aşa ceva nu se poate întîmpl...

— Nu înţeleg ce vreţi să insinuaţi...

— Tocmai că nu insinuez nimic ...
•— Atunci...
— încerc să ...
— Să ... ce?
— Să afirm. Dar ...
— Dar ... ce?
— Dar, uite, sunt mereu întrerupt.

Niven cu solemnitate mimată: Promit că nu vă mai întrerup, domnule colonel.

Lester este dezumflat, şi-a pierdut din entuziasmul şi patetismul iniţial, s-a prins la falsa solemnitate a celuilalt: Mă predau. Eşti un regizor de mare clasă*.

— Eu? Glumiţi!

— M-ai... dezumflat. Uite, eu voiam să-ţi spun ce riscantă este .. . regia mea, spre deosebire de cea ,,clasică", de regia ... artistică,' ca să zicem aşa, regia asta . . . *specială* pe care o practic eu. Este o regie a riscului, voiam să spun, în care nu ai voie să greşeşti *distribuţia,* să zicem, în piesa asta, în teatrul ăsta, pe care-l regizez, oamenii mor cu adevărat, gloanţele sunt adevărate, spîn- zurătorile idem. Totul, furtuna, tunurile, cîmpul de luptă, spaimă, nimic din această infernală... *cursă de şoareci,* cum spune Agatha, nu este *„jucat"* — totul este *trăit.* După lăsarea cortinei actorul nu mai „învie" pentru a primi aplauzele, luminile rampei se sting definitiv pentru el. E un joc riscant şi, uneori, drept să-ţi spun, *cinic.* Asta **vo**iam să-ţi spun. Bineînţeles, dacă nu mă întrerupeai. Dar ... uite, ai avut noroc: am fost măcar scurt... Te rog să **nu** mă înţelegi greşit... ce am spus eu aici, acum, nu a fost decît o meditaţie, cu glas tare. Te rog să mă ierţi...

— îmi pare rău că ...

— A nu, să nu mă înţelegi greşit. Să nu crezi cumva că prin ce am spus aş fi intenţionat cumva să diminuez, să umbresc, să . .. defăimez, mă rog, regia ... *artistică.* Adevărata regie. Adevăratul teatru ...

— Acela e *adevăratui* teatru..., rise Niven.

— Nici nu sunt prea sigur .. . ceea ce vreau să spun că . .. da ... **este** că..., mă rog, te rog să mă scuzi, **este** faptul că te *admir,* domnule Niven.

— Oo!

— Da, te admir atît ca regizor cît şi ca actor... Asta voiam să subliniez.

— De fapt, nu se ştie prea bine care e teatru adevărat.

Tot bunul nostru coleg, bătrînul nostru coleg, **ma**rele Will, care, nu-i aşa, ţinea să precizeze că lumea **e o** scenă, un teatru şi...

— Şi teatrul e o lume! Rîd amîndoi, în timp ce **se aude** soneria.

— A sosit, strigă Niven.

— Clifton James! Nu te superi dacă rămîn numai **eu.** Mă prezinţi şi ne laşi singuri. O.K.?

— O.K.! Domnule ... regizor.

Intră James Clifton şi se îndreaptă spre Niven, cu entuziasm:

— Salut David! Bine te-am găsit. Se îmbrăţişează **ca** doi vechi camarazi.

— Oh, James! Ce mă bucur că pot să te văd din **noul** Ţi-a fost dor de Londra?

— De tine, David. Şi, bineînţeles, şi de Londra.

— A, felicitări! Mă bucur pentru ea.

— Şi pentru mine, nu?

— E drăguţă?!

— Oh, ce cuvînt! E frumoasă, maestre! e . .. colosală, Memalpomenită, Annabel!

— Annabel Lee!

— Exact.. . Annabel Lee!

— Sper că i-ai recitat din Edgar Allan Poe ...

— Bineînţeles. Cei doi se privesc bucuroşi, ca şi cum întîlnirea lor ar fi neverosimilă. Lester, care a stat impasibil în aceiaşi fotoliu, urmărindu-i pe cei doi, tuşeşte semnificativ, semnalîndu-şi prezenţa.

Niven stînjenit spune: — A, uitasem, James, să-ţi prezint pe colonelul... Lester care, nu-i aşa, vrea să te cunoască ... Lucrează ... da ... adică .. . dînşul..

— Sunt colonelul Lester, îi întinde bărbăteşte mîna, James vrea să salute, dar .. se abţine, Lester e în civil: — Da, te nedumereşte că sunt în civil. Am o explicaţie simplă: lucrez la secţia M.J. 5 a Armatei secrete.

James emoţionat, se bîlbîie: — îmi... pa ... pare bine.

— Pe mine mă scuzaţi. Am o treabă. Sunt aşteptat, James, spune Niven.

— David, pleci?

— James, rămîi cu domnul colonel. E vorba... Dar o să-ţi explice ...

— Şi noi cînd ne vedem? David, eu cînd te văd?

— Te sun cît pot mai repede, James! Fii liniştit. Salut!

Niven iese.

Tăcere, cei doi se privesc apoi Lester îi arată un fotoliu şi îi face semn să se aşeze, la rîndul lui se aşază şi el pe acelaşi fotoliu pe care a stat înainte. Se privesc, apoi, Lester surîzînd deschide discuţia:

— Mă tem că acum o să vă speriaţi niţel. Nu v-am invitat pentru filmat, ci ca să jucaţi, respectiv să fiţi dublura generalului Montgomery. Vă amintiţi de poza apărută acum cîţiva ani în *„New Cronicle" ...*

James tresărind: — Da ... da ...

— Toată lumea a crezut că e generalul. .. Apoi explicaţia: Vă *înşelaţi — acesta e Cliiton James.* Ţineţi minte?

— O, da ... Da ... da ...

— Da, semănaţi perfect, pînă la identitate cu Montgomery. Sunteţi, dacă vă pun basca, gradele, exact generalul! Veţi juca perfect acest rol, domnule Clifton!

James şi-a revenit din stupoare:

- A semăna cu o personalitate cunoscută de o lume întreagă — este cu totul altceva decît a prezenta această personalitate în public, domnule colonel.. .

— Este, desigur, un rol foarte greu. într-un fel, insolit. De altfel, dumneavoastră aveţi un talent deosebit, pentru a interpreta . . . mari personalităţi. îmi amintesc cînd aţi fost chemat în iunie, da, la începututul lui iunie 1940, să înregistraţi discursul lui Churchill, pe care primul-ministru îl prezentase în Camera Comunelor, iar acum nu avea timp să-l înregistreze. Dumneavoastră l-aţi imitat perfect! Vă amintiţi, domnule Clifton?

James cu vocea şuierată a lui Churchill rosteşte: — Vom *lupta pe plajă... vom lupta pe coline ... nu ne vom preda niciodată!.*

James continuă cu aceeaşi voce:

... esenţa apărării
e să ataci duşmanul ce te cotropeşte
Să-i sări de gît
şi să nu-i dai drumul pînă ce viaţa nu l a părăsit, tace un timp, apoi comentează cu vocea lui, foarte umană, intimidat abia acum, din nou de prezenţa lui Lester, simţind forţa acestuia: — Ca de obicei, primul-ministru despărţise frazele cele mai importante în versuri albe...

— Perfect! Extraordinar! Ştiţi ce-a spus Churchill după ce a audiat banda, înainte de a fi transmisă: *Foarte bună!*

El a reuşit să-mi imite pînă şi şuieratul meu printre dinţii
După această înregistrare serviciul nostru a hotărît şi a propus să nu fiţi trimis pe front.

— Deci asta era, exclamă James.

— Pe front putea interveni neprevăzutul. Un accident ... Cîte nu se întîmplă pe front, domnule Clifton!

— Dar eu voiam să lupt! Nu să stau la... manutanţă, la ... scrisori... la ceremonii!

— Ce-i cu ceremoniile?! O să fiţi, probabil decorat! Noi am propus.

— N-am nevoie de decoraţii. Eu vreau să lupt.

— O să aduceţi, domnule Clifton, pierderi imense inamicului, pierderi uriaşe, incomensurabile. Veţi aduce în acelaşi timp sublime servicii Patriei. Imperiului britanici *VeOţi rămîne în istorie,* domnule Clifton. *Cu o condiţie!*

— Spuneţi!

— Să vă jucaţi bine rolul. Să-l „jucaţi" perfect pe general. De azi să încercaţi să fiţi generalul Montgomery.

— Cum?

— Mai întîi, domnule Clifton, să vă pun în temă cu unele probleme strict confidenţiale, ultrasecrete. Cunosc că ştiţi să păstraţi un secret.

— De unde ştiţi?

— V-am verificat.

— Cum?

— În legătură cu cititul discursului primului-ministru ... aţi fost rugat să păstraţi secretul. Au trecut patru ani din acea primăvară şi n-aţi spus nimănui, dar absolut nimănui de această taină.

— Sînteţi sigur, domnule colonel?

— Fireşte. Absolut sigur.

— Acolo, la partea sedentară, la Leicester ...

— Da, chiar şi acolo ...

— Aveaţi oamenii dumneavoastră şi acolo?!

— Nu se ştie niciodată, domnule Clifton ...

— Poate simpaticul Stive?

— Să nu ne cramponăm de nume, domnule Clifton .. .

— Ori poate că şi acolo pereţii au urechi.

Lester glumind: — Ori unele urechi au pereţi...

— Da probabil, că unele urechi au pereţi... ha... ha... Spuneţi, domnule colonel. Vă ascult. Sunt numai urechi.

— Cu pereţi.

— Cu pereţi de beton. Ermetice. Ce intră nu mai iese.

— Perfect. .. Veţi juca deci un mare rol. Rol insolit; în acest rol nu veţi avea sufleur, scena nu e de scînduri, nu e o lume imaginară. Gloanţele aici sunt adevărate. Interesant, nu? Pentru un actor ...

— Interesant, da, fără îndoială, dar şi periculos. Şi mai ales greu.

— Aveţi vreun motiv special să spuneţi că e greu, domnule Clifton?

— Nu i-aş spune ... special. Dar motivul există, e real.

— O chestiune subiectivă, o problemă personală?

— Da.

— E vorba de vreo femeie. De logodnica dumneavoastră ...?

— Şi asta ... Dar e vorba de altceva ...

— Nu înţeleg, domnule Clifton.

— E vorba de un ... complex. De un complex pe care îl moştenesc încă din copilărie ... Şi care . ..

— Ce fel de complex? Nu ştim.

— Tatăl meu a fost militar de carieră . ..

—- Da, ştiu asta.

— Avea, printre altele, cultul superiorilor pe care mi l-a insuflat şi mie. Pentru mine un general înseamnă...

— înţeleg ... încerc să înţeleg ...

— Simpla pronunţare a gradului... (pronunţă ca în transă): *ge-ne-ral...* domnule... co-lo-nel..., cuvîntul general are pentru mine ceva ... cum să vă spun ... ceva ... *hipnotic!* înţelegeţi? Mă paralizează! Cît despre persoana generalului Montgomery ... am pentru el un respect ... extrem, domnule colonel. .. (se amuză). Mi se pare comic, oarecum, ca eu, simplu soldat, complexat de copil faţă de orice grad superior, să joc azi, acum, rolul unui general. Şi încă nu rolul unui general oarecare, ci tocmai rolul *generalului,* celebrului, marelui general Montgomery.

— Domnule Clifton... Un general nu e decît un general.

— He, he!

— Un general nu-i decît un om. Ce, el nu-i om, ca şi noi? Ce, are şase degete la o mînă?! N-are şi el, săracul general, decît cinci degete, domnule Clifton.

— Ehe, şi ce mai degete!

— Dar cinci! Şi ce degete, mă rog, ca ale mele, ca ale dumitale.

— Credeţi, domnule colonel?

— Ba mai mult, aş putea afirma — fiindcă, domnule

Clifton, trebuie să mărturisesc că am văzut la viaţa mea mulţi generali.

— Aţi văzut de aproape generali?

— Foarte mulţi generali.. .

— *Aţi dat mîna cu el?,* întreabă copilăreşte James.

— Fireşte.

— Şi?

— Nimic deosebit, domnule Clifton: *cinci degete.*

— Atît?! Rîde.

— Ba mai mult (jucînd, şoaptă confidenţială): Unii dintre ei au chiar *patru degete,* uneori chiar trei degete,... domnule Clifton!

James uluit, începînd să joace şi el:

— *Trei degete, domnule colonel?*

Lester aer confidenţial:

— Ba am văzut unii generali cu *două degete!*

James aproape distrus, aer tragic:

— Generali... generali?

— Generali. .. generali!

— Generali de-ai noştri... *imperiali?!*

Lester categoric, voce neutră:

— Generali imperiali.

James reverie:

— Dumneavoastră glumiţi, domnule colonel.

Lester acelaşi ton jucat, de mister total:

— Am văzut ceva care o să vă uluiască, deşi, vă mărturisesc, nu este cazul, dar, domnule Clifton, am văzut şi *mareşali!*

- Şi?

— Nu înţeleg.

— Degete ... cîte ...

— Hm ... Unul din mareşali avea ... *ua singur deget* la mîna dreaptă.

— Dar ce deget!

— Mijlociul.. .

— Un singur deget. Dar ... he, he ... un deget de . . . mareşal... Şi încă .. .

■— Unii dintre ei...

James continuîndu-şi viziunile lui obsedante:

— ... Ce deget... Deget de *mareşal imperial.* Degetul lui *imperial.* Unul şi imperial. Poate că restul nu-i mai trebuia. Era de-ajuns unul, dar *imperial.* Şi eu, dacă aş avea un deget imperial... aş putea să mă dispensez de

restul, să mă debarasez. E şi caraghios cînd ai un deget de *mareşal imperial* să mai ţii un balast de patru amărîte de degete la o mînă. Nu e cam absurd?! Nu e exagerat, domnule colonel?! Spuneţi şi dumneavoastră!

— Pentru a da un răspuns, domnule Clifton, trebuie să mă gîndesc.

— Libertatea de gîndire . .. Imperială ... general imperial .. . mareşală . .. libertatea de gîndire . .. Mă rog ... Dar, domnule colonel... în rest, cum erau . ..

— Ce să vă spun?!

— Spuneţi-mi, domnule colonel, doar vreţi să-mi daţi rolul unui general... mareşal... Trebuie, nu-i aşa ...

— Perfect! Perfect! ... S-a făcut, domnule Clifton. Spuneţi-mi ce vă mai interesează, ca să nu bat apa-n piuă,, să răspund interesului dumneavoastră, pe care-l remarc cu îndreptăţită bucurie ca fiind un *interes destul de avid ...*

— Perfect... Perfect... S-a făcut, domnule colonel... Spre exemplu... să zicem, cum stau generalii imperiali — după ce am văzut, ca o mostră, desigur din fiinţa unui general, care şi ea este îndeajuns pentru a reconstitui restul... cunoaşteţi, desigur această teorie arheologică, anatomică şi aşa mai departe, este deci suficient în cazul în care generalul imperial, mareşalul imperial ar dispare, să fim în posesia unui singur deget, ca prin el, cu ajutorul acestui amănunt — *degetul* —, să putem reconstitui ştiinţific, restul, adică generalul. .. particular, vreau să zic imperialul particular .. . generalul ori chiar mareşalul particular . . . imperial, domnule colonel. Ce mi se pare însă demn de remarcat, şi, vă spun asta ca o intuiţie generală, adică genială, şi vreau să vă convingeţi că am .. . *Her* de detectiv, că deci alegerea dumneavoastră a fost o alegere inspirată cînd v-aţi gîndit la persoana mea... deci, aş putea să spun că aceşti generali imperiali, că aceşti mareşali imperiali, domnule colonel, dîndu-şi ei seama, fără îndoială, în intimitate, desigur, numai în intimitatea sufletului personal, de valoarea lor inestimabilă şi că, fiind în orice clipă pasibili de o imprevizibilă dispariţie, îşi abandonează *intenţionat* cîte un deget. Ce ziceţi, domnule colonel?

— Ca pe baza acestui deget.. .

— Ca pe baza acestui deget, în faţa unui destin imprevizibil .. .

— Mareşalul imperial.

— Dar să vezi drăciei Să vedeţi gîndire generală, de general cu adevărat, mareşal imperial: din motive de precauţie, tocmai pentru a fi siguri de reconstituirea postumă, adevăraţii generali imperiali, mareşali generali imperiali, marii generali imperiali şi marii mareşali generali.

— ... imperiali.

— Marii.. . imperiali, domnule colonel, îşi abandonează nu un singur deget, cum aş face eu, simplu soldat. ...

— Imperial...

— Simplu imperial... ci ei, căci tocmai de aceea au ajuns ei ce au ajuns, imperiali, mareşali, generali şi aşa mai departe ca să-şi abandoneze nu un singur deget, ci două degete ...

— Trei degete .. .

— Patru degete . ..

— Cinci degete ...

— Şase degete ...

— Şapte degete ...

— Opt degete ...

— Nouă degete . ..

— Zece .. .

— ... negri mititei

— Unsprezece degete...

— Doisprezece ...

— Negri mititei...

— Treisprezece ...

— Paisprezece mareşali.

— Cincisprezece degete ...

— Şaisprezece mititei!

— Şaptesprezece mareşali.. .

— Optsprezece degete ... negri.. . mareşali.. .

— Mititei...

— Nouăsprezece generali.

— Douăzeci de degete ...

James scuturîndu-şi capul, aproape ameţit:

— Şi aşa pînă la o sută.

— Pînă la două-trei-patru-cinci-şase-şapte-opt-nouăzece sute de degete..., rîd amîndoi. A fost o performanţă.

James reia calm:

— Da, căci, domnilor, trebuie să recunoaştem că un general al Marelui Imperiu nu are numai un deget, el poate avea... o, ho!, dar dacă-i mareşal, domnilor, mareşal al Marelui Imperiu, el poate avea o, ho! ho! ho!

— Ho! Ho! Ho! hohohoho!

— Sute, mii de degete prevăzute pentru a fi abandonate. Ele, încă de la naşterea generalului, sînt destinate, *predestinate* abandonului, tocmai în scopul tactic-strategic, patriotic-ştiinţific de a se putea face o reconstituire ca lumea, demnă de general.

— Demnă de mareşal.

— Pe măsura degetului imperial general, mareşal. (Pauză, se privesc, surîzînd complice): — Să continuăm?

— Interesant, nu?

— Foarte interesant, domnule ... Dar, domnule, nu ştiu dacă nu sunt prea îndrăzneţ (foarte pudic): — Dacă nu atentez la secretul militar, care, în timp de război, ştiu, poate avea grave consecinţe, ori iertaţi-mă, dacă întrebarea pe care aş dori s-o pun nu are atingere cu bunele moravuri care, la noi, în Imperiul Marii Britanii sunt atît de bine păzite . . .

— Spuneţi domnule, curînd veţi fi... general. Aveţi acces, ca să zic aşa, la secretele .. . generalilor .. . ale mareşalilor ... o să vă pun la curent. Vă stau la dispoziţie, domnule Clifton.

— Nu ştiu, în ce priveşte ... mă rog ... să zicem ... picioarele, domnule colonel, picioarele generalilor, ale mareşalilor, domnule ... Voiam să spun că, în cazul nostru, vreau să spun că în cazul, mă rog, al mareşalilor imperiali care, mai ales aceştia din urmă stau, din nefericire, nerali imperiali, ar fi normal, zic, după, desigur, umila mea părere, ca dumnealor, excelenţele lor să aibă, să zicem, conform gradului, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă, zece-unsprezece-douăsprezece-treispr ...

— O! ho, ho-ho-ho-ho! Deziluzie! Pardon! *Dezamăgire!* Mă văd silit să vă dezamăgesc, domnule Clifton. Şi la acest capitol generalii, mareşalii şi mă refer, vă daţi seama, desigur, la marii generali imperiali, la marii mareşali imperiali care, mai ales aceştia din urmă stau, din nefericire, foarte prost. La capitolul picioare, foarte, foarte prost, domnule Clifton. Nu numai că nu au trei-patru-cinci-nouăzece-treisprezece-şaptesprezece-douăzeci de picioare mărime, *dar, domnule Clitton, nu au nici măcar două . .. PICIOARE.* E un dezastru, domnule Clifton! Un dezastru ce pot face generalii, mareşalii cu propriile picioare! Cîtă risipă! Cîtă risipă de parcă n-ar fi picioarele Marelui Imperiu ... Inconştienţi! Pe cît de mari, pe cît de generali, pe cît de

mareşali imperiali, pe atît de, cum să-ţi spun ... pe atît de inconştienţi. N-au pic de spirit de economie. Se joacă cu picioarele, le uită, ici un picior, colo un călcîi, o gleznă, ba chiar celălalt picior. Uituci! ... Bieţi copii uituci ... Pe cît de mari... pe atît de ...

— ... de mici.. .

— Copii..., ce să le zici. Foarte multi nu au decît bustul. Nu au picioare. De aici şi ideea cu statuile. Aţi văzut — şi ăsta-i un secret al serviciului nostru — *Special Operations Executive* — cum foarte multi, în muzee, statui, ori picturi în ulei, nu sunt înfăţişaţi decît *bust,* publicul crede că e o fantezie a pictorului, că n-a avut material, să zicem, ca să le facă şi picioarele... *A ievărul însă e cu totul altul.*

— *Care-i adevărul?*

— Adevărul e că nu aveau picioare! Şi acest adevăr numai serviciul nostru îl ştie. Publicul nu *are acces* la acest *secret.* Căci e un *secret de stat!* Noi şi creatorul, adică.

— ... divinitatea.

— Nu are acces . . .

— Nici Dumne ...

— Nici. Doar noi şi pictorul. Sculptorul. Mă rog, el **e** executantul. Nimeni nu ştie. Arătăm, în cazul marilor' grade ale marelui nostru Imperiu, numai ce au întreg. Nu putem arăta părţile lipsă, abandonate în caz de forţă majoră, fiind obosiţi în fuga unei bătălii, fiind alungaţi, ca să poată fi mai uşori, îşi lasă, îşi abandonează rucsacul, raniţa, puşca, pistolul, port-hartul şi, fireşte, ca să poată fugi, îşi abandonează un picior, uneori două picioare, trei- patruzece, depinde după împrejurări, hotărîrea se ia deseori spontan ... Tucidide ce spunea?

— Ce *spunea Tucidide, domnule colonel?!*

— Tucidide. Mister Tucidide, care, după cîte îmi dau seama n-ar fi exclus să fi fost şi el, la rîndu-i, general imperial, ori mareşal imperial.

— Dar e şi normal ca Tucidide să fi fost general imperial, ori mareşal imperial...

— Păi cum?! Altfel îl pomeneam noi *acum? în aceste împrejurări?*

— Dacă n-ar fi fost general imperial, ori mareşal al marelui Imperiu Britanic, *ar fi rămas el oare în istorie?!*

— E clar că n-ar fi rămas. Ha! Ha! Ha! Hm, cum să fi rămas? Dacă n-ar fi rămas în istorie cum să fi spus mister Tucidide ... zicea Tucidide ăsta, generalul. .. he, he .. .

frumos zicea . ..

— Dar ce zicea, că mă faceţi foarte curios!

— Parcă-l aud şi acum ...

— L-aţi cunoscut pe generalul Tucidide . . .

— Un copil... Umbla în cămaşă lungă şi desculţ... Copil. . .

— Şi ce v-a spus?

— Zicea Tucidide ăsta: *Războiul nu se dezvoltă niciodată contor ni unui plan dinainte stabilit.*

— Avea un glas frumos. Nli-ar fi plăcut să-l joc pe Tucidide . . .

— De ce?

— Fiindcă umbla desculţ. . .

— Şi eu care credeam că din cauza vocii . . .

— Fireşte că din cauza vocii, eu ca actor îmi dau seama de importanţa pe care o joacă ... vocea unui personaj.

— Tot nu înţeleg. Sunt derutat, domnule.

— E simplu: Tucidide avea această voce *antică* fiindcă umbl? desculţ.

— Ce jijnplu! Deducţie logică! Admirabil! ... Şi eu să numi dau seama... Deci, conform spiritului *tucididean* nimic nu poate fi dinainte prestabilit nici măcar desfăşurarea războiului, şi iată că în împrejurarea în care intervine *neprevăzutul* generalul trebuie să fugă, să alerge şi ca să poată fugi mai repede îşi lasă pe drum, aruncă tot ce consideră că îi împiedică fuga, face orice ca să poată alerga mai repede . ..

— Şi, ca în caz de nevoie, să fie *reconstituit. . .*

— Sigur, sigur. Uitasem! Ca să po«tă alerga şi prin picioarele rămase aiurea, prin şanţuri noroioase, după casă, uitate pe sub paturi, prin aşternuturile unei *civile* oarecare — să poată, el, generalul, el, mareşalul, să fie reconstituit. *Post festuni!*

—■ Post mor ...

— Festum. Fiindcă acest ceremonial al fugii şi abandonului . ..

— *Abandon şi fugă! Ce* titlu! Ce piesă!

— O piesă, această piesă e de fapt o sărbătoare. Un festin! Să-ţi presari picioarele generale, picioarele mareşale sau mareşalele picioare... e o ceremonie nu lipsită de ... *gratie ...*

— Un fel de balet... s-ar putea spune.

— Un adevărat balet nocturn: cu cît e mai nocturn, cu

atît mai impresionant pentru publicul spectator şi posteritate.

— Aflu lucruri pe care, recunosc, înainte de întîlnirea cu dumneavoastră nu le cunoşteam.

— Asta-i doar o infimă parte din secretele serviciului nostru special şi. . . secret. Prin ce v-am relatat — şi am observat că sunteţi foarte receptiv — sunteţi un bun *medium,* ca să zic aşa — prin ce v-am spus am încercat, deci, să vă iniţiez în acest alfabet misterios al războiului. În partea a doua a instructajului — căci, orice instructaj, ca şi piesele de teatru, are mai multe părţi: partea întîia, partea doua.

— Partea a treia.

— Nu, domnule. Instructajul nostru are doar două părţi. Numiţi-le!

— Partea întîia şi... (cu efort încercînd să-şi amintească): Culmea, domnule colonel, memoria mea iar îmi joacă renghiuri! Ei, drace! Vă rog să-mi acordaţi un timp. O să-mi amintesc. Dacă vreţi puteţi continua ...

— Deci partea întîi... Pînă continuu o să vă amintiţi şi *Partea a doua,* deci generalii, mareşalii sunt nişte risipitori ...

— Permiteţi...

— Ţi-ai amintit?!

— Vă rog ... să ... să mă scuzaţi, dar, vedeţi, am un ... ăla . ..

— Lapsus!

— Da, lapsus... Memorie... Cînd mă gîndesc că şi eu ... o să ajung un ...

— General!

— Risipitor ...

— Perfect, perfect... Vei deveni un . . . risipitor de mare clasă, unul e generalul Montgomery.. . dar, pînă îţi aminteşti cum se numeşte *Partea a doua,* o să-mi permit... nu-i aşa, cum m-ai rugat, să-ţi promit să aruncăm o repede ochire asupra . . . amiralilor. Nici ăştia nu sunt prea strîngăreţi . ..

— Risipitori...

— Mînă spartă ...

— Amiralii luptă pe mare . ..

— Uneori luptă şi în aer. Unii amirali, desigur că mă refer la amiralii de aviaţie. În ce priveşte amiralii marinei, aceştia nu pot, săracii, lupta decît pe ape. Cred că într-un

fel au dreptate. Se conformează şi ei unei anume logici, cel puţin o logică aparentă .. . Dar să revenim la ochire... Aceştia de regulă, începînd cu marele amiral Nelson — care este pentru noi toţi un exemplu, un ideal, au început, conform pildei date de divinul amiral Nelson, să-şi piardă cîte un ochi... Şi, cu toţii vor să-l întreacă pe Nelson, unii dintre ei...

— Domnule colonel! Domnule colonel! Mi-am amintit! Partea doua! Partea doua! Partea doua!

— Ei îşi pierd doi ochi.

— Alţii trei ochi... pe unde apucă, nocturn, divin, în aer, pe apă şi pe uscat aşa cum a spus Churchill.

— Vom lupta (cu vocea lui Churchill, şuierînd printre dinţi): pe *uscat, în aer, pe mare . ..*

— Sub pămînt, în cazemate, numai vezi cîte un ochi. Şi după ochiul acela găsit sub pămînt, găsit în aer, pe mare,

— ... pe pămînt!

— ... dacă ai, fireşte, o cît de cît de mică experienţă, o cît de cît de mică iniţiere, îţi dai seama dintr-o ochire că pe acolo a trecut un amiral. Al lui e ochiul! Şi pe urmă îl vezi a doua zi în ziar cu ochiul legat cu panglică neagră. Asta-i un fel de uniformă. Toţi, după exemplul lui Nelson, toţi amiralii vor să-şi piardă un ochi. Care sînt roşi de vane ambiţii ca să-l întreacă pe nemuritorul erou, amiralul Nelson, îşi pierd în acest concurs, doi-trei-patru-zece-douăzeci de ochi!

— Cincizeci de ochi (deodată uimit): Dar, domnule colonel, un amiral cîţi ochi are? ...

— Depinde de forţa armatei în momentul istoric respectiv. Sigur că pe vremea lui Nelson, cînd se luptau cu acele vapoare primitive, nu cu submarine, un amiral nu era dotat, nu era prevăzut, vreau să zic, decît cu doi, maximum *trei* ochi. Nelson, modest cum îl ştim, nu avea decît... doi. Fireşte, pentru a lansa o nouă modă şi-a pierdut, distrat cum era, unul din cei doi ochi şi a lansat apoi, cu mare tam-tam moda cu panglica neagră peste ochiul pierdut.. . Acum asta a devenit o modă atît de răspîn- dită în lumea mărilor şi oceanelor, încît pînă şi nenoro- ciţii ăia de piraţi, domnule, şi-au însuşit-o! Eu înţeleg s-o poarte amiralii noştri. Dar piraţii... Asta e o insultă la adresa marinei de război britanice. Serviciul nostru a luat contramăsuri drastice. Piraţii răspîndesc, pentru derută, ochii proprii pe apele mărilor, ale oceanelor, încît noi nu mai ştim care e

ochi de amiral şi care e ochi de pirat! E o infamie! Vom lua măsuri drastice! Vom elabora legi draconice! Mai ales acum, cu submarinele, cu flota modernă, nu ca pe vremea lui Nelson, cînd erau nişte amă- rîte de corăbii, vapoare, flotă veche, amirali cu doi-trei ochi, azi cu tehnica aceasta avansată, submarine... ochi . . . amirali... cinci, zece-cincizeci. Şi cu asta, domnule Clifton, propun să încheiem.

— Partea întîia!

— Urmează partea a doua a succintei noastre expuneri de iniţiere şi să intrăm în *Sanctuarul Secret al războiului* (cu altă voce). Ai jucat bine, domnule Clifton.

— Am încercat să mă ţin de dumneavoastră, colonele. Sînteţi un mare actor.

— Un amator... Dumneata eşti însă remarcabil. Te felicit. Ai făcut un adevărat maraton. Cred că nu mai ai complexe faţă de gradele superioare.

— Nu.

— A fost o probă de spălare a creierului. Şi acum să trecem .. .

— La *partea a doua.*

Lester, deodată grav, lăsînd jocul la o parte, expunere seacă: Sigur, dragul meu, că aşa cum ai spus — lăsînd la o parte, nu-i aşa, chestiile, adevărate şi ele, cu generalii, amiralii, etc. etc., adevărate şi ele prin nobila lor absurditate, zici că *a semăna* cu o personalitate cunoscută de o lume întreagă este cu totul altceva decît a prezenta această personalitate în public. N-ai auzit, desigur, despre *Operaţiunea Overlord* — este denumirea cifrată a *debarcării* pe coasta europeană, a invaziei noastre cu americanii. Această operaţiune, trebuie să-ţi spun, e pregătită în toate amănuntele. Sunt angajate uriaşe forţe, cum n-a cunoscut istoria. Comandantul suprem al acestei colosale operaţiuni este generalul american Eisenhower, iar cel mai apropiat colaborator al său este, după cum bănuieşti, Montgomery. Ca să-ţi faci o imagine despre amploarea acestei, cum spuneam, cu adevărat unice, cu adevărat uriaşe operaţiuni, vreau să-ţi spun, aşa ca un ... amănunt, că aceste efective, sau aceşti comandanţi au la dispoziţie 3 milioane de soldaţi şi ofiţeri, circa 20 mii de avioane, 6.482 vapoare de transport, 23 de crucişătoare, 104 torpiloare, 50 de mii autocamioane şi cele mai moderne mijloace de luptă, precum şi provizii într-o cantitate imensă. Noi nu ne îndoim, ba ştim cu precizie că aceste pregătiri în

perspectivă *nu au scăpat,* cum era de aşteptat, *atenţiei serviciului de spionaj nazist* şi că generalii nazişti au întreprins toate posibilităţile, toate variantele de contracarare. Se urmăreşte, deci, în această situaţie, momentul *surpriză,* aceasta atît în ce priveşte ziua cît şi locul debarcării. Acest lucru trebuie realizat cu o manevră de acoperire şi serviciul nostru — gîndindu-se la soluţia acestei manevre — s-a bazat pe faptul că dumneata semeni pînă la identificare cu generalul Montgomery. Deci vei fi, James Clifton-Montgomery. *Acest nou personaj,* acest nou general *Montgomery care vei fi dumneata* — după pregătirile necesare — urmează să zboare cu tot alaiul, cu tot fastul, cu toate parăzile cuvenite unui mare general, în Gibraltar şi în Africa de Nord. De ce? Foarte simplu. Acest lucru trebuie să-i inducă în eroare pe germani *şi încă de două ori:* lipsa lui Monty din Marea Britanie, ţara unde se concentrează armata de invazie, este prima. A doua: să creăm inamicului impresia unei *temporizări* a debarcării în preajma Mării Mediterane, ideea debarcării în sudul Franţei fiind motivată că, în clipa de faţă, Ţărmul Normandiei este mai puţin apărat de germani. Clar? (Pauză) Ai o prietenă?

— Da.

— Dar asupra acestui aspect vom reveni.

— Dar o iubesc, domnule!

— Ştiu, *iubirea aceasta va continua.* Vă asigur. Să revenim, însă, pînă îl vei cunoaşte pe mareşal, la chestiuni de ordin teoretic. Vreau să-ţi explic, pe scurt, cîteva din pasiunile *intelectuale* ale mareşalului. Cîteva din teoriile lui pe care le repetă în diferite împrejurări escortei, la recepţii etc. Iată-le dar expuse în mod succint.

— Dar am o memorie deficitară, învăţ foarte greu rolurile.

— Ştiu. Vei primi aceste texte şi vei avea timp berechet să le memorezi, ca apoi să le expui cu cea mai mare degajare. O.K.?

— Perfect, domnule.

— Tot aveam programat un anumit timp pentru această pregătire...

— Psihologică ...

— Da, psihologică.

— La proverbialul englezism se adaugă acum şi un grad avansat de tip cazon.

— Sunteţi ironic, maestre.

— Să trecem la fapte.

— Formidabil! Formidabil! —- Nu văd ce ar fi atît de ...

— Formidabil! Tocmai asta este una din replicile lui *Monty,* ale mareşalului.

— Mă surprinde. Curios . . .

— Are şi alte teorii, nu mai puţin . .. curioase.

— Le ascult.

— Iată una din tacticile lui: un istoric şi teoretician B. H. Liddel-Hart, la sfîrşitul deceniului al treilea, formulase doctrina *acţiunilor indirecte,* această teorie constituie pentru mareşal un adevărat *catehism.*

— Sunt foarte stranii aceste teorii, cel puţin pentru mine.

—• Eşti un mare actor. îţi dau texte scurte. Le înveţi într-o seară.

— Dacă-s scurte . . .

— Iată. Nu numai că sunt scurte, dar sunt şi puţine, în rest discuţi despre flori, cîntece, eviţi hărţile strategice, spui că le *cunoşti,* că le-ai *bifat,* tot ce ţine de tehnică militară, termeni de specialitate *îi eviţi* asemenea unui general care nu se ocupă de fleacuri. Deci *doctrina acţiunilor indirecte.* Ea constă în afirmarea acţiunilor indirecte asupra celor directe. Nimic mai simplu! Aceasta cu scopul, şi el simplu, de a disloca, din punct de vedere economic şi psihologic forţa inamicului, de a amîna astfel bătăliile hotărîtoare pînă în momentul în care devin operante *loviturile decisive.* Se merge la sigur. într-un conflict armat cu mai multe state este preferabilă concentrarea eforturilor asupra adversarului mai slab, decît să se încerce *mai întîi răsturnarea* celui mai *puternic.* în lumina covîrşitoare a exemplelor istorice — susţine cu aprindere mareşalul, şi aici, cînd vei expune această teorie trebuie să devii patetic! . . . Da, neapărat flacără! Deci nici un comandant de oşti, şi Monty este un mare comandant de oşti, deci nici un comandant de oşti nu poate fi scuzat pentru executarea loviturilor *frontale* asupra unui inamic care îşi menţine ferm poziţiile.

— Pare interesant. E cît se poate de înţelept.

— înţelept şi logic.

— Şi foarte simplu.

— Toate lucrurile mari sunt simple.

— Asta-i altă maximă a mareşalului.

— Cred că da. Spune de obicei maxime. Nu prea multe. Se comportă în general cu simplitate. E autoritar cu pondere. Soldaţii îl divinizează tocmai pentru simplitatea lui. Uneori e obosit, ei văd asta, dar nu apare în faţa lor ca un om extenuat. Nu pozează ... îi plac fetele.

— Şi mie.

— încă un atu. Femeile, veşnica problemă. Poţi discuta despre ele cu soldaţii, cu diplomaţii cei mai scrobiţi. Eşti un om al buncărelor, al patului de campanie. *Un soldat.* Cu durităţi şi naivităţi, cu eroism, cu simplitatea oricărui soldat al Majestăţii Sale. Dar *să revenim Ia doctrină.*

— Aţi spus că e scurtă.

— încă o frază şi doctrina se rotunjeşte.

— Vă ascult.

— Ai reţinut ce ţi-am spus.

— Sper. Dar cu ajutorul textului...

Lester, solemn, explicit, rar, ca şi cum ar explica unui şcolar:

— înainte de a executa lovitura asupra inamicului trebuie înfrînta mai întîi voinţa lui de rezistenţă.

— Ce *frumoasă-i, frate, teoria şi veşnic viu arborele vieţii...*

— Asta ce-o mai fi?

— Un vers din Goethe.

— Uită-1. Goethe a fost german. Poţi fi suspectat . .. mareşale.

— O.K.!

— Şi încă ceva. Trebuie să cunoşti cîteva din discursurile lui Hitler pe care mareşalul, împreună cu primul-ministru, domnul Winston Churchill, le-a reţinut şi le-a dat la timp riposta cuvenită. Şi anume. Este vorba despre teoria documentului, aşa-zisa teorie a vidului nu numai de *spaţiu,* pe care o ştii, sper, cum o ştie orice copil de şcoală, ci a *vi lului de putere.* El s-a lansat punîndu-şi întrebarea de paranoic: *Cine* va umple acest spaţiu după primul

& război mondial? Statele succesoare ale marilor puteri de dinaintea

primului război mondial? Dezmembrate, neunite, aţipite din belşug, cu burţile pline? Nu. El, paranoicul, Hitler!

— Ceea ce s-a şi dovedit.

—• La început, domnule, doar la început. Acum situaţia este alta.

— Din fericire.

— Din înţelepciune şi forţă, domnule.

— Să admitem. Altceva?

— Trebuie să mai ştii că Mussolini este, la ora actuală, suspectat de Hitler că practică politica ... şacalului. 11 vei numi *Şacalul.* Mareşalului i-a plăcut acest termen. Nu dai nici o explicaţie. Cînd cineva spune Mussolini — replici: *Şacalul.* Atît. Şi încă ceva cu privire la teoriile lui Hitler. Cînd a atacat cu avioanele Londra, oraşele şi coastele britanice, spunea că speranţa Britaniei — şi el credea fanatic — că această speranţă va fi distrusă, pe vremea aceea americanii erau în altă barcă, ruşii în alta, barca franceză era scufundată — noi, izolaţi, deci Hitler spusese atunci că speranţa noastră stă în Rusia şi în America. Dacă această speranţă în Rusia este distrusă, va fi distrusă şi cea din America, pentru că eliminarea Rusiei va spori enorm puterea Japoniei în Extremul Orient... Dacă Rusia este strivită, ţipa Hitler, ultima speranţă a Britaniei va ii spulberată. Atunci Germania va stăpîni Rusia şi Balcanii. Hotărî: Ţinînd seama de aceasta, Rusia trebuie lichidată. Asta era în primăvara lui 1941.

— Cam multe teorii.

— Răbdare ... Churchill, pe lîngă celebrul discurs pe care tot dumneata l-ai citit la posturile de radio iar el ţi-a admirat şîşîitul, a lansat atunci o butadă: *a lupta de unul singur are şi avantaje, deciziile nu trebuie aprobate* şi de al/ii.

— Amuzant. N-o ştiam.

— Mai am puţin şi termin (misterios). Dacă eşti cuminte, la sfîrşitul discuţiei noastre o să-ţi fac o surpriză.

— Despre ce este vorba?

— Dacă e surpriză ...

— Vă rog ...

— în final, maestre, lovitura de teatru.

— Totuşi! Haideţi, mor de curiozitate.

— Răbdare, răbdare şi iarăşi.. .

— ... răbdare.

— Primul-ministru al Majestăţii Sale şi mareşalul şi-au dat seama şi, în consecinţă, au procedat aşa cum se cuvine. Ne-au ordonat, în situaţia de izolare, să întreprindem operaţiuni de diversiune, am înfiinţat servicii speciale şi ultrasecrete pe lîngă cele existente, apoi s-a hotărît ca după acestea, cînd americanii vor binevoi să vină în aceeaşi barcă cu noi, s-a hotărît ca principala ţintă a primei noastre ofensive majore trebuie să fie Germania, care să fie atacată prin Europa. Acesta este momentul numit *Prezent.* Pînă aici, excelenţă, conform teoriei dumneavoastră ...

— Acţiuni indirecte .. .

— Memoria dumneavoastră este strălucită, domnule . .. mareşal. Deci, aţi hotărît ca principalul efort ofensiv al operaţiunilor în vest, în 1942, să urmărească ocuparea şi controlul de către Marea Britanie şi SUA a Africii şi controlul ulterior al Marii Britanii asupra întregii coaste nord-africane între Tunis şi Egipt. Ne aflam, e drept, în aceeaşi barcă. Tragedia de la Pearl Harbour a avut consecinţe fericite. Ştiţi prea bine, maestre că, în aceleaşi ore, Eden, la bordul crucişătorului Kent, se îndrepta spre Murmansk, iar primul-ministru era la bordul crucişătorului Duke of York, în drum spre America.

— Urmare: acum suntem ... trei într-o barcă.

— Exact. Deci acum, cînd foarte bine aţi spus . . . excelenţă, suntem trei într-o barcă, se pregăteşte debarcarea, acţiune de mare amploare, de mare subtilitate, de mari, uriaşe, inimaginabile forţe militare, aşa cum istoria omenirii nu a mai cunoscut, acum suntem pe punctul de a declanşa această colosală acţiune. Şi aici intervine marele dumneavoastră rol. UN ROL ISTORIC ...

— Mă speriaţi...

— Nu. Doresc doar să fiţi pătruns de marele rol. Dar cu

cît e mai dificil, mai plin de responsabilitate, cu cît umerii dumneavoastră, mareşale, sînt mai apăsaţi de această povară istorică, trebuie să fiţi un *as.*

— Ce am de făcut?

— Iată ce aveţi de făcut: să nu uitaţi că l-aţi învins pe *Vulpoiul* deşertului.

— Adică?

— Pe Rommel.

— A, da.

— Să nu uitaţi să numiţi radio Berlin: Cu/eaua *de la Berlin.*

— Da.

— Să nu uitaţi să desenaţi, aşa, ca din întîmplare, cîte un . .. crocodil.

— Cro-co-dil? Asta ce-o mai fi?

— Mareşale, aţi uitat că aţi rămas celebru şi prin desenul pe care l-aţi făcut la una din întîlnirile cu primul-ministru şi aţi spus: să-i lovim în pîntecul moale, respectiv în sudul Europei, şi, în acest sens, o debarcare în nordul Africii, în 1942, ar fi esenţială şi pentru traversarea, în anul următor, a Canalului Mînecii.

— Da, îmi amintesc. .. Da, da, îmi amintesc perfect, colonele ... Da, da ... îmi amintesc, colonele şi de feldmareşalul Rommel, îmi amintesc toată campania din Africa, da, da ... Vulpoiul deşertului, după capturarea Tobrukului, se pregătea, licheaua, să atace — prin deşert — pe direcţia Cairo.

Lester îl priveşte năucit, o consternare totală îl cuprinde. Lungă tăcere, în care se infiltrează insinuant o suspiciune stranie de care amîndoi sunt sau par conştienţi.

— Domnule mareşal (se ridică). Am impresia că mi-aţi jucat chiar mie o farsă.

— Ar fi mare lucru? (cu voce calmă, sigură). Am şi eu serviciul meu secret. Un serviciu secret special şi personal. Ce părere ai, colonele?!

— Pare absurd, domnule mareşal.

— Mai încet, colonele, doar ştii că unii pereţi au urechi şi nu cum glumeai dumneata *că unele urechi au pereţi.*

— Excelenţă ...

—■ Gîndul este repetiţia acţiunii. Eşti un bun expert. Dar să ştii că e foarte greu să faci profeţii mai ales în privinţa trecutului.

— Sunt tocmai celebrele dumneavoastră maxime, pe

care voiam să i le bag în cap imbecilului aceluia de actor. Vă rog, excelenţă, cu respect infinit...

— Corect se spune: *cu infinit respect.*

Lester în poziţie de drepţi, abia mai poate bîigui...:

— Cu în-fi... nit respect (gîfîie, se înăbuşă, tuşeşte).

James, aer de mareşal:

— îmi bagatelizează maximele. Eu cînd spun că cel mai greu este să prevezi trecutul mă refer tocmai la serviciul vostru imbecil şi ultrasecret. Această gîndire se barează pe o adîncă experienţă. Vrînd să-l instruieşti pe actoraşul acela, el oricît se va strădui, probabil, sărmanul nu e lipsit de talent, după cîte am auzit — că, mai ales în ultimii ani, numai la cinematograf nu am intrat, iar dacă am intrat la teatru, acela se chema *teatru de război,* colonele Lester! Maxima mea, în cazul de faţă nu are valabilitate. E nulă şi neavenită.

— Cum puteţi afirma aşa ceva ...

— Uite: eu am în Africa, la ambasade, în statul meu Major, peste tot, prieteni, colegi de adolescenţă, de clasă, de liceu, de şcoală militară. Ei cunosc amănunte pe care voi nu le ştiţi. Voi ştiţi maxime.

— Maxime celebre, care vă aparţin.

— Să lăsăm... Aceşti prieteni ai tinereţii mele ştiu că am fost în Soho, spre pildă, că am tratat cu fata sau fetele cutare, într-un anumit chip. Şi la asemenea întîl- niri, la un pahar de vin, se povestesc tocmai lucruri picante, deocheate . .. Ori voi. .. Voi ştiţi una şi bună! Crocodil, Vulpoiul deşertului, Căţeaua de la Berlin şi culmea, *maximei* Am ajuns autor de maxime! Eu am cîştigat bătălii! Pricepi, domnule colonel, nu m-am ocupat de maxime! Astea au fost vorbe în vînt. Dacă nu cîştigam acele bătălii, aceste . . . „cugetări" nu erau ... *celebrei,* cum le numeşti, recunosc, cu o oarecare admiraţie. Zic *oarecare* pentru că am observat şi un anume surîs zeflemitor cînd le rosteai.

— Sunt respectuos, excelenţă.

— Cred că te-ai convins, chiar acum, de o altă maximă a mea *că în război adevărul trebuie să aibă o cohortă de minciuni.*

— Tocmai acestei ilustre şi înţelepte maxime am vrut să-i răspundem .. .

— Lasă-mă, domnule cu ... ilustre şi înţelepte ... Războiul e un *rahat,* ţi-o spun eu care sunt. .. mareşal, şi pe care îl obsedează un pasaj din Appiano. Ai auzit de. . .

Appiano?

— Nu!

— înseamnă că te ocupai numai de intrigi. Te prăfuieşti în birouri insalubre, cu tfn suflet insalubru, colonele. Nu ştii ce înseamnă sînge, nu ştii ce înseamnă să vezi un trup alergînd fără cap, cînd dovleacul i-a fost retezat de o schijă şi trupul continuă să alerge şi tu strigi: *înainte?* N-ai văzut, sau n-ai ţinut în palme inima sîngerîndă, ridicată din nisipul deşertului, sub soarele ucigător, cînd inima mai zvîcnea încă, şi era a unui soldat de-al tău care lupta pentru Imperiul în care soarele nu apune niciodată. Apun oameni. Apun imperii. Oamenii mor de foame. *Imperiile se destramă din cauza indigestiei.* Să ţii minte asta, cînd îţi vei instrui *dublura* mea, să nu uiţi.

— O s-o ţin minte. Am memorat-o. Am scris-o cu litere de aur, excelenţă, în memoria mea.

— Vezi, de aceea nu te obsedează Appiano . . . Fiindcă n-ai văzut nimic din ce ţi-am spus. Nici n-ai auzit de acest domn care a văzut şi el lucrufi asemănătoare şi o, ho, încă în anul 2, era noastră. (Cu o infinită simplitate). Ai avea răbdarea să-ţi reproduc un mic pasaj din el. .. colonele?

— Sunt numai urechi, excelenţă!

— Asta ţi-e meseria.

— Vă ascult cu tot sufletul.

— 11 ai?

— La ordinele dumneavoastră, excelenţă.

— Dacă m-ai asculta cu ochii.. . Cît despre suflet... Dar să nu crezi că sunt cinic, eu te-am ascultat mult timp, cu răbdare, cu plictiseală, dar şi din firească curiozitate omenească, să mă văd într-o *oglindă,* fie ea şi ultrasecretă .. .

— Dacă ştiam exce ...

James, ca într-o reverie, cu glas stins, în care se citeşte o adîncă durere.

— Deci să revenim la Appiano, anul 2 e.-i. Vorbea despre cucerirea şi prăbuşirea unei cetăţi. Ascultă, colonele, ascultaţi, pereţi. *Cînd totul, pin i la ultimul fir de iarbă şi ultima bucată de piele, a fost consumat, numanţii şiau mîncat morţii, iar în final au sacrificat pe bolnavi şi pe slăbănogi. Au supravieţuit doar cîteva sute, care s-au predat învingătorilor. Mergeau în captivitate clătinîndu-se şi în zdrenţe, murdari, zburliţi, cu unghiile lungi, urît mirositori, cu ochii scînteicd de ură.*

Pauză. Tăcere. Se privesc, unul mîhnit, obosit, simplu, celălalt fremătînd de o spaimă cosmică.

— Îţi place, colonele? *Pereţi, aţi auzit?l*

— La ordinul dumneavoastră, excelenţă.

— Vorbeai de o promisiune . . . colonele. De o surpriză. Ia s-o vedem. Sau, în limbajul dumitale, *s-o auzim.*

— Excelenţă, la ordinele ...

— Ascultă, măi Lester, sîntem amîndoi soldaţi, hai, slăbeşte-mă cu. . . excelenţă şi cu la ordinele etc. Stai în fotoliu, plimbă-te, aprinde-ţi trabucul şi mai ales: surpriza.

— Era vorba de aşa-zisa logodnică a . . ., mă rog, actoraşului ...

— Păi, fă-i surpriza.

Lester sare de pe fotoliu, pipa îi scapă din mîini. James o ridică în timp ce apasă stăruitor pe un buton şi în timp ce pe uşă apare Annabel Lee, stînjenită, parcă schimbată, priveşte încăperea, spre cei doi, apoi se repede spre James, se îmbrăţişează, se sărută fără să le pese de prezenţa colonelului.

Actorul cu tandreţe, apoi ea şi James vor îngîna din Edgar Allan Poe; parcă într-un glas, parcă într-o privire, parcă într-o singură răsuflare de stea tragică şi bucuroasă:

De demult s-a-ntîmplat, de demult... Era / Lîngă o mare cu ape-argintii, / O *fecioară trăia, şi poate c-o ştiţi,* / O *fecioară, Annabel Lee; Şi trăia doar c-un gînd, s-a iubesc mereu / Şi trăia — să mă poată iubi* etc.

Tăcere înfiorată.

Lester a stat nemişcat, expresie de stupoare, linguşire, suspiciune, faţă de piatră. „Mareşalul" cum de ştia aceste versuri? Se citeşte întrebarea hamletiană, de moarte, pe chipul lui. Aplaudă, totuşi, cu reţinere. James o priveşte o clipă în faţă pe Annabel, la început expresia lui e una de fericire regăsită, apoi chipul lui devine grav, o umbră grea, suspicioasă i se aşterne pe faţă. Annabel surîde cu o fericire depărtată, aproape rece.

— Eşti tu, Annabel?, întreabă James.

— Tu ce crezi?! Iubitule . . .?

James, aproape înseninat, o ia de braţ şi pornesc spre uşă.

— Haideţi, căpiţelor, veniţi cu noi, trebuie să plecăm mai departe, aici ne arde pămîntul sub picioare .. .

Spre colonel:

— Şi cu toate astea, eu o să mă deplasez în Africa.

— Felicitări! Ai jucat excelent, James! strigă Lester.
— Şi dumneavoastră, domnule colonel. Sînteţi un mare actor! Annabel îi aplaudă cu ochii în lacrimi.

IV

E din nou primăvară, o primăvară bucolică, e pace, războiul s-a sfîrşit. E primăvară. Prima primăvară de după război. în birou Stive şi Annabel. Atmosferă de plictis, fata bate la maşină, Stive priveşte cireşii înfloriţi din faţa geamului. Un timp tăcere. În depărtare se vede Calul Alb.

Cititorul e desigur uşor nedumerit deoarece doi protagonişti ai povestirii noastre sînt în acelaşi birou. Poate au îmbătrînit, poate doar limbajul lor s-a schimbat, fata *seamănă* cu Annabel, bărbatul cu Stive. E ceva straniu în comportarea lor. Poate sunt ei, dar *altfel.* Sau poate... Sau poate *alţii.* Iată, Stive, în timp ce se plimbă, are un aer de leu în cuşcă.

— Ce nu înţeleg e că ne ţin aici ca într-o leprozerie. Războiul s-a terminat şi ei şi-au găsit să ne mobilizeze tocmai acum! Nu degeaba spun străinii că noi, englezii, avem deseori comportări stranii.

Fata începînd să bată la maşină:

— Şi eu sînt concentrată de două luni şi bat la maşină lucruri absurde. Nu pricep nimic din ele.

— Măcar dumneata baţi la maşină. Dar eu? Eu ce fac?

— Dumneata faci mişcare.

— Mişcare între patru pereţi! înţeleg că, măcar dacă nu fac nimic, măcar să mă plimb pe străzile acestui oraş nefericit. Dar ...

— Dar plimbarea pe străzi e *interzisă.*

— Stupiditate britanică! Parcă am fi personajele unei piese stranii, absurde. Auzi, să te mobilizeze în timp de pace! Ha, că înţeleg, pe mine că sînt bărbat. Dar, dumneata, ce cauţi aici?!

— Eu bat la maşină. Am fost dactilografă. Acum sînt dactilografă. Mă amuză totuşi să bat la maşină lucruri inutile. Mi s-a dat acest stoc, — şi fata arată spre un vraf de dosare, — nu mi s-a spus cînd să le termin. Pot să le termin, sper, într-o săptămînă, într-o lună.

— într-un an.

— în doi ani.

— Am putea să inventăm un joc, spre pildă, ca să ne omorîm timpul într-un fel.

— Un joc! E amuzant. Dar ce fel de joc, domnule?

— Ştii să joci... pocher?

— Pentru o dactilografă nu e prea amuzant.

— Bridge?

— Nu prea ...

— ... Să facem ...

— Ce?

Stive ezitînd, ar fi vrut să spună altceva:

— Să zicem am putea face ... jiu-jiţ!

— O dactilografă? Jiu ... jiţ?

— Atunci am putea face... să zicem, am putea face... *masaj!* spune el insinuant.

— ... Masaj?!

— Ei bine, dacă nici asta nu-ţi convine ... atunci... atunci... să facem ..., da, să facem .. . dragoste . ..

— Domnule, o dactilografă să facă,... cum îi zice ... *dragoste?!* începe să-mi fie frică ...

— De dragoste?

. — O, nu! Nu de ... dragoste.

— Atunci de ce ţi-e frică?, întrebă el din nou insinuant.

— *Unei dactilografe nu i-e frică de dragoste,* răspunde ea cu un „eroism" mimat.

— Atunci de ce ţi-e frică?

— Mi-e frică de . .. maşina de scris, de dosare . ..

— Perfect. Putem începe?

— Domnule, n-ar fi mai bine să ... jucăm pocher ori crichet?

— Cam plicticos. Şi apoi, ne-am duşmăni. Cel care ar pierde l-ar urî pe celălalt.. . Dumneata vrei să ne ... urîm?

— O *dactilografă nu este capabilă de... ur<i.*

— *Înseamnă că o dactilografă este capabilă* de... *iubire.*

— Crezi, domnule?

— Te privesc de două săptămîni, de cînd sîntem izolaţi aici şi îmi dau seama tot mai mult, pe zi ce trece, adică, nu, mi-am dat seama, devin patetic mimat, mi-am dat *seama din prima clipă* că *dumneata* eşti *capabilă* de ... iubire. Ba mai mult.

— De mai mult? Ce vreţi să spuneţi, domnule? întreabă ea „ingenuă".

— Vreau să spun că eşti capabilă de a face dragoste.

— Chiar?, şi în vocea ei se simte surpriza, dar e şi flatată.

— Da, domnişoară. *Dragoste.* E cel mai frumos, cel mai minunat... joc.

— Joc?

— Poate Guvernul Majestăţii Sale, institutele de . .. psihologie vor să facă cu noi o experienţă. Ori poate să fie un .. . *joc* al destinului.

Fata îşi caută poşeta, scoate o mică oglindă, se piaptănă, se studiază parcă vrînd să vadă dacă *ea* corespunde, pare încîntată de acest rezultat, e surîzătoare, cochetă, transfigurată. O lumină nouă i se aşterne pe faţă. Ezită totuşi:

— Eu cred totuşi că e un joc al... destinului. Un test... psihologic. Un joc ...

— Fie chiar un ... joc ... dar să fie ...

— De-a dragostea?

— Da, de-a dragostea. O.K.?!

— O.K., domnule .. .

— De fapt, omeneşte vorbind, sînt, nu-i aşa, deseori cazuri cînd un bărbat şi o femeie se îndrăgostesc la prima vedere.

— O.K., domnule Stive.

— Ascultă, Annabel, de fapt am impresia că noi ne cunoaştem demult, parcă am fi aici, în acest orăşel, în acest birou de ani de zile. încă dinaintea începerii războiului şi am rămas izolaţi, ca într-o insulă. Un fel de robinsoniadă, ca să zic aşa.

Fata, după o tăcere, cu aer misterios, aproape în şoaptă:

— Domnule Stive, ştii ce-am aflat?... Am aflat un lucru foarte misterios, foarte straniu, ca în poveştile noastre cu stafii...

— Ei?!

— Întîi, încă la începutul venirii noastre aici, am observat din partea oamenilor, a oamenilor necunoscuţi, că ... *mă salută.*

— E şi normal.

— Pentru psihologia acestor localnici nu-i prea normal, domnule Stive.

— Annabel, e normal ca oamenii să se salute între **ei.**

— Normal şi *anormal.* E normal să se salute — mai ales aici — atunci cînd se *cunosc.* Şi ei mă salutau ca şi cum m-

ar *cunoaşte.* Unii îmi strigau: Halo, Annabel! ... Ei, ce zici?

Bărbatul, după ce tace un timp, se opreşte din plimbarea lui mecanică, o priveşte surprins, amintindu-şi ceva, parcă abia acum descoperind adevărata ei înfăţişare, parcă abia acum simţind că această fată există cu adevărat şi parcă abia acum amintindu-şi de ceva de care uitase, poate de ea, poate de o întîmplare, poate ...

— Da, Annabel, e un lucru pe care l-am remarcat şi eu. L-am remarcat încă din prima zi: lumea mă saluta, mă striga: Stive. E ceva straniu în povestea asta.

— Poate în acest birou militar, în această casă au fost doi oameni, un bărbat şi o femeie care semănau cu noi. Şi care. ..

— ... Şi care purtau numele de *Annabel* şi de... *Stive. Coincidenţe stranii.*

Fata se reculege un timp apoi cu aer misterios, înfiorată:

— Printre hîrţogăriile acestea am descoperit — lucru pe care am evitat să ţi-l spun, domnule Stive — semnături, deseori am întîlnit semnături: *Annabel şi Stive.* **Şi** încă un nume ... James. Cine au fost aceşti oameni? **Cine** a fost Annabel, Stive?! Cine a fost acest James?! De ce oamenii ne salută cu atîta familiaritate ca şi cum ne-ar cunoaşte... Ce-i cu toată povestea asta? Cine sîntem noi? Cine au fost ei?!

— *Poate sîntem chiar ei?!*

— Ar fi interesant!

— Poate sîntem o reîncarnare a lor.

— Sau... *dublura* lor. Poate noi jucăm rolul unor oameni care au fost. Şi care poate, la rîndul lor, au jucat şi ei un rol.

— Al lor sau poate al. .. *altora.*

Se priveau cu amuzament dar şi cu o umbră de spaimă. Tăcere. Deodată soneria sună strident ca o alarmă, prelung, în liniştea umbrită. Annabel se îndreaptă grăbită spre uşă, dar înainte de a o deschide, înainte de **a** ajunge la uşă, aceasta este izbită de perete şi în pragul ei apare.. . James — Montgomery? Sigur e generalul, aceeaşi bască, uniforma de mareşal, decoraţiile, salută scurt, cu acel dublu salut caracteristic, cunoscut de întreaga Anglie, salutul repetat devenit simbol, legendă.

Noul venit după o clipă de stupoare, de uimire, de bucurie, vrea s-o îmbrăţişeze pe Annabel, privind spre Stive,

ezită, este surprins de stupoarea celor doi, de atitudinea lor, vădit impresionaţi, ca doi simpli funcţionari ai armatei în faţa celebrului mareşal.

— întotdeauna criminalul se reîntoarce Ia locul *faptei.* Noul venit se plimbă prin încăpere, cu mîinile la spate, gest caracteristic mareşalului. O priveşte îndelung, suspicios pe Annabel, apoi, o undă de tandreţe i se simte în glas: — Unde ai dispărut, Annabel? . .. Annabel Lee ...

— Am fost de scurt timp mobilizată, domnule mareşal, spune ea cu un glas cazon.

— Da, da ... *De scurt timp?* Eu te întreb unde ai dispărut după venirea mea la Londra!?

— După venirea dumneavoastră la Londra?, întreabă ea nedumerită, ezitînd.

— Exact. *$i din or-linul cui?* Cînd eram împreună, după ce ne-am întors din Africa? Să ştii că am fost dezamăgit.. .

Noul venit se plimbă, cu mîinile la spate, observă poziţia, reglementară, impresia produsă asupra celor doi de prezenţa lui şi, întinzînd mîinile, le spune cu o voce profund omenească, cu vocea unei gazde îngăduitoare.

— Dar luaţi loc... Nu înseamnă ca prezenţa unui mareşal să vă facă atît de rigizi. Războiul s-a sfîrşit... Iubirea noastră a murit.. . Annabel Lee. Se aşază şi el la cel de-al treilea birou, biroul lui James. Ia o hîrtie, scoate stiloul şi, tăcut, începe să deseneze: — Annabel, vino lîngă mine. Fata se execută, urmăreşte desenul: Recunoşti desenul, Annabel? Ce reprezintă?

— Un crocodil, excelenţă.

— îmi spui.. . excelenţă? ... Da . . . da . . . Perfect... Uitasem că sînt mareşal.

— Sîntem foarte mîndri să primim tocmai vizita marelui Montgomery.

— Nu-ţi aminteşti teoria mea, nu-ţi aminteşti de cîte ori am desenat acest crocodil?

— Poate de foarte multe ori, domnule mareşal, răspunde ea descumpănită.

— Da, aşa sînt femeile. Nu ţin minte cînd le dăruieşti ceva. îşi amintesc doar clipa cînd nu le-ai dăruit nimic. în această privinţă, Annabel... Lee, nu faci excepţie. Cu acest crocodil, adică nu, şi cu acest crocodil am cîştigat războiul.

— Acum ştie o lume întreagă de geniala excelenţei voastre strategii.

— Da, era una din micile mele năzdrăvănii... Şi ma-

reşalii fac năzdrăvănii. Şi noi, mareşalii, sîntem nişte copii. Da, uneori, mareşalii în timpul războiului desenează crocodili. Devine solemn, mareşalul inspirat:

— Iată Annabel, ştii doar că acest crocodil, pe lîngă marea lui forţă teoretică, prin inspiraţia genială pe care am avut-o, era, nu-i aşa, şi unul din simbolurile noastre. Pentru tine l-am desenat şi pe avion. Îşi aprinde o ţigară.

— Excelenţă, aţi început să fumaţi! Toată Anglia ştia că sînteţi un nefumător, exclamă Stive.

— Da, mareşalii după război fumează . .. Ori poate te îndoieşti că aş fi mareşalul Monty? Ei, ce zici?

— Mă miram doar, excelenţă!

Noul venit scoate din toate buzunarele nişte batiste imaculate, toate cu monogram.

— Vrei o legitimaţie, soldat? Iată cu ce se legitimează mareşalul *Bernard Law Montgomery.* Cu batiste, domnule. Pe toate sînt monogramele: B.L.M. E clar?!

— Genial, excelenţă, genial! E în poziţie de drepţi. Noul venit observă poziţia rigidă, cazonă a lui Stive. îi spune cu obosită îngăduinţă:

— îmi era de ajuns uniforma, bascul, decoraţiile, dar mareşalul Bernard Law Montgomery şi în timp de pace şi în timp de război se legitimează prin monogramele batistelor: B.L.M... . Fiindcă, dacă, să presupunem prin absurd, nu-i aşa, că cineva, un duşman, un impostor, un alienat mintal ar vrea să se dea drept mareşalul Montgomery, ei, spuneţi voi, băieţi şi fete, cui i-ar trece prin minte acest amănunt? Monogramele de pe batistă.

— Genial, domnule mareşal.

Noul venit privindu-i iar, cu reproş şi surprindere poziţia rigidă, cazonă:

— Pe loc repaus, colega . .. E pace . . . Da, e pace ... Nu trebuie să ne formalizăm.

Stive, destins, se apropie să vadă desenul.

— Ce crocodil, domnule mareşal! Sînteţi un adevărat pictor.

— Da, şi eu şi Winston Churchill sîntem buni desenatori. Numai că el şi... pictează. E un adevărat maestru. Adaugă glumind: — Mă rog, el e... prim- ministru. Eu...? un biet mareşal care l-am învins pe Vulpojiul deşertului, famatul şi imbecilul, adormitul de feldmareşal Rommel, eu, un biet mareşal al guvernului Majestăţii Sale, Bernard Law Montgomery. Eu ştiu să cînt soldăţeşte: *Rule Britania.* Am

ieşit victorios la Tobruk, cînd Rommel, prin deşert se pregătea să atace pe direcţia Cairo. Am ieşit victorios în asaltul Zidului Atlanticului, e adevărat cu Eisenhower, care era un bun camarad . . . Dar pentru Operaţia Over- lord în Africa de Nord mai trebuia făcută o figură. Pentru deruta adversarului. Nu eram specialist, ca să zic aşa, în problemele africane.

— Gloriosul şi celebrul Monty, cum eraţi numit.

— *Eram?*

— Cum sînteţi şi veţi rămîne în istorie numit, domnule mareşal, se corectează Stive.

Fata vrînd să risipească ezitarea mareşalului, ia una din batistele care încă sînt pe birou, imaculate, cu monogramele B.L.M. şi cu admiraţie feminină spune:

— N-am mai văzut batiste atît de frumoase, domnule mareşal. . .

— Eşti o prefăcută Annabel Lee ... Tu spui că nu le-ai văzut? Cînd, deseori, ca ... secretară şi. . . *logodnică de taină* a mea mi le spălai uneori, sigur din plăcere. Din iubire, căci, trebuie să fiu sincer, *atunci* credeam că mă iubeşti... Iată, cum spunea, nu mai ştiu cine, că toţi sînt mari în istorie: fiecare soldat poartă bastonul de mareşal... Poate chiar eu. .. gloriosul şi celebrul Monty, am pornit, zic poate, din acest orăşel atît de idilic, de liniş- tit, de neverosimil, din acest *Leicester,* poate din acest birou simplu şi am preferat deşertul african, tunurile Vulpoiului; Zidul Atlanticului. . . Dar pentru a trece, pentru a *escalada* teribilul Zid al Atlanticului, trebuia, nu-i aşa, făcută acea mişcare de şah, trebuia ca mareşalul Monty să meargă cu toată suita în Africa de Nord, în Gibraltar. Trebuia, dincolo de arme, dus şi un război *politic.* Iar *tu* Annabel, duceai un război mult mai greu. *Războiul secret.* Războiul din *umbră.* Sigur că, aşa cum ziceam, Eisenhower a fost, într-un fel, vioara întîia. Dar aşa cum a fost ideea mea cu... crocodilul, nu de mai mică importanţă a fost misiunea noastră, Annabel Lee, în Gibraltar. Asta i-a dat peste cap pe toţi spionii lui Hitler. Tu Annabel Lee, ai intrat în.. . sanctuarul secret al evenimentelor, căci, dragă Annabel, trebuie să recunoşti, măcar acum, chiar dacă atunci nu-ţi dădeai seama, că era vorba de un ... *sanctuar secret.* De care depindea totul, sau aproape totul, cum zice Vergiliu: *Nulla salus bello* — nu-i nici o scăpare în război. Priveşte spre faţa ei uluită: — Nu trebuie să te intimidezi, draga mea ...

Sînt acelaşi . . . Ori ai. . . *uitat.* Da, da . . . femeile uită uşor. Deodată suspicios, priveşte spre Stive — Ori poate ... Nu cumva te-ai îndrăgostit de acest. .. bărbăţel. Da, da.. . e mai tînăr. Eu am îmbătrînit. Pe mine m-a îmbătrînit Zidul Atlanticului, Vulpoiul, Deşertul . . .

— Vă admiram batistele, domnule mareşal.

— Şi tu?

— Eu vă admir pe dumneavoastră, domnule mareşal.

— Dar nu mi-aţi răspuns la întrebare!

— La care, excelenţă?

— La cea privitoare la.. . dragoste, răspunde iritat.

— Ne jucăm. Tocmai voiam să ne jucăm aşa, din copilărie ... Ca *doi copii...*, spune ea insinuant.

După tăcerea care urmează, noul venit amintindu-şi, se concentrează, se ridică de la birou, se plimbă cu mîinile **la** spate, pare foarte concentrat, vrînd să-şi amintească, **cu** un teribil efort ceva. Tresare ca iluminat, surîzător, bucuros că şi-a amintit, repetă cuvintele ei:

— Ca doi copii, apoi recită:

De demult s-a-ntîmplat, de demult... Era
Lîngă-o mare cu ape-argintii,
O fecioară trăia, Annabel Lee;
Şi trăia doar c-un gînd — s-o iubesc mereu
Şi trăia — să mă poatn iubi Eu-un copil — şi ea un copil, Lîngă-o mare cu ape-argintii, Ne iubeam ca un cîtdec mai presus de iubire

Noul venit se opreşte din plimbare, întinde braţele, ca un argument, gestul ştiut al mareşalului, o priveşte pe fată, aşteptînd. Aşteptînd confirmarea unei amintiri. Fata pare tulburată, îl priveşte cu o oarecare fascinaţie, cu uimire.

— Foarte frumos, domnule mareşal!, exclamă ea.

Noul venit se aşază la birou, pare obosit, sfîrşit, apăsat de o mare tristeţe.

— Nu-ţi spun nimic aceste versuri, domnişoară?

— Sînt foarte frumoase!, exclamă ea.

— *Eu — un copil — şi ea un copil!* Da . . . da . . . Să revenim la crocodil. Crocodilii sînt mult mai frumoşi decît versurile lui Edgar Allan Poe. Nu? Acest crocodil l-am desenat întîi, domnişoară, domnule — şi asta v-o spune, acum după război „gloriosul şi celebrul Monty" — da, l-am desenat... ştiţi unde?, spre Stive:

— Ghiceşte soldat!

— Probabil pe cîmpul de luptă.

— Greşit!

— Atunci în cabinetul excelenţei voastre.

— Vezi, de aceea eşti soldat. De aceea n-ai ajuns *mareşal.* Ai baston . .. dar . ..

Noul venit, deodată victorios, ca şi cum ar fi dezlegat o şaradă, vrînd să-i facă „praf" spune:

— Le-am scris, domnişoară, domnule soldat, în ... *camera, sau în odaia de meditaţie.*

— Deci am ghicit: în cabinetul excelenţei voastre, spune Stive.

— Vax! În closet, domnule soldat. în closet, domnişoară Annabel Lee... — un copil — şi *tu* un copil... Acolo, în closet, copilaşilor, în unul soldăţesc am citit nişte versuri, nu ale lui Edgar Allan Poe, care şi el era un soldat al literaturii, un soldat al paharului, dar care pur- tînd bastonul în bandulieră, a ajuns, ca şi mine, un mareşal al poeziei. Un mareşal al paharului! ... Să revenim la closet, la camera, la *cabinetul de meditaţie,* cum numeşti dumneata . .. closetul, ei, acolo am citit nişte versuri ale unui soldat. Poate chiar ale dumitale. Cum ziceai că te cheamă?!

— Soldat Stive Room, excelenţă.

— Room . . . Asta poate însemna şi cameră ... de meditaţie . .. poate însemna şi băutură . .. Cred că nu te-ai gîndit, soldat, la chestia asta. Este?

— Nu, excelenţă!

— Frecventezi, sper, cel puţin o dată pe zi camera de meditaţie, soldat.. . Room. Cred că şi bei. Dar capul dumitale e o Sahară! ... Ia spune, dumneata ai scris pe uşa aceea a *cabinetului de meditaţie* versurile care mi-au inspirat . . . crocodilul? . ..

— Nu scriu versuri pe uşile closetelor, excelenţă.

— Se vede pe dumneata. Cînd am intrat aici şi te-am ochit, mi-am zis: iată un soldat care nu scrie versuri pe uşile closetelor. Un soldat care frecventează cabinetele de meditaţie foarte des, dar care nu... meditează. Un soldat care nu numai că nu va ajunge general, mareşal etcetera, etcetera ... deşi poartă şi el, nefericitul, baston, dar, mi-am zis, iată un soldat care nici nu poate... *inspira* un mareşal... Zici că nu tu ai scris versurile:

Deci nu aruncaţi nici voi chiştoacele în Noi nu ne

uşurăm în scrumierele voastre urinarele noastre,

Noul venit îi priveşte să vadă efectul pe chipurile lor. După o pauză continuă, în timp ce-şi adună precipitat batistele imaculate, cu monogram, de pe birou şi le vîră m dezordine în diferitele şi multiplele buzunare ale uniformei de mareşal. Frumoase, nu?! Era, trebuie să recunoaştem, un soldat care medita în ... cabinetul de . .. meditaţie. Tu, Stive, nu meditezi nici acolo. Şi încă ceva: chiar dacă, să zicem, prin absurd, că, nu-i aşa, viaţa şi mai ales războiul, au atîtea absurdităţi... ei, bine, acest soldat a avut divina inspiraţie de a glumi într-o împrejurare limită. Poate cînd a ieşit din acel closet — cabinet de meditaţie — a şi fost sfîrtecat de un şrapnel. Poate i-a căzut o bombă în cap. Posibil?!

— Posibil, excelenţă.

— Acest brav şi inspirat soldat al Marii Britanii m-a inspirat. Acolo, pe ... *tron,* în *cabinetul de meditaţie,* pe care îl foloseam soldaţi şi mareşali, toţi soldaţi viteji ai Guvernului Maiestăţii Sale, acolo mi-a venit ideea, care apoi, avea să joace un rol de primă mînă, să devină ... *legendă,* să devină. .. *Istorie.* Am scos o hîrtie şi am desenat acest *crocodil.* Priviţi-1.

— Un desen perfect, excelenţă, spune fata aproape lăcrimînd.

— Tot superficială ai rămas, Annabel. .. Lee ...

— El are o mare semnificaţie, domnule mareşal, spune Stive.

— Încep să-ţi văd bastonul de mareşal, tinere.

— Mulţumesc, excelenţă!

— Perfect... Priviţi!

Cei doi se apropie de birou şi privesc admirativ desenul.

— Am scos o hîrtie şi l-am desenat. Un crocodil perfect.

— Un crocodil foarte frumos, spune fata.

— Toţi crocodilii desenaţi de mine sînt frumoşi. Chiar eu sînt un crocodil frumos.

— Dumneavoastră sînteţi Leul deşertului! spune Stive.

Noul venit continuă cu pasiune.

— După ce l-am desenat mi-am zis: să-l lovim în pîntecul moale! Respectiv în sudul Europei, prin Mediterana şi, în acest sens, o debarcare în nordul Africii era, în 1942, *esenţială.* Asta pentru traversarea în anul următor a Canalului Mînecii.

— Genial, excelenţă.

— Sigur că e genial. Nici nu se putea altfel. Era prima şi îndepărtata mişcare, pentru ca peste un timp să putem realiza Operaţiunea Overold. Debarcarea. Să înfruntăm zidul, teribilul Zid al Atlanticului... Dar ...

— E foarte interesant.

— E extraordinar.

— Sigur că-i extraordinar. Şi e cu atît mai extraordinar cu cît *tu,* Annabel Lee, ai jucat un mare rol aici. în cea de-a doua *mişcare,* genială. Sigur că Dik Eisenhower avea comanda supremă, dar atît el, cît şi Winston Churchill, fiind perfect informaţi de serviciile noastre secrete, ştiau că spionajul lui Hitler este omniprezent, că nemţii se aşteptau la debarcare, dar *nu ştiau unde, cînd şi cum,* cum se spune la gramatică.

— Există o ... gramatică a războiului.

— Fireşte, soldat. Fără ea nu poţi scrie un război, nu poţi citi un război. Nu poţi *înscrie* o victorie! Şi acum intervine rolul tău Annabel Lee, deşi, cu o imensă tristeţe observ că m-ai uitat, ori te-au instruit măgarii aceia de la Serviciul secret să păstrezi taina. Taina noastră. Ori poate ţi-au *spălat* creierul. *Ori poate m-ai uitat?!* Ori poate eşti *Înamorată* de acest soldăţoi.

— Vă admir excelenţă.

— Numai atît?

— Vă iubesc, domnule mareşal!

— Ca înainte?!

— Deşi foarte tînără, dormeam cu fotografia dumneavoastră sub pernă.

Noul venit, pe gînduri, visător, nostalgic, pradă unei viziuni feerice:

— Chiar dacă ţi-au *spălat* creierul, o să-ţi amintesc faptele. Fiindcă în viaţă şi mai ales în război, *faptele sînt Îndărătnice.* De acord?

— Excelent . . . excelenţă.

— Deci după ce le-am expus lui Dik şi lui Wintson planul meu au fost de acord cu plecarea mea în Gibraltar. Asta pentru a deruta spionajul lui Hitler. Deci, era dimineaţă şi toată fiinţa mea era înfiorată, zeificată de... gînduri de dimineaţă. Gînduri de dimineaţă zeieşti, pentru tine, pentru ideea mea . . . Ţi-i minte dimineaţa aceea, Annabel Lee, cînd am plecat spre Gibraltar?

— Eram la Londra.

— Toată Londra era pe străzi. Ieşise pe bulevarde şi cîntau *Rule Britania.*

— Toţi strigau: Monty! Monty!

— Exact.

— Era un delir!

— Erai cu mine deci. Eram însoţit, în drum spre aeroport de aghiotanţii mei: generalii Heywood şi Moor. Apoi la aeroport alt public: armata.

— Am fost şi pe aeroport. Şi acolo, ce primire!

— Era şi puţin. .. organizată, ca spionajul hitlerist să ştie că marele Monty pleacă la Alger. în ce scop?! Acolo va avea loc debarcarea? Cum pleacă Monty *acolo* cînd toate datele, scurgerea de informaţii indicau că marea debarcare va avea loc pe coastele Normandiei.

— Genial!, strigă Stive.

— Crocodilul genial, spune noul venit.

— Leul genial!, continuă Stive.

— Da, şi crocodilii sînt geniali.

— Dar eraţi un leu!

— Un leu care mergea şi eţ ca orice soldat în .. . cabinetul de meditaţie. Ştiindu-i pe nemţi, pe Vulpoiul deşertului pe care l-am băgat cu fruntea în nisip, mi-am zis, în timp ce ştiam că pe bulevardele Londrei, pe aeroport şi apoi pe tot parcursul spionajul german era pe urmele mele, mi-am amintit celebra inscripţie: *Noi nu ne uşurăm În scrumierele voastre, deci nici voi nu aruncaţi chiştoa- cele în urinarele noastre.*

— Nimeni nu şi-ar fi putut închipui că de la . . .

— Da, de la *cabinetul* de meditaţie. în acea inscripţie am găsit o *idee.* Mareşalii trebuie să înveţe de la soldaţi.

— Şi invers.

— Asta este un regulament: Soldatul să asculte de superior. Ce nu-i trecut în nici un regulament militar e tocmai chestia cu inscripţiile de pe closete, domnule soldat.

— Aţi urcat în avion în ovaţiile mulţimii, ale armatei .. .

— Erau cei doi generali — aghiotanţii mei, Heywood şi Moor, colaboratori apropiaţi marelui stat major, am schimbat cîteva cuvinte cu Slee, căpitanul avionului, cuvinte banale despre vreme, despre deşert şi apoi ne-am retras noi, Annabel Lee. Ei ştiau că la masă, în călătorii, nu-mi place să discut despre război... Ne-au lăsat singuri. Pe noi. ...

Eu — un copil — şi ea un copil, Lîngă-o mare

cu ape-argintii, Ne iubeam ca un cîntec mai presus de iubire Ca un cîntec — Annabel Lee;
Şi priveau, pizmuind preacurata iubire, Chiar seralii de sus din tării

— Cîtă frumuseţe!

— Eram chiar în tării, se vedea Mediterana, cu ţărmurile ei argintii şi în jurul nostru serafii pizmaşi!

— Trebuie să fi fost ceva, ceva, cum să zic, ceva, zeiesc ...

— Avionul a aterizat a doua zi pe aeroportul din Gibraltar, spune noul venit şi-şi aprinde ţigara.

— Legenda spune că nu sînteţi... nefumător, excelenţă, şi Stive îi oferă foc la ţigară.

— Ah, legendele. .. Bîrfele şi legendele circulă numai pe seama oamenilor mari. Despre mediocri se tace. Totul e tăcere. Sau mai corect, cum zicea Hamlet, nefericitul prinţ: *Restul* e tăcere. Ceilalţi, mediocrii, sînt *restul.*

— E pur şi simplu palpitant, exclamă fata.

— *Periculos* de palpitant... Dar să ne întoarcem în dimineaţa sosirii noastre pe aeroportul din Gibraltar. Ştiam că mişună de spioni nazişti. Acolo, îţi aminteşti Annabel . . . Lee, ne aştepta guvernatorul Gibraltarului, fostul meu prieten, prieten de liceu, de copilărie, de şcoală militară, generalul Sir Ralf Eastwood, bunul meu prieten Rusty. — Halo Monty! Mă bucur că te văd din nou! — Cpm îţi merge Rusty? Arăţi admirabil, erau cuvintele ste- reotipe, salutul nostru. Numai al nostru. întotdeauna cînd ne revedeam întrebuinţam aceleaşi fraze, un fel de salut de sobră afecţiune. Ţii minte Annabel Lee?

— Cum povestiţi dumneavoastră, parcă aş fi fost acolo, excelenţă.

— Rusty era un tip distrat, un general dickensian. Băiat bun, dar foarte nostim, uşor ridicol. Se cîntă şi acolo *Cîrmuieşte Britania.*

— *Rule Britania.*

— Exact! Vezi, îţi aminteşti! Dar şi acolo ştiam că foiau spionii. Paradă mare.

— Sosise mareşalul Montgomery!

— Ei, bine, după toată tevatura, făcută puţin exagerat, tocmai pentru a atrage atenţia, sosim în frumoasa reşedinţă, cu palmieri, a lui Rusty. Şi, zăpăcitul, ştii ce-mi spune?!

— Nu cumva v-a insultat, excelenţă?

— Annabel, îţi aminteşti, ţi-am relatat chiar atunci, cînd ne plimbam *demonstrativ* prin parcul acela al reşedinţei, un parc neverosimil, mirific, o adevărată grădină suspendată. O clipă e visător, retrăieşte clipa, frumuseţea acelei mirifice grădini. Hăbăucul de Rusty, cînd am rămas numai eu cu el, în cabinetul — nu de meditaţie, acolo se merge de unul singur — cînd am rămas între patru ochi, Rusty începe să-mi vorbească de o ... *dublu ră.* El fusese informat că vine în locul meu un oarecare actor ... Clifton. Da, James Clifton!

— Da, James Clifton! Semăna cu dumneavoastră, excelenţă.

— îl admiram de mică tocmai pentru că semăna cu dumneavoastră, domnule mareşal.

— Şi pe mine?

— Vă admir! Vă . ..

— Mă ... iubeşti, Annabel **Lee?**

Fata cu ochii în lacrimi, sugrumată de emoţie, şoptind:

— Da, vă iubesc ...

Noul venit o priveşte un timp, reverie, tandreţe, nostalgie:

— Eu — un copil — şi ea un copil,

Se ridică şi o ia de braţ, ca pe vremuri, se plimbă prin cameră, el recită ca în transă:

> *Llngă-o mare cu ape-argintii*
> *Ne iubeam ca un clntec mai presus de iubire Ca un cintec — Annabel Lee-,*
> *Şi priveau, pizmuind preacurata iubire, Chiar serafii de sus, din tării*

Se opreşte, o priveşte o clipă în ochi, apoi, detaşat, surîzător, cu un surîs ciudat, se reaşază la birou.

— Să revenim la . .. marea cu ape-argintii, Annabel. **La** grădinile suspendate ale lui Rusty, să revenim la zăpăcitul de Rusty ... Da?!

— E foarte interesant.

— Să ne amintim. Ce n-am înţeles din discuţia cu Rusty a fost chestia cu *dublura.* Apoi, mi-a spus că se bucură că mă vede. Ştiind că nu-mi place să vorbesc des**pre** război, am început să evocăm, nu-i aşa, întîmplări din adolescenţa noastră apusă. Căci toate au un apus — chiar şi soarele. Chiar şi.. . iubirea. Insinuant: — Nu-i aşa Annabel?

— Eu cred în iubire.

— Atunci îţi aminteşti dimineaţa aceea, de pe terasa vilei lui Rusty cînd, după ce mi-am făcut obişnuita gimnastică de dimineaţă şi luam împreună micul dejun, am observat că de pe acoperişul unei clădiri nu prea îndepărtate *cineva,* cu ajutorul unui binoclu de tip militar, îmi urmărea fiecare gest. Era un spion german. Tu te-ai speriat. Dar, eu eram bucuros: era tocmai pe ceea ce mizasem: deruta adversarului.

— De unde ştiaţi, dacă-mi permiteţi să vă întreb respectuos, excelenţă, că acel cineva cu binoclu era spion german?

— Foarte simplu, soldat. S-a verificat de către contraspionajul britanic. Annabel ştie totul.

— E foarte interesant. Nu vă scrieţi amintirile, excelenţă? Chiar şi acest episod e demn de un roman.

— Un roman? De o piesă. Viaţa e o piesă, iar noi, oamenii, sîntem nişte actori, spunea Shakespeare. Să continuu? Observ că vă interesează. Şi vreau să retrăiesc acele momente care mă leagă atît de mult de Annabel.

— Sigur că ne interesează, spune fata.

— încă în aceeaşi zi, potrivit programului stabilit de guvernator — sir Ralf, cum îi spuneai tu, Annabel — m-am plimbat cu el prin parcul reşedinţei sale urmînd apoi să primesc doi bancheri spanioli despre care noi ştiam că sunt, în fapt, agenţi ai spionajului german. Rusty a organizat, cu toate că era o fire distrată, această întîl- nire ca un adevărat regizor. Contraspionajul britanic a constatat şi de astă-dată că agenţii naziţti au lucrat foarte operativ. După numai două ore Madridul — prin care ei transmiteau spre Berlin — avea relaţii amănunţite privind sosirea mea în Gibraltar şi perspectiva debarcării prin Marea Mediterană.

— Dar le-aţi spus despre itinerarul excelenţei voastre?

— Atît cît trebuia. Pentru a-i deruta. Făceam şi eu pe distratul. Şi, apoi, luîndu-i drept... bancheri, puteam să fiu mai puţin ... prudent. Este?

— Genial!

Noul venit continuă, fără emfază, cu acelaşi surîs ciudat:

— Că ,,bancherii" s-au *prins,* s-a constatat repede. Au sosit imediat din partea surprinsului comandament german de spionaj noi dispoziţii, cerîndu-se în continuare o strictă

urmărire a evenimentelor şi a eventualelor acţiuni ce ar avea vreo contingenţă cu invazia. Face o pauză, privind straniu spre Annabel: — Ţii minte, Annabel?!

— Aşa cum povestiţi, excelenţă, parcă aş retrăi totul.

— Vă rugăm să continuaţi, sunt momente ale istoriei ceea ce povestiţi.

Noul venit continuă cu o oarecare blazare, o oboseală îi marchează faţa:

— Din nou pe aeroportul din Gibraltar. Bunul şi distratul Rusty s-a dovedit şi de data aceasta un regizor desăvîrşit, după trecerea în revistă a trupelor, a făcut cu mine cîţiva paşi în aşa fel ca să se apropie cît mai mult de agentul german — pe care-l ştia — ca acesta să poată auzi fragmente din secretele privind „operaţiunea 303", cum era denumită iniţial invazia şi sub care denumire era cunoscută şi de hitlerişti.

— Amănunte false, bineînţeles ...

— Păi? Dar să terminăm şi cu... misiunea africană. Faţa lui e din ce în ce mai ridată, glasul i se fringe:

— Plecam la Alger. Aici am fost întîmpinat de şi mai multă lume, fireşte, erau mulţi, chiar foarte mulţi agenţi hitlerişti, printre ei — mă informase contraspionajul nostru — doi italieni şi un anumit maior francez, despre care noi, aliaţii, ştiam că sînt colaboratori ai serviciilor de spionaj german . .. Da, da ... Această aşa-zis misiune africană... Noul venit e foarte obosit, o prăbuşire a glasului se accentuează în relatarea lui: — Ce ziceam?, se întreabă, tresărind, căzut pentru o clipă în abis.

— Sosirea la Alger, excelenţă!

— ... Alger ..., repetă el cu glas stins.

— Misiunea africană ..., îl ajută Stive.

— ... Această misiune africană, domnilor, nu o dată **a** stat însă sub semnul unor situaţii dramatice... Sub semnul fatidic al neprevăzutului... Eram informat că aici, **la** Alger, se pregătise un atentat împotriva mea. Din acest motiv ceremonia sosirii a fost sumară, iar automobilul de la aeroport şi pînă la sediul generalului Wilson a mers cu maximum de viteză ... Peste tot, la plecările, sosirile pe aeroport, pretutindeni, printre cei prezenţi, existau şi agenţi inamici. . . Adjutantul meu, generalul Heywood, mi-a . .. aranjat şi aici, la Alger, cîteva întîlniri, întîlniri

conforme cu planul serviciilor noastre de contraspionaj şi unele chiar la indicaţiile mele .. . Astfel, ţin minte, pe un anumit profesor italian, aşa-zis profesor de *arheologie* (se amuză): Pe el îl interesa în fond o anumită... *arheologie!* Acest profesor se dădea drept prieten al aliaţilor, şi căruia, fireşte, cu discreţie, conform, cum ziceam, i-am destăinuit cîteva .. . secrete. Tace deodată fără să-i privească. Observă hîrtia cu desenul, o ia şi mototolind-o o aruncă la coş.

Stive întreabă şoptit, înfiorat, glasul, întrebarea lui e înfiorată în liniştea nefirească care s-a lăsat.

— Apoi?

— Apoi? .. . Apoi m-am întors.

- Şi?

— Nu după mult a urmat debarcarea. Abia după .. . misiunea africană am auzit, fiindcă pişicherii de la contraspionajul nostru nu ştiau nici ei, că atunci cînd naziştii au aflat despre zborul meu au dat ordin ca avionul să fie reperat şi doborît sau, dacă aceasta n-ar reuşi, urmam să fiu lichidat undeva în timpul şederii mele în Africa. Acest **ordin,** din fericire, a fost contramandat. Hitler vrînd în prealabil să afle locul şi data certă a debarcării...

— A aflat-o cu . . . niţică întîrziere: 6 iunie 1944, rîde Stive.

Tac toţi trei, stingheriţi, cutremuraţi.

— Da. Debarcarea .. . întoarcerea . . . Crocodilii. . . Annabel Lee .. . Acum m-am întors . . . Am debarcat. . . Am debarcat aici, Annabel Lee.

— De ce-mi spuneţi Annabel *Lee?*

— Fiindcă ăsta ţi-e numele. Aşa te-a botezat domnul Edgar Allan Poe.

— Dumneavoastră.

— Vezi că ţii minte ... Mă mai iubeşti?

— întotdeauna v-am iubit, excelenţă!

Noul venit se ridică greoi, o ia de după umeri şi, ca în transă o plimbă astfel prin încăpere:

— Deşi e zi, mi se pare că se întunecă marea... Parcă aş urca prin noapte... Se opreşte, concentrat, efort de memorie, tresare iluminat, recită stins:

— Şi, prin noapte, urcînd, luna-mi pare un gînd

Al fecioarei Annabel Lee;
Şi din ochii stelari eu vă i ochii ei mari
Ai frumoasei Annabel Lee;
Şi în fluxul-nnoptat lîngă ea stau culcat, Lîngă draga, iubita, logodnica mea, în mormîntul din ţărmuri pustii Lîngă ţărmuri cu valuri pustii

O lasă de după umeri. Se îndreaptă cu paşi obosiţi spre uşă. Aici se opreşte şi îi priveşte îndelung, pe rînd, cu o oarecare suspiciune, cu infinită tristeţe şi oboseală.

— Crocodilii. . . E plină lumea de crocodili.'..

— Al dumneavoastră e foarte frumos.

Noul venit cu aceeaşi privire sfîrşită, stinsă, acelaşi glas frînt:

— Debarcarea . . . zidul ...

— Sper să nu plecaţi, excelenţă. Nu v-am servit nici măcar cu un ceai.

— Am debarcat... Am trecut Zidul...

— Da, victorios!

— Am debarcat... la... voi... Şi am trecut, pentru asta, poate un zid mult mai teribil. Mai perfid, da, ăsta e cuvîntul, mult mai perfid decît Zidul Atlanticului... Şi am ajuns . ..

— Dar nu plecaţi, domnule mareşal!

— Mareşalii se reîntorc mereu... Ca stafiile ... mareşalii nu mor. Ei pleacă.

— Şi revin.

— Dumneavoastră, excelenţă, sunteţi nemuritor, aşa' cum aţi spus. Aţi intrat în *Istorie,* spune Stive.

— Un crocodil — mareşal care pleacă în Istorie. Şi va trece zidul perfid. Şi care va veni la voi.

— Promiteţi că o să reveniţi!, îl imploră fata.

Noul venit, absent, a pus mîna pe clanţă, uşa e întredeschisă, e pe punctul de a ieşi.

— Zidul perfid ... da .. . o să-l trec iar . . . Dar ... dar. .. iată, acum trebuie să plec. Mă cheamă ... pleca**rea ...** Tăcerea, ... restul e tăcere. Nu . .. restul e . .. ple**care . . .**

— Plecaţi la Londra?

Noul venit ieşind, rîde sarcastic.

— Londra! Plec... în Istorie, domnişoară, Annabel **Lee.** Uşa rămîne larg deschisă, se aud paşii lui, glasul lui **care**

se îndepărtează, cei doi rămîn nemişcaţi, impresionaţi, glasul lui neverosimil, tot mai îndepărtat:

— Şi *trăia doar c-un gînd — s-o iubesc mereu Şi trăia să mă poată iubi Eu — un copil — şi ea un copil, Lîng-o mare cu ape-argintii*

Apoi, lîngă geam, Noul venit spune cu altă voce, amestecînd lucrurile. Vocea, ca şi vorbele lui, sînt ciudate.

— Ofelia, Annabel, eu sînt Hamlet? Nu-ţi aminteşti, de acel Hamlet cu ochii-nlăcrimaţi şi mintea rătăcită? Să nu uiţi de *frumoasele lucruri efemere ...* draga mea . . . Să nu uiţi... Şi nu uita că fracul a însemnat o revoluţie în construcţia scaunelor... Vreau un scaun de 17 metri! Să nu uiţi, Ofelia! Auzi? Şi nu uita ce-a spus Jugurtha cînd a părăsit Roma: — *Oraş de vînzare, vei pieri imediat ce voi găsi cumpărător!,* strigă el. Tăcere, apoi revine cu alt glas, parcă s-ar auzi de la un post de radio —• *Vom lupta pe plajă şi pe coline, vom lupta pe ape şi în aer...* Vin broaştele ţestoase, ne invadează ... şi cu ... cu ...

O, *pin solitar,*
O, fratele meu.

Să nu uităm de limbajul aluzie al japonezilor:

Sînt indiferent la frigul iernii
Simt inimile îngheţate ale oamenilor care mo înfricoşează
Să nu uităm, de ceremonii, de .. . *Dar ambiguitatea vine în ajutorul libertăţii!* Să nu uiţi, Ofelia. , . Prieteni, vă las acest oraş de vînzare ... Cu frumoasele lucruri efemere, cu frac şi scaune, cu adevărul care e cea mai mare minciună ... cu broaşte ţestoase .. . Tac amîndoi înfioraţi. Ce linişte.

Tăcere. Apoi zgomotul unei maşini demarînd, zgomot care se îndepărtează, se stinge.

— A plecat... spune fata aproape plîngînd.
— Da, a plecat...
— Dar se va întoarce.
— A plecat în Istorie. Şi va rămîne în Istorie.
— Şi crezi că nu va mai reveni?
— Nu ... Annabel... Lee ...
— A plecat... spune fata ca un ecou.
— A plecat în nemurire .. .
— N-o să uit această întîlnire, Stive. Voi rămîne pentru

totdeauna îndrăgostită de acest om. De acest zeu. **De** acest nemuritor ...

— Asta înseamnă că ... nu mai jucăm . . .

— Tu eşti nebun, Stive! Să jucăm acum pe îndrăgostiţii! Din plictis! După ce l-am cunoscut pe *el...* N-ai văzut ce obosit era?!

— Glumeam, Annabel. într-adevăr era foarte obosit... Dar .. . pocher tot o să jucăm, altfel sîntem ca doi deţinuţi. Da, ăsta-i sentimentul meu, al unui deţinut. Parcă **am** avea domiciliu forţat. Parcă am fi într-o celulă.

— Chiar dacă am fi nişte deţinuţi, mi-e de ajuns că *el* **a** fost aici. Şi a spus că va reveni.

— Crezi că un mareşal are timp să vină aşa, cînd îi arde lui, într-un amărît de orăşel, la *Leicester,* să vadă doi nenorociţi ca noi?! Ha! Eşti, nu te supăra, ridicolă, domnişoară.

— Ridicolă?! De ce?

— Fiindcă îţi închipui că s-a îndrăgostit de tine!

— Adică cum? Scoate iar mica oglindă din poşetă şi **se** studiază, se piaptănă nervos: — Adică vrei să insinuezi **că** n-aş merita?

— Voiam să spun că e vorba de gloriosul mateşal Montgomery. E vorba de un *mareşal* celebru!

— Şi ce dacă?

— El aparţine istoriei. Montgomery nu e un simplu mareşal.

— Dar e ... om.

— Sigur că e om. Şi încă ce om!

— Şi orice om, chiar dacă e mareşal, se poate îndrăgosti.

— Crezi că se poate îndrăgosti de . ..

— Da, chiar de mine.

— Dar Montgomery este *un cetăţean al lumii.* Nu-i un simplu om. El are altă societate, alt anturaj.

— Sînt sigură că e un anturaj de care i-e lehamite. S-a săturat de balerine, de prinţese, de . .. crocodili... Şi apoi n-ai observat cum mi-a spus?! ... ***Annabel Lee!*** Visătoare: *Annabel... Lee ...*

— Poate te-a confundat, domnişoară.

— Eşti nebun! Auzi, *confundat. Pe mine!* De ce să mă' confunde?! *Cu cine să mă confunde?*

— Să zicem că ... Annabel I.ce

— Domnule, asta-i titlul unei poezii de Edgar Allan Poe! Cum să mă ... *confunde* cu o . .. *poezie?!* Joci tare, domnule!

— Poate te-a confundat cu o altă Annabel Lee. Nu cu poezia lui Poe.

— Eşti absurd!

— Sau poate te-a confundat, pur şi simplu, cu o ... amintire, să zicem.

— Stupid! Nu poţi confunda un om viu cu o ... *amintire.*

— N-ai observat că spunea că aţi luat masa împreună pe terasa vilei guvernatorului Rusty ... în grădinile suspendate ale guvernatorului britanic din Gibraltar . ..

— N-ai observat cum se uita la mine?! N-ai auzit, n-ai citit, nu ţi s-a întîmplat să te îndrăgosteşti de la *prima privire* (caustică): A, nu e genul tău! Ţie îţi trebuie... timp. îţi trebuie să alegi şi pe urmă n-ai ce culege. N-ai observat că era un om *deosebit,* n-ai observat că prezenţa mea acolo, acum, după ce s-a îndrăgostit de mine, i-ar fi fost necesară. *Acolo.* Cînd era într-o misiune *periculoasă.* Cînd era vecin cu moartea. N-ai observat că el de fapt lua masa cu moartea, umbla cu ea de braţ, (vehementă): N-ai observat că i-ar fi *plăcut să fie cu mine?!*

— Interesant... Nu bănuiam că femeile sînt capabile de atîta ... logică.

— Nu e vorba de *logică.*

— Atunci?

— E vorba de psihologie.

— A ... psihologia feminină .. . *Misterul femihin ...*

— Eşti un nătărău, domnule.

— Nu ştiam.

— Un prost.

— Chiar.

— E vorba de ... *intuiţie.*

— Ce fel de *intuiţie?*

— Intuiţia unei femei de a *înţelege un bărbat.*

— Adică?

— Foare simplu: e pace. A scăpat de primejdie. El, care a fost logodit cu moartea, a venit aici, în acest orăşel liniştit. A văzut o fată. O fată care purta numele unei... poezii...

— Eşti o poezie.

— Odată ce mi-a spus Annabel Lee, înseamnă că sînt!

— Eu sînt sigur că eşti.

— Odată ce mi-a spus-o un mareşal. Şi încă cine? Montgomery! Tu îţi închipui că un general atît de celebru, gloriosul Montgomery, ... De ce crezi că a intrat, cum spuneai chiar tu, în Istorie, tocmai pentru faptul că nu era un simplu mareşal. Era un mareşal care ştia poezii, care desena crocodili...

— Şi care te iubea.

— Da, mă iubea! Eram poezia lui. .. preferată. Şi o să vezi că marele Montgomery va reveni! Se plimbă gînditoare, ţine ca şi cel plecat mîinile la spate: — Păcat că n-am o bască!

Stive îi oferă din cuier chipiul lui:

— Poftim!

Fata îl ia, şi-l pune pe cap:

— E bun şi ăsta. Continuă să se plimbe:

> Eu — un *copil — şi ea un copil, Llngă-o mare cu ape-argintii, Ne iubeam ca un cîntec mai presus de iubire*

— Eşti grozavă, duduie!

— Sunt un ... mareşal al iubirii...

— Un martir al iubirii...

— Toţi suntem martiri ai iubirii.

— Eşti convinsă?

— A, nu mă refeream la tine. Vorbeam de mine, de *eL* Şi află, stimabile, că o să învăţ toată poezia. Visătoare iar, reverie: Annabel Lee ... Şi o să învăţ să desenez crocodili.

— în *cabinetul de meditaţie.*

— Eşti vulgar.

— A spus-o Montgomery.

— O să-l aştept.

— Desenînd crocodili.

— O să-l aştept desenînd crocodili. O să-l aştept aşa.

— Aşa ...?

— Aşa cum aşteaptă o poezie frumoasă, scrisă de un poet genial şi beţiv, o poezie zeiască să fie citită de un

mareşal care a intrat în Istorie. Să fie descoperită, învăţată, recitată, şoptită, de un *cetăţean al lumii.* Fata continuă să se plimbe cu mîinile la spate, imitîndu-l pe mareşal, purtînd pe cap chipiul lui Stive.

— încep să cred că eşti o poezie ... zeiască, scrisă de un poet genial şi beţiv.

— Şi ce mai crezi?

— Că vei fi. . . *şoptită* de un mareşal.

— începi să devii deştept... Da, de un mare mareşal.

— De gloriosul Monty.

— Da, Monty. N-o să-i mai spun .. . Montgomery .. . O să-i spun . . . dragul meu . . . Monty . . . Monty ... şi el va reveni. Continuă să se plimbe, cu mîinile la spate, şoptind:

— Monty . .. Monty . . .

În acest timp se aude o uşoară bătaie în uşă, care încetează o clipă, apoi revine mai tare şi mai insistent. Stive o va azi primul, fata continuînd să se plimbe în ţinuta . .. mareşalului. Pe uşă apare, nu fără o oarecare jenă, un tip cu pantaloni scurţi, cămaşă militară cu mînecă scurtă, un mic rucsac, cu basc pe cap şi care seamănă pînă la identitate cu cel plecat. La apariţia Excursionistului, Annabel se opreşte din plimbarea ei, aproape mecanică, abia după ce realizează prezenţa Excursionistului, care s-a oprit lîngă uşă şi îi studiază cu un surîs, cu amuzament, fata îşi scoate de pe cap chipiul lui Stive. Cei doi, Annabel şi Stive, îl privesc cu surpriză, în tăcere. De ce oare? Realizează oare teribila asemănare, între Excursionist şi cel plecat? Annabel are gestul instinctiv de a porni spre el, poate ar vrea să-l îmbrăţişeze, se abţine, este imposibil ca marele Montgomery să reapară sub această înfăţişare şi încă la atît de scurt timp.

Excursionistul, după ce şi-a lăsat micul rucsac lîngă ■cuier, cu acelaşi surîs inteligent, umbrit totuşi, îi salută, culmea! cu acel dublu salut a lui Montgomery, apoi, fără să-şi scoată basca se îndreaptă spre birou — spre *chiar acelaşi,* birou unde, nu cu mult înainte a stat cel plecat.

— Permiteţi să mă aşez niţel, azi am cutreierat toată regiunea. *Pe jos.* Abia acum, abia de o oră m-am urcat în maşină. Vin de la Calul Alb . ..

— Faceţi... excursie cu maşina, domnule?, întreabă Stive ironic.

Excursionistul răspunde simplu, trecînd peste ironia lui

Stive:

— Din păcate, da. Sînt obligat, domnule camarad, să circul uneori cu maşina.

— Şi dumneata eşti. .. soldat? Şi eşti *obligat* să umbli cu . .. maşină. Şi încă în . . . excursie!

Excursionistul cu aceeaşi simplitate pe care o va avea pe tot parcursul prezenţei sale, simplitate puţin obosită, în gesturi, în glas. Nimic patetic în comportarea lui, o oboseală simplă sau o simplă oboseală. Dar din tot ce va face şi din felul de a vorbi nu răzbate nici o umbră de patetism, nici o umbră de măreţie, de . . . măreţie obosită. Se mai întîmplă ca, uneori şi soldaţii, chiar în vacanţă ...

— Chiar în excursie prin ... pădure ...

Excursionistul, observînd hîrtiile, scoate un stilou şi începe să deseneze ceva.

— Da, ţi-am spus că n-o fac din plăcere. Şi apoi, **la** urma urmei, dumneata camarade nu ştii că un soldat **nu** e o simplă maşină, ca să fac un joc de cuvinte.

— Ştii că-mi placi ... camarade?/ Dar ce mama dracului este un soldat, dacă nu o maşină?

— *Este Alteţa sa soldatul.*

— Ha! Alteţa sa! Ştii că-mi placi? ... Şi, dacă-mi permiţi... camarade, cu ce prilej pe la noi?

— *Nu ştii că întotdeauna criminalul revine la locul iaptei?*

Cei doi tresar, e replica de început a celui plecat.

— Am mai auzit replica asta.

— Spusă chiar de către..., rosteşte fata cu mîndrie.

— De către cine crezi?!

— Bănuiesc.

— Bănuieşte!

— Replica aceasta,' domnule, a fost rostită de către însuşi marele, şi gloriosul mareşal Montgomery!, spune fata.

— Care ne-a făcut onoarea să vină aici, în această încăpere nenorocită, la doi *soldaţi* prăpădiţi, concentraţi aşa, aiurea, acum, după război.

— Da, domnule, nemuritorul mareşal Montgomery **a** fost aici.

Excursionistul, puţin absent, continuă să deseneze, ia altă hîrtie:

— Bănuiam.

— Adică cum?

— Chestie de intuiţie, domnişoară.

— Eşti un soldat-ghicitor?

— Nu, camarade. De fapt nu ... bănuiam. *Ştiam.*

— Ha! *Ştia!* Auzi?! Ştia itinerarul lui Montgomery. Şi dacă îl ştiai de ce n-ai venit să-l întîlneşti?

— Am avut o pană de cauciuc.

— Păcat. Ne-a povestit atîtea lucruri interesante, misterioase, *i.ecunoscute* altora. Şi care vor intra, cînd se vor cunoaşte, în *Istorie.*

— Poate că dacă el era aici mareşalul nu ne-ar fi spus toate acele lucruri extraordinare. Marele Monty le-a povestit mai mult pentru tine . ..

— Fireşte că pentru mine. Dacă erai dumneata aici sînt sigură că nu am fi avut această fericire. Nu ne-ar fi spus nimic.

— Sînt sigur de acest lucru.

— Nu ţi se *pare că eşti prea sigur de dumneata... camarade?!*

— îndoieşte-te de orice, spuneau anticii.

— A, ... Alteţa sa Soldatul se preocupă de . .. antici!

Excursionistul luînd altă hîrtie, continuă să deseneze:

, — Avem multe de învăţat de la antici, domnule coleg.

— Spre pildă?

— Multe, anticii ştiau lucruri pe care noi le-am uitat, de care nu ţinem seama.

— Sînt sigură că marele Monty ştia *totul* despre antici.

— Poate că ştia. Sînt, iată, din nou *sigur,* că ştia. Dar nici chiar aşa. Mă îndoiesc că ştia chiar *totul.*

— Şi eu sînt *sigur .. .*

— Prea multă siguranţă strică, domnule coleg.

— Cînd e vorba de Monty?

— *Festina lente,* domnişoară.

— Asta ce-o mai fi însemnînd?

— E în latină, tot de la antici.

— Şi ce înseamnă, mă rog, dacă faci pe deşteptul?

— Vrea să ne impresioneze cu citate, rîde fata.

— Nu vreau să vă impresionez, departe de mine acest

gînd. Mi-a scăpat aşa, fără să vreau, şi mie o vorbă... Şi ca să-ţi răspund la întrebare, domnişoară, ceea ce am spus în latină înseamnă: *grăbeşte-te Încet.*

— Bineînţeles că gloriosul .mareşal Montgomery a învăţat foarte multe de la antici.

— Sigur că ştia latina.

— Chiar a spus un citat din cineva. Ăla era fără îndoială latin. Un înţelept antic.

— Vergiliu.

— Da, aşa îl chema. Vergiliu.

— *Nulla salus bello,* adică nu-i nici o scăpare în război, rîde Excursionistul.

— Sigur că marele Monty a învăţat tactica militară, strategia şi de la antici. Pe dumneata, spre pildă, ce probleme ale antichităţii te preocupă? întreabă Stive ironic.

— Dacă nu studia tactica, strategia şi alte chestii de la antici, cum ar fi ajuns gloriosul mareşal Montgomery ... *Dragul meu Monty?*

— Fireşte că a studiat şi războaiele antice, spune Excursionistul.

— Dumneata ce studiezi, că văd că pari a fi intelectual? .. . întreabă Stive.

— Ai studii superioare, domnule?, în glasul ei e ironie şi respect.

— Domnişoară, trebuie să te dezamăgesc: da, din întîmplare, am studii superioare . ..

— Şi ce te preocupă din antichitate... Tactica, strategia, nu-i fi şi dumneata, domnule coleg, vreun . .. mareşal deghizaL?

— Sînt un soldat al Majestăţii sale.

— Alteţa sa. . . Soldatul, e din nou ironic Stive.

— Da, Alteţa sa . . . Soldatul.

— Şi cu anticii?

Excursionistul, desenînd, preocupat, scoate o batistă şi îşi suflă nasul, o lasă neglijent pe masă, apoi îşi şterge faţa cu palmele. — Mă preocupă multe cu anticii ăştia.

— Dacă eşti atît de intelectual, de ce-ţi ştergi faţa cu palma şi nu cu batista. Observ că eşti prevăzut şi cu batistă.

— E un obicei din copilărie, domnişoară... *Annabel.* Fata tresare, surprinsă, aproape în panică:

— *De unde ştii cum mă cheamă? Şi În fond cine eşti —*

dumneata?!

— O fi aflat şi el. Ce te agiţi? Ţi-am spus că o fi şi el vreo — *alteţă ...* ironic: O fi vreun mareşal . .. care se ocupă de strategie, de tactica ... *antică ...*

Excursionistul ridică fruntea şi îi priveşte, surîde binevoitor:

— Sînt interesante şi războaiele antichităţii, dar, mai interesantă e cultura lor, filosofia lor. Prin filosofie şi cultură grecii au cucerit lumea.

— Sărmanii greci! De aceea au fost cotropiţi de Hitlerl Nişte amărîţi.

— Sînt sigur că mareşalul Montgomery ştia cîte ceva şi despre filosofia greacă.

— O ştia pe toată! Toată filosofia greacă o ştie Montyl, strigă fata.

— Dar dumneata ce studiezi?

— Aţi auzit de traci?

— Sînteţi profesor?

— Sîntem la o lecţie de istorie?, întreabă fata.

— Ne pui note?

— Fiecare soldat îşi pune singur nota. La fel mareşalii.

— Lui Montgomery i-a pus nota *Istoria.*

— Dar întîi şi-a pus-o el, spune Excursionistul.

— Ei, şi cu tipii ăia ...

— A, cu tracii, un popor vechi — şi Montgomery cred că ştia despre ei...

— Erau buni luptători?!

— Da. Dar pe un mareşal de tipul lui Montgomery...

— De geniul lui Monty.

Excursionistul continuă:

— Pe un mareşal de tipul lui Montgomery îl interesa, spre pildă şi faptul că medicii traci înţelepţi — despre **care** însuşi Platon, imperatorul, mareşalul filosofilor tuturor timpurilor, spunea că ei, aceşti medici traci conferă nemurirea. Dar Zamolxis, îi spune unul din aceşti medici traci lui Socrate — şi Platon reproduce mărturisirea tracului — regele nostru, Zeul proclamă că după cum nu trebuie să încercăm a vindeca ochii fără cap, nici capul fără trup, tot aşa nu trebuie vindecat trupul fără suflet. Acesta e motivul pentru care multe boli scapă medicilor greci. Aceasta pentru că ei neglijează ansamblul sau totalitatea, căreia ei ar trebui să-i acorde atenţie, întrucît dacă *totalitatea* nu stă bine, este imposibil ca *partea,* ea însăşi, să stea bine. Din

suflet pleacă totul: şi cele bune în trup şi în omul întreg. Din suflet se răspîndesc aceste toate aşa cum durerea vine de la cap la ochi. Trebuie deci în primul rînd şi mai presus de orice să îngrijim sufletul dacă vrem să se găsească în bună stare trupul şi celelalte părţi ale trupului. Trebuie, o, bunule, să îngrijim, sufletul prin multe descîntece, iar aceste descîntece sînt cuvintele frumoase. Prin aceste cuvinte pătrunde înţelepciunea în suflet, înţelepciunea a cărei intrare procură sănătate capului şi restului trupului.

— Şi marele Montgomery se preocupa de chestii din astea?

— Sigur că ştia. E şi foarte frumos, spune fata.

— Cred că ştia, confirmă simplu Excursionistul.

— Şi ce-i folosea lui cînd se lupta cu Rommel. ..

— Mareşalul chiar din această filosofie a vechilor traci a putut deduce că există o legătură între *ir.treg* şi *parte.* Şi că totul porneşte de la suflet. Cuvintele frumoase ridică moralul soldatului. De aceea, după cîte cunosc, chiar el a dat simplului soldat denumirea de *Alteţa sa Soldatul.* Se simţea şi el soldat. împărtăşea soarta lor. Pauză... Şi cum vi s-a părut mareşalul?

— Puţin obosit, colega.

— Dar genial. Plin de măreţie! Cîte nu ne-a spus? ...

— Spre pildă?, se interesează Excursionistul.

— Lucruri *eoni ide nţiale.* Istoria le va cunoaşte la timpul potrivit.

— Istoria! Istoria e un joc ... Excursionistul se ridică, îşi şterge din nou faţa cu mîna, apoi se plimbă prin încăpere cu mîinile la spate: — Vreţi să ghicesc? Să facem un joc...

— Să ne jucăm? întreabă Stive.

— Da, văd că tot vă plictisiţi.

— E adevărat. Ne cam plictisim. Ne plictisim în chip absurd.

— Sunt multe lucruri absurde pe lume. Prea multe.

— Spre pildă ... *colega?*

— Văd că am şi început jocul.

Fata care îi studiază atent gesticulaţia, mersul, bascul, teribila asemănare cu cel care a plecat.

— Şi iubirea e absurdă?

— Uneori da, ca şi războaiele, ca şi istoria, ca şi viaţa.

— Păreţi un vrăjitor ..., spune fata cu un început **de** încîntare.

— Vreţi să spuneţi o ... stafie ...

— Nu tocmai. De unde mi-aţi ghicit gîndul?

— Văd uimirea de pe faţa dumitale . . . Dar să revenim. Cam ce v-a povestit... mareşalul.

— Secret. Ori dacă eşti aşa de deştept şi văd că îl şi imiţi. . ., răspunde cu ţîfnă Stive.

— 11 imit?

— Am observat de cum ai intrat.

— Prin ce?

— Prin acel arhicunoscut... legendar dublu salut.

— Bascul..., completează Annabel.

— Mersul cu mîinile la spate ...

— Te pomeneşti că ştii şi ce ne-a spus ..., revine fata.

— Nu cumva ai tras cu urechea?, îl ironizează Stive.

— *Fiindcă pereţii au urechi. Şi urechile au pereţi...*

Fata se înfioară:

— Ştie tot. Sînt cuvintele mareşalului. A spus şi chestia cu Vergiliu. Fior crescînd: Ştie cum mă cheamă!

— Faptele sînt îndărătnice, nu?

— A tras cu urechea!, strigă Stive.

— înseamnă că ştii şi despre misiunea lui în Africa .. ., devine, fără să vrea suspicioasă Annabel.

— Pare amuzant jocul, nu?!, întreabă Excursionistul.

— Da şi nu, spune impacientat Stive.

— Despre Gibraltar, Alger, despre generalii care l-au însoţit... despre pilotul avionului..., continuă Excursionistul.

— Nu cumva îi ştii şi numele pilotului, ale generalilor ..., al guvernatorului din Gibraltar?, revine Stive.

— Pe căpitanul de bord îl chema Slee? Adevărat.

- Şi?

— Pe generali? Pe aghiotanţii lui Monty?

— Erau Heywood şi Moor. Continuăm jocul?

— Guvernatorul Gibraltarului?, revine Stive.

— Sir Ralf Eastwood. Erau prieteni din copilărie.

— Ştii din ziare!, rîde Stive.

— S-a scris şi în ziare despre minunea africană a mareşalului. Dar pot să vă reproduc ce şi-au spus cînd s-au întîlnit, amănunt nerelatat în ziare.

— Asta n-o mai cred.

Excursionistul îşi şterge iar faţa cu palma, apoi continuă să se plimbe cu mîinile la spate:

— Rusty, cum îi zicea Montgomery generalului Sir Ralf Eastwood, l-a primit cu urarea obişnuită, obişnuită doar

între ei: — Halo, Monty! Mă bucur că te văd din nou.

— Şi mareşalul?, întreabă Stive stupefiat.

— Monty i-a răspuns: — Cum îţi mai merge Rusty? Arăţi admirabil! Despre spionii germani, profesorul italian . . . intenţia de atentat. . . Despre Annabel Lee, v-a recitat, nu?

— A recitat atît de frumos. . ., spune visătoare fata.

Stive îl întreabă cu o suspiciune nervoasă, amestecată cu o umbră de nelinişte:

— Nu cumva eşti de la serviciul secret?

— Faceţi parte din corpul de pază al mareşalului?

— Ştie tot, vede tot şi culmea, îl şi imită, persiflează Stive.

— Nu cumva sînteţi. . . dublura lui?

— Într-un fel, da ...

— Adică cum?

— Vorba dumitale, *secret.* Am spus ... *într-un tel...*

— Şi Monty spunea că Rusty ăla i-a vorbit de o dublură. Dar pînă la urmă s-a lămurit...

— Te pomeneşti că ştii să desenezi şi crocodili.

— E mai mult o manie.

Fata, în timp ce se îndreaptă şovăitoare, parcă pentru a evita o surpriză neplăcută, spre biroul unde a stat Excursionistul, Stive o urmează. Amîndoi rămîn surprinşi, uluiţi, paralizaţi. După un timp, Annabel ia batista uitată pe birou: Aceleaşi iniţiale: B.L.M. ... Bernard Law Montgomery . ..

Stive, după ce a căutat cu febrilitate în coşul de hîrtii desenul celui plecat, îl aşează pe masă, pune hîrtia alături de ... crocodilii desenaţi de Excursionist.

— Acelaşi crocodil!, exclamă Stive.

— Nu sînteţi cumva actorul James Clifton?!, strigă Annabel.

— Nu l-am văzut demult.

— Eram îndrăgostită de el pentru că semăna cu Monty. L-aţi cunoscut?

— Da.

— Vă imita?

— Destul de bine, răspunde Excursionistul evaziv.

— Dar a jucat rolul lui Monty în filme, spune fata.

— Părea chiar mareşalul, confirmă Stive.

— *Părea* doar ..., insinuează Excursionistul.

— Adică ce vrea să'însemne .. . *părea?,* întreabă fata.

— Mi se părea prea .. . eroic. Mareşalul este în fond un om foarte simplu... Şi în luptă se considera un fel de director de cofetării...

— Te rog să nu-l insulţi pe marele Monty!

— Domnişoară, aveţi o părere foarte . . . *eroică* despre mareşali. Fac şi ei combinaţii, bomboane fondante, cofetari, ce mai! încearcă să facă şi ei diferite combinaţii cofetăreşti şi văd care bomboană se topeşte mai repede în gură. Chestia cu crocodilul e cam aceeaşi treabă. în ce-l priveşte pe James Clifton, acolo unde el vedea . . . grădinile Semiramidei, sînt sigur că lui Monty i se păreau aceste grădini suspendate o simplă livadă de oseminte.

— De unde ştiţi asta?

— Ştiu din surse demne de încredere, cum se zice, că acest actor a studiat fotografii ale mareşalului, a văzut jurnalele de film în care apărea mareşalul, le-a văzut de sute de ori, a stat de vorbă cu el, a fost în jeep-ul mareşalului . .. Dar .. .

— Dar sînt fapte pe care nu le cunoaşte decît mareşalul. Poţi imita pe cineva, dar nu poţi trăi, simţi, ca acel cineva. Iată, sînt amănunte pe care nici un serviciu secret nu le cunoaşte.

— Curios . ..

— Ce fel de fapte? ... , întreabă Stive.

— Să presupunem prin absurd că lui James Clifton i s-ar fi dat misiunea secretă de a merge în Gibraltar, la Alger .. .

— Dar acolo a fost Monty.

— Am spus *să presupunem.*

— Dar e un fapt dovedit de *Istorie.* Toată lumea ştie de misiunea africană a marelui Montgomery. Au scris şi ziarele. Toată Londra era pe străzi!

Excursionistul continuîndu-şi plimbarea:

— Ziarele... ! Să presupunem că ziarele au scris tocmai pentru a induce spionajul hitlerist în eroare. În epoca aceea Montgomery avea treabă cu debarcarea, era cu trupele pe Coasta Atlanticului şi, să zicem, că serviciile secrete aliate au organizat intenţionat această plecare în Africa. Era poate o nadă, de care depindea reuşita debarcării în Normandia. De aici, ca o supoziţie, tot tam-

tamul .. .

— Nu văd unde vreţi să ajungeţi, spune Stive, cu respect dar şi cu suspiciune.

— Spuneţi sincer, dar absolut sincer, sînteţi, sau de la serviciul secret, sau sînteţi actorul James Clifton. Ştiu că actorul era prieten cu Monty. Semănaţi teribil! exclamă fata.

— Cu actorul sau cu Monty?

— ... Cu amîndoi, răspunde derutată Annabel.

— Admitem toate presupunerile. Dar cum rămîne cu ... Rusty?, întreabă Stive.

— Cum rămîne cu generalii-aghiotanţi?, se molipseşte Annabel de jocul lui Stive.

— Continuăm supoziţiile, revine calm Excursionistul. Serviciile secrete ştiau cum se salută cei doi prieteni. Dar nu ştiau, spre pildă, şi asta e altă presupunere, că ei, ca elevi au fost, să zicem, în Soho, la fete. Nu ştiau că la lecţia de geografie, să zicem, Rusty confunda Islanda cu Finlanda, Şi . . .

— Atunci?

■—■ E logic ce spun? Cînd doi vechi prieteni, prieteni din copilărie, se înlîlnesc, în mod firesc îşi amintesc de asemenea întîmplări, de aventuri. Şi aceasta cu atît mai mult, cu cît lui Monty nu-i plăcea, mai ales la masă, să discute probleme militare.

— Atunci? continuă Stive cu stupoare ,,interogatoriul".

— Atunci trebuia, era necesar ca Rusty să nu fie ... Rusty, rîde uşor Excursionistul.

— Un guvernator... fals, exclamă cutremurat Stive.

— Logic. O *dublură.* Altfel serviciul secret nu mai era . . . secret, spune cu simplitate Excursionistul.

— Şi căpitanul de bord, generalii Heywood şi Moor?! revine Stive.

— Conform aceleiaşi logici, trebuiau să fie *şi ei dubluri.* La fel guvernatorul din Alger, Wilson.

— Dublură?, întreabă Stive, mirat şi răvăşit.

— Nu trebuie să ne mirăm. Războaiele au nevoie de o cohortă de minciuni. Şi din păcate serviciile secrete, spionaj, contraspionaj şi aşa mai departe, fac tocmai acest lucru. Căci o infgrmare prealabilă permite o schimbare

considerabilă a rezultatelor. .. Dacă aşa-zisa misiune africană a lui Monty n-ar fi reuşit şi spionajul nazist nu informa despre această misiune, poate şi debarcarea n-ar fi avut succesul pe care îl ştim.

— Logica dumneavoastră pare de domeniul fantasticului, spune Annabel.

— Dacă ar fi fost aşa e absolut fantastic! exclamă Stive.

— Uneori noi sîntem întruchiparea unei gîndiri drămuite, terestre şi refuzăm realitatea atunci, cînd ea e ... fantastică . .. Adevărul e cea mai mare minciună.

— Şi dacă am admite această *realitate fantastică,* ce s-a întîmplat cu actorul James Clifton?, revine Annabel.

— În cazul în care admiteţi ipoteza mea, atunci trebuie să spunem că el a intrat într-un ... labirint. În mod normal, după terminarea misiunii, a plecat, să zicem la Cairo, unde era ferit de spioni, dar, lucru ciudat, poate că el, James Clifton, care a jucat atîtea roluri, n-a mai găsit ieşire din acest labirint. Poate se crede mareşalul Montgomery, poate este într-un ospiciu şi poartă uniforma mareşalului, decoraţiile lui. Poate că acest labirint lui i se pare un *sanctuar.*

— Monty ne-a vorbit despre acest sanctuar.

— Dar dacă sanctuarul e un teribil labirint. Şi James Clifton nu găseşte nici o Ariadnă.

— Admiţînd că e aşa, prin absurd fireşte, atunci ce face *adevăratul* mareşal Montgomery?

— Poate că a auzit de toată povestea. Presupun că l-a căutat la spital.

— Dar Monty a fost aici! strigă Annabel.

— Şi de ce trebuiau să fie toţi dubluri?

— Dacă admitem varianta mea, atunci e foarte clar. Pentru amănunte. Iată, v-am spus cu Rusty, cu Soho, cînd s-au dus, să presupunem, intimidaţi, pentru prima dată în cartierul rău famat al Londrei. Ori, se ştie că Monty nu era fumător. Ori actorul nu se putea abţine să nu fumeze. Apoi alt amănunt, Clifton neavînd nici un grad militar purta gradelor superioare un respect instinctiv, o stimă funciară. S-a observat acest lucru pe platourile de filmare. Cînd juca rolul mareşalului şi, deşi era în uniforma lui Monty, cînd întîlnea un general adevărat, un general-consultant, avea gestul reflex de a saluta. Acelaşi lucru s-a întîmplat şi în avion cînd şi-a văzut.. . aghiotanţii.

— De unde ştiţi?

— Să presupunem că s-a filmat totul.

— Şi aţi văzut acest film?

— Poate că da, poate că nu. Totul nu e decît o variantă . .. istorică. O realitate fantastică. Fireşte, dacă o admitem.

— Şi Monty? Ce face el? L-a întîlnit la spital?! revine Annabel.

— Poate că nu, spune Excursionistul.

— Marele Montgomery să-l caute la spital! Asta chiar e absurd, rosteşte Stive.

— Asta chiar ar fi fantastic!, îl completează fata.

— Poate vrea să-l întîlnească, să-i scoată din cap această idee fatidică. Poate vrea să-l scoată. Să fie Ariadna lui, spune Excursionistul.

— Poate de aceea Monty a fost aici, revine fata.

— Dar n-a spus că-l caută pe actor . . . , precizează cu rezervă Stive.

— Şi cum arăta.. . *mareşalul?,* întreabă Excursionistul.

Annabel devine visătoare, cu nostalgie:

— E adevărat că părea puţin obosit, clar genial şi eroic!

— Dar şi obosit.. . , spune Stive.

Excursionistul, obosit şi el, se aşază la birou:

— Poate s-a săturat şi el de glorie. De legendă. De propriul rol. Poate ar vrea să fie un simplu funcţionar, să zicem, vînzător de ziare, pescar. Poate îl apasă istoria, răspunderile. Poate ar vrea să fie actor. Poate se consideră nu atît glorios cît distrugător de lumi.

—- Dar l-am văzut, într-un jurnal de film, spune Stive.

— Poate îşi *joacă* propriul rol. Excursionistul se ridică, priveşte cireşii înfloriţi din grădină. Continuă: — Poate e foarte trist şi ar vrea să stea liniştit, să stea aşa, la geam, ca într-o primăvară, ca în primăvara asta, să zicem, să privească o casă, ca cea din faţa noastră, o casă în stil victorian, încărcată de iederă. Poate — lucru ciudat — ar vrea să se regăsească — ciudat, nu?! Poate îşi spune, cînd se bărbiereşte dimineaţa şi îşi priveşte faţa ridată: Ce tip, dom'le şi ce soartă mi-a hărăzit viaţa! Sau ce viaţă mi-a hărăzit soarta. Dar, poate, Annabel se uită la el ca la un străin. Străin şi foarte apropiat. Acela din oglindă este Montgomery oare? Sau poate e altcineva. Poate îşi spune: Cîte neghiobii am făcut. Bravo! — îşi spune . .. Poate

Monty se caută, e sătul de rol. Acum şi-l joacă doar.

— Nu părea că . . . joacă, deşi era obosit.

— Toţi sîntem, într-un fel nişte actori. Jucăm un rol. Uneori, se nimereşte, ca în cazul mareşalului, să i-l joace altul, fie şi pentru o perioadă scurtă, şi acel altul nu mai poate ieşi din labirintul blestemat al acelui *rol. . .* istoric ...

— Şi ce era cu Hamlet.. . ? întreabă fata. Monty, trebuie să joace pe . . . Hamlet? înnebunesc, zău aşa!

— Cu *Hamlet,* dumneata, domnişoară, nu ştii ce este. El nu mai are acum pasiunea lui Hamlet, ca dumneata, precum cealaltă, Annabel, să trebuiască să înveţi rolul Ofeliei.

— Şi cu poezia lui Poe? Cu . . .

— Asta trebuia s-o ştii. E doar şi numele dumitale, cum era şi al celeilalte, *adevărata* Annabel. De altfel, după apariţia poeziei şi după ce poetul a intrat în eternitate şi în glorie, după cum se spune, numele a devenit foarte răspîndit la noi.

— Dar ce-i cu mine, domnule?, întreabă Stive. Văd că le ştiţi pe toate.

— E foarte simplu, ca şi domnişoara, care seamănă cu o altă Annabel, semeni cu un anume domn Stive. Mai mult nici că trebuia. Localnicii există, vă salută! Vă recunosc.

— Dar războiul s-a terminat, domnule! E absurd!

— Dar spionajul nu s-a terminat!

— Şi cu chestiile acelea japoneze, cu limbajul? Cu versurile acelea atît de . . . ciudate.

— Ştiţi că japonezii, încă din vechime, îşi pun capăt zilelor cu seninătate, prin sinucidere. Au o întreagă teorie şi cred în ea:

Sînt indiferent la frigul iernii
Simt inimile îngheţate ale oamenilor care mă înfricoşează,

a fost scrisă în secolul trecut, de un tip care le-a creat înainte de a-şi spinteca stomacul. Iar în secolul IV, un prinţ japonez murmurase înainte de a se sinucide:

O, *pin solar*
O, *tratele meu*

Mareşalul are, într-adevăr o zicală, veche şi ea cît lumea, conform căreia trebuie să înveţi şi de la duşmani. Sigur că trebuie să învăţăm şi de la japonezi, mareşalul a

studiat cultura lor, dar nu a învăţat arta sinuciderii şi nici de la antici el nu-l avea drept exemplu pe Jugurtha cu celebrul şi . . . funebrul strigăt: Oraş de vînzare, vei pieri imediat ce se va găsi un cumpărător!, e 'strigătul sălbatic cînd Jugurtha părăsi Roma. Era un strigăt de umilinţă şi sfidare . .. James Clifton ... vrea să vîndă oraşele, se crede- uneori trădat şi umilit, ca Jugurtha . . . Dacă aş şti că nu vă plictisesc aş putea să vă spun multe şi despre Jugurtha, ori chiar despre Hitler. Noi nu ne-am bătut cu el numai fiindcă ne ataca . .. Chestiunea e mult mai complicată . . . Controlul asupra minţii' desfide orice analiză, aici era una din marile probleme inventate de Hitler. El a inventat Minciuna cea Mare, care repetată destul de des ajunge să fie crezută. Minciuna cea Mare s-a răspîn- dit ca un gaz, care a otrăvit minţile oamenilor, ale observatorilor străini, ca şi cele ale germanilor dispuşi să creadă în infailibilitatea unui om.

— Şi cu toate acestea am intrat cam . .. *tîrziu* în conflict, domnule.

— Da, dragul meu Stive, *Sero sed seriv,* tîrziu dar serios. *Nemţilor le era frică, numai de frică.* Ne-am dat seama de aceasta cum ne-am dat seama că punctul slab al unui stat totalitar este sistemul de securitate. În care crede orbeşte, socotindu-l cel mai eficient.. . Dar atît de multe trebuie ţinute în taină ... Un dictator are tendinţa şi crede cu timpul că se află în afara oricărui pericol şi atunci devine neglijent... De aceasta am profitat noi . .. Şi ne-am creat un *alt* sistem de securitate.

— Ha, ha!, strigă Stive... Cu *dubluri...* şi cu... antici.

— Asta-i altă poveste. Cit despre antici . .. I-am studiat chiar în legătură cu Hitler. Care şi el vorbea de o aşa-zisă ... revoluţie ... ca şi Octavian August... Vă întrebaţi ce înseamnă aşa-zisa revoluţie din Roma antică? E cea în care Octavian August, cum spuneam, moştenitorul lui Iuliu Cezar, a preluat puterea şi a instaurat o nouă monarhie, în persoana sa şi a familiei sale. Noi am supus analizei pe acoliţii lui August, familiile lor, trecutul şi condiţia lor socială, demonstrînd că de fapt noul împărat i-a înlocuit pe senatori şi neguţători cu sprijinitori ai săi, aleşi cu grijă pentru a forma o nouă clasă dominantă. în epoca modernă poţi proceda la fel cu un dictator, examinîndu-i personalitatea şi cercetîndu-i prietenii... Din datele pe care reuşeşti să le dobîndeşti tragi concluziile necesare... Sigur

că lucrurile sînt mult mai complicate...

— Şi cu toate acestea războiul a ucis atîţia oameni, domnule, spuse Stive.

— Lucrul cel mai tragic, domnul meu, în legătură cu războiul este nu numai că a ucis atîţia oameni. *Ci că a nimicit însăşi tragedia mor ţii.* Nu numai tinerii soldaţi au suferit, au suferit şi toate naţiunile care ar fi oferit fundament şi demnitate suferinţei lor.

— Şi, iertaţi-mă, întreabă Stive prevenitor, nu fără insinuare, conducătorii de oşti, mareşalul, ceilalţi, primul-ministru, americanii îşi dădeau seama de aceasta ...

— Cred că da..., cu toate acestea trebuia luptat împotriva unei barbarii ... Mă întrebi de Monty, se spune că el i-a trimis doamnei Eleanor Roosevelt, soţiei preşe- din* '.ui american, următoarea rugăciune, pe care am învăţat-o şi eu, ca soldat:

Doamne,
Ca nu cumva
S'i duc o viaţă de trlndav Nu mă lăsa să uit
Că pe undeva, departe, Un om a murit pentru mine. Şi cît va ţine războiul, Voi fi nevoit
Să mă-ntreb şi să-mi răspund:
MERIT EU SA MOARA CINEVA PENTRU MINE?! ...

Se mai spwie că doamna Roosevelt purta această rugăciune mereu cu ea, în poşetă, şi o rostea de mai multe ori pe zi...

— Interesant..., oftează Annabel. E concentrată, răvăşită, într-o mare cumpănă. Şi cu toate acestea, e adevărat, foarte interesante, cutremurătoare lucruri, care mă vor determina şi pe mine pînă la urmă — mai ştii? — să fac politică, nu înţeleg ce e cu japonezii, cu nemţii să zicem că am înţeles, ca şi cu lecţiile antichităţiii, care ne pot fi folositoare, dar ce n-am înţeles e cu... sinuciderile, cu limbajul japonez, cu învăţatul de la duşmani...

— Cu japonezii e foarte simplu, serviciile noastre secrete au trebuit să priceapă un lucru elementar. Mai întîi *ambiguităţile limbii japoneze,* care exprimă, în fond, psi-

hologia lor. Dar această *ambiguitate,* nouă ne-a folosit şi altfel, foarte mult în .. . diplomaţie, uneori. Iată . . . cînd un japonez spune *da,* înseamnă mai degrabă că el a vrut să spună că a sesizat despre ce este vorba, că a înţeles chestiunea, decît că este de acord cu punctul de vedere ce i s-a expus. Limbajul exprimă preferinţa japonezilor pentru ceea ce este vag, ambiguu. Un lingvist afirmă că una din dificultăţile limbii japoneze rezidă în existenţa unui număr de cuvinte *goale de sens,* tot aşa de ridicat ca şi numărul celor care au un înţeles, ceea ce dă uneori frazei un caracter *emtatic,* sau cum consideră japonezii politicos, ... Se spune că Monty avea o pasiune pentru aceste ciudăţenii şi actorul Clifton încercase, încearcă încă, să şi le însuşească — el e emfatic, ca actor... Vrînd să fie politicos... Să revenim: Japonezul nu spune niciodată tranşant: vreau, doresc, cred, gîndesc, ci face apel la un noian de cuvinte care temperează afirmaţiile, le atenuează. Imprecizia gramaticii, fluiditatea sintaxei contribuie să facă din japoneză una din limbile cele mai puţin *sigure* din lume pentru *definirea gîndirii.* De la prima lor manifestare intelectuală, limba japoneză îi include pe niponi într-o lume de rezerve, de aluzii, de jumătăţi de valoare a expresiei .. . Ceea ce se ascunde aici, şi care e esenţa... e *că ambiguitatea vine în ajutorul libertăţii. ..* James Clifton se pare că a priceput destul de bine această înţelepciune, pe care Monty, se spune, şi-a însuşit-o.

— Şi acum ce face... Monty?, e o întrebare sfioasă, şoptită, plină de respect.

— Acum, după război, cum ziceam, poate Monty îşi joacă doar propriul rol. Deşi e obosit, deşi spectacolul s-a **cam** prăfuit, degradat, dar trebuie să-i păstreze aura protagonistului, să nu dezamăgească publicul. Poate, vanitos, îi mai plac încă aplauzele. Există o vanitate nestinsă în fiecare din noi, poate că celebrul protagonist a mai uitat unele replici, dar ştiind că e nevoie de el, că lumea are

nevoie de legendă, de mituri, el vrea să n-o dezamăgească. Vrea poate să rămînă în legendă şi mit. Poate ar vrea să fie grădinar, birjar, lacheu. Sau chiar actorul care l-a dublat, care n-a făcut istorie, ci a mimat doar, **a ...** jucat... Poate **e** sătul de războaie . . . Nu este oare straniu că locuitorii planetei noastre trăiesc aproape toţi **fără** să ştie unde se află şi fără să-şi dea seama ce lucruri extraordinare cuprinde Universul ... Ce bine ar fi dacă **am** avea pămînt sub picioare . .. E, după victorie, şi distrugător de lumi şi făcător de lumi: acum că am făcut lumea trebuie să găsim un stăpîn, zise odată, demult, Dumnezeu . .. Mareşalul... Poate îşi joacă propriul rol. . . Dar îşi păstrează mitul.

— Gloriosul Monty este legendă şi mit!, exclamă fata.

— Şi dacă-i vorba de roluri, noi ce dracu roluri jucăm, mobilizaţi, aşa, de-a surda, în orăşelul ăsta, după război şi stăm aşa .... strigă Stive.

— Poate jucaţi şi voi un rol, spune vag Excursio- nistul.

— Te pomeneşti că vom fi şi noi nişte dubluri?!

— Tot ce se poate.

— Conform teoriei dumitale fantastice ... eu ce rol, sau a cui dublură sînt?

— Cît se poate de simplu. Sigur că sînteţi dubluri.

— Noi? Dubluri?!

— Să presupunem că actorul James Clifton s-a prezentat voluntar. Lucru verificat şi verificabil. Dar n-a fost trimis pe front, aşa cum insistase. Motivul? Serviciile secrete îl... păstrau în eventualitatea unei necesităţi speciale. A unui rol special. L-au trimis aici, la Leicester, la partea sedentară, cum se spune în armată. Dar l-au trimis cu încă un soldat şi cu o fată. Care se numea ...

— Annabel.... spune fata stupefiată.

— Şi Stive, spune Stive.

— Exact. Şi care erau în fapt. .. , îi ajută Excursionistul.

— Agenţi ai spionajului britanic, spune Stive.

— După cîţiva ani ideea serviciilor secrete ale armatei

s-a dovedit eficientă. Cei doi îl studiaseră pe actor. Şi, în plus, James Clifton se îndrăgostise de Annabel, şi ea era deci, însoţitoarea lui şi în misiunea africană, bună pentru ca James să nu facă gafe cu dublurile aghiotanţi- lor, dubluri care erau generali adevăraţi, iar actorul nu se pricepea la probleme militare şi putea să se trădeze. Ea avea misiunea de a lua masa cu el, făcea pe stenografa, îl însoţea, îl supraveghea ... Iar el îi recita *Annabel Lee.*

— *De demult s-a-ntîmplat. de demult. .. Era Lîngă o mare cu ape-argintii, O fecioară truia, şi poate c-o ştiţi,*

Excursionistul continuă, în timp ce se plimbă cu mîi- nile la spate

— O *fecioară, Annabel Lee.*
Şi trăia aoar cu-n gînd — s-o iubesc mereu
Şi trăia — să mă poată iubi

Annabel ca în transă, sufocată de emoţie:

— Şi noi sîntem dublurile . . .

— E clar, s-au căutat doi tonţi care seamănă cu spionii ăia nenorociţi... De aceea ne salută lumea pe stradă..' N-ai auzit că e nevoie de legendă, de .. . mituri. Noi sîntem — mituri!

— Da, am obosit cu toţii. .. Dar mai bine să recităm aşa cum îi recita James Clifton, în misiunea africană, *celeilalte ...*

— Annabel Lee.

— *Eu — un copil —*, spune fata.

— *Şi ea un copil,* completează Excursionistul.

— *Ling-o mare cu ape-argintii,* continuă fata.

— *Ne iubeam ca un cîntec mai presus de iubire . . .*

Stive întreabă deodată cu sfială:

— În fond, aţi putea să ne spuneţi cine sînteţi dum- neavoastră?

— Un tip în pantaloni scurţi, rîde fata.

— Da, o să vă scot de aici. Deşi terminat, războiul mai are nevoie de o cohortă de minciuni şi mai sînt spioni,

sigur că-i absurd să fii mobilizat *acum, după.* Dar o să vă scot din acest. . . labirint.

— Sînteţi foarte deştept, deşi aveţi pantaloni scurţi. Dacă ne salvaţi... şi dacă Monty îl scoate şi pe James Clifton din labirint, rîde fata.

— Va veni seara şi fiecare va fi judecat după dragoste. Nimeni nu are voie să aibă ochi înlăcrimaţi şi privire rătăcită, zice simplu Excursionistul.

Stive, cu aceeaşi sfială, cu un respect crescînd întreabă:

— Totuşi, vă rog respectuos, nu vreţi să ne spuneţi cine sînteţi, ştim că se poartă bască, că se umblă cu mîi- nile la spate, a devenit o modă, din admiraţie pentru gloriosul mareşal Montgomery.

— Mă numesc Bernard Law Montgomery. Un simplu soldat, spune Excursionistul.

— Marele Monty, în pantaloni scurţi?!, exclamă fata.

Montgomery surîzînd cu tristeţe:

—- Şi acum minutul de adevăr. Aş vrea să fiu un copil.

CUPRINS

Între ape — o pensiune stranie . . 5
Tîrgul cel mare..... 55
Mireasmă şi suspin..... 61
Sîngerîn t în crepuscul ... 90
Podul 93
Pasăre de noapte..... 96
în fiecare dimineaţă o să trag în stele . 105
Cortul zăvorit cu un picior de om . 107
Ziua cu farurile aprinse . •.....113
Metamorfoză abulică sau cum s-a trezit un castravete în pijama . . 122
Scufiţa cea mai roşie . 124
Frumoşii melci 129
Nevastă tîriără . 132
Răsărise luna..... 134
Pentru a nu îngenunchea şi cu . 138
Leoparzi şi căprioare . . 141
Cu faţa albă de sfînt mînios . . 145
Intrînd în primăvară şi în doliu . 149
Portretul unei amante arţăgoase . 162
O *întîlnire . . 179*
Deodată sfioşi 204

Miraculoasă ca un elixir . *208*
Umbra ca de fum a letci . . *222*
Mai *presus de vulturi şi de timp .* *261*
Şi simţind abisul . . *271*
în grotă aproape de mare 277
Interogatoriu nocturn. — Austria 1942 — . *284*
Printre lupi pe zăpada luminata de lună . *299*
Lacrimi în ochi, privire rătăcită . *329*

Apărut: 1985. Bun de tipar: 21.XI. 1985. Comanda nr.: 1769.
Coli de tipar: 27. Hirtia: velină 60 g/mp. Format: 16/54X64

Tiparul executat sub comanda nr. 398/1985
la ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICA CIJ'I
Municipiul Cluj-Napoca
B-dul Lenin nr. 146.
Republica Socialistă România